SISÄLLYSLUETTELO

Opetuslautakunta pöytäkirja 13.12.2016

Pöytäkirjan kansilehti 1

1 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus/ EL-H 3

2 § Työjärjestyksen hyväksyminen/ EL-H 4

3 § Asiantuntijoiden selvitykset ja ajankohtaiset asiat/ EL-H 5

4 § Pöytäkirjan tarkastajien valinta/ EL-H 6

5 § Kuntalain 51 §:n mukaista ottomenettelyä varten saapuneet päätökset/ EL-H 7

6 § Tiedoksi merkittävät asiat/ EL-H 8

7 § Vuoden 2015 iltapäivätoiminnan toiminta-avustusten tilitysten ja niihin liittyvien toimintakertomusten hyväksyminen/ EL-H 9

8 § Opetuslautakunnan alaisen toiminnan käyttösuunnitelman hyväksyminen vuodelle 2017/ EL-H 11

- : Sivistystoimen talousarvion 2017 tekstiosa 15

- : Käyttösuunnitelma 2017, taulukko tulosalueet tiliryhmittäin ja KS17 /KS16 muutos 59

- : Irtaimiston työohjelma 2017 68

- : Tunnusluvut KS 2017 70

- : Toimialan tuloskortti 73

- : Tulosalueiden tuloskorttien tiivistelmät 2017 76

9 § Vantaan kaupungin lausunto ammatillisen koulutuksen lain uudistamisesta/ EL-H 85

- : Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 86

- : HE luonnos laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 89

- Vantaan kaupungin lausunto ammatillisen koulutuksen lain uudistamisesta 419

10 § Opiskelijan oikeusturvatoimielimen jäsenten nimeäminen/ EL-H 432

11 § Aamu- tai välipalan tarjoaminen osapäiväisessä varhaiskasvatuksessa Vantaalla 28.11.2016 alkaen/ EL-H 434

12 § Vantaan kansainvälisen koulun, Kaivokselan koulun ja Rekolanmäen koulun englanninkielisten luokkien oppilaaksi ottamisen perusteet 1.1.2017 alkaen/ IK 436

13 § Suomenkielisen esiopetuksen järjestämistä koskevat periaatteet 1.8.2017 alkaen / SA-V 439

- Suomenkielisen esiopetuksen ja 6-vuotiaiden lasten valmistavan opetuksen järjestämistä koskevat periaatteet 1.8.2017 alkaen, liite 443

14 § Suomenkielisen esiopetuksen oppilaaksioton perusteet 1.1.2017 alkaen / SA-V 450

- : Suomenkielisen esiopetuksen oppilaaksioton perusteet 1.1.2017 alkaen_liite 452

15 § Suomenkielisen esiopetuksen järjestämispaikat lukuvuonna 2017-2018 / SA-V 456

- : Taulukko_Suomenkielisen esiopetuksen järjestämispaikat 2017-2018 457

Muutoksenhakuohje 1/ Oikaisuvaatimus 458

Muutoksenhakuohje 7/ Oikaisuvaatimus-/ valituskielto 459

Opetuslautakunnan kokous

Aika 13.12.2016 klo 16:00-17:45
Paikka Ammattiopisto Varia, Tennistie 1

Osallistujat

Jäsenet	Läsnä	**Varajäsenet**	Läsnä
Leppänen Janne, puheenjohtaja		Nyyssönen Timo	paikalla
Sainio Jari, varapuheenjohtaja	paikalla	Turkka Seppo	
Airaksinen Seppo	paikalla	Liimatainen Reijo	
Haga Carita	paikalla	Martikainen Runa	
Haverinen Soili	paikalla	Tuhkanen Carolina	
Jääskeläinen Jari	paikalla	Saunamäki Arja	
Koivuniemi Jarkko	paikalla	Ahokas Jari	
Kortesalmi Marilla	paikalla	Nylund Rebekka	
Multala Sari	paikalla	Herranen Birgitta	
Naumanen Markku	paikalla	Salin Tomi	
Norrena Vaula	poissa	Laakso Sari	
Nummelin Georg	paikalla	Holappa Reino	
Rämö Eve	paikalla	Ruokonen Inkeri	
Sajaniemi Ulla	paikalla	Vilenius Pirjo	
Salminen Helvi	poissa	Friberg-Välimäki Monica	
Sodhi Ranbir	poissa	Kähärä Kaarlo	
Suvensalmi Kirsi	paikalla	Halonen Hannele	
Kaupunginhallituksen edustaja		**Kaupunginhallituksen varaedustaja**	
Näätsaari Sinikka	poissa	Kotila Pirkko	
Nuorisovaltuuston edustaja		**Nuorisovaltuuston varaedustaja**	
Singh Sonia	paikalla	Ålander Veera	

Muut osallistujat		Läsnä
Lehto-Häggroth Elina, apulaiskaupunginjohtaja	esittelijä §:t 3-11	paikalla
Askola-Vehviläinen Sole, apulaiskaupunginjohtaja vs., varhaiskasvatuksen johtaja	esittelijä §:t 1, 2 esittelijä §:t 13-15	paikalla
Kalo Ilkka, perusopetuksen johtaja	esittelijä § 12	paikalla
Lindström Berndt-Johan, ruotsinkielisten palveluiden johtaja		paikalla
Tanninen Eila, talous- ja hallintojohtaja		paikalla
Vainio Mikko, kirjastopalveluiden johtaja		paikalla
Viljamaa Marja, nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja va.		paikalla
Karhuniemi Terhi, viestintäpäällikkö		paikalla
Saari Heidi, lakimies		paikalla
Männistö Satu, pöytäkirjanpitäjä		paikalla

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Todettiin

Allekirjoitukset

Puheenjohtaja Jari Sainio

Pöytäkirjanpitäjä Satu Männistö

Pöytäkirjan tarkastus

Aika ja paikka 16.12.2016, Sivistystoimen neuvonta, Asematie 6 A, 01300 Vantaa

Kirsi Suvensalmi Seppo Airaksinen

Pykälät 2, 4, 11 ja 12 tarkastettiin ja hyväksyttiin kokouksessa.

Pöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika ja paikka (Tikkurila) 21.12.2016 klo 8.15 - 16.00, Kirjaamo, Asematie 7, 01300 Vantaa

1 § **Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus/ EL-H**

Kuntalain 58 §:n 2 momentin mukaan on kunnan muu toimielin kuin valtuusto päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä.

Varhaiskasvatuksen asiantuntija Sanna Korpisalo on kutsuttu kokoukseen selvittämään asiaa Muutokset suomenkielisen esiopetuksen järjestämistä koskeviin periaatteisiin 1.8.2017 alkaen ja suomenkielisen esiopetuksen oppilaaksioton perusteet 1.1.2017 alkaen.

Kokouskutsu ja esityslistan asialuettelo on toimitettu lautakunnan jäsenille, kokoukseen osallistuville varajäsenille, kaupunginhallituksen edustajalle ja varaedustajalle torstaina 8.12.2016, jolloin esityslista liitteineen ja asiakirjoineen on tallennettu extranetiin.

Opetuslautakunta 13.12.2016 § 1

Apulaiskaupunginjohtajan vs:n esitys:
Päätetään
a) todeta läsnä olevat lautakunnan jäsenet ja muut kokoukseen osallistujat
b) oikeuttaa seuraavat kokoukseen kutsutut asiantuntijat olemaan heidän esittelemänsä asian ajan läsnä kokouksessa ja myöntää heille saman asian yhteyteen puheoikeus: Varhaiskasvatuksen asiantuntija Sanna Korpisalo
c) todeta kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi
d) että kokouksen läsnäolomuutokset kirjataan tähän pykälään.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Lisäksi merkittiin seuraavat läsnäolomuutokset:
- Lautakunnan jäsen Carita Haga saapui kokoukseen klo 16:04 asian 3 käsittelyn aikana
- Apulaiskaupunginjohtaja Elina Lehto-Häggroth saapui kokoukseen klo 16:20 asian 3 käsittelyn aikana
- Lautakunnan jäsen Jarkko Koivuniemi saapui kokoukseen klo 16:37 asian 3 käsittelyn aikana
- Lautakunnan jäsen Soili Haverinen saapui kokoukseen klo 16:55 asian 3 käsittelyn aikana

2 § **Työjärjestyksen hyväksyminen/ EL-H**

Opetuslautakunta 13.12.2016 § 2

Apulaiskaupunginjohtajan vs:n esitys:
Päätetään hyväksyä kokouksen esityslista kokouksen työjärjestykseksi.

Tämä pykälä tarkastetaan heti.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Tämä pykälä tarkastettiin heti.

3 § Asiantuntijoiden selvitykset ja ajankohtaiset asiat/ EL-H

Opetuslautakunta 13.12.2016 § 3

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Merkitään seuraavat asiantuntijoiden esittelyt ja kokouksessa ajankohtaisista asioista saatavat selvitykset tiedoksi:

Muutokset suomenkielisen esiopetuksen järjestämistä koskeviin periaatteisiin 1.8.2017 alkaen ja suomenkielisen esiopetuksen oppilaaksioton perusteet 1.1.2017 alkaen/ Varhaiskasvatuksen asiantuntija Sanna Korpisalo

Käsittely:
Esittelijä täydensi esitystään seuraavilla esittelyillä:
- Varhaiskasvatuksen ruokailujärjestelyt/ Varhaiskasvatuksen johtaja Sole Askola-Vehviläinen
- Ammatillisen koulutuksen lain uudistaminen/ Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja va. Marja Viljamaa
- Hämeenkylän koulun väistötilat 1.8.2017- ja uusi kouluhanke/ Perusopetuksen johtaja Ilkka Kalo

Päätös:
Hyväksyttiin täydennetty esitys.

4 § **Pöytäkirjan tarkastajien valinta/ EL-H**

Opetuslautakunta 13.12.2016 § 4

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) valita pöytäkirjan tarkastajiksi Jari Sainio ja Helvi Salminen
b) tarkastaa pöytäkirja viimeistään perjantaihin 16.12.2016 klo 15.00 mennessä.

Tämä pykälä tarkastetaan heti.

Päätös:
Päätettiin
a) valita pöytäkirjan tarkastajiksi Kirsi Suvensalmi ja Seppo Airaksinen
b) tarkastaa pöytäkirja viimeistään perjantaihin 16.12.2016 klo 15.00 mennessä.

Tämä pykälä tarkastettiin heti.

5 § **Kuntalain 51 §:n mukaista ottomenettelyä varten saapuneet päätökset/ EL-H**

Opetuslautakunnalle on kuntalain 51 §:n mukaista ottomenettelyä varten lähetetty seuraavat päätökset:

Tulosaluejohtajat
Ilkka Kalo, perusopetuksen johtaja
§ 84 Hämeenkylän koulun väistötilat 1.8.2017 alkaen
Veli-Matti Kallislahti, liikuntajohtaja
§ 87 Päätös Mannerheimin Lastensuojeluliiton Seutulan paikallisyhdistyksen maksuvapautukseen

Opetuslautakunta 13.12.2016 § 5

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään olla ottamatta opetuslautakunnan käsiteltäväksi esittelyosassa mainittuja päätöksiä.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

6 § **Tiedoksi merkittävät asiat/ EL-H**

Opetuslautakunta 13.12.2016 § 6

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään merkitä seuraavat asiat tiedoksi:

Opetuslautakunnan 21.11.2016 kokouksessa käsitellyssä pöydälle jaetussa määrärahamuutospykälän täydennyksessä nettoyksiköiden taulukossa oli pohjaksi otettu väärät toimintatulot ja –menot ja uudeksi toimintakatteeksi tuli virheellinen luku, mikä oli näin virheellisenä myös päätösesityksessä. Esittelytekstissä muutoksen tarkoitus oli oikein tuotu esiin eli nettoyksiköistä vain Varialle tuli varsinaisia määrärahamuutoksia (tulot alle 300 000 € ja menot alle 1 800 000 €) sekä varhe -määrärahan siirtoa (90 737,16 €). Aikuisopistolle (1 017,91 €) ja Musiikkiopistolle (1 388,80 €) tuli vain varhe –määrärahan siirtoa. Kaupunginhallitukselle menevään esitykseen taloussuunnittelu korjasi luvut. Asiasta lähetettiin sähköpostiviesti lautakuntien jäsenille 25.11.2016.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

7 § Vuoden 2015 iltapäivätoiminnan toiminta-avustusten tilitysten ja niihin liittyvien toimintakertomusten hyväksyminen/ EL-H

VD/11270/02.03.01.03/2014

Kaupungin kanssa sopimuksen iltapäivätoiminnasta tehneet iltapäivätoiminnan palveluntuottajat saivat koululaisten iltapäivätoimintaan kohdennettua avustusta vuonna 2015 yhteensä 1.856.240 euroa.

Opetuslautakunnan päätöksen mukaan kohdennettua avustusta saivat seuraavat 23 iltapäivätoiminnan palveluntuottajaa:

Folkhälsans Förbund rf, Folkhälsans Syd Ab, Hem och skola vid Helsinge Kyrkoby Lågstadium rf, H&S International School Oy/HSIS Iltapäivätoiminta, Ilolan koulun vanhempainyhdistys ry, Kaivoskympin iltapäiväkerhon kannatusyhdistys ry, Kansallinen Lastenliitto ry – Vantaan paikallisyhdistys ry, Koivukylän Palloseura ry, Korson Veto ry, Liikkuva Lapsi Helsinki ry, Mammolina Oy, MLL Seutulan paikallisyhdistys ry, Musiikkikoulu Demo, Musiikkikoulu Grooven kannatusyhdistys ry, Nano Oy Lasten ja Nuorten kerhotoiminta, Pilke päiväkodit Oy, Sahan-Seura ry, Vantaan kansainvälisen koulun vanhempainyhdistys ry, Vantaan NMKY ry, Vantaan Sanataidekouluyhdistys ry, Vantaan seudun steinerkoulun kouluyhdistys ry, Vantaan seurakuntayhtymä ja Västersundoms Hem och Skola rf.

Myöntäessään avustusta opetuslautakunta edellytti, että vuoden 2015 toimintaan myönnetyn avustuksen käytöstä annetaan erillinen selvitys opetuslautakunnalle vuoden 2016 loppuun mennessä.

Kaupungin ohjeen mukaan avustusta saaneen palveluntuottajan tulee toimittaa opetuslautakunnalle määräaikaan mennessä hyväksyttävä tilitys avustusten käytöstä ja iltapäivätoiminnan toimintakertomus. Mikäli avustusta saanut yhteisö ei toimi näin, peritään yhteisöltä ko. avustusmäärä tai tilittämättä jäävä avustusosuus takaisin. Tilityksessä on oltava yhteisön nimenkirjoittajien ja toiminnantarkastajien allekirjoitukset.

Sivistysvirasto on hallintolain 22 §:n mukaan pyytänyt yhteisöjä, joiden tilitys tai toimintakertomus on ollut puutteellinen täydentämään tilityksensä 30.11.2016 mennessä.

Perusopetuksen johtaja toteaa, että Liikkuva Lapsi Helsinki ry:n tilitys on puutteellinen määräaikaan mennessä.

Opetuslautakunta 13.12.2016 § 7

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) hyväksyä seuraavien palveluntuottajien iltapäivätoiminnan toiminta-avustusten tilitykset ja toimintakertomukset:
Folkhälsans Förbund rf, Folkhälsans Syd Ab, Hem och skola vid Helsinge Kyrkoby Lågstadium rf, H&S International School Oy/HSIS Iltapäivätoiminta, Ilolan koulun vanhempainyhdistys ry, Kaivoskympin iltapäiväkerhon kannatusyhdistys ry, Kansallinen Lastenliitto ry – Vantaan paikallisyhdistys ry, Koivukylän Palloseura ry, Korson Veto ry, Mammolina Oy, MLL Seutulan paikallisyhdistys ry, Musiikkikoulu Demo, Musiikkikoulu Grooven kannatusyhdistys ry, Nano Oy Lasten ja Nuorten kerhotoiminta, Pilke päiväkodit Oy, Sahan-Seura ry, Vantaan kansainvälisen koulun vanhempainyhdistys ry, Vantaan NMKY ry, Vantaan Sanataidekouluyhdistys ry, Vantaan seudun steinerkoulun kouluyhdistys ry, Vantaan seurakuntayhtymä ja Västersundoms Hem och Skola rf.
b) että Liikkuva Lapsi Helsinki ry:n on annettava opetuslautakunnalle hyväksyttävä avustustilitys vuoden 2015 iltapäivätoiminnan kohdennetun avustuksen käytöstä. Opetuslautakunnalle osoitetut asiakirjat on toimitettava kaupungin kirjaamoon viimeistään 3.1.2017 virka-aikana (klo 8.15-16.00), muussa tapauksessa iltapäivätoiminta-avustus tai tilittämättä jäävä avustusosuus peritään takaisin.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Asiakirjat: Alkuperäiset tilityslomakkeet ja toimintakertomukset ovat nähtävänä kokouksessa.

Täytäntöönpano: Hallintoyksikkö
-ote iltapäivätoiminnan palveluntuottajat, perusopetuksen tulosalue ja ruotsinkielisten palveluiden tulosalue

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimusohje opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Raija Oinonen, 09 83920122, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

8 § Opetuslautakunnan alaisen toiminnan käyttösuunnitelman hyväksyminen vuodelle 2017/ EL-H

VD/5699/02.01.00.00/2016

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 14.11.2016 talousarvion 2017 ja taloussuunnitelman 2017 - 2020 sekä talousarviovuoden 2017 sitovat tavoitteet. Kaupunginvaltuuston talousarvio 2017 sisältää toimielimiä sitovat toimintaohjeet, jonka mukaan talousarviota 2017 täytäntöön pantaessa on erityisesti otettava huomioon, että kaupunginhallituksen ja -valtuuston talousarviokäsittelyssä tekemät erillispäätökset ovat toimialoja sitovia ja ne tulee sisällyttää toimialan käyttösuunnitelmaan. Lautakunnan tehtäväalueittain hyväksymä käyttösuunnitelma annetaan kaupunginhallitukselle tiedoksi tammikuussa 2017, johon aikatauluun lautakuntakäsittely tulee sopeuttaa.

Kaupunginjohtajan talousarvio 2017 esitykseen on sisällytetty kilpailukykysopimuksen vaikutukset toimialoille ja toimialojen välisiä siirtoja sekä lisäys kirjastolle 6AIKA -hankkeeseen muutoksena lautakunnan hyväksymään talousarvioon nähden.

Kaupunginjohtajan talousarvioesitykseen tehtiin seuraavat määrärahamuutokset:
- kilpailukykysopimuksen lomaraha ja sivukulujen vaikutus 6 556 664 €
- kalustokunnostuksen siirto työllisyyspalveluille 102 000 €
- av-lampujen hankintamäärärahan siirto tietohallintoon 38 000 € ja
- lisäys kirjastolle 6AIKA -hankkeeseen 60 000 €

Kaupunginvaltuuston päätöksellä sivistystoimelle vuoden 2017 talousarvioon lisättiin ammatillisen koulutuksen menomäärärahoihin 300 000 euroa ja aikuisopistolle 100 000 euroa, maahanmuuttajien suomen kielen ja kulttuurin opetukseen. Lisäksi päätettiin, että vuoden 2017 aikana laaditaan rajatusta varhaiskasvatus- ja päivähoito-oikeudesta Vantaalla saatujen kokemusten perusteella selvitys muutoksen lapsi- ja sukupuolivaikutuksista. Selvityksen tulokset raportoidaan kaupunginvaltuustolle vuoden 2017 aikana. Muut kaupunginvaltuuston tekstilisäykset näkyvät liitteenä olevasta sivistystoimen talousarvion tekstiosasta punaisella merkittynä.

Kaupunginvaltuuston hyväksymässä talousarviossa määrärahaa on sivistystoimelle yhteensä 437 965 573 euroa, josta bruttoyksiköiden osuus on 396 227 287 euroa ja tulot 37 088 000 euroa, josta bruttoyksiköiden osuus on 32 004 000 euroa.

Käyttötaloussuunnitelman valmistelun yhteydessä on sivistystoimessa tehty seuraavat tulosalueiden väliset siirrot:
- varhaiskasvatuksen tulosalueelta (25 000 €) ja perusopetuksen tulosalueelta (25 000 €) liikuntatoimen tulosalueelle uinninopetuksen järjestämiseen esikoululaisille ja perusopetuksen lisääntyville ryhmille ja
- ruotsinkieliseltä tulosalueelta varhaiskasvatuksen tulosalueelle palvelusetelimääräraha (576 000 €) ja Kartanonkoskella olevan ruotsinkielisen ryhmän (150 000 €) määräraha.

Käyttösuunnitelmassa on vuodelle 2017 varhaiseläke -määrärahaa yhteiset palvelut tehtäväalueella 1 400 000 €, joka käytön mukaisesti loppuvuodesta 2017 tullaan siirtämään ao. tulos- ja tehtäväalueille. Mm. tätä siirtoa varten päätösesityksessä esitetään apulaiskaupunginjohtajalle oikeutta päättää vuoden aikana tulosalueiden välisistä siirroista sitovuustasojen puitteissa.

Toimialan tuloskortti ja tulosalueiden tuloskorttien 2017 tiivistelmät ovat osana käyttösuunnitelmaa.

Käyttösuunnitelmassa 2017 tulot ja menot jakaantuvat tehtäväalueittain seuraavasti:

	TOIMINTA - TUOTOT	**TOIMINTA - KULUT**	**TOIMINTA - KATE**
	1 000 EUR	**1 000 EUR**	**1 000 EUR**
SIVISTYSTOIMI YHTEENSÄ	37 088	-437 966	-400 878
BRUTTOYKSIKÖT	32 004	-396 227	-364 223

YHTEENSÄ			
Opetuslautakunta		-66	-66
Vapaa-ajan lautakunta		-53	-53
Yhteiset palvelut		-5 187	-5 187
Suomenkielinen perusopetus	5 830	-165 540	-159 710
Suomenkielinen lukiokoulutus	420	-22 413	-21 993
Varhaiskasvatus	18 700	-150 263	-131 563
Kaupunginkirjasto	504	-9 211	-8 707
Muu koulutus		-170	-170
Ruotsinkielinen tulosalue	720	-11 140	-10 420
Kulttuuripalvelut	310	-5 676	-5 366
Liikuntapalvelut	5 000	-19 159	-14 159
Nuorisopalvelut	520	-7 350	-6 830
NETTOYKSIKÖT YHTEENSÄ	5 084	-41 738	-36 654
Vantaan ammattiopisto VARIA	2 200	-32 534	-30 334
Aikuisopisto	1 609	-4 424	-2 815
Musiikkiopisto	975	-3 925	-2 950
Kuvataidekoulu	300	-856	-556

Investointiosassa uudisrakennuksiin on varattu vuodelle 2017 yhteensä 25 290 000 euroa, josta sivistystoimen hankkeiden osuus on 20 870 000 euroa. Peruskorjauksiin on varattu yhteensä 30 035 000 euroa, josta sivistystoimen kohteiden osuus on 13 370 000 euroa. Hankkeet kalustetaan investointiosan irtaimistomäärärahalla, joka jaetaan vuoden 2017 työohjelmassa kohteille.

Irtaimeen omaisuuteen sivistystoimelle on hyväksytty määrärahaa yhteensä 3 129 000 euroa. Käyttösuunnitelman laadintaohjeen mukaan irtaimistohankinnoista laaditaan työohjelma vuodelle 2017, jonka lautakunnat käsittelevät käyttösuunnitelmien yhteydessä.

Hämeenkylän koulun väistötiloiksi tullaan vuokraaman tilat 7.-9. luokkien käyttöön syksystä 2017. Tilat tullaan varustamaan uuden oppimisympäristön mukaisesti, joten tilojen varustaminen edellyttää uudenlaista kalustamista. Talousarvion irtaimen omaisuuden esitykseen on varattu Hämeenkylän väistötiloja varten 117 000 euroa, mutta kokonaistarve on nyt vuokratilan varmistuttua alustavan laskelman mukaan 784 000 euroa. Syksyllä 2017 tästä tullaan tarvittaessa tekemään määrärahamuutosesitys, kun hanke etenee ja hankintatarpeet tarkentuvat.

Sivistystoimen yhteistoimintaryhmä on käsitellyt käyttösuunnitelmaesityksen kokouksessaan 7.12.2016.

Opetuslautakunta 13.12.2016 § 8

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) hyväksyä käyttösuunnitelman 2017 määrärahat alaisensa toiminnan osalta:

		TOIMINTA - TUOTOT	**TOIMINTA - KULUT**	**TOIMINTA - KATE**
		1 000 EUR	**1 000 EUR**	**1 000 EUR**
	SIVISTYSTOIMI YHTEENSÄ	37 088	-437 966	-400 878

	BRUTTOYKSIKÖT YHTEENSÄ	32 004	-396 227	-364 223
13 10	Opetuslautakunta		-66	-66
13 10	Vapaa-ajan lautakunta		-53	-53
13 20	Yhteiset palvelut		-5 187	-5 187
13 30	Suomenkielinen perusopetus	5 830	-165 540	-159 710
13 40	Suomenkielinen lukiokoulutus	420	-22 413	-21 993
13 50	Varhaiskasvatus	18 700	-150 263	-131 563
13 55	Kaupunginkirjasto	504	-9 211	-8 707
13 60	Muu koulutus		-170	-170
13 90	Ruotsinkielinen tulosalue	720	-11 140	-10 420
13 91	Kulttuuripalvelut	310	-5 676	-5 366
13 92	Liikuntapalvelut	5 000	-19 159	-14 159
13 93	Nuorisopalvelut	520	-7 350	-6 830
	NETTOYKSIKÖT YHTEENSÄ	5 084	-41 738	-36 654
13 70	Vantaan ammattiopisto VARIA	2 200	-32 534	-30 334
13 80	Aikuisopisto	1 609	-4 424	-2 815
13 85	Musiikkiopisto	975	-3 925	-2 950
13 86	Kuvataidekoulu	300	-856	-556

b) oikeuttaa apulaiskaupunginjohtajan tekemään tulosalueiden välisiä määrärahasiirtoja sitovuustasojen sisällä

c) vahvistaa irtaimistohankintamäärärahat alaisensa toiminnan osalta:

IRTAIN OMAISUUS		**Menot**
		1 000 €
Sivistystoimi yhteensä		**3 129**
Bruttoyksiköt yhteensä		**2 614**
13 10	Lautakunnat	0
13 20	Yhteiset palvelut	45
13 30	Suomenkielinen perusopetus	267
13 40	Suomenkielinen lukiokoulutus	65
13 50	Varhaiskasvatus	702
13 55	Kirjasto- ja tietopalvelut	247
13 60	Muu koulutus	0
13 90	Ruotsinkielinen tulosalue	72
13 91	Kulttuuripalvelut	486
13 92	Liikuntapalvelut	465
13 93	Nuorisopalvelut	265
Nettoyksiköt yhteensä		**515**
13 70	Ammatillinen koulutus	415
13 80	Aikuisopisto	40

13 85	Musiikkiopisto	25
13 86	Kuvataidekoulu	35

d) todeta, että irtaimen omaisuuden määrärahan käytöstä vastaa talous- ja hallintojohtaja
e) hyväksyä sivistystoimen toimialan ja alaistensa tulosalueiden tuloskortit toimintaa ohjaavana
f) todeta, että vuoden 2017 talousarvion, sen koko vuosiennusteen ja sitovien tavoitteiden toteutumista käsitellään opetuslautakunnassa osavuosikatsauksissa vuosikolmanneksittain. Lautakuntien raportti toimitetaan kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet: -Valtuuston hyväksymä sivistystoimen talousarvion 2017 tekstiosa
-Käyttösuunnitelma 2017: taulukko tulosalueet tiliryhmittäin ja KS 2017/ KS 2016 muutos
-Irtaimiston työohjelma 2017
-Tunnusluvut
-Toimialan tuloskortti ja tulosalueiden tuloskorttien 2017 tiivistelmät

Täytäntöönpano: Hallintoyksikkö
-ote kaupunginhallitus ja taloussuunnittelu/Patrik Marjamaa

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Eila Tanninen, 09 8392 2913, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
Irja Leikas-Nummela, 09 8392 9226, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

SIVISTYSTOIMEN TOIMIALA

13
Sivistystoimen toimiala yhteensä

Vastuuhenkilö: Elina Lehto-Häggroth

Toimielin: Opetuslautakunta
Puheenjohtaja: Janne Leppänen
Toimielin: Vapaa-ajan lautakunta
Puheenjohtaja: Päivi Laakso

Määrärahat	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
1000 euroa							
Tulot	44 124	42 534	37 088	**37 088**	37 830	38 586	39 358
Menot	-434 978	-444 850	-444 205	**-437 966**	-442 715	-448 479	-458 991
Toimintakate	-390 855	-402 316	-407 117	**-400 878**	-404 886	-409 893	-419 632

13
Sivistystoimen toimiala bruttoyksiköt

Määrärahat	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
1000 euroa							
Tulot	38 264	37 528	32 004	**32 004**	32 644	33 297	33 963
Menot	-391 997	-399 689	-402 238	**-396 227**	-400 975	-406 206	-415 674
Toimintakate	-353 733	-362 161	-370 234	**-364 223**	-368 331	-372 909	-381 711

Tuloslaskelma	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017
1000 euroa				
Myyntituotot	3 162	3 530	3 401	**3 401**
Maksutuotot	23 111	24 463	23 586	**23 586**
Tuet	9 255	7 269	2 696	**2 696**
Muut tulot	1 204	908	1 080	**1 080**
Sisäiset tulot	1 531	1 359	1 240	**1 240**
Tulot yhteensä	**38 264**	**37 528**	**32 004**	**32 004**
Henkilöstömenot	-216 015	-227 144	-226 196	**-220 163**
Asiakaspalvelujen ostot	-12 939	-13 117	-11 028	**-11 028**
Muiden palvelujen ostot	-52 118	-45 802	-48 554	**-48 554**
Sisäisten palvelujen ostot	-161	-369	-10	**-10**
Materiaalin ostot	-8 630	-8 305	-8 198	**-8 160**
Avustukset	-30 850	-33 119	-36 690	**-36 690**
Vuokrat	-71 011	-71 521	-71 168	**-71 168**
Muut menot	-273	-312	-395	**-455**
Menot yhteensä	**-391 997**	**-399 689**	**-402 238**	**-396 227**
Toimintakate	**-353 733**	**-362 161**	**-370 234**	**-364 223**
Poistot	-4 198	-3 925	-4 366	**-4 362**
Yk-lisät	-16 009	-577		**-15 026**
Laskennalliset yhteensä	**-20 207**	**-4 502**	**-4 366**	**-19 389**
Tilikauden tulos	**-373 940**	**-366 664**	**-374 600**	**-383 612**

Kilpailukykysopimuksen vaikutus vuodelle 2017 toimialan henkilöstömenoihin on yhteensä 6,6 milj. euroa.

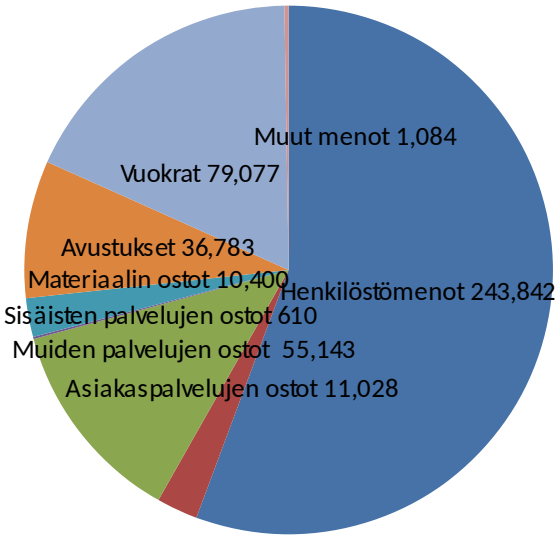

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Sivistystoimen toimialan tehtävänä on opetuslautakunnan ja vapaa-ajan lautakunnan toimialaan kuuluvien asioiden valmistelu ja täytäntöönpano. Sivistystoimi huolehtii kaupungin asukkaiden varhaiskasvatus- ja lasten päivähoitopalveluiden, opetus- ja kirjastopalveluiden sekä kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluiden järjestämisestä. Toiminnan järjestämisessä otetaan huomioon väestön oikeus saada palveluja äidinkielellään suomeksi tai ruotsiksi.

Sivistystoimen organisaatio muodostuu varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, ruotsinkielisten palveluiden, nuoriso- ja aikuiskoulutuksen, kirjasto- ja tietopalveluiden, kulttuurin-, liikunnan ja nuorisopalveluiden tulosalueesta sekä talous- ja hallintopalveluiden tulosalueesta sekä johdon tukiyksiköstä.

Toiminta-ajatuksen mukaisesti sivistystoimi edistää asukkaiden oppimista, sivistystä ja vapaa-ajan palveluita osaavan henkilöstön ja laadukkaiden kasvu- ja oppimisympäristöjen sekä harrastusmahdollisuuksien avulla oikeudenmukaisesti ja vuorovaikutteisesti.

Sivistystoimen toimintaympäristöanalyysissa nostettiin esille kiihtyvä kaupungistuminen ja muuttoliike, sekä digitalisaatio. Nämä kaikki koettiin samaan aikaan sekä uhkana, että mahdollisuutena. Kaupungistumisen ja digitalisaation lisäksi toimintaympäristössä vaikuttaa, ja tulee vaikuttamaan, väestön ikääntymisen tuomat haasteet.

Oletus on, että kaupungistumisen kiihtyessä globaalisti, kaupungistuminen myös Suomessa etenee nopeammin. Käytännössä tämä näkyy mm. siten, että maan sisäinen muuttoliikenne on kiihtynyt. Kaupungistumisen ja muuttoliikkeen uhkina koettiin niiden hallinnan epäonnistuminen, mikä saattaisi johtaa asumisen ja palvelujen mahdolliseen eriytymiseen. Lisäksi yhteiskunnallisen ilmapiirin kärjistyminen ja Suomen taloudellisen tilan huononeminen koettiin toimintaympäristön uhkina.

Digitalisaation nähtiin toimivan yhtenä keinona työ- ja oppimisympäristöjen monipuolistumisessa ja uudelleen muotoilussa, sekä sähköisten ja fyysisten palvelujen sulautumisessa yhteen. Samalla digitalisaatio lisää riippuvuutta teknologiasta, ja tekniikan vanhentuminen ja laitteiden vähyys ovat riskitekijöinä erityisesti taloudellisesti haastavina aikoina. Toimintaympäristön mahdollisuuksina nousivat esille tilojen yhteiskäyttö ja monikäyttöiset tilat, sekä palveluiden ajatteleminen uudella tavalla ja toimintatapojen kehittäminen yhdessä. Taloudellisen tilanteen huononeminen voi näkyä käytännössä toimitilojen heikkona kuntona ja kasvavana korjausvelkana. Panostamalla tilojen laatuun niiden määrän sijaan, saadaan rajatut resurssit käytettyä kustannustehokkaammin ja nostettua käytettävissä olevien tilojen käyttöastetta.

Väestöennusteen 2016–2026 mukaan päivähoitoikäisten lasten määrän ennustetaan kasvavan suunnittelukaudella 2 333 lapsella. Kasvu vastaa 11–13 isoa päiväkotia. Kasvualueita ovat Tikkurilan (828),

Kivistön (818), Myyrmäen (474), Koivukylän (144), Hakunilan (50) ja Aviapoliksen (7) suuralueet. Lasten määrän ennustetaan vähenevän Korson (-20) suuralueella.

Perusopetusikäisten määrä kasvaa vuoteen 2026 mennessä 2 508 henkilöllä, joista on alakouluikäisiä 1 362 ja yläkouluikäisiä 1 145. Kasvu vastaa kolmen suurehkon yhtenäiskoulun oppilasmäärää. Suurimpia kasvualueita ovat Tikkurila (981), Myyrmäki (866) ja Kivistö (475). Myös Hakunilan (249) ja Koivukylän (194) suuralueilla perusopetusikäisten määrä kasvaa. Perusopetusikäisten määrän ennustetaan vähenevän Korson (50) ja Aviapoliksen (171) suuralueilla.

Tuloskortin keskeiset tavoitteet

Sivistystoimen tuloskortin keskeiset tavoitteet edistävät valtuustokauden strategian mukaisia päämääriä eri painopistealueilla. Kaupungin talouden tasapainoa halutaan lisätä kehittämällä edelleen tulosalueita ylittävää, yhteistä toimintaa, sekä tilojen kustannustehokkaalla käyttöönotolla. Yhteistiloja Sivistystoimessa on jo käytössä, mutta tavoitteena on lisätä yhteiskäyttöön kolme uutta tilaa vuonna 2017.

Kaupungin elinvoimaa vahvistetaan toteuttamalla koulutustakuuta, ja osallistumalla Suomi 100-juhlavuoteen siten, että se tavoittaa vantaalaiset. Sivistystoimessa Suomi 100- juhlavuoden suunnittelu on jo aloitettu vuoden 2015 loppupuolella, ja tavoitteeksi on asetettu että tapahtumia tullaan järjestämään kaikille ikäryhmille.

Koulutustakuuta toteutetaan nuoriso- ja aikuiskoulutuksen puolella parantamalla perusopetuksensa päättäneiden sijoittumista perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen, tai suoraan tutkintoon johtaviin opintoihin. Vuoden 2015 lopulla 98,5 prosenttia peruskoulunsa päättäneistä sijoittui perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen, ja 94,6 prosenttia suoraan tutkintoon johtaviin koulutuksiin. Tavoitteena on, että vuonna 2017 vastaavat prosentit olisivat 99 prosenttia jatkokoulutuksen ja 96 prosenttia tutkintoon johtavan koulutuksen osalta. Lisäksi koulutustakuuta halutaan toteuttaa nostamalla yhteishaun aloituspaikkojen määrää suhteessa peruskoulunsa päättävien määrään, ja lisäämällä aikuisopiston perusopetuksessa opiskelevien maahanmuuttajanuorten jatkokoulutukseen päässeiden määrää. Yhteishaun aloituspaikkoja oli vuonna 2015 97 prosenttia peruskoulunsa päättävien määrästä, ja tätä lukua on tarkoitus nostaa vuoden 2017 aikana 100 prosenttiin asti. Aikuisopistossa perusopetuksessa opiskelevista maahanmuuttajanuorista 86 prosenttia pääsi jatkokoulutukseen keväällä 2015, ja tarkoitus olisi nostaa myös tämä luku vastaamaan 100 prosenttia vuoden 2017 aikana.

Palveluja Sivistystoimessa uudistetaan ottamalla uuden opetussuunnitelman mukainen oppimiskäsitys, ja uudenlaiset pedagogiset toimintatavat käytäntöön. Perusopetuksen tulosalueella toteutetaan monialaisia oppimiskokonaisuuksia, ja nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalueella kehitetään lukioiden uuden opetussuunnitelman sisältöjen omaksumista ja pedagogiikan kehittämistä, sekä kehitetään edelleen Variassa työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja erilaisia oppimisympäristömuotoja. Perusopetuksen puolella vuoden 2015 lopulla monialaisia oppimiskokonaisuuksia oli vaihtelevasti, ja tavoitteena on vuodelle 2017 että monialaisia oppimiskokonaisuuksia tulisi olemaan vähintään yksi per oppilas. Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen puolella lukioiden yhteisiä pedagogisia työpajoja on toteutettu 2 krt/vuosi. Vuonna 2017 tavoitteena on saada jokainen lukion opettaja osallistumaan pedagogisiin työpajoihin, koulutuksiin ja muihin tilaisuuksiin yhteensä vähintään 4 krt/vuosi, ja Variassa saada aikaan suunnitelmallisesti yksi uusi oppimisympäristökokeilu kullakin opetusalalla. Varhaiskasvatuksessa otetaan uudenlaiset pedagogiset toimintatavat käytäntöön monipuolistamalla esiopetuksen oppimisympäristöä tieto- ja viestintäteknologian avulla. Vuoden 2015 lopulla tieto- ja viestintäteknologiaa ei ole hyödynnetty oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kaikissa esiopetusryhmissä. Vuoden 2017 tavoite on, että jokaisessa esiopetusryhmässä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimiskokonaisuuden toteuttamisessa, yhteistyössä alkuopetuksen kanssa.

Johtamisen kautta toteutettavaa muutosta kehitetään sivistystoimessa edistämällä osallistavaa työhyvinvointia Mun Elämä- hankkeella, ja tuunatun työn käyttöönotolla. Sekä hanke, että tuunattu työ otettiin käyttöön vuoden 2016 alussa. Vuonna 2017 hankkeen edistymistä seurataan hankkeeseen osallistuneiden määrällä, ja tuunatun työn osalta tuunatun työn työpäivien lukumäärällä. Tavoitteena on, että tuunatun työn työpäivien lukumäärä vuonna 2017 on 1 600 päivää/vuosi.

Valtuustokauden strategisten päämäärien toteuttamisen edistäminen vuonna 2017

Strateginen päämäärä	Toimialan tavoite	Toimialan tavoitteen mittari	Mittarin lähtötaso, v:n 2015 loppu	Mittarin tavoitetaso 2017
1. Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelma toteutetaan	Tulosalueiden ylittävän, yhteisen toiminnan ja tilojen edelleen kehittäminen ja laaja-alainen käyttöönotto kustannustehokkaasti	Yhteiskäytössä olevien tilojen lukumäärä	Tikkurilan alueen tilojen yhteiskäytön lisääminen, yhteiskäytössä olevien tilojen lukumäärän kasvu	3 uutta tilaa
13. Vantaalaisten koulutustaso ja osaaminen vahvistuvat	Koulutustakuun toteuttaminen	Koulutustakuun toteutuminen	Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue: 1. Perusopetuksen päättäneiden sijoittuminen samana vuonna perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen (%-osuus); suoraan tutkintoon johtavaan koulutukseen päässeet 98,5 %; 94,6 %	1. Perusopetuksen päättäneiden sijoittuminen samana vuonna perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen (%-osuus); suoraan tutkintoon johtavaan koulutukseen päässeet 99 %; 96 %
			2. Yhteishaun aloituspaikkoja suhteessa peruskoulun päättävien määrään 2015: 97 %	2. Yhteishaun aloituspaikkoja suhteessa peruskoulun päättävien määrään 2017: 100 %
			3. Aikuisopiston perusopetuksessa opiskelevien maahanmuuttajanuorten jatkokoulutukseen päässeiden määrä, kevät 2015: 86 %	3. Aikuisopiston perusopetuksessa opiskelevien maahanmuuttajanuorten jatkokoulutukseen päässeiden määrä, 2017 sijoittuminen perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen 100 %

Strateginen päämäärä	Toimialan tavoite	Toimialan tavoitteen mittari	Mittarin lähtötaso, v:n 2015 loppu	Mittarin tavoitetaso 2017
13. Vantaalaisten koulutustaso ja osaaminen vahvistuvat	OPS mukainen oppimiskäsitys ja uudenlaiset pedagogiset toimintatavat käytäntöön	Perusopetuksen tulosalue: 1. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteutuminen, Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue: 1. Lukioiden uuden opetussuunnitelman sisältöjen omaksuminen ja pedagogiikan kehittäminen, 2. Varian opiskelijoiden työpaikalla tapahtuva oppiminen ja oppimisympäristökokeilut Vaka: 1. Esiopetuksen oppimisympäristön monipuolistaminen tieto- ja viestintäteknologian avulla	PO: 1. Monialaisia oppimiskokonaisuuksia vaihtelevasti, Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue: 1. Lukioiden yhteisiä pedagogisia työpajoja toteutettu 2 krt / vuosi, 2. 2015: 30 osp /opiskelija ja järjestelmällisiä oppimisympäristökokeiluja ei ole ollut Vaka: 1. Tieto- ja viestintäteknologiaa ei olla hyödynnetty oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kaikissa esiopetusryhmissä	PO: 1. Monialaisia oppimiskokonaisuuksia vähintään yksi per oppilas. Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue: 1. Jokainen lukion opettaja osallistuu pedagogisiin työpajoihin, koulutuksiin ja muihin tilaisuuksiin yhteensä vähintään 4 krt / vuosi, 2. Kasvaa vuoteen 2015 verrattuna 5 % ja 1 oppimisympäristökokeilu / opetusala, Vaka: 1. Jokaisessa esiopetusryhmässä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimiskokonaisuuden toteuttamisessa (vähintään yksi) yhteistyössä alkuopetuksen kanssa.
15. Uudistuvat palvelut vahvistavat asukkaiden hyvinvointia	Kaupunki käynnistää selvityksen siitä, miten jokaiselle lapselle ja nuorelle taattaisiin mahdollisuus vähintään yhteen harrastukseen.	Selvityksen laatiminen	Selvitystä ei ole	Selvitys laadittu
20. Hyvällä strategisella johtamisella ja esimiestyöllä toteutetaan muutosta	Osallistava työhyvinvoinnin edistäminen	Mun Elämä-hankkeeseen osallistuneiden määrä	Ei vielä käytössä	Mun Elämä-hankkeen osallistuneiden määrä
		Tuunatun työn käyttäminen Sivissä	Otettu käyttöön vuoden 2016 alussa	Tuunatun työn työpäivien lukumäärä 1 600 päivää / vuosi

Itsearviointien tulokset

Toimialalla toteutettiin CAF-itsearvioinnin kohdat strategiat ja toiminnan suunnittelu, asiakas- ja kansalaistulokset ja keskeiset suorituskykytulokset. Strategiat ja toiminnan suunnittelu- kohdan kehittämiskohteet määriteltiin seuraavasti:

- Strategiaprosessi todettiin lyhyeksi, ja strategian jalkauttamiseen toivottiin enemmän aikaa.
- Mittarointiin oltiin keskimäärin tyytyväisiä, mutta tulosten hyödyntämiseen toivottiin enemmän aikaa.
- Strategian reagointikyvyn tehostamiseen nähtiin tarvetta: toimintaympäristö muuttuu nopeasti, jolloin muutokseen on kyettävä vastaamaan yhä nopeammin.
- Pienten yksiköiden rooli koetaan haastavaksi strategiatyössä, sillä vaikuttavuus voi jäädä puutteelliseksi koko toimialan strategiatyötä ajatellen.
- Asiakkaan tarpeiden kuulemisen ja strategisen ohjausroolin yhteensovittaminen.

Toimialan keskeisistä asiakas- ja kuntalaistulosten kehittymisestä nostettiin esille osallisuuden lisääntyminen strategiatyöskentelyssä. Osallisuutta strategiatyöskentelyssä toivottiin lisättävän entisestään myös tulevaisuudessa. Tämän lisäksi yhteistyön lisääminen eri järjestöjen kanssa on koettu positiivisena kehityksenä. Asiakas- ja kuntalaiskyselyistä saatujen tuloksien hyödyntämistä toivottiin kehitettävän entuudestaan. Keskeisistä suorituskykytulosten kehittymisestä nostettiin esille Kuusikko-kuntien vertailussa kustannustehokkaasti järjestetyt koulutuspalvelut.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelma	TP 2015	KS 2016	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Vakituisen henkilöstön lkm	4 589	4 581	4 635	4 713	4 776	4 824
Määräaikaisen henkilöstön lkm	724	731	611	610	606	604
Henkilöstön kokonaismäärä *	5 313	5 312	5 246	5 323	5 382	5 428

* Henkilöstösuunnittelussa on siirrytty uuteen henkilöstömäärän laskentatapaan ja siten luvut eivät ole suoraan verrannollisia aiempiin vuosiin. Uudella määrittelyllä pyritään kuvaamaan osuvammin läsnä olevaa ja henkilöstömenobudjetoinnin mukaista henkilöstöä.

13 10
Opetuslautakunta ja vapaa-ajan lautakunta

Määrärahat	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
1000 euroa							
Tulot	0	0	0	**0**	0	0	0
Menot	-95	-118	-118	**-118**	-120	-122	-124
Toimintakate	-95	-118	-118	**-118**	-120	-122	-124

Tuloslaskelma	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017
1000 euroa				
Myyntituotot	0	0	0	**0**
Maksutuotot	0	0	0	**0**
Tuet	0	0	0	**0**
Muut tulot	0	0	0	**0**
Sisäiset tulot	0	0	0	**0**
Tulot yhteensä	**0**	**0**	**0**	**0**
Henkilöstömenot	-82	-83	-84	**-84**
Asiakaspalvelujen ostot	0	0	0	**0**
Muiden palvelujen ostot	-10	-33	-33	**-33**
Sisäisten palvelujen ostot	-2	0	0	**0**
Materiaalin ostot	0	-2	-1	**-1**
Avustukset	0	0	0	**0**
Vuokrat	0	0	0	**0**
Muut menot	0	0	0	**0**
Menot yhteensä	**-95**	**-118**	**-118**	**-118**
Toimintakate	**-95**	**-118**	**-118**	**-118**
Poistot	0	0	0	**0**
Yk-lisät	95	0	0	**0**
Laskennalliset yhteensä	**95**	**0**	**0**	**0**
Tilikauden tulos	**0**	**-118**	**-118**	**-118**

Toiminnan kuvaus

Opetuslautakunta huolehtii toimialan yhteisten palveluiden, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukio-ammatillisen ja aikuiskoulutuksen sekä kirjastopalveluiden järjestämisestä ja kehittämisestä.

Vapaa-ajanlautakunta huolehtii kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelujen järjestämisestä.

Tulosalueelle on varattu määrärahat opetuslautakunnan, vapaa-ajan lautakunnan ja ruotsinkielisen jaoston menoihin.

13 20

Yhteiset palvelut

Määrärahat	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
1000 euroa							
Tulot	0	651	0	**0**	0	0	0
Menot	-3 706	-5 463	-5 298	**-5 187**	-5 243	-5 312	-5 438
Toimintakate	-3 706	-4 812	-5 298	**-5 187**	-5 243	-5 312	-5 438

Tuloslaskelma	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017
1000 euroa				
Myyntituotot	0	0	0	**0**
Maksutuotot	0	0	0	**0**
Tuet	0	571	0	**0**
Muut tulot	0	81	0	**0**
Sisäiset tulot	0	0	0	**0**
Tulot yhteensä	**0**	**651**	**0**	**0**
Henkilöstömenot	-2 639	-4 287	-4 148	**-4 075**
Asiakaspalvelujen ostot	0	0	0	**0**
Muiden palvelujen ostot	-304	-468	-400	**-400**
Sisäisten palvelujen ostot	-10	-1	-1	**-1**
Materiaalin ostot	-174	-146	-149	**-111**
Avustukset	-115	-115	-120	**-120**
Vuokrat	-419	-442	-441	**-441**
Muut menot	-45	-4	-39	**-39**
Menot yhteensä	**-3 706**	**-5 463**	**-5 298**	**-5 187**
Toimintakate	**-3 706**	**-4 812**	**-5 298**	**-5 187**
Poistot	-35	0	0	**0**
Yk-lisät	3 591	0	0	**-15 026**
Laskennalliset yhteensä	**3 556**	**0**	**0**	**-15 026**
Tilikauden tulos	**-150**	**-4 812**	**-5 298**	**-20 213**

Toiminnan kuvaus

Sivistystoimen yhteisiin palveluihin kuuluvat toimialan johto, viestintäyksikkö sekä talouden ja hallinnon tulosalue, joka jakautuu hallinto-, henkilöstö-, suunnittelu- ja kehittämis- sekä talousyksikköihin. Sivistysviraston yhteiset palvelut koostuvat asiantuntijoista, jotka huolehtivat keskitetyistä viestintä-, suunnittelu-, talous-, hallinto- ja henkilöstöpalveluista sekä kehittämisestä. Lisäksi virasto järjestää yhteiset turvallisuuspalvelut, työsuojelun koordinoinnin, koulukuljetukset sekä kalustonkunnostukseen liittyvät asiat.

Yhteisiin palveluihin, suunnittelu- ja kehittämisyksikköön, kuuluu myös toimialan tieto- ja viestintekniikkapalvelut. Tieto- ja viestintätekniikan opetuksessa panostetaan sisällölliseen kehittämiseen yhteistyössä koulujen ja oppilaitosten sekä varhaiskasvatuksen kanssa.

Keskeiset tavoitteet taloussuunnitelmakaudella 2017–2020

Toimialan tilojen yhteiskäyttöä on selvitetty ja uudenlaisten tilojen yhteiskäytön tukeminen on talous- ja hallintopalveluiden päätehtävä. Sähköisen asioinnin edistyminen edellyttää tukea ja panostusta tulosalueelta. Tukipalvelut tukevat tieto- ja viestintätekniikan uudistusten suunnittelua ja läpiviemistä.
Sekä sisäisessä että ulkoisessa viestinnässä siirrytään yhä enemmän käyttämään nykyaikaisia vuorovaikutteisia viestintäkanavia kuten sosiaalista mediaa, videoita ja kuvamateriaaleja. Samanaikaisesti vähennetään paperisten esitteiden ja oppaiden painatusta.

Terveys- ja turvallisuusjohtamista tehostetaan lisäämällä käyntejä työyksiköissä ja kehittämällä johtamisen tukena hyödynnettävän turvallisuustiedon keräämisen käytäntöjä.

Osaamisen jakaminen ja hyödyntäminen sekä henkilöstön yhteiskäyttö tulosalueiden välillä lisääntyy erilaisissa yhteistyöprojekteissa. Henkilöstön lainaamista laajennetaan ja systematisoidaan. Tällä edistetään myös organisaation hologrammivalmiuden kehittymistä.

Etätyön hyödyntämistä ja seurantaa kehitetään. Tuunatun työn toimintamallin käyttöä lisätään.

Toiminnan keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen vuonna 2017

Tulosalueen määrärahoissa on varaus koko
sivistystoimen varhe-maksuihin. Maksuja seurataan tulosalueittain. Varhe -arvio vuodelle 2017 on 1,4 milj. euroa.

Kalustonkunnostukseen liittyvät määrärahat ml. sisäinen vuokra on siirretty työllisyyspalveluihin.

Uusi hallintosääntö otetaan käyttöön 1.6.2017.

Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman jatkotoimenpiteet

Sivistystoimen sähköisen asioinnin lisääntyminen edellyttää talous- ja hallintopalveluiden tukea ja kehitystyötä. Tulosalueen prosesseja kehitetään jatkuvana toimintatapana yhteistyössä henkilöstön kanssa. Sairauspoissaolojen vähentämiseksi on kaikilla esimiehillä eVälke aktiivisessa käytössä. Tulosalueella kannustetaan säästövapaiden pitämiseen.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelma	TP 2015	KS 2016	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Vakituisen henkilöstön lkm	54	56	58	58	58	58
Määräaikaisen henkilöstön lkm	1		1	1	0	0
Henkilöstön kokonaismäärä	55	56	59	59	58	58

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017
sivistystoimen yhteisten palvelujen henkilöstö/ toimialan henkilöstö %	0,9 %	1,0 %	1,1 %	0,9 %
sivistystoimen yhteisten palvelujen henkilöstö/ toimialan esimiesten määrä %	22,5 %	13,8 %	23,4 %	22,7 %
Hallinnollisten tehtävien henkilöstömenot / toimialan menot yhteensä	0,9 %	0,6 %	0,9 %	0,9 %

13 30
Suomenkielinen perusopetus

Määrärahat	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
1000 euroa							
Tulot	11 545	9 550	5 830	**5 830**	5 947	6 066	6 187
Menot	-167 075	-168 706	-168 358	**-165 565**	-167 586	-169 748	-173 790
Toimintakate	-155 530	-159 156	-162 528	**-159 735**	-161 640	-163 683	-167 603

Tuloslaskelma	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017
1000 euroa				
Myyntituotot	2 213	2 304	2 304	**2 304**
Maksutuotot	11	10	10	**10**
Tuet	7 735	5 830	1 945	**1 945**
Muut tulot	405	235	400	**400**
Sisäiset tulot	1 181	1 170	1 170	**1 170**
Tulot yhteensä	**11 545**	**9 550**	**5 830**	**5 830**
Henkilöstömenot	-98 538	-101 813	-101 783	**-98 990**
Asiakaspalvelujen ostot	-9 008	-10 298	-10 362	**-10 362**
Muiden palvelujen ostot	-18 538	-18 175	-18 751	**-18 751**
Sisäisten palvelujen ostot	-25	-16	0	**0**
Materiaalin ostot	-4 823	-4 173	-4 004	**-4 004**
Avustukset	-1 865	-1 864	-1 864	**-1 864**
Vuokrat	-34 260	-32 362	-31 544	**-31 544**
Muut menot	-17	-6	-49	**-49**
Menot yhteensä	**-167 075**	**-168 706**	**-168 358**	**-165 565**
Toimintakate	**-155 530**	**-159 156**	**-162 528**	**-159 735**
Poistot	-607	-537	-652	**-652**
Yk-lisät	-8 670	0	0	**0**
Laskennalliset yhteensä	**-9 278**	**-537**	**-652**	**-652**
Tilikauden tulos	**-164 807**	**-159 693**	**-163 180**	**-160 387**

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Perusopetuksen tulosalue huolehtii suomenkielisen perusopetuksen järjestämisestä ja kehittämisestä. Peruskoulupalvelut järjestetään lähikouluperiaatteen mukaisesti. Opetuksen, ohjauksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana on huolenpito hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä.

Suomenkielisen perusopetuksen oppilasmäärän arvioidaan kasvavan noin 523 oppilaalla. Syksyllä 2017 42 suomenkielisessä peruskoulussa arvioidaan opiskelevan noin 22 000 oppilasta. Eri kieli- ja kulttuuriryhmien oppilaita oli lukuvuonna 2015–2016 noin 17 prosenttia ja määrän arvellaan edelleen kasvavan. Edunvalvonnassa korostetaan valtion velvollisuutta osoittaa riittävä rahoitus maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetukseen.

Uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2016. Uuden opetussuunnitelman myötä oppilaan osallisuus nousee keskeiseksi sekä vuorovaikutus ja erilaisissa ryhmissä toimiminen korostuu. Oppiminen tapahtuu lisäksi digitalisaatiota ja ympäröivää yhteiskuntaa aiempaa enemmän hyödyntäen. Lisäksi perusopetuksen kieliohjelmaa kehitetään siten, että englannin A1-kielen opetus aloitetaan jo ensimmäisellä vuosiluokalla aiemman kolmannen vuosiluokan sijaan ja A2-kielen kielivalikoimaan on lisätty espanjan kieli ja aloitusryhmäkoko laskettu 14 oppilaaseen aiemman 18 oppilaan sijaan. Kieliohjelman kehittämisen kustannukset vuonna 2017 on 400 000, josta tulosalueen budjetista rahoitetaan puolet.

Perusopetuksen opetusryhmäkokojen pienentämiseen kohdennettujen valtion erityisavustusten vähenemisestä huolimatta Vantaalla ei perusopetuksen ryhmäkokoja suurenneta.

Keskeiset tavoitteet taloussuunnitelmakaudella 2017–2020

Perusopetuksen strategiset tavoitteet 2017 - 2019:

- Oppimiskäsityksen muutos, uuden opetussuunnitelman mukainen oppiminen
- Oppimisympäristön kehittäminen
- Verkkopedagogiikan kehittäminen ja digitalisaation hyödyntäminen
- Osallistuminen ja vaikuttaminen
- Itsestä ja muista sekä ympäristöstä huolehtiminen

Perusopetuksen strategia ja uusi opetussuunnitelma edellyttävät laaja-alaista henkilöstön osaamisen kehittämistä. Lukuvuonna 2018–2019 laaditaan uusi strategia tiiviissä vuorovaikutuksessa oppilaiden, huoltajien ja henkilöstön kanssa.

Toiminnan keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen vuonna 2017

Opetussuunnitelman käyttöönotto edellyttää osaamisen kehittämistä. Tämän tukemiseksi täydennyskoulutetaan laajasti henkilöstöä.

Oppimisympäristöjä kehitetään tukemaan uuden opetussuunnitelman mukaista opiskelua. Tavoitteena on hyödyntää olemassa olevia tiloja ja tehostaa olemassa olevien kalusteiden uusiokäyttöä. Koulujen käsityötiloja uudistetaan vastaamaan uuden opetussuunnitelman tarpeita.

Koillisella ja läntisellä alueilla pilotoidaan 1.-2. vuosiluokkien oppilaille kerhokaruselli-toimintaa yhdessä kulttuuri- ja liikuntapalvelujen kanssa osin valtion hankerahoituksella.

Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman jatkotoimenpiteet

Vuonna 2013 päätettyä tilatehostamista jatketaan suunnitelman mukaisesti. Uutta oppimista tukeva tilaohjelma otetaan käyttöön uudisrakentamisessa ja peruskorjattavissa koulukiinteistöissä. Lisäksi kehitetään yli tulosaluerajojen ylittävää toimintaa ja tilojen yhteiskäyttöä.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelma	TP 2015	KS 2016	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Vakituisen henkilöstön lkm	1 628	1 620	1 641	1 683	1 725	1 758
Määräaikaisen henkilöstön lkm	190	195	164	164	164	164
Henkilöstön kokonaismäärä	1 818	1 815	1 805	1 847	1 889	1 922

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017
oppilasmäärä vantaalaisissa peruskouluissa	20 117	20 769	20 868	21 391
käyttömenot euroa/oppilas	8 200	8 044	8 133	8 000
opetuksen % -osuus oppilaskohtaisesta käyttömenosta	..	..	55,7 %	56,0 %
huoneistoneliöt/oppilas	12,0	11,7	11,6	10,9
keskimääräinen ryhmäkoko, 1-9 luokat *)	..	..	17,3	17,8
Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	**TP 2014**	**TP 2015**	**KS 2016**	**TA 2017**

jatkokoulutukseen lukioon, ammatilliseen koulutukseen, ammattistarttiin tai lisäopetukseen päässeiden määrä peruskoulun päättötodistuksen saaneista %	99 %	99 %	98 %	99 %
iltapäivätoimintaan osallistuvien lasten määrä	1 942	2 269	2 200	2 300
4. vuosiluokalta alkava vapaaehtoinen A 2 -kieli, aloittaneiden määrä	..	..	36 %	40 %
oppilaita/opinto-ohjaaja	290	290	260	290
oppilaita/koulupsykologi	986	933	932	918

*) Laskentatapa muuttunut 2015, koskee yleisopetusta.

13 40
Lukiokoulutus

Määrärahat	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
1000 euroa							
Tulot	427	408	420	**420**	428	437	446
Menot	-22 698	-22 903	-22 855	**-22 413**	-22 685	-22 968	-23 545
Toimintakate	-22 271	-22 495	-22 435	**-21 993**	-22 257	-22 531	-23 099

Tuloslaskelma	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017
1000 euroa				
Myyntituotot	79	65	127	**127**
Maksutuotot	17	12	12	**12**
Tuet	150	241	241	**241**
Muut tulot	124	40	40	**40**
Sisäiset tulot	57	50	0	**0**
Tulot yhteensä	**427**	**408**	**420**	**420**
Henkilöstömenot	-16 102	-16 604	-16 704	**-16 262**
Asiakaspalvelujen ostot	-14	-11	0	**0**
Muiden palvelujen ostot	-1 938	-1 780	-1 819	**-1 819**
Sisäisten palvelujen ostot	-1	-1	0	**0**
Materiaalin ostot	-299	-232	-205	**-205**
Avustukset	-10	-5	-5	**-5**
Vuokrat	-4 329	-4 266	-4 122	**-4 122**
Muut menot	-4	-4	0	**0**
Menot yhteensä	**-22 698**	**-22 903**	**-22 855**	**-22 413**
Toimintakate	**-22 271**	**-22 495**	**-22 435**	**-21 993**
Poistot	-74	-64	-51	**-51**
Yk-lisät	-1 184	0	0	**0**
Laskennalliset yhteensä	**-1 258**	**-64**	**-51**	**-51**
Tilikauden tulos	**-23 530**	**-22 559**	**-22 485**	**-22 044**

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutus antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä. Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan ja elinikäiseen oppimiseen. Tavoitteena on, että opiskelijat suorittavat lukiokoulutuksen kolmessa vuodessa ja jatkavat sen jälkeen opintojaan. Vantaan suomenkieliseen lukiokoulutukseen kuuluu viisi päivälukiota sekä Tikkurilan lukion aikuislinja (Vantaan aikuislukio) ja Sotungin lukion aikuislinja (Sotungin etälukio). Vuonna 2017 lukion aloituspaikkoja on 1 160, mikä on sama määrä kuin edellisinä vuosina.

Lukiokoulutuksen tehtäväalueen menoihin sisältyy koko nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosaluetta (suomenkieliset lukiot, Vantaan ammattiopisto Varia ja Vantaan aikuisopisto) palvelevia johtamis-, kehittämis-, suunnittelu- ja valmistelutehtäviä.

Keskeiset tavoitteet taloussuunnitelmakaudella 2017–2020

Arvioinnin menetelmiä monipuolistetaan ja jakson päätösviikkojen rakennetta uudistetaan yhteisen suunnittelun pohjalta. Itse- ja vertaisarvioinnin kehittämisessä hyödynnetään NPDL-ohjelman arviointityökalua.
Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttöä kehitetään digistrategian, tablet-tutkimuksen sekä oppimisympäristöjen kehittämishankkeiden pohjalta. Sähköisten ylioppilaskirjoitusten käyttöönotto etenee suunnitelman mukaisesti.

Kolme lukiota osallistuu valtakunnallisen kehittämisverkoston toimintaan, jonka kautta saatujen kokemusten pohjalta kehitetään uusia pedagogisia toimintatapoja. Opetussuunnitelman lukiokohtaiset osuudet otetaan käyttöön.

Lukiokoulutuksen työelämälähtöisyyttä kehitetään työelämälähtöisyysohjelman pohjalta sekä mahdollisen kehittämishankkeen myötä.

Lukioiden johtoryhmien toimintaa kehitetään kaksivuotisessa johtamisen kehittämiskoulutuksessa.

Toiminnan keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen vuonna 2017

Ylioppilaskirjoitukset sähköistyvät vuodesta 2016 alkaen asteittain vuoteen 2019 mennessä, siten että keväällä 2019 kaikki ylioppilaskokeet toteutetaan sähköisesti.

Valtakunnallisten linjausten myötä lukiokoulutuksessa voi tapahtua joitakin rahoitusjärjestelmään ja erityistehtävien järjestämislupiin liittyviä muutoksia. Nämä muutokset tarkentuvat vuoden 2017 aikana.

Vuoden 2017 aikana tarkastellaan lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen riittävyyttä ja mahdollisia laajentamistarpeita.

Lukioiden verkkosivut uudistetaan siten, että viimeistään vuoden 2017 aikana otetaan käyttöön uudet, informatiivisemmat verkkosivut.

Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman jatkotoimenpiteet

Lukiokoulutus järjestetään Kuusikko-kuntien vertailussa kustannustehokkaimmin.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelma	TP 2015	KS 2016	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Vakituisen henkilöstön lkm	207	206	207	207	207	207
Määräaikaisen henkilöstön lkm	37	37	37	37	37	37
Henkilöstön kokonaismäärä	244	243	244	244	244	244

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017
suomenkielisten päivälukioiden opiskelijat	3 579	3 580	3 550	3 550
suomenkielisten päivälukioiden opiskelijamäärä/lukio, keskiarvo *)	..	..	..	710
aikuis- ja etälukion tutkintotavoitteiset opiskelijat	359	349	370	360
keskeyttäneet % opiskelijamäärästä (päivälukiot)	1,3 %	2,1 %	3,0 %	2,3 %
kolmessa vuodessa päättötodistuksen saaneet kaikista valmistuneista (päivälukiot)	87 %	87 %	89 %	89 %

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017
kaikki tunnit/vvt/opiskelija (päivälukiot)	1,31	1,29	1,30	1,30

käyttömenot euroa/opiskelija (päivälukiot)	6 163	6 015	6 418	6 129
huoneistoneliöt/opiskelija (päivälukiot)	7,9	8,0	8,0	8,0

*) uusi tunnusluku 1.1.2017 alkaen

13 50
Varhaiskasvatus

Määrärahat	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
1000 euroa							
Tulot	18 519	19 661	18 700	**18 700**	19 074	19 455	19 845
Menot	-148 150	-148 649	-151 692	**-149 562**	-151 341	-153 327	-156 885
Toimintakate	-129 631	-128 988	-132 992	**-130 862**	-132 267	-133 871	-137 040

Tuloslaskelma	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017
1000 euroa				
Myyntituotot	798	1 010	900	**900**
Maksutuotot	17 452	18 626	17 770	**17 770**
Tuet	84	0	0	**0**
Muut tulot	48	25	30	**30**
Sisäiset tulot	136	0	0	**0**
Tulot yhteensä	**18 519**	**19 661**	**18 700**	**18 700**
Henkilöstömenot	-76 075	-81 464	-80 578	**-78 447**
Asiakaspalvelujen ostot	-2 990	-2 150	0	**0**
Muiden palvelujen ostot	-24 668	-18 236	-20 310	**-20 310**
Sisäisten palvelujen ostot	-93	-345	0	**0**
Materiaalin ostot	-944	-1 140	-1 157	**-1 157**
Avustukset	-26 509	-27 824	-31 540	**-31 540**
Vuokrat	-16 678	-17 248	-17 853	**-17 853**
Muut menot	-193	-242	-254	**-254**
Menot yhteensä	**-148 150**	**-148 649**	**-151 692**	**-149 562**
Toimintakate	**-129 631**	**-128 988**	**-132 992**	**-130 862**
Poistot	-337	-347	-521	**-521**
Yk-lisät	-7 327	0	0	**0**
Laskennalliset yhteensä	**-7 664**	**-347**	**-521**	**-521**
Tilikauden tulos	**-137 295**	**-129 335**	**-133 514**	**-131 383**

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Varhaiskasvatuksen tulosalue järjestää ja kehittää suomenkielistä varhaiskasvatusta, esiopetusta ja valmistavaa opetusta 6-vuotiaille sekä avoimia varhaiskasvatuspalveluja, kuten kerho-toimintaa, asukaspuisto- ja avointa päiväkotitoimintaa. Varhaiskasvatuspalveluja järjestetään lähipalveluperiaatteella. Ympärivuorokautista varhaiskasvatusta ja asukaspuistotoimintaa järjestetään Itä-, Keski- ja Länsi-Vantaalla. Varhaiskasvatuksen tulosalue vastaa lisäksi kotihoidon tukeen ja yksityisen hoidon tukeen sekä palveluseteliin liittyvistä tehtävistä.

Varhaiskasvatuslain uudistumisen myötä 1.8.2016 jokaisella lapsella on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatuslain tavoitteet täyttävään 20 t viikossa laajuiseen varhaiskasvatukseen. Huoltajan kokoaikaisen työn tai opiskelun perusteella lapsella on edelleen oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen. Lisäksi huoltajilla on lapseen tai perheeseen liittyvien syiden perusteella mahdollisuus hakea lapselle 20 t laajempaa harkinnanvaraista varhaiskasvatusta.

Arvioitaessa lapsen oikeutta 20 viikkotuntia laajempaan varhaiskasvatukseen, arvioinnissa lähdetään siitä, että kynnys kokoaikaisen varhaiskasvatuksen järjestämiseen on matala ja hoitoaikojen muutoksissa käytetään aina perhekohtaista harkintaa, kuten hallituksen esitykseen 80/2015 on kirjattu. Erityistä

huomiota kiinnitetään maahanmuuttajataustaisten lasten kielellisen kehityksen tukemiseen riittävän laajan varhaiskasvatuksen kautta.

Vantaa ei ota käyttöön säädöstä yli 3-vuotiaiden lasten ja aikuisten suhdeluvun muuttamisesta 1/8, vaan säilyttää sen ennallaan 1/7.

Varhaiskasvatus toimii yhteistyössä opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista, lastensuojelusta ja muusta sosiaalihuollosta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa ja osallistuu yhteistyörakenteiden luomiseen.

Kasvun ja oppimisen tuen järjestämisen kokonaisarviointi toteutetaan vuonna 2017.

Vantaa ja Espoo ovat käynnistäneet uuden varhaiskasvatuksen ohjausjärjestelmän hankinnan vuoden 2015 aikana. Se korvaa päätöksenteossa ja asiakkaiden hallinnassa käytössä olevan vanhentuneen sosiaalitoimen asiakastietojärjestelmän (VATJ) sekä mahdollistaa asiakasperheiden sähköisten palvelujen, viestinnän ja tiedottamisen kehittämisen sekä laajentamisen. Henkilökunnan työn kehittäminen ja dokumentointi tulevat sähköiseksi uuden ohjausjärjestelmän myötä.

Lasten läsnäolojen ja hoitajien työajan seurantaan otettiin perhepäivähoidossa käyttöön vuonna 2014 mobiilipalvelu, jota laajennettiin vuoden 2016 päiväkoteihin ja ryhmäperhepäiväkoteihin. Kuluvan vuoden aikana käyttöönotot saatetaan päätökseen. Henkilökunnan työajan suunnittelu- ja seurantatyökalujen käyttöönottoa laajennetaan myös päiväkotihoitoon vuoden 2017 aikana.

Keskeiset tavoitteet taloussuunnitelmakaudella 2017–2020

Taloussuunnitelmakaudella keskeisenä tavoitteena on lisätä yksityisen palvelutuotannon osuutta edelleen palvelutarjonnan monipuolistamiseksi ja investointi- ja peruskorjauspaineen helpottamiseksi. Tavoitteena on, että yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevien lasten osuus varhaiskasvatuksessa olevista kasvaa vuoden 2015 tilinpäätöksen 11,1 prosentista 14,1 prosenttiin vuonna 2017. Koko taloussuunnitelmakaudella vuoteen 2018 mennessä yksityisen päivähoidon osuus kasvaa vähintään 14,6 prosenttiin.

Korso-Koivukylän leikkien liikkumaan hanke laajenee vuoden 2017 aikana yhteistyössä Vantaan varhaiskasvatuksen ja liikuntapalvelujen kanssa Vantaa-tasoiseksi.

Tulosalueen tavoitteena on luoda uusia rakenteita toimintayksiköiden johtamiseen ja palveluohjaukseen vuoteen 2018 mennessä. Uudistustyössä hyödynnetään Myyrmäen johtamispilotin (2016–2017) arviointituloksia. Uusien päiväkodin johtajien tukemiseen ohjataan edelleen hallinnon ja päiväkodin johtajien työpariresurssia.

Uuden varhaiskasvatuslain mukaisesti osapäiväistä varhaiskasvatusta on tarjolla kaikissa toimintayksiköissä ja osaviikkoista varhaiskasvatusta on tarjolla kaikissa tulosyksiköissä.

Taloussuunnitelmakaudella tavoitteena on henkilöstön saatavuuden turvaaminen kriittisissä ammattiryhmissä sekä monikulttuurisen henkilökunnan määrän kasvattaminen. Tavoitteena on monikulttuuristen työntekijöiden määrän kasvu nykyisestä 65 henkilöstä 78 henkilöön (+20 %).

Toiminnan keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen vuonna 2017

Vuoden 2017 aikana laaditaan rajatusta varhaiskasvatus- ja päivähoito-oikeudesta Vantaalla saatujen kokemusten perusteella selvitys muutoksen lapsi- ja sukupuolivaikutuksista. Selvityksen tulokset raportoidaan kaupunginvaltuustolle vuoden 2017 aikana. Samassa yhteydessä raportoidaan myös uudistuksen Vantaalla toteutuneet kustannusvaikutukset, osa-aikaisen varhaiskasvatusoikeuden piirissä olevien lasten määrät sekä kooste laajempaa varhaiskasvatusoikeutta koskevista hakemuksista, ratkaisuista ja päätöksiä koskevista valituksista.

Vuoden 2016 väestöennusteen mukaan päivähoitoikäisen väestön määrä kasvaa 87 lapsella vuonna 2017. Varhaiskasvatuspalvelujen piirissä olevien lasten määrän arvioidaan kuitenkin kasvavan 120 lapsella, jolloin lapsia on varhaiskasvatuspalvelujen piirissä keskimäärin 15 783 lasta kuukaudessa. Kasvuun vaikuttaa päivähoitoikäisten lasten määrän kasvu sekä useampien perheiden hakeutuminen varhaiskasvatuspalvelujen piiriin.

Husaaritien päiväkodin kiinteistöstä Kivistössä vapautuu keväällä 2017 tiloja varhaiskasvatukseen neuvolatoiminnan siirtyessä Aurinkokiven palvelukeskukseen.

Hakunilaan valmistuu Vaaralanpuiston päiväkoti, joka korvaa Vaaralan päiväkodin ja Koivurinteen päiväkotitilan sekä Rajakylän koulun tilan. Varhaiskasvatuspaikkoja tulee lisää 16.

Yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä kasvaa, kun uutta palvelua tuotetaan investorimallilla toteutetuissa päiväkodeissa. Kaupungin vuokraamalle tontille Mesikukantielle Tikkurilaan valmistuu 8.1.2017 Hoivatilat Oy:n rakennuttama päiväkoti. Pilke Pohjantähti on Pilke päiväkodit Oy:n päiväkoti. Päiväkodissa on 108 hoitopaikkaa 0-6 -vuotiaille lapsille kuudessa ryhmässä. Päiväkoti tarjoaa myös iltahoitoa.

Suomi 100-tilaisuuksien suunnittelu ja toteutus tehdään yhdessä lasten ja perheiden kanssa. Lisäksi ohjelmaa ja tilaisuuksia tuotetaan mahdollisuuksien mukaan muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

Ulkopuolisella rahoituksella toteutettavien kehittämishankkeiden omavastuuosuudet vuonna 2017 ovat enintään noin 125 000 euroa.

Seuraaviin kahteen hankkeeseen on saatu ulkopuolista rahoitusta:

- Kohti uutta inklusiivista toimintakulttuuria (OPH), saatu rahoitusta 66 780 euroa.
- Kehittävä palaute (OPH), saatu rahoitusta 32 364 euroa.

Vantaan uusi varhaiskasvatussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2017. Digitalisaation mahdollisuuksia hyödyntäviä toimintamalleja kehitetään ja otetaan käyttöön sekä varhaiskasvatuksessa että esiopetuksessa. Gurupedagogitoiminnan vakiinnuttamisella vahvistetaan henkilöstön tieto- ja viestintäteknologian pedagogisen käytön osaamista.

Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman jatkotoimenpiteet

Yksityisten investoripäiväkotien määrää lisätään kunnallisten päiväkotien sijaan ja 8.1.2017 avataan yksityinen palvelusetelipäiväkoti Pilke Pohjantähti Tikkurilaan.

Hakunila-Tikkurilan ja osan Myyrmäen päiväkotien pyykistä pestään työllisyystalossa, jolloin kunnallisten päiväkotien investointikulut vähenevät.

Kannustetaan henkilökuntaa käyttämään säästövapaita, josta kertyy säästöä vuositasolla noin 600 000 euroa.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelma	TP 2015	KS 2016	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Vakituisen henkilöstön lkm	1 897	1 896	1 906	1 934	1 950	1 963
Määräaikaisen henkilöstön lkm	146	153	81	81	81	81
Henkilöstön kokonaismäärä	2 043	2 049	1 987	2 015	2 031	2 044

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017
Lasten määrä eri hoitomuodoissa keskimäärin kuukaudessa:				
Kunnallinen päivähoito	10 188	10 262	10 140	10 043
Yksityinen päivähoito	1 059	1 282	1 423	1 654
Kerhotoiminta	665	758	850	850
Kotihoidon tuki	4 137	4 035	4 050	4 086
Varhaiskasvatuspalvelujen piirissä olevien lasten osuus kaikista päivähoitoikäisistä	72,2 %	74,2 %	75,3 %	75,2 %
Yksityisessä päivähoidossa olevien osuus kaikista päivähoidossa olevista lapsista	7,4 %	11,1 %	12,3 %	14,1 %
Rakenteellisten tukitoimien piirissä olevat kasvun- ja oppimisen tuen lapset (kunnallinen päivähoito)	7,0 %	7,8 %	7,7 %	7,7 %
Käyttömenot €/palveluja käyttävä lapsi	8 955	9 068	9 029	9 089

13 55
Kirjastopalvelut

Määrärahat	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
1000 euroa							
Tulot	422	554	504	**504**	514	524	535
Menot	-9 009	-9 344	-9 286	**-9 211**	-9 257	-9 378	-9 598
Toimintakate	-8 587	-8 791	-8 782	**-8 707**	-8 743	-8 853	-9 063

Tuloslaskelma	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017
1000 euroa				
Myyntituotot	10	15	11	**11**
Maksutuotot	60	80	65	**65**
Tuet	79	137	0	**0**
Muut tulot	272	267	428	**428**
Sisäiset tulot	0	54	0	**0**
Tulot yhteensä	**422**	**554**	**504**	**504**
Henkilöstömenot	-5 025	-5 225	-5 142	**-5 008**
Asiakaspalvelujen ostot	-4	0	0	**0**
Muiden palvelujen ostot	-592	-557	-663	**-663**
Sisäisten palvelujen ostot	-1	0	0	**0**
Materiaalin ostot	-975	-1 194	-1 232	**-1 232**
Avustukset	0	0	0	**0**
Vuokrat	-2 408	-2 342	-2 223	**-2 223**
Muut menot	-4	-26	-25	**-85**
Menot yhteensä	**-9 009**	**-9 344**	**-9 286**	**-9 211**
Toimintakate	**-8 587**	**-8 791**	**-8 782**	**-8 707**
Poistot	-40	-87	-145	**-145**
Yk-lisät	-477	-374	0	**0**
Laskennalliset yhteensä	**-517**	**-461**	**-145**	**-145**
Tilikauden tulos	**-9 104**	**-9 252**	**-8 927**	**-8 852**

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Osaavat vantaalaiset ovat elinkeinoelämän, työllisyyden ja hyvinvoinnin perusta. Kirjasto on aktiivisesti mukana varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukion uusissa opetussuunnitelmissa kumppanina. Vantaan kymmenen kirjastoa, kaksi kirjastoautoa ja laaja verkkopalvelu tarjoavat monilukutaidon, tietoyhteiskunnan olennaisimman taidon tueksi apua, välineitä ja sisältöjä koululaisten ja opiskelijoiden lisäksi kaikille muillekin väestöryhmille ikään, kielitaitoon tai koulutustasoon katsomatta.

Kirjasto kilpailee niin lasten kuin aikuistenkin ajasta. Tehtävässään kirjasto voi onnistua vain laajan aukiolon, osaavan henkilökunnan, viihtyisien tilojen, ajantasaisten tieto- ja viestintätekniikkaympäristöjen sekä monipuolisen ja houkuttelevan kokoelman avulla. Vasta näiden kaikkien onnistuessa kirjasto voi menestyksekkäästi tarjota mahdollisuuksia oppimiseen, itsensä kehittämiseen, virkistykseen ja yhteisöllisyyteen.

Keskeiset tavoitteet taloussuunnitelmakaudella 2017–2020

Vantaan kaupunginkirjaston tehokkuus pysyy jatkossakin vertailukuntia paremmalla tasolla. Jatkuvasti uudistuvat, viihtyisät ja oikeissa paikoissa sijaitsevat kirjastot ovat alueidensa ja koko kaupungin

vetovoimatekijöitä. Kirjasto keskittää voimavarojaan toiminta-ajatuksensa mukaisesti vantaalaisten osaamisen, erityisesti monilukutaidon lisäämiseksi.

Toiminnan keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen vuonna 2017

Kirjasto- ja nuorisotilat Pähkinärinteessä turvataan. Selvitetään mahdollisuudet korjata nykyiset Pähkinärinteen kirjasto- ja nuorisotilat. Samanaikaisesti etsitään korvaavia pysyviä tiloja joko yksin tai yhteistyössä yritysten tai yhteisöjen kanssa. Ratkaisuesitys tuodaan kaupunginhallitukselle huhtikuun 2017 loppuun mennessä.

Tehokkuutta lisätään automaation, digitalisaation ja yhteistyöverkostojen tiivistämisellä. Espoon kaupunginkirjaston kanssa siirrytään yhteiseen, kelluvaan kokoelmaan.

Länsimäen kirjaston peruskorjauksen yhteydessä koko pienen kirjaston toimintakonsepti uudistetaan uudenlaisen aineistotarjonnan ja automaation avulla.

Kaikissa toimipisteissä perinteisestä kirjastotyöstä vapautuvia henkilöresursseja kohdistetaan pedagogiseen toimintaan.

Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman jatkotoimenpiteet

Kirjasto jatkaa automaation, itsepalvelun ja e-aineistojen tarjonnan voimakasta kehittämistä. Taustaprosesseja kevennetään kehittämällä työnjakoa Espoon kaupunginkirjaston kanssa.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelma	TP 2015	KS 2016	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Vakituisen henkilöstön lkm	124	123	124	129	131	131
Määräaikaisen henkilöstön lkm	4	3	3	3	3	3
Henkilöstön kokonaismäärä	128	126	127	132	134	134

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017
kävijät	1 866 439	1 775 029	1 800 000	1 800 000
aineistolainojen määrä	2 857 135	3 080 281	2 800 000	2 800 000
aineistolainaus/asukas	15	15	14	14
aineistomääräraha euroa/asukas	4	4	5	5
toimintamenot/ asukas	44	42	44	44

13 60
Muu koulutus

Määrärahat	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
1000 euroa							
Tulot	0	0	0	**0**	0	0	0
Menot	-465	-320	-170	**-170**	-173	-175	-178
Toimintakate	-465	-320	-170	**-170**	-173	-175	-178

Tuloslaskelma	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017
1000 euroa				
Myyntituotot	0	0	0	**0**
Maksutuotot	0	0	0	**0**
Tuet	0	0	0	**0**
Muut tulot	0	0	0	**0**
Sisäiset tulot	0	0	0	**0**
Tulot yhteensä	**0**	**0**	**0**	**0**
Henkilöstömenot	0	0	0	**0**
Asiakaspalvelujen ostot	0	0	0	**0**
Muiden palvelujen ostot	0	0	0	**0**
Sisäisten palvelujen ostot	0	0	0	**0**
Materiaalin ostot	0	0	0	**0**
Avustukset	-465	-320	-170	**-170**
Vuokrat	0	0	0	**0**
Muut menot	0	0	0	**0**
Menot yhteensä	**-465**	**-320**	**-170**	**-170**
Toimintakate	**-465**	**-320**	**-170**	**-170**
Poistot	0	0	0	**0**
Yk-lisät	0	0	0	**0**
Laskennalliset yhteensä	**0**	**0**	**0**	**0**
Tilikauden tulos	**-465**	**-320**	**-170**	**-170**

Toiminnan kuvaus

Tehtäväalue sisältää säätiöiden, osakeyhtiöiden ja kuntayhtymien toimintaan varattavat menot.

Vuodelle 2017 on varaukset Metropolia ammattikorkeakoululle sekä Helsingin seudun kesäyliopistolle.

13 90
Ruotsinkielinen tulosalue

Määrärahat	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
1000 euroa							
Tulot	829	984	720	**720**	734	749	764
Menot	-11 535	-12 104	-12 051	**-11 866**	-12 009	-12 165	-12 452
Toimintakate	-10 705	-11 120	-11 331	**-11 146**	-11 274	-11 415	-11 688

Tuloslaskelma	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017
1000 euroa				
Myyntituotot	27	106	18	**18**
Maksutuotot	764	877	672	**672**
Tuet	24	0	20	**20**
Muut tulot	13	1	10	**10**
Sisäiset tulot	2	0	0	**0**
Tulot yhteensä	**829**	**984**	**720**	**720**
Henkilöstömenot	-6 724	-7 052	-6 991	**-6 807**
Asiakaspalvelujen ostot	-923	-658	-666	**-666**
Muiden palvelujen ostot	-1 616	-1 689	-1 716	**-1 716**
Sisäisten palvelujen ostot	-1	0	0	**0**
Materiaalin ostot	-288	-161	-147	**-147**
Avustukset	-14	-325	-325	**-325**
Vuokrat	-1 966	-2 219	-2 205	**-2 205**
Muut menot	-2	0	0	**0**
Menot yhteensä	**-11 535**	**-12 104**	**-12 051**	**-11 866**
Toimintakate	**-10 705**	**-11 120**	**-11 331**	**-11 146**
Poistot	-135	-148	-122	**-122**
Yk-lisät	-605	0	0	**0**
Laskennalliset yhteensä	**-740**	**-148**	**-122**	**-122**
Tilikauden tulos	**-11 446**	**-11 268**	**-11 452**	**-11 267**

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Ruotsinkielisten palvelujen tulosalueen tehtävänä on opetuslautakunnan ruotsinkieliselle jaostolle kuuluvien asioiden valmistelu ja täytäntöönpano. Ruotsinkielisten palvelujen tulosalue järjestää päivähoitoikäisille (10 kk–6 v) lapsille ruotsinkielistä varhaiskasvatusta päiväkodeissa yhteistyössä Varhaiskasvatuksen tulosalueen kanssa. Osa varhaiskasvatuspalveluista järjestetään yksityisinä palveluina joita tuetaan yksityisen hoidon tuella ja palvelusetelillä. Perusopetuslain mukainen esiopetus järjestetään kouluissa, kuten myös esiopetuksen liittyvä päivähoito. Tulosalue huolehtii myös ruotsinkielisen perus- ja lukio-opetuksen järjestämisestä ja kehittämisestä. Ruotsinkielistä työpajatoimintaa pääkaupunkiseudulla toteuttaa Svenska produktionsskolan Helsingissä. Ruotsinkielinen ammatillinen koulutus järjestetään Helsingissä ammattioppilaitos Prakticumissa, josta Vantaan kaupunki omistaa 7 prosenttia.

Varhaiskasvatus: Varhaiskasvatuslain uudistumisen myötä 1.8.2016 jokaisella lapsella on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatuslain tavoitteet täyttävään 20 t viikossa laajuiseen varhaiskasvatukseen. Huoltajan kokoaikaisen työn tai opiskelun perusteella lapsella on edelleen oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen. Lisäksi huoltajilla on lapseen tai perheeseen liittyvien syiden perusteella mahdollisuus hakea lapselle 20 t laajempaa harkinnanvaraista varhaiskasvatusta. Vantaalla ei muuteta yli 3-vuotiaiden lasten ja aikuisten välistä suhdelukua vaan säilyttää sen 1/7.
Perusopetus: Vuonna 2017 ruotsinkielisten peruskouluikäisten 7–15-vuotiaitten lasten lukumäärän

ennustetaan olevan 715 oppilasta, mikä tarkoittaa oppilasmäärän pysyvän samalla tasolla. Esiopetuksessa olevien lasten lukumäärän ennustetaan olevan 88.

Lukio: Lukion aloituspaikkoja lisättiin syksyllä 2009 36:sta 54:ään, jotta koulutustakuu voitaisiin toteuttaa. Syksyllä 2017 lukiossa on arvioitu olevan noin 151 opiskelijaa.

Keskeiset tavoitteet taloussuunnitelmakaudella 2017–2020

Keskeisiä tavoitteita taloussuunnitelmakaudella ovat uusien valtakunnallisten opetussuunnitelmien käyttöönotto kaikilla asteilla ja uuden varhaiskasvatuslain tuomien muutosten menestyksekäs soveltaminen toimintaan. Opetussuunnitelmien uudistamiseen kuuluu sisällöllisesti oppimiskäsityksen muutos ja oppimisympäristön ja verkkopedagogiikan kehittäminen sekä pedagogiikan monipuolistaminen. Siihen liittyy myös digitalisaatio, sähköiset ylioppilaskirjoitukset lukiossa ja osallistuminen valtakunnallisiin ja kansainvälisiin ajankohtaisiin projekteihin koskien edellä mainittua asiakokonaisuutta.

Opetushenkilöstön täydennyskoulutuksesta osa toteutetaan edelleen pääkaupunkiseudun yhteistyönä. Opetushenkilöstön täydennyskoulutuksen suunnittelussa huomioidaan valtakunnallinen opetustoimen henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittämisohjelma (Osaava-Kunnig).

Ruotsinkielinen tulosalue osallistuu myös kaupungin elinvoiman vahvistamiseen mm toteuttamalla koulutus- ja nuorisotakuuta sekä palvelujen uudistamiseen tarjoamalla entistä enemmän oikea-aikaista ja oikein kohdennettua tukea. Tulosalue osallistuu myös palvelujen uudistamiseen oikein kohdennetulla palveluohjauksella, vakiinnuttamalla palvelumuotoilua toimintatapana sekä lisäämällä sähköisen asioinnin ja itsepalvelujen määrää suunnitelmallisesti.

Toiminnan keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen vuonna 2017

Varhaiskasvatuksessa opetuslautakunnan ruotsinkielisen jaoston päätöksen mukaan tavoitteena oli perustaa kaksi ruotsinkielistä päiväkotiryhmää suomenkielisiin päiväkoteihin Kivistö-Aviapoliksen alueella elokuussa 2016. Syksyllä 2016 perustettiin yksi ruotsinkielinen ryhmä Kartanonkosken päiväkodin yhteyteen. Mikäli tarve vaatii, perustetaan Aurinkokiven päiväkodin yhteyteen ruotsinkielinen päiväkotiryhmä elokuussa 2017. Ostopalveluista luovuttiin elokuussa 2016 ja vuonna 2017 kaikki ruotsinkieliset yksityiset varhaiskasvatuspalvelut tuetaan joko yksityisen hoidon tuella tai palvelusetelillä.

Ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen toimintaa, pedagogiikkaa ja johtamista kehitetään tiiviissä yhteistyössä varhaiskasvatuksen tulosalueen kanssa. Keskiössä on uuden varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen ja suunnitelman käyttöönotto 1.8.2017.

Esiopetuksen uuden opetussuunnitelman toteuttaminen eri esikouluissa on toiminnan keskiössä vuonna 2017. Digitalisaation tuomat mahdollisuudet ja haasteet näkyvät myös esiopetuksessa.

Perusopetuksessa jalkautetaan uusi opetussuunnitelma ja toteutetaan edelleen uutta oppilas- ja opiskelijahuoltolakia. Myös pedagogisen tuen muotojen kehittäminen, oppilaiden, koulun henkilökunnan ja kotien osallisuus ja laadukkaan yhteistyön sekä kielistrategian tavoitteiden toteuttaminen ovat tärkeitä päämääriä.

Peruskoulut käyttävät kasvavassa määrin sähköisiä oppimateriaaleja muun muassa matematiikan, luonnontieteiden, kielten, historian ja yhteiskuntaopin oppiaineissa. Västersundoms skola, Helsinge skola, Mårtensdals skola sekä Helsinge gymnasium osallistuvat eri projekteihin, jotka koskevat uuden oppimiskäsityksen mukaisen pedagogiikan ja digitalisoinnin kehittämistä.

Vuoden 2017 loppuun mennessä noin 90 prosenttia opettajista odotetaan suorittavan ATK-ajokortin.

Helsinge skolassa tarjotaan yrittäjyyskasvatusta ylempien luokkien oppilaille Nuori yrittäjä –kurssien muodossa ja sen lisäksi yhdeksännen luokan oppilaat vierailevat kaikki Virtuaalisessa yrityskylässä Vantaalla. Kaikki kuudesluokkalaiset viettävät työpäivän Espoon yrityskylässä. Liikkuva – koulu toiminta on käynnissä

kaikissa ruotsinkielisissä peruskouluissa Vantaalla ja sen lisäksi Helsinge skola on mukana Urhea-verkostossa pääkaupunkiseudulla.

Lukiokoulutuksessa Helsinge gymnasiumissa opiskelijat voivat valita joko yleisen tai globaalin opintolinjan. Virtuaalisen opetuksen yhteistyö jatkuu ja laajenee GNet-yhteistyön merkeissä vuonna 2017. Lukiossa jatketaan syksyllä 2016 alkaneita sähköisiä ylioppilaskirjoituksia ja toteutetaan uutta opetussuunnitelmaa.

Helsinge gymnasium kehittää lukuvuoden 2016–2017 aikana sisäisiä sekä koulun ulkopuolella olevia oppimisympäristöjä osallistumalla ja muuttamalla opetustilojaan Digiluokka projektin puitteissa sekä Learning by Sharing hankkeen kautta yhteistyössä Vantaan elinkeinoelämän ja kansainvälisten ystävyyskoulujen kanssa. Helsinge gymnasium osallistuu Vantaan kaupungin Kiina-yhteistyöhön. Kaksoistutkintoon johtava yhteistyö ammattikoulu Prakticumin kanssa jatkuu, samoin kuin yhteistyö, joka mahdollistaa tiettyjen merkonomi-tutkinnon opintojen suorittamisen lukion aikana.

Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman jatkotoimenpiteet

Vantaan kaupungin talouden tasapainottamis- ja velkaohjelma asettaa suuria haasteita tulosalueen toiminnalle edelleen vuosina 2017–2020. Ruotsinkielisten koulu- ja varhaiskasvatuspalvelujen palveluverkkoselvitys tehtiin vuonna 2013 ja tulosten mukaisia toimenpiteiden toteuttamista jatketaan taloussuunnitelmakaudella 2017–2020. Tulosalue osallistuu myös palvelujen uudistamiseen oikein kohdennetulla palveluohjauksella, vakiinnuttamalla palvelumuotoilua toimintatapana sekä lisäämällä sähköisen asioinnin ja itsepalvelujen määrää suunnitelmallisesti. Vuonna 2017 kaikki ruotsinkieliset yksityiset varhaiskasvatuspalvelut tuetaan joko yksityisen hoidon tuella tai palvelusetelillä. Lukiossa etäopetusyhteistyö yhdeksän muun ruotsinkielisen lukion kanssa Etelä-Suomessa laajenee edelleen ja yhdessä tarjottavien kurssien määrä on lisääntynyt viidestätoista kurssista neljäänkymmeneen kurssiin lukuvuonna 2016–2017.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelma	TP 2015	KS 2016	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Vakituisen henkilöstön lkm	126	126	130	130	130	130
Määräaikaisen henkilöstön lkm	20	21	18	18	18	18
Henkilöstön kokonaismäärä	146	147	148	148	148	148

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017
Lapsia kunnallisessa päivähoidossa	293	291	299	285
Lapsia yksityisessä päivähoidossa	81	57	62	0
Lapsia kerhotoiminnassa	8	10	14	16
Lapsia esiopetuksessa	83	85	86	88
Oppilasmäärä ruotsinkielisessä peruskoulussa	761	780	769	803 ***)
Käyttömenot euroa/ oppilas *)	8 228	8 147	7 838	
Opetuksen % -osuus oppilaskohtaisista käyttömenoista/ oppilas *)	..	..	57,9 %	
Huoneistoneliöt/ oppilas	12,6	14,0	12,9	12,4
Keskimääräinen opetusryhmäkoko, 1-9 luokat **)	..	..	18,6	18,6

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017
jatkokoulutuksessa lukioon, ammatilliseen koulutukseen, ammattistarttiin tai lisäopetukseen päässeiden määrä peruskoulun päättötodistuksen saaneista % -osuus	98,0 %	99,0 %	98,0 %	98,0 %
Iltapäivätoimintaan otettujen oppilaiden kokonaismäärä	..	..	133	132
Oppilasta/ koulupsykologi	761	780	835	866 ****)
Ruotsinkielisen lukion opiskelijat	138	143	149	151
Kaikki tunnit/ vuosiviikkotunnit/ opiskelija	1,9	1,9	1,9	1,9
Käyttömenot euroa/ opiskelija *)	7 236	6 867	6 843	
Huoneistoneliöt/ lukio-opiskelija	8,8	8,9	8,4	8,4

*) Luku saadaan vasta käyttösuunnitelman valmistuessa
**) Laskentatapa muuttunut 2015
***) Sis. esiopetuksen oppilaat, koska esiopetus tapahtuu koulujen tiloissa
****) Sis. lukion opiskelijat, koska ruotsinkielisillä lukiolaisilla ei ole omaa koulupsykologia

13 91
Kulttuuripalvelut

Määrärahat	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
1000 euroa							
Tulot	300	305	310	**310**	316	323	329
Menot	-5 091	-5 674	-5 730	**-5 676**	-5 748	-5 827	-5 946
Toimintakate	-4 791	-5 370	-5 420	**-5 366**	-5 432	-5 504	-5 617

Tuloslaskelma	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017
1000 euroa				
Myyntituotot	30	18	29	**29**
Maksutuotot	83	189	193	**193**
Tuet	112	80	80	**80**
Muut tulot	31	17	8	**8**
Sisäiset tulot	43	0	0	**0**
Tulot yhteensä	**300**	**305**	**310**	**310**
Henkilöstömenot	-2 094	-2 155	-2 126	**-2 072**
Asiakaspalvelujen ostot	0	0	0	**0**
Muiden palvelujen ostot	-677	-994	-995	**-995**
Sisäisten palvelujen ostot	-9	0	0	**0**
Materiaalin ostot	-103	-84	-121	**-121**
Avustukset	-896	-1 087	-1 087	**-1 087**
Vuokrat	-1 309	-1 354	-1 401	**-1 401**
Muut menot	-3	0	0	**0**
Menot yhteensä	**-5 091**	**-5 674**	**-5 730**	**-5 676**
Toimintakate	**-4 791**	**-5 370**	**-5 420**	**-5 366**
Poistot	-336	-295	-334	**-334**
Yk-lisät	-259	-203	0	**0**
Laskennalliset yhteensä	**-595**	**-498**	**-334**	**-334**
Tilikauden tulos	**-5 387**	**-5 867**	**-5 754**	**-5 700**

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Kulttuuripalvelut huolehtii kaupungissa harjoitettavan taide-, museo- ja kulttuuritoiminnan sekä taiteen perusopetuksen edistämisestä, tukemisesta ja järjestämisestä yhteistyössä taiteilijoiden, kulttuurilaitosten ja -yhteisöjen kanssa kaupungin eri toimialojen välistä, alueellista ja seudullista yhteistyötä kehittäen. Kulttuuripalvelut järjestää elämänlaatua ja hyvinvointia edistäviä toimintoja sekä elämyksiä ja kokemuksia kaikille kuntalaisille, erityisesti lapsille ja nuorille. Kulttuuripalveluiden järjestämä toiminta vahvistaa kuntalaisten osallisuutta, luovuutta ja henkistä hyvinvointia sekä säilyttää kulttuuriperintöä ja infrastruktuuria.

Keskeiset tavoitteet taloussuunnitelmakaudella 2017–2020

Kulttuuripalveluiden yleisenä tavoitteena on esteettinen ja virikkeellinen kaupunkiympäristö, jossa elävä kaupunkikulttuuri on osa kotikaupunki-identiteettiä.

Toiminnan tuottavuutta ja volyymia kehitetään yhteistoiminnan ja monituottajamallin avulla, tavoitteena lisätä paikallisesti ja kansallisesti merkittäviä kulttuuritapahtumia ja kulttuurimatkailua. Pääkaupunkiseutuyhteistyöhön panostetaan erilaisten kansainvälisten sekä kotimaisten taide- ja kulttuuriprojektien kautta hyödyntäen metropolialueen tuomat synergiat mm. kiertuetoiminnan ja yhteisprojektien kautta.

Tavoitteena on tarjota yhdenvertaiset mahdollisuudet lapsille ja nuorille osallistua oman kaupungin taide- ja kulttuurielämään. Monipuolisia, laadukkaita kulttuuripalveluita, taiteen perusopetusta sekä lasten ja nuorten taideharrastusmahdollisuuksia järjestetään kaikilla palvelualueilla. Taiteen perusopetuksella on keskeinen asema palvelutarjonnassa. Perusopetuksen uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2016. Kulttuurikasvatussuunnitelma on nyt osa opetussuunnitelmaa. Lisäksi tavoitteena on edistää taidekasvatuspainotteisen toiminnan sitomista osaksi iltapäiväkerhotoimintaa ja tehdä yhteistyötä kerhotoiminnan kehittämiseksi perusopetuksen, liikunta- ja nuoriso- palveluiden kanssa.

Uudistunut Kulttuuritalo Martinus tulee esittävän taiteen ja kulttuurielämän päänäyttämöksi.

Taide ja historia näkyvät konkreettisesti kaupunkikuvassa ja ihmisten arjessa, monipuolisena yhteistyönä kaupunkilaisten kanssa. Kaupunginmuseon ja Taidemuseo Artsin tavoitteina ovat vantaalaisen identiteetin vahvistaminen ja museomyyttien kyseenalaistaminen mielikuvia muuttamalla.

Toiminnan keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen vuonna 2017

Vantaalla Suomi 100 -hankkeen tapahtumatuotannosta ja koordinoinnista vastaa Kulttuuripalvelut. Tavoitteena on, että Vantaalla on vähintään sata Suomi 100-tapahtumaa ja että juhlavuosi näkyy vantaalaisten arjessa.

Kulttuuritalo Martinuksen toimintaa monipuolistetaan ja organisaatiota uudistetaan. Kehitetään yhteistyössä yritysten ja kansalaisjärjestöjen kanssa Martinus-salin, Vernissan ja liikuntatilojen markkinointia, jotta ne saadaan tehokkaampaan käyttöön.

Kulttuurisen vanhustyön tavoitteena on tuoda seniori-ikäisten vantaalaisten elämään ja arkeen erilaisia kulttuuri- ja taide-elämyksiä ja -kokemuksia. Niihin kuuluu niin esityksiä, näyttelyjä kuin erilaisia tapahtumiakin.

Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman jatkotoimenpiteet

Kulttuuripalvelut jatkavat toimintojen kehittämistä muun muassa muuttamalla vapautuvia vakansseja vastaamaan toimintaympäristön muutoksista johtuviin haasteisiin. Muutos mahdollistaa taloudellisemman ja tuloksellisemman kulttuuritarjonnan.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelma	TP 2015	KS 2016	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Vakituisen henkilöstön lkm	107	108	108	108	108	108
Määräaikaisen henkilöstön lkm	33	31	31	31	31	31
Henkilöstön kokonaismäärä	140	139	139	139	139	139

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017
Kaikkien kulttuuritapahtumien yleisömäärä	130 035	190 712	150 000	141 300
Taiteen perusopetuksen oppilaat (musiikkiopisto ja kuvataidekoulu)*)	9 595	6 077	6 985	2 775
Taiteen perusopetus euroa/oppilas***)	..	..	..	1 760
Taiteen perusopetus euroa/asukas***)	..	..	..	22,38
Avustukset, euroa/asukas***)	..	..	..	5,05

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017
Kävijämäärä kaupunginmuseossa **)	14 845	67 685	..	65 700
Kävijämäärä taidemuseossa + Galleria K	18 450	15 739	..	17 000
Käyttömenot euroa/asukas	46,33	47,24	49,15	48,64

*) Musiikkiopisto ja kuvataidekoulu laskettu tuplana mukaan TP 2014, TP 2015 ja KS2016
**) "Kasarikoti-" näyttely Asuntomessualueella 2015 (kävijöitä 56 040)
***) uusi tunnusluku 1.1.2017 alkaen

13 92
Liikuntapalvelut

Määrärahat	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
1000 euroa							
Tulot	5 376	4 865	5 000	**5 000**	5 100	5 202	5 306
Menot	-16 628	-19 179	-19 222	**-19 109**	-19 375	-19 651	-20 009
Toimintakate	-11 252	-14 313	-14 222	**-14 109**	-14 275	-14 449	-14 703

Tuloslaskelma	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017
1000 euroa				
Myyntituotot	0	0	0	**0**
Maksutuotot	4 675	4 588	4 794	**4 794**
Tuet	316	0	0	**0**
Muut tulot	289	222	142	**142**
Sisäiset tulot	95	56	65	**65**
Tulot yhteensä	**5 376**	**4 865**	**5 000**	**5 000**
Henkilöstömenot	-4 377	-4 271	-4 411	**-4 298**
Asiakaspalvelujen ostot	0	0	0	**0**
Muiden palvelujen ostot	-3 095	-3 310	-3 299	**-3 299**
Sisäisten palvelujen ostot	-9	-7	-9	**-9**
Materiaalin ostot	-777	-924	-930	**-930**
Avustukset	-593	-1 175	-1 175	**-1 175**
Vuokrat	-7 773	-9 492	-9 399	**-9 399**
Muut menot	-4	0	0	**0**
Menot yhteensä	**-16 628**	**-19 179**	**-19 222**	**-19 109**
Toimintakate	**-11 252**	**-14 313**	**-14 222**	**-14 109**
Poistot	-2 380	-2 255	-2 384	**-2 384**
Yk-lisät	-751	0	0	**0**
Laskennalliset yhteensä	**-3 132**	**-2 255**	**-2 384**	**-2 384**
Tilikauden tulos	**-14 384**	**-16 569**	**-16 606**	**-16 493**

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Liikuntapalvelut edistää ja tukee liikunnan harrastamista sekä luo harrastamisen edellytyksiä Vantaalla. Pääprosesseja on kolme: liikuntapaikkojen kunnossa- ja ylläpito, liikuntaan aktivointi sekä seuratoiminnan tukeminen.

Keskeiset tavoitteet taloussuunnitelmakaudella 2017–2020

Vuoden 2015 aikana liikuntapalveluiden vastuulle siirtyi kaupunkikonserniin kuuluvan VTK Kiinteistöt Oy:n Myyrmäen ja Tikkurilan urheilupuistojen ja Rajakylän tenniskeskuksen liikuntatilojen operointi sekä päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten vapaa-ajan käytön varausten hallinnointi sekä iltakäytön valvonnan koordinointi ja työnjohto. Taloussuunnitelmakauden keskeisin tavoite on liikuntapalveluiden vastuulle siirtyneiden tilojen ja toimintojen uudelleenorganisointi ja liittäminen mukaan liikuntapalveluiden perustoimintaan.
Liikuntapalveluiden palveluverkon kehittämisen lähtökohtana on luoda liikunnallista elämäntapaa edistävä arkiympäristö erityisesti liikunnan lähi- ja alueellisia palveluita tuottamalla. Tulevien vuosien liikuntarakentamisen kehittämiskohteet painottuvat lähiliikuntapuistojen ja lähiliikuntapaikkojen uudisrakentamishankkeisiin sekä nykyisten liikuntapaikkojen peruskorjauksiin. Koulujen ja päiväkotien pihat

liitetään osaksi lähiliikuntapaikkaverkostoa. Liikuntaolosuhteiden edistämiseksi selvitetään lisäksi kumppanuushankkeiden toteuttamismahdollisuuksia.
Liikuntaan aktivoinnin tavoitteena on tarjota edellytyksiä liikunnalliseen elämäntapaan tarjoamalla liikunnan harrastamisen mahdollisuuksia elämänkaaren kaikissa vaiheissa. Erityisenä haasteena on liikunnallisesti passiivisten tavoittaminen ja palveluohjaus. Yhteistyötä eri tulosalueiden ja toimialojen kanssa pyritään tiivistämään. Ohjatun liikunnan painopisteenä ovat edelleen ikääntyvän väestön tarpeet sekä erityis- ja terveysliikunta, työikäisten ryhmäliikunnan osalta tiivistetään yhteistyötä seurojen kanssa. Liikkuva koulu -toimenpiteet on vakiinnutettu osaksi kaikkien perusopetuksen koulujen toimintaa. Liikkuva päiväkoti -hanke käynnistyi ja ryhtyy rakentamaan fyysisesti aktiivista arkea varhaiskasvatusikäisille. Lapsille ja nuorille suunnattua säännöllistä harrastustoimintaa järjestetään tällä hetkellä hankkeiden kautta sekä tukemalla yhdistysten harrasteliikuntatoimintoja kohdeavustuksilla. Tulevaisuudessa tarvitaan resursointia koordinoimaan harrasteliikuntatoimintojen, kuten iltapäiväkerhot, kohdeavustuksin tuettavat liikuntaryhmät ja muut seurojen kaikille avoimet toiminnot.

Liikuntaseurojen toimintaa tuetaan jakamalla avustuksia ja osoittamalla liikuntapaikkoja näiden käyttöön. Liikuntapalveluihin perustettu tilavarausyksikkö hallinnoi liikuntapalveluiden tilojen ohella (ml. Myyrmäen ja Tikkurilan urheilupuistojen sekä Rajakylän tenniskeskuksen tilat) päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten tilojen varauksia. Tilojen varausten hallinnointi on keskitetty sivistystoimen Timmi -tilavarausjärjestelmään. Tilavarausprosessia ja liikuntapalveluiden sähköisiä palveluita kehitetään taloussuunnitelmakauden aikana, mm. tilavarausjärjestelmän kehittäminen.

Liikuntapalvelut on vuosittain mukana toteuttamassa ja luomassa olosuhteita erilaisille liikuntatapahtumille. Tavoitteena on lisätä kiinnostusta ja myönteisyyttä liikuntaa ja kaupunkia kohtaan. Kansainvälistä ja valtakunnallista medianäkyvyyttä tuovat mm. vuonna 2017 järjestettävä lentopallon Power Cup sekä vuosittaiset tapahtumat, kuten jalkapallon Vantaa Cup, Vantaa Triathlon, Vantaa Maraton sekä pyöräilyn Vuelta Vantaa.

Toiminnan keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen vuonna 2017

Vuoden 2015 aikana liikuntapalveluiden vastuulle siirtyi kaupunkikonserniin kuuluvan VTK Kiinteistöt Oy:n Myyrmäen ja Tikkurilan urheilupuistojen ja Rajakylän tenniskeskuksen liikuntatilojen operointi sekä päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten vapaa-ajan käytön varausten hallinnointi sekä iltakäytön valvonnan koordinointi ja työnjohto. Liikuntapalveluiden vastuulle siirtyneiden toimintojen uudelleenorganisointia, toimintatapojen yhtenäistämistä ja uusien toimintojen liittämistä liikuntapalveluiden perustoimintaan jatketaan vuonna 2017.

Liikuntapalveluiden palveluverkko kehittyy. Uusia lähiliikuntapaikkoja rakennetaan ja vanhoja kohteita perusparannetaan. Koulujen ja päiväkotien liikuntamahdollisuuksien kartoitusta jatketaan ja liitetään kohteet osaksi lähiliikuntapaikkaverkostoa. Koivukylän, Kilterin ja Päiväkummun koulujen lähiliikuntapaikat valmistuvat ja mm. Rajakylän urheilualueen ja Lipunkantajan kentän kehittämishankkeita jatketaan.

Palvelutarpeen kasvuun pyritään vastaamaan lisäämällä ja tehostamalla ohjausresurssia. Ohjatun liikuntatoiminnan resursointia parantamalla mahdollistetaan uusien senioriryhmien perustaminen. Työikäisten kurssitoimintaa pilotoidaan toteutettavaksi kaudella 2016–2017 yhteistyössä seurojen kanssa toteuttamiksi portaittain syksystä 2016 alkaen. Esikoululaiset tulevat mukaan uinninopetukseen syksystä 2016 alkaen, minkä johdosta allastilojen käytön tehostamiseksi uinninopetuksen tuntiraamia uudistetaan. Tähän palkataan kaksi uutta liikunnanohjaajaa.

Liikuntapalveluiden sähköisen asioinnin mahdollisuuksia parannetaan, mm. tilavarausjärjestelmän kehittäminen ja selvitetään mahdollisuuksia sähköisen avustusjärjestelmän käyttöönottoa. Lisäksi kartoitetaan sovelluksia liikuntapaikkojen ja ohjattujen harrasteliikuntamahdollisuuksien hakemiseksi.

Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman jatkotoimenpiteet

Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman toteuttamista jatketaan. Liikuntapalveluiden vastuulle ovat siirtyneet kaupunkikonserniin kuuluvan VTK Kiinteistöt Oy:n Myyrmäen ja Tikkurilan urheilupuistojen ja

Rajakylän tenniskeskuksen liikuntatilojen operointi sekä tilavarausyksikköön kootut toiminnat, ml. päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten vapaa-ajan käytön varausten hallinnointi sekä iltakäytön valvonnan koordinointi ja työnjohto. Toimintatapoja on yhdenmukaistettu. Palveluiden ja toimintojen uudelleenorganisointia sekä tilojen ja palveluiden liittämistä mukaan liikuntapalveluiden perustoimintaan jatketaan.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelma	TP 2015	KS 2016	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Vakituisen henkilöstön lkm	89	92	102	102	102	102
Määräaikaisen henkilöstön lkm	6	2	4	3	3	3
Henkilöstön kokonaismäärä	95	94	106	105	105	105

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017
Asiakastyytyväisyys 1-5				
– uimahallit	3,92	3,96	4,00	4,00
– kuntosalit	4,03	4,06	4,10	4,10
Kokonaiskulut, euroa/as.	69,18	77,47	90,75	89,57
Toimintatuotot, euroa/as.	15,17	25,05	23,10	23,30
Avustukset, euroa/as.	4,92	2,76	5,60	5,47
– avustettava jäsenmäärä, % asukkaista	21 %	19 %	23 %	22 %
Uimahallikäynnin (sis. myös kuntosalikäynnit) kustannus, euroa/käynti	4,1	4,5	4,5	4,5
– uimahallien verorahoitusosuus, %	63 %	71 %	70 %	70 %
Toimitilaneliöt, m²	27 513	80 490	80 490	84 690
Sisäliikuntatilojen varausaste, %	61 %	63 %	63 %	65 %

13 93
Nuorisopalvelut

Määrärahat	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
1000 euroa							
Tulot	847	550	520	**520**	530	541	552
Menot	-7 545	-7 229	-7 458	**-7 350**	-7 438	-7 535	-7 710
Toimintakate	-6 699	-6 679	-6 938	**-6 830**	-6 907	-6 994	-7 158

Tuloslaskelma	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017
1000 euroa				
Myyntituotot	4	11	12	**12**
Maksutuotot	49	80	71	**71**
Tuet	755	410	410	**410**
Muut tulot	21	20	22	**22**
Sisäiset tulot	17	29	5	**5**
Tulot yhteensä	**847**	**550**	**520**	**520**
Henkilöstömenot	-4 358	-4 190	-4 227	**-4 119**
Asiakaspalvelujen ostot	0	0	0	**0**
Muiden palvelujen ostot	-679	-560	-568	**-568**
Sisäisten palvelujen ostot	-9	0	0	**0**
Materiaalin ostot	-246	-249	-253	**-253**
Avustukset	-383	-404	-404	**-404**
Vuokrat	-1 869	-1 795	-1 978	**-1 978**
Muut menot	-2	-30	-28	**-28**
Menot yhteensä	**-7 545**	**-7 229**	**-7 458**	**-7 350**
Toimintakate	**-6 699**	**-6 679**	**-6 938**	**-6 830**
Poistot	-253	-191	-157	**-154**
Yk-lisät	-421	0	0	**0**
Laskennalliset yhteensä	**-674**	**-191**	**-157**	**-154**
Tilikauden tulos	**-7 373**	**-6 870**	**-7 095**	**-6 984**

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Nuorisopalveluiden tehtävänä on parantaa vantaalaisten nuorten kasvu- ja elinoloja, hyvinvointia sekä luoda edellytyksiä nuorten kansalaistoiminnalle ja aktiiviselle kansalaisuudelle. Jokaisella palvelualueella tehdään nuorisotyötä verkottuneena eri tahojen kanssa asiakaslähtöisesti. Syrjäytymisen estäminen, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden tukeminen sekä rasismin vastustaminen ovat nuorisotyön tärkeimmät tavoitteet 2017 - 2020. Nuorten osallisuuden ja yhdenvertaisuuden tukeminen, heidän kasvatuksellinen ohjauksensa sekä nuoriso- ja koulutustakuun toteuttaminen ovat tärkeitä syrjäytymisen estämissä.

Keskeisiä muutoksia toimintaympäristössä ovat: Nuorisotyöttömyyden kasvun jatkuminen, maahanmuuttajaväestön voimakas kasvu, talouden epävarmuuden jatkuminen ja syrjäytymisriskin lisääntyminen. Taantuman oloissa lasten ja nuorten elinolot heikkenevät. Se näkyy nopeasti nuorisotyössä nuorten määrän kasvuna toiminnoissa. Lisääntyvä maahanmuuttajaväestö luo myös haasteita nuorisotyölle mm. osaamisen osalta. THL:n raportin (5/2016, Nuorten hyvinvointi ja syrjäytymisen riskitekijät Suomen kuudessa suurimassa kaupungissa) mukaan Vantaan nuorille näyttää kasautuvan useita erilaisia syrjäytymisen riskitekijöitä, mm. merkittävä vailla toisen asteen koulutusta olevien suuri määrä verrattuna muihin kuusikkokuntiin. Turvapaikanhakijoita arvioidaan muuttavan muualta maasta pääkaupunkiseudulle, mikä aiheuttaa lisää haasteita koko palvelujärjestelmälle.

Uusi nuorisolaki astuu voimaan 1.1.2017. Digitalisaatio mahdollistaa kokonaan uusien palvelujen kehittämisen, nykyisten palvelujen monipuolistamisen ja tehostamisen sekä nuorten entistä paremman tavoittamisen.

Keskeiset tavoitteet taloussuunnitelmakaudella 2017–2020

Vahvistetaan nuorten osallisuutta ja yhdenvertaisuutta sekä nuorten omaa roolia kaikessa toiminnassa. Ihmisoikeuskasvatuksen avulla lisätään tietoisuutta ja osaamista ihmisoikeuksista.

Nuorisotyöttömyyden vähentämiseen Nuorten työpajatoiminnassa panostetaan monialaista yhteistyötä lisäämällä, palveluja kehittämällä ja toimintaa tehostamalla.

Nuorisotalojen toimintaa monipuolistetaan mm. kulttuurista nuorisotyötä ja liikuntaa lisäämällä kulttuuri- ja liikuntapalveluiden, perusopetuksen sekä järjestöjen kanssa. Toiminnan tavoitteena on saada mieluinen harrastus niille lapsille ja nuorille, joilla sitä ei ole.

Monikulttuuristen nuorten tavoittamiseen kehitetään uusia keinoja, jotta palvelujen piiriin saadaan entistä useampia palveluja tarvitseva nuoria. Mm. jalkautuvaa nuorisotyötä ja etsivää nuorisotyötä kehitetään, lisätään yhteistyötä monikulttuuristen kotien ja järjestöjen kanssa sekä parannetaan neuvontaa ja tiedotusta.
Kehitetään monialaista ja moniammatillista verkostotyötä yhdessä nuoriso- ja aikuiskoulutuksen, sosiaali- ja terveystoimen, järjestöjen sekä työ- ja elinkeinotoimiston ja nuorten itsensä kanssa. Keskeistä on nuorilähtöisyys.

Toiminnan keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen vuonna 2017

Tikkurilan ja Länsimäen nuorisotilojen perusparannukset toteutetaan 2017 ja Hakunilan ja vuonna 2018. Keski-Vantaalle ja Nikinmäkeen on esitetty nuorisotilat uusien koulujen yhteyteen 2020. Alueellisen nuorisotyön painopiste on nuorten osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja kuulemista edistävien työmuotojen kehittämisessä. Nuorisotalojen toiminnassa painotetaan kumppanuuksia, pienryhmätoimintaa, nuorten osallisuutta toiminnan suunnittelussa ja sen vetämisessä sekä laajennetaan osallistavaa budjetointia. Nuorisovaltuuston vaalit ovat 2017. Tavoite on nostaa äänestysprosenttia 5 prosenttiyksikköä. Nuorisovaltuusto keskittyy toiminnassaan alueellisen osallisuuden lisäämiseen ja kehittämiseen yhdessä koulujen ja nuorisotalojen kanssa. Verkkonuorisotyötä, nuorisotiedotusta ja neuvontaa kehitetään PKS -yhteistyönä ja valtakunnallisesti Pelastakaa lapset - ry:n vetämän verkoston kanssa. Vernissan toimintaa lisätään ja kehitetään yhdessä nuorten ja eri toimijoiden kanssa.

Yhteistyötä nuorisoalan oppilaitosten, yliopistojen, korkeakoulujen ja alan eri verkostojen kanssa kehitetään ja syvennetään mm. yhteiset tutkimus- ja kehittämishankkeet, opinnäytetyöt.

Nuorten työpajatoiminnassa laajennetaan seinätöntä pajaa kaupungin toimipisteitä hyödyntäen, nuorten tuettua oppisopimuskoulutusta lisätään ja kehitetään. Varian keskeyttämisvaarassa olevia nuoria otetaan motivointijaksolle työpajoille. Varian kanssa kehitetään työpajojen opinnollistamista.

Työpajojen yhteyteen on kytketty ulkopuolisella rahoituksella olevat kolme kehittämishanketta, joita toteutetaan monialaisena ja moniammatillisena laajana yhteistyönä. Erityisesti kehitetään mielenterveyden matalankynnyksen palveluita.

Maahanmuuttajat/Monikulttuuriset nuorien määrää lisätään nuorten työpajatoiminnassa. Kehitetään matalan kynnyksen suomenkielen opetusta sekä yhteiskunta- ja kulttuuritietoisuuden ohjausta. Työpajatoiminnan roolia vahvistetaan yhtenä kotoutumisen väylänä.

Kehittämishankkeet

Kaikki kehittämishankkeet ovat pitkäkestoisia. Ne on integroitu nuorisotyön perustoimintaan sitä täydentävinä ja uusia toimintamalleja, uutta tietoa ja innovaatioita tuottavina. Näin varmistetaan, että uudet toimintamallit voidaan ottaa heti käyttöön.

Hankkeet ovat:

- Palvelu olen minä! - hanke (ESR-hanke 2015–2017).
- Työpajojen kehittämishanke. Hankkeella on AVI:n pitkäaikainen rahoitus.
- Ohjaus- ja tukikeskus Kipinä ja etsivä nuorisotyö. Hankkeella on AVI:n pitkäaikainen rahoitus. Nuorisotyö raiteilla -hanke, jota rahoittaa OKM.
- Nuoret digitaalisten sisältöjen tuottajina – hanke (OKM).
- Kiusaamiseen puuttumisen kokonaisvaltaista mallia kehitetään ja sitä toteutetaan Nuorten palveluverkoston koordinoimana yhteistyössä alan toimijoiden kanssa kaikessa toiminnassa.
- +16-hanke nuorille ja nuorille aikuisille Kanuunaverkoston (kaupunkimaisen nuorisotyön verkosto) kanssa.

Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman jatkotoimenpiteet

TVO:n toteuttamisessa lähtökohtana on monipuolisesti kestävän kehityksen näkökulman painottaminen. Nuorisotilojen käyttöä tehostetaan ja yhteiskäyttöä lisätään. Tilaverkkoa tehostetaan ja kehitetään yhdessä eri tulosalueiden kanssa.

Panostetaan monituottajamallin kehittämiseen ja sen suurempaan hyödyntämiseen yhteistyössä eri tulosalueiden ja nuorisoalan järjestöjen kanssa. Nuorten osuutta toiminnan suunnittelussa ja ohjaamisessa lisätään. Näkökulma siirretään kaupungin omista nuorisopalveluista enemmän koko nuorisotyön resurssit kokoavaan näkökulmaan, jolloin saadaan suurin ja kustannustehokkain hyöty palveluihin. Tehtäväkuvia kehitetään vastaamaan entistä paremmin laajenevan toimintaympäristön haasteita.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelma	TP 2015	KS 2016	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
Vakituisen henkilöstön lkm	89	88	90	93	96	98
Määräaikaisen henkilöstön lkm	17	17	18,5	19	16	14
Henkilöstön kokonaismäärä	106	105	108,5	112	112	112

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017
Kävijämäärä nuorisotiloissa (kaikki kävijät)	382 065	363 864	400 000	400 000
Majoitusvuorokaudet leirialueilla (Kukonnotko ja Palajärvi)***	..	..	..	7 900
Nuorten työpajatoimintaan osallistuneiden määrä *)	1 759	1 589	2 300	1 900
Avustusta saaneiden järjestöjen ja toimintaryhmien lkm	67	63	85	70
Käyttömenot/asukas **)	..	..	..	34,5
Avustukset/ asukas **)	..	..	..	1,9
Nuorisotyön toimintatilojen kokonaismäärä	21	23	23	23
Nuorisotyön toimitilojen neliöt, m²	14 736	14 220	14 479	14 560

*) toiminnan asiakasmäärät sisältävät Nuorten työpajatoiminnan, Eteenpäin opintiellä-Peruskoulu päätökseen, Nuorten ohjaus- ja tukikeskus Kipinän, Kesäohjaamon sekä sosiaalisen median asiakasmäärät.

**) laskentatapa muuttunut 2017: aiemmin käyttömenot ja avustukset/alle 29-vuotias, nyt per asukas

***) uusi tunnusluku 1.1.2017 alkaen

13 70
Ammatillinen koulutus

Määrärahat	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
1000 euroa							
Tulot	2 416	2 200	2 200	**2 200**	2 244	2 289	2 335
Menot	-33 753	-35 856	-32 677	**-32 534**	-32 537	-32 957	-33 753
Toimintakate	-31 337	-33 656	-30 477	**-30 334**	-30 293	-30 668	-31 419

Tuloslaskelma	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017
1000 euroa				
Myyntituotot	702	1 050	1 000	**1 000**
Maksutuotot	37	0	0	**0**
Tuet	988	500	550	**550**
Muut tulot	143	0	50	**50**
Sisäiset tulot	546	650	600	**600**
Tulot yhteensä	**2 416**	**2 200**	**2 200**	**2 200**
Henkilöstömenot	-17 752	-19 882	-16 762	**-16 610**
Asiakaspalvelujen ostot	0	0	0	**0**
Muiden palvelujen ostot	-5 366	-5 406	-5 852	**-5 852**
Sisäisten palvelujen ostot	-801	-950	-600	**-600**
Materiaalin ostot	-1 754	-2 036	-2 067	**-2 076**
Avustukset	-39	-91	-91	**-91**
Vuokrat	-7 970	-7 094	-6 691	**-6 691**
Muut menot	-71	-397	-614	**-614**
Menot yhteensä	**-33 753**	**-35 856**	**-32 677**	**-32 534**
Toimintakate	**-31 337**	**-33 656**	**-30 477**	**-30 334**
Poistot	-343	-427	-398	**-398**
Yk-lisät	-1 791	0	0	**0**
Laskennalliset yhteensä	**-2 135**	**-427**	**-398**	**-398**
Tilikauden tulos	**-33 472**	**-34 083**	**-30 875**	**-30 732**

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Vantaan ammattiopisto Varia antaa järjestämisluvan mukaista nuorten ja aikuisten ammatillista perus-lisä- ja täydennyskoulutusta sekä perusopetuksen lisäopetusta. Ammatillinen koulutus toteutetaan tiiviissä yhteistyössä alueen elinkeinoelämän kanssa. Ammattiopisto toteuttaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää. Vantaan ammattiopisto osallistuu aktiivisesti Vantaan kaupungin elinkeinopolitiikkaa tukevien toimenpiteiden toteuttamiseen.

Vastaamme osaltamme siitä, että kaikille Vantaalaisille perusopetuksen päättäneille on opiskelupaikka.

Keskeiset tavoitteet taloussuunnitelmakaudella 2017–2020

Nuorisokoulutuksen linjan tavoitteena on, että järjestämisluvan mukaiset paikat ovat täynnä ja kaikki ammatillisen koulutuksen aloittaneet opiskelijat suorittavat ammatillisen perustutkinnon tavoiteajassa. Tavoitteena on kehittää osaamisperusteista opetusta ja ohjausta ottamalla käyttöön aiempaa monipuolisempia oppimisympäristöjä ja vaihtoehtoisia oppimisen tapoja. Tämä edellyttää tavoitteellista henkilöstön osaamisen sekä työn sisältöjen ja toimintatapojen uudistamista.
Aikuiskoulutuksen linjan tehtävänä on järjestää ammatillista perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta yhteistyössä alueen yritysten ja elinkeinoelämän kanssa. Aikuiskoulutuksessa järjestetään

oppisopimuskoulutusta, oppilaitosmuotoista ammatillista aikuiskoulutusta sekä kehitetään uusia koulutustuotteita ja -palveluja.

Työelämäyhteistyön painopisteenä on sekä nuoriso- että aikuiskoulutuksessa kumppanuussopimuksiin perustuvan yhteistyön kehittäminen. Tavoitteena on yhteissuunnittelu niin, että otamme huomioon aiempaa paremmin yritysten paikalliset tarpeet ja toiminnan muutosennusteet koulutustarjonnassa ja opetusjärjestelyissä.

Lisäopetuksen tavoitteena on, että kaikki lisäopetuksen opiskelijat pääsevät jatko-opintoihin.

Oppilaitoksen ohjaus- ja tukipalveluiden tavoitteena on opiskelijoiden opiskelun ja oppimisen edistäminen ja tukeminen sekä esteiden varhainen tunnistaminen ja nopea puuttuminen niihin.

Toiminnan keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen vuonna 2017

Vantaan ammattiopisto Varian järjestämisluvan mukainen opiskelijamäärä on kasvanut opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen mukaan 380 opiskelijalla vuoteen 2016 mennessä. Järjestämisluvan mukainen kokonaisopiskelijamäärä on vuonna 2016 ja siitä eteenpäin 3 160 opiskelijaa. Kaikki järjestämisluvan mukaiset opiskelijapaikat täytetään Variassa ja tutkintojen painopistettä siirretään aloille, joissa valmistuvat opiskelijat parhaiten työllistyvät.

Vuodelle 2017 muutetaan ammatillisen koulutuksen rahoituslakia väliaikaisesti siten, että ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen perusteena olevaa opiskelijamäärä on enintään 87,5 prosenttia järjestämisluvan mukaisesta enimmäismäärästä. Koska Variassa järjestämisluvan mukainen opiskelijamäärä ei täyty, leikkaus lasketaan toteutuneesta opiskelijamäärästä. Säästö ei koske oppisopimuskoulutusta eikä aikuisten ammatillista lisäkoulutusta. Toimenpiteet toiminnan sopeuttamiseksi on aloitettu jo vuoden 2016 aikana.

Valtioneuvoston tavoitteena on uudistaa ammatillisen koulutuksen toimintalaki, asetus ja järjestämisluvat 1.1.2018 alkaen. Lisäksi rahoituksen määräytymisen perusteet on tarkoitus uudistaa. Säädösmuutoksiin valmistautuminen ja järjestämisluvan hakeminen edellyttää koulutuksenjärjestäjältä oman toiminnan ja palveluiden muuttamista uusien säädösten ja määräysten mukaiseksi.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017
yhteishaussa olevat tutkintotavoitteiset aloituspaikat peruskoulun päättävästä ikäl. %	50,5 %	59,9 %	61,9 %	46,6 %
järjestämisluvan täyttöaste %	95 %	95 %	97 %	92 %
järjestämisluvan mukaiset opiskelijat *)	..	..	..	2 900
oppisopimuskoulutuksen opiskelijat	861	832	850	816
perusopetuksen lisäopetuksen opiskelijat	58	43	40	43
käyttömenot euroa/opiskelija (ammatillinen koulutus yhteensä)	7 892	7 915	8 093	7602
huoneistoneliöt/opiskelija (ammatillinen koulutus yhteensä, pl. oppisopimuskoulutus)	16,7	16,3	15,9	15,9

*) uusi tunnusluku 1.1.2017 alkaen

13 80
Aikuisopisto

Määrärahat	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
1000 euroa							
Tulot	2 119	1 578	1 609	**1 609**	1 641	1 674	1 707
Menot	-4 328	-4 409	-4 406	**-4 424**	-4 372	-4 426	-4 541
Toimintakate	-2 209	-2 832	-2 797	**-2 815**	-2 731	-2 752	-2 833

Tuloslaskelma	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017
1000 euroa				
Myyntituotot	574	86	141	**141**
Maksutuotot	1 251	1 399	1 386	**1 386**
Tuet	117	13	25	**25**
Muut tulot	2	4	4	**4**
Sisäiset tulot	174	76	54	**54**
Tulot yhteensä	**2 119**	**1 578**	**1 609**	**1 609**
Henkilöstömenot	-3 194	-3 199	-3 211	**-3 228**
Asiakaspalvelujen ostot	0	0	0	**0**
Muiden palvelujen ostot	-422	-540	-525	**-525**
Sisäisten palvelujen ostot	-15	-3	0	**0**
Materiaalin ostot	-60	-64	-80	**-80**
Avustukset	0	0	0	**0**
Vuokrat	-626	-592	-581	**-581**
Muut menot	-11	-11	-10	**-10**
Menot yhteensä	**-4 328**	**-4 409**	**-4 406**	**-4 424**
Toimintakate	**-2 209**	**-2 832**	**-2 797**	**-2 815**
Poistot	-7	-22	-20	**-20**
Yk-lisät	-235	0	0	**0**
Laskennalliset yhteensä	**-243**	**-22**	**-20**	**-20**
Tilikauden tulos	**-2 452**	**-2 854**	**-2 818**	**-2 835**

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Vantaan aikuisopiston tehtävänä on tukea paikallisen aikuisväestön ja ympäröivän yhteiskunnan kehittymistä edistämällä elinikäistä osaamista, itsensä monipuolista kehittämistä, yhteisöllisyyttä, suvaitsevaisuutta ja moniarvoisuutta.

Vantaan aikuisopistoon kuuluvat kansalaisopisto sekä maahanmuuttajien koulutusyksikkö. Aikuisopistossa järjestetään vapaatavoitteista kansalaisopisto-opetusta, perusopetukseen valmistavaa sekä perusopetusta, avoimen yliopiston opetusta sekä maahanmuuttajien kotouttavaa koulutusta.

Aikuisopisto on osa nuoriso- ja aikuisasteen koulutuksen tulosalueen toimintaa.

Suurin muutos toiminnassa on se, että aikuisopisto ei järjestä enää vuonna 2017 työvoimapoliittista maahanmuuttajien suomen kielen koulutusta eikä yleisille markkinoille myytävää liiketoimintakoulutusta. EU:n kilpailuneutraliteettilaki kieltää tämän toiminnan. Opiston toiminnassa näkyy vahvasti hallinnollisten tehtävien tehostaminen mm. sähköisten järjestelmien hyödyntämisen lisäämisellä.

Keskeiset tavoitteet taloussuunnitelmakaudella 2017–2020

Opisto tarjoaa laadukasta ja monipuolista koulutusta keskitetysti, alueellisesti sekä verkossa. Opiston väestöopetuksen peruspalveluja tarjotaan kaikilla palvelualueilla. Opiston toiminnan volyymi pyritään pitämään entisellä tasolla toimintaa tehostamalla.

Aikuisopisto toteuttaa Opetushallituksen sekä opetusministeriön rahoittamia kehittämisprojekteja. Aikuisopistossa järjestetään valtakunnallisten yleisten kielitutkintojen mukaisia kielikokeita.

Pääkaupunkiseudun kansalaisopistojen yhteisen kurssihallintojärjestelmän (Kursor) käyttöä laajennetaan ja kehitetään, ja tämän myötä hallinnolliset toiminnot tehostuvat. Asiakkaiden ja tuntiopettajien sähköiset työvälineet kehittyvät.

Opisto järjestää nuorille (17–24-vuotiaille) vasta maahan tulleille maahanmuuttajille valmistavaa- sekä perusopetusta.

Toiminnan keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen vuonna 2017

Kansalaisopisto-opetuksen määrää optimoidaan ja tehostetaan edelleen.

Henkilöstön osaamiskartoituksia sekä tulos- ja kehittämiskeskusteluja hyödynnetään toiminnassa laajasti. Erityisesti kieli-, tietotekniikka- sekä monikulttuurisuus-koulutukseen panostetaan. Päätoimisten opettajien työtä suunnataan ainekohtaisten tuloskorttien tavoitteiden mukaan.

Opiston kurssisuunnitteluun kehitetään kurssi- ja ainekohtaista talouden hallintaa tukeva järjestelmä. Ainealueiden taloudenohjantaan kiinnitetään entistä tarkempaa huomiota. Kustannuslaskentaa kehitetään.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017
aikuisopiston opiskelijat (kursseille osallistuneet)	31 273	33 659	33 000	33 100
opetustuntien kokonaismäärä	50 851	48 961	44 000	44 000
kurssien määrä	1 893	1 772	1 600	1 650
kotouttamiskoulutuksen opiskelijat (Starttikurssit)	1 099	1 015	1 000	1 000
maahanmuuttajien perusopetuksen opiskelijat	44	53	70	75
– joista maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavan opetuksen opiskelijoita	19	20	25	25
oman maksutulon osuus budjetista %	55 %	49 %	36 %	37 %

13 85
Musiikkiopisto

Määrärahat	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
1000 euroa							
Tulot	977	955	975	**975**	995	1 014	1 035
Menot	-3 946	-4 019	-4 010	**-3 925**	-3 965	-4 013	-4 123
Toimintakate	-2 969	-3 065	-3 035	**-2 950**	-2 971	-2 999	-3 089

Tuloslaskelma	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017
1000 euroa				
Myyntituotot	7	0	6	**6**
Maksutuotot	941	932	947	**947**
Tuet	24	16	16	**16**
Muut tulot	1	7	6	**6**
Sisäiset tulot	3	0	0	**0**
Tulot yhteensä	**977**	**955**	**975**	**975**
Henkilöstömenot	-3 161	-3 290	-3 289	**-3 204**
Asiakaspalvelujen ostot	0	0	0	**0**
Muiden palvelujen ostot	-188	-167	-167	**-167**
Sisäisten palvelujen ostot	-1	0	0	**0**
Materiaalin ostot	-72	-38	-41	**-41**
Avustukset	-4	-2	-2	**-2**
Vuokrat	-515	-518	-506	**-506**
Muut menot	-5	-5	-5	**-5**
Menot yhteensä	**-3 946**	**-4 019**	**-4 010**	**-3 925**
Toimintakate	**-2 969**	**-3 065**	**-3 035**	**-2 950**
Poistot	-9	-9	-15	**-15**
Yk-lisät	-206	0	0	**0**
Laskennalliset yhteensä	**-215**	**-9**	**-15**	**-15**
Tilikauden tulos	**-3 184**	**-3 074**	**-3 051**	**-2 965**

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Musiikkiopisto antaa taiteen perusopetuslain musiikin laajan oppimäärän mukaista koulutusta lapsille ja nuorille keskimäärin 54 800 tuntia vuodessa. Opetuksen piirissä on noin 1 040 soiton- ja laulunopiskelijaa, reilut 800 oppilasta varhaismusiikkikasvatuksessa ja 37 musiikkiluokkien soitinopetuksessa. Opiskelu on tavoitteellista, tasolta toiselle etenevää, ja se noudattaa opetushallituksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan laadittua, lautakunnan hyväksymää opetussuunnitelmaa. Musiikkiopisto tarjoaa oppilailleen hyvän kasvualustan musiikin harrastajana ja ihmisenä kehittymiseen musiikillisten elämysten kautta. Laadukkaan opetuksen takana on ammattitaitoinen henkilökunta ja laaja-alainen opetustarjonta.

Lisäksi opiston avoimella osastolla järjestetään maksupalveluperiaatteella toimivaa musiikin opetusta eri-ikäisille harrastajille noin 1 600 tuntia vuodessa. Opiskelijoita on keskimäärin 200. Monikulttuurinen lastenorkesteri Tempo toimii Länsimäen ja Kytöpuiston kouluilla ja sen piirissä on noin 70 lasta. Vuosituntimäärä on noin 1 890.

Yhteensä musiikkiopistossa on noin 2 150 oppilasta ja opetusta noin 54 800 tuntia vuodessa.

Opetusmäärä on kasvanut vuoden 2016 tasoon nähden uuden opetuspisteen Aurinkokiven myötä Kivistössä.

Keskeiset tavoitteet taloussuunnitelmakaudella 2017–2020

- Vuosi 2017 on Suomen juhlavuosi, ja tavoitteena on järjestää 100 konserttia tai tapahtumaa teemalla Suomi 100.
- Opetustuntimäärän säilyttäminen vähintään 1 590 viikkotunnin tasolla ja oppilasmäärän säilyttäminen vähintään 2 150 tasolla.
- Soitinvalmennuksen vakiinnuttaminen.
- Musiikkiopiston kokonaisarvioinnin valmistuminen (Virvatuli).

Toiminnan keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen vuonna 2017

Musiikkiopisto pyrki järjestämään oppilaspaikan kaikille hakijoille. Syyslukukaudella 2016 käynnistettiin soitinvalmennusopetus, joka mahdollistaa useamman oppilaan ottamisen opistoon. Uusi opetuspiste Aurinkokivi tuo lisää oppilaita Kivistön alueelle. Tuntimäärää nostettiin syksyllä noin 40 h/vko.

Kärkihanke ”Taiteiden karuselli” on uusi palvelumuoto ala-asteen 1.-3.-luokkalaisille, joka toivottavasti houkuttelee lisää oppilaita musiikin pariin.

Musiikkiopiston tulotavoitteen kasvun takia lukukausimaksuun tulee korotus 1.1.2017. Korotuksen suuruus riippuu kokonaistuntimäärästä.

13 86
Kuvataidekoulu

Määrärahat	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020
1000 euroa							
Tulot	347	274	300	**300**	306	312	318
Menot	-954	-876	-873	**-856**	-866	-877	-900
Toimintakate	-606	-602	-573	**-556**	-560	-565	-581

Tuloslaskelma	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017
1000 euroa				
Myyntituotot	0	0	0	**0**
Maksutuotot	336	274	292	**292**
Tuet	1	0	0	**0**
Muut tulot	11	0	8	**8**
Sisäiset tulot	0	0	0	**0**
Tulot yhteensä	**347**	**274**	**300**	**300**
Henkilöstömenot	-675	-627	-655	**-638**
Asiakaspalvelujen ostot	0	0	0	**0**
Muiden palvelujen ostot	-57	-74	-45	**-45**
Sisäisten palvelujen ostot	0	0	0	**0**
Materiaalin ostot	-67	-40	-43	**-43**
Avustukset	0	0	0	**0**
Vuokrat	-154	-135	-131	**-131**
Muut menot	0	0	0	**0**
Menot yhteensä	**-954**	**-876**	**-873**	**-856**
Toimintakate	**-606**	**-602**	**-573**	**-556**
Poistot	0	-9	-27	**-27**
Yk-lisät	-39	0	0	**0**
Laskennalliset yhteensä	**-39**	**-9**	**-27**	**-27**
Tilikauden tulos	**-646**	**-611**	**-600**	**-582**

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Kuvataidekoulu antaa taiteen perusopetusta laajan opetussuunnitelman mukaisesti yli 900 vantaalaiselle 5–20-vuotiaalle lapselle ja nuorelle. Kuvataidekoulun oppilasmäärä on tasaisesti kasvanut viime vuosina. Syksyllä 2016 uutena opetuspisteenä aloittaa Aurinkokiven koulu, mikä osaltaan asettaa paineita lisätä oppilaiden ja opetustuntien määrää.

Keskeiset tavoitteet taloussuunnitelmakaudella 2017–2020

Kuvataidekoulun tavoitteena on lisätä ja parantaa kodin ja kuvataidekoulun välistä yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä esim. vanhempainiltoja ja työpajoja järjestämällä. Tavoitteena on parantaa kuvataidekoulun viestintää ja tiedottamista.

Toiminnan keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen vuonna 2017

Tulotavoitteen kasvun takia lukukausimaksuun tulee indeksikorotus 1.1.2017.

Vantaan kuvataidekoulu yhdessä kuuden muun vantaalaisen Taiteen perusopetuksen oppilaitoksen kanssa anoi ja sai Opetusministeriön kärkihankkeelta rahaa koulujen kerhotoiminnan järjestämiseen lukuvuodelle 2016–2017.

Tulosalueet tiliryhmittäin		KS 2017
		EUR
Sivistystoimi	MYYNTITUOTOT	6 170 881
Sivistystoimi	MAKSUTUOTOT	26 312 753
Sivistystoimi	TUET JA AVUSTUKSET	3 928 816
Sivistystoimi	MUUT TOIMINTATUOTOT	675 550
Sivistystoimi	TOIMINTATUOTOT	37 088 000
Sivistystoimi	HENKILÖSTÖKULUT	-243 019 812
Sivistystoimi	PALVELUJEN OSTOT	-66 935 991
Sivistystoimi	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-11 716 937
Sivistystoimi	AVUSTUKSET	-36 093 822
Sivistystoimi	VUOKRAKULUT	-79 398 499
Sivistystoimi	MUUT KULUT	-800 512
Sivistystoimi	MUUT TOIMINTAKULUT	-80 199 012
Sivistystoimi	TOIMINTAKULUT	-437 965 573
Sivistystoimi	TOIMINTAKATE	-400 877 573
Sivi käyttötalous, bruttobudjetoidut	MYYNTITUOTOT	4 569 881
Sivi käyttötalous, bruttobudjetoidut	MAKSUTUOTOT	23 677 253
Sivi käyttötalous, bruttobudjetoidut	TUET JA AVUSTUKSET	3 097 816
Sivi käyttötalous, bruttobudjetoidut	MUUT TOIMINTATUOTOT	659 050
Sivi käyttötalous, bruttobudjetoidut	TOIMINTATUOTOT	32 004 000
Sivi käyttötalous, bruttobudjetoidut	HENKILÖSTÖKULUT	-219 340 751
Sivi käyttötalous, bruttobudjetoidut	PALVELUJEN OSTOT	-59 746 625
Sivi käyttötalous, bruttobudjetoidut	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-9 477 888
Sivi käyttötalous, bruttobudjetoidut	AVUSTUKSET	-36 000 472
Sivi käyttötalous, bruttobudjetoidut	MUUT TOIMINTAKULUT	-71 661 551
Sivi käyttötalous, bruttobudjetoidut	TOIMINTAKULUT	-396 227 287
Sivi käyttötalous, bruttobudjetoidut	TOIMINTAKATE	-364 223 287
Sivistystoimen lautakunnat	HENKILÖSTÖKULUT	-83 925
Sivistystoimen lautakunnat	PALVELUJEN OSTOT	-32 900
Sivistystoimen lautakunnat	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-1 400
Sivistystoimen lautakunnat	MUUT TOIMINTAKULUT	
Sivistystoimen lautakunnat	TOIMINTAKULUT	-118 225
Sivistystoimen lautakunnat	TOIMINTAKATE	-118 225
Sivistystoimen yhteiset palvelut	TUET JA AVUSTUKSET	
Sivistystoimen yhteiset palvelut	MUUT TOIMINTATUOTOT	0
Sivistystoimen yhteiset palvelut	TOIMINTATUOTOT	0

Sivistystoimen yhteiset palvelut	HENKILÖSTÖKULUT	-4 134 186
Sivistystoimen yhteiset palvelut	PALVELUJEN OSTOT	-354 800
Sivistystoimen yhteiset palvelut	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-111 000
Sivistystoimen yhteiset palvelut	AVUSTUKSET	-120 000
Sivistystoimen yhteiset palvelut	MUUT TOIMINTAKULUT	-467 150
Sivistystoimen yhteiset palvelut	TOIMINTAKULUT	-5 187 136
Sivistystoimen yhteiset palvelut	TOIMINTAKATE	-5 187 136
Suomenkielinen perusopetus	MYYNTITUOTOT	3 479 784
Suomenkielinen perusopetus	MAKSUTUOTOT	1 000
Suomenkielinen perusopetus	TUET JA AVUSTUKSET	2 331 216
Suomenkielinen perusopetus	MUUT TOIMINTATUOTOT	18 000
Suomenkielinen perusopetus	TOIMINTATUOTOT	5 830 000
Suomenkielinen perusopetus	HENKILÖSTÖKULUT	-97 686 988
Suomenkielinen perusopetus	PALVELUJEN OSTOT	-28 933 654
Suomenkielinen perusopetus	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-5 392 077
Suomenkielinen perusopetus	AVUSTUKSET	-1 892 695
Suomenkielinen perusopetus	MUUT TOIMINTAKULUT	-31 634 535
Suomenkielinen perusopetus	TOIMINTAKULUT	-165 539 949
Suomenkielinen perusopetus	TOIMINTAKATE	-159 709 949
Suomenkielinen lukiokoulutus	MYYNTITUOTOT	120 400
Suomenkielinen lukiokoulutus	MAKSUTUOTOT	12 000
Suomenkielinen lukiokoulutus	TUET JA AVUSTUKSET	276 600
Suomenkielinen lukiokoulutus	MUUT TOIMINTATUOTOT	11 000
Suomenkielinen lukiokoulutus	TOIMINTATUOTOT	420 000
Suomenkielinen lukiokoulutus	HENKILÖSTÖKULUT	-16 210 956
Suomenkielinen lukiokoulutus	PALVELUJEN OSTOT	-1 849 536
Suomenkielinen lukiokoulutus	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-221 064
Suomenkielinen lukiokoulutus	AVUSTUKSET	-10 063
Suomenkielinen lukiokoulutus	MUUT TOIMINTAKULUT	-4 121 410
Suomenkielinen lukiokoulutus	TOIMINTAKULUT	-22 413 029
Suomenkielinen lukiokoulutus	TOIMINTAKATE	-21 993 029
Varhaiskasvatus	MYYNTITUOTOT	900 000
Varhaiskasvatus	MAKSUTUOTOT	17 770 000
Varhaiskasvatus	TUET JA AVUSTUKSET	
Varhaiskasvatus	MUUT TOIMINTATUOTOT	30 000
Varhaiskasvatus	TOIMINTATUOTOT	18 700 000

Varhaiskasvatus	HENKILÖSTÖKULUT	-78 432 585
Varhaiskasvatus	PALVELUJEN OSTOT	-21 463 058
Varhaiskasvatus	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-1 099 338
Varhaiskasvatus	AVUSTUKSET	-31 139 008
Varhaiskasvatus	MUUT TOIMINTAKULUT	-18 128 830
Varhaiskasvatus	TOIMINTAKULUT	-150 262 819
Varhaiskasvatus	TOIMINTAKATE	-131 562 819
Kaupunginkirjasto	MYYNTITUOTOT	11 000
Kaupunginkirjasto	MAKSUTUOTOT	65 050
Kaupunginkirjasto	TUET JA AVUSTUKSET	0
Kaupunginkirjasto	MUUT TOIMINTATUOTOT	427 950
Kaupunginkirjasto	TOIMINTATUOTOT	504 000
Kaupunginkirjasto	HENKILÖSTÖKULUT	-5 043 914
Kaupunginkirjasto	PALVELUJEN OSTOT	-637 621
Kaupunginkirjasto	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-1 221 500
Kaupunginkirjasto	MUUT TOIMINTAKULUT	-2 308 383
Kaupunginkirjasto	TOIMINTAKULUT	-9 211 417
Kaupunginkirjasto	TOIMINTAKATE	-8 707 417
Muu koulutus	AVUSTUKSET	-170 000
Muu koulutus	TOIMINTAKULUT	-170 000
Muu koulutus	TOIMINTAKATE	-170 000
Ruotsinkielinen tulosalue	MYYNTITUOTOT	15 000
Ruotsinkielinen tulosalue	MAKSUTUOTOT	705 000
Ruotsinkielinen tulosalue	TUET JA AVUSTUKSET	
Ruotsinkielinen tulosalue	MUUT TOIMINTATUOTOT	
Ruotsinkielinen tulosalue	TOIMINTATUOTOT	720 000
Ruotsinkielinen tulosalue	HENKILÖSTÖKULUT	-7 011 931
Ruotsinkielinen tulosalue	PALVELUJEN OSTOT	-1 736 976
Ruotsinkielinen tulosalue	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-182 607
Ruotsinkielinen tulosalue	AVUSTUKSET	-3 200
Ruotsinkielinen tulosalue	MUUT TOIMINTAKULUT	-2 204 942
Ruotsinkielinen tulosalue	TOIMINTAKULUT	-11 139 656
Ruotsinkielinen tulosalue	TOIMINTAKATE	-10 419 656
Kulttuuripalvelut	MYYNTITUOTOT	28 997
Kulttuuripalvelut	MAKSUTUOTOT	192 803
Kulttuuripalvelut	TUET JA AVUSTUKSET	80 000

Kulttuuripalvelut	MUUT TOIMINTATUOTOT	8 200
Kulttuuripalvelut	TOIMINTATUOTOT	310 000
Kulttuuripalvelut	HENKILÖSTÖKULUT	-2 071 551
Kulttuuripalvelut	PALVELUJEN OSTOT	-995 127
Kulttuuripalvelut	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-120 835
Kulttuuripalvelut	AVUSTUKSET	-1 086 845
Kulttuuripalvelut	MUUT TOIMINTAKULUT	-1 401 465
Kulttuuripalvelut	TOIMINTAKULUT	-5 675 822
Kulttuuripalvelut	TOIMINTAKATE	-5 365 822
Liikuntapalvelut	MYYNTITUOTOT	
Liikuntapalvelut	MAKSUTUOTOT	4 858 100
Liikuntapalvelut	TUET JA AVUSTUKSET	
Liikuntapalvelut	MUUT TOIMINTATUOTOT	141 900
Liikuntapalvelut	TOIMINTATUOTOT	5 000 000
Liikuntapalvelut	HENKILÖSTÖKULUT	-4 545 826
Liikuntapalvelut	PALVELUJEN OSTOT	-3 174 934
Liikuntapalvelut	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-875 005
Liikuntapalvelut	AVUSTUKSET	-1 174 589
Liikuntapalvelut	MUUT TOIMINTAKULUT	-9 388 797
Liikuntapalvelut	TOIMINTAKULUT	-19 159 151
Liikuntapalvelut	TOIMINTAKATE	-14 159 151
Nuorisopalvelut	MYYNTITUOTOT	14 700
Nuorisopalvelut	MAKSUTUOTOT	73 300
Nuorisopalvelut	TUET JA AVUSTUKSET	410 000
Nuorisopalvelut	MUUT TOIMINTATUOTOT	22 000
Nuorisopalvelut	TOIMINTATUOTOT	520 000
Nuorisopalvelut	HENKILÖSTÖKULUT	-4 118 890
Nuorisopalvelut	PALVELUJEN OSTOT	-568 019
Nuorisopalvelut	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-253 062
Nuorisopalvelut	AVUSTUKSET	-404 072
Nuorisopalvelut	MUUT TOIMINTAKULUT	-2 006 040
Nuorisopalvelut	TOIMINTAKULUT	-7 350 083
Nuorisopalvelut	TOIMINTAKATE	-6 830 083
Sivi käyttötalous, nettobudjetoidut	MYYNTITUOTOT	1 601 000
Sivi käyttötalous, nettobudjetoidut	MAKSUTUOTOT	2 635 500
Sivi käyttötalous, nettobudjetoidut	TUET JA AVUSTUKSET	831 000

Sivi käyttötalous, nettobudjetoidut	MUUT TOIMINTATUOTOT	16 500
Sivi käyttötalous, nettobudjetoidut	TOIMINTATUOTOT	5 084 000
Sivi käyttötalous, nettobudjetoidut	HENKILÖSTÖKULUT	-23 679 061
Sivi käyttötalous, nettobudjetoidut	PALVELUJEN OSTOT	-7 189 367
Sivi käyttötalous, nettobudjetoidut	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-2 239 049
Sivi käyttötalous, nettobudjetoidut	AVUSTUKSET	-93 350
Sivi käyttötalous, nettobudjetoidut	MUUT TOIMINTAKULUT	-8 537 460
Sivi käyttötalous, nettobudjetoidut	TOIMINTAKULUT	-41 738 287
Sivi käyttötalous, nettobudjetoidut	TOIMINTAKATE	-36 654 287
Vantaan ammattiopisto VARIA	MYYNTITUOTOT	1 400 000
Vantaan ammattiopisto VARIA	MAKSUTUOTOT	
Vantaan ammattiopisto VARIA	TUET JA AVUSTUKSET	800 000
Vantaan ammattiopisto VARIA	MUUT TOIMINTATUOTOT	
Vantaan ammattiopisto VARIA	TOIMINTATUOTOT	2 200 000
Vantaan ammattiopisto VARIA	HENKILÖSTÖKULUT	-16 609 856
Vantaan ammattiopisto VARIA	PALVELUJEN OSTOT	-6 451 671
Vantaan ammattiopisto VARIA	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-2 075 754
Vantaan ammattiopisto VARIA	AVUSTUKSET	-91 350
Vantaan ammattiopisto VARIA	MUUT TOIMINTAKULUT	-7 305 028
Vantaan ammattiopisto VARIA	TOIMINTAKULUT	-32 533 659
Vantaan ammattiopisto VARIA	TOIMINTAKATE	-30 333 659
Aikuisopisto	MYYNTITUOTOT	195 000
Aikuisopisto	MAKSUTUOTOT	1 385 500
Aikuisopisto	TUET JA AVUSTUKSET	25 000
Aikuisopisto	MUUT TOIMINTATUOTOT	3 500
Aikuisopisto	TOIMINTATUOTOT	1 609 000
Aikuisopisto	HENKILÖSTÖKULUT	-3 228 340
Aikuisopisto	PALVELUJEN OSTOT	-524 661
Aikuisopisto	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-80 307
Aikuisopisto	MUUT TOIMINTAKULUT	-590 881
Aikuisopisto	TOIMINTAKULUT	-4 424 188
Aikuisopisto	TOIMINTAKATE	-2 815 188
Musiikkiopisto	MYYNTITUOTOT	6 000
Musiikkiopisto	MAKSUTUOTOT	958 000
Musiikkiopisto	TUET JA AVUSTUKSET	6 000
Musiikkiopisto	MUUT TOIMINTATUOTOT	5 000
Musiikkiopisto	TOIMINTATUOTOT	975 000

Musiikkiopisto	HENKILÖSTÖKULUT	-3 203 353
Musiikkiopisto	PALVELUJEN OSTOT	-168 063
Musiikkiopisto	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-40 479
Musiikkiopisto	AVUSTUKSET	-2 000
Musiikkiopisto	MUUT TOIMINTAKULUT	-510 730
Musiikkiopisto	TOIMINTAKULUT	-3 924 625
Musiikkiopisto	TOIMINTAKATE	-2 949 625
Kuvataidekoulu	MAKSUTUOTOT	292 000
Kuvataidekoulu	TUET JA AVUSTUKSET	
Kuvataidekoulu	MUUT TOIMINTATUOTOT	8 000
Kuvataidekoulu	TOIMINTATUOTOT	300 000
Kuvataidekoulu	HENKILÖSTÖKULUT	-637 512
Kuvataidekoulu	PALVELUJEN OSTOT	-44 972
Kuvataidekoulu	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-42 509
Kuvataidekoulu	MUUT TOIMINTAKULUT	-130 821
Kuvataidekoulu	TOIMINTAKULUT	-855 814
Kuvataidekoulu	TOIMINTAKATE	-555 814

KS 2017 / KS 2016 muutos		KS 2017	KS 2016	Muutos 2016-> 2017
		EUR	EUR	%
Sivistystoimi	TOIMINTATUOTOT	37 088 000	42 534 070	-12,8
Sivistystoimi	TOIMINTAKULUT	-437 965 573	-445 292 754	-1,6
Sivistystoimi	TOIMINTAKATE	-400 877 573	-402 758 684	-0,5
Sivi käyttötalous, bruttobudjetoidut	TOIMINTATUOTOT	32 004 000	37 528 019	-14,7
Sivi käyttötalous, bruttobudjetoidut	TOIMINTAKULUT	-396 227 287	-400 130 799	-1,0
Sivi käyttötalous, bruttobudjetoidut	TOIMINTAKATE	-364 223 287	-362 602 780	0,4
Sivistystoimen lautakunnat	TOIMINTAKULUT	-118 225	-117 769	0,4
Sivistystoimen lautakunnat	TOIMINTAKATE	-118 225	-117 769	0,4
Sivistystoimen yhteiset palvelut	TOIMINTATUOTOT	0	651 136	-100,0
Sivistystoimen yhteiset palvelut	TOIMINTAKULUT	-5 187 136	-5 468 011	-5,1
Sivistystoimen yhteiset palvelut	TOIMINTAKATE	-5 187 136	-4 816 875	7,7

Suomenkielinen perusopetus	TOIMINTATUOTOT	5 830 000	9 550 000	-39,0
Suomenkielinen perusopetus	TOIMINTAKULUT	-165 539 949	-168 713 388	-1,9
Suomenkielinen perusopetus	TOIMINTAKATE	-159 709 949	-159 163 388	0,3
Suomenkielinen lukiokoulutus	TOIMINTATUOTOT	420 000	408 000	2,9
Suomenkielinen lukiokoulutus	TOIMINTAKULUT	-22 413 029	-22 902 865	-2,1
Suomenkielinen lukiokoulutus	TOIMINTAKATE	-21 993 029	-22 494 865	-2,2
Varhaiskasvatus	TOIMINTATUOTOT	18 700 000	19 661 000	-4,9
Varhaiskasvatus	TOIMINTAKULUT	-150 262 819	-148 764 685	1,0
Varhaiskasvatus	TOIMINTAKATE	-131 562 819	-129 103 685	1,9
Kaupunginkirjasto	TOIMINTATUOTOT	504 000	553 609	-9,0
Kaupunginkirjasto	TOIMINTAKULUT	-9 211 417	-9 428 988	-2,3
Kaupunginkirjasto	TOIMINTAKATE	-8 707 417	-8 875 379	-1,9
Muu koulutus	TOIMINTAKULUT	-170 000	-320 000	-46,9
Muu koulutus	TOIMINTAKATE	-170 000	-320 000	-46,9
Ruotsinkielinen tulosalue	TOIMINTATUOTOT	720 000	984 374	-26,9
Ruotsinkielinen tulosalue	TOIMINTAKULUT	-11 139 656	-12 043 861	-7,5
Ruotsinkielinen tulosalue	TOIMINTAKATE	-10 419 656	-11 059 487	-5,8
Kulttuuripalvelut	TOIMINTATUOTOT	310 000	304 500	1,8
Kulttuuripalvelut	TOIMINTAKULUT	-5 675 822	-5 682 883	-0,1
Kulttuuripalvelut	TOIMINTAKATE	-5 365 822	-5 378 383	-0,2
Liikuntapalvelut	TOIMINTATUOTOT	5 000 000	4 865 400	2,8
Liikuntapalvelut	TOIMINTAKULUT	-19 159 151	-19 352 751	-1,0
Liikuntapalvelut	TOIMINTAKATE	-14 159 151	-14 487 351	-2,3
Nuorisopalvelut	TOIMINTATUOTOT	520 000	550 000	-5,5

Nuorisopalvelut	TOIMINTAKULUT	-7 350 083	-7 335 599	0,2
Nuorisopalvelut	TOIMINTAKATE	-6 830 083	-6 785 599	0,7
Sivi käyttötalous, nettobudjetoidut	TOIMINTATUOTOT	5 084 000	5 006 051	1,6
Sivi käyttötalous, nettobudjetoidut	TOIMINTAKULUT	-41 738 287	-45 161 955	-7,6
Sivi käyttötalous, nettobudjetoidut	TOIMINTAKATE	-36 654 287	-40 155 904	-8,7
Vantaan ammattiopisto VARIA	TOIMINTATUOTOT	2 200 000	2 200 000	0,0
Vantaan ammattiopisto VARIA	TOIMINTAKULUT	-32 533 659	-35 856 247	-9,3
Vantaan ammattiopisto VARIA	TOIMINTAKATE	-30 333 659	-33 656 247	-9,9
Aikuisopisto	TOIMINTATUOTOT	1 609 000	1 577 500	2,0
Aikuisopisto	TOIMINTAKULUT	-4 424 188	-4 409 460	0,3
Aikuisopisto	TOIMINTAKATE	-2 815 188	-2 831 960	-0,6

Musiikkiopisto	TOIMINTATUOTOT	975 000	954 720	2,1
Musiikkiopisto	TOIMINTAKULUT	-3 924 625	-4 020 453	-2,4
Musiikkiopisto	TOIMINTAKATE	-2 949 625	-3 065 733	-3,8
Kuvataidekoulu	TOIMINTATUOTOT	300 000	273 831	9,6
Kuvataidekoulu	TOIMINTAKULUT	-855 814	-875 795	-2,3
Kuvataidekoulu	TOIMINTAKATE	-555 814	-601 964	-7,7

IRTAIMISTON TYÖOHJELMA 2017

SIVISTYSTOIMI YHTEENSÄ	3 129 000
YHTEISET PALVELUT	45 000
PERUSOPETUS	267 000
Tilamuutokset, lisäluokat, av-laitteet	150 000
Hämeenkylä, väistötilat	117 000
LUKIOT	65 000
VARHAISKASVATUS	702 000
Kiirunatie / 5	65 000
Leppäkorpi /5	52 000
Lintukallio / 5	65 000
Yrttitie / 4	52 000
Saturnus / 6	78 000
Hiekkaharju pk /6	66 000
Rajakylän lisärak 2	26 000
Vaaralanpuisto PK /6	84 000
Tikkurilan väistö	78 000
Äkilliset muutostyöt	45 000
Simpukka /5	65 000
Ojahaka /2	26 000
RUOTSINKIELISET PALVELUT	72 000
Timotej	20 000
Trollebo / 4	52 000
KIRJASTO	247 000
Länsimäen kirjasto (peruskorjaus)	75 000
Tikkurilan kirjasto	90 000
Lumon kirjasto	20 000
Kamerakävijälaskurit kirjastoihin	12 000
Liikuteltava pop up-tila	30 000
Myyrmäen kirjasto	20 000
AIKUISOPISTO	40 000
VARIA	415 000
KULTTUURIPALVELUT	486 000
Martinus	351 000
Kaupunginmuseo	55 000
Taidemuseo	40 000
Håkansböle	20 000
Pessi	20 000

LIIKUNTAPALVELUT	465 000
Sähköinen kulunvalvontajärj.	30 000
Simonkylän seniorikuntosali	30 000
Tekonurmen hoitokone	25 000
Siirrettävä pumppuasema	20 000
Jäänhoitokone, 2 kpl	40 000
Lumitykki, 2 kpl	50 000
Liikuteltava painepesujärjestelmä	20 000
Hydraulinen kenttälana	20 000
Traktorin peräkärry	25 000
Mikki- ja puikkohitsauslaitteisto	15 000
Mönkijä	20 000
Hakunilan kalliosuoja	10 000
Katteenlevitin	25 000
Trukki	15 000
Kameravalvonta	120 000
NUORISOPALVELUT	265 000
Kukonnotko	15 000
Hiekkaharjun nuorisotalo	20 000
Arkin nuorisotila	30 000
Tikkurila Pajatalo	100 000
Länsimäen nuorisotila	100 000
MUSIIKKIOPISTO	25 000
KUVATAIDEKOULU	35 000

SIVISTYSTOIMEN TOIMIALA
1320 Yhteiset palvelut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017	KS 2017
sivistystoimen yhteisten palvelujen henkilöstö/ toimialan henkilöstö %	0,9 %	1,0 %	1,1 %	0,9 %	0,9 %
sivistystoimen yhteisten palvelujen henkilöstö/ toimialan esimiesten määrä %	22,5 %	13,8 %	23,4 %	22,7 %	22,7 %
Hallinnollisten tehtävien henkilöstömenot **/ toimialan menot yhteensä	0,9 %	0,6 %	0,9 %	0,9 %	0,6 %

*yhteisten palvelujen henkilöstön määrässä ei ole mukana kalustonkunnostajia (TP2014 11hlöä,TP2015 10hlöä, TA2017 6hlöä)
** Henkilöstömenoista vähennetty Varhe-menot

1330 Suomenkielinen perusopetus

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017	KS 2017
oppilasmäärä vantaalaisissa peruskouluissa	20 117	20 769	20 868	21 391	21 391
käyttömenot euroa/oppilas	8 200	8 044	8 133	8 000	7 466
opetuksen % -osuus oppilaskohtaisesta käyttömenosta	..	..	55,7 %	56,0 %	56,9 %
Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017	KS 2016
huoneistoneliöt/oppilas	12,0	11,7	11,6	10,9	10,9
keskimääräinen ryhmäkoko, 1-9 luokat *)	..	..	17,26	17,8	17,8
jatkokoulutukseen lukioon, ammatilliseen koulutukseen, ammattistarttiin tai lisäopetukseen päässeiden määrä peruskoulun päättötodistuksen saaneista %	99 %	99 %	98 %	99 %	99 %
iltapäivätoimintaan osallistuvien lasten määrä	1 942	2 269	2 200	2 300	2 300
4. vuosiluokalta alkava vapaaehtoinen A 2 -kieli, aloittaneiden määrä	..	..	36 %	40 %	40 %
oppilaita/opinto-ohjaaja	290	290	260	290	290
oppilaita/koulupsykologi	986	933	932	918	918

*) Laskentatapa muuttunut 2015, koskee yleisopetusta.

1340 Lukiokoulutus

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017	KS 2017
suomenkielisten päivälukioiden opiskelijat	3 579	3 580	3 550	3550,00	3550,00
suomenkielisten päivälukioiden opiskelijamäärä/lukio, keskiarvo*	..	..	..	710	710
aikuis- ja etälukion tutkintotavoitteiset opiskelijat	358,5	349	370	360	360
keskeyttäneet % opiskelijamäärästä (päivälukiot)	1,3 %	2,1 %	3,0 %	2,30 %	2,30 %
kolmessa vuodessa päättötodistuksen saaneet kaikista valmistuneista (päivälukiot)	87 %	87 %	89 %	89 %	89 %
kaikki tunnit/vvt/opiskelija (päivälukiot)	1,31	1,29	1,30	1,30	1,30
käyttömenot euroa/opiskelija (päivälukiot)	6 163	6 015	6 418	6 129	6 195
huoneistoneliöt/opiskelija (päivälukiot)	7,9	8,0	8,0	8,0	8,0

* uusi tunnusluku 1.1.2017 alkaen

1350 Varhaiskasvatus

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017	KS 2017
Lasten määrä eri hoitomuodoissa keskimäärin kuukaudessa:					
Kunnallinen päivähoito	10 188	10 262	10 140	10 043	10 010
Yksityinen päivähoito	1 059	1 282	1 423	1 654	1 738
Kerhotoiminta	665	758	850	850	830
Kotihoidon tuki	4 137	4 035	4 050	4 086	4 035
Varhaiskasvatuspalvelujen piirissä olevien lasten osuus kaikista päivähoitoikäisistä	72,2 %	74,2 %	75,3 %	75,2 %	75,2 %
Yksityisessä päivähoidossa olevien osuus kaikista päivähoidossa olevista lapsista	7,4 %	11,1 %	12,3 %	14,1 %	14,8 %
Rakenteellisten tukitoimien piirissä olevat kasvun- ja oppimisen tuen lapset (kunnallinen päivähoito)	7,0 %	7,8 %	7,7 %	7,7 %	7,7 %
Käyttömenot €/palveluja käyttävä lapsi	8 955	9 068	9 029	9 089	9 045

1355 Kirjastopalvelut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017	KS 2017
kävijät	1 866 439	1 775 029	1 800 000	1 800 000	1 800 000
aineistolainojen määrä	2 857 135	3 080 281	2 800 000	2 800 000	2 800 000
aineistolainaus/asukas	15	15	14	14	14
aineistomääräraha euroa/asukas	4	4	5	5	5
toimintamenot/ asukas	44,0	42,0	44	44	44

1390 Ruotsinkielinen tulosalue

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017	KS 2017
Lapsia kunnallisessa päivähoidossa	293	291	299	285	285
Lapsia yksityisessä päivähoidossa	81	57	62	0	0
Lapsia kerhotoiminnassa	8	10	14	16	16
Lapsia esiopetuksessa	83	85	86	88	88
Oppilasmäärä ruotsinkielisessä peruskoulussa	761	780	769	803 ***)	803 ***)
Käyttömenot euroa/ oppilas *)	8 228	8 147	7 838		8 467
Opetuksen % -osuus oppilaskohtaisista käyttömenoista/ oppilas*	..	..	57,9 %		65,3 %
Huoneistoneliöt/ oppilas	12,6	14,0	12,9	12,4	12,4
Keskimääräinen opetusryhmäkoko, 1-9 luokat **)	..	..	18,6	18,6	18,6
jatkokoulutuksessa lukioon, ammatilliseen koulutukseen, ammattistarttiin tai lisäopetukseen päässeiden määrä peruskoulun päättötodistuksen saaneista % -osuus	98,0 %	99,0 %	98,0 %	98,0 %	98,0 %
Iltapäivätoimintaan otettujen oppilaiden kokonaismäärä	..	..	133	132	132
Oppilasta/ koulupsykologi	761	780	835	866 ****)	866 ****)
Ruotsinkielisen lukion opiskelijat	138	143	149	151	151
Kaikki tunnit/ vuosiviikkotunnit/ opiskelija	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
Käyttömenot euroa/ opiskelija *)	7 236	6 867	6 843		6 351
Huoneistoneliöt/ lukio-opiskelija	8,8	8,9	8,4	8,4	8,4

*) Luku saadaan vasta käyttösuunnitelman valmistuessa.
**) Laskentatapa muuttunut 2015
***) Sis. esiopetuksen oppilaat, koska esiopetus tapahtuu koulujen tiloissa
****) Sis. lukion opiskelijat, koska ruotsinkielisillä lukiolaisilla ei ole omaa koulupsykologia

1391 Kulttuuripalvelut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017	KS 2017
Kaikkien kulttuuritapahtumien yleisömäärä	130035	190712	150000	141300	141300
Taiteen perusopetuksen oppilaat (musiikkiopisto ja kuvataidekoulu)*)	9 595	6 077	6 985	2 775	2 775
Taiteen perusopetus euroa/oppilas***)	..	..	..	1760	1723
Taiteen perusopetus euroa/asukas***)	..	..	..	22,38	21,91
Avustukset, euroa/asukas***)	..	..	..	5,05	5
Kävijämäärä kaupunginmuseossa **)	14845	67685	..	15000	15000
Kävijämäärä taidemuseossa + Galleria K	18450	15739	..	17000	20000
Käyttömenot euroa/asukas	46,33	47,24	49,15	48,64	47,91

*) Musiikkiopisto ja kuvataidekoulu laskettu tuplana mukaan TP 2014, TP 2015 ja KS2016.
**) "Kasarikoti-" näyttely Asuntomessualueella 2015 (kävijöitä 56 040)
***) uusi tunnusluku 1.1.2017 alkaen

1392 Liikuntapalvelut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017	KS 2017
Asiakastyytyväisyys 1-5					
– uimahallit	3,92	3,96	4,00	4	4
– kuntosalit	4,03	4,06	4,10	4,1	4,1
Kokonaiskulut, euroa/as.	69,18	77,47	90,75	89,57	89,28
Toimintatuotot, euroa/as.	15,17	25,05	23,10	23,3	23,30
Avustukset, euroa/as.	4,92	2,76	5,60	5,47	5,47
– avustettava jäsenmäärä, % asukkaista	21 %	19 %	23 %	22 %	22 %
Uimahallikäynnin (sis. myös kuntosalikäynnit) kustannus, euroa/käynti	4,1	4,5	4,5	4,5	4,5
– uimahallien verorahoitusosuus, %	63 %	71 %	70 %	70 %	70 %
Toimitilaneliöt, m²	27 513	80 490	80 490	84 690	84 690
Sisäliikuntatilojen varausaste, %	61 %	63 %	63 %	65 %	65 %

1393 Nuorisopalvelut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017	KS 2017
Kävijämäärä nuorisotiloissa (kaikki kävijät)	382 065	363 864	400 000	400 000	400 000
Majoitusvuorokaudet leirialueilla (Kukonnotko ja Palajärvi)***	..	..	..	7 900	7 900
Nuorten työpajatoimintaan osallistuneiden määrä*	1 759	1 589	2 300	1 900	1 900
Avustusta saaneiden järjestöjen ja toimintaryhmien lkm	67	63	85	70	70
Käyttömenot/asukas**	..	..	..	34,5	33,7
Avustukset/ asukas**	..	..	..	1,9	1,9
Nuorisotyön toimintatilojen kokonaismäärä	21	23	23	23	23
Nuorisotyön toimitilojen neliöt, m²	14 736	14 220	14 479	14 560	14 560

* toiminnan asiakasmäärät sisältävät Nuorten työpajatoiminnan, Eteenpäin opintiellä-Peruskoulu päätökseen, Nuorten ohjaus- ja tukikeskus Kipinän, Kesäohjaamon sekä sosiaalisen median asiakasmäärät.
** laskentatapa muuttunut 2017: aiemmin käyttömenot ja avustukset/alle 29-vuotias, nyt per asukas
*** uusi tunnusluku 1.1.2017 alkaen

1370 Ammatillinen koulutus

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017	KS 2017
yhteishaussa olevat tutkintotavoitteiset aloituspaikat peruskoulun päättävästä ikäl. %	50,5 %	59,9 %	61,9 %	46,6 %	46,6 %
järjestämisluvan täyttöaste %	95 %	95 %	97 %	92 %	92 %
järjestämisluvan mukaiset opiskelijat*	..	..	..	2 900	2 900
oppisopimuskoulutuksen opiskelijat	861	832	850	816	816
perusopetuksen lisäopetuksen opiskelijat	58	43	40	43	43
käyttömenot euroa/opiskelija (ammatillinen koulutus yhteensä)	7 892	7 915	8 093	7602	7 566
huoneistoneliöt/opiskelija (ammatillinen koulutus yhteensä, pl. oppisopimuskoulutus)	16,7	16,3	15,9	15,9 %	15,9 %

* uusi tunnusluku 1.1.2017 alkaen

1380 Aikuisopisto

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	KS 2016	TA 2017	KS 2017
aikuisopiston opiskelijat (kursseille osallistuneet)	31 273	33 659	33 000	33 100	33 100
opetustuntien kokonaismäärä	50 851	48 961	44 000	44 000	44 000
kurssien määrä	1 893	1 772	1 600	1 650	1 650
kotouttamiskoulutuksen opiskelijat (Starttikurssit)	1 099	1 015	1 000	1 000	1 000
maahanmuuttajien perusopetuksen opiskelijat	44	53	70	75	75
– joista maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavan opetuksen opiskelijoita	19	20	25	25	25
oman maksutulon osuus budjetista %	55 %	49 %	36 %	37 %	36 %

Tuloskortti 2017

Toimiala: SIVISTYSTOIMI

Tavoitteen nro	Toimialan tavoite	Tavoitteen mittari(t)	Mittarin lähtötaso, v:n 2015 loppu	Mittarin tavoitetaso 2017	Tavoitteen yhteys strategiseen päämäärään nro	Vastuuhenkilö	Tavoitteen toteutumista uhkaavat riskitekijät	Toteuma 1 4/2017	Toteuma 2 8/2017	Toteuma 3 12/2017
Kaupungin talous tasapainossa										
1	Tulosalueiden ylittävän, yhteisen toiminnan ja tilojen edelleen kehittäminen ja laaja- alainen käyttöönotto kustannustehokkaasti	Yhteiskäytössä olevien tilojen lukumäärä	Tikkurilan alueen tilojen yhteiskäytön lisääminen, yhteiskäytössä olevien tilojen lukumäärän kasvu	3 uutta tilaa	1.	Koko toimiala/ tulosaluejohtajat	Yhteiskäyttöön sopivia tiloja ei löydy			
2	Yksityisen palvelutuotannon lisääminen varhaiskasvatuksessa, kulttuurissa ja liikunnassa kunnalle kustannustehokkaalla tavalla.	Omat investointitarpeet vähenevät	Yksityisessä palvelutuotannossa hoidettujen lasten määrä 11,1%	14 % lapsista yksityisessä varhaiskasvatuksessa, liikuntapalvelut: 1 hanke/vuosi	4.	Tulosaluejohtajat	Kiinnostuneita yrittäjiä ei löydy			
Kaupunkirakenne eheytyy										
Kaupungin elinvoima vahvistuu										
3	Koulutustakuun toteuttaminen	Koulutustakuun toteutuminen	Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue: 1. Perusopetuksen päättäneiden sijoittuminen samana vuonna perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen (%-osuus); suoraan tutkintoon johtavaan koulutukseen päässeet 98,5 %; 94,6 %	1. Perusopetuksen päättäneiden sijoittuminen samana vuonna perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen (%-osuus); suoraan tutkintoon johtavaan koulutukseen päässeet 99%; 96 %	13.	Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja	Syrjäytymisen lisääntyminen, kohderyhmään kuuluvia ei tavoiteta, nuori ei halua hakeutua tai osallistua koulutukseen			
			2. Yhteishaun aloituspaikkoja suhteessa peruskoulun päättävien määrään 2015: 97 %	2. Yhteishaun aloituspaikkoja suhteessa peruskoulun päättävien määrään 2017: 100%		Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja	Peruskoulun päättävien määrä kasvaa yllättäen. Ammatillisen koulutuksen tai lukiokoulutuksen aloituspaikkoja joudutaan vähentämään.			
			3. Aikuisopiston perusopetuksessa opiskelevien maahanmuuttajanuorten jatkokoulutukseen päässeiden määrä, kevät 2015: 86 %	3. Aikuisopiston perusopetuksessa opiskelevien maahanmuuttajanuorten jatkokoulutukseen päässeiden määrä, 2017 sijoittuminen perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen 100 %		Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja	Nuori ei hakeudu tai ei pääse jatkokoulutukseen			
4	Ammatillisen koulutuksen opintojen keskeyttämisten vähentäminen	Tutkintotavoitteisen koulutuksen ja valmistavien koulutusten keskeyttämisprosentti	14,50 %	13 %	13.	Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja/Pekka Tauriainen	Kohderyhmään kuuluvia ei tavoiteta, hakijoiden opiskeluvalmiudet eivät ole riittävällä tasolla			
5	Suomi 100-juhlavuosi tavoittaa vantaalaiset	Suomi 100-juhlavuosi huomioidaan jokaisen tulosalueen toiminnassa	Suunnittelu on aloitettu.	Tapahtumia järjestetään kaikille ikäryhmille.	10.	Koko toimiala/ tulosaluejohtajat	Kaikki suunnitelmat eivät toteudu.			

6	Vahvistetaan työelämässä tarvittavia valmiuksia ja osaamista	Perusopetuksen tulosalue: Yrityskylien käyntien määrä, Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue: 1. Työelämäpalaute Variassa, 2. Nuori yrittäjyys (NY)-ohjelman toteuttaminen lukioissa ja Variassa, 3. kehitetään uusia koulutusmalleja maahanmuuttajille	Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue: 1. Palautetta ei ole kerätty, 2. Nuori yrittäjyys (NY)-kursseja ja yrittäjyyskursseja järjestetty lukioissa. Variassa ei osallistujia Vuosi yrittäjänä -ohjelmaan, 3. Yksittäisiä toimintamalleja ja suunnitelmia olemassa maahanmuuttajien palvelujen järjestämiseksi	PO: 1. Kuudesluokkalaisten yrityskyläkäynti kerran vuodessa , 2. Yhdeksäsluokkalaisista väh.50% käy virtuaalisessa yrityskylässä. Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue: 1. 100 % työssäoppimispaikoista on antanut palautteen. 100 % työssäoppimassa olleista opiskelijoista on antanut palautteen, 2. Nuori yrittäjyys (NY) -kursseille osallistujia kaikista lukioista. Vuosi yrittäjänä -ohjelmaan osallistuneita Variassa vähintään 40, 3. kehitetään maahanmuuttajien koulutuspolkuja työllistymisen edistämiseksi (mm. Kotona Suomessa ESR-hanke;15-24 -vuotiaana saapuvien maahanmuuttajien palveluiden kehittämismalli)	13.	Perusopetuksen ja nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtajat	Opettajat eivät koe merkityksellisenä.			
Palvelut uudistuvat										
7	Palveluja tuotetaan yhdessä tulosaluerajat ylittävästi	Uusien yhteistyömuotojen lukumäärä	Ei ole tilastollista tietoa	Jokaisella tulosalueella yksi uusi yhteistyömuoto	17.	Tulosaluejohtajat	Uusia yhteistyömuotoja ei toteuteta			
8	OPS mukainen oppimiskäsitys ja uudenlaiset pedagogiset toimintatavat käytäntöön	Perusopetuksen tulosalue: 1. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteutuminen, Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue: 1. Lukioiden uuden opetussuunnitelman sisältöjen omaksuminen ja pedagogiikan kehittäminen, 2. Varian opiskelijoiden työpaikalla tapahtuva oppiminen ja oppimisympäristökokeilut Vaka: 1. Esiopetuksen oppimisympäristön monipuolistaminen tieto- ja viestintäteknologian avulla	PO: 1. Monialaisia oppimiskokonaisuuksia vaihtelevasti, Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue: 1. Lukioiden yhteisiä pedagogisia työpajoja toteutettu 2 krt/vuosi, 2. 2015: 30osp/opiskelija ja järjestelmällisiä oppimisympäristökokeiluja ei ole ollut Vaka:1.Tieto- ja viestintäteknologiaa ei olla hyödynnetty oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kaikissa esiopetusryhmissä	PO: 1. Monialaisia oppimiskokonaisuuksia vähintään yksi per oppilas. Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue: 1. Jokainen lukion opettaja osallistuu pedagogisiin työpajoihin, koulutuksiin ja muihin tilaisuuksiin yhteensä vähintään 4 krt/vuosi, 2. Kasvaa vuoteen 2015 verrattuna 5% ja 1 oppimisympäristökokeilu/ opetusala, Vaka: 1. Jokaisessa esiopetusryhmässä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimiskokonaisuuden toteuttamisessa (vähintään yksi) yhteistyössä alkuopetuksen kanssa.	13.	Perusopetuksen ja nuoriso- ja aikuiskoulutuksen ja varhaiskasvatuksen johtajat	Koulutus ei tavoita kaikkia opettajia			
9	Sähköisen asioinnin ja itsepalvelujen suunnitelmallinen kehittäminen	Sähköisen asioinnin kehittäminen - esiopetukseen ilmoittautuminen, - kouluun ilmoittautuminen, - koulukuljetukseen hakeminen,- musiikkiopistoon ja iltapäivätoimintaan ilmoittautuminen,-tilavaraus	Sähköistä asiointia ei juuri ole. Nuoriso- ja aikuiskoulutus: Opiskelu virtuaaliympäristössä ei ole ollut mahdollista Variassa	Sähköisen asioinnin toteutuminen. Vaka: Suojatun viestinnän käyttöönotto liittyen sähköiseen varhaiskasvatushakemukseen.Nuoriso- ja aikuiskoulutus: Variassa 20 opiskelijaa/ opetusala suorittanut opintoja virtuaaliympäristössä	17.	Tulosaluejohtajat	Toteutus ei etene sovitulla tavalla, resurssien riittämättömyys			
Muutosta toteutetaan johtamisen kautta										
10	Uudenaikaisen, joustavan työkulttuurin kehittäminen	Pilvitoiminnan lisääminen, etätyön käytön uudistaminen, esimiestyön kehittäminen, esimiesvalmennukset	Lync-kokousten määrä	Lync-kokousten määrän lisääntyminen	21.	Koko toimiala/ tulosaluejohtajat	Järjestelmä pettää			

11	Osallistava työhyvinvoinnin edistäminen	Mun Elämä- hankkeeseen osallistuneiden määrä	Ei vielä käytössä	Mun Elämä- hankkeen osallistuneiden määrä	20.	Koko toimiala/ tulosaluejohtajat	Kiinnostuksen vähäisyys			
		Tuunatun työn käyttäminen Sivissä	Otettu käyttöön vuoden 2016 alussa	Tuunatun työn työpäivien lukumäärä 1600 päivää/vuosi		Koko toimiala/ tulosaluejohtajat	Mallia ei oteta käyttöön/esimiehet eivät tunne käytäntöä			
Toimialan muut tavoitteet										

Tuloskortin 2017 tiivistelmä

Sivistystoimi/Varhaiskasvatuksen tulosalue 10.2016

ARVOT:
INNOVATIIVISUUS
KESTÄVÄ KEHITYS
YHTEISÖLLISYYS

Kaupungin talous tasapainossa

- Laskutuksen pilotin toimintamalli laajenee koko kaupunkiin
- Varhaiskasvatuslain 11§ onnistunut toteutus

Palvelut uudistuvat

- Uusien, 2016 hyväksyttyjen valtakunnallisten varhaiskasvatuksen perusteiden mukaisen Vantaan varhaiskasvatussuunnitelman (Vasun) laatiminen.
- Varhaiskasvatuksen näkyvyys kaupungin viestinnässä on parantunut
- Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään pedagogisesti lapsiryhmissä ja lasten osallisuus toteutuu toiminnassa

Kaupunkirakenne eheytyy

- Palvelutarjonta täydentyy kaikissa tulosyksiköissä

Muutosta toteutetaan johtamisen kautta

- Tiimityön johtaminen
- Työntekijöiden hyvinvoinnin vahvistaminen yhteisöllisyyttä tukemalla
- Monikulttuuristen työntekijöiden osuus kasvaa

Kaupungin elinvoima vahvistuu

- Juhlitaan yhdessä lasten ja perheiden kanssa Suomi 100
- Laajenevat oppimisympäristöt kannustavat aktiiviseen, yhteisölliseen ja tutkivaan oppimiseen ja mahdollistavat lasten aloitteiden ja kiinnostuksen kohteiden huomioinnin.
- Moniammatillisen työskentelyn vahvistaminen (Ammattilaiset osallisena perheen elämässä)

Toimialan/tulosalueen muut tavoitteet

- Kasvun ja oppimisen tuen vaikuttavuus ja arviointi, KOT-linjaukset
- Liikkuva päiväkoti

Tuloskortin 2017 tiivistelmä

Sivistystoimi/ Perusopetus tulosalue 10.2016

ARVOT:
INNOVATIIVISUUS
KESTÄVÄ KEHITYS
YHTEISÖLLISYYS

Kaupungin talous tasapainossa

- Uusien oppimisympäristöjen kehittäminen ja tilojen tehokas käyttö
- Tehokas valtion harkinnanvaraisten avustusten haku ja käyttö

Kaupungin elinvoima vahvistuu

- Kielten opetuksen monipuolistaminen
- Perusopetuksen ryhmäkoot säilytetään vähintään lukuvuoden 2011-2012 tasolla

Palvelut uudistuvat

- Uusi oppimiskäsitys ja uudet pedagogiset toimintatavat käytäntöön
- Sidosryhmäyhteistyön kasvattaminen
- Henkilökunnan koulutustarjonta on oikeanaikaista ja ajankohtaista

Muutosta toteutetaan johtamisen kautta

- Uusi lukuvuosisuunnitelma toimii johtamisen välineenä
- Vertaisauditoinnin toteuttaminen

LIITE: Opetuslautakunta 13.12.2016 / 8 §

Tuloskortin 2017 tiivistelmä

Sivistystoimi/Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue 10.2016

ARVOT:
INNOVATIIVISUUS
KESTÄVÄ KEHITYS
YHTEISÖLLISYYS

Kaupungin talous tasapainossa

- Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman toimenpiteiden toteuttaminen
- Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäminen kustannustehokkaasti
- Ammatillisen koulutuksen toiminnan sopeuttaminen rahoitusleikkauksiin
- Maahanmuuttajien koulutuksen lisäresurssitarpeisiin vastaaminen
- Aikuisopiston talouden tasapainottaminen

Kaupungin elinvoima vahvistuu

- Koulutustakuun toteuttaminen
- Lukioiden ja Varian vetovoimaisuuden ja markkinoinnin kehittäminen
- Työelämäyhteistyön sekä koulutuksen osaamisperusteisuuden ja asiakaslähtöisyyden lisääminen
- Ammatillisen koulutuksen opintojen keskeyttämisten vähentäminen

Palvelut uudistuvat

- Uusi oppimiskäsitys ja uudet pedagogiset toimintatavat käytäntöön
- Maahanmuuttajien koulutustarjonnan kehittäminen

Muutosta toteutetaan johtamisen kautta

- Muutosjohtamisen valmiuksien vahvistaminen oppilaitoksissa
- Osallistava työhyvinvoinnin edistäminen

LIITE: Opetuslautakunta 13.12.2016 / 8 §

Styrkortet i sammanfattning 2017

Bildningssektorn/Det svenskspråkiga resultatområdet 10.2016

VÄRDEN:
INNOVATIVITET
HÅLLBAR UTVECKLING
SAMHÄLLSGEMENSKAP

Stadens ekonomi i balans

- 11 § Lagen om småbarnspedagogik verkställs på ett lyckat sätt

Stadens struktur förtätas och harmoniseras

- Det skapas en ändamålsenlig servicestruktur för svenskspråkiga daghem och skolor

Stadens livskraft stärks

- I verksamheten utnyttjas mångsidiga lärmiljöer som sporrar till aktiverande och gemensamt lärande med beaktande av barnens och elevernas behov, förutsättningar och intressen
- Finland 100 år firas tillsammans med barn, elever, studerande och familjer

Servicen förnyas

- Planen för småbarnspedagogiken 2017 tas i bruk
- Det satsas på ny inlärning och nya pedagogiska verksamhetssätt
- Digitalisering stödjer det pedagogiska utvecklingsarbetet

Förändringar förverkligas via ledarskapet

- Ledarna bistås av resultatområdet i implementeringen av de nya läroplanerna
- Verksamhets- och ledningssystemet för förskoleverksamheten utvecklas

LIITE: Opetuslautakunta 13.12.2016 / 8 §

Tuloskortin 2017 tiivistelmä

Sivistystoimi/Vantaan kaupunginkirjasto 10.2016

ARVOT:
INNOVATIIVISUUS
KESTÄVÄ KEHITYS
YHTEISÖLLISYYS

Kaupungin talous tasapainossa

- Palvelutuotanto sopeutetaan kulloiseenkin taloudelliseen tilanteeseen sopivaksi, vaikuttavuutta unohtamatta

Kaupunkirakenne eheytyy

- Toimiva kirjastoverkko on tärkeä osa eheää kaupunkirakennetta

Kaupungin elinvoima vahvistuu

- Kirjasto vahvistaa osaltaan vantaalaisten osaamista, joka on hyvinvoinnin, työllisyyden ja elinkeinoelämän perusta

Palvelut uudistuvat

- Asiakkaat ja sidosryhmät mukaan palvelujen uudistamiseen
- Sähköisen asioinnin ja itsepalvelujen määrää lisätään suunnitelmallisesti

Muutosta toteutetaan johtamisen kautta

- Johtamisjärjestelmä arvioidaan

LIITE: Opetuslautakunta 13.12.2016 / 8 §

Tuloskortin 2017 tiivistelmä

Toimiala/tulosalue 10.2016 Kulttuuripalvelut

ARVOT:
INNOVATIIVISUUS
KESTÄVÄ KEHITYS
YHTEISÖLLISYYS

Kaupungin talous tasapainossa

- Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman toimenpiteiden toteuttaminen
- Hallintokäytäntöjä kehitetään yhdessä henkilöstön kanssa

Kaupunkirakenne eheytyy

Kaupungin elinvoima vahvistuu

- Kulttuuripalvelut lisää kaupungin vetovoimaisuutta
- Suomi 100 - juhlavuoden tapahtumat tavoittavat vantaalaiset
- Koululaisille ja nuorille kulttuuripainotteisia harrastusmahdollisuuksia alueellisesti
- Kulttuuripalveluita suunnitellaan yhdessä asukkaiden ja yhteisöjen kanssa
- Ammattitaitoinen viestintä ja markkinointi, sosiaalisen median hyödyntäminen
- Kestävän kehityksen mukaiset toimintatavat läpäisevät koko toiminnan

Palvelut uudistuvat

- Käytössä sähköinen asiointi
- Toiminnan tuottavuutta kehitetään yhteistoiminnan ja monituottajamallin avulla
- Taidepedagogit oppimisen tukena

Muutosta toteutetaan johtamisen kautta

- Työntekijöiden hyvinvointiin panostetaan
- Osaamisen kehittäminen ja uuden osaamisen kartoittaminen
- Hyvällä strategisella esimiestyöllä toteutetaan muutosta

Toimialan/tulosalueen muut tavoitteet

Tuloskortin 2017 tiivistelmä

Sivistystoimi/Talous- ja hallintopalveluiden tulosalue 10.2016

ARVOT:
INNOVATIIVISUUS
KESTÄVÄ KEHITYS
YHTEISÖLLISYYS

Kaupungin talous tasapainossa

- Tilojen yhteiskäytön tukeminen
- Pilvitoimiston superkäyttäjiä hyödynnetään

Palvelut uudistuvat

- Tehokkaat työmenetelmät, priorisointi
- Nykyaikaiset viestintäkanavat
- Sähköisen asioinnin edistäminen
- Tukipalvelut tukevat TVT-uudistusten suunnittelua ja läpiviemistä

Muutosta toteutetaan johtamisen kautta

- Terveys- ja turvallisuusjohtamisen tehostaminen
- Osaamisen jakaminen ja hyödyntäminen
- Etätyön hyödyntäminen ja seurannan kehittäminen
- Tuunatun työn malli toimivaksi käytännöksi

Toimialan/tulosalueen muut tavoitteet

- Hallintosääntöuudistus

LIITE: Opetuslautakunta 13.12.2016 / 8 §

Tuloskortin 2017 tiivistelmä

Sivistystoimi/Liikuntapalveluiden tulosalue 10.2016

ARVOT:
INNOVATIIVISUUS
KESTÄVÄ KEHITYS
YHTEISÖLLISYYS

Kaupungin talous tasapainossa

- Palvelut toteutetaan kustannustehokkaasti
- Vahvistetaan hankekoordinaatiota
- Kumppanit toteuttavat liikuntapaikkarakentamista ja tuottavat palveluita
- Tilojen käytön tehostaminen

Kaupunkirakenne eheytyy

- Toteutetaan liikuntapaikkasuunnitelmaa ja tiivistetään yhteistyötä kuntatekniikan keskuksen, tilakeskuksen sekä koulujen ja päiväkotien kanssa

Kaupungin elinvoima vahvistuu

- Vetovoimaiset liikuntaolosuhteet liikunnanharrastamiseen ja tapahtumille
- Kuntalaisten liikunta-aktiivisuus lisääntyy

Palvelut uudistuvat

- Lisätään sähköisen asioinnin mahdollisuuksia
- Kehitetään palveluketjujen kokonaishallintaa
- Liikkuva koulu -toimintamallin laajentaminen varhaiskasvatukseen
- Etsitään uusia tapoja tukea lasten ja nuorten monipuolista liikunnanharrastamista

Muutosta toteutetaan johtamisen kautta

- Osallistava johtaminen
- Tarjotaan edellytykset ammattitaidon ja osaamisen kehittämiselle

Toimialan/tulosalueen muut tavoitteet

- Liikuntayhtiöiltä siirtyneiden toimintojen sulauttaminen perustoimintaan

Tuloskortin 2017 tiivistelmä

Sivistystoimi / Nuorisopalvelut 10.2016

ARVOT:
INNOVATIIVISUUS
KESTÄVÄ KEHITYS
YHTEISÖLLISYYS

Kaupungin talous tasapainossa

- Tilojen käyttöä kehitetään yhteistyössä muiden tulosalueiden kanssa
- Oppilaitosyhteistyötä tehostetaan

Kaupunkirakenne eheytyy

- Nuorisotilat ovat nuorten ja muiden asukkaiden laajassa käytössä
- Turvataan palveluiden saatavuus eri alueilla

Kaupungin elinvoima vahvistuu

- Vetovoimainen nuorisotyö
- Koulutustakuun toteuttaminen
- Suomi 100-juhlavuosi tavoittaa vantaalaisia

Palvelut uudistuvat

- Palveluiden suunnittelua käyttäjien kanssa
- Monituottajuutta edistetään kumppanuuksilla ja tulosaluerajat ylittäen
- Digitaalisen työote ohjaa työtä
- Henkilöstö on mukana uusien toimintatapojen kehittämisessä
- Palveluissa huomioidaan yhdenvertaisuus ja monikulttuurisuus

Muutosta toteutetaan johtamisen kautta

- Osallistava työhyvinvoinnin edistäminen
- Uudenlaisen, joustavan työkulttuurin kehittäminen
- Ympäristövastuullisuutta lisätään
- Työn johtamista kehitetään systemaattisesti
- Viestintä palvelee johtamisen välineenä

9 § Vantaan kaupungin lausunto ammatillisen koulutuksen lain uudistamisesta/ EL-H

VD/9801/03.00.00/2016

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää Vantaan kaupungilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Uudistuksella toteutettaisiin toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi, joka on yksi hallitusohjelman osaaminen ja koulutus -painopisteen kuudesta kärkihankkeesta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki ammatillisesta koulutuksesta. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu laki ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki kumottaisiin ja tilalle tulisi yksi laki ammatillisesta koulutuksesta. Lisäksi muutettaisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia sekä eräitä muita lakeja, joita on tarpeen muuttaa ammatillisen koulutuksen lainsäädännön uudistamisen vuoksi. Lakiesitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2017. Tavoitteena on, että uusi laki tulisi voimaan 1.1.2018.

Lausunto pyydetään toimittamaan sähköisesti viimeistään 19.12.2016 opetus- ja kulttuuriministeriön kirjaamoon.

Vantaan kaupungin lausunto on valmisteltu nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalueella. Lausuntoa varten on kuultu ammatillisen koulutuksen henkilöstöä sekä talous- ja hallintopalveluiden tulosalueen asiantuntijoita.

Opetuslautakunta 13.12.2016 § 9

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään antaa opetus- ja kulttuuriministeriöön liitteen mukainen lausunto ammatillista koulutusta koskevasta hallituksen lakiesityksestä.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet: -Lausuntopyyntö ja luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi
-Vantaan kaupungin lausunto ammatillisen koulutuksen lain uudistamisesta

Täytäntöönpano: Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue

Muutoksenhakuohje: Ei muutoksenhakuoikeutta / Kuntalaki 91 §

Lisätiedot:
Marja Viljamaa, 050 3121 694, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 8.11.2016
Dn:o VD/9801/03.00.00/2016

Lausuntopyyntö OKM/41/010/2016

08.11.2016

Jakelussa mainituille

Viite

Asia **Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi**

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoanne luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Hallituksen esityksen luonnos on luettavissa opetus- ja kulttuuriministeriön nettisivuilla http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/ammatillinen koulutus/index.html
Hallituksen esityksen ruotsinkieliset lakiluonnokset laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ovat luettavissa mainitulla nettisivulla viikolla 46.

Esityksessä ammatillista peruskoulutusta ja ammatillista aikuiskoulutusta koskeva lainsäädäntö uudistettaisiin kokonaisuudessaan vastaamaan tulevaisuuden osaamistarpeita. Uudistuksella toteutettaisiin toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi, joka on yksi hallitusohjelman osaaminen ja koulutus -painopisteen kuudesta kärkihankkeesta.

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 19.12.2016 opetus- ja kulttuuriministeriön kirjaamon sähköpostiosoitteeseen kirjaamo@minedu.fi. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää toimittamaan lausunnon Word-, TXT- tai RTF-muodossa osoitteeseen reformi@minedu.fi

Ministeriö pyytää lausunnon antajaa tiivistämään lausunnon päätteeksi lausuntoon sisältyvän keskeisimmän sisällön lyhyesti (enintään yksi sivu) otsikolla lausunnon keskeinen sisältö.

Opetus- ja kulttuuriministeriö | Undervisnings- och kulturministeriet | www.minedu.fi
Meritullinkatu 10, Helsinki | PL 29, 00023 Valtioneuvosto | Sjötullsgatan 10, Helsingfors | PB 29, 00023 Statsrådet | Y-tunnus 0245872-8
Puh. 0295 3 30004 | kirjaamo@minedu.fi | Tfn 0295 3 30004 | kirjaamo@minedu.fi | FO-nummer 0245872-8

Ärende **Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om yrkesutbildning och vissa lagar som har samband med den**

Undervisnings- och kulturministeriet ber Ert yttrande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om yrkesutbildning och vissa lagar som har samband med den. Utkastet till regeringsproposition kan läsas på utbildnings- och kulturministeriets webbplats
http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/ammatillinenkoulutus/index.html?lang=sv
Det svenskspråkiga utkastet till regeringsproposition om lagen för yrkesutbildning och lagen om ändringen av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet kan läsas på tidigare nämnda webbplats vecka 46.

Enligt utkastet ändras lagstiftningen om grundläggande yrkesutbildning och yrkesinriktad vuxenutbildning i sin helhet så att den motsvarar framtidens kunskapsbehov. Genom förnyandet genomförs en revidering av yrkesutbildning på andra stadiet, som är ett av de sex spetsprojekt inom tyngdpunkten kompetens och utbildning i regeringsprogrammet.

Ni ombeds skicka in utlåtandet senast 19.12.2016 till undervisnings- och kulturministeriets registratorskontor på e-postadressen kirjaamo@minedu.fi. Dessutom ombeds ni skicka utlåtandet i Word-, TXT- eller RTF-format till reformi@minedu.fi

Ministeriet ber den som avger utlåtandet att i slutet av sitt utlåtande kort sammanfatta utlåtandets centrala innehåll (maximalt en sida) under rubriken ”Utlåtandets centrala innehåll”.

Kansliapäällikön sijainen,
Ylijohtaja Eeva-Riitta Pirhonen

Ylijohtaja Mika Tammilehto

Jakelu
Ministeriöt
Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjät (l)
Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät
Erikoisoppilaitosten ylläpitäjät
Suomen Kuntaliitto ry
Liikunnan koulutuskeskusten ylläpitäjät
Aluehallintovirastot
Ammatillisen Koulutuksen Talouspäälliköt ry
Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
Suomen Kansanopistoyhdistys ry

KT Kuntatyönantajat
Elinkeinoelämän Keskusliitto ry
Finlands Svenska Lärarförbund Fsl Rf
Suomen Yrittäjät ry
Elinkeinoelämän Oppilaitokset ry
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK Ry
Suomen Ammattikoulutuksen Johtajat SAJO ry
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry.
Sivistystyönantajat ry
Akava ry
Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry
Maa- ja Metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
Suomen Oppisopimuskoulutuksen Järjestäjät Ry
Tilastokeskus
Saamelaiskäräjät
Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry
Opetushallitus
Ammatillisen aikuiskoulutuksen johtajat ry
Kirkkohallitus/Kirkon työmarkkinalaitos
Urheiluopistojen Yhdistys Ry
Yksityisten Ammatillisten Oppilaitosten liitto ry
Kansaneläkelaitos
Valtiovarainministeriö/Valtion työmarkkinalaitos
Suomen Rehtorit ry
Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto, SAKU ry
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ELY:t

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (8.11.2016)

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Toisen asteen ammatillista peruskoulutusta ja ammatillista aikuiskoulutusta koskeva lainsäädäntö uudistettaisiin kokonaisuudessaan vastaamaan tulevaisuuden osaamistarpeita. Uudistuksella toteutettaisiin toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi, joka on yksi Juha Sipilän hallitusohjelman osaaminen ja koulutus -painopisteen kuudesta kärkihankkeesta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki ammatillisesta koulutuksesta. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu laki ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki kumottaisiin. Lisäksi muutettaisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia sekä eräitä muita lakeja, joita on tarpeen muuttaa ammatillisen koulutuksen lainsäädännön uudistamisen vuoksi.

Ammatillista koulutusta koskevat säännökset koottaisiin yhteen lakiin, jossa lähtökohtana olisivat osaamisperusteisuus ja asiakaslähtöisyys. Lisäksi osa työvoimakoulutuksesta siirrettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle. Ammatillisina tutkintoina voitaisiin nykytilaa vastaavasti suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Kaikki ammatilliset tutkinnot olisivat osaamisperusteisia ja tutkintojen suorittamisessa siirryttäisiin yhteen suorittamistapaan. Lisäksi ammatillisena koulutuksena voitaisiin jatkossakin järjestää ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta, työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta sekä tutkintoon johtamatonta muuta ammatillista koulutusta. Ammatilliseen koulutukseen voitaisiin hakeutua joustavasti ympäri vuoden ja lisäksi jatkuvan haun rinnalla säilytettäisiin kuitenkin vuosittain järjestettävä valtakunnallinen yhteishaku.

Ammatillisessa koulutuksessa otettaisiin käyttöön yhtenäinen henkilökohtaistamisprosessi, jossa hakeutujalle suunniteltaisiin soveltuva tutkinto tai koulutus, tunnistettaisiin ja tunnustettaisiin aiemmin hankittu osaaminen, sekä suunniteltaisiin puuttuvan osaamisen hankkiminen, osaamisen osoittaminen ja arviointi. Koulutuksessa keskityttäisiin hankkimaan vain sitä osaamista, joka opiskelijalta puuttuu suhteessa henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa asetettuun osaamistavoitteiseen. Henkilökohtaistamisprosessissa suunniteltaisiin myös tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavat tukitoimet, kuten erityisen tuen tarve. Osaamisen arvioinnissa siirryttäisiin yhteen näyttöperusteiseen ja osaamisen hankkimistavasta riippumattomaan tapaan suorittaa ammatillinen tutkinto. Osaaminen osoitettaisiin kaikissa ammatillisissa tutkinnoissa yhdenmukaisella tavalla pääasiassa työelämässä käytännön työtilanteissa.

Koulutuksen järjestäjä päättäisi koulutuksen toteuttamistavoista. Koulutuksen järjestäjällä olisi laajat mahdollisuudet toteuttaa yksilöllisiä opintopolkuja ja hyödyntää niissä erilaisia oppimisympäristöjä ja pedagogisia ratkaisuja. Opiskelijalla olisi jatkossakin oikeus saada sellaista opetusta ja sekä henkilökohtaista ja muuta ohjausta, joka mahdollistaisi tutkinnon perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen. Opiskelijan oikeus saada erityistä tukea oppimisvalmiuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi laajennettaisiin koskemaan myös ammatti- ja erikoisammattitutkinnon opiskelijoita.

Koulutuksen järjestäjä voisi nykytilaa vastaavasti järjestää koulutusta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä. Oppisopimuskoulutus säilyisi keskeisiltä osin nykyisellään ja se perustuisi jatkossakin opiskelijan ja työnantajan väliseen määräaikaiseen työsopimukseen tai virkasuhteeseen. Uutena työpaikalla tapahtuvan koulutuksen muotona otettaisiin käyttöön koulutussopimus, joka korvaisi nykymuotoisen työssäoppimisen. Koulutussopimuksella opiskeltaessa opiskelija ei olisi työsuhteessa työpaikkaan, työpaikka ei maksaisi korvausta opiskelijalle eikä työnpaikalle maksettaisi korvausta koulutussopimuksen ajalta. Koulutussopimuksen ja oppisopimuksen puitteissa toteutettaisiin tavoitteellista ja ohjattua oppimista työpaikalla. Koulutus- tai oppisopimukseen perustuvaa osaamisen hankkimista voitaisiin joustavasti yhdistellä muissa oppimisympäristöissä tapahtuvaan osaamisen hankkimiseen.

Ammatillisen koulutuksen säätely- ja ohjausjärjestelmää uudistettaisiin siten, että kaikkea ammatillista koulutusta säädeltäisiin jatkossa yhdellä järjestämisluvalla. Koulutuksen järjestäjät voisivat järjestämislupansa rajoissa päättää aiempaa vapaammin koulutustarjontansa kohdentamisesta sekä siitä, millä tavoin ja missä oppimisympäristöissä koulutusta järjestetään. Näin lisättäisiin koulutuksen järjestäjien liikkumavaraa ja toimivaltaa vastata nopeasti ja ketterästi työelämän ja yksilöiden sekä alueiden muuttuviin osaamistarpeisiin. Säätely- ja ohjausjärjestelmällä huolehdittaisiin toisaalta myös siitä, että ammatillisen koulutuksen kansallinen ohjaus olisi riittävän vahvaa strategisten koulutuspoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Ohjaus- ja säätelyjärjestelmä muodostuisi koulutuksen järjestämisluvista sekä vuosittaisista rahoituksen suoritepäätöksistä, joilla päätettäisiin seuraavan varainhoitovuoden tavoitteellisista opiskelijavuosista, mukaan lukien työvoimakoulutukseen varattavat opiskelijavuodet.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä ehdotetaan uudistettavaksi yhtenäiseksi kokonaisuudeksi yhdistämällä nykyiset ammatillisen peruskoulutuksen, ammatillisen lisäkoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen ja ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitukset. Rahoitusjärjestelmään sisällytettäisiin myös tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen rahoitus sekä osa tutkintoon johtamattoman työvoimakoulutuksen rahoituksesta. Ammatilliseen koulutukseen kohdennettava valtionrahoitus muutettaisiin talousarvioperusteiseksi eli luovuttaisiin toteutuneisiin kustannuksiin perustuvasta rahoitusjärjestelmästä. Uudessa rahoitusjärjestelmässä painopiste siirtyisi suorituksia ja koulutuksen vaikuttavuutta painottavaksi opiskeluun käytetyn ajan laskemisen sijasta. Rahoitusjärjestelmä olisi suhteellinen, jolloin suoritteille ei enää asetettaisi etukäteen kiinteää yksikköhintaa, vaan koulutuksen järjestäjän saama rahoitus vastaisi järjestäjän toteuttamien suoritteiden suhteellista osuutta kaikkien järjestäjien suoritteista. Rahoitusjärjestelmä koostuisi perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuuksista sekä strategiarahoituksesta, joilla olisi erilaiset määräytymisperusteet.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ....1
SISÄLLYS....3
YLEISPERUSTELUT....7
1 JOHDANTO....7
2 NYKYTILA....8
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö....9
2.1.1 Tutkinnot ja koulutukset....9
2.1.2 Tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen....15
2.1.3 Koulutukseen hakeutuminen ja tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottaminen19
2.1.4 Osaamisen tunnistaminen, tunnustaminen ja henkilökohtaistaminen....20
2.1.5 Tutkinnon suorittaminen ja osaamisen arviointi....22
2.1.6 Koulutus ja osaamisen hankkiminen....28
2.1.7 Turvallinen opiskeluympäristö ja kurinpito....35
2.1.8 Opiskelijan muut oikeudet ja velvollisuudet....36
2.1.9 Henkilöstö....39
2.1.10 Laadunhallinta....45
2.1.11 Koulutusvienti....45
2.1.12 Työvoimakoulutus....46
2.1.13 Opiskelijahuolto....48
2.1.14 Muut etuudet....49
2.1.15 Ammatillisen koulutuksen rahoitus....52

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö 59
2.3 Nykytilan arviointi 64
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET 89
3.1 Tavoitteet 89
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot 91
3.3 Keskeiset ehdotukset 108
3.3.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta 108
3.3.2 Ammatillisen koulutuksen rahoitus 121
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET 128
4.1 Taloudelliset vaikutukset 128
4.1.1 Vaikutukset koulutuksen järjestäjille 128
4.1.2 Vaikutukset opiskelijalle 133
4.1.3 Vaikutukset valtiontalouteen ja kunnallistalouteen 133
4.2 Hallinnolliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan 136
4.2.1 Vaikutukset koulutuksen järjestäjän toimintaan 136
4.2.2 Vaikutukset muiden viranomaisten toimintaan 141
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset 144
4.3.1. Vaikutukset koulutuksen saatavuuteen ja saavutettavuuteen sekä laatuun 144
4.3.2 Vaikutukset yrityksiin ja työmarkkinoihin 145
4.3.3. Vaikutukset opiskelijoihin 148
5 ASIAN VALMISTELU 152
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto 152
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen 153

6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ 153
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT 154
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT 154
1.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta 154
1 luku. Yleiset säännökset 154
2 luku. Tutkinnot ja koulutukset 156
3 luku. Tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen 171
4 luku. Hakeutuminen ja opiskelijaksi ottaminen 179
5 luku. Henkilökohtaistaminen 187
6 luku. Tutkinnon suorittaminen ja osaamisen arviointi 193
7 luku. Osaamisen hankkiminen 200
8 luku. Työpaikalla järjestettävä koulutus 206
9 luku. Turvallinen opiskeluympäristö 213
10 luku. Opiskelijan muut oikeudet ja velvollisuudet 221
11 luku. Tietojen käsittely ja luovuttaminen 231
12 luku. Muutoksenhaku 231
13 luku. Erinäiset säännökset 232
14 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset 236
1.2 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 244
3 a luku. Ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräytymisperusteet. 252
1.3 Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 263
1 Luku. Yleiset säännökset 263

5 Luku. Työvoimakoulutus 263

6 Luku. Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu 265

13 Luku. Työ- ja elinkenotoimiston asiakastietojärjestelmä 265

1.4 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 266

1.5 Opintotukilaki 266

2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET 268

3 VOIMAANTULO 268

4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS 269

LAKIEHDOTUKSET 270

ammatillisesta koulutuksesta 270

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta 310

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta 319

oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta 323

opintotukilain muuttamisesta 325

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista *327*

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Pääministeri Juha Sipilän hallitus sopi 29.5.2015 strategisesta hallitusohjelmasta. Strategiseen hallitusohjelmaan sisältyy viisi painopistealuetta ja niiden alla yhteensä 26 kärkihanketta. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi on yksi osaaminen ja koulutus -painopisteen kuudesta kärkihankkeesta. Strategisen hallitusohjelman mukaan ammatillisen koulutuksen reformissa vahvistetaan ammatillisen koulutuksen yhteiskunnallista merkitystä sekä uudistetaan koulutuksen rahoitusta ja rakenteita jatko-opintokelpoisuus säilyttäen. Lisäksi huolehditaan alueellisesti kattavasta koulutuksesta sekä tiivistetään koulutuksen ja työelämän välistä vuorovaikutusta. Koulutuksen päällekkäisyyksiä poistetaan, samoin nuorten ja aikuisten ammatillisen koulutuksen raja-aidat. Koulutustarjonta, rahoitus ja ohjaus kootaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi opetus- ja kulttuuriministeriön alle. Ammatillisen koulutuksen rahoitus- ja ohjausjärjestelmästä tehdään yhtenäinen kokonaisuus. Koulutuksen järjestäjiä kannustetaan toiminnan tehostamiseen. Työpaikoilla tapahtuvaa oppimista lisätään. Lisäksi uudistetaan oppisopimuskoulutusta työnantajille aiheutuvaa hallinnollista ja taloudellista taakkaa keventämällä.

Toimintasuunnitelmassaan strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi 2015–2019 hallitus täsmentää kärkihankkeiden ja reformien toimenpiteet, rahoituksen ja aikataulun strategisessa hallitusohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Hallituksen toimintasuunnitelman mukaan ammatillisen koulutuksen reformissa on kaksi keskeistä toimenpidettä:

1. Uudistetaan toisen asteen ammatillista koulutusta vastaamaan tulevaisuuden osaamistarpeita.

2. Tehdään ammatillisen koulutuksen rahoitus- ja ohjausjärjestelmästä yhtenäinen kokonaisuus.

Ammatillista koulutusta uudistetaan vastaamaan tulevaisuuden osaamistarpeita uudistamalla ammatillisen koulutuksen kokonaisuutta koskeva toimintalainsäädäntö. Päällekkäisyyksiä poistetaan yhdistämällä nykyiset lait ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta uudeksi laiksi, jossa keskeisenä lähtökohtana on osaamisperusteisuus ja asiakaslähtöisyys. Lisäksi tehdään ammatillisen koulutuksen tutkintouudistus sekä kevennetään tutkintojärjestelmään liittyvää sääntelyä ja hallintoa tutkintoja laaja-alaistamalla ja erillisten tutkintojen määrää vähentämällä sekä siirtymällä yhteen tapaan osoittaa osaaminen ja toteuttaa osaamisen arviointi. Samalla selkeytetään henkilökohtaistamiseen liittyviä prosesseja siten, että ne soveltuvat kaikille asiakasryhmille. Lisäksi uudistetaan ammatillisen koulutuksen opiskelijavalintoja ja hakupalveluja. Ammatillisen koulutuksen reformissa luodaan ja otetaan käyttöön uusi koulutussopimusmalli, joka mahdollistaa joustavat polut työpaikalla tapahtuvan oppimisen edistämiseen ja tutkinnon suorittamiseen käytännönläheisesti. Keskeisenä kohderyhmänä otetaan huomioon myös maahanmuuttajat.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä uudistetaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi yhdistämällä nykyiset ammatillisen peruskoulutuksen, ammatillisen lisäkoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen ja ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitusjärjestelmät. Rahoitusjärjestelmään sisällytetään myös tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen rahoitus ja osa tutkintoon johtamattoman työvoimakoulutuksen rahoituksesta. Kyseinen rahoitusosuus kohdennetaan

työ- ja elinkeinopalvelujen asiakaskunnan koulutukseen. Lisätään toiminnan vaikuttavuuden ja tehokkuuden painoarvoa koulutuksen järjestäjien rahoituksessa ja puretaan asiakaslähtöistä, tuloksellista ja tehokasta toimintaa rajoittavaa sääntelyä.

Myös ammatillisen koulutuksen säätely- ja ohjausjärjestelmää uudistetaan siten, että kaikkea ammatillista koulutusta säädellään jatkossa yhdellä järjestämisluvalla. Uudistetaan ohjausjärjestelmää tuloksellisuuteen, laatuun ja vaikuttavuuteen painottuvaksi ja virtaviivaistetaan koulutuksen järjestäjien toiminnan ohjausta. Osana ammatillisen koulutuksen sääntely- ja ohjausjärjestelmäuudistusta turvataan ilman toisen asteen tutkintoa olevien aikuisten ammatillisen koulutuksen saatavuus myös erityisissä oppimisympäristöissä, kuten vankilassa. Vankien koulutus on tutkimusten mukaan yksi vaikuttavimmista ja kustannus-hyötysuhteeltaan tehokkaimmista keinoista vähentää uusintarikollisuutta ja sen yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia. Lisätään oppisopimuskoulutuksen ja työpaikoilla tapahtuvan oppimisen houkuttelevuutta työnantajan, koulutuksen järjestäjän ja opiskelijan näkökulmista.

Osana ammatillisen koulutuksen reformia käynnistetään lisäksi muita toimenpiteitä, jotka eivät edellytä lainsäädännöllisiä muutoksia tai jotka toteutetaan uudistettavan lainsäädännön puitteissa. Tällainen on koulutuksen järjestäjärakenteen kehittämisohjelma, jolla turvataan koulutuksen järjestäjäverkon palvelukykyä sekä koulutuksen saavutettavuutta ja alueellista kattavuutta järjestäjärakennetta uudistamalla. Koulutuksen järjestäjiä kannustetaan vapaaehtoisiin fuusioihin ylläpitäjäneutraliteetti huomioon ottaen.

Lisäksi ammatillisen koulutuksen reformissa uudistetaan ja digitalisoidaan ammatillisen koulutuksen järjestäjien toimintaprosesseja ja oppimisympäristöjä. Ammatillisen koulutuksen reformissa käynnistetään kehittämisohjelma, jonka puitteissa uudistetaan ammatillisen koulutuksen toimintaprosesseja osaamisperusteisiksi ja asiakaslähtöiseksi, tehostetaan ja joustavoitetaan koulutuksen järjestäjien toimintaa, kevennetään hallintoa ja vahvistetaan opetushenkilöstön osaamista.. Lisätään erityisesti nuorten oppisopimuskoulutusta, vähennetään työnantajille siitä koituvaa hallinnollista ja taloudellista taakkaa sekä parannetaan työpaikalla tapahtuvan opiskelun laatua. Lisätään koulutuksen järjestäjien yhteistyötä nuorten työpajatoiminnan kanssa osana ammatillisen koulutuksen reformia yksilöllisten opintopolkujen ja erilaisten oppimisympäristöjen rakentamiseksi. Kehitetään ja otetaan laajasti käyttöön näitä tavoitteita tukevia digitaalisia palveluita ja oppimisympäristöjä sekä vahvistetaan opetushenkilöstön osaamista.

2 Nykytila

Ammatillisesta koulutuksesta säädetään kahdessa erillisessä laissa, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998). Lait ovat tulleet voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta ja siinä suoritettavista tutkinnoista sekä tutkintoon johtamattomista valmentavista koulutuksista. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa puolestaan säädetään ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomista näyttötutkintoina suoritettavista ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista ja niihin valmistavasta koulutuksesta sekä muusta kuin näyttötutkintoon valmistavasta ammatillisesta lisäkoulutuksesta.

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Tutkinnot ja koulutukset

Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne on kolmiportainen. Siihen kuuluu kolme tutkintotyyppiä: ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto. Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta annetussa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa (835/2014) on tällä hetkellä yhteensä 351 ammatillista tutkintoa, joista 52 on ammatillista perustutkintoa, 177 ammattitutkintoa ja 122 erikoisammattitutkintoa. Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuna ammatillisena peruskoulutuksena tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuna näyttötutkintona. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot voidaan suorittaa vain näyttötutkintona. Ammatillisten tutkintojen lisäksi ammatillisessa peruskoulutuksessa on mahdollista suorittaa valmentavia koulutuksia, joita on kaksi: ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavat ammatilliset perustutkinnot

Ammatillisesta peruskoulutuksesta ja siinä suoritettavista tutkinnoista eli ammatillisista perustutkinnoista säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 3 §:n mukaan ammatillinen peruskoulutus on koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman mukaan suoritettavaa koulutusta, joka johtaa ammatilliseen perustutkintoon. Ammatillisen perustutkinnon suorittaneella on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 4 §:n mukaan laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä osaalueella. Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona. Ammatillisen peruskoulutus on suunniteltu ensisijaisesti perusopetuksesta suoraan opiskelemaan tulevien ja muiden vailla työkokemusta ja ammattiosaamista olevien tarpeisiin.

Lain 5 §:n mukaan ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijoille ammatillisen perustutkinnon edellyttämä osaaminen ja ammattitaito sekä valmiuksia yrittäjyyteen. Koulutuksen tavoitteena on lisäksi tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lain 6 §:n mukaan ammatillisessa peruskoulutuksessa tulee ottaa erityisesti huomioon työelämän tarpeet. Koulutusta järjestettäessä tulee olla yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän kanssa.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 4 a § 2 momentin nojalla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään ammatillisista perustutkinnoista ja niihin sisältyvistä osaamisaloista (tutkintorakenne) sekä perustutkintojen sijoittumisesta koulutusaloittain. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään tutkintonimikkeiden määrittelyssä käytettävistä periaatteista.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettava ammatillinen perustutkinto sisältää ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 12 b §:n mukaan ammatillisia tutkinnon osia, yhteisiä tutkinnon osia sekä vapaasti valittavia tutkinnon osia. Valtioneuvoston asetuksella säädetään

tarkemmin tutkinnon muodostumisesta edellä mainituista tutkinnon osista sekä yhteisten tutkinnon osien laajuudesta ja niihin kuuluvista osa-alueista.

Ammatillisen perustutkinnon laajuus on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 12 §:n 2 momentin mukaan 180 osaamispistettä. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää tutkinnon laajuudeksi yli 180 osaamispistettä, jos ammattialaa koskeva säätely sitä edellyttää. Lain 12 §:n 3 momentin mukaan ammatillisessa peruskoulutuksessa vuoden aikana keskimäärin saavutettu osaaminen vastaa 60:tä osaamispistettä.

Opetushallitus määrää ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 13 §:n nojalla tutkinnon perusteet kullekin tutkintorakenteeseen kuuluvalle tutkinnolle. Tutkinnon perusteissa määrätään tutkintonimikkeet, tutkinnon muodostuminen pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista, tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden laajuus osaamispisteinä sekä tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi. Tutkinnon perusteissa on määritelty myös elinikäisen oppimisen avaintaidot, joilla tarkoitetaan muun muassa oppimis- ja ongelmanratkaisutaitoja, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja sekä ammattieettistä ja esteettistä osaamista.

Näyttötutkinnot

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaan ammatillisella aikuiskoulutuksella tarkoitetaan ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia, näyttötutkintoina suoritettavia ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja samoin kuin niihin valmistavaa koulutusta sekä muuta kuin näyttötutkintoon valmistavaa ammatillista lisäkoulutusta.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 2 §:n mukaan koulutuksen tarkoituksena on ylläpitää ja kohottaa aikuisväestön ammatillista osaamista, antaa opiskelijoille valmiuksia yrittäjyyteen, kehittää työelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin sekä edistää työllisyyttä ja tukea elinikäistä oppimista. Ammatillisen aikuiskoulutuksen tarkoituksena on lisäksi antaa mahdollisuus ammattitaidon osoittamiseen sen hankkimistavasta riippumatta sekä edistää tutkintojen tai niiden osien suorittamista.

Näyttötutkinnot ovat ensisijaisesti jo työkokemusta omaaville tai työelämässä toimiville henkilöille tarkoitettu ammattitaidon osoittamisen väylä ja mahdollisuus osoittaa työelämän tehtäväkokonaisuuksien hallinta tutkintotilaisuuksissa. Ennen tutkintotilaisuuteen osallistumista henkilö voi osallistua näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen. Koulutuksen järjestäjä huolehtii näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta lain 8 a §:n mukaisesti. Näyttötutkintojen suorittaminen on kuitenkin aina ammattitaidon hankkimistavasta riippumatonta, joten tutkintotilaisuuksiin on mahdollista osallistua myös ilman valmistavaa koulutusta.

Näyttötutkintona suoritettavassa ammatillisessa perustutkinnossa osoitetaan aikuiskoulutuslain 12 a §:n mukaan laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä osa-alueella. Määritelmä vastaa sisällöltään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain määritelmää ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettavasta ammatillisesta perustutkinnosta. Ammattitutkinnossa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattiosaamista, joka

on perustutkintoa syvempää tai kohdistuisi rajatumpiin työtehtäviin. Erikoisammattitutkinnossa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattiosaamista, joka on syvällistä ammatin hallintaa tai monialaista osaamista.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 b §:n nojalla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään ammatillisista perustutkinnoista ja niiden osaamisaloista sekä ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista sekä tutkintojen sijoittumisesta koulutusaloittain (tutkintorakenne). Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään tutkintonimikkeiden määrittelyssä käytettävistä periaatteista.

Näyttötutkinnot muodostuvat lain 12 c §:n mukaisesti ammatillisista tutkinnon osista. Näyttötutkintona suoritettavien ammatillisten tutkintojen laajuutta ei ole säädetty, eikä käytössä ole tutkintojen laajuutta osoittavaa mittaa tai määrettä.

Opetushallitus määrää aikuiskoulutuslain 13 §:n nojalla kullekin tutkintorakenteeseen kuuluvalle tutkinnolle perusteet. Tutkinnon perusteissa määrätään ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen osaamisalat, tutkintonimikkeet, tutkinnon muodostuminen pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista sekä tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arviointi.

Näyttötutkintojen järjestämisestä sopivat ja järjestämisen laatua varmistavat aikuiskoulutuslain 7 §:n mukaisesti Opetushallituksen yhteydessä toimivat Opetushallituksen asettamat tutkintotoimikunnat.

Taulukko 1: Ammatillisen tutkinnon suorittaneet vuosina 2010–2015, sis. työvoimakoulutuksen

Tutkinnon suorittaneet	Vuosi					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Humanistinen ja kasvatusala	1 396	1 341	1 971	2 229	2 482	2 660
ammatillinen perustutkinto	972	907	1 018	1 035	1 143	1 247
ammattitutkinto	352	371	943	1 186	1 312	1 398
erikoisammattitutkinto	72	63	10	8	27	15
Kulttuuriala	3 144	3 601	3 599	3 625	3 409	3 498
ammatillinen perustutkinto	2 720	2 934	3 027	2 987	2 879	2 980
ammattitutkinto	390	586	555	561	490	460
erikoisammattitutkinto	34	81	17	77	40	58
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	11 805	12 430	12 839	12 559	12 622	13 639
ammatillinen perustutkinto	4 834	6 212	5 604	5 769	6 435	7 215
ammattitutkinto	4 342	3 730	4 377	4 089	3 799	4 014
erikoisammattitutkinto	2 629	2 488	2 858	2 701	2 388	2 410
Luonnontieteiden ala	1 648	1 499	1 488	1 263	1 314	1 239
ammatillinen perustutkinto	1 533	1 397	1 376	1 148	1 218	1 159
ammattitutkinto	103	99	106	113	96	73
erikoisammattitutkinto	12	3	6	2		7
Tekniikan ja liikenteen ala	25 644	26 489	25 078	24 772	25 432	26 023
ammatillinen perustutkinto	20 656	21 311	20 077	19 997	20 549	20 958
ammattitutkinto	3 463	3 885	3 423	3 133	3 030	3 137
erikoisammattitutkinto	1 525	1 293	1 578	1 642	1 853	1 928
Luonnonvara- ja ympäristöala	3 152	3 238	3 668	3 392	3 678	3 959
ammatillinen perustutkinto	2 318	2 388	2 742	2 604	2 689	3 011
ammattitutkinto	720	744	854	695	910	896
erikoisammattitutkinto	114	106	72	93	79	52
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	12 167	13 920	13 771	13 030	14 630	14 820
ammatillinen perustutkinto	9 288	10 770	11 090	11 100	12 221	12 158
ammattitutkinto	2 550	2 829	2 404	1 607	1 969	2 229
erikoisammattitutkinto	329	321	277	323	440	433
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	7 238	7 263	7 610	7 809	7 724	8 235
ammatillinen perustutkinto	4 752	4 853	5 106	5 530	5 416	5 950
ammattitutkinto	1 917	1 906	1 946	1 685	1 738	1 695
erikoisammattitutkinto	569	504	558	594	570	590
Yhteensä	66 194	69 781	70 024	68 679	71 291	74 073

Taulukko 2: Ammatillisen koulutuksen tutkinto-opiskelijat v.vuosina 2010–2015, sis. työvoimakoulutus:

Opiskelijat	Vuosi					
	2010	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
Humanistinen ja kasvatusala	5 344	6 067	7 336	8 126	8 409	8 592
ammatillinen perustutkinto	3 801	3 789	3 942	4 095	4 112	4 245
ammattitutkinto	1 356	2 170	3 329	3 982	4 243	4 266
erikoisammattitutkinto	187	108	65	49	54	81
Kulttuuriala	14 343	14 302	13 895	13 436	12 725	12 393
ammatillinen perustutkinto	11 474	11 372	11 091	10 829	10 186	9 777
ammattitutkinto	2 665	2 751	2 657	2 405	2 388	2 382
erikoisammattitutkinto	204	179	147	202	151	234
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	49 417	49 444	49 011	47 531	48 852	50 053
ammatillinen perustutkinto	22 729	25 803	23 071	24 228	25 506	25 985
ammattitutkinto	15 668	12 600	15 071	13 992	13 907	13 964
erikoisammattitutkinto	11 020	11 041	10 869	9 311	9 439	10 104
Luonnontieteiden ala	7 291	6 751	6 197	5 886	5 858	5 540
ammatillinen perustutkinto	6 525	6 014	5 526	5 288	5 276	5 069
ammattitutkinto	712	719	658	595	567	441
erikoisammattitutkinto	54	18	13	3	15	30
Tekniikan ja liikenteen ala	107 305	105 764	103 300	103 503	104 759	104 258
ammatillinen perustutkinto	80 313	78 779	77 364	78 710	79 437	79 047
ammattitutkinto	19 253	19 339	17 669	16 726	16 873	16 828
erikoisammattitutkinto	7 739	7 646	8 267	8 067	8 449	8 383
Luonnonvara- ja ympäristöala	14 883	14 899	14 933	14 875	15 461	15 519
ammatillinen perustutkinto	10 983	10 953	10 990	11 123	11 220	11 267
ammattitutkinto	3 365	3 487	3 468	3 312	3 847	3 903
erikoisammattitutkinto	535	459	475	440	394	349
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	49 966	50 802	50 600	50 985	54 238	56 347
ammatillinen perustutkinto	40 511	42 119	42 529	43 649	45 989	47 566
ammattitutkinto	8 065	7 224	6 364	5 057	6 144	6 410
erikoisammattitutkinto	1 390	1 459	1 707	2 279	2 105	2 371
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	29 322	29 118	29 343	29 673	29 398	28 515
ammatillinen perustutkinto	20 106	20 169	20 634	21 289	21 155	20 476
ammattitutkinto	6 770	6 489	6 114	5 878	5 851	5 712
erikoisammattitutkinto	2 446	2 460	2 595	2 506	2 392	2 327
Yhteensä	277 871	277 147	274 615	274 015	279 700	281 217

Valmentavat koulutukset

Tutkintoon johtamattomana valmentavana koulutuksena voidaan järjestää ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 3 §:n mukaan ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta. Lain 5 §:n mukaan ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijoille valmiuksia ammatilliseen peruskoulutukseen hakeutumiseksi sekä vahvistaa opiskelijoiden edellytyksiä suorittaa ammatillinen perustutkinto. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen tavoitteena on puolestaan antaa sairauden tai vamman vuoksi erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien mukaista opetusta ja ohjausta. Myös valmentavien koulutusten tavoitteena on lisäksi tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 12 c §:n mukaan valmentavat koulutukset sisältävät koulutuksen osia. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin valmenta-

vaan koulutukseen kuuluvista koulutuksen osista. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen laajuus on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 12 §:n 2 momentin mukaan 60 osaamispistettä. Opetushallitus määrää lain 13 b §:n nojalla koulutuksen perusteet valmentaville koulutuksille. Koulutuksen perusteissa määrätään koulutuksen osien pakollisuus ja valinnaisuus sekä laajuus osaamispisteinä sekä lisäksi koulutuksen osien osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi.

Kevään 2016 perustietokyselyn mukaan (20.1.2016) ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavassa koulutuksessa oli 4 499 opiskelijaa ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa 1 040 opiskelijaa.

Muu ammatillinen lisäkoulutus

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu muu kuin näyttötutkintoon valmistava ammatillinen lisäkoulutus on tarkoitettu erityisesti sellaisiin osaamisen kasvattamisen tarpeisiin, joissa ei ole tarjolla tutkintoon valmistavaa koulutusta. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 §:n mukaan muun ammatillisen lisäkoulutuksen sisällöstä, laajuudesta ja järjestämisestä päättää koulutuksen järjestäjä. Muuna ammatillisena lisäkoulutuksena on järjestetty esimerkiksi hygieniapasseja, tulityökortteja sekä muuta lyhytkestoista koulutusta. Vuonna 2015 muuna ammatillisena lisäkoulutuksena suoritettiin yhteensä 1977 opiskelijatyövuotta.

Henkilöstökoulutus

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta voidaan järjestää myös henkilöstökoulutuksena. Henkilöstökoulutuksella tarkoitetaan yleensä työnantajan kustantamaa koulutusta, johon osallistumisesta työnantaja voi päättää direktio-oikeutensa mukaisesti. Osallistumisajalta työnantaja maksaa palkkaa tai korvaa osallistumisen aikana menetetyn vapaa-ajan rahassa tai vapaana. Yritysten järjestämä henkilöstökoulutus perustuu pääsääntöisesti työtehtävien vaatimuksille. Henkilöstökoulutus on perinteisesti lyhytkestoista täydennyskoulutusta työpaikalla tai oppilaitoksissa, mutta se voi olla myös tutkintoon johtavaa koulutusta. Vuonna 2015 ammatillisessa lisäkoulutuksessa suoritettiin henkilöstökoulutuksena 872 opiskelijatyövuotta, joista ei-tutkintotavoitteisena koulutuksena 368 opiskelijatyövuotta.

Ammatilliset erikoisoppilaitokset

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:n 3 momentin mukaan koulutusta voidaan järjestää valtakunnallisissa erikoisoppilaitoksissa. Valtakunnallisten erikoisoppilaitosten koulutus palvelee yrityksiä ja julkishallintoa. Koulutusta voidaan järjestäjää myös pääasiassa koulutuksen järjestäjän tai sen jäsenyhteisön toiminnan harjoittamiseksi tarvittavaa ammatillista lisäkoulutusta järjestävässä ammatillisessa erikoisoppilaitoksessa. Ammatilliset erikoisoppilaitokset ovat teollisuuden tai kaupan yritysten oppilaitoksia, jotka kouluttavat työntekijöitä pääasiassa ylläpitäjän tarpeisiin. Ne järjestävät ammatillista lisäkoulutusta, mutta myös ammatillista peruskoulutusta teollisuuden ja kaupan alalla. Lisäksi erikoisoppilaitokset järjestävät koulutusta oppisopimuskoulutuksena ja työvoimakoulutuksena. Vuonna 2015 ammatillisia erikoisoppilaitoksia oli 25 ja niissä järjestettiin koulutusta yhteensä 181 541 opiskelijatyötuntia.

2.1.2 Tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen

Koulutuksen järjestämisluvat

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäminen tai ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäminen osana valtionosuusrahoitteista koulutusjärjestelmää edellyttää opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää koulutuksen järjestämislupaa. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvat irrotettiin teknisesti omiksi luvikseen vuoden 2006 aikana tehdyillä muutoksilla. Nykyisin ammatillista peruskoulutusta ja ammatillista lisäkoulutusta ohjataan erillisillä järjestämisluvilla, joista säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetuissa laeissa. Lupien sääntelyn taso ja tavoitteet poikkeavat toisistaan.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 8 §:ssä säädetään koulutuksen järjestäjistä. Vastaava säännös on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:ssä. Järjestämislupa voidaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle. Koulutusta voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä järjestää myös valtion oppilaitoksessa.

Luvan myöntämisen edellytykset ovat laeissa yhtenevät. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 9 §:n mukaan ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 5 §:n mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ja että luvan hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Koulutuksen tarpeellisuutta arvioitaessa on otettu huomioon myös muun laissa tarkoitetun koulutuksen tarjonta alalla ja alueella. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Ministeriön myöntämässä järjestämisluvassa määrätään koulutustehtävä. Ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvan koulutustehtävä sisältää tarpeelliset määräykset koulutusasteista, koulutusaloista, tutkinnoista, opetuskielestä, kunnista, joissa koulutusta voidaan järjestää, opiskelijamääristä ja erityisestä koulutustehtävästä, koulutuksen järjestämismuodosta ja muista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä asioista. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain nojalla myönnetty koulutustehtävä oikeuttaa järjestämään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuja ammatillisena peruskoulutuksena järjestettäviä perustutkintoja sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa olevan viittaussäännöksen perusteella myös näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta. Kaikilla luvan saaneilla on myös oikeus järjestää oppisopimusmuotoista ammatillista peruskoulutusta.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi lain 9 §:n nojalla määrätä, että koulutuksen järjestäjän erityisenä koulutustehtävänä on huolehtia erityisopetuksen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen järjestämisestä sekä erityisopetukseen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä. Erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän saaneet koulutuksen järjestäjät järjestävät koulutusta vaikeimmin vammaisille ja muille paljon erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille, joiden erityisopetuksen palvelutarve ja esteettömyys edellyttävät laajempia ja monipuolisempia erityisopetuksen palveluja. Näitä koulutuksen järjestäjiä on 12 ja niiden erityisopetusta saaneiden opiskelijoiden määrä on noin 4 500. . Erityisoppilaitosten ja muiden erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän saaneiden koulutuksen järjestäjien koulutustehtävänä on järjestää sekä tutkintotavoitteista koulutusta että työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta. Lisäksi

niillä on tehtävänä järjestää erityisopetuksena ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, mikä mahdollistaa paljon erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille jatkopolut erityisopetuksena järjestettävään ammatilliseen peruskoulutukseen. Erityisoppilaitosten tehtävänä ovat lisäksi erityisopetukseen liittyvät kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävät, joiden avulla ne tukevat ammatillisen koulutuksen järjestäjiä ammatillisen erityisopetuksen kehittämisessä ja toteuttamisessa tarjoamalla asiantuntijapalveluita henkilöstölle sekä edistämällä erityisopetusta tarvitsevien opiskelijoiden erityisen tuen tarpeiden huomioon ottamista. Syksyn 2016 perustietokyselyn mukaan (20.9.2016) erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän perusteella järjestettävässä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavassa koulutuksessa oli yhteensä 1 278 opiskelijaa sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa 1 039 opiskelijaa.

Sellaista koulutusta, joka valmistaa esimerkiksi ammattitutkintoon, voi järjestää mikä taho tahansa, mutta valtionosuusrahoituksen saaminen valmistavaan koulutukseen ja tutkintoihin edellyttää lupaa. Tämä johtuu siitä, että näyttötutkintojärjestelmä ei perusteiltaan ole koulutusta koskeva järjestelmä, vaan ammatillisen osaamisen hankkimistavasta riippumaton järjestelmä.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla myönnetty koulutuksen järjestämislupa koskee ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin valmistavaa koulutusta sekä muuta ammatillista lisäkoulutusta. Lain 5 §:n 2 momentin mukaan koulutustehtävä sisältää tarpeelliset määräykset opetuskielestä, koulutusaloista, näyttötutkintoihin valmistavan koulutuksen ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosien sekä oppisopimusten määrästä ja erityisestä koulutustehtävästä sekä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävästä ja muista koulutuksen ja tutkintojen järjestämiseen liittyvistä asioista. Luvassa on määrätty erikseen oikeudesta järjestää koulutusta oppilaitosmuotoisena tai oppisopimuskoulutuksena.

Koska ammatillinen aikuiskoulutus on suunnattu ennen kaikkea työssä olevalle aikuisväestölle, on yhteistyö erilaisten työpaikkojen kanssa olennainen osa koulutuksen toteuttamista. Koulutuksen toteuttamisessa on keskeistä työelämälähtöisyys ja usein koulutusta toteutetaan myös työpaikoilla. Koulutuksen järjestäjille on voitu myöntää myös erillinen työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä, joka käytännössä on limittynyt koulutuksen järjestämiseen.

Ammatillisen peruskoulutuksen tarjonnan valtakunnallinen säätely tapahtuu järjestämisluvan kautta tapahtuvalla ohjauksella. Ammatillisen peruskoulutuksen ohjausjärjestelmän elementit ovat järjestämislupamenettelyyn perustuva säätelyjärjestelmä ja siihen kiinteästi liittyvä rahoitusjärjestelmä. Keskeisenä lähtökohtana on toiminnan ja talouden kiinteä yhteys koulutuksen järjestämisessä. Järjestämislupasääntelyn ja rahoitusjärjestelmän kautta vaikutetaan koulutustarjonnan suuntaamiseen työelämän eri alojen tarpeiden mukaisesti ja toisaalta turvataan koulutuksen saatavuus maan eri osissa ja molemmissa kieliryhmissä. Koulutuksen järjestämisluvan mukainen kokonaisopiskelijamäärä on ammatillisen peruskoulutuksen osalta myös rahoituksen enimmäismäärä. Koulutuksen järjestäjä voi ottaa opiskelijoita järjestämisluvan enimmäismäärää enemmän, mutta järjestäjälle maksetaan valtionosuusrahoitusta enintään enimmäismäärän verran. Koulutuksen järjestäjä päättää toimintansa organisoimisesta ja järjestämisluvan puitteissa koulutuksen suuntaamisesta alueen koulutustarpeen mukaisesti. Oppisopimusmuotoista ammatillista peruskoulutusta järjestäjät voivat järjestää kysynnän mukaan ilman määrällistä säätelyä kaikilla koulutusaloilla.

Ammatillisessa lisäkoulutuksessa järjestämislupa ei ole koulutuksen määrällisen sääntelyn tai koulutusalakohtaisen suuntaamisen ensisijainen väline, vaan ohjaus tapahtuu pitkälti rahoitusjärjestelmän kautta. Osaksi koulutustehtävää on kuitenkin voitu tarvittaessa ottaa koulutuksen järjestäjää sitovia velvoitteita, kuten määräyksiä tarjota tietynlaista valtakunnallisen tai alueellisen koulutustarpeen edellyttämää koulutusta. Tämä on antanut tarvittaessa mahdollisuuden järjestämislupien kautta suunnata lisäkoulutusta alueellisesti ja koulutusaloittain sekä ajankohtaisiin että pysyviin erityistarpeisiin. Useat koulutuksen järjestäjät saavat järjestää koulutusta rajoituksetta kaikilla koulutusaloilla, mutta joidenkin osalta järjestämistä on rajoitettu vain tiettyyn tai tiettyihin koulutusaloihin tai tiettyihin tutkintoihin valmistavaan koulutuksen. Koulutuksen järjestämisen joustavuutta lisää se, että järjestämisluvassa ei määritellä paikkakuntia, joilla koulutusta annetaan.

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvissa on määrätty valtionosuuden perusteena käytettävien opiskelijatyövuosien vähimmäismäärä ja valtionosuuden perusteena käytettävän oppisopimusten vuotuinen vähimmäismäärä. Menettelyn tavoitteena on ollut lisätä koulutuksen järjestäjien rahoituksen ennakoitavuutta. Käytännössä vähimmäismäärä on turvannut osalle järjestäjistä rahoituksen vähimmäistason, ja muodostanut valtionosuusrahoituksen laskennan pohjan. Useimmilla koulutuksen järjestäjillä rahoituksen perusteena oleva opiskelijatyövuosimäärä on kuitenkin huomattavasti luvan vähimmäismäärää suurempi. Vuonna 2016 valtionosuusrahoitusta saaneesta 135:stä oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjästä 22 sai rahoitusta järjestämisluvan vähimmäismäärän perusteella.

Taulukko 3: Ammatillisen koulutuksen järjestäjien määrät omistajatyypin mukaan, vuoden 2016 alun tilanne

Omistaja-tyyppi	Ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan saaneet järjestäjät yhteensä						Järjestäjät, joilla ammatillisen peruskoulutuksen koulutustehtävä						Järjestäjät, joilla ammatillisen lisäkoulutuksen koulutustehtävä					
	2006	2011	2014	2015	2016	2017	2006	2011	2014	2015	2016	2017	2006	2011	2014	2015	2016	2017
Valtio	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kunta	27	13	11	10	9	9	26	12	11	10	9	9	26	12	10	9	8	8
Kuntayhtymä	58	40	36	35	35	35	57	39	35	34	34	34	57	39	35	34	34	34
Yksityinen	148	144	141	138	130	120	91	87	84	85	82	75	131	132	130	127	119	116
Yhteensä	**234**	**198**	**189**	**184**	**175**	**165**	**175**	**139**	**131**	**130**	**126**	**119**	**215**	**184**	**176**	**171**	**162**	**159**

Järjestämisluvan muuttamisesta päättää opetus- ja kulttuuriministeriö. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemustakin muuttaa koulutusaloja, tutkintoja ja opiskelijamääriä koskevia määräyksiä, jos koulutustarjonta merkittävästi poikkeaa koulutustarpeista. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaan ministeriö voi ilman hakemusta muuttaa koulutustehtävää sekä muita määräyksiä, jos koulutustarjonta merkittävästi poikkeaa koulutustarpeista. Lisäksi järjestämislupaa voidaan

muuttaa opiskelijatyövuosien tai oppisopimusten määrän osalta myös silloin, jos koulutuksen järjestäjä on järjestänyt koulutusta olennaisesti järjestämisluvan mukaista määrää vähemmän. Pääsääntöisesti järjestämislupaa muutetaan kuitenkin kummankin lain nojalla koulutuksen järjestäjän hakemuksesta.

Muuttamisen lisäksi koulutuksen järjestämislupa voidaan myös peruuttaa. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi peruuttaa koulutuksen järjestämistä koskevan luvan, jos koulutus ei enää täytä luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä tai koulutus järjestetään muuten vastoin lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaan järjestämislupa voidaan puolestaan peruuttaa, jos lisäkoulutusta ei enää järjestetä tai jos koulutus ei täytä luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä taikka jos koulutus järjestetään muutoin vastoin aikuiskoulutuslakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. Ennen luvan peruuttamista opetus- ja kulttuuriministeriön on kuitenkin varattava tarvittaessa järjestäjälle tilaisuus puutteen poistamiseen.

Tutkintotoimikunnat ja näyttöjen järjestäjät

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 1 momentin mukaan työnantajia, työntekijöitä, opettajia ja itsenäisiä ammatinharjoittajia edustavat kolmikantaiset tutkintotoimikunnat huolehtivat näyttötutkintojen järjestämisen organisoinnista ja tähän liittyen näyttötutkinnon järjestämissopimusten tekemisestä näyttötutkinnon järjestäjien kanssa. Opetushallitus päättää tutkintotoimikuntien toimialoista ja -alueista ja asettaa toimikunnat enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Opetushallitus on asettanut kaudeksi 1.8.2016—31.8.2018 yhteensä 97 tutkintotoimikuntaa. Opetushallituksessa toimii lisäksi tutkintotoimikuntia käytännön tehtävissä avustava näyttötutkintosihteeristö.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 3 momentin mukaan tutkintotoimikunta sopii näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden sellaisten yhteisöjen ja säätiöiden kanssa, joilla on riittävä asiantuntemus näyttötutkintojen järjestämiseen (*näyttötutkinnon järjestäjä*). Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 6 §:n 2 momentin mukaan näyttötutkinnon järjestäjällä tulee olla riittävät taloudelliset ja ammatilliset edellytykset näyttötutkinnon laadukkaaseen järjestämiseen sekä riittävä näyttötutkintojärjestelmän ja järjestämiensä tutkintojen asiantuntemus. Lisäksi lain 7 d §:n 2 momentin mukaan tutkinnoille tai tutkinnon osille on oltava alueellinen tai valtakunnallinen tarve. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 6 §:n 2 momentin mukaan näyttötutkinnon järjestäjällä tulee olla riittävät taloudelliset ja ammatilliset edellytykset näyttötutkinnon laadukkaaseen järjestämiseen sekä riittävä näyttötutkintojärjestelmän ja järjestämiensä tutkintojen asiantuntemus. Voimassa olevia näyttötutkintojen järjestämissopimuksia oli AITU-tutkintotoimikuntarekisterin mukaan noin 2 040. Valtaosa sopimuksista on toistaiseksi voimassa olevia. Yksittäisen järjestämissopimuksen piirissä on keskimäärin 1,9 tutkintoa. Vastaavasti keskimääräinen sopimusmäärä ammatillista tutkintoa kohti on noin 11.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 6 §:n 3 momentin mukaan näyttötutkinnon järjestäjän tehtävänä on järjestää riittävästi tutkintotilaisuuksia niiden tarpeeseen nähden. Näyttötutkinnon järjestäjän tulee arvioida ja kehittää järjestämiensä tutkintotilaisuuksien laatua sekä osallistua tutkintotoimikuntien toteuttamaan laadunvarmistukseen.

Näyttötutkintojen järjestämissopimuksista säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen (812/1998) 5 §:ssä. Järjestämissopimuksessa tulee sopia ainakin 1) tutkinnoista, joita sopimus koskee, 2) tutkintokielistä, 3) tutkintotilaisuuksien järjestelyistä, 4) tutkintosuoritusten arvioijista, 5) mahdollisuudesta suorittaa näyttötutkinto ilman siihen valmistavaa koulutusta, 6) ilman valmistavaa koulutusta järjestettäviin tutkintotilaisuuksiin osallistuvilta perittävistä maksuista, 7) tutkintojen suorittamista ja tutkintotilaisuuksista osallistujalle aiheutuvia kustannuksia koskevan tiedotuksen ja neuvonnan järjestämisestä, 8) menettelystä sopimusta koskevien erimielisyyksien ratkaisemiseksi ja 9) sopimuksen voimassaolosta sekä sen purkamisesta ja irtisanomisesta. Näyttötutkintojen järjestämissopimusten liitteeksi näyttötutkintojen järjestäjät laativat suunnitelman siitä, miten ne aikovat käytännössä näyttötutkinnot järjestää. Opetushallitus on antanut ohjeen suunnitelman sisällöstä.

Tutkintotoimikuntien tehtävänä on myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 1 momentin mukaan varmistaa näyttötutkintojen järjestämisen laatua. Laadunvarmistus on osa tutkintotoimikuntien velvollisuutta arvioida näyttötutkinnon järjestäjien toimintaa suhteessa tavoitteisiin, lainsäädäntöön ja näyttötutkinnon järjestämissopimuksiin. Tutkintotoimikuntien tehtävänä on varmistaa, että tutkintotilaisuudet järjestetään näyttötutkinnon järjestämissopimuksen ja -suunnitelman mukaisesti ja että tutkintotilaisuuksissa noudatetaan tutkinnon perusteita.

Tutkintotoimikuntien tehtävänä on myös osallistua näyttötutkintojärjestelmän kehittämiseen. Tutkintotoimikunnat osallistuvat ammatti- ja erikoisammattitutkintojen sekä tarvittaessa ammatillisten perustutkintojen perusteiden laadintaan ja ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rakenteen kehittämiseen. Tutkintotoimikunnat voivat tehdä opetus- ja kulttuuriministeriölle sekä Opetushallitukselle esityksiä yksittäisten ammatillisten perustutkintojen, ammatti- ja erikoisammattitutkintojen sekä näyttötutkintojärjestelmän kehittämiseksi.

Tutkintotoimikunnat myös antavat ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 1 momentin nojalla tutkintotodistukset suoritetuista näyttötutkinnoista ja pyydettäessä todistukset tutkintojen osien suorituksista. Niiden tehtäviin kuuluu myös käsitellä tutkinnon tai sen osan suorittajan osaamisen arviointia koskevat oikaisuvaatimukset.

2.1.3 Koulutukseen hakeutuminen ja tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottaminen

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaan opiskelija voi henkilöstökoulutusta lukuun ottamatta vapaasti hakeutua haluamaansa ammatilliseen koulutukseen. Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavien perustutkintojen ja valmentavien koulutusten osalta opiskelijaksi ottamisen perusteista säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:ssä. Ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän. Opiskelijaksi voidaan ottaa myös muu henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset koulutuksesta suoriutumiseen. Koulutuksen järjestäjä päättää muista opiskelijaksi ottamisen perusteista sekä mahdollisesti järjestettävistä pääsy- tai soveltuvuuskokeista. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (294/2014) 1 §:n mukaan yhteishakua käytetään otettaessa opiskelijoita ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun ammatilliseen peruskoulutukseen. Yhteishakua ei kui-

tenkaan käytetä otettaessa opiskelijoita näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaan koulutukseen, oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammatilliseen peruskoulutukseen, vieraskieliseen ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitetun erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän perusteella, lennonjohdon perustutkintoon, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaan koulutukseen.

Erityisopetuksena järjestettävän ammatillisen koulutuksen hakua käytetään otettaessa opiskelijoita ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitetun erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän perusteella järjestettävään ammatilliseen peruskoulutukseen tai valmentaviin koulutuksiin.

Ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (294/2014) 1 §:n 3 momentin mukaan yhteishaussa ammatilliseen peruskoulutukseen eivät voi hakeutua henkilöt, joilla on jo perusopetuksen jälkeen suoritettu ammatillinen perustutkinto, muu ammatillinen tutkinto, kuten ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto taikka korkeakoulututkinto. Säännöksen taustalla on ollut tavoite kohdentaa tutkintoon johtavan ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijapaikat ensi sijassa nuorille ja vailla toisen asteen koulutusta oleville opiskelijoille. Opiskelijoiden hakeutumista ammatilliseen koulutukseen ei kuitenkaan varsinaisesti ole rajattu, vaan he ovat voineet hakeutua ammatilliseen peruskoulutukseen yhteishaun ulkopuolisten hakupalveluiden kautta. Näissä tilanteissa koulutuksen järjestäjät päättävät hakumenettelystä ja opiskelijaksi ottamisen perusteista.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n 2 kohdan perusteella koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijaksi ottamisen perusteista sekä mahdollisesti järjestettävistä pääsy- tai soveltuvuuskokeista. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Ammatillinen aikuiskoulutus, mukaan lukien näyttötutkintoon valmistava ammatillinen peruskoulutus ei kuulu yhteishaun piiriin, vaan ammatilliseen aikuiskoulutukseen hakeutuminen tapahtuu suoraan koulutuksen järjestäjälle ja on ympärivuotista.

2.1.4 Osaamisen tunnistaminen, tunnustaminen ja henkilökohtaistaminen

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 29 a §:ssä säädetään *opiskelijan henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta.* Koulutuksen järjestäjän tulee laatia yhdessä ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan perustutkintoon opiskelevan opiskelijan kanssa opiskelijan yksilöllisiin tavoitteisiin ja valintoihin perustuva henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jota päivitetään opiskelun aikana. Henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjataan kaikki opiskelun kannalta keskeiset seikat. Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa on tarkoituksena määritellä muun muassa opiskelijan yksilölliset valinnat, opintojen suorittamistavat ja ajoitus, opiskelijan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä työssäoppimisen paikat ja ammattiosaamisen näytöt. Asiakirjan sisällöstä ei kuitenkaan ole tarkempia säännöksiä.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 30 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus saada tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoit-

teita vastaava aikaisemmin hankittu osaaminen tunnistetuksi ja tunnustetuksi. Aikaisimmin hankittu osaaminen voi olla aiemmin muussa oppilaitoksessa, työelämässä tai muutoin hankittua osaamista eli epävirallista tai arkioppimista. Osaamisen tunnustamisella voidaan saada suoritetuksi tutkinnon tai koulutuksen osia kokonaan tai osittain. Toisin kuin näyttötutkintojärjestelmässä, aiemmin hankittu osaaminen tunnistetaan ja tunnustetaan vain opiskelijan hakemuksesta. Hakemuksen yhteydessä opiskelijan tulee esittää osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edellyttämä selvitys. Koulutuksen järjestäjän päättää opetussuunnitelmassaan tarkemmista osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen menettelytavoista.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavissa perustutkinnoissa osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa noudatetaan säännöksiä osaamisen arvioinnista, arvioinnista päättämisestä ja arvioinnin oikaisemisesta. Opetushallitus voi määrätä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteista sekä arvosanojen muuntamisesta.

Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnoissa

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 8 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta sekä näihin liittyvästä ohjauksesta. Säännös koskee näyttötutkintoina suoritettavia ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja.

Henkilökohtaistaminen tarkoittaa näyttötutkinnon suorittajan ja näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa olevan opiskelijan valmistavaan koulutukseen osallistumisen, tutkintotilaisuuksien sekä ohjaus-, neuvonta- ja tukitoimien asiakaslähtöistä suunnittelua ja toteutusta.

Näyttötutkintojärjestelmän avulla voidaan uudistaa ja osoittaa eri tavoin hankittua ammattitaitoa. Näyttötutkinnoissa henkilön tarvitsema koulutus ja muu osaamisen hankkimistapa suunnitellaan tutkinnon suorittajan henkilökohtaisten ja tarvittaessa työpaikan tarpeiden pohjalta tutkinnon perusteiden mahdollistamalla tavalla. Näyttötutkintojärjestelmän keskeinen periaate on eri tavoin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Näyttötutkinnoissa osoitettavan osaamisen henkilö on voinut hankkia työelämässä, koulutuksessa tai muulla tavoin, kuten harrastuksissa. Henkilökohtaistaminen on osa tutkinnon suorittajan oikeusturvaa ja sillä varmistetaan se, että valmistavaa koulutusta ei tarjota enempää kuin on tutkinnon tai sen osan suorittamisen näkökulmasta tarpeen. Henkilökohtaistamisella huolehditaan myös siitä, että tarvittava opetus järjestetään tutkinnon suorittajan elämäntilanne ja aiemmin opittu huomioon ottaen, ja että opiskeluajat ja -tavat ovat tarkoituksenmukaisia. Jos henkilö ei ole osallistunut näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen, henkilökohtaistamisesta vastaa näyttötutkinnon järjestäjä.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin henkilökohtaistamisessa noudatettavista menettelytavoista. Asetuksen antovaltuuden perusteella on annettu valtioneuvoston asetus ammatilliseen aikuiskoulutukseen liittyvästä henkilökohtaistamisesta (794/2015). Asetuksessa henkilökohtaistaminen on jaettu kolmeen osaan: 1) näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutuminen, 2) tutkinnon suorittaminen ja 3) tarvittavan ammattitaidon hankkiminen. Henkilökohtaistaminen on prosessi, jossa edellä kuvattujen kolmen osan välillä on selkeä yhteys. Koulutuksen järjestäjän tulee tehdä henkilökohtaistamisprosessin aikana yhteistyötä hakeutujan tai tutkinnon suorittajan lisäksi myös näyttötutkinnon järjestäjän, työelämän edustajien ja

tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Henkilökohtaistamisessa noudatetaan aina tutkintojen perusteita.

Asetuksen 7 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä laatii yhdessä tutkinnon suorittajan kanssa henkilökohtaistamista koskevan asiakirjan, johon kootaan hakeutumiseen, tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen ja tutkinnon suorittamiseen liittyvät tiedot. Työpaikalla tapahtuva oppiminen suunnitellaan kiinteässä yhteistyössä työpaikan kanssa. Asetuksella on säädetty henkilökohtaistamista koskevan asiakirjan vähimmäissisällöstä. Henkilökohtaistamista koskevaan asiakirjaan merkitään tutkinnon suorittajaa ja suoritettavaa tutkintoa koskevat tiedot, tutkinnon suorittajan aiemmin hankkima ja osoittama osaaminen, osaamisen tunnustamista koskevat tiedot, valmistavan koulutuksen ja muun tarvittavan ammattitaidon hankkimisen tarve sekä tarvittavan ammattitaidon hankkimisen tavoitteet, sisällöt ja tavat, tarvittavat ohjaus- ja tukitoimet, erityisen tuen tarpeen menettelyt sekä tutkinnon suorittamista, tutkintotilaisuuksia sekä niiden järjestelyjä koskevat tiedot. Henkilökohtaistamista koskevaan asiakirjaan voidaan tarpeen mukaan merkitä myös muita kuin asetuksen 7 §:ssä säädettyjä tietoja.

Osana henkilökohtaistamista selvitetään näyttötutkinnon suorittajan aiemmin hankittu osaaminen. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:n 2 ja 3 momentissa säädetään osaamisen tunnustamisesta. Henkilökohtaistamisasetuksen 1 §:n velvoittamana koulutuksen järjestäjä selvittää hakeutujan aiemmin hankkiman ja osoittaman osaamisen hakeutujan esittämien asiakirjojen ja muun hakeutujan antamaan selvitykseen perusteella ja arvioi yhdessä hakeutujan kanssa hänelle soveltuvan tutkinnon. Tämän perusteella koulutuksen järjestäjä arvioi, miltä osin dokumenttien pohjalta voidaan tehdä esitys osaamisen tunnustamiseksi, miltä osin henkilö voidaan ohjata suoraan tutkintotilaisuuteen ja miltä osin hänet ohjataan tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen. Lain 8 a §:n 2 momentin mukaan jos tutkinnon suorittajan aikaisemmin suorittamat tutkinnot tai niiden osat vastaavat suoritettavan tutkinnon perusteissa määriteltyä osaamista, noudatetaan osaamisen tunnustamisessa, mitä arvioinnista ja arvioinnin oikaisemisesta säädetään. Jos henkilöllä on osaamisen tunnustamiseen riittäviä dokumentteja, kuten todistus tutkinnon osan suorittamisesta, kolmikantainen arvioijaryhmä tekee esityksen osaamisen tunnustamisesta tutkinnon osittain tutkintotoimikunnalle.

Lain 8 a §:n 3 momentin mukaan jos henkilöllä on muuta kuin 2 momentissa tarkoitettua, tutkinnon perusteissa määriteltyä osaamista, koulutuksen tai näyttötutkinnon järjestäjä ohjaa hänet suoraan tutkintotilaisuuteen. Jos aiemmin hankittu osaaminen ei riitä tutkintotilaisuuteen osallistumiseen, koulutuksen tai näyttötutkinnon järjestäjä ohjaa hänet puuttuvan ammattitaidon osalta tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen.

2.1.5 Tutkinnon suorittaminen ja osaamisen arviointi

Ammatillisen perustutkinnon suorittaminen ja osaamisen arviointi ammatillisessa peruskoulutuksessa

Ammatillisessa peruskoulutuksessa ammatillinen perustutkinto suoritetaan osoittamalla tutkinnon perusteissa määritelty osaaminen ammattiosaamisen näyttöjen toteutuksesta ja suunnittelusta vastaavan toimielimen hyväksymän osaamisen arviointisuunnitelman ja sen pohjalta laaditun henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisissa ammattiosaamisen näytöissä käytännön työtehtävissä työpaikoilla ja tarvittaessa muulla arvioinnilla ja osallistumalla henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaiseen koulutukseen.

Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijan arvioinnista säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 24 a §:ssä, jonka mukaan opiskelijan arvioinnilla ohjataan ja kannustetaan opiskelua, kehitetään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin, annetaan tietoa opiskelijan osaamisesta sekä varmistetaan tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttaminen. Opiskelijan oppimista ja osaamista tulee arvioida monipuolisesti ja riittävän usein koulutuksen aikana. Lain 24 b §:n mukaan opiskelijan oppimista arvioidaan antamalla opiskelijalle suullista tai kirjallista palautetta. Opiskelijan oppimista arvioi opetuksesta vastaava opettaja. Työssäoppimisessa opiskelijan oppimista arvioi myös työnantajan nimeämä henkilö. Oppisopimuskoulutuksessa tietopuolisten opintojen oppimista arvioi opetuksesta vastaava opettaja. Työpaikalla tapahtuvassa koulutuksessa oppimista arvioi työnantajan nimeämä henkilö.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 §:n mukaan opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla sitä tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määrättyyn osaamiseen. Jos tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista on poikettu 19 a §:ssä tarkoitetun mukauttamisen tai 21 §:ssä tarkoitettujen erityisten opiskelujärjestelyjen käyttämisen vuoksi, opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla sitä opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelijan ammatillista osaamista arvioidaan ammattiosaamisen näyttöjen perusteella sekä tarvittaessa muulla tavoin. Ammattiosaamisen näytöissä opiskelija osoittaa osaamisensa työtilanteissa ja -tehtävissä työpaikalla, oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa. Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman osaamisen arvioinnin toteuttamisesta ja osaamisen arviointimenetelmistä. Ammattiosaamisen näytöt toimivat paitsi opiskelijan osaamistason mittaajina myös opiskelijan osaamisen kehittymisen tukena. Niiden aikana opiskelijaa voidaan tukea ja ohjata tarvittaessa, mutta tämä voi vaikuttaa opiskelijan samaan arvosanaan.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 §:n mukaisesti osaamisen arvioinnin perusteella annetaan tutkinnon osien, ammattiosaamisen näyttöjen, yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden ja valmentavan koulutuksen osien arvosanat. Valtioneuvoston asetuksella säädetään osaamisen arviointiasteikosta. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun asetuksen 10 §:n mukaan ammatillisen perustutkinnon tutkinnon osien, ammattiosamaisen näyttöjen ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden hyväksytty osaaminen arvioidaan käyttäen asteikkoa kiitettävä (3), hyvä (2) ja tyydyttävä (1). Edellä todetusta poiketen vapaasti valittavissa tutkinnon osissa, jotka ovat jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia opintoja tai työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvia yksilöllisiä tutkinnon osia osaaminen voidaan koulutuksen järjestäjän päätöksellä arvioida asteikolla hyväksytty/hylätty. Lisäksi ammatillisen perustutkinnon valinnaisiin ammatillisiin tutkinnon osiin tai vapaasti valittaviin tutkinnon osiin sisältyvä ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tutkinnon osa arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty.

Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten koulutuksen järjestäjän tulee lain 25 a §:n mukaisesti asettaa toimielin tai useampia toimielimiä, joihin kuuluu koulutuksen järjestäjää, opettajia ja opiskelijoita sekä asianomaisen alan tai asianomaisten alojen työ- ja elinkeinoelämää edustavia jäseniä. Toimielin voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Toimielimen tehtävänä on hyväksyä koulutuksen järjestäjän suunnitelmat osaamisen arvioinnin ja erityisesti ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista, valvoa näyttötoimintaa, päättää ammattiosaamisen näyttöjen arvioijista sekä käsitellä osaamisen arviointia koskevat toisen vaiheen oikaisuvaatimukset. Toimielimen puheenjohtaja ja

muut jäsenet nimetään enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Toimielimen puheenjohtajaksi tulee nimetä muu kuin opiskelijoita edustava jäsen. Opiskelijoita edustavan jäsenen tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Opiskelijoita edustavalla jäsenellä on oikeus olla läsnä ja käyttää puheval-taa toimielimen käsitellessä opiskelijan arviointia koskevia oikaisuvaatimuksia. Jäsenten es-teellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain 27-29 §:ssä säädetään. Koulutuksen järjestäjä päät-tää tarkemmin toimielimen muista tehtävistä, toimintatavoista ja päätöksenteosta sekä toimie-limen jäsenille maksettavista palkkioista.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 b §:n mukaan tutkinnon osan, yhteisten tutkinnon osien osa-alueen tai valmentavan koulutuksen osaamisen arvioinnista päättää ope-tuksesta vastaava opettaja tai opettajat yhdessä, jos opettajia on useita. Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättävät ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavan toimielimen määräämät opettajat ja työelämän edustajat yhdessä tai erikseen. Jos tutkinnon osan ammatillista osaamista arvioidaan ammattiosaamisen näyttöjen lisäksi muulla tavoin, tästä arvioinnista päättää opetuksesta tai tietopuolisista opinnoista vastaava opettaja tai opettajat yhdessä, jos opettajia on useita. Muulta osaamisen arvioinnin suorittajalta kuin opet-tajalta vaadittavasta osaamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Heidän esteellisyy-teensä sovelletaan, mitä hallintolain 27–29 §:ssä säädetään.

Opiskelijalla on lain 25 c §:n nojalla oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta osaamisensa arviointiin. Menettelytavasta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opiskelija voi pyytää osaamisen arvioinnin perusteella annetun arvosanan oikaisua suullisesti tai kirjalli-sesti rehtorilta tai arvioinnista päättäneeltä. Oikaisupyyntö on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun opiskelijalla on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä arviointiperusteiden sovel-taminen omalta kohdaltaan tietoonsa. Opiskelija saa vaatia oikaisua kirjallisesti 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavan toimielimeltä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Toimielin voi, jos päätös on il-meisesti virheellinen, velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin

Koulutuksen järjestäjän tulee lain 25 d §:n mukaan järjestää mahdollisuus osaamisen osoitta-misen uusimiseen, jos opiskelijan osaamisen arviointi on hylätty. Koulutuksen järjestäjän tu-lee järjestää mahdollisuus myös osaamisen arvioinnin perusteella annetun hyväksytyn arvosa-nan korottamiseen. Jos opiskelijan osaamisen arviointi on hylätty, koulutuksen järjestäjän tu-lee tarvittaessa varata opiskelijalle mahdollisuus muutoin osoittaa sellainen osaaminen, joka mahdollistaa opiskelun etenemisen.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 e §:n mukaisesti koulutuksen järjestäjä an-taa ammatillisen perustutkinnon suorittaneelle tutkintotodistuksen, kun opiskelija on suoritta-nut hyväksytysti tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon osat. Jos opiskelija eroaa kesken tutkinnon suorittamisen, koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle todistuksen suorite-tuista tutkinnon osista. Todistus suoritetuista tutkinnon osista annetaan opiskelijan pyynnöstä myös opiskelun aikana.

Saman pykälän mukaan koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle todistuksen suoritetusta valmentavasta koulutuksesta, kun opiskelija on suorittanut ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen. Jos opiskelija eroaa kesken valmentavan koulutuksen suorittamisen, koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle todistuksen suoritetuista koulutuksen osista, Todistus suoritetuista koulutuksen osista annetaan opiskelijan pyynnöstä myös opiskelun aikana.

Koulutuksen järjestäjä ei kuitenkaan saa antaa tutkintotodistusta tai todistusta suoritetuista tutkinnon osista, jos 19 a §:ssä tarkoitetun mukauttamisen tai 21 §:ssä tarkoitettujen erityisten opiskelujärjestelyjen käyttämisen vuoksi opiskelija ei ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Koulutuksen järjestäjä antaa tällöin todistuksen opiskelijan osaamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ammatillisen peruskoulutuksen todistusten sisällöstä ja allekirjoittamisesta sekä todistusten liitteistä. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun asetuksen 13 §:n mukaan tutkintotodistus sisältää päättötodistuksen ja näyttötodistuksen. Todistus suoritetuista tutkinnon osista puolestaan sisältää todistuksen tutkinnon osista, jotka opiskelija on suorittanut, ja todistuksen ammattiosaamisen näytöistä, jotka opiskelija on suorittanut. Päättötodistus ja todistus tutkinnon osista, jotka opiskelija on suorittanut sisältää suoritetut tutkinnon osat ja niiden arvosanat. Nämä todistukset allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä. Näyttötodistus ja todistus ammattiosaamisen näytöistä, jotka opiskelija on suorittanut sisältää suoritetut ammattiosaamisen näytöt ja niiden arvosanat. Nämä todistukset allekirjoittaa ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavan toimielimen puheenjohtaja.

Todistus suoritetusta valmentavasta koulutuksesta sisältää asetuksen 13 §:n mukaan suoritetut koulutuksen osat sekä niiden arvosanat. Todistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä. Jos valmentavaan koulutukseen sisältyy ammatillisen perustutkinnon tutkinnon perusteiden mukaisia ammatillisia tutkinnon osia, annetaan näistä tutkinnon osista lisäksi todistus ammattiosaamisen näytöistä.

Todistus opiskelijan osaamisesta sisältää asetuksen 13 §:n mukaan sanallisen kuvauksen opiskelijan osaamisesta niissä tutkinnon osissa, joissa opiskelija ei lain 19 a §:ssä tarkoitetun mukauttamisen tai 21 §:ssä tarkoitettujen erityisten opiskelujärjestelyjen käyttämisen vuoksi ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Todistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun asetuksen 13 a §:n mukaan todistuksiin tulee liittää ote opintosuoritusrekisteristä tai muu vastaava selvitys, josta ilmenevät opiskelijan suorittamat yhteisten tutkinnon osien osa-alueet ja niiden osaamisen arviointi sekä muut tutkinnon osaa pienemmät kokonaisuudet. Opiskelijan pyynnöstä koulutuksen järjestäjän tulee antaa kansainväliseen käyttöön tarkoitettu liite, joka sisältää tiedot opiskelijan suorittaman tutkinnon tuottamasta osaamisesta sekä tutkinnon tasosta ja asemasta suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Todistukseen suoritetuista tutkinnon osista tulee liittää selvitys ammattialaa koskevaan sääntelyyn perustuvasta ammattipätevyydestä, joka opiskelijalla on suoritettujen tutkinnon osien perusteella. Opetushallitus määrää todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon suorittaminen ja osaamisen arviointi näyttötutkinnoissa

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 §:n mukaan näyttötutkinnot suoritetaan osoittamalla osaaminen tutkintotilaisuuksissa. Tutkinnon suorittajan osaamisen arvioinnista säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 a §:ssä, jonka mukaan osaamisen arvioinnilla annetaan tietoa tutkinnon suorittajan osaamisesta ja varmistetaan tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimusten saavuttaminen. Tutkinnon suorittajan osaamista arvioidaan monipuolisesti vertaamalla sitä tutkinnon perusteissa määrättyyn osaamiseen. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen 7 §:n mukaan ammatillisissa perustutkinnoissa

hyväksytty osaaminen arvioidaan käyttäen asteikkoa kiitettävä (3), hyvä (2) ja tyydyttävä (1). Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta tai muuta ammatillista lisäkoulutusta ei arvioida osaamisen arviointiasteikolla.

Tutkintosuoritusten arvioijista sovitaan näyttötutkintojen järjestämissopimuksissa. Tutkintosuoritusten arvioinnin tekee työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajista koostuva arviointiryhmä. Jos tutkintosuorituksen arviointi tapahtuu tutkinnossa, jonka alalla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, itsenäinen ammatinharjoittaja voi korvata työnantajien tai työntekijöiden edustuksen. Arvioijilla tulee olla riittävä suoritettavaan tutkintoon liittyvä ammattitaito ja riittävä perehtyneisyys arviointiin ja suoritettavan tutkinnon perusteisiin. Lisäksi vähintään yhden arvioijista tulee olla suorittanut näyttötutkintomestarikoulutuksen.

Tutkinnon suorittajalla on oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta tutkintosuoritukseensa. Tutkinnon suorittaja voi pyytää kirjallisesti arvioinnin oikaisua ensin arvioinnin suorittaneilta arvioijilta, ja jos arvioijien päätös ei tyydytä tutkinnon suorittajaa tämän jälkeen tutkintotoimikunnalta. Jos päätös on ilmeisesti virheellinen, tutkintotoimikunta voi määrätä uuden arvioinnin sekä perustellusta syystä edellyttää näyttötutkinnon järjestäjää asettamaan uudet arvioijat.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 a §:n mukaan tutkintotoimikunta antaa tutkinnon suorittajalle tutkintotodistuksen, kun tämä on suorittanut hyväksytysti tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon osat. Lisäksi tutkintotoimikunnan tulee antaa todistus suoritetuista tutkinnon osista pyydettäessä. Lain 9 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee antaa henkilölle todistus näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen tai muuhun koulutukseen osallistumisesta. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin todistusten sisällöstä ja allekirjoittamisesta sekä todistusten liitteistä. Opetushallitus määrää tarkemmin todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen 6 §:n mukaan tutkintotodistus ja todistus suoritetuista tutkinnon osista sisältävät suoritetut tutkinnon osat ja niiden arvosanat. Todistukset allekirjoittaa tutkintotoimikunnan ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja. Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä tutkinnosta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus tutkinnon suorittamisesta. Asetuksen 6 a §:n mukaan todistus valmistavaan koulutukseen ja muuhun koulutukseen osallistumisesta sisältää tiedot koulutuksen sisällöstä ja koulutuksen kestosta. Todistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä.

Vuonna 2014 ammatillisen tutkinnon suoritti opetushallinnon alalla opetushallinnon tilastopalvelun Vipusen mukaan yhteensä 66 268 henkilöä. Ammatillisen perustutkinnon ammatillisessa peruskoulutuksena suoritti 36 300 opiskelijaa. Koko tutkinnon näyttötutkintona suoritti vuonna 2014 yhteensä 29 829 tutkinnon suorittajaa, joista 12 785 suoritti ammatillisen perustutkinnon, 11 691 ammattitutkinnon ja 5 353 erikoisammattitutkinnon. Jonkin ammatillisen tutkinnon osan tai osia suorittaneita oli yhteensä 95 572. Jos tarkastellaan kaikkia hallinnonaloja, vuonna 2014 ammatillisen tutkinnon suoritti 71 987 henkilöä. Ammatillisen perustutkinnon ammatillisessa peruskoulutuksena suoritti 37 087 opiskelijaa. Koko tutkinnon näyttötutkintona suoritti vuonna 2014 yhteensä 34 900 tutkinnon suorittajaa, joista 16 141 suoritti ammatillisen perustutkinnon, 13 348 ammattitutkinnon ja 5 411 erikoisammattitutkinnon. Jonkin ammatillisen tutkinnon osan tai osia suorittaneita oli yhteensä 103 765.

Todistukset

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 e §:n mukaisesti koulutuksen järjestäjä antaa ammatillisen perustutkinnon suorittaneelle tutkintotodistuksen, kun opiskelija on suorittanut hyväksytysti tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon osat. Jos opiskelija eroaa kesken tutkinnon suorittamisen, koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle todistuksen suoritetuista tutkinnon osista. Todistus suoritetuista tutkinnon osista annetaan opiskelijan pyynnöstä myös opiskelun aikana.

Saman pykälän mukaan koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle todistuksen suoritetusta valmentavasta koulutuksesta, kun opiskelija on suorittanut ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen. Jos opiskelija eroaa kesken valmentavan koulutuksen suorittamisen, koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle todistuksen suoritetuista koulutuksen osista, Todistus suoritetuista koulutuksen osista annetaan opiskelijan pyynnöstä myös opiskelun aikana.

Jos opiskelija ei ole mukauttamisen tai erityisten opiskelujärjestelyjen käyttämisen vuoksi saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita, koulutuksen järjestäjä antaa todistuksen opiskelijan osaamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ammatillisen peruskoulutuksen todistusten sisällöstä ja allekirjoittamisesta sekä todistusten liitteistä. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun asetuksen 13 §:n mukaan tutkintotodistus sisältää päättötodistuksen ja näyttötodistuksen. Todistus suoritetuista tutkinnon osista puolestaan sisältää todistuksen tutkinnon osista, jotka opiskelija on suorittanut, ja todistuksen ammattiosaamisen näytöistä, jotka opiskelija on suorittanut. Päättötodistus ja todistus tutkinnon osista, jotka opiskelija on suorittanut sisältää suoritetut tutkinnon osat ja niiden arvosanat. Nämä todistukset allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä. Näyttötodistus ja todistus ammattiosaamisen näytöistä, jotka opiskelija on suorittanut sisältää suoritetut ammattiosaamisen näytöt ja niiden arvosanat. Nämä todistukset allekirjoittaa ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavan toimielimen puheenjohtaja.

Todistus suoritetusta valmentavasta koulutuksesta sisältää asetuksen 13 §:n mukaan suoritetut koulutuksen osat sekä niiden arvosanat. Todistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä. Jos valmentavaan koulutukseen sisältyy ammatillisen perustutkinnon tutkinnon perusteiden mukaisia ammatillisia tutkinnon osia, annetaan näistä tutkinnon osista lisäksi todistus ammattiosaamisen näytöistä.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun asetuksen 13 a §:n mukaan todistuksiin tulee liittää ote opintosuoritusrekisteristä tai muu vastaava selvitys, josta ilmenevät opiskelijan suorittamat yhteisten tutkinnon osien osa-alueet ja niiden osaamisen arviointi sekä muut tutkinnon osaa pienemmät kokonaisuudet. Opiskelijan pyynnöstä koulutuksen järjestäjän tulee antaa kansainväliseen käyttöön tarkoitettu liite, joka sisältää tiedot opiskelijan suorittaman tutkinnon tuottamasta osaamisesta sekä tutkinnon tasosta ja asemasta suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Todistukseen suoritetuista tutkinnon osista tulee liittää selvitys ammattialaa koskevaan sääntelyyn perustuvasta ammattipätevyydestä, joka opiskelijalla on suoritettujen tutkinnon osien perusteella. Opetushallitus määrää todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 a §:n mukaan tutkintotoimikunta antaa tutkinnon suorittajalle tutkintotodistuksen, kun tämä on suorittanut hyväksytysti tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon osat. Lisäksi tutkintotoimikunnan tulee antaa todistus suoritetuista tutkinnon osista pyydettäessä. Lain 9 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee antaa henkilölle todistus näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen tai muuhun koulutukseen osallistumisesta. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin todistusten sisällöstä ja allekirjoittamisesta sekä todistusten liitteistä. Opetushallitus määrää tarkemmin todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen 6 §:n mukaan tutkintotodistus ja todistus suoritetuista tutkinnon osista sisältävät suoritetut tutkinnon osat ja niiden arvosanat. Todistukset allekirjoittaa tutkintotoimikunnan ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja. Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä tutkinnosta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus tutkinnon suorittamisesta. Asetuksen 6 a §:n mukaan todistus valmistavaan koulutukseen ja muuhun koulutukseen osallistumisesta sisältää tiedot koulutuksen sisällöstä ja koulutuksen kestosta. Todistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä.

2.1.6 Koulutus ja osaamisen hankkiminen

Ammatillinen peruskoulutus

Ammatillinen peruskoulutus on suunniteltu ensisijaisesti nuorten, vailla työkokemusta ja ammatillista osaamista olevien nuorten, usein suoraan perusopetuksesta tulevien tarpeisiin. Vailla työkokemusta ja ammatillista osaamista olevat tarvitsevat opetusta, jonka avulla he hankkivat tutkinnon suorittamiseksi tarvittavaa osaamista. Tästä syystä myös koulutusta säädellään tarkemmin kuin näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta.

Ammatillinen peruskoulutus ja valmentava koulutus on järjestettävä siten, että opiskelija voi suorittaa tutkinnon tai koulutuksen sen laajuutta vastaavassa ajassa. Ammatillisessa peruskoulutuksessa ja valmentavassa koulutuksessa vuoden aikana keskimäärin saavutettu osaaminen vastaa 60:tä osaamispistettä. Tutkinnon laajuudeksi määritelty aika on siten 180 opintopisteen laajuisessa ammatillisessa perustutkinnossa kolme vuotta.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 31 §:n mukaan ammatillinen perustutkinto tulee suorittaa enintään yhtä vuotta tutkinnon laajuudeksi määriteltyä aikaa pidemmässä ajassa, jollei opiskelijalle perustellusta syystä myönnetä suoritusaikaan pidennystä. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus tulee suorittaa yhdessä vuodessa, jollei opiskelijalle sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi myönnetä suoritusaikaan pidennystä.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa suoritusaika määräytyy opiskelijan henkilö-kohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien perusteella. Koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen suoritusajasta. Koulutuksen suoritusaika voi olla enintään kolme vuotta.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 15 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen toteuttamistavoista. Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon on kuitenkin lain 16 a §:n mukaan sisällettävä osaamisen hankkimista työssäoppimisen kautta. Työssäoppiminen on muutoin kuin oppisopimuskoulutuksena työpaikalla käytännön tehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 14 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä Opetushallituksen vahvistamien tutkinnon perusteiden tai valmentavan koulutuksen perusteiden mukainen opetussuunnitelma, jossa päätetään järjestettävästä koulutuksesta. Opetussuunnitelma hyväksytään erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä ja saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa koulutusta varten. Opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilölliseen osaamisen hankkimiseen ja osoittamiseen.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee päättää opetussuunnitelmassaan ainakin seuraavista järjestettävää koulutusta koskevista asioista: 1) koulutuksen toteuttamistavat, 2) työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän koulutuksen toteuttaminen, 3) opiskelijan yksilölliset valinnan mahdollisuudet sekä tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien järjestäminen yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa, 4) opinto-ohjauksen toteuttaminen ja opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta, 5) erityisopetuksen toteuttaminen ja henkilökohtaisen opiskelun järjestämistä koskevan suunnitelman laadinta, 6) opiskelijan arvioinnin yleiset periaatteet ja 7) aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen menettelytavat. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tulee päättää opetussuunnitelmassaan tutkintokohtaisesti ja valmentavan koulutuksen osalta: 1) tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien tarjonnasta, 2) tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien suorittamisjärjestyksestä, 3) koulutuksen toteuttamistavoista ja -ajoista sekä oppimisympäristöistä ja 4) ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun suunnitelman mukaisesta opiskelijan osaamisen arvioinnista.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 29 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus saada opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen. Lisäksi hänellä on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opinto-ohjausta.

Näyttötutkintoon valmistava koulutus

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Lainsäädännössä ei määritellä näyttötutkinnon suorittamisen tai valmistavan koulutuksen kestoa, sillä näyttötutkintojen suorittaminen on ammattitaidon hankkimistavasta riippumatonta. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 9 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä päättää myös muun kuin 8 §:ssä tarkoitetun näyttötutkintoon valmistavan ammatillisen lisäkoulutuksen sisällöstä, laajuudesta ja järjestämisestä. Lain 9 b §:n mukaan opiskelijalla on oikeus saada opetusta sekä henkilökohtaista ja muuta tarpeellista ohjausta.

Osana näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta voidaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 b §:n mukaan järjestää opintoja, joiden tarkoituksena on mahdollistaa näyttötutkinnon tai sen osan suorittaminen ja näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuminen niissä tapauksissa, joissa opiskelijalla ei ole riittäviä opiskeluvalmiuksia. Opiskeluvalmiuksia parantavat opinnot voivat päätoimisina kestää enintään kuuden kuukauden ajan. Koulutuksen järjestäjä päättää opiskeluvalmiuksia parantavien opintojen järjestämisestä ja sisällöstä.

Opetushallinnon tilastopalvelun Vipusen mukaan tutkintotavoitteisessa ammatillisessa koulutuksessa opiskeli vuonna 2014 opetushallinnon alalla yhteensä 256 567 opiskelijaa. Ammatillisessa peruskoulutuksessa oli 128 649 opiskelijaa. Näyttötutkintoon valmistavassa ammatillisessa koulutuksessa oli 127 918 opiskelijaa, joista 58 070 oli näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa koulutuksessa ja 47 071 ammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa ja 22 777 erikoisammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa. Vuoden 2014 opiskelijoista uusia opiskelijoita oli 105 923. Uusista opiskelijoista 46 621 oli ammatillisessa peruskoulutuksessa suorittamassa ammatillista perustutkintoa. Opiskelijoista 25 632 oli näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa koulutuksessa. Ammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa oli 23 689 ja erikoisammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa 9 981 uutta opiskelijaa. Jos tarkastellaan kaikkia hallinnonaloja, tutkintotavoitteisessa ammatillisessa koulutuksessa opiskeli vuonna 2014 yhteensä 280 826 opiskelijaa. Ammatillisessa peruskoulutuksessa oli 129 605 opiskelijaa. Näyttötutkintoon valmistavassa ammatillisessa koulutuksessa oli 151 221 opiskelijaa, joista 74 369 oli näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa koulutuksessa, 53 827 ammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa ja 23 027 erikoisammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa.

Työpaikalla järjestettävä koulutus

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 16 §:ssä säädetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta. Pykälän mukaan koulutuksen järjestäjä sopii kirjallisesti työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta työnantajan kanssa. Sopimuksen tekemisen edellytyksenä on, että koulutustyöpaikalla on käytettävissä tutkinnon perusteiden mukaisen koulutuksen ja ammattiosaamisen näyttöjen järjestämisen kannalta riittävästi tuotanto- ja palvelutoimintaa, tarpeelliset työvälineet sekä ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevää henkilökuntaa, josta voidaan nimetä opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n mukaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 16 §:n mukaisesti tehtävässä koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovitaan osapuolten tehtävistä, opiskelijan ohjauksen, oppimisen ja osaamisen arvioinnin sekä osaamisen arviointiin sisältyvien ammattiosaamisen näyttöjen järjestämisestä, työnantajalle mahdollisesti maksettavista korvauksista ja muista tarpeellisista koulutuksen ja ammattiosaamisen näyttöjen järjestämiseen liittyvistä seikoista. Lisäksi sovitaan työpaikalla järjestettävän koulutuksen kestosta ja ajankohdasta sekä työpaikalla hankittavasta osaamisesta tutkinnon perusteiden mukaisesti. Pykälässä säädetyistä asioista sovitaan tarvittaessa kunkin opiskelijan osalta erikseen.

Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta voidaan voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan toteuttaa lain 16 a §:n mukaisena työssäoppimisena tai 17 §:n mukaisena oppisopimuskoulutuksena.

Työssäoppiminen on lain 16 a §:n mukaan työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä muutoin kuin oppisopimuskoulutuksena toteutettavaa tavoitteellista ja ohjattua koulutusta. Työssäoppimisen aikana opiskelija ei ole työsopimussuhteessa työnantajaan, elleivät opiskelija ja työnantaja ole erikseen sopineet työsopimuksen tekemisestä. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 a §:n mukaan ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon tulee sisältää osaamisen hankkimista työssäoppimisen kautta vähintään 30 osaamispistettä

Oppisopimuskoulutus on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 17 §:n mukaan pääosin työpaikalla järjestettävää koulutusta, joka perustuu 15 vuotta täyttäneen opiskelijan ja työnantajan välillä tehtyyn kirjalliseen määräaikaiseen työsopimukseen (oppisopimus). Oppisopimus voidaan tehdä, jos työnantaja ja koulutuksen järjestäjä ovat sopineet oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä. Oppisopimuskoulutus voi perustua myös virkamiehen ja työnantajan välillä tehtyyn kirjalliseen määräaikaiseen sopimukseen (virkamiehen oppisopimus), jos työnantaja ja koulutuksen järjestäjä ovat sopineet koulutuksen järjestämisestä. Yrittäjälle voidaan järjestää oppisopimuskoulutusta omassa yrityksessään, jos koulutuksen järjestäjä ja yrittäjä ovat sopineet koulutuksen järjestämisestä. Yrittäjän ja virkamiehen oppisopimuskoulutus eivät perustu työsopimukseen. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n mukaan jos koulutuksen järjestäjä järjestää oppisopimuskoulutusta, koulutuksen järjestäjä vastaa oppisopimuskoulutuksen johdosta ja oppisopimusten valvonnasta.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun asetuksen 6 §:n mukaan oppisopimuksesta tulee käydä ilmi sopimuksen voimassaoloaika, koeajan pituus, tutkinto, joka oppisopimuskoulutuksena suoritetaan tai johon oppisopimuskoulutus valmistaa sekä opiskelijan palkkauksen perusteet. Oppisopimukseen tulee liittää opiskelijan henkilökohtainen opiskeluohjelma, josta ilmenevät:1) suoritettava tutkinto, noudatettava tutkinnon peruste sekä tutkinnon laajuus tai muun kuin tutkintotavoitteisen koulutuksen tavoitteet, 2) keskeiset työtehtävät, 3) koulutukseen sisältyvä tietopuolinen opetus, 4) tietopuolisten opintojen ajoittuminen koulutusajalle, 5) vastuulliset kouluttajat sekä 6) muut opintojen järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat.

Opiskeluohjelmassa on otettava huomioon ja luettava hyväksi opiskelijan aikaisempi koulutus ja työkokemus. Opiskeluohjelman laativat yhdessä opiskelija, työnantaja ja koulutuksen järjestäjä siten, että se on liitettävissä oppisopimukseen sopimusta hyväksyttäessä.

Oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle maksetaan työpaikalla tapahtuvan koulutuksen järjestämistä varten korvausta sen mukaan mitä koulutuksesta arvioidaan työnantajalle aiheutuvan kustannuksia. Kustannuksia arvioitaessa otetaan huomioon koulutusala, suoritettava tutkinto sekä opiskelijan kokemus ja opintojen vaihe.

Oppisopimuksena toteutettavaan ammatilliseen peruskoulutukseen osallistuvalle tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädetty näyttötutkinto. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä päättää järjestetäänkö oppisopimuskoulutus tutkintoon johtavana vai näyttötutkinnon suorittamiseen valmistavana koulutuksena.

Myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta voidaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:n 3 momentin mukaan järjestää oppisopimuskoulutuksena. Koulutukseen sovelletaan tällöin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 17 §:n säännöksiä oppisopimuskoulutuksesta, 18 §:n säännöksiä työntekijöitä koskevan lainsäädännön soveltamisesta oppisopimuskoulutukseen, 24 b §:n 3 momentin säännöksiä opiskelijan oppimisen arvioinnista oppisopimuskoulutuksessa ja 39 §:n säännöksiä opintososiaalisista eduista oppisopimuskoulutuksessa.

Vuonna 2016 oppisopimuskoulutuksena toteutettavan koulutuksen rahoitusta saavia koulutuksen järjestäjiä oli ammatillisessa peruskoulutuksessa 64 ja lisäkoulutuksessa 65.

Vuonna 2014 tutkintotavoitteiseen oppisopimuskoulutukseen osallistui opetushallinnon alalla 49 790 opiskelijaa. Oppisopimusopiskelijoista 489 suoritti ammatillista perustutkintoa ammatillisena peruskoulutuksena. Näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa oppisopimuskoulutuksessa oli 19 641 opiskelijaa. Ammattitutkintoon valmistavassa oppisopimuskoulutuksessa oli 14 769 ja erikoisammattitutkintoon valmistavassa oppisopimuskoulutuksessa 14 891 opiskelijaa. Vuoden 2014 oppisopimusopiskelijoista uusia opiskelijoita oli 20 154. Jos tarkastellaan kaikkia hallinnonaloja, tutkintotavoitteiseen oppisopimuskoulutukseen osallistui vuonna 2014 yhteensä 49 856 opiskelijaa. Oppisopimusopiskelijoista 489 suoritti ammatillista perustutkintoa ammatillisena peruskoulutuksena. Näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa oppisopimuskoulutuksessa oli 19 672 opiskelijaa. Ammattitutkintoon valmistavassa oppisopimuskoulutuksessa oli 14 776 ja erikoisammattitutkintoon valmistavassa oppisopimuskoulutuksessa 14 919 opiskelijaa.

Opetushallituksen vuoden 2014 kustannustiedonkeruun mukaan ammatillisena peruskoulutuksena suoritetuissa ammatillisissa perustutkinnoissa suoritettiin yhteensä 3 391 779 opintoviikkoa, josta työssäoppimisen opintoviikkoja oli 641 218 eli noin 19 % kaikista suoritetuista opintoviikoista.

Erityisopetus

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 19 a §:n mukaan oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus annetaan erityisopetuksena. Erityisopetuksella tarkoitetaan opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä.

Erityisopetuksen tavoitteena on, että opiskelija voi saavuttaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet. Erityisopetuksessa voidaan kuitenkin poiketa tutkinnon perusteista mukauttamalla ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita sekä osaamisen arviointia siinä määrin, kuin se on opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä. Opetushallitus voi tutkinnon perusteissa määrätä, miltä osin ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista ei voida poiketa mukauttamisen perusteella.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijan opetuksen järjestämisestä erityisopetuksena sekä 19 a §:n 2 momentissa tarkoitetusta mukauttamisesta. Koulutuksen järjestäjän tulee laatia erityisopetuksen toteuttamiseksi opiskelijalle henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, jota päivitetään tarvittaessa. Suunnitelman laadinnasta ja sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen edellä mainituista asioista päättämistä ja henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman vahvistamista.

Rahoituksen perusteena olevia erityisopiskelijoita oli 20.9.2016 yhteensä 19 177.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämissuunnitelmassa tulee ilmetä päätös tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden taikka osaamisen arvioinnin mukauttamisesta. Suunnitelman tulee sisältää opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, josta ilmenee, miten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita taikka osaamisen

arviointia on mukautettu sekä tiedot erityisopetuksen järjestämiseen liittyvästä pedagogisesta tuesta sekä erityisistä opetus- ja opiskelujärjestelyistä.

Lain 25 §:n mukaan jos tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista on poikettu mukauttamisen perusteella, opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla sitä opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin. opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla sitä opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Kuvaavaa on tekemisen itsenäisyyden väheneminen, ja tekeminen toteutuu usein tuettuna (melko itsenäinen), ohjattuna (tarvitsee ohjausta), tai avustettuna (tarvitsee paljon apua). Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:n mukaan jos tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita taikka osaamisen arviointia on mukaisesti mukautettu, opiskelijan osaaminen arvioidaan lisäksi sanallisesti. Tieto arviointiasteikon mukaisen arvosanan mukauttamisesta on merkittävä opiskelijalle annettavaan todistukseen.. Mikäli todetaan, että opiskelija ei ole saavuttanut tai saavuta erityisopetuksenkaan avulla tutkinnon perusteissa määriteltyjä keskeisiä ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita T1-tason arviointikriteerien mukaisesti, laaditaan hänelle normaalin arviointiasteikkoa T1-tasoa alemmat arvioinnin kriteerit yksilöllisesti (mukautettu kiitettävä 3 (K3M), mukautettu hyvä 2 (H2M) tai mukautettu tyydyttävä 1 (T1M)). Mukautetut arviointiasteikot kriteerit on johdettu tutkinnon perusteiden pohjalta, mutta ne kuvaavat arvioitavana olevaa osaamista yksilön edellytysten mukaisesti vähemmän vaativana, pienempänä tai kapeampana osaamisena.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 e §:n 5 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä ei saa antaa tutkintotodistusta tai todistusta suoritetuista tutkinnon osista, jos opiskelija ei mukauttamisen vuoksi ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Koulutuksen järjestäjä antaa tällöin todistuksen opiskelijan osaamisesta. Todistus opiskelijan osaamisesta sisältää sanallisen kuvauksen opiskelijan osaamisesta niissä tutkinnon osissa, joissa opiskelija ei mukauttamisen vuoksi ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita.

Mukauttaminen edellyttää, että koulutuksen järjestäjä on tehnyt opiskelijasta erityisopetuksen päätöksen, laatinut henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman sekä antanut erityisopetusta ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Mukauttaminen edellyttää koulutuksen järjestäjältä hyvää erityisopetuksen osaamista ja selkeää toimintaprosessia mukauttamisen toteuttamisesta osana erityisopetusta. Mukauttaminen mahdollistaa opiskelijan yhdenvertaisen ammatillisen osaamisen hankkimisen ja osoittamisen sekä mahdollisuuden saada todistuksen mukauttamisesta huolimatta. Todistukseen merkittävä alaviite mukauttamisesta voi kuitenkin vaikuttaa opiskelijan pääsyyn jatko-opintoihin tai työllistymiseen, joten opiskelijan oikeusturvan näkökulmasta mukauttaminen on aina merkittävä päätös. Lähtökohtaisesti tilanne tulee arvioida aina sekä sora-säädösten että tutkinnon perusteiden ja työllistymisen näkökulmasta jo ennen opiskelijan valintaa koulutukseen.

Erityiset opiskelujärjestelyt

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 21 §:n mukaan Opiskelussa voidaan myös muutoin kuin 19 a §:ssä tarkoitetussa erityisopetuksessa poiketa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista ja osaamisen arvioinnista, jos:

1) tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ovat olosuhteet tai aikaisemmin hankittu osaaminen huomioiden joiltakin osin opiskelijalle kohtuuttomia; tai

2) poikkeaminen on perusteltua opiskelijan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisia ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita voidaan pitää kohtuuttomina esimerkiksi tilanteissa, jossa opiskelija ei ole aiemmin perusopetuksessa suorittanut esimerkiksi oppimisvaikeuksien kuuluvien kielellisten vaikeuksien vuoksi toisen kotimaisen kielen opintoja, vaan hänet on näistä opinnoista vapautettu. Vastaavasti kohtuuttomana voidaan joissakin tilanteissa pitää vieraskielisten opiskelijoiden toisen kotimaisen kielen osaamisen edellyttämistä, mikäli sitä ei ole aiemmin opiskeltu ja mikäli osaaminen ei ole tutkinnon perusteiden mukaista työelämän keskeistä osaamista. Erityisiä opiskelujärjestelyjä voidaan käyttää myös tilanteessa, jossa tutkinnon perusteiden mukaista osaamisen hankkimista ja osoittamista, joka voidaan opiskelijan terveydentilan tai vamman vuoksi pitää kohtuuttomana vaatimuksena tai esteenä tutkinnon suorittamiseksi. Lähtökohtaisesti tilanne tulee arvioida aina sekä opiskelijaksi soveltuvuutta koskevien säännösten että tutkinnon perusteiden ja työllistymisen näkökulmasta jo ennen opiskelijan valintaa koulutukseen.

Lain 21 §:n 2 momentin mukaisesti erityisten opiskelujärjestelyjen käyttämisen tavoitteena on, että opiskelija voi suorittaa tutkinnon tai koulutuksen, vaikka hän säännöksessä tarkoitettujen syiden vuoksi joiltakin osin ei voi saavuttaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisia ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista on voitu poiketa vain siinä määrin, kuin se on ollut välttämätöntä. Jos tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista on poikettu erityisten opiskelujärjestelyjen käyttämisen vuoksi, opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla sitä opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Koulutuksen järjestäjä ei kuitenkaan saa antaa tutkintotodistusta tai todistusta suoritetuista tutkinnon osista, jos erityisten opiskelujärjestelyjen käyttämisen vuoksi opiskelija ei ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Koulutuksen järjestäjä antaa tällöin todistuksen opiskelijan osaamisesta. Todistus opiskelijan osaamisesta sisältää sanallisen kuvauksen opiskelijan osaamisesta niissä tutkinnon osissa, joissa opiskelija ei erityisten opiskelujärjestelyjen käyttämisen vuoksi ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Erityistä opetusjärjestelyistä ja poikkeamisesta tehdään myös alaviite tutkintotodistukseen.

Koulutuksen järjestäjä päättää erityisistä opiskelujärjestelyistä. Opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä, jos erityiset opiskelujärjestelyt eivät perustu opiskelijan tekemään esitykseen.

Opetushallitus voi tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määrätä, miltä osin ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista ei voida poiketa tässä pykälässä tarkoitettuja erityisiä opiskelujärjestelyjä käyttämällä.

Vankilaopetus

Vankilassa toteutettava koulutus kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan ja pohjautuu ensisijaisesti kansalliseen lainsäädäntöön ja sen soveltamiseen. Vankien opetuksen tulee vastata yleisessä koulutusjärjestelmässä annettavaa opetusta. Vankilassa järjestettävässä koulutuksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä asianomaisesta koulutuksesta yleisesti säädе-

tään. Sen lisäksi vankilaopetukseen vaikuttavat vankeuslain ja asetuksen sisältö ja tavoitteet sekä kansainväliset vankilaopetusta koskevat suositukset. Rangaistuslaitoksissa voi osallistua perusopetukseen, lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen.

Vankilaopetuksen järjestäminen vaatii koulutuksen järjestäjältä erityisosaamista. Vankilaopetusta järjestävillä koulutuksen järjestäjillä on erilaisia käytänteitä ja vankilaympäristöön sopeutettuja koulutuksen toteuttamistapoja. Vangeilla on usein oppimisvaikeuksia, mistä syystä vangeille suunnatussa koulutuksessa on keskimääräistä enemmän tarvetta lähiopetukseen, erilaiseen tukeen ja ohjaukseen opintojen eri vaiheissa sekä erityisopetukseen ja opintojen henkilökohtaistamiseen. Oppimisvaikeuksien, mielenterveys- ja päihdeongelmien sekä puutteellisten yhteiskunnallisten valmiuksien vuoksi tärkeässä roolissa ovat myös erilaiset kuntoutukset ja valmiuksia tuottavat koulutukset ennen ammatillista koulutusta. Vankilaopetuksena järjestetty koulutus edellyttääkin moniammatillista yhteistyötä koulutuksen järjestäjän ja vankilan kesken. Vankilakoulutuksena järjestettävälle koulutukselle on ominaista opiskelijoiden runsas vaihtuvuus. Osa vangeista voi opiskella ryhmässä, mutta osalle se ei ole mahdollista.

Ammatillista koulutusta vankiloissa järjestetään pääasiassa ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoituksella. Jonkin verran vankilaopetusta on järjestetty myös osaamisohjelmien rahoituksella.

2.1.7 Turvallinen opiskeluympäristö ja kurinpito

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 28 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Lain 28 §:n 2 momentissa säädetään oppilaitoksessa kielletyistä esineistä ja aineista. Pykälän 1 ja 2 momentin säännöksiä sovelletaan myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 28 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Koulutuksen järjestäjän tulee laatia järjestyssäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä oppilaitosyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäydyttävä asiallisesti. Turvallisen opiskeluympäristön takaamiseksi tarvitaan keinoja puuttua opiskelijan epäasialliseen käyttäytymiseen. Kurinpidosta säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 35 §:ssä, jota sovelletaan myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus muun muassa silloin, jos hän häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti, menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo oppilaitoksen järjestystä. Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Kuripidon osalta säädetään myös opetusta häiritsevän, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvän opiskelijan määräämisestä poistumaan opetustilasta tai oppilaitoksen tilaisuudesta. Lisäksi opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan

evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi tai häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun tietyin edellytyksin.

Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää rehtori. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskelusta pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Toimielimessä tulee olla ainakin koulutuksen järjestäjän, opiskelijahuollon, opettajien, työelämän ja opiskelijoiden edustus. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen asiantuntija- ja muu selvitys sekä varattava opiskelijalle ja hänen huoltajalleen tilaisuus tulla kuulluksi. Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta, opiskelijan asuntolasta erottamista ja kirjallisen varoituksen antamista opiskelijalle on kurinpitorangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, hankittava tarpeellinen selvitys sekä varattava opiskelijalle tilaisuus tulla kuulluksi.

Kurinpitorangaistuksista, opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja opiskelusta pidättämisestä tulee tehdä kirjallinen päätös. Opiskelijan määrääminen poistumaan luokasta poistaminen ja opetuksen epääminen tulee kirjata.

Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamisesta säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 35 b §:ssä. Sen mukaan rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka oppilaitoksen tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata poistumismääräystä. Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 35 c §:ssä.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 35 d §:n mukaan rehtorilla tai opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta lain 28 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine. Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla tai opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita.

Opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen 28 §:n 2 momentissa tarkoitetun esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos on ilmeistä, että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöistä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole. Esineiden ja aineiden haltuun ottamiseen ja opiskelijan tavaroiden tarkastamiseen liittyvät toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi.

2.1.8 Opiskelijan muut oikeudet ja velvollisuudet

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 29 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus saada opetusta ja opinto-ohjausta. Opiskelijan velvollisuuksista säädetään lain 34 §:ssä. Sen mukaan opiskelijan tulee osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta. Opiskelijan on myös suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäydyttävä asiallisesti. Lisäksi opiskelijan salassapitovelvollisuudesta säädetään lain 33 §:ssä. Säännöksiä opiskelijan salassapitovelvollisuudesta ja muista opiskelijan velvollisuuksista sovelletaan myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen.

Osallisuus ja opiskelijakunta

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 36 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta ja huolehtia siitä, että kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua oppilaitoksen toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä opiskelijoiden asemaan liittyvistä asioista. Jokaisella oppilaitoksella, jossa järjestetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta, tulee olla sen opiskelijoista muodostuva oppilaskunta. Osallisuutta ja opiskelijakuntaa koskeva toiminta on suunniteltava opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaan järjestetyssä koulutuksessa koulutuksen järjestäjältä tai oppilaitokselta ei edellytetä opiskelijakuntaa.

Opintososiaaliset edut

Opintososiaalisista eduista säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 37 §:ssä. Päätoimisissa opinnoissa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joina opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Koulutuksessa, joka on järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti, opiskelijalla on lisäksi oikeus myös muuhun maksuttomaan ruokailuun. Asuminen koulutuksen järjestäjän osoittamassa opiskelija-asuntolassa on opiskelijalle maksutonta.

Asuminen koulutuksen järjestäjän osoittamassa opiskelija-asuntolassa on opiskelijalle maksutonta. Koulutuksen järjestäjän osoittamassa asuntolassa asuminen on opintososiaalisena etuna sidoksissa opiskelupaikkaan. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain kurinpitoa koskevassa 35 §:ssä säädetään opiskelijan erottamisesta asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Laissa on myös säännökset erottamispäätöksen täytäntöönpanosta vailla lainvoimaa olevana ja erottamispäätöksen edellyttämästä menettelystä. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain yleisten muutoksenhakusäännösten mukaan päätökseen, joka koskee opiskelija-asuntolasta erottamista, saadaan hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Opetushallituksen vuoden 2015 selvityksen mukaan ammatillisessa peruskoulutuksessa olevista opiskelijoista yli 10 000 asuu ammatillisen koulutuksen järjestäjien ylläpitämissä opiskelija-asuntoloissa. Vuonna 2014 asuntolatoimintaa oli 83 koulutuksen järjestäjällä. Opetushallitus määrää kodin ja oppilaitoksen yhteistyön ja opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista sekä opetustoimeen kuuluvan opiskelijahuollon tavoitteista. Koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelmassaan määrätä kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opiskelijahuollon järjestämistavat.

Opintososiaalisista eduista erityisopetuksessa säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 38 §:ssä ja opintososiaalisista eduista oppisopimuskoulutuksessa lain 39 §:ssä. Erityisopetusta saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin opiskelijahuollon palveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin. Lisäksi lain 20 §:n 2 momen-

tissa tarkoitetussa erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän erityisopetuksessa opiskelijalle voidaan antaa maksutta oppikirjat ja muut koulutarvikkeet, majoituksessa olevien tarpeelliset viikoittaiset kotimatkat, täysihoito oppilasasuntolassa tai muussa majoituksessa sekä henkilökohtaiset työvarusteet.

Oppisopimuskoulutuksessa opiskelijalla on tietopuoliseen opetukseen osallistumisen aikana oikeus saada päivärahaa, perheavustusta sekä korvausta matka- ja majoittumiskustannuksista siten kuin opetus- ja kulttuuriministeriö päättää. Jos opiskelijalle kuitenkin maksetaan samalta ajalta palkkaa tai hänellä on oikeus muihin lakisääteisiin etuihin, hänellä on oikeus saada ainoastaan korvausta matka- ja majoittumiskustannuksista. Säännöksiä opintososiaalisista eduista oppisopimuskoulutuksessa sovelletaan myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun oppisopimuskoulutuksena järjestettyyn koulutukseen.

Opiskelijamaksut

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 37 §:n 1 momentin mukaan ammatillisessa peruskoulutuksessa opetus on opiskelijalle maksutonta. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:n 4 momentissa tarkoitetulta yksityisopiskelijalta voidaan kuitenkin periä maksuja. Erityisestä syystä opetus- ja kulttuuriministeriö voi antaa luvan periä opiskelijoilta maksuja muissakin tapauksissa. Tällaisia lupia ei ole haettu eikä näin ollen myöskään myönnetty. Opetuksen maksuttomuutta sekä opetuksen yhteydessä perittäviä oppimateriaali ja tarvikemaksuja koskevia käytäntöjä on lisäksi tarkennettu opetusministeriön ohjeella 22.10.2008 (dnro 19/502/2008).

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 47 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään opiskelijoilta perittävien maksujen perusteista sen mukaan kuin valtion maksuperustelaissa julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään. Viittaussäännöksen nojalla kyseistä säännöstä sovelletaan myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen. Maksuista säädetään eräiden oppilailta ja opiskelijoilta perittävien maksujen perusteista annetulla opetusministeriön asetuksella (1323/2001).

Asetuksen 4 §:ssä säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:n 4 momentissa tarkoitetuilta yksityisopiskelijalta perittävästä 50,50 euron suuruisesta koemaksusta. Lisäksi asetuksen 6 §:ssä säädetään oppimateriaaleista ja tarvikkeista perittävistä maksuista. Jos koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle opiskelun edellyttämiä oppikirjoja tai muita opiskelijan henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuja oppimateriaaleja taikka henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuja työvälineitä, koneita, laitteita, materiaaleja ja muita tarvikkeita, jotka koulutuksen päätyttyä jäävät opiskelijalle, voi koulutuksen järjestäjä periä niistä maksun enintään todellisten hankinta- tai tuotantokustannusten mukaisesti. Jos opiskelija hankkii mainitut oppimateriaalit ja tarvikkeet muuten, häneltä ei voida periä tässä momentissa tarkoitettuja maksuja. Oppimateriaaleina ja tarvikkeina ei pidetä maksuttomaan opetukseen kuuluvia opetuksen järjestämisen edellyttämiä työvälineitä, koneita, laitteita, suojavaatteita, työturvallisuussäännösten edellyttämiä varusteita, opetuksessa käytettäviä koulutuksen järjestäjälle kuuluvia materiaaleja ja tarvikkeita eikä muita vastaavia opetusvälineitä.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 17 §:n 1 momentin mukaan myös näyttötutkintona suoritettava ammatilliseen perustutkintoon valmistava koulutus on opiskelijalle maksutonta. Pykälän 2 momentin mukaan ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa sekä muussa lisäkoulutuksessa opiskelijalta voidaan periä kohtuullinen

opiskelumaksu. Maksulla katetaan koulutuksen ja tutkinnon järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Asetuksen 5 §:ssä säädetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetussa koulutuksessa perittävistä maksuista. Säännöksen mukaan ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa opiskelijalta voidaan periä maksu, joka on enintään 50 prosenttia opiskelijakohtaisesta määrästä, joka on laskettu ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnan perusteella. Muussa ammatillisessa lisäkoulutuksessa maksu voi olla enintään 75 prosenttia ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnasta.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 17 §:n 3 momentin mukaan näyttötutkintoon osallistuvalta peritään tutkintomaksu. Tutkintomaksu määrätään siten, että maksut vastaavat tutkintotoimikunnasta aiheutuvia kustannuksia. Käytännössä tutkintotoimikuntien, näyttötutkintosihteeristön ja Opetushallituksen näyttötutkintojärjestelmän ohjaukseen, hallinnointiin ja kehittämiseen menevä työpanos on katettu tutkintomaksuilla. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 17 a §:n mukaan tutkinnon järjestäjä perii tutkintomaksun näyttötutkintoon ilmoittautumisen yhteydessä ja tilittää maksut Opetushallitukselle. Maksu on tutkintokohtainen kertamaksu. Asetuksen 5 §:ssä säädetyn mukaisesti näyttötutkintoina suoritettaviin ammatillisiin perustutkintoihin, ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin osallistuvalta perittävä kiinteä tutkintomaksu on 58 euroa. Tällä hetkellä tutkintomaksuista kertyy noin 2,8 euroa vuodessa.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 17 §:n 4 momentin mukaan ammatti- ja erikoisammattitutkintoon osallistuvalta, joka suorittaa tutkinnon ilman siihen valmistavaa koulutusta, voidaan periä kohtuullinen maksu tutkinnon järjestämisestä. Tämän maksun euromäärää tai muita perusteista ei ole tarkemmin säädetty asetuksella.

Asetuksen 8 §:n mukaan asetuksessa säädettyjen maksujen laskentaperusteina käytettäviä kustannuksia laskettaessa otetaan huomioon kustannukset, joita käytetään määriteltäessä valtion maksuperustelain 6 §:ssä tarkoitettua suoritteen omakustannusarvoa. Edellä mainittua ei kuitenkaan sovelleta 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa ja muussa ammatillisessa lisäkoulutuksessa perittävien maksujen kustannuksiin, jotka on sidottu ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintaan.

2.1.9 Henkilöstö

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 40 §:n mukaan ja ammatillisen aikuiskoulutuslain 16 §:n viittaussäännösten mukaan jokaisella oppilaitoksella, jossa järjestetään näissä laeissa tarkoitettua koulutusta, tulee olla toiminnasta vastaava rehtori. Kaksikielisessä oppilaitoksessa tulee olla rehtori kumpaakin kieliryhmää varten tai rehtori, joka täydellisesti hallitsee oppilaitoksen molemmat opetuskielet. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla myös koulutuksen järjestämistapa huomioon ottaen riittävä määrä opettajan virkoja tai työsopimussuhteisia opettajia. Lisäksi koulutuksen järjestäjällä voi olla tuntiopettajia ja muuta henkilöstöä. Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden. Yliopisto voi yksittäistapauksessa todeta henkilön kelpoiseksi antamaan ammatillista koulutusta jollakin taiteenalalla.

Opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (986/1998), jäljempänä kelpoisuusasetus, 2 §:n mukaan rehtoriksi on kelpoinen henkilö, jolla on

1) ylempi korkeakoulututkinto

2) asetuksessa säädetty asianomaisen koulutusmuodon opettajan kelpoisuus

3) riittävä työkokemus opettajan tehtävissä

4) Opetushallituksen hyväksymien perusteiden mukainen opetushallinnon tutkinto, vähintään 25 opintopisteen tai vähintään 15 opintoviikon laajuiset yliopiston järjestämät opetushallinnon opinnot taikka muulla tavalla hankittu riittävä opetushallinnon tuntemus.

Jos samassa oppilaitoksessa järjestetään usean eri koulutusmuodon piiriin kuuluvaa koulutusta tai jos rehtori vastaa kahden tai useamman sellaisen oppilaitoksen toiminnasta, joissa järjestetään eri koulutusmuotojen piiriin kuuluvaa koulutusta, rehtorilla tulee olla opettajan kelpoisuus johonkin niistä.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta vastaavaksi rehtoriksi on kuitenkin kelpoinen myös henkilö, jolla on riittävä työkokemus sekä opettajan että muissa opetusalan tehtävissä, ei pelkästään opettajan tehtävissä. Vastaavasti ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä muuta ammatillista lisäkoulutusta antavan oppilaitoksen rehtoriksi on kelpoinen myös henkilö, jolla on soveltuva korkeakoulututkinto, riittävä alan työkokemus ja opetushallinnon tutkinto, opetushallinnon opinnot tai muulla tavalla hankittu riittävä opetushallinnon tuntemus. Koulukodissa toimivan liikunnan koulutuskeskuksen rehtoriksi on kelpoinen myös henkilö, jolla on ylempi korkeakoulututkinto ja riittävä opetushallinnon tuntemus.

Kelpoisuusasetuksessa säädetään myös rehtorin kielitaitovaatimuksista. Asetuksen 3 §:n mukaisesti ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetulla rehtorilla tulee olla oppilaitoksen opetuskielessä erinomainen suullinen ja kirjallinen taito. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun rehtorin tulee hallita oppilaitoksen opetuskieli.

Kelpoisuusasetuksen luvussa 5 säädetään ammatillisen koulutuksen opettajien ja opinto-ohjaajien kelpoisuudesta ja kielitaitovaatimuksista. Asetuksen 13 §:n mukaan ammatilliseen koulutukseen sisältyvien ammatillisten opintojen opetusta on kelpoinen antamaan henkilö,

1) joka on suorittanut koulutuksen järjestäjän päättämän opetustehtävän kannalta soveltuvan korkeakoulututkinnon

2) joka on suorittanut vähintään 60 opintopisteen tai vähintään 35 opintoviikon laajuiset opettajan pedagogiset opinnot

3) jolla on vähintään kolmen vuoden pituinen käytännön työkokemus opetustehtävän sisältöä lähinnä vastaavissa tehtävissä

4) jolla on pätevyys- tai lupakirja taikka oikeus harjoittaa terveydenhuollon ammattia laillistettuna ammattihenkilönä, jos alan tehtävissä toimiminen edellyttää pätevyys- tai lupakirjaa taikka laillistamista.

Opettajan pedagogisilla opinnoilla tarkoitetaan asetuksen 22 §:n mukaan yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 19 §:n 1 momentin 5 kohdan ja kasvatustieteellisen alan tutkinnoista ja opettajankoulutuksesta annetun asetuksen mukaisia opettajan pedagogisia opintoja, kasvatustieteellisistä tutkinnoista ja opinnoista annetun asetuksen mukaisia aineenopettajan kasvatustieteellisiä opintoja, ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaisia ammatillisia opettajankoulutusopintoja sekä aikaisempien säännösten ja määräysten mukaisia, vähintään 35 opintoviikon laajuisia ammatillisen opettajankoulutuksen pedagogisia opintoja, jotka on suoritettu erillisinä tai tutkintoon kuuluvina. Opettajan pedagogisia opintoja ei vaadita erikseen henkilöltä, jolla on kelpoisuus luokanopettajaksi tai joka on suorittanut terveystieteiden tutkinnoista annetussa asetuksessa (628/1997) tarkoitetut opettajan pedagogiset opinnot terveystieteiden maisterin tutkinnossa. Opettajan pedagogiset opinnot voivat olla suoritettuina tutkintoihin sisältyvinä tai erillisinä.

Asetuksen 13 §:ssä säädetystä soveltuvaa korkeakoulututkintoa koskevasta vaatimuksesta voidaan poiketa, jos korkeakoulututkintojen järjestelmässä ei ole koulutuksen järjestäjän päättämän opetustehtävän edellyttämää soveltuvaa korkeakoulututkintoa tai jos koulutuksen järjestäjän päättämä opetustehtävä edellyttää erityisen vahvaa tai erikoistunutta käytännön ammattitaitoa. Opettajalla on tällöin oltava koulutuksen järjestäjän päättämään opetustehtävään soveltuva erikoisammattitutkinto tai, jollei tutkintorakenteessa ole soveltuvaa erikoisammattitutkintoa, muu soveltuva tutkinto tai koulutus, opettajan pedagogiset opinnot sekä vähintään viiden vuoden pituinen käytännön työkokemus koulutuksen järjestäjän päättämän opetustehtävän sisältöä lähinnä vastaavissa tehtävissä.

Sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa kelpoisuusvaatimuksena on kelpoisuusasetuksen 13 §:n 3 momentin mukaan pääsääntöisesti soveltuva ylempi korkeakoulututkinto. Sosiaali- ja terveysalan koulutusta on kelpoinen antamaan myös henkilö, jolla on soveltuva ammattikorkeakoulututkinto, opettajan pedagogiset opinnot sekä vähintään viiden vuoden pituinen käytännön työkokemus korkeakoulututkintoa vastaavissa sosiaali- ja terveysalan tehtävissä. Sosiaali- ja terveysalan ammatillisten opintojen opetuksessa voidaan 13 §:n 4 momentin mukaan poiketa soveltuvaa ylempää korkeakoulututkintoa tai soveltuvaa ammattikorkeakoulututkintoa koskevasta kelpoisuusvaatimuksesta hiusalan sekä kauneudenhoitoalan ammatillisiin tutkintoihin johtavien koulutusten osalta. Hiusalan sekä kauneudenhoitoalan opettajalla on tällöin oltava koulutuksen järjestäjän päättämään opetustehtävään soveltuva erikoisammattitutkinto tai, jollei tutkintorakenteessa ole soveltuvaa erikoisammattitutkintoa, muu soveltuva tutkinto tai koulutus, opettajan pedagogiset opinnot sekä vähintään viiden vuoden pituinen käytännön työkokemus koulutuksen järjestäjän päättämän opetustehtävän sisältöä lähinnä vastaavissa tehtävissä.

Kelpoisuusasetuksen 13 §:n 5 momentin mukaan tanssialan sekä sirkusalan koulutuksessa opettajaksi on kelpoinen myös henkilö, jolla on vähintään kolmen vuoden laajuiset soveltuvat opinnot sekä alalla saavutettu taiteellinen tai muu ammatillinen ansioituneisuus.

Erityisestä syystä muuta kuin näyttötutkintoon valmistavaa ammatillista lisäkoulutusta sekä ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa annettavaa ammatillista lisäkoulutusta on asetuksen 13 §:n 6 momentin mukaan kelpoinen antamaan myös henkilö, joka on suorittanut alan erikois-

ammattitutkinnon tai jolla muutoin on koulutuksen tai työkokemuksen avulla hankittu korkea ammattitaito.

Asetuksen 13 a §:n mukaan ammatillisten opintojen opetusta on oikeutettu antamaan myös henkilö, joka on otettu opettajaksi ehdolla, että hän kolmen vuoden kuluessa palvelussuhteen alkamisesta suorittaa mainitussa kohdassa tarkoitetut opettajan pedagogiset opinnot.

Kelpoisuusasetuksen 13 b §:n mukaan ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavaa ja valmistavaa koulutusta sekä maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta, jotka on sittemmin yhdistetty ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaksi koulutukseksi, on kelpoinen antamaan henkilö, jolla on tässä asetuksessa säädetty ammatillisten tai yhteisten opintojen opettajan kelpoisuus. Vammaisten valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta, jota ei tämännimisenä enää ole voimassa olevassa lainsäädännössä, on kelpoinen antamaan henkilö, jolla on erityisopetusta antavan opettajan kelpoisuus.

Asetuksen 14 §:n mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettua ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellista ja ammattitaitoa täydentävää äidinkielen, toisen kotimaisen kielen, vieraan kielen, matemaattis-luonnontieteellisten opintojen, humanistis-yhteiskunnallisten opintojen sekä liikunnan ja muiden taito- ja taideaineiden samoin kuin terveystiedon opetusta on kelpoinen antamaan henkilö, joka

1) on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon, johon sisältyvät vähintään 120 opintopisteen tai vähintään 55 opintoviikon laajuiset tai niitä vastaavat opinnot yhdessä opetettavassa aineessa ja vähintään 60 opintopisteen tai vähintään 35 opintoviikon laajuiset tai niitä vastaavat opinnot muissa opetettavissa aineissa tai joka on suorittanut diplomi-insinöörin tutkinnon soveltuvassa koulutusohjelmassa

2) joka on suorittanut vähintään 60 opintopisteen tai vähintään 35 opintoviikon laajuiset opettajan pedagogiset opinnot.

Yllä luetellut ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellinen ja ammattitaitoa täydentävä äidinkielen, toisen kotimaisen kielen, vieraan kielen, matemaattis-luonnontieteellisten opintojen, humanistis-yhteiskunnallisten opintojen sekä liikunnan ja muiden taito- ja taideaineiden samoin kuin terveystiedon opetus vastaa voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 12 b §.ssä ja sen nojalla ammatillisen perustutkintojen muodostumisesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (801/2014) tarkemmin säädettyjen yhteisten tutkinnon osien opetusta.

Muiden taito- ja taideaineiden kuin liikunnan opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiin opintoihin kuuluvia tieto- ja viestintätekniikan opintoja sekä terveystietoa opettamaan on kelpoinen myös henkilö, joka on suorittanut soveltuvan korkeakoulututkinnon. edellä mainittua petusta voi antaa myös henkilö, jolle Opetushallitus on antanut kelpoisuustodistuksen Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa saadun opettajankoulutuksen perusteella.

Opinto-ohjausta on kelpoisuusasetuksen 15 §:n mukaan kelpoinen antamaan henkilö, jolla on

1) ammatillisten tai yhteisten opintojen opettajan kelpoisuus sekä 60 opintopisteen tai 35 opintoviikon laajuiset ammatillisessa opettajakorkeakoulussa tai yliopistossa suoritetut opinto-

ohjaajan opinnot tai yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 19 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetut vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot

2) lukion opinto-ohjaajan kelpoisuus.

Jos opinto-ohjauksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä edellyttää, opinto-ohjausta voi osana muuta opetustaan antaa myös muu tässä luvussa tarkoitettu opettaja.

Erityisopetusta on asetuksen 16 §:n mukaan kelpoinen antamaan henkilö, jolla on ammatillisten tai yhteisten opintojen opettajan kelpoisuus ja vähintään 60 opintopisteen tai vähintään 35 opintoviikon laajuiset ammatillisen koulutuksen erityisopettajan opinnot tai yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen (794/2004) 19 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetyt erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot. Erityisopetuksena annettavaa yhteisten opintojen opetusta on kelpoinen antamaan myös henkilö, joka on suorittanut soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon ja jolla on erityisopettajan opinnot. Jos erityisopetuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä edellyttää, erityisopetusta voi antaa myös muu tässä luvussa tarkoitettu opettaja osana muuta opetustaan.

Kelpoisuusasetuksen 17 §:n mukaan ammatillisessa koulutuksessa opettajan tulee hallita opetuksessa käytettävä kieli. Äidinkielen opetusta antavalla opettajalla tulee olla kyseisen kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito. Erinomainen suomen tai ruotsin kielen suullinen ja kirjallinen taito osoitetaan asetuksen 22 a §:n mukaan suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtionhallinnossa annetussa valtioneuvoston asetuksessa (481/2003) säädetyllä tavalla. Koulutuksen järjestäjä arvioi kielenhallinnan riittävyyden.

Opetusta voi kelpoisuusasetuksen 23 §:n mukaisesti määrätä väliaikaisesti - enintään vuoden ajaksi - antamaan henkilö, jolla on riittävä koulutus ja tehtävän edellyttämä taito. Tällainen henkilö voidaan kuitenkin määrätä antamaan opetusta yli kuuden kuukauden ajaksi vain, jos tehtävän edellyttämät kelpoisuusvaatimukset täyttäviä henkilöitä ei ole määräystä annettaessa saatavilla tai jos siihen on muu erityinen syy. Ammatillisten opintojen opetusta voidaan kuitenkin määrätä enintään kahden vuoden ajaksi antamaan henkilö, jolla on opetustehtävän edellyttämä riittävä koulutus ja vahva käytännön ammattitaito. Tällainen henkilö voidaan määrätä antamaan opetusta yli vuoden ajaksi vain, jos opetustehtävän edellyttämät kelpoisuusvaatimukset täyttäviä henkilöitä ei ole saatavilla tai jos siihen on muu erityinen syy.

Musiikkialan sekä teatteri- ja tanssialan koulutusta järjestävä yliopisto voi asetuksen 24 §:n mukaan todeta henkilön kelpoiseksi antamaan musiikkialan sekä teatteri- ja tanssialan ammatillisten opintojen opetusta, jos hän menestyksellisillä julkisilla esiintymisillään tai muulla toiminnallaan taikka opinnoillaan on osoittanut saavuttaneensa tehtäviin vaadittavan pätevyyden. Tarvittaessa yliopisto voi edellyttää, että pätevyys osoitetaan erityisessä kokeessa.

Ammatillisen koulutuksen opettajaksi tai opinto-ohjaajaksi voi olla kelpoinen myös henkilö, joka on suorittanut tutkinnon ulkomailla. Ulkomailla suoritetun tutkinnon tuottamasta kelpoisuudesta on kelpoisuusasetuksessa säädetyn lisäksi asetuksen 25 §:n mukaan voimassa, mitä siitä Euroopan yhteisön yleisen tutkintojen tunnustamisjärjestelmän voimaanpanosta annetussa laissa (1597/1992) ja ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetussa laissa (531/1986) ja niiden nojalla säädetään

Opettajat Suomessa 2013 -julkaisun mukaan ammatillisessa koulutuksessa oli opetushenkilöstöä eli, rehtoreita, toiminnasta vastaavia johtajia, opettajia, opinto-ohjaajia, erityisopettajia ja muuta opetushenkilöstöä yhteensä reilut 15 000. Opettajat Suomessa 2013 -julkaisu perustuu Tilastokeskuksen keväällä 2013 tekemään henkilöpohjaiseen opettajatiedonkeruuseen. Opettajatiedonkeruu tehdään kahden tai kolmen vuoden välein. Viimeisin kysely on tehty keväällä 2016, mutta tiedoista tehty julkaisu ei ole vielä käytettävissä. Kevätlukukaudella 2013 kyselyyn vastanneista ja ammatillisessa koulutuksessa ensisijaisesti työskennelleistä yhteisten opintojen opettajana toimi 1 851 (12 %) opettajaa ja ammatillisten opintojen opettajana 13 166 (88 %).

Ammatillisessa koulutuksessa ensisijaisesti työskennelleistä opettajista lähes 80 prosenttia täytti Opettajat Suomessa 2013 -julkaisun mukaan muodollisen opettajankelpoisuuden vaatimukset. Kelpoisuusaste koheni vuoden 2010 tilanteesta yli 7 prosenttiyksikköä, jota näyttäisi selittävän osaltaan opettajien kelpoisuusehtojen muutokset vuonna 2010. Johtavassa asemassa työskentelevien ja lehtoreiden kelpoisuusaste oli 95 %, eli se on pysynyt korkeana. Myös muodollisesti kelpoisten erityisopettajien osuus on noussut 2008 vuoden 88 prosentista 95 prosenttiin, mutta toisaalta erityisopettajien määrä näyttäisi olevan vahvasti laskusuunnassa. Selittävänä tekijänä tähän voi olla se, että monilla ammatillisilla opettajilla on myös erityisopettajan pätevyys, mutta he eivät näyttäydy tilastollisesti erityisopettajan tehtävätyypissä. Opinto-ohjaajien määrä näyttäisi lisääntyneen vuoden 2008 tilanteeseen verrattuna. Ammatillisessa koulutuksessa työskennelleiden opettajien määrää ja kelpoisuutta on kuvattu tarkemmin taulukossa 4.

Taulukko 4: Ensisijaisesti ammatillisessa koulutuksessa työskennelleiden opettajien opettajakelpoisuus tehtävätyypeittäin vuosina 2008, 2010 ja 2013

Tehtävätyyppi	2008			2010			2013		
	Opettajia yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Opettajia yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Opettajia yht.	Opettajakelpoisuus on kunnossa	
		lkm	%		lkm	%		lkm	%
Rehtori, johtaja	185	172	93,0	163	147	90,2	142	135	95,1
Apulaisrehtori, aikuiskoulutusjohtaja, kurssiosaston johtaja, toimialajohtaja jne.	530	471	88,9	641	561	87,5	622	550	88,4
Lehtori	6393	5939	92,9	6160	5711	92,7	6425	6080	94,6
Päätoiminen tuntiopettaja	5790	3054	52,7	5903	3192	54,1	5970	4011	67,2
Sivutoiminen tuntiopettaja	694	233	33,6	603	223	37,0	511	232	45,4
Erityisopettaja	406	357	87,9	195	167	85,6	178	169	94,9
Opinto-ohjaaja	188	162	86,2	230	197	85,7	242	222	91,7
Muu tai tuntematon	642	320	49,8	619	339	54,8	927	585	63,1
Yhteensä	14828	10708	72,2	14514	10537	72,6	15017	11984	79,8

Vastausprosentti vuonna 2008 oli 87,5 %, vuonna 2010 86,2 % ja vuonna 2013 90 % . Lähde : Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväälliä 2008, 2010 ja 2013.

2.1.10 Laadunhallinta

Ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä ei tällä hetkellä ole erillisiä säädöksiä laadunhallinnasta. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 24 §:ssä säädetään kuitenkin koulutuksen arvioinnista. Pykälän mukaan koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä. Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa. Lisäksi pykälään sisältyy valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä, mutta tarkempia säännöksiä ei ole annettu.

Vastaavat säännökset ovat ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 §:ssä. Lisäksi ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 1 momentissa todetaan, että tutkintotoimikuntien yhtenä tehtävänä on varmistaa näyttötutkintojen järjestämisen laatua. Laadunvarmistus on osa tutkintotoimikuntien velvollisuutta arvioida näyttötutkinnon järjestäjien toimintaa suhteessa tavoitteisiin, lainsäädäntöön ja näyttötutkinnon järjestämissopimuksiin. Tutkintotoimikuntien tehtävänä on eri tavoin varmistaa, että tutkintotilaisuudet järjestetään myös käytännössä näyttötutkinnon järjestämissopimuksen ja -suunnitelman mukaisesti ja että tutkintotilaisuuksissa noudatetaan tutkinnon perusteita. Jos tutkintotoimikunta havaitsee ongelmia näyttötutkintojen järjestämisessä, sen tulisi puuttua niihin.

2.1.11 Koulutusvienti

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa ei ole erillisiä säädöksiä koulutusviennistä, sillä säädökset on tehty vastaamaan kansallisiin koulutustarpeisiin. Osa ammatillisen koulutuksen järjestäjistä on tehnyt ammatillisen koulutuksen vientiä osana ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 48 §:n mukaista maksullista palvelutoimintaa. Maksullista palvelutoimintaa koskevia säännöksiä sovelletaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n viittaussäännöksen nojalla myös ammatillisessa aikuiskoulutuksessa.

Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry [1]teki loka-marraskuussa 2014 jäsenistölleen kyselyn koulutusviennistä. Kyselyyn vastasi 35 koulutuksen järjestäjää eri puolelta Suomea. Kyselyn perusteella koulutusvienti kiinnostaa ammatillisen koulutuksen järjestäjiä ja sen kehittämiseen löytyy selkeästi halua. Yli puolet vastanneista on jo sisällyttänyt koulutusviennin osaksi organisaation strategiaa. Lähes kolmanneksella on järjestämislupa vieraskieliseen tutkintoon. Muutama vastanneista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä hallinnoi jo useiden miljoonien eurojen arvoista koulutusviennin projektisalkkua. Useimmat koulutuksen järjestäjät ovat kuitenkin vasta tunnusteluvaiheessa ja tutustumassa kaupalliseen toimintaan kansainvälisillä markkinoilla.

[1] AMKE ry:n :n jäseninä on 83 ammatillisen koulutuksen järjestäjää, joissa opiskelee yli 90 % ammatillisen koulutuksen opiskelijoista.

2.1.12 Työvoimakoulutus

Työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tarjoavat julkisia työvoima- ja yrityspalveluja siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) säädetään. Lain 1 luvun 2 §:n mukaan julkisilla työvoima- ja yrityspalveluilla edistetään työmarkkinoiden toimivuutta turvaamalla osaavan työvoiman saatavuutta ja tarjoamalla työtä hakeville mahdollisuuksia saada työtä sekä edistetään uuden yritystoiminnan syntymistä ja kehitetään yritysten toimintaedellytyksiä ja työelämän laatua.

Julkisena työvoima- ja yrityspalveluna tarjotaan työnvälityspalveluita, tieto- ja neuvontapalveluita, osaamisen kehittämispalveluita sekä yritystoiminnan käynnistämis- ja kehittämispalveluita. Julkiseen työvoima- ja yrityspalveluun kuuluvat myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiset tuet ja korvaukset.

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoaminen perustuu lain 4 §:n mukaan elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden tarpeisiin ja muutosten ennakointiin. Työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja asiakas arvioivat yhdessä asiakkaan palvelutarpeen, jonka perusteella tarjotaan julkisia työvoima- ja yrityspalveluja, jotka parhaiten turvaavat osaavan työvoiman saatavuutta ja edistävät henkilöasiakkaan sijoittumista avoimille työmarkkinoille sekä edistävät yritystoiminnan käynnistymistä tai kehittymistä.

Työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi tuottaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetut palvelut itse tai hankkia ne osaksi tai kokonaan palvelujen tuottajilta valtion talousarviossa palvelujen hankkimista varten osoitetulla määrärahalla. Valtion talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokassa työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitettujen määrärahojen (työllisyysmäärärahat) avulla tuetaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (1073/2012) 1 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen hankinnasta. Työ- ja elinkeinotoimisto voi hankkia julkisia työvoima- ja yrityspalveluja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen määräämissä rajoissa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä työ- ja elinkeinotoimistot voivat myös yhdessä suorittaa hankintoja.

Työvoimakoulutuksesta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvussa. Luvun 1 §:n mukaan työvoimakoulutuksella parannetaan aikuisten ammattitaitoa, mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka ja heidän valmiuksiaan toimia yrittäjänä sekä edistetään ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta ja uuden yritystoiminnan syntymistä.

Työvoimakoulutuksena tarjotaan ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta sekä kotoutumisen edistämisestä annetun lain 20 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutusta. Työvoimakoulutuksena voidaan lisäksi tarjota aikuisten perusopetusta, jos perusopetuksen oppimäärän puuttuminen on esteenä ammatillisen koulutuksen suorittamiselle.

Luvun 3 §:n mukaan opiskelijaksi työvoimakoulutukseen voidaan valita koulutukseen ja sen tavoitteena olevaan ammattiin tai tehtävään soveltuva henkilö, jolla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve. Alle 20-vuotias oppivelvollisuuden suorittanut voidaan valita ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen vain, jos koulutuksen suorittaminen ei ole mahdollista tai muutoin tarkoituksenmukaista omaehtoisena opiskeluna.

Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaan sovelletaan lisäksi kyseistä koulutusta koskevia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain, ammattikorkeakoululain (351/2003) ja yliopistolain (558/2009) säännöksiä opiskelijaksi ottamisen perusteista, kelpoisuudesta opintoihin, esteettömyydestä ja opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä sekä opiskelijaksi ottamiseen tai opiskelijavalintaan liittyvästä tiedonsaannista.

Työ- ja elinkeinotoimisto päättää opiskelijoiden valitsemisesta koulutukseen. Kun kyse on korkeakoulututkintoon johtavista opinnoista, opiskelijaksi ottamisesta päättää korkeakoulu. Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintatilaisuudet ja valintamenettelyyn liittyvät soveltuvuuskokeet ovat työvoimakoulutukseen hakeutuvalle maksuttomia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §:n mukaan työvoimakoulutukseen haetaan sähköisesti siihen tarkoitetussa verkkopalvelussa. Työvoimakoulutukseen voi hakea myös työ- ja elinkeinoministeriön lomakkeella, joka jätetään allekirjoitettuna työ- ja elinkeinotoimistoon. Jos koulutus toteutetaan koulutuksen yhteishankintana ja koulutus järjestetään pääasiassa tietyn yrityksen palveluksessa oleville työntekijöille tai vuokratyöntekijöille, työvoimakoulutukseen haetaan käyttämällä työ- ja elinkeinoministeriön vahvistamaa ryhmähakemuslomaketta, vastaavat tiedot sisältävää muuta lomaketta taikka sähköistä menettelyä. Työvoimakoulutukseen hakevan on pyynnöstä toimitettava hakemuksensa liitteeksi opiskelijavalinnan ja koulutuksen suorittamisen kannalta tarpeelliset lisäselvitykset ja todistukset.

Opiskelijoiden valinnasta työvoimakoulutukseen säädetään valtioneuvoston asetuksen 10 §:ssä. Pykälän mukaan opiskelijavalinnasta vastaavan työ- ja elinkeinotoimiston tulee varmistaa, että hakija täyttää koulutuksen yleiset ja kullekin koulutukselle erikseen asetetut muut pääsyvaatimukset. Opiskelijavalinnassa voidaan käyttää työ- ja elinkeinohallinnon ulkopuolisia asiantuntijoita, haastatteluja sekä soveltuvia testimenetelmiä. Jos koulutus toteutetaan koulutuksen yhteishankintana, koulutuksen rahoittamiseen osallistuva työnantaja, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantaja tai yrittäjyysoikeudet luovuttava yritys voi osallistua opiskelijavalintaan valintaryhmän jäsenenä. Työvoimakoulutukseen haetaan ensisijaisesti verkossa työ- ja elinkeinopalvelujen verkkosivustolta saatavalla verkkohakemuksella. Opiskelijavalinnan tekee valintaryhmä. Valintaryhmässä ovat työ- ja elinkeinotoimiston lisäksi edustettuina kouluttaja sekä yhteishankintakoulutuksen kyseessä ollessa työnantaja tai muu yhteisö. Tämän lisäksi on tarvittaessa mahdollista käyttää muita soveltuvia asiantuntijoita, kuten lääkäreitä, sosiaaliviranomaisia tai tietyn ammatti- tai toimialan asiantuntijoita. Hankintasopimuksessa nimetty työ- ja elinkeinotoimisto päättää opiskelijoiden valinnasta koulutukseen. Valintapäätöksestä on käytävä ilmi koulutukseen hakeneet, valinnan perusteet ja menettelyt sekä valituksi tulleet, varasijoille valitut ja valitsematta jääneet hakijat sekä perustelut valitsematta jättämiselle. Jos koulutukseen on haettu ryhmähakemuksella, työ- ja elinkeinotoimisto vahvistaa valinnan hyväksymällä hakemuksen.

Työvoimakoulutukseen on käytetty viime vuosina vajaa puolet julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden määrärahoista ja vuonna 2015 työvoimakoulutukseen käytettiin 208 miljoonaa eu-

roa. Työvoimakoulutuksessa aloitti vuonna 2015 noin 58 800 opiskelijaa, joista 14 000 maahanmuuttajien kotoutumis- tai luku- ja kirjoitustaidon koulutukseen. Ammatillisena työvoimakoulutuksena on toteutettu työttömille ja työttömyysuhanalaisille työnhakijoille paitsi ammatillista lisä- ja täydennyskoulutusta, myös uuteen ammattiin ja tutkintoon valmistavaa koulutusta. Vuonna 2014 työvoimakoulutuksessa suoritettiin yli 5 000 aikuisten näyttötutkintoa ja vajaat 8 000 tutkinnon osaa.

2.1.13 Opiskelijahuolto

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevan opiskelijan oikeudesta opiskeluhuoltoon säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013). Voimassa oleva oppilas- ja opiskelijahuoltolaki koskee myös perusopetusta ja lukiokoulutusta ja sen tarkoituksena on muun muassa ollut luoda oppilas- ja opiskelijahuollon jatkumon esiopetuksesta toiselle asteelle ja sen mukaiset palvelut on suunniteltu palvelemaan lasten ja nuorten etua ja tarpeita. Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia ei sovelleta ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:n 4 momentissa tarkoitettuun yksityisopiskelijaan, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetussa koulutuksessa olevaan opiskelijaan eikä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 17 §:ssä tarkoitetussa oppisopimuskoulutuksessa olevaan opiskelijaan, jos oppisopimuskoulutuksena järjestetään näyttötutkinnon suorittamiseen valmistavaa koulutusta tai sellaista lisäkoulutusta, joka ei johda tutkintoon. Opiskeluhuoltoon kuuluvat oppilas- ja opiskelijahuoltolain 3 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhuolto sekä opiskeluhuollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Oppilaitoksen sijaintikunta vastaa psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestämisestä.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 a §:n mukaan opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Koulutuksen järjestäjän tulee toimia yhteistyössä opiskeluhuollon palveluita antavien ja järjestävien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijoille tietoa käytettävissä olevista opiskeluhuollon eduista ja palveluista sekä tarvittaessa ohjata opiskelijaa hakemaan näitä etuja ja palveluita.

Opiskeluterveydenhuollosta säädetään terveydenhuoltolaissa (1326/2010) ja neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (338/2011). Terveydenhuoltolain 17 §:n mukaan kunnan perusterveydenhuollon on järjestettävä opiskeluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien lukioiden, ammatillista koulutusta antavien oppilaitosten sekä korkeakoulujen opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään tarkemmin opiskeluterveydenhuoltoon oikeutetuista oppilaitosten opiskelijoista. Asetuksen 3 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan terveydenhuoltolain 23 §:ssä tarkoitettuja oppilaitoksia, joiden opiskelijoille kunnan on järjestettävä opiskeluterveydenhuollon palvelut, ovat ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetut oppilaitokset ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetut oppilaitokset. Asetuksen 3 §:n 2 momentin mukaan oppilaitoksen opiskelijana pidetään 1 momentissa tarkoitetun oppilaitoksen opiskelijaa, joka opiskelee opintotukilain mukaiseen opintotukeen

oikeuttavassa koulutuksessa. Kunta voi järjestää opiskeluterveydenhuollon muullekin kuin 2 momentissa tarkoitetulle opiskelijalle.

Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät

1) oppilaitoksen opiskeluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein;

2) opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen, johon sisältyvät lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoille kaksi määräaikaista terveystarkastusta ja kaikille opiskelijoille terveystarkastukset yksilöllisen tarpeen mukaisesti;

3) terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen järjestäminen opiskelijoille, mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto mukaan lukien;

4) opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen.

Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös opiskelijan työssäoppimisen ja työharjoittelun aikainen terveydenhuolto.

Kunnan perusterveydenhuollon on opiskeluterveydenhuollon palveluja järjestäessään toimittava yhteistyössä alaikäisen opiskelijan vanhempien ja huoltajien, muun opiskelijahuolto- ja opetushenkilöstön sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. Opiskeluterveydenhuolto on osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 a §:n mukaista opiskelijahuoltoa. Kunnan perusterveydenhuollosta vastaavan viranomaisen tulee osallistua lukiolain ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 14 §:n mukaisen opetussuunnitelman laatimiseen siltä osin, kun se koskee opiskelijahuoltoa sekä oppilaitoksen ja kodin välistä yhteistyötä.

2.1.14 Muut etuudet

Opintotuki

Suomen kansalaiselle, joka harjoittaa Suomessa oppivelvollisuuden jälkeisiä, päätoimisia opintoja, jotka kestävät yhtäjaksoisesti vähintään kaksi kuukautta, myönnetään opintotukea siten kuin tässä opintotukilaissa (65/1994) säädetään. Opintotukena myönnetään opintorahaa, asumislisää sekä opintolainan valtiontakaus. Opintotukilain 4 §:n 3 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa säädettyä ammatillista koulutusta tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta tai muuta ammatillista lisäkoulutusta. Opintotukea ei lain 6 §:n 1 momentin mukaan kuitenkaan myönnetä sille, joka on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan järjestettävässä oppisopimuskoulutuksessa tai julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisessa työvoimakoulutuksessa.

Opintotuen myöntämisen yleisinä edellytyksinä ovat oppilaitokseen hyväksyminen, opintojen päätoiminen harjoittaminen ja opinnoissa edistyminen sekä taloudellisen tuen tarve. Ammatil-

liset opinnot ovat opintotukilain 5 a §:n 3 momentin mukaan päätoimisia, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään kolme opintoviikkoa tai 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti. Kun opintojen laajuutta ei ole mitoitettu opintoviikkoina eikä osaamispisteinä, edellytetään opetus- tai koulutusohjelman mukaiseen opetukseen tai opintoihin kuuluvaan harjoitteluun osallistumista keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus on kuitenkin aina päätoimista.

Opintotukea myönnetään ammatilliseen koulutukseen päätoimisten opintojen ajaksi. Säännönmukaisen opiskeluajan päätyttyä opintotukea voidaan myöntää enintään 12 kuukauden ajalle. Säännönmukaisella opiskeluajalla tarkoitetaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 31 §:n tai lukiolain 24 §:n 1 momentin mukaista pidentämätöntä suoritusaikaa taikka opetussuunnitelman mukaista suoritusaikaa, jos suoritusaikaa ei ole lainsäädännössä määritelty. Ammatillisessa peruskoulutuksessa eli ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opintotuki myönnetään ensin opintojen laajuutta vastaavalle ajalle, esimerkiksi 180 osaamispisteen ammatillisessa perustutkinnossa yleensä 3 opiskeluvuoden ajalle. Muussa kuin lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa opintotuki myönnetään pääsääntöisesti koulutuksen keston mukaiselle ajalle tai opintojen laajuutta vastaavalle ajalle (4,5 osaamispistettä/opiskelukuukausi tai 3 opintoviikkoa/opiskelukuukausi), jos kestoa ei ole vahvistettu. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa opintotuki myönnetään henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaiselle ajalle, kuitenkin enintään kolmelle vuodelle. Opintojen edistymistä pidetään opintotukilain 5 b §:n 1 momentin mukaan riittävänä, jos opiskelijan päätoiminen opiskeluaika ei tule olennaisesti ylittämään kyseisiä opintoja varten määriteltyä tukiaikaa. Opintotukilainsäädännössä toisen asteen koulutuksen opintojen riittävälle edistymiselle ei ole säädetty tarkkoja opintosuoritusrajoja. Käytännössä ohjeelliset rajat riittävälle edistymiselle ovat keskimäärin 4,5 osaamispistettä/ opiskelukuukausi tai 3 opintoviikkoa/opiskelukuukausi (Kansaneläkelaitoksen etuusohje, opintotuki 15.08.2016, kela.fi).

Kansaneläkelaitoksen opintoetuustilaston 2014/15 mukaan lukuvuonna 2014-2015 opintotuen saajista noin 91 000 oli ammatillisten oppilaitosten opiskelijoita. Opintotuen saajia mainittuja lukuvuonna oli yhteensä noin 290 000. Opintotuen saajista noin 5000 oli ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten opiskelijoita, 274 ammatillisten erikoisoppilaitosten opiskelijoita, 739 ammatillisten erityisoppilaitosten opiskelijoita.

Koulumatkatuki

Tuen myöntämisestä lukio-opintoja tai ammatillisia opintoja harjoittavan opiskelijan asunnon ja oppilaitoksen välisestä päivittäisestä koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin säädetään lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetussa laissa (jäljempänä koulumatkatukilaki, 48/1997). Koulumatkatukilain 2 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa asuva opiskelija, joka opiskelee Suomessa päätoimisesti ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:ssä säädetyssä koulutuksessa tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädetyssä näyttötutkintona suoritettavassa ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa omaehtoisessa koulutuksessa. Opiskelun päätoimisuudesta säädetään opintotukilaissa. Koulumatkatukeen ei kuitenkaan ole oikeutettu etä- tai yksityisopetuksena tai maksullisena palvelutoimintana järjestettävän koulutuksen tai oppisopimuskoulutuksen opiskelija.

Koulumatkatuen myöntämisen edellytyksenä on pitkä koulumatka ja soveltuva matkustustapa, joita määriteltäessä otetaan huomioon matkasta kuukausittain aiheutuvat säännölliset kustan-

nukset, opiskelijan mahdollisuus käyttää julkista liikennettä sekä opiskelun yhtäjaksoisuus. Koulumatkatukea voidaan koulumatkatukilain 3 §:n mukaan myöntää, jos opiskelijan: 1) yhdensuuntaisen koulumatkan pituus on vähintään 10 kilometriä, 2) kuukausittaiset koulumatkasta aiheutuvat kustannukset ylittävät 54 euroa sekä

3) käyttämä matkustustapa on joukkoliikenne tai koulutuksen järjestäjän järjestämä koulukuljetus taikka 4 a §:ssä säädettyjen edellytysten täyttyessä muu soveltuva oma matkustustapa. Koulumatkatukea ei myönnetä opiskelijalle, joka voisi asua maksutta koulutuksen järjestäjän ylläpitämässä asunnossa, jollei opiskelija erityisistä syistä voi ottaa asuntoa vastaan tai joka saa tukea koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin muun lain nojalla.

Koulumatkatuen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että opiskelijalla on vähintään seitsemän koulumatkatukeen oikeuttavaa yhdensuuntaista matkaa viikossa yhdenjaksoisen vähintään 18 päivän ajan.

Kansaneläkelaitoksen opintoetuustilaston 2014/15 mukaan lukuvuoden 2014-2015 kaikkiaan noin 52 500 koulumatkatuen saajasta noin 37 500 oli ammatillisten oppilaitosten opiskelijoita. Näistä noin 29 000 oli alle 20-vuotiaita.

Aikuiskoulutustuki

Suomessa asuvien palkansaajien ja yrittäjien ammattitaidon kehittämistä ja ylläpitoa koskevan koulutuksen ajalta myönnettävästä eläkevakuutettuun ansiotyöhön perustuvasta aikuiskoulutustuesta säädetään aikuiskoulutustuesta annetussa laissa (1276/2000). Aikuiskoulutustuesta annetun lain mukaisena etuutena myönnetään aikuiskoulutustukea korvaukseksi opiskelun aikaisesta ansionmenetyksestä. Lisäksi voidaan myöntää opintotukilain (65/1994) mukainen opintolainan valtiontakaus. Lain 5 §:n mukaan palkansaajan aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä on, että 1) henkilöllä on 7 §:n mukaista työssäoloaikaa tukikauden alkamiseen mennessä vähintään kahdeksan vuotta, 2) päätoiminen palvelussuhde samaan työnantajaan on tukikauden alkamiseen mennessä kestänyt yhdessä tai useammassa jaksossa vähintään vuoden, 3) henkilö on opintovapaalaissa (273/1979) tarkoitetulla opintovapaalla tai vastaavalla työnantajan kanssa muuten sovitulla vapaalla koulutuksen perusteella ja 4) työstä poissaolo koulutuksen johdosta kestää yhtäjaksoisesti vähintään kaksi kuukautta tai aikuiskoulutustukea haetaan lain 12 a §:n mukaisesti soviteltuna. Henkilö ei menetä oikeuttaan palkansaajan aikuiskoulutustukeen, jos hänen työsuhteensa irtisanotaan tukikauden alkamisen jälkeen hänestä itsestään riippumattomista syistä.

Aikuiskoulutustuesta annetun lain 5 a §:n mukaan yrittäjän aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä on, että 1) yrittäjällä on lain 7 §:n mukaista työssäoloaikaa tukikauden alkamiseen mennessä vähintään kahdeksan vuotta, 2) yrittäjä on välittömästi ennen tukikauden alkamista toiminut vähintään vuoden lain 3 §:ssä tarkoitettuna yrittäjänä, 3) opiskelu kestää yhdenjaksoisesti vähintään kaksi kuukautta tai, jos koulutus ei ole yhdenjaksoista, se kestää useammassa jaksossa yhteensä vähintään 43 päivää ja 4) yrittäjän tukikauden aikaiset yritystoiminnan ansiot ovat vähentyneet vähintään kolmasosalla verrattuna viimeiseen ennen opiskelun alkua toimitettuun verotukseen. Yrittäjällä ei ole oikeutta saada aikuiskoulutustukea, jos hänen tukikauden aikaiset muut kuin yritystoiminnasta saadut ansiotulonsa ylittävät kolme neljäsosaa yrittäjälle maksetun aikuiskoulutustuen määrästä. Yrittäjällä tarkoitetaan lain 3 §:n mukaan henkilöä, joka päätointaan varten on yrittäjän eläkelain (1272/2006) tai maatalousyrit-

täjän eläkelain (1280/2006) mukaisesti velvollinen ottamaan sanottujen lakien mukaisen vakuutuksen.

Aikuiskoulutustuesta annetun lain 6 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla aikuiskoulutustukea voidaan myöntää päätoimisesti opiskelevalle henkilölle, joka osallistuu sellaiseen opetusministeriön toimialaan kuuluvaan ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettuun koulutukseen, joka johtaa ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon tai edellä tarkoitettujen tutkintojen osien suorittamiseen taikka on edellä sanottujen lakien mukaista lisä- ja täydennyskoulutusta.

Koulutusrahaston tilastotiedon mukaan vuonna 2015 kaikista yhteensä noin 20 500 aikuiskoulutustuen saajasta yhteensä noin 6200 opiskeli ammatillisessa oppilaitoksessa (koulutusrahasto.fi).

2.1.15 Ammatillisen koulutuksen rahoitus

Ammatillisen koulutuksen rahoituksesta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009), jäljempänä *rahoituslaki*, sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1766/2009), jäljempänä *rahoitusasetus*. Rahoituslaissa ja -asetuksessa käytetyn terminologian mukaisesti ammatillisella peruskoulutuksella tarkoitetaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain perusteella järjestettävää koulutusta sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain perusteella järjestettävää näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta. Ammatillisella lisäkoulutuksella tarkoitetaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain perusteella järjestettävää ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä muuta ammatillista lisäkoulutusta.

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjille myönnettävä rahoitus on osa kuntien valtionosuusjärjestelmää, jonka puitteissa valtio ja kunnat rahoittavat yhdessä ammatillista peruskoulutusta. Ammatillisen lisäkoulutuksen julkinen rahoitus on kokonaisuudessaan valtionrahoitusta. Lisäksi osa ammatillisesta koulutuksesta järjestetään henkilöstökoulutuksena, jolloin rahoitukseen osallistuvat myös henkilöstöään kouluttavat yritykset.

Koulutuksen järjestäjän saama rahoitus muodostuu koulutusmuodoittain rahoituksen perusteena olevien suoritteiden ja laskennallisten yksikköhintojen perusteella. Suoriteyksiköitä ovat esimerkiksi opiskelijamäärät ja opiskelijatyövuodet. Yksikköhinnat perustuvat ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisiin valtakunnallisiin toteutuneisiin käyttökustannuksiin.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus perustuu laskennalliseen järjestelmään ja niin sanottuun ylläpitäjämalliin, jossa rahoitus myönnetään koulutuksen järjestäjälle, joka päättää rahoituksen kohdentamisesta. Koulutuksen järjestäjille maksetaan yksikköhinnan mukainen rahoitus täysimääräisesti lukuun ottamatta kuntia. Kuntien saamasta valtionosuusrahoituksesta vähennetään asukaskohtainen kuntaosuus, jolloin vältytään tarpeettomalta ristikkäiseltä maksuliikenteeltä. Kunnan laskennallisesta omarahoitusosuudesta säädetään rahoituslain 8 §:ssä. Voimassa olevan säännöksen mukaan kuntien omarahoitusosuus lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannuksista on 58,11 prosenttia kuntien valtionosuuden perusteesta.

Kunnat osallistuvat ammatillisen peruskoulutuksen rahoitukseen kunnan asukasmäärän mukaisessa suhteessa. Vuodelle 2016 laskettu kunnan rahoitusosuus on 291,92 euroa/asukas.

Rahoituslain 32 §:ssä säädetään arvonlisäveron huomioon ottamisesta yksityisen koulutuksen järjestäjän rahoituksessa. Kyseisen säännöksen mukaan koulutuksen yksikköhintoja korotetaan yksityisen koulutuksen järjestäjän osalta siten, että korotus vastaa yksityisten koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityiselle koulutuksen järjestäjälle aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista mainitussa koulutusmuodossa. Yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhintaan lisätään arvonlisäveron osuus, joka vuonna 2016 on 4,91 %.

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen määräytymisperusteet

Rahoituslain 5 §:n mukaan ammatillisessa peruskoulutuksessa rahoitus määräytyy opiskelijamäärien ja opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen perusteella. Rahoituslain 23 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään vuosittain seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteena käytettävät lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja taiteen perusopetuksen keskimääräiset yksikköhinnat siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään. Mainituissa valtionosuuslain pykälissä säädetään muutoksista, jotka otetaan huomioon keskimääräisiä yksikköhintoja laskettaessa. Näitä ovat valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muutokset, peruspalveluiden hintaindeksiin perustuvat kustannustason arvioidut muutokset sekä valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistukset. Ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta vuonna 2016 on 10 465,32 euroa.

Rahoituslain 23 §:n 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö määrää yksikköhinnat. Yksikköhinnat määrätään siten, että yksikköhintojen mukaisesti lasketut rahoituksen perusteena käytettävät euromäärät yhteenlaskettuina vastaavat keskimääräisten yksikköhintojen perusteella laskettavia euromääriä. Rahoituslain 25 §:n 1 momentissa säädetään ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhintojen laskennasta valtakunnallisten toteutuneiden kokonaiskustannusten perusteella. Kustannuksia laskettaessa otetaan huomioon yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna ammatillisen koulutuksen järjestäjille aiheutuneet ammatillisen koulutuksen, valmentavien koulutusten sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun näyttötutkintona suoritettavan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen valtakunnalliset kokonaiskustannukset. Oppisopimuskoulutuksesta aiheutuneita kustannuksia ei oteta huomioon. Rahoituslain 31 §:ssä säädetään yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävistä kustannuksista.

Rahoituslain 25 §:n 2 momentissa säädetään ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhintojen laskemisesta koulutusaloittain. Yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan koulutusaloittain siten, että kunkin koulutusalan koulutuksesta aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan kunkin koulutusalan koulutusta saaneiden opiskelijoiden yhteismäärällä mainittuna vuonna.

Taulukko 5: Alakohtaiset yksikköhinnat vuonna 2016 (euroa)

1. Humanistinen ja kasvatusala	9 311,88
2. Kulttuuriala	11 172,81
3. Yht.kuntat., liiket. ja hallinnonala	7 674,24
4. Luonnontieteiden ala	8 052,31
5. Tekniikan ja liikenteen ala	10 700,59
6. Luonnonvara- ja ympäristöala	14 433,26
7. Sosiaali-, terveys ja liikunta-ala	8 563,69
8. Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	10 295,77
Yhteensä	10 465,32

Yksikköhintojen porrastamisesta koulutusalan sisällä säädetään rahoitusasetuksen 4 §:n 1 momentissa, jossa säädetään tutkinnoista tai tutkintojen osaamisaloista, joissa ammatillisen peruskoulutuksen koulutusalakohtaiset yksikköhinnat ovat korkeammat kuin muussa saman koulutusalan koulutuksessa.

Taulukko 6: Porrastusprosentit vuonna 2016

Koulutusala	Koulutus	Korotus %
2. Kulttuuriala	- Musiikkialan perustutkintoon johtava koulutus	40
5. Tekniikan ja liikenteen ala	- Elintarvikealan perustutkintoon johtava meijerialan koulutusohjelma	35
	- Merenkulun perustutkintoon johtava koulutus	25
	- Logistiikan perustutkinto, kuljetuspalvelujen koulutusohjelma autonkuljettajakoulutus	35
	- linja-autonkuljettajan ja yhdistelmäajoneuvonkuljettajan koulutus	70
	- Lentokoneenasennuksen perustutkintoon johtava koulutus	55
	- Rakennusalan perustutkintoon johtava maanrakennuskoneenkuljetuksen koulutusohjelma	70
6. Luonnonvara- ja ympäristöala	- Metsäalan perustutkintoon johtava metsäkoneenkuljetuksen koulutusohjelma	90
	- Muu metsäalan perustutkintoon johtava koulutus	40
	- Hevostalouden perustutkintoon johtava koulutus	25
7. Sosiaali-, terveys ja liikunta-ala	- Liikunnanohjauksen perustutkintoon johtava koulutus	55

Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen yksikköhinta määrätään porrastamalla ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräistä yksikköhintaa rahoitusasetuksen 4 §:n 2 momentin mukaan kertoimella 0,80. Vuonna 2016 ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen yksikköhinta on 8 372,26 euroa.

Rahoitusasetuksen 4 §:n 3 momentin mukaan koulutusalakohtaisia yksikköhintoja ja ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen yksikköhintaa korotetaan erityisopetuksessa 47 prosenttia. Yksikköhintaan tehtävistä korotuksista ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitetun erityisopetuksen erityistehtävän perusteella järjestettävässä koulutuksessa säädetään rahoitusasetuksen 9 §:ssä. Korotuksia sovelletaan sekä tutkintotavoitteisen koulutuksen koulutusalakohtaiseen yksikköhintaan että valmentavan koulutuksen yksikköhintaan. Koulutusalakohtaisia yksikköhintoja korotetaan euromäärällä, joka saadaan kertomalla koulutusalakohtainen yksikköhinta luvulla 1,31. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen rahoitukseen puolestaan sovelletaan ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräistä yksikköhintaa kerrottuna luvulla 1,65 eli vuonna 2016 yksikköhinta on 17 267,78 euroa. Lisäksi asetuksessa säädetään vaikeavammaisuuden sekä henkilökohtaisen koulunkäyntiavustajan käyttämisen perusteella tehtävistä yksikköhinnan korotuksista. Vaikeavammaisuuden perusteella myönnettävä korotus on keskimääräinen yksikköhinta kerrottuna luvulla 1,12 ja henkilökohtaisen koulunkäyntiavustajan käyttämisen perusteella myönnettävä korotus keskimääräinen yksikköhinta kerrottuna luvulla 2,72.

Yksikköhinnan korottamisesta opiskelijan saaman majoitusedun perusteella säädetään rahoitusasetuksen 10 §:ssä. Säännöksen mukaan yksikköhintaa korotetaan majoitusedun saaneiden opiskelijoiden osalta euromäärällä, joka on 15 prosenttia ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän perusteella järjestettävässä koulutuksessa korotus on 63 prosenttia ja sisäoppilaitoksessa järjestetyssä koulutuksessa 26 prosenttia ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Rahoituksen perusteeksi ilmoitettuja majoitettuja opiskelijoita oli kaikkiaan yhteensä 10 239 opiskelijaa.

Rahoituslain 25 §:n 6 momentin mukaan oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinta on 63,13 prosenttia ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Lisäksi oppisopimuskoulutuksen yksikköhintaa korotetaan erityisopetuksessa 50 prosentilla. Oppisopimuskoulutuksessa yksikköhintaa ei porrasteta koulutusalojen perusteella. Vuonna 2016 arvonlisäveroton yksikköhinta on 6 606,76 euroa..

Rahoituslain 25 §:n 4 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi koulutuksen järjestäjälle määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella tai muusta erityisestä syystä korottaa yksikköhintaa. Säännöksen perusteella myönnetään vuosittain niin sanotut yksikköhinnan harkinnanvaraiset korotukset. Yksikköhinnan harkinnanvaraisen korottamisen perusteena voi olla esimerkiksi järjestämisluvassa määrätty erityinen koulutustehtävä, koulutuksen järjestäjän kokonaistaloudellinen tilanne, poikkeuksellisen kallis koulutus tai valtakunnallinen kehittämishanke. Myös järjestäjäkentän kokoamista on järjestäjäfuusioiden alkuvaiheen kustannusten perusteella tuettu yksikköhinnan harkinnanvaraisilla korotuksilla. Vuonna 2016 yksikköhinnan harkinnanvaraista korotusta haki 33 järjestäjää, joista 28:lle myönnettiin korotusta. Näistä

harkinnanvarainen korotus fuusion aiheuttamien kustannusten perusteella myönnettiin kahdeksalle järjestäjälle.

Rahoituslain 25 §:n 2 momentin mukaan ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhintoja porrastetaan myös koulutuksen tuloksellisuuden perusteella. Tuloksellisuuteen perustuva porrastus määräytyy opiskelijoiden työllistymisen, jatko-opintoihin siirtymisen, koulutuksen keskeyttämisen ja opintojen suoritusajan perustella (vaikuttavuusmittari) sekä henkilöstön kelpoisuuden ja kehittämistoimenpiteiden perusteella (henkilöstömittarit). Tuloksellisuuden perusteella määräytyvä osuus on enintään kolme prosenttia 25 §:n 1 momentissa tarkoitetuista valtakunnallisista kokonaiskustannuksista. Yksikköhinnan porrastamisesta toiminnan tuloksellisuuden perusteella sekä tuloksellisuuden arvioinnissa käytettävistä mittareista säädetään rahoitusasetuksen 5-7 §:ssä. Tulosindeksin laskennan ulkopuolelle jäävät ne ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät, joista tulosindeksin laskennan edellyttämää tietoa ei ole saatavissa tai joiden opiskelijamäärä on niin vähäinen, että tulosindeksiä ei voida tilastollisesti luotettavalla tavalla laskea. Tulosindeksiä ei myöskään lasketa koulutuksen järjestäjälle, jolle on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 9 §:n nojalla määrätty erityinen koulutustehtävä järjestää erityisopetusta.

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus myönnetään kahden vuosittaisen laskentapäivän eli tammikuun 20 päivän ja syyskuun 20 päivän opiskelijamäärien perusteella. Opiskelijamäärien laskennasta säädetään rahoituslain 48 §:ssä ja rahoitusasetuksen 21 §:ssä. Varainhoitovuoden ennakollinen rahoitus lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan ja rahoitus tarkistetaan varainhoitovuoden toteutuneen opiskelijamäärän mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä.

Koulutuksen järjestämisluvassa määrätään koulutuksen järjestäjän enimmäisopiskelijamäärä, joka on myös koulutuksen järjestäjän saaman rahoituksen perusteena huomioon otettavien suoritteiden enimmäismäärä. Ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa oppisopimuskoulutuksessa oppisopimusten järjestäjäkohtaista määrää ei kuitenkaan kiintiöidä, vaan koulutusta saa järjestää ja koulutusta rahoitetaan kysynnän mukaisesti.

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen määräytymisperusteet

Ammatillisen lisäkoulutuksen valtionrahoitusta myönnetään ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen ja niihin valmistavan koulutuksen sekä muun kuin näyttötutkintoon valmistavan ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämiseen. Rahoitusta myönnetään myös ilman valmistavaa koulutusta näyttötutkintoina suoritettavien ammatillisten perustutkintojen toteuttamiseen.

Rahoituslain 5 §:n mukaan oppilaitosmuotoisessa ammatillisessa lisäkoulutuksessa rahoitus määräytyy koulutuksen järjestäjälle valtionrahoituksen laskemisen perusteeksi vahvistetun opiskelijatyövuosien määrän sekä opiskelijatyövuotta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Rahoitusasetuksen 30 §:n mukaan yksi opiskelijatyövuosi on 190 vähintään seitsemän tunnin mittaista työpäivää opiskelijaa kohden. Sellainen näyttötutkinnon osa, joka suoritetaan osallistumatta tutkintoon valmistavaan koulutukseen vastaa rahoitusta määrättäessä kahdeksaa prosenttia täydestä opiskelijatyövuodesta.

Rahoituslain 49 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain kunkin koulutuksen järjestäjän laskennallisen valtionrahoituksen perusteena käytettävän opiskelijatyö-

vuosimäärän valtion talousarviossa määritellyn enimmäismäärän rajoissa. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvissa on määritelty kullekin koulutuksen järjestäjälle opiskelijatyövuosien vuotuinen vähimmäismäärä. Opiskelijatyövuosien vahvistamisen lähtökohtana on vakiintuneesti käytetty varainhoitovuotta edeltävien kahden vuoden toteutuneiden sekä perustietokyselyssä ilmoitettujen opiskelijatyövuosien mukaista keskiarvoa, mutta opiskelijatyövuosia vahvistetaan kuitenkin aina vähintään järjestämisluvan mukaiseen vähimmäismäärään saakka. Vuonna 2015 toteutui yhteensä 17 733,2 opiskelijatyövuotta, josta ns. omaehtoisen koulutuksen opiskelijatyövuosia yhteensä 15 854.

Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintojen laskemisesta säädetään rahoituslain 27 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat lasketaan rahoituslain 23 §:n 1 momentin mukaisen ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan perusteella erikseen omaehtoiseen lisäkoulutukseen ja henkilöstökoulutukseen. Rahoituslain 10 §:n 1 momentin mukaan oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusprosentti on omaehtoisessa koulutuksessa 85,60 prosenttia ja henkilöstökoulutuksessa 47,23 prosenttia. Omaehtoisen ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusprosentissa on otettu huomioon, että kyseisessä koulutuksessa opiskelijalta voidaan periä kohtuullinen opiskelijamaksu. Henkilöstökoulutuksen valtionosuusprosentissa puolestaan on otettu huomioon, että henkilöstökoulutuksen rahoitukseen osallistuvat myös yritykset.

Yksikköhintojen porrastamisesta eri hintaryhmiin säädetään rahoitusasetuksen 11 §:ssä. Hintaryhmät perustuvat koulutuksen järjestämiskustannuksissa oleviin ala- ja tutkintokohtaisiin eroihin. Rahoitusasetuksen 11 §:n mukaan ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintaa korotetaan lisäksi 50 prosentilla ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta niiden opiskelijoiden osalta, joilla annetaan erityisiä opetus- ja oppilashuoltopalveluita opiskelijan vamman, sairauden tai niihin rinnastettavan syyn vuoksi.

Rahoituslain 10 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjälle myönnetään rahoitusta oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksia varten euromäärä, joka saadaan, kun mainittua koulutusta saavien opiskelijoiden määrät kerrotaan mainittua koulutusta varten opiskelijaa kohden määrätyillä yksikköhinnoilla. Rahoituslain 27 §:n 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö määrää vuosittain valtion talousarvion rajoissa oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat. Yksikköhinnat määrätään erikseen ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä muuta ammatillista lisäkoulutusta varten. Oppisopimuskoulutuksessa yksikköhintoja ei porrasteta koulutusalakohtaisesti. Vuonna 2016 oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen yksikköhinta on 3 268,70 euroa ja muun ei-tutkintotavoitteisen ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinta on 2 360,73 euroa.

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvassa määrätään oppisopimusten vuotuinen vähimmäismäärä ja oppisopimusten enimmäismääristä päätetään vuosittain valtion talousarviossa ja järjestäjäkohtaisesti vuosittain ministeriön enimmäismääräpäätöksellä. Opiskelijamäärien laskennasta säädetään rahoitusasetuksen 21 §:ssä. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävässä ammatillisessa lisäkoulutuksessa rahoitus suoritetaan laskentapäivien keskiarvon mukaisesti, mutta kuitenkin enintään opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen mukaisten suoritemäärien rajoissa.

Rahoituslain 27 §:n 3 momentin mukaan ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintoja porrastetaan myös tuloksellisuuden perusteella. Tuloksellisuuden osuus on enintään kolme prosenttia koulutuksen järjestäjien yksikköhintojen laskennassa käytettävien valtionosuuksien laskennallisesta perusteesta. Tuloksellisuuteen perustuva valtionosuuden määrä määräytyy suoritettujen ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteella. Tulosrahoitus lasketaan kullekin koulutuksen järjestäjälle vahvistettavaan yksikköhintaan sisältyvänä osana. Tulosrahoituksen määräytymisestä ja järjestäjäkohtaisten tulosrahoitusosuuksien enimmäismääristä säädetään tarkemmin rahoitusasetuksen 12 §:ssä.

Ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoituksesta säädetään rahoituslain 10 §:n 3 momentissa. Kyseisen säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjälle myönnetään valtionosuutta ammatillisen erikoisoppilaitoksen käyttökustannuksia varten euromäärä, joka saadaan, kun koulutuksen järjestäjälle rahoituksen laskemisen perusteeksi vahvistettu opiskelijatyöpäivien määrä kerrotaan opiskelijatyöpäivää kohden määrätyllä yksikköhinnalla. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteena käytettävien opiskelijatyöpäivien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä opiskelijatyöpäivien lukumäärä perustuu vakiintuneesti kahden varainhoitovuotta edeltävän vuoden tilastointipäivinä ilmoitettujen opiskelijatuntien perusteella. Valtion talousarviossa on erikseen määritelty Suomen Ilmailuopistolle vuosittain myönnettävien opiskelijatyöpäivien enimmäislukumäärä. Rahoituslain 27 §:n 4 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö määrää vuosittain ammatillisten erikoisoppilaitosten opiskelijatyöpäiväkohtaisen yksikköhinnan. Yksikköhinta määrätään tarkistamalla edelliselle vuodelle määrättyä yksikköhintaa soveltamisvuoden arvioituun kustannustasoon.

Rahoituksen laskeminen ja maksaminen

Rahoituslaissa tarkoitettuja käyttökustannuksia koskevissa asioissa valtioapuviranomaisena toimii opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta Opetushallitus vastaa valtionosuusjärjestelmän tietojen keruusta ja laskentapalveluista. Laskennan tietojärjestelmä- ja raportointipalvelut ostetaan Tampereen yliopistolta ja lisäksi osa tiedonkeruusta ostetaan Tilastokeskukselta.

Rahoituslain 50 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää lain 6 §:ssä tarkoitetun kunnan valtionosuuden, 7 §:ssä tarkoitetun kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän koulutuksen rahoituksen sekä 10 §:ssä tarkoitetun ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuuden hakemuksetta kunnalle tai muulle koulutuksen järjestäjälle. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaa rahoituksen käyttökustannuksiin koulutuksen järjestäjälle siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 49 §:ssä säädetään. Kyseisen säännöksen mukaan palvelukeskus maksaa mainitussa laissa tarkoitetut valtionosuudet ja kotikuntakorvaukset sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa ja vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitetut valtionosuudet ja muun rahoituksen yhtenä kokonaisuutena. Mainitut erät maksetaan varainhoitovuoden alusta kuukausittain yhtä suurina erinä. Lisäksi palvelukeskus perii kunnalta valtionosuuden ja kunnan omarahoitusosuuden välisen erotuksen, jos kunta on velvoitettu suorittamaan omarahoitusosuutena enemmän kuin mitä kunnalle valtionosuutena maksetaan.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Ruotsi

Ruotsissa oppivelvollisuuden jälkeen opiskelijat voivat mennä johonkin ammatillisen koulutuksen ohjelmaan (yrkesprogram) tai korkea-asteen koulutukseen valmistavaan koulutukseen (högskoleförberedande program) lukiokoulussa. Aikuiset, joilla ei ole toisen asteen koulutusta tai jotka haluavat vaihtaa ammattia, voivat mennä kunnalliseen aikuisten toisen asteen ammatilliseen koulutukseen (kommunal vuxenutbilning). Toisen asteen ammatillinen koulutus sisältää kolmivuotisia valtakunnallisia ammatillisia koulutusohjelmia, joiden tavoitteena on valmistaa opiskelijoita ammattiin. Jos opiskelijalla ei ole kelpoisuutta tiettyyn valtakunnalliseen koulutusohjelmaan, hän voi osallistua johdanto-ohjelmaan (introduktion) korjatakseen tämän puutteen. Erilaisia johdanto-ohjelmia on viisi, ja niiden tarkoituksena on antaa opiskelijan yksilöllisiin koulutustarpeisiin räätälöity koulutus, joka selkeyttää koulutuspolkuja, johtaa työmarkkinoille sekä antaa perustan jatkokoulutukselle. Esimerkiksi kielipainotteisen johdantokoulutuksen (språkintroduktion) tavoitteena on antaa maahanmuuttajanuorelle valmiuksia ruotsin kielessä ja mahdollistaa eteneminen toiselle asteelle tai muuhun koulutukseen. Ammatillisesti suuntautuneen johdantokoulutuksen (yrkesintroduktion) tavoitteena on puolestaan parantaa pääsyä ammatilliseen koulutukseen tai työhön. Ne opiskelijat, joilla on oppimisvaikeuksia, voivat peruskoulun jälkeen osallistua nelivuotiseen toisen asteen koulutukseen erityisopetuksessa. Tarjolla on kahdeksan valtakunnallista ohjelmaa sekä yksilöllisiä ohjelmia, joiden tavoitteena on valmistaa ammattiin. Myös aikuisille on tarjolla erityisopetusta.

Tanska

Tanskassa on paljon erilaisia ammatillisia koulutuksia, joiden kesto vaihtelee 1,5 ja 5,5 vuoden välillä. Useimpien koulutusten kesto on 3,5—4 vuotta. Suomalaisen ammatilliseen koulutukseen valmistavan koulutuksen kaltaisia koulutuksia ei ole. Tanskassa noin 60 prosenttia nuorista käy vapaaehtoisen peruskoulun 10. luokan ennen ammatilliseen koulutukseen siirtymistä. Peruskoulun 10. luokan tavoitteena on selkiyttää opiskelijan valintaa joko lukion tai ammatillisen koulutuksen välillä. Aikuiskoulutuksessa on tarjolla kaksi valmistavan koulutuksen vaihtoehtoa. Valmistava koulutus (FVU) antaa matemaattiset ja lukutaidon perusvalmiudet sekä parantaa oppimisvalmiuksia ja tanska toisena kielenä -taitoja. Yleinen aikuiskoulutus (AVU) puolestaan on tarkoitettu aikuisille, joilla ei ole perusopetuksen yläkoulun tasoista koulutusta tai jotka tarvitsevat täydennystä joissakin oppiaineissa. Tämä koulutus on samantasoista yhdeksännen tai kymmenennen luokan opintojen kanssa.

Norja

Norjassa kaikilla peruskoulun käyneillä on lain mukaan oikeus mennä kolmevuotiseen ylempään toisen asteen koulutukseen. Opiskelija voi valita kolmesta yleisaineen ohjelmasta ja yhdeksästä ammatillisen aineen ohjelmasta. Norjalla on hyvin kehittynyt ammatillisen koulutuksen järjestelmä, joka linkittyy oppisopimuskoulutukseen. Toisen asteen ammatillinen koulutus järjestetään yleisimmin niin sanotun 2+2 -mallin mukaan, joka sisältää kaksi vuotta käytännön opetusta oppilaitoksessa lyhyine työharjoitteluineen ja sen jälkeen on kaksi vuotta oppisopimuskoulutusta, johon kuuluu työtä yrityksessä tai julkisessa organisaatiossa.

Islanti

Islannissa kaikki 16-vuotiaat perusopetuksen päättäneet voivat päästä toisen asteen koulutukseen. Opinto-ohjelmien pituus vaihtelee kahdesta lukukaudesta neljään vuoteen. Opintoaika on jaettu perusosaan, joka on yhteinen useimmille saman alan opinnoille, sekä erikoistumisopintoihin. Melkein kaikki ammatillinen koulutus rakentuu duaalijärjestelmään, missä suurin osa koulutuksesta tapahtuu oppilaitoksessa, mutta sisältää myös työpaikoilla tapahtuvaa koulutusta. Vain vähemmistöissä tutkintoja kaikki koulutus on oppilaitosmuotoista.

Alankomaat

Alankomaissa oppivelvollisuus päättyy 16-vuotiaana. Vuodesta 2008 lähtien käytössä on ollut vielä yksi lisävuosi niille 16—17-vuotiaille, jotka eivät ole saavuttaneet yleiseen tai ammatilliseen toisen asteen koulutukseen siirtymiselle asetettuja vaatimuksia. Ammatilliseen koulutukseen valmistava koulutus (VMBO) on nelivuotinen ja tarkoitettu 12—16-vuotiaille opiskelijoille, jotka eivät pystyisi suorittamaan ammatillista tutkintoa edes tukiopetuksen avulla valmistavaa koulutusta käymättä. Toisin kuin muut toisen asteen koulutusväylät, valmistava koulutus ei välttämättä johda suoraan toisen asteen amVMBO:ssa on tarjolla neljä koulutusväylää. Ammatillisesti valmistavan väylän matalampi taso (VMBO-BL, basis beroepsgerichte leerweg) valmistaa lyhytkestoisiin toisen asteen koulutuksiin. Ammatillisesti valmistavan väylän korkeampi taso (VMBOKL, kaderberoepsgerichte leerweg) valmistaa pitkiin 3- ja 4-vuotisiin toisen asteen koulutuksiin. Lisäksi on olemassa yleissivistävä teoreettinen väylä ja ammatillisesti suuntautuneempi teoreettinen väylä, jotka mahdollistavat siirtymisen ylempään toisen asteen koulutukseen.

Itävalta

Itävallassa oppivelvollisuus alkaa 6-vuotiaana ja kestää yhdeksän vuotta. Neljän vuoden jälkeen 10-vuotiaina oppilaat siirtyvät alemman toisen asteen koulutukseen. Tällöin alkaa ensimmäinen eriytyminen oppilaiden jakautuessa kolmeen eri koulutyyppiin, jotka kestävät neljä vuotta. Näiden jälkeen vaihtoehtoina ovat nelivuotinen ylemmän akateemisen toisen asteen koulun sykli (AHS-Oberstufe) sekä vaihtoehtoja erilaisten ammatillisten väylien välillä. Ammattikoulutukseen mennään kahdeksannelta luokalta ja koulutus on nelivuotinen. Lisäksi vaihtoehtona on ammatilliseen koulutukseen valmistava koulutus (Polytechnische Schule, PTS), joka on yksivuotinen toisen asteen koulutus (grade 9). Valmistavan koulutuksen tavoitteena on edistää oppilaiden koulutusta viimeisenä kouluvuotena sekä tukea koulutus- ja ammatinvalinnassa. Itävallan koulutusjärjestelmässä on vuodesta 2008 lähtien ollut käytössä myös alle 18-vuotiaille tarkoitettu koulutustakuu. Koulutustakuu on tarkoitettu niille nuorille, joilla ei ole paikkaa toisen asteen koulutuksessa tai oppisopimuspaikkaa. Erityispedagogista tukea tarvitseville nuorille sekä vammaisille ja muuten tukea tarvitseville nuorille on tarjolla integratiivista ammattikoulutusta (integrative Berufsausbildung). Tällaisten nuorten erityistarpeet voidaan huomioida pidentämällä oppisopimusaikaa yhdellä tai enintään kahdella vuodella taikka opiskelijan ja työnantajan sopimuksesta toteutettavalla osakoulutuksella.

Ranska

Ranskassa toisen asteen 7-vuotinen koulutus alkaa jo 11 vuoden iässä ja jakautuu kahteen tasoon, alempaan ja ylempään toisen asteen koulutukseen. Toiseen asteeseen kuuluva ensimmäinen aste (stage) on pakollinen, ja sitä käydään collegessa (collége) neljä vuotta (11—15 -

vuotiaana). Ne, joilla on oppimisvaikeuksia, käyvät collegen yleistä tai ammatillista linjaa, joka käsittää oppivelvollisuuden vähimmäisvaatimukset. Collegessa on tarjolla myös vaativampia ammatillispainotteisia ohjelmia. Ylemmän toisen asteen koulutuksessa voi suuntautua joko yleiseen, tekniseen tai ammatilliseen koulutukseen. Collegen jälkeen koulu suosittelee sopivaa jatkokoulutusta oppilaalle koulutodistusten ja kiinnostuksen perusteella. Opintoja voi jatkaa joko lukiossa, joka järjestää yleisopintoja tai teknisiä opintoja taikka ammatillisessa lukiossa (lycée). Ammattilukiossa voi suorittaa kahden vuoden opinnoilla myös kaksivuotisen CAP-tutkinnon (certificat d´aptitude professionelprofessionelle). Koulutukseen voi yhdistää myös oppisopimusta.

Euroopan unionin suositukset ja aloitteet

Suomen ammatillisen koulutuksen kehittämiseen vaikuttavat Euroopan unionin suositukset ja aloitteet koulutuksen kehittämiseksi. Keskeisimmät Euroopan maiden ammatillisen koulutuksen – kehittämiseen vaikuttavat suositukset ja suositukset ovat seuraavat:

Päätös yhteisön yhteisistä puitteista tutkintojen ja pätevyyksien selkeyttämiseksi 15.12.2004 toi käyttöön henkilökohtaisen, koordinoidun asiakirjoista koostuvan kansion (Europass), jota kansalaiset voivat halutessaan käyttää osoittaakseen ja esittääkseen tutkintonsa ja pätevyytensä eri puolilla Eurooppaa.

Suositus elinikäisen oppimisen avaintaidoista 18.6.2006 sisältää viitekehyksen, jonka avulla jäsenvaltiot voivat varmistaa, että yleissivistävän ja ammatillisen peruskoulutuksen suorittaneilla nuorilla on aikuiselämän, jatko-opintojen ja työelämän edellyttämät avaintaidot. Suositus auttaa lisäksi jäsenvaltioita varmistamaan, että aikuiset voivat kehittää ja päivittää avaintaitojaan läpi koko elämän.

Suositus eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen (EQF) perustamisesta elinikäisen oppimisen edistämiseksi 23.4.2008 vahvistaa yhteisen viitekehyksen kahdeksalle tutkinto-/osaamistasolle, jotka määritellään oppimistulosten kautta. Jokainen taso voidaan saavuttaa eri reittejä virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen kautta.

Suositus ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen eurooppalaisesta viitekehyksestä 18.6.2009 auttaa jäsenmaita kehittämään ammatillisen koulutuksen järjestelmiään ja ammatillisen koulutuksen laatua. Viitekehys sisältää laadunvarmistuksen eri vaiheet: suunnittelu, toteutus, arviointi ja tarkistus. Kullekin vaiheelle on suosituksessa asetettu yhteisiä laatuvaatimuksia ja ohjeellisia kuvaajia, joilla tuetaan viitekehyksen täytäntöönpanoa jäsenmaissa ja koulutuksen järjestäjän tasolla. Lisäksi viitekehyksen liitteenä on joukko indikaattoreita (esim. opettajien koulutukseen investoiminen), joista jäsenmaat voivat valita sopivimmat tukemaan ammatillisen koulutusjärjestelmien ja/tai koulutuksen järjestäjien laadun arviointia ja parantamista. Keskeisinä toimijoina viitekehyksen käyttöönotossa ovat kansalliset laadunvarmistuksen yhteyspisteet, jona Suomessa toimii Opetushallitus.

Suositus ammatillisen koulutuksen opintosuoritusten eurooppalaisen siirtojärjestelmän (ECVET) perustamisesta 18.6.2009 tarjoaa yhteiset menetelmäpuitteet, joilla helpotetaan oppimistuloksista myönnettyjen opintosuoritusten siirtoa yhdestä tutkintojärjestelmästä tai oppimispolusta toiseen. ECVET-järjestelmän menetelmäkehykseen sisältyy periaatteita ja teknisiä määritelmiä, joiden avulla tutkinnot voidaan esittää oppimistulosyksiköinä ja niihin liittyvinä EC-

VET-pisteinä, mikä mahdollistaa opintosuoritusten siirron ja keräämisen sekä kumppanuuksien tukemisen.

Suositus epävirallisen ja arkioppimisen validioinnista 22.12.2012 kehottaa jäsenvaltioita perustamaan vuoteen 2018 mennessä kansalliset järjestelyt epävirallisen ja arkioppimisen validiointia varten. Tähän sisältyy työttömille ja työttömyysuhan alaisille tarjottava mahdollisuus osallistua taitojen arviointiin ja kartoitukseen.

Suositus nuorisotakuun perustamisesta 22.4.2013 suosittelee, että alle 25-vuotiaille nuorille tarjotaan laadukas työ-, jatkokoulutus-, oppisopimus- tai harjoittelupaikka neljän kuukauden kuluttua työttömäksi joutumisesta tai virallisen koulutuksen päättämisestä. Siinä kehotetaan jäsenvaltioita tarjoamaan nuorille väyliä, joita pitkin palata koulutukseen, tai toisen mahdollisuuden tarjoavia koulutusohjelmia, joiden oppimisympäristöt sopivat kyseisten henkilöiden tarpeisiin ja antavat heille tilaisuuden hankkia puuttuva ammattitaito.

Suomi on ottanut suositusten mukaiset toimenpiteet käyttöön muutoin paitsi eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen osalta. Suomen tutkintojen ja muun osaamisen viitekehyksen käyttöönottoon liittyvä hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2016 niin, että viitekehys tulisi voimaan 1.1.2017.

Keskeisin ammatilliseen koulutukseen vaikuttava uusi Euroopan tason aloite on uusi osaamisohjelma (New Skills Agenda), jonka Euroopan komissio julkisti kesäkuussa 2016. Osaamisohjelman tavoitteena on varmistaa, että eurooppalaiset hankkivat jo varhain monia erilaisia taitoja ja että Euroopan inhimillinen pääoma hyödynnetään mahdollisimman hyvin. Näin voidaan lisätä työllistettävyyttä, kilpailukykyä ja kasvua Euroopassa. Käytännössä komissio ehdottaa, että seuraavien kahden vuoden aikana edistetään seuraavaa kymmentä eri tointa:

Taitotakuu, jolla autetaan matalan taitotason aikuisia hankkimaan vähimmäistason luku- ja laskutaito sekä digitaalitaidot sekä etenemään kohti toisen asteen tutkintoa.

Eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen tarkistaminen, jotta voidaan paremmin ymmärtää tutkintoja ja hyödyntää kaikkia käytettävissä olevia taitoja Euroopan työmarkkinoilla.

Digitaalitaitoja ja työpaikkoja edistävä koalitio, jossa tuodaan yhteen jäsenvaltiot ja koulutuksen, työelämän ja teollisuuden sidosryhmät ja kehitetään laaja digitaalinen lahjakkuusreservi. Lisäksi varmistetaan, että yksittäisillä henkilöillä ja työvoimalla Euroopassa on riittävät digitaalitaidot.

Suunnitelma taitoja koskevalle alakohtaiselle yhteistyölle, jotta voidaan parantaa taitoja koskevaa tietoa ja tarttua taitovajeeseen erityisillä talouden aloilla.

Väline kolmansien maiden kansalaisten osaamisprofiilin kartoittamiseksi, jotta voidaan aikaisessa vaiheessa kartoittaa turvapaikanhakijoiden, pakolaisten ja muiden maahantulijoiden taidot.

Europass-järjestelmän tarkistaminen, jotta tarjotaan ihmisille parempia ja helppokäyttöisempiä välineitä heidän taitojensa esittelemiseksi ja saadaan hyödyllistä reaaliaikaista tietoa taidoista ja suuntauksista ja siten helpotetaan ura- ja opintovalintoja.

Ammatillisen koulutuksen saaminen ensimmäiseksi valinnaksi parantamalla ammatillisessa koulutuksessa olevien mahdollisuuksia työhön perustuvaan oppimiseen sekä lisäämällä näkyvyyttä ammatillisen koulutuksen hyvistä tuloksista työmarkkinoilla.

Elinikäisen oppimisen avaintaidoista annetun suosituksen arviointi, jotta aiempaa useammat ihmiset voisivat hankkia ne perustaidot, joita 2000-luvulla tarvitaan työssä ja elämässä. Tässä keskitytään erityisesti yrittäjähenkisyyden ja innovointiin suuntautuneen ajattelutavan edistämiseen.

Aloite tutkinnon suorittaneiden jatkosijoittumisen kartoittamisesta, jotta voidaan parantaa tietoa siitä, miten opintonsa suorittaneet etenevät työmarkkinoilla.

Ehdotus, jolla analysoidaan edelleen ja vaihdetaan parhaita käytäntöjä tehokkaista tavoista käsitellä aivovientiä.

Euroopan unionin valtiontukea koskeva sääntely ja oikeuskäytäntö

Valtiontuen tunnusmerkkeinä ovat julkisten varojen tai tuen kanavoituminen yrityksiin taloudelliselle toimijalle siten, että toimenpide on valikoiva eli tuki esimerkiksi kohdistuu tietyille yrityksille ja se vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valtiontuesta on säädetty Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklassa, jonka 1 kohdan mukaan jollei perussopimuksissa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Siten rahoitusta, joka täyttää kaikki SEUT 107 artiklan 1 kohdan perusteet, voidaan pitää EU:n valtiontukisääntöjen vastaisena.

Komissio on julkaissut keväällä 2016 tiedonannon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta valtiontuen käsitteestä (2016/C 262/01). Tiedonannossa selvennetään komission käsitystä perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdasta siten kuin unionin tuomioistuimet ovat tulkinneet.

EU:n valtiontuki- ja ns. SGEI-sääntelyn (SGEI, yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut) kohteena ovat yritykset ja taloudellinen toiminta. Keskeistä on erityisesti taloudellisen ja ei-taloudellisen toiminnan määrittely. Valtiontukisääntöjä sovelletaan vain yrityksiin. Valtiontuen käsitettä koskevan komission tiedonannon mukaan Euroopan unionin tuomioistuin on johdonmukaisesti määritellyt yritykset taloudellista toimintaa harjoittaviksi yksiköiksi, riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta ja rahoitustavasta. Tietyn yksikön luokittelu yritykseksi riippuu näin ollen täysin sen toimintojen luonteesta. Sillä ei ole erityisesti merkitystä, onko yksikkö perustettu voiton tuottamiseksi. Myös voittoa tavoittelemattomat yksiköt voivat tarjota markkinoilla tavaroita ja palveluja. Kun näin ei ole, voittoa tavoittelemattomat yksiköt ovat valtiontukien valvonnan ulkopuolella. Yksikkö, joka harjoittaa sekä taloudellista että ei-taloudellista toimintaa, katsotaan yritykseksi ainoastaan taloudellisen toiminnan osalta. Kilpailusäännöissä tarkoitettua taloudellista toimintaa on kaikki toiminta, jossa tavaroita tai palveluja tarjotaan tietyillä markkinoilla.[2] Toiminnan luokitteleminen sosiaaliseksi toiminnaksi tai sen

[2] Esim. *Pavlov*-tuomio, asia C-180/98, 75 kohta

harjoittaminen voittoa tavoittelematta ei sinänsä riitä estämään sen luokittelemista taloudelliseksi toiminnaksi.

Valtiontuen käsitettä koskevan komission tiedonannon 28 kohdan mukaan julkista koulutusta, joka järjestetään valtion rahoittaman ja valvoman kansallisen koulutusjärjestelmän puitteissa, voidaan pitää muuna kuin taloudellisena toimintana. Komission tiedonannon mukaan unionin tuomioistuin on katsonut, että ”perustaessaan ja pysyttäessään tällaisen julkisen koulutusjärjestelmän, joka saa yleensä rahoituksensa julkisista varoista eikä oppilailta tai heidän vanhemmiltaan, valtio ei pyri harjoittamaan voittoa tuottavaa toimintaa, vaan se suorittaa yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja koulutuksellisia tehtäviään väestöään kohtaan”.

Komission tiedonannon 29 kohdan mukaan julkisen koulutuksen ei- taloudelliseen luonteeseen ei periaatteessa vaikuta se, että oppilaat tai heidän vanhempansa toisinaan joutuvat maksamaan opetus- tai ilmoittautumismaksuja, joilla katetaan osa järjestelmän toimintakuluista. Koska tällaiset maksut kattavat usein vain murto-osan palvelun todellisista kustannuksista, niitä ei voida pitää korvauksena tarjotusta palvelusta. Tämän vuoksi ne eivät muuta pääasiassa julkisin varoin rahoitetun yleisen koulutuspalvelun ei-taloudellista luonnetta. Näitä periaatteita voidaan soveltaa julkisiin koulutuspalveluihin kuten ammattikoulutukseen, yksityiskouluihin ja julkisiin kouluihin, lastentarhoihin, sivutoimiseen opetustoimintaan yliopistoissa sekä yliopisto-opetukseen.

Asiassa Humbel (C-263/86) ja asiassa Wirth (C-109/92) annetuista yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisuista ilmenee, että vastikkeellisten opetuspalvelujen olennaisena piirteenä on se, että oppilas tai muu yksityinen taho suorittaa maksuja, jotka vastaavat pääosin opetuksen taloudellisia kustannuksia. Tällöin opetuspalvelun tarjoamista on pidettävä taloudellisena toimintana. Jos valtiontuen kriteerit täyttyvät, tukea ei saa myöntää ilman komission hyväksyntää (SEUT 108 (3) artikla). Pääsääntönä on valtiontuen ennakkoilmoitusvelvollisuus.

Komission tiedonannon 30 kohdan mukaan julkiset koulutuspalvelut on erotettava palveluista, jotka rahoitetaan pääasiassa oppilaiden tai heidän vanhempiensa maksuilla tai kaupallisilla tuloilla. Esimerkiksi opiskelijoiden kokonaan rahoittamat ylemmän asteen koulutuspalvelut kuuluvat selvästi jälkimmäiseen luokkaan. Joissakin jäsenvaltioissa myös julkisyhteisöt voivat tarjota koulutuspalveluja, joita on niiden luonteen, rahoitusrakenteen ja kilpailevien yksityisten laitosten olemassaolon vuoksi pidettävä taloudellisina palveluina.

2.3 Nykytilan arviointi

Tutkinnot ja koulutukset

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää on uudistettu vastaaman työelämän, yksilöiden ja yhteiskunnan muuttuneita ja yhä nopeammin muuttuvia tarpeita 1.8.2015 voimaan tulleella lainsäädännöllä. Lainsäädännön uudistamisen yhteydessä luotiin puitteet selkeämmälle ja aiempaa paremmin työelämän vaatimuksia vastaavalle tutkintorakenteelle sekä tutkintojen perusteiden uudistamiselle. Ammatillisten tutkintojen osaamisperusteista määrittelyä ja tutkinnon osiin perustuvaa rakennetta vahvistettiin, mikä on tukenut joustavien ja yksilöllisten opintopolkujen rakentamista ja edistänyt aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista osaksi tutkintoa. Lisäksi parannettiin tutkintorakenteen ja sitä koskevan päätöksenteon nopeutta ja joustavuutta reagoida työelämässä ja yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin sekä

selkeytettiin ja yhdenmukaistettiin ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen lainsäädäntöä erityisesti tutkintorakennetta ja tutkintojen perusteita sekä osaamisperusteisuutta koskevan sääntelyn ja terminologian osalta. Ammatillisessa peruskoulutuksessa otettiin myös käyttöön eurooppalaiseen opintosuoritusten siirtojärjestelmään perustuvat osaamispisteet. Tutkintojen ja valmentavien koulutusten sekä niiden osien laajuutta ja syvyyttä kuvaavat osaamispisteet korvasivat opiskelujen kestoon perustuvat opintoviikot. Lisäksi ammatillisten perustutkintojen yhteisten tutkinnon osien rakennetta muutettiin osaamisperusteisemmaksi kokoamalla aiemmat oppiainemaiset yhteiset tutkinnon osat neljäksi temaattiseksi tutkinnon osaksi. Ammatillisen koulutuksen reformissa on tavoitteena jatkaa tutkintorakenteen uudistamistyötä tutkintojärjestelmän osaamisperusteisuuden ja joustavuuden lisäämiseksi.

Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne on kolmiportainen. Siihen kuuluu kolme tutkintotyyppiä: ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot. Kolmiportainen tutkintorakenne vastaa hyvin työelämän tarpeita eri osaamis- ja toimialoilla ja palvelee myös yksilön osaamisen kehittämistarpeita läpi työuran. Tutkintotyyppien tuottaman osaamisen määrittelyyn perustuva kolmiportainen rakenne, jossa osaaminen kasvaa ja syvenee perustutkinnoista erikoisammattitutkintoon, tukee uraohjusta ja selkiyttää yksilön valintoja. Lisäksi se auttaa työelämää hahmottamaan, minkä tasoista ja mitä osaamista työnhakijalla oikeastaan on. Ammatillisten perustutkintojen, ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen suhde toisiinsa määrittyy kuitenkin aina toimialan luonteen ja tarpeiden mukaisesti. Lainsäädäntö ei edellytä, että tutkinnot tutkintotyypeittäin rakentuvat jatkumona, jossa osaaminen karttuu aiemmassa tutkinnossa osoitetulle osaamiselle. Käytännössä osaamisvaatimukset voivat rakentua alan tarpeista lähtevästi siten, että tutkinnot muodostavat kehittymispolun, jossa ammattitutkinnot rakentuvat perustutkintojen ja erikoisammattitutkinnot ammattitutkintojen jatkumona. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot voivat toimia myös täysin toisistaan itsenäisinä kokonaisuuksina, ja ammattitutkinnot voivat olla myös alalle tulotutkintoja etenkin silloin, kun alalla ei ole lainkaan perustutkintoa.

Kolmiportainen tutkintorakenteen ongelmana on, että se saattaa lisää tutkintojen määrää ja johtaa epätarkoituksenmukaisiin päällekkäisyyksiin tutkintojen ammattitaitovaatimuksissa. 2000-luvulla ammatillisten tutkintojen määrä on kasvanut merkittävästi. Etenkin ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rakenne on tällä hetkellä huomattavan tiheä. Useilla opintoaloilla on tutkintoja, joiden ammattitaitovaatimukset ovat lähellä toisiaan, jolloin tutkinnon suorittajan ja työelämän on useissa tapauksissa vaikea nähdä lähitutkintojen eroja tai niistä koostuvaa ammatillista osaamista. Osa tutkinnoista on lisäksi hyvin rajattuun ammattiosaamisen alueeseen kohdistuvia ja ammattitaitovaatimuksiltaan liian suppeita nopeasti muuttuvan ja moninaistuvan työelämän tarpeisiin. Tiheä tutkintorakenne hidastaa myös työelämässä havaittujen uusien osaamistarpeiden nopeaa viemistä tutkintojärjestelmään. Tiheässä tutkintorakenteessa uuteen osaamistarpeeseen vastataan pääsääntöisesti uudella tutkinnolla, mikä edellyttää sekä tutkintorakenneasetuksen muuttamista että uusia tutkinnon perusteita ja vie näin ollen aikaa. Nopeasti muuttuva työelämä edellyttää, että myös ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmä kykenee reagoimaan muuttuviin osaamistarpeisiin nykyistä ketterämmin ja työelämän muutoksia ennakoiden.

Edellä kuvatut ongelmat ovat kuitenkin ratkaistavissa tutkintorakennetta systemaattisesti kehittämällä. Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 15.4.2015 työelämän ohjausryhmän kehittämään ammatillisen koulutuksen tutkintorakennetta kolmiportaisen tutkintorakenteen mukaisesti. Tavoitteena on poistaa epätarkoituksenmukaisia päällekkäisyyksiä sekä vähentää ammatillisten tutkintojen, erityisesti ammatti- ja erikoisammattitutkintojen määrää yhdistämällä niitä

laaja-alaisemmiksi kokonaisuuksiksi, jotta tutkintorakenne on sekä kansalaisille että työelämälle nykyistä helpommin ymmärrettävä kokonaisuus ja mahdollistaa nykyistä paremmin erilaisten osaamisten yhdistämisen ja yksilöllisten opintopolkujen rakentamisen. Laaja-alaiset ammatilliset tutkinnot mahdollistavat lisäksi sen, että uusiin osaamistarpeisiin voidaan vastata vain tutkinnon perusteita muuttamalla, mikä nopeuttaa työelämän osaamistarpeisiin vastaamista.

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot muodostuvat nykyisin pakollisista ja valinnaisista ammatillista tutkinnon osista. Ammatillisissa perustutkinnoissa on lisäksi yhteisiä tutkinnon osia ja vapaasti valittavia tutkinnon osia, jotka sisältyvät vain ammatillisena peruskoulutuksena suoritettaviin ammatillisiin perustutkintoihin. Yhteisiä tutkinnon osia ovat viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen. Ammatillisen perustutkinnon näyttötutkintona suorittavat vain tutkintoon kuuluvat ammatilliset tutkinnon osat, eikä heillä ole edes halutessaan mahdollisuutta suorittaa yhteisiä ja vapaasti valittavia tutkinnon osia, vaikka etenkin yhteiset tutkinnon osat saattaisivat olla heille tarpeen työelämässä ja jatko-opinnoissa tarvittavien perustaitojen kehittämisen näkökulmasta. Tämä asettaa ammatillisen perustutkinnon suorittajat keskenään eriarvoiseen asemaan tutkinnon suorittamistavan mukaan. Yhdenvertaisuuden lisäämiseksi ammatillisen perustutkinnon muodostumisen tulisi olla sama kaikilla tutkinnon suorittajilla. Lisäksi yhteisiä tutkinnon osia tulisi kehittää niin, että niiden oppiainemaisuutta vähennetään ja niiden osaamisperusteisuutta ja työelämälähtöisyyttä lisätään. Tällöin yhteiset tutkinnon osat vastaisivat nykyistä paremmin myös työelämästä tutkintoa suorittamaan tulevien tarpeita ja ne voitaisiin aiempaa helpommin suorittaa ammatillisten tutkinnon osien yhteydessä.

Nykyiset yhteiset tutkinnon osat ovat olleet voimassa 1.8.2015 lähtien. Niiden laaja-alaisuutta ja rakentumista temaattisista kokonaisuuksista on pidetty hyvänä, samoin niihin sisältyvää varsin laajaa valinnaisuutta. Toisaalta niiden rakenne on koettu hankalaksi yksilöllisten opintopolkujen rakentamisen näkökulmasta. Erityisesti sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osaa on pidetty tutkinnon muodostumista mutkistavana ja nimeltään epäonnistuneena, koska se voi käytännössä sisältää hyvin monenlaista osaamista, myös muihin yhteisiin tutkinnon osiin sisältyvää osaamista. Tämä on johtanut muun muassa siihen, että tutkintotodistukset eivät aina anna oikeaa kuvaa yksilön osaamisesta. Jos opiskelija on valinnut sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osan osa-alueeksi ainoastaan matematiikkaa tai fysiikkaa ja kemiaa, tämä valinnainen osaaminen on tutkintotodistuksessa sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osassa, vaikka se kuuluisi luontevimmin matemaattis-luonnontieteelliseen tutkinnon osaan. Yhteisten tutkinnon osien rakennetta onkin tarpeen selkeyttää ja yksinkertaistaa.

Ammatillisten perustutkintojen vapaasti valittavat tutkinnon osat voivat nykysäädösten mukaan olla muun muassa ammatillisia tutkinnon osia tai yhteisiä tutkinnon osia. Lisäksi osa ammatillista tutkinnon osista voidaan tutkinnon perusteissa osoittaa vapaasti valittaviin tutkinnon osiin. Tämä tekee perustutkintojen muodostumissäännöistä monimutkaisia ja vaikeasti hahmotettavia. Perustutkinnon rakenteen tulisi olla nykyistä yksinkertaisempi.

Tutkintojen mitoitusperiaatteet ja laajuus

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavien perustutkintojen ja niiden osien sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen ja työhön ja itsenäiseen elämään val-

mentavan koulutuksen ja niiden osien laajuus ilmaistaan voimassa olevan lainsäädännön mukaan osaamispisteillä. Osaamispisteet ovat tutkintoa tai valmentavaa koulutusta tai niiden osaa täydentävää tietoa ja kuvaavat osaamisen laajuutta ja syvyyttä yhdenmukaisella tavalla. Näyttötutkinnoissa ei ole käytössä laajuusmittaa. Laajuusmitan puuttuminen on heikentänyt näyttötutkintojen läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta etenkin kansainvälisissä yhteyksissä ja johtanut siihen, että näyttötutkintoja ja niiden osia on mitoitettu epävirallisesti monin eri tavoin osaamisen laajuuden kuvaamiseksi. Ammatillisen koulutuksen järjestelmän selkeyden ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi kaikissa ammatillisissa tutkinnoissa on tarpeen ottaa käyttöön yhtenäinen mitoitusperuste, osaamispisteet. Osaamispisteiden avulla tehdään tutkinnon edellyttämän osaamisen syvyys ja laajuus työnantajalle ja tutkinnon suorittajalle näkyväksi niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Lisäksi osaamispisteitä voidaan hyödyntää joustavien ja yksilöllisten opintopolkujen rakentamisessa silloin, kun tutkintoon sisällytetään tutkinnon osia muista ammatillisista tutkinnoista.

Tutkinnon suorittaminen ja osaamisen arviointi

Ammatillisen perustutkinnon voi voimassa olevan lainsäädännön mukaan suorittaa kahdella eri tavalla, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisesti ammatillisena peruskoulutuksena tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lainsäädännön mukaisesti näyttötutkintona. Kahden tutkinnon suorittamistavan etuna on, että lainsäädännön avulla voidaan huolehtia siitä, että erilaiset asiakasryhmät voidaan ohjata suorittamaan tutkintoa niille parhaiten soveltuvin tavoin. Lisäksi lainsäädännössä voidaan selkeästi määritellä, kuka maksaa tutkintomaksun tai opiskelijamaksuja ja miten eri asiakasryhmien tutkinto muodostuu. Perusopetuksen päättävän ikäluokan tarpeet tulevat huomioiduiksi ammatillisen peruskoulutuksen kautta, ja työkokemusta jo hankkineiden erilaiset tarpeet ja tavoitteet voidaan vastaavasti huomioida joustavasti näyttötutkintojen ja henkilökohtaistamisen kautta. Käytännössä lainsäädännössä määritellyt ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen asiakasryhmät eivät kuitenkaan ole sisäisesti yhtenäisiä, vaan kummankin asiakasryhmän sisällä on yksilöitä, joilla on erilaisia tarpeita. Tästä näkökulmasta eri asiakasryhmille suunnatut erilaiset tutkinnon suorittamistavat pitävät tarpeettomasti yllä nuorten ja aikuisten ammatillisen koulutuksen rajaaitoja, jotka hallitusohjelman mukaan tulisi poistaa.

Eri asiakasryhmille suunnatut erilaiset tutkinnon suorittamistavat ovat ammatillisen osaamisen osoittamisen ja arvioinnin osalta hyvin lähellä toisiaan. Ammatillisessa peruskoulutuksessa ammatillisten tutkinnon osien osaaminen osoitetaan tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja prosesseissa. Näitä tilanteita kutsutaan ammattiosaamisen näytöiksi. Näyttötutkinnoissa osaaminen osoitetaan tutkintotilaisuuksiksi kutsutuissa tilanteissa, joissa myös tehdään käytännön työtehtäviä aidoissa työelämän työtilanteissa ja -prosesseissa. Käytännössä eroa on lähinnä siinä, miten tiukasti pidetään kiinni siitä, että osaaminen osoitetaan nimenomaan työpaikalla, ja kuinka monta arvioijaa päättää osaamisen arvioinnista. Niinpä etenkin opiskelijoiden ja työelämän edustajien on ollut vaikea erottaa eri tutkinnon suorittamistapoja toisistaan ja hahmottaa, minkä lainsäädännön mukaan opiskelija on kulloinkin tutkintoa suorittamassa.

Jos koulutuksen järjestäjä järjestää ammatillista perustutkintoa sekä ammatillisena peruskoulutuksena että näyttötutkintona, sen tulee tällä hetkellä laatia samaan tutkintoon sekä näyttötutkinnon järjestämissuunnitelma tutkintotoimikuntaa varten että osaamisen arviointisuunnitelman osana olevan suunnitelman ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista ammattiosaamisen näyttöjen toimielintä varten. Molempia suunnitelmia päivitetään tarvittaes-

sa, muun muassa tutkinnon perusteiden uudistuessa. Eri tahoille tehtävistä toisistaan poikkeavista suunnitelmista on aiheutunut päällekkäistä työtä koulutuksen järjestäjille. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot voidaan suorittaa vain näyttötutkintona, joten tältä osin päällekkäistä työtä ei ole.

Näyttötutkinnot arvioidaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti tutkinnon osittain niin, että arvioinnista päättävät yhdessä työnantajan, työntekijöiden ja opetusalan edustaja. Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista päättävät tällä hetkellä opettajat ja työelämän edustajat yhdessä tai erikseen. Nykyisen näyttötutkintojärjestelmän kolmikantaisen arvioinnin etuna on, että työelämä on vahvasti mukana arvioinnissa, kun arvioijana ovat työelämän puolelta sekä työantajien että työntekijöiden edustaja. Kolmikantaisen arvioinnin ongelmana on kuitenkin ollut se, että etenkin työnantajia on ollut käytännössä vaikeaa saada arvioimaan tutkintotilaisuuksia. Heille on jouduttu joissakin tapauksissa maksamaan arvioinnista. Lisäksi monilla työnantajia edustavilla arvioijilla ei ole riittävää suoritettavaan tutkintoon ja tutkinnon osaan liittyvää käytännön ammattitaitoa, jolloin heidän panoksensa arvioinnissa on jäänyt vähäiseksi. Nykyisen ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnin etuna on, että se on arvioijien suhteen joustava. Arvioijana voivat olla joko työelämän edustaja ja opettaja yhdessä tai jompikumpi yksin. Ongelmana ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnissa on ollut se, että jos arvioijana on pelkästään opettaja, työelämän ääni osaamisen laadun varmistuksessa ei kuulu lainkaan. Toisaalta, jos arvioijana on pelkästään työelämän edustaja, arviointia ei aina tehdä tutkinnon perusteissa määrättyjen arviointikriteerien mukaisesti, vaan suhteessa esimerkiksi työelämän arvioijan omaan osaamiseen tai muiden tutkinnon suorittajien osaamiseen, jolloin opiskelijoiden yhdenvertaisuus kärsii.

Osaamisen arviointiin liittyvien suunnitelmien ja osaamisen arvioijien ohella tutkinnon suorittajille ja opiskelijoille annettavat todistukset ja todistusten antaja poikkeavat toistaan sen mukaan, millä tavoin tutkinto on suoritettu. Ammatillisessa peruskoulutuksessa tutkintotodistuksen ja muut todistukset antaa koulutuksen järjestäjä. Sekä tutkintotodistustodistus että todistus tutkinnon osien suorittamisesta sisältää kaksi osaa, josta toinen antaa tietoa suoritetuista tutkinnon osista ja toinen suoritetuista ammattiosaamisen näytöistä. Näyttötutkintojen tutkintotodistuksen ja tutkinnon osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta, ja todistus on yksiosainen. Se sisältää tiedot suoritetuista tutkinnon osista. Edellä kuvatut erot asiakirjoissa ja toimintatavoissa ovat aiheuttaneet ylimääräistä hallinnollista työtä koulutuksen ja näyttötutkinnon järjestäjille ja asettaneet tutkinnon suorittaneet osittain eriarvoiseen asemaan sen suhteen, mitä tietoa tutkintotodistus sisältää ja kuinka pian tutkinnon suorittamisen jälkeen tutkintotodistus on mahdollista saada.

Myös osaamisen arvioinnin oikaisukäytännöt poikkeavat voimassa olevan lainsäädännön mukaan toistaan ammatillisessa peruskoulutuksessa ja näyttötutkinnoissa. Ammatillisessa peruskoulutuksessa oikaisupyyntö tehdään ensimmäisessä vaiheessa suullisesti tai kirjallisesti rehtorille tai arvioinnista päättäneelle, näyttötutkinnoissa puolestaan kirjallisesti arvioinnin suorittaneille arvioijille. Toisen vaiheen oikaisupyyntö tehdään ammatillisessa peruskoulutuksessa kirjallisesti koulutuksen järjestäjän asettamalle ammattiosaamisen näyttöjen toimielimelle, näyttötutkinnoissa valtakunnalliselle tutkintotoimikunnalle, joka edelleen juridisesti viime kädessä päättää näyttötutkintojen arvioinnista. Erilaiset oikaisukäytännöt asettavat tutkinnon suorittajat eriarvoiseen asemaan muun muassa sen suhteen, missä määrin oikaisua voidaan pyytää taholta, joka ei ole osallistunut arvioinnista päättämiseen.

Valmentavat koulutukset

Erilaiset ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavat ja valmentavat koulutukset yhdistettiin 1.8.2015 voimaan tulleella lainmuutoksella kahdeksi kokonaisuudeksi, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaksi koulutukseksi sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaksi koulutukseksi. Nämä kaksi uutta koulutuskokonaisuutta ovat osoittautuneet toimiviksi.

Opiskeluvalmiuksia parantavat opinnot

Opiskeluvalmiuksia parantavia opintoja koskevat säännökset lisättiin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin 1 päivänä elokuuta 2015 voimaan tulleella lailla (247/2015) samassa yhteydessä kun ammatillisen peruskoulutuksen annettuun lakiin lisättiin ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta koskevat säännökset (246/2015). Opiskeluvalmiuksia parantavien opintojen tarkoituksena on ollut luoda aikuisväestölle, ja erityisesti aikuisille maahanmuuttajaväestölle soveltuva koulutuskokonaisuus kehittää näyttötutkinnon suorittamiseen tähtäävässä opiskelussa vaadittavia opiskelutaitoja opinnollisten valmiuksien kasvattamiseksi.

Ohjaus ja lupasääntely

Voimassa oleva ohjaus- ja sääntelymalli on luotu aikana, jolloin työmarkkinat toimivat vielä varsin pitkälti perinteisten siirtymien mukaisesti. Lähtökohtana oli nuorena hankittu ammatillinen perusosaaminen, jota täydennettiin laajentamalla ja syventämällä uran varrella. Työmarkkinoiden tarpeisiin luotiin ammatillisen koulutuksen järjestelmä, joka rakentui perusosaamisen hankkimiseen tähtäävään järjestelmään ja sitä täydentävään ammatilliseen aikuiskoulutukseen. Työmarkkinoiden muutoksen myötä yksilöiden koulutuspolut ovat kuitenkin muuttuneet. Osaamistarpeiden muuttuminen ja monimuotoistuminen edellyttää yhä useammin uudentyyppistä ja joustavaa tutkintojen ja osaamisen hankkimistapojen yhdistelyä. Toisistaan poikkeavat ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen ohjaus- ja sääntelyjärjestelmät eivät kaikilta osin kykene luomaan puitteita vastata osaamistarpeisiin ja ne myös jäykistävät koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia tarjota osaamisen kasvattamisen mahdollisuuksia asiakkaiden tavoitteiden mukaisesti. Polut ammatillisesta koulutuksesta työelämään ja jatko-opintoihin ovat moninaistuneet, eivätkä aikuisten koulutustarpeet enää rakennu yhtä selväpiirteisesti aiemmin hankitun osaamisen päälle. Nykyinen erillisiin kokonaisuuksiin jakautunut ohjaus- ja sääntelyjärjestelmä hankaloittaa asiakkaalle ja työelämälle parhaiten soveltuvien koulutusratkaisujen löytämistä, kuten oppilaitosmuotoisen ja oppisopimuskoulutuksen välistä valintaa tai näiden koulutuksen järjestämismuotojen yhdistämistä sekä ammatilliseen koulutukseen osoitettujen resurssien joustavaa kohdentamista asiakkaiden tarpeisiin.

Nykyisen lainsäädännön mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan hakijan ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen järjestämiseen. Lisäksi tutkintotoimikunnat arvioivat näyttötutkintojen osalta järjestäjän edellytykset tutkintotilaisuuksien järjestämiseen. Menettely on johtanut monimutkaiseen lupakäytäntöön ja tilanteisiin, joissa järjestäjällä on lupa koulutuksen järjestämiseen, mutta ei tutkintotilaisuuksien järjestämiseen. Ammatillisen koulutuksen järjestämisedellytysten arviointi on hajautunut eri tahoille, jolloin se ei ole muodostanut selkeää kokonaisuutta. Lainsäädäntö kuitenkin edellyttää koulutuksen järjestäjän vastaavan siitä, että valmistavaan koulutukseen osallistuvalle järjestetään osana koulutusta mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.. Jos järjestäjällä

ei ole oikeutta tutkintojen järjestämiseen, järjestäjä joutuu ostamaan palvelun toiselta koulutuksen järjestäjältä tai näyttötutkinnon järjestäjältä. Koulutuksen järjestäjien välinen hankintatoiminta ei ole kaikissa tilanteissa ollut kustannustehokasta eikä selkeää. Toisaalta säätelyjärjestelmän puitteissa on voitu joustavasti vastata yhteistyön avulla erilaisiin osaamistarpeisiin. Tällöin järjestäjä on hankkinut osan palveluista toisilta järjestäjiltä. Vastuunjako järjestäjien välillä ei kuitenkaan aina ole ollut selkeää ja kokonaisvastuu järjestettävästä koulutuksesta on jäänyt epäselväksi.

Nykyisen lainsäädännön mukaisesti ammatillisessa peruskoulutuksessa määrätään enimmäisopiskelijamäärästä, joka on pääsääntöisesti toiminnan rahoituksellinen katto. Järjestämisluvan mukainen opiskelijamäärä voidaan kuitenkin myönnettävän rahoituksen osalta ylittää, jos opetus- ja kulttuuriministeriö niin päättää ja talousarviossa päätetyn rahoituksen euromäärä sen mahdollistaa. Ammatillisessa lisäkoulutuksessa luvissa on pääsääntöisesti opiskelijatyövuosien vähimmäismäärä, joka ohjaa ministeriön rahoituspäätöstä siten, että riippumatta toteumasta suoritteita on jaettava vähintään järjestämisluvan vähimmäismäärän verran. Suoritekattoa ammatillisen lisäkoulutuksen luvissa ei ole. Ammatillisen peruskoulutuksen määrällinen sääntely on ollut jäykkää, sillä enimmäismääriä ei ole voinut muuttaa muuttamatta järjestämislupaa. Toisaalta tämäntyyppinen määrällinen säätely on soveltunut pitkäkestoiseen koulutukseen, jossa vuotuiset volyymivaihtelut ovat koulutuksen luonteesta johtuen pienempiä. Ammatillisessa lisäkoulutuksessa opiskelijavolyymia on voitu muuttaa vuosittain rahoituspäätöksen yhteydessä. Tämä on soveltunut hyvin koulutukseen, joka on lyhytkestoisempaa verrattuna perustutkintoihin. Toisaalta lisäkoulutuksen luvissa oleva vähimmäismäärä on joissain tapauksissa johtanut siihen, että rahoitusta on myönnetty, vaikka toimintaa ei ole ollut. Erillisistä säätelyjärjestelmistä johtuen ammatillisen koulutuksen määrällinen säätely ei ole muodostanut kovinkaan selkeää kokonaisuutta.

Nykyisin ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvissa määrätään ne kunnat, joissa koulutusta voi pysyvästi järjestää. Ammatillisen lisäkoulutuksen luvissa ei määrätä koulutuspaikoista. Ammatillisen peruskoulutuksen osalta kuntien nimeämisellä järjestämisluvissa on pystytty arvioimaan koulutuksen saatavuutta suhteessa nuorten, erityisesti perusasteen päättävien ikäluokkaan sekä alueen työvoimatarpeeseen. Ammatillinen lisäkoulutus taas toimii enemmän yritysten ja työpaikkojen kanssa yhteistyössä. Yritykset tekevät usein sopimuksia ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien kanssa, joissa yhdistyy sekä valtionosuusrahoitteinen toiminta että maksullinen palvelutoiminta. Toimintaa ei ole tästä syystä ollut tarkoituksenmukaista sitoa alueisiin tai kuntiin.

Perustutkintotavoitteisessa oppisopimuskoulutuksessa ei ole määrällistä säätelyä. Koulutuksen järjestäjä on voinut järjestää koulutusta työelämän tarpeen mukaisesti. Lisäkoulutuksessa on määrällinen säätely. Perustutkintotavoitteisen koulutuksessa ei ole ollut tarvetta määrälliseen säätelyyn koska työnantajien kysyntä pitkäkestoista koulutusta kohtaan on rajallisempaa kuin lyhytkestoisempaa lisäkoulutusta kohtaan. Tämä on pitänyt oppisopimuskoulutuksen volyymin varsin vakaana. Toisaalta määrällisen säätelyn puuttuminen on johtanut tilanteisiin, jossa perustutkintotavoitteisen oppisopimuskoulutuksen volyymit lähtivät muutamien järjestäjien osalta merkittävään kasvuun, joka johtui lainavastaisista menettelyistä ja koulutuksen tosiasiallisesta kohdentamisesta muuhun tarkoitukseen kuin perustutkintojen suorittamiseen.

Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen ja läpäisy

Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen on vähentynyt vähitellen koko 2000-luvun ajan. Vastaavana ajanjaksona ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen on vähentynyt enemmän kuin muiden koulutusasteiden keskeyttäminen. Tilastokeskuksen viimeisimpien tietojen mukaan ammatillisen koulutuksen keskeytti kokonaan 6,9 % opiskelijoista lukuvuonna 2013-14.

Taulukko 7: Ammatillisen peruskoulutuksen kokonaan keskeyttäneet

lukuvuosi	**05-06**	**06-07**	**07-08**	**08-09**	**09-10**	**10-11**	**11-12**	**12-13**	**13-14**
kesk. %	9,4 %	9,2 %	8,9 %	7,6 %	8,1 %	8,1 %	7,8 %	7,6 %	6,9 %

Lähde: Tilastokeskus

Lukuvuonna 2013-2014 naiset keskeyttivät ammatillisen koulutuksen hieman miehiä harvemmin (6,7/7,0). Luonnontieteiden sekä luonnonvara- ja ympäristöalalla keskeytettiin pääsääntöisesti eniten ja sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla vähiten. Yli 19-vuotiaat keskeyttivät selvästi useammin kuin tätä nuoremmat nuorille suunnatussa lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa.

Ammatillisten opintojen keskeyttämiseen vaikuttavat useat tekijät. Keskeyttämisen taustalla saattaa olla mm. epäonnistunut opiskelualan valinta, puutteellinen opinto-ohjaus, puutteelliset opiskeluvalmiudet, terveydellisiä syitä, henkilökohtaista elämää kohdanneita vaikeuksia, motivaatio-ongelmia, sopivien koulutusmahdollisuuksien puute, alan työllisyysnäkymät kuin myös kesken opintojen työelämään siirtyminen jne. Keskeyttäminen voi olla yksi syy syrjäytymiseen tai se voi olla seurausta jo alkaneesta syrjäytymiskehityksestä.

Alueelliseen keskeyttämisen vaihteluun vaikuttavat mm. alueen elinkeinorakenne ja nuorten työllistymismahdollisuudet, joissa on suuriakin eroja. Koulutusalakohtaiset erot keskeyttämisessä liittyvät myös työllisyysnäkymiin, mutta myös alan työtehtävien vetovoimaisuuteen sekä toisaalta opiskelijoiden omiin mahdollisuuksiin ja tietopohjaan tehdä perusopetuksen viimeisellä luokalla oikeaan osuneita valintoja. Opintonsa keskeyttäneitä on myös toivomalleen koulutusalalle opiskelemaan päässeissä opiskelijoissa, jolloin perusopetuksen tarjoama opinto-ohjaus ja tuki koulutusvalinnassa on merkittävässä roolissa.

Ammatillisessa koulutuksessa on toteutettu useita laajoja keskeyttämisen vähentämisen toimenpiteitä, viimeisimpänä ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelma vuosina 2012-2015.

Ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelma (2011–2015) päättyi syksyllä 2015. Ohjelmassa oli mukana 55 suurta koulutuksen järjestäjää ja se kattoi yli 88 prosenttia ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelmaperusteisesti suorittavista opiskelijoista. Tehostamisohjelma keskittyi ammatillisen peruskoulutuksen kehittämiseen opintojen keskeyttämisen vähentämiseksi ja tutkintojen suorittamiseksi tavoiteajassa. Tehostamisohjelmassa paneuduttiin erityisesti opinto-ohjauksen ja opiskelijahuollon ennakoivien ja nykyistä yksilöllisempien

toimintamallien kehittämiseen, koko tutkinnon suorittamista tukevien pedagogisten ratkaisujen, ohjauskäytänteiden ja toimintamallien kehittämiseen sekä erilaisten työvaltaisten oppimisympäristöjen ja – mahdollisuuksien tarjoamiseen.

Ohjelman määrällisen seurannan tulokset osoittavat, että koulutuksen järjestäjien väliset erot keskeyttämisessä säilyivät suurina vaihdellen viimeisenä seurantajaksona (2014–2015) 1,3 ja 17,8 prosentin välillä. Hyvät koulutuksen järjestäjät pystyivät vähentämään keskeyttämistä edelleen heikoimpien pysytellessä aiemmissa luvuissa. Myös erot eri koulutusalojen ja perustutkintojen välillä ovat pysyneet suurina ja erot ovat säilyneet samansuuntaisina koko ohjelman ajan.

Opintojen keskeyttämisen riski on moninkertainen 20–24-vuotiailla verrattuna sitä nuorempiin opiskelijoihin. Keskeyttämisen syiden kirjo on myös laajempi tuolla ryhmällä kuin nuoremmilla opiskelijoilla. Opiskelijakyselyjen tuloksista paljastuu, että reilu kolmannes kokee opiskelun liian helpoksi. Osa opiskelijoista pitää opiskelua puolestaan liian kiireisenä ja vaativana. Yksilöllisille opintopoluille ja vaihtoehtoisille opetusmenetelmille, monipuolisille oppimisympäristöille sekä riittävälle ohjaukselle ja tuelle niiden eri muodoissa on tarvetta.

Ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelman yksi selkeä tulos on, että opiskelijoiden kokonaisvaltainen hyvinvointi sisältäen hyvän terveyden, elämänhallinnan sekä osallisuuden kokemuksen ja mahdollisuuden vaikuttaa omiin opintoihin ehkäisevät opintojen keskeyttämistä. Seurannan havainnot osoittavat, että 20-24-vuotiaiden ryhmässä opintojen keskeyttämisen syiden kirjo on suurempaa kuin nuoremmilla ikäryhmillä. Keskeyttäminen voi johtua aikuisuuteen liittyvistä asioista, kuten työllistymisestä, perhe-asioista tai taloudellisista paineista taikka toisaalta aiempien koulutusongelmien jatkumosta, kuten aiemmista keskeyttämisistä tai työttömyydestä.

Tuloksista on myös nähtävissä, että sukupuoli selittää keskeyttämistä merkittävällä tavalla ja sukupuolen mukainen eriytyminen on edelleen yksi haaste ammatillisessa peruskoulutuksessa. Tiettyjen alojen vahva eriytyminen tyttöjen ja poikien aloiksi nostaa myös näiden alojen keskeyttämisprosentteja. Koulutuksellinen segregaatio vahvistuu keskeyttämisten myötä ja tähän ongelmaan tulisi puuttua heti opintojen alussa.

Koulutuksen keskeyttämisen vähentämistoimenpiteillä on saatu vähennettyä koulutuksen keskeyttämisastetta tasaisesti, mutta keskeyttäneiden määrä on pysynyt suhteellisen vakaana. Tämä tarkoittaa, että ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärien lisäännyttyä, suhteessa suurempi osa opiskelijoista suorittaa tutkinnon, mutta absoluuttisesti samansuuruinen joukko keskeyttää koulutuksen. Keskeyttämien vähentäminen edellyttää siten jatkossakin toimenpiteitä.

Hakeutuminen ja opiskelijaksi ottaminen

Ammatillisen koulutuksen hakumenettelyissä on eroja eri koulutusmuotojen välillä. Ammatillisen koulutuksen hakumenettelyitä ja Opetushallituksen sähköisiä hakupalveluita on viime vuosina kehitetty merkittävästi ja kehittämistä on tarpeen jatkaa myös tulevaisuudessa. Yhteiset haut edistävät perusopetuksen päättäneen ikäluokan joustavaa siirtymistä toisen asteen koulutukseen jai yhteishaun rinnalla käytettävät joustavat jatkuvan haun menettelyt vastaavat erilaisten hakijaryhmien, kuten aikuisten tarpeisiin. Voimassa oleva hakumenettelyitä ja valintaperusteita koskeva sääntely ei ole kaikilta osin selkeää ja johdonmukaista. Sääntelyn tulisi

mahdollistaa joustava koulutukseen hakeutuminen, mutta samalla varmistaa hakijoiden yhdenvertainen kohtelu ja riittävä oikeusturva.

Nykyisin ei ole mahdollista saada kattavaa tilastotietoa hakijoista kuin yhteishaun osalta, koska Opintopolkuun ei tallenneta tietoja niiden hakijoiden osalta, jotka hakeutuvat suoraan koulutuksen järjestäjälle. Esimerkiksi vuoden 2015 keväällä yhteishaussa haki yhteensä 79 662 hakijaa ja vuositasolla aloitti xx xxx uutta opiskelijaa, joten ainakin xx xxx opiskelijan hakemukseen ja taustoihin liittyviä tietoja ei ole käytettävissä. Nykyisellään ei ole myöskään mahdollista saada tietoja niistä hakijoista, jotka ovat hakeutuneet tai hakeneet koulutukseen suoraan koulutuksen järjestäjälle, mutta eivät ole sinne päässeet, koska näitä tietoja ei ole yhdenmukaisella tavalla saatavilla koulutuksen järjestäjiltä. Tämä heikentää mahdollisuuksia tehdä ohjausta ja muita toimenpiteitä koulutukseen pääsyn edistämiseksi sekä varmistaa hakijoiden ja hakeutuvien yksilöiden tasa-puolista kohtelua.

Osaamisen tunnistaminen, tunnustaminen ja henkilökohtaistaminen

Erilaiset tutkinnon suorittamistavat ja koulutuksen järjestämismuodot ovat johtaneet siihen, että ammatillisen koulutuksen järjestelmässä on useita erinimisiä ja sisällöltään toisistaan hieman poikkeavia asiakirjoja, joihin tutkinnon suorittajan tai opiskelijan valinnat ja yksilöllinen opintopolku kirjataan. Ammatillisessa peruskoulutuksessa ja ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavissa koulutuksissa opiskelijoille on laadittu henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Oppisopimuskoulutuksessa oppisopimukseen tulee liittää henkilökohtainen opiskeluohjelma. Erityisopetusta saavalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Näyttötutkinnoissa kullekin hakeutujalle laaditaan hakeutumisvaiheen, osaamisen hankkimisen ja tutkinnon suorittamisen henkilökohtaistamisen perusteella henkilökohtaistamista koskeva asiakirja. Tämä erilaisten asiakirjojen kirjo aiheuttaa koulutuksen järjestäjille paljon hallinnollista työtä ja hämmentää opiskelijoita ja työelämää.

Voimassa olevassa lainsäädännössä on eroja myös niissä velvoitteissa ja prosesseissa, joilla henkilökohtaistaminen tulee tehdä ja joustavat ja yksilölliset opintopolut rakentaa. Esimerkiksi osaamisen tunnustaminen on ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelijan oikeus, ja se tehdään aina opiskelijan hakemuksesta. Näyttötutkinnoissa osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on puolestaan koulutuksen tai näyttötutkinnon järjestäjän velvollisuus. Aiemmin hankittu osaaminen on tunnistettava ja tunnustettava osaksi tutkinnon suorittajan suorittamaa tutkintoa tämän esittämien asiakirjojen ja selvitysten perusteella. Henkilökohtaistamisprosessia ja sen pohjalta laadittavia asiakirjoja on syytä yhdenmukaistaa, jotta kaikilla tutkinnon suorittajilla ja valmentavien koulutusten opiskelijoilla on yhtäläiset mahdollisuudet rakentaa yksilöllinen opintopolku ja edetä joustavasti kohti tavoitettaan. Lisäksi osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tulisi olla aina koulutuksen järjestäjän velvollisuus, jotta ammatillisen koulutuksen resurssit voitaisiin kohdistaa puuttuvan osaamisen hankkimiseen ja sitä kautta tehostaa koulutusta, lyhentää opiskeluaikoja ja siirtyä nopeammin koulutuksesta työelämään.

Lisäksi ammatillisen koulutuksen järjestelmän sisällä on erilaisia kolmikantaisia tai muutoin laajapohjaisia toimielimiä, jotka hoitavat osittain samoja, osittain erilaisia tehtäviä ja joille koulutuksen ja näyttötutkinnon järjestäjien tulee toimittaa tutkintojen järjestämiseen tai osaamisen osoittamiseen ja arviointiin liittyviä suunnitelmia hyväksyttäväksi. Tämä aiheuttaa koulutuksen järjestäjille päällekkäistä työtä erityisesti ammatillisten perustutkintojen osalta, jossa saman tutkinnon suorittamista koskevat suunnitelmat on tullut toimittaa tietyn muotoisina tutkintotoimikunnalle ja hieman erilaisina ammattiosaamisen näyttöjen toimielimelle. Ammatti-

ja erikoisammattitutkintojen osalta tilanne on selkeämpi, koska nämä tutkinnot voi suorittaa vain näyttötutkintona. Toisaalta myös näyttötutkintojen järjestämiseen on liittynyt päällekkäistä työtä, kun eri tutkintotoimikunnat ovat edellyttäneet kukin omanlaistaan lomaketta tai toimintatapaa näyttötutkinnon järjestäjiltä.

Kolmikantaiset toimielimet

Ammatillisen koulutuksen järjestelmän sisällä on voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti erilaisia kolmikantaisia tai muutoin laajapohjaisia toimielimiä, jotka hoitavat osittain samoja, osittain erilaisia tehtäviä. Koulutuksen järjestäjän tulee asettaa ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten toimielin tai useampia toimielimiä, joihin kuuluu koulutuksen järjestäjää, opettajia ja opiskelijoita sekä asiaomaisen alan tai alojen työ- ja elinkeinoelämää edustavia jäseniä. Toimielin voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Opetushallituksen asettamat työnantajia, työntekijöitä, opettajia ja itsenäisiä ammatin harjoittajia edustavat valtakunnalliset kolmikantaiset tutkintotoimikunnat sopivat puolestaan näyttötutkintojen järjestämisestä, varmistavat näyttötutkintojen järjestämisen laatua sekä kehittävät näyttötutkintojärjestelmää ja näyttötutkintoja. Lisäksi koulutustoimikuntajärjestelmän ja siihen sisältyvien opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämän koulutustoimikuntajärjestelmän ohjausryhmän sekä Opetushallituksen asettamien koulutustoimikuntien tehtävänä on toimia koulutuksen laadullisen ennakoinnin asiantuntijaelimenä ja edistää koulutuksen ja työelämän vuorovaikutusta toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakoulutuksessa. Koulutustoimikunnat muun muassa seuraavat, arvioivat ja ennakoivat koulutuksen ja työelämässä tarvittavan osaamisen kehitystä ja tekevät eri tahoille aloitteita ammatillisten tutkintojen sekä ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen sisältöjen kehittämiseksi.

Koulutuksen ja näyttötutkinnon järjestäjien tulee toimittaa ammattiosaamisen näyttöjen toimielimille tai tutkintotoimikunnille tutkintojen järjestämiseen tai osaamisen osoittamiseen ja arviointiin liittyviä suunnitelmia, päätösesityksiä ja todistuksia hyväksyttäväksi tai allekirjoitettavaksi. Tämä aiheuttaa koulutuksen järjestäjille päällekkäistä työtä erityisesti ammatillisten perustutkintojen osalta, jossa saman tutkinnon suorittamista koskevat suunnitelmat on tullut toimittaa tietyn muotoisina tutkintotoimikunnalle ja hieman erilaisina ammattiosaamisen näyttöjen toimielimelle. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta tilanne on selkeämpi, koska nämä tutkinnot voi suorittaa vain näyttötutkintona. Toisaalta myös näyttötutkintojen järjestämiseen on liittynyt päällekkäistä työtä, kun eri tutkintotoimikunnat ovat edellyttäneet kukin omanlaistaan lomaketta tai toimintatapaa näyttötutkinnon järjestäjiltä. Toimielinten tarve, rooli ja tehtävät tulisi arvioida uudelleen uuden ammatillisen koulutuksen järjestelmän kehittämisen ja laadun varmistamisen näkökulmasta.

Työpaikalla järjestettävä koulutus

Työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista toteutetaan nykyisin ammatilliseen peruskoulutukseen sisältyvänä työssäoppimisena, oppisopimuskoulutuksena sekä henkilökohtaistamisessa suunniteltujen tavoitteiden mukaista osaamista hankkien työpaikoilla.

Työpaikalla järjestettävää koulutusta on kehitetty koko 2000-luvun ajan. Siitä on tehty useita tutkimuksia sekä laaja ulkopuolinen arviointi.

Nuorten työssäoppimista ja oppisopimuskoulutusta on kehitetty erityisesti vuodesta 2014 lukien osana nuorisotakuuta toteutetussa Nuorten työssäoppimis- ja oppisopimusuudistuksen toi-

menpidekokonaisuudessa. Toimenpideohjelman tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden seuranta ja arviointi valmistui vuoden 2015 lopussa (Owalgroup). Opetus- ja kulttuuriministeriön tilaamassa selvityksessä nousi kehittämisehdotuksia, jotka koskevat nykyistä työssäoppimista ja oppisopimuskoulutusta erityisesti nuorten koulutusmuotona. Oppisopimuspolun kehittämisessä keskeistä on oppisopimus- ja oppilaitostoimijoiden yhteistyö. Nykyisin osin koulutuksen järjestäjien itse rakentamat raja-aidat ja eri tulosyksiköiden välinen kilpailutilanne hidastavat joustavien ja asiakaslähtöisten ratkaisujen rakentamista ja vaikeuttavat eri koulutus- ja palvelumahdollisuuksien viestintää ja toisilta oppimista. Selvityksen mukaan oppisopimuskoulutuksen, tai ylipäänsä työpaikalla tapahtuvan oppimisen, lisääminen edellyttää johdon sitoutumista ja päämäärätietoista johtamista tavoitteen suuntaan. Myös tietoisuutta eri mahdollisuuksista, ja ylipäänsä tietoa oppisopimuskoulutuksesta, tulee yhä lisätä työnantajille. Yksilöllisten opintopolkujen edistäminen edellyttää tiedon lisäämistä ja asenteisiin vaikuttamista paitsi opetusalan henkilöstön parissa myös nuorten ja huoltajien tahoilla. Haasteena oppisopimusten solmimisessa nähdään ensisijaisesti hankala työllisyystilanne. Yritysten epävarma taloudellinen tilanne, mutta myös kuntien vaihtelevat käytännöt ja talkoohenki nuorisotakuun edistämiseksi on vaikuttanut toimenpideohjelman hanketoimintaan ja oppisopimusten solmimiseen. Oppilaitosmuotoisen ja oppisopimuskoulutuksen yhdistävien mallien edistämiseksi rahoitusjärjestelmän uudistaminen tulisi viedä loppuun siten, että se kannustaa koulutuksen järjestäjiä kehittämään ja toteuttamaan eri koulutusmuotoja yhdistäviä koulutuksen järjestämisen malleja. Työpaikalla tapahtuvaa oppimista tukevien, tietoja viestintätekniikkaa hyödyntävien oppimisratkaisujen ja -ympäristöjen kehittäminen on usean toimijan kohdalla vielä kokeiluasteella. Työnantajien vastauksissa korostuu erityisesti opettajan aktiivisuuden merkitys työssäoppimisen onnistumisen kannalta. Useimmat työnantajien esille nostamat kehittämisen kohteet, mutta myös hyvät käytännöt liittyvät työnantajan kanssa tehtävään yhteistyöhön, tiedonvaihtoon ja opettajien jalkautumiseen työpaikoille.

Annukka Norontauksen väitöstutkimuksessa (Oppisopimuskoulutus yritysten tuottamana koulutuspalveluna: tavoitteista vaikutuksiin, Lappeenranta 2016) tarkasteltiin niitä tavoitteita, joita yrityksissä oppisopimuskoulutukseen liittyy ja vaikutuksia, joita koulutusta tuottamalla yrityksessä syntyy. Tutkimuksen kohteena olivat eri alojen pienet ja keskisuuret yritykset (pk-yritykset), jotka ovat tuottaneet oppisopimuskoulutusta ja joilla on siitä vuosien kokemus. Lisäksi tutkimukseen osallistui pk-yrityksiä, joille oppisopimuskoulutus ja siihen liittyvä toiminta on vierasta. Tutkimus selvitti yrityksille sekä oppisopimuskoulutuksen hallinnollisille tahoille palvelun tuottamisen ja siihen liittyvien tavoitteiden ja vaikutusten näkökulmaa. Tutkimuksen mukaan oppisopimuskoulutuksen vaikutukset nähdään positiivisina ja neutraaleina, eikä alakohtaisia eroja vaikutusten osalta juuri ole. Myönteisten vaikutusten saavuttamiseen liittyy tärkeänä osana arvon luomisen ja tuottamisen kokemus sekä opiskelijoilla että työnantajilla. Lisäksi myönteisten vaikutusten taustalla ovat yrityksen sitoutuminen sekä työn ja koulutuksen johtamisosaaminen. Yrityksissä on tärkeää, että imago kouluttajana on hyvä. Oppisopimuskoulutuksen tuottamisesta syntyneet vaikutukset ovat asetettuja tavoitteita laajemmat, erityisesti rakenteelliseen pääomaan liittyvien vaikutusten osalta. Oppisopimuskoulutuksen vaikuttavuus yrityksessä syntyy asetettujen tavoitteiden ja vaikutusten välisestä suhteesta. Kokonaisuutena voidaan todeta, että oppisopimuskoulutuksen vaikuttavuus ja suorituskyky yrityksissä ovat hyvät, vaikka koulutuksen laatu vaihtelee jonkin verran. Oppisopimuskoulutuksen käynnistäminen, aloittaminen ja tuottaminen liittyvät usein sellaisiin kehityshakuisiin henkilöihin, joilla jossakin elämäntilanteessa on ollut myönteisiä kokemuksia oppisopimuskoulutuksen mahdollisuuksista. Tutkimuksen mukaan oppisopimuskoulutuksen kustannukset koostuvat työsuhteesta, tietopuolisen koulutuksen aikaisesta työstä poissaolosta sekä ohjauksesta ja arvioinnista, mutta koulutusta pidetään taloudellisesti kannattavana. Oppisopimuskou-

lutuksen tuottamista estävät pääasiassa viestinnän ja tiedottamisen puute, koulutusmahdollisuuden tunnistamatta jääminen, yritysten heikko koulutuskulttuuri sekä epäselvät mielikuvat ja käsitykset. Nuorten oppisopimuskoulutuksen toteuttamisen hidasteina ovat tutkimuksen mukaan työsuhteeseen ja talouteen liittyvät seikat, nuorten kasvun vaiheeseen sisältyvät tekijät sekä monenlaiset pedagogiset ja eettiset kysymykset. Lisäksi tutkimuksessa havaittiin, että nuori on käsitteenä ja viiteryhmänä epämääräinen. Ammatillisen koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen eri muodot ja monet käsitteet myös aiheuttavat epäselvyyttä molemmissa tutkimuksen konteksteissa eli yrityksissä, joissa oppisopimuskoulutusta tuotetaan sekä yrityksissä, joissa sitä ei tuoteta.

Koulutuksen arviointineuvosto toteutti vuonna 2006 työpaikalla tapahtuvan opiskelun arvioinnin ja vuonna 2010 seuranta-arvioinnin (Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 44). Työpaikalla tapahtuvan opiskelun arviointi kattoi sekä työssäoppimisen että oppisopimuskoulutuksen. Arvioinnin mukaan työssäoppimiselle asetetut yleiset tavoitteet oli tuolloin saavutettu melko hyvin. Työssäoppiminen on parantanut ammatillisen koulutuksen kilpailukykyä ja koulutuksen työelämälähtöisyyttä lisännyt eri tahojen välistä vuoropuhelua ja opettajien työelämäkontakteja, muuttanut opiskelijoiden oppimisympäristöä työelämälähtöiseksi, parantanut ammatillista osaamista, vahvistanut ammatillisen koulutuksen, vetovoimaa ja edellytyksiä turvata laadullisesti ja määrällisesti riittävän työvoiman saaminen työelämään, vahvistanut opiskelijoiden tietämystä työn todellisesta luonteesta, työelämän, toimintatavoista, työmarkkinoista ja helpottanut työllistymistä, madaltanut kynnystä syrjäytymisvaarassa olevien nuorten ja erityisopiskelijoiden työllistymiseen ja asenteiden muuttumiseen näitä kohtaan. Työelämäyhteistyö ja sen muodot vaihtelevat järjestäjittäin. Koulutuksen järjestäjät rajasivat suurelta osin työelämäyhteistyön työssäoppimisen toteuttamiseen. Vähäisemmälle huomiolle ovat jääneet muut työelämäyhteistyötä ja koulutuksen työelämävastaavuutta koskevat näkökohdat. Työelämän sitoutuminen ja jaksaminen nähtiin huolenaiheena. Samojen ”hyvien” työssäoppimispaikkojen jatkuvasta käytöstä voi olla seurauksena kuormittuvuus ja sen myötä väsyminen, turhautuminen ja kieltäytyminen. Työpaikoilla ilmeni sekaannusta koulutusmuotojen ja -alojen sekä järjestäjien erilaisista ohjaus-, seuranta- ja rahoituskäytännöistä. Kumppanuussuhteisiin tarvitaan yhtenäiset menettelyt eri koulutuksen järjestäjien ja alojen välillä. Lisäksi entistä parempaa koordinaatiota tarvitaan myös eri koulutusmuotojen kesken. Ammatillisen peruskoulutuksen ja aikuiskoulutuksen – mukaan lukien työvoimapoliittinen koulutus – toimintatapoja ei myöskään ole yhdenmukaistettu, eikä yhteyksiä ammattikorkeakoulun toimintatapoihin ole pohdittu. Ongelmana nostettiin esiin, etteivät työpaikat, erityisesti työpaikkaohjaajat ja -kouluttajat, kykene hallitsemaan monia erilaisia käytäntöjä. Työelämän näkökannalta olisi perusteltua, että eri järjestäjillä, oppilaitoksilla ja aloilla olisi samat toimintatavat ja periaatteet.

Järjestäjän oman organisaation sisäistä yhteistyötä haittasivat eri koulutusmuotojen, oppilaitosten ja alojen väliset raja-aidat. Oppisopimuskoulutuksen ja aikuiskoulutuksen hyviä käytänteitä ei ole juurikaan hyödynnetty työssäoppimisen kehittämisessä. Oppisopimuskoulutuksen työpaikalla tapahtuvaa oppimista ei ole myöskään kehitetty samanaikaisesti työssäoppimisen kanssa. Vähäinen koulutusmuotojen, -tasojen ja alojen välinen yhteistyö nähtiin olevan seurausta suurelta osalta ohjausjärjestelmän rakenteista ja sen myötä syntyneistä jyrkistä rajaaidoista. Johtuen monista rakenteellisista tekijöistä ja muista syistä näyttöperusteisessa koulutuksessa ja opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa on erilaiset työpaikkakouluttajien/-ohjaajien koulutus- ja valmennuskäytännöt. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista, jos ajatellaan muun muassa koulutusresurssien tarkoituksenmukaista käyttöä, toisilta oppimista ja ohjauskäytäntöjen kokonaisvaltaista kehittämistä. Niin opettajien kuin työpaikkaohjaajien koulutus-

tarpeet ovat pysyviä. Määrärahojen lisäystarpeet korostuivat oppisopimuskoulutuksen työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa. Lähtökohtana on, että koulutuksen järjestäjillä tulisi olla muuhun perusopetukseen nähden nykyistä tasavertaisemmat taloudelliset lähtökohdat ja resurssit tiedottaa ja markkinoida, järjestää, ohjata ja arvioida sekä kehittää työpaikalla tapahtuvaa oppimista. Perusongelma on, että oppisopimuskoulutuksen taloudelliset voimavarat ovat 60 % muun ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnasta. Tämä vaikuttaa mm. työpaikoille maksettuihin koulutuskorvauksiin, joiden taso voi entisestään alentua tietopuolisten opintojen kustannusten noustessa.

Koulutuksen arviointineuvoston vuonna 2010 toteuttamassa työpaikalla tapahtuvan opiskelun seuranta-arvioinnissa todettiin, että työssäoppiminen oli kehittynyt hyvin paljon vuoden 2006 kansallisen arvioinnin jälkeen. Erityisen suuri merkitys on ollut ammattiosaamisen näyttöjen toimeenpanolla ja niihin liittyvällä kehittämistyöllä. Keskeisenä tavoitteena pidetään ammattiosaamisen näyttöjen liittämistä osaksi työssäoppimista. Työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä ei osata eikä nähdä tarpeelliseksi erottaa toisistaan. Ammattiosaamisen näytöistä on siten tulossa osa työssäoppimista ja siihen liittyvää opiskelijan arviointia. Ammattiosaamisen näyttöjen myötä painopiste opiskelijan arvioinnissa on siirtynyt osaamisen arviointiin. Työssäoppimisen tavoitteet ovat selkeytyneet ja yhteistyö työpaikkojen kanssa on tiivistynyt ja selkeytynyt. Koulutuksen työelämälähtöisyys on kokonaisuudessaan lisääntynyt. Myös työssäoppimisen organisointi on entistä sujuvampaa ja systemaattisempaa. Työpaikkaohjaajien ja opettajien koulutustarve ja opettajien työelämäjaksojen tarve on jatkuvaa. Sekä koulutusta ja työelämäjaksoja järjestetään, joskin tarve on suurempi kuin mitä voidaan toteuttaa. Kaikissa työpaikoissa ei kuitenkaan ole koulutettua työpaikkaohjaajaa. Suurimmat kansallisiin suosituksiin ja niiden toteutumiseen liittyvät puutteet kohdistuvat pedagogiseen johtamiseen, eri koulutusmuotojen ja koulutustasojen raja-aitojen madaltamisen vähyyteen ja näihin liittyen rakenteellisten esteiden poistamiseen, työelämälle maksettaviin korvauksiin sosiaali- ja terveysalalla sekä koulutuksen järjestäjien itsearvioinnin, seurannan ja palautejärjestelmien kehittymättömyyteen. Koulutettujen työpaikkaohjaajia ei ollut tarpeeksi. Ohjausresurssit työpaikalla ovat vähäiset, minkä vuoksi opiskelijoiden ohjaus ja arviointi on vaikeaa. Työpaikoilla ei ymmärretä oppilaitosten käyttämää kieltä. Opetussuunnitelman terminologia on vieras. Erityisesti arviointikriteerit koetaan vaikeiksi. Työpaikoilla on rajallisesti resursseja ottaa huomioon erilaisten opiskelijoiden ohjaus- ja muut tarpeet. Nuoret opiskelijat ovat usein liian kokemattomia vaativiin tehtäviin, minkä vuoksi he tarvitsevat henkilökohtaista ohjausta ja selkeästi määritettyjä tehtäviä ja muuta tukea. Joissakin työpaikoissa opiskelijoita pidetään työvoimana, jolloin opiskelijalta voi estyä tavoitteiden mukainen opiskelu.

Seuranta-arvioinnin johtopäätöksissä todetaan, että elinikäisen oppimisen periaatteen mukaan koulutuksen ja työelämän on limityttävä ja vuoroteltava nykyistä joustavammin ihmisen työhistoriassa. Kansallisissa kehittämishankkeissa tulisi luoda uusia malleja ja vaihtoehtoisia toimintatapoja, joissa otetaan huomioon elinikäinen oppiminen, työelämän ja työelämätaitojen muuttuvat vaatimukset, kansainvälistyminen, valmiudet itsenäiseen ammatin harjoittamiseen ja yrittäjyys. Työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen käsitteet tulee selkeyttää ja yhtenäistää aikuiskoulutuksessa ja ammattikorkeakouluissa käytettävien käsitteiden kanssa. Myös opettajien vastuuta ja tehtäviä tulee yhdenmukaistaa. Lisäksi tulee yhdenmukaistaa aikuiskoulutukseen sisältyviä näyttöjä ja ammattiosaamisen näyttöjä koskevat käytännöt.

Vaikka työpaikalla tapahtuvan opiskelun arviointi toteutettiin noin kymmenen vuotta sitten ja uusinta-arviointi kuusi vuotta sitten, arvioinnin keskeisten johtopäätösten voidaan katsoa olevan edelleenkin relevantteja erityisesti koskien erilaisia toimintakäytäntöjä, käsitteistöä sekä

työpaikalla tapahtuvan opiskelun tukea. Erityisesti olemassa olevien työssäoppimisen ja oppisopimuskoulutuksen mahdollisuuksien hyödyntäminen ja tietoisuus joustavista koulutusvaihtoehdoista on edelleen ajankohtainen kehittämiskohde.

Opiskelijat voivat tällä hetkellä olla työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa joko työsopimussuhteessa tai ei-työsopimussuhteessa. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisen työssäoppimisen osalta laissa on hyvin vähän säännöksiä opiskelijan oikeusasemasta kuten esimerkiksi sovellettavasta työajasta silloin kun opiskelija ei ole työsuhteessa työnantajaan, mikä aiheuttaa epäselvyyttä ja vaihtelevia käytäntöjä. Samalla työpaikalla saattaa samaan aikaan olla sekä ei työsuhteessa olevia opiskelijoita että oppisopimuskoulutuksessa työsuhteessa olevia opiskelijoita. Opiskelijoiden yhdenvertaisen kohtelun ja oikeusturvan kannalta opiskelijoiden oikeuksia ja velvoitteita muutoin kuin työsopimukseen perustuvan työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana tulisi selkiyttää.

Erityisopetus

Erityisopetuksen menetelmät, erityinen tuki ja ohjaus sekä mukauttaminen mahdollistavat erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden yksilöllisten edellytysten huomioon ottamisen ammatillisen osaamisen, ammattitaidon ja elinikäisen oppimisen valmiuksien saavuttamiseksi. Erityisopetusta saaneiden opiskelijoiden määrä on kasvanut koko ajan 2000-luvulta lähtien. Erityispetusta saavista opiskelijoista ¾ opiskelee ammatillisen koulutuksen järjestäjien koulutuksissa yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa, mikä toteuttaa yhdenvertaisuutta ja osallisuutta koulutuksessa ja työelämässä.

Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijan määrittelystä erityisopetusta saavaksi ja saa rahoituksessa opiskelijasta korotetun yksikköhinnan, joka on tarkoitettu korvaamaan erityisopetuksen järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia. Tämä on saattanut lisätä erityisopetusta saaneiden opiskelijoiden määrää niin, että myös lievien oppimisvaikeuksien osalta opiskelija on nimetty erityisopetusta saavaksi, mutta erityinen tuki ei ole toteutunut. Tulevaisuudessa rahoituksen vähentyminen edellyttää erityisopetuksen rahoituksen kohdentamista niille opiskelijoille, joiden osalta erityisopetus on välttämätöntä koulutuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Koulutuksen erilaisten muiden ohjauksen ja tuen muotojen hyödyntäminen aiempaa paremmin vähäisempien tuen tarpeiden osalta ennaltaehkäisisi vaikeuksien kasaantumista ja mahdollistaisi varhaisen puuttumisen vaikeuksien ilmetessä. Yksilöllisten opintopolkujen, koulutuksen joustavuuden ja yksilöllisten tarpeiden huomioon ottaminen ovat erityisopetuksen vahvuuksia.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa ei ole ollut säännöksiä erityisopetuksesta, mutta koulutuksen järjestäjä on voinut kuitenkin ilmoittaa opiskelijan rahoituksessa erityisopetusta saavaksi ja saada opiskelijasta yksikköhinnan korotuksen. Toimintalain ja rahoituslain ristiriitaisuudesta johtuen on erityisopetusta saaneita opiskelijoita ilmoitettu näyttötutkintona suoritettuihin perustutkintoihin, ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin vain hyvin pieniä määriä. Opiskelijoiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta on ollut ongelmallista, jos opiskelija on valittu näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon, ja erityisopetuksen tarve on ilmennyt vasta valmistavan koulutuksen aikana. Jos opiskelijan erityisen tuen tarvetta ei ole otettu huomioon valmistavassa koulutuksessa, on se voinut aiheuttaa tutkinnon osan tai koko tutkinnon suorittamisen keskeyttämisen ja osaltaan lisätä koulutuksessa epäonnistumisen kokemuksia. Opiskelijoiden yleiset riittävät ohjaus- ja tukitoimet ovat aina ensisijaisia ja useimmiten myös riit-

täviä vastaamaan erityisen tuen tarpeisiin. Erityisopetuksesta tulisi kuitenkin olla yhdenvertaisesti käytettävissä silloin, kun tarve siihen on selkeästi olemassa.

Vankilaopetus

Vankilaopetuksena järjestetystä koulutuksesta koulutuksen järjestäjälle aiheutuneet kustannukset vaihtelevat suuresti riippuen siitä, missä vankilassa koulutusta on järjestetty ja missä määrin toimintaympäristö on voinut tukea koulutuksen järjestämistä ja toteutusta. Eri vankiloiden henkilöstöresurssit vankiloiden työnohjaajien ja vartijoiden määrän osalta vaihtelevat. Vankiloiden työnohjaajilla on tärkeä rooli ohjaajina vankilan työtehtävissä, joiden sisältöjä on mahdollista hyödyntää koulutuksessa. Vartijat saattavat vankeja koulutustiloihin ja joissakin tapauksissa vartija on läsnä opetustunnilla. Koulutuksen toteuttamisessa tärkeässä roolissa ovat myös vankiloiden omat opinto-ohjaajat. Vankiloissa on omia opettajia, mutta niiden määrä on ollut viime vuosina vähentymässä. Vankiloissa on myös eroja siinä, millaisia psykologipalveluja ne voivat tarjota.

Yleisesti koulutuksen toteuttamisen kustannuksia vankilaopetuksessa lisäävät esimerkiksi erityisopettajien määrä, pienet opetusryhmät, oppimisympäristöjen rakentaminen vankilaan sekä vankilaopetuksen tarpeisiin työstetyn erillisen oppimateriaalin tuottaminen. Nykyinen rahoitusjärjestelmä ei kuitenkaan riittävästi tunnista kaikkia näitä vankilaopetuksen kustannuksiin vaikuttavia tekijöitä. Tarvetta ammatillisen koulutuksen järjestämiseen vankiloissa olisi kuitenkin nykyistä enemmän.

Opintososiaaliset etuudet ja opiskelijahuolto

Opiskelijoiden opintososiaalisiin etuuksiin, opiskeluterveydenhuoltoon ja opiskeluhuoltoon liittyvä kokonaisuus on tällä hetkellä pirstaleinen ja vaikeasti hahmotettava sekä opiskelijoille että toimeenpanosta vastaavalla taholle, koska etuuksista ja palveluista sekä niihin oikeutetuista säädetään eri tavalla ja eri säädöksissä. Myös rahoitus ja yleinen ohjaus tulevat eri viranomaisilta. Samaa tutkintoa samalla koulutuksen järjestäjällä suorittavat opiskelijat voivat olla eri asemassa opintososiaalisia etuuksia myönnettäessä riippuen koulutuksen järjestämis- tai rahoitusmuodosta. Esimerkiksi ammatillista perustutkintoa suorittavan oikeus oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisiin palveluihin taikka maksuttomaan ruokailuun on määräytynyt sen mukaan, suorittaako opiskelija tutkintoa ammatillisena peruskoulutuksena vai näyttötutkintoon valmistavana koulutuksena. Osa koulutuksen järjestäjistä on tarjonnut esimerkiksi maksuttoman ruokailun myös muille kuin siihen lain mukaan oikeutetuille opiskelijoille.

Koulutuksen järjestäjän asuntolatoiminnasta on hyvin vähän säännöksiä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa ja osa mainitun lain säännösten soveltumisesta asuntolatoimintaan on epäselvää käytännössä.

Opiskelijoilta perittävät maksut

Nykyisin opiskelijoilta perittävät maksut eroavat toisistaan sen suhteen, että ammatilliseen perustutkintoon johtava tai valmistava opetus on aina maksutonta, mutta näyttötutkintona suoritettavassa ammatillisessa perustutkinnossa peritään tutkintomaksu näyttötutkintoon osallistuvalta. Vastaava tutkintomaksu peritään myös ammatti- ja erikoisammattitutkinnossa näyttötutkintoon osallistuvalta. Tutkintomaksu ja sen määräytymisperusteet on selkeästi määritelty laissa, sillä tutkintomaksun euromäärä säädetään asetuksella ja lain mukaan maksu on määri-

teltävä siten, että maksuilla saatavat tulot vastaavat tutkintotoimikuntien kustannuksia. Käytännössä tutkintomaksu on peritty tutkintoon kuuluvan ensimmäisen tutkinnon osan suorittamisesta, mutta tätä periaatetta ei ole säännöksissä määritelty. Yksittäiset tutkintomaksut ovat euromääräisesti melko pieniä ja niiden perimiseen ja tilittämiseen liittyy myös hallinnollisia kuluja, joten tutkintomaksujen merkitys ammatillisen koulutuksen rahoituksen kokonaisuuden kannalta on melko vähäinen.

Valmentava koulutus ja ammatilliseen perustutkintoon johtava tai valmistava koulutus ovat aina maksuttomia, mutta ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa ja muussa ammatillisessa lisäkoulutuksessa voidaan lain mukaan periä kohtuullinen maksu, jolla katetaan koulutuksen ja tutkinnon järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Ministeriön asetuksella on säädetty perittävien maksujen enimmäismääristä suhteessa ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintaan. Euromääräistä enimmäismäärää koskeva sääntely ei ole kuitenkaan täysin selkeää, sillä ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinta määritellään yhtä opiskelijatyövuotta kohti , mutta säännöksessä ei oteta kantaa siihen, miten koulutuksen laajuus tai kesto tulisi ottaa huomioon maksun määräämisessä..

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksessa mahdollisuus periä opiskelijamaksuja on huomioitu siten, että opiskelijamaksuilla katettava laskennallinen rahoitusosuus on 14,4 prosenttia. Perittävien opiskelijamaksujen laskennallinen osuus rahoituksessa on määritelty keskimääräisenä, mutta asetuksella säädettävät opiskelijamaksujen enimmäismäärät ylittävät kuitenkin merkittävästi rahoituslaissa yksikköhinnan alentamisprosentin kautta määritellyn keskimääräisen maksujen määrän. Käytännössä koulutuksen järjestäjä päättää perittävän maksun euromäärästä ja koulutuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti opiskelijamaksut voidaan jättää myös perimättä. Rahoituslaissa huomioidun keskimääräisen opiskelijamaksujen osuuden, asetuksella säädettyjen euromääräisten enimmäismaksujen ja koulutuksen järjestäjien tosiasiassa päättämien opiskelijamaksujen keskinäinen suhde ei ole kovin selkeä. Myöskään maksujen määräytymisessä noudatettavat käytännöt eivät selkeästi ilmene maksuja koskevista säännöksistä.

Opiskelijamaksujen määräytymisessä tulee ottaa huomioon myös EU:n valtiontuki- ja kilpailusäännökset sekä valtiontuen käsitettä koskevassa komission tiedonannossa esitetyt kannat. Julkisen koulutuksen ei-taloudellisen luonteen kannalta on tärkeää varmistua siitä, että opiskelijamaksut eivät voi muodostaa pääosaa koulutuksen rahoituksesta.

Ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä ei nykyään säädetä opiskelijaksi ottamisen yhteydessä järjestettävien pääsy- ja soveltuvuuskokeiden maksullisuudesta tai maksuttomuudesta. Käytännössä koulutuksen järjestäjät järjestävät opiskelijavalinnan yhteydessä esimerkiksi psykologisia soveltuvuustestejä, joihin osallistumisesta peritään maksu. Maksut ovat suuruusluokaltaan 50–70 euroa. Lainsäädännössä olisi tarpeen määritellä, voidaanko pääsy- ja soveltuvuuskokeista periä maksuja. Yliopistolaissa ja ammattikorkeakoululaissa on säädetty, että valintakokeet ovat opiskelijalle maksuttomia.

Laadunhallinta

Nykyisen lainsäädännön mukaan koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta ja osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Lisäksi edellytetään arviointien keskeisten tulosten julkistamista. Koulutuksen järjestäjän toiminnan laatua on nyt arvioitu osana järjestämislupaprosessia ammatillisten ja taloudellisten edellytysten näkökulmasta. Toiminnan laatu strategisella tai laadunhallinnan menettelyiden ja toimivuuden tasolla ei ole ollut tarkastelun

kohteena. Toimintaympäristön muuttuminen ja työelämäyhteistyön lisääntyminen kuitenkin edellyttävät koulutuksen järjestäjältä toimivaa laadunhallintaa ja monipuolista oman toiminnan arviointia, jotta toiminnan laatu voidaan konkreettisesti osoittaa kaikille yhteistyökumppaneille ja sidosryhmille. Laadunhallinnan kehittäminen edellyttää velvoittavaa lainsäädäntöä.

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan tilaa selvitettiin Opetushallituksen organisoimalla laadunhallintajärjestelmien itsearvioinnilla ja Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) tekemällä ulkoisella arvioinnilla keväällä 2015. Itsearviointiin osallistui yli 90 % kaikista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä. Arviointi oli kriteeriperustainen ja edellytti koulutuksen järjestäjiltä sidosryhmien laajaa kuulemista (mm. opettajat, opiskelijat, työelämä, yhteistyökumppanit). Arvioinnin mukaan valtaosalla ammatillisen koulutuksen järjestäjistä (71 %) on toimivaksi katsottava laadunhallintajärjestelmä. Arviointi osoitti kuitenkin laadunhallinnan kehittämiskohteita niidenkin koulutuksen järjestäjien kohdalla, jotka saavuttivat hyväksytyn rajan. Arvioinnin keskeinen tulos oli, että laadunhallinnan kehittäminen edellyttää koulutuksen järjestäjän sitoutumista.

Koulutusvienti

Ammatillisen koulutuksen ja ammatillisten tutkintojen vienti on tähän asti ollut vähäistä, vaikka muutama aktiivinen ammatillisen koulutuksen järjestäjä hallinnoi jo useiden miljoonien eurojen arvoista koulutusviennin projektisalkkua. Ammatillisen koulutuksen viennin edistämishankkeessa vuonna 2015 laaditun *Ammatillisella koulutuksella on vientiä* -toimintasuunnitelman mukaan ammatillisen koulutuksen vienti on koostunut seuraavista palveluista: koulutuksen kehittämisen asiantuntijapalvelut (mm. työ elämälähtöinen ja osaamisperusteinen opetussuunnitelma, digiosaaminen, osaamisen arviointi ja yksilölliset opintopolut), ammatillinen opettajankoulutus, opintovierailut ulkomaalaisille ryhmille, räätälöidyt alakohtaiset täydennyskoulutukset, tutkintoihin valmistava koulutus sekä ammatilliset sertifikaatit. Toimintasuunnitelman mukaan koulutusviennin nykyinen palveluvalikoima ei ole kuitenkaan tarpeeksi kattava. Kysyntä kohdistuu erityisesti ammatillisiin tutkintoihin. Mahdollisuus myöntää tutkintotodistus koulutukseen osallistujille on hankkeen arvioin mukaan ensiarvoisen tärkeää, jotta suomalainen ammatillinen koulutusvienti voisi vastata asiakkaiden tarpeisiin ja olla varteenotettava palveluntarjoaja kilpailuilla markkinoilla. Lisäksi yhteistyö eri koulutusasteiden kanssa mahdollistaisi tarjonnan laajentumisen entisestään.

Ammatillisen koulutuksen viennin edistämishankkeen toimintasuunnitelman mukaan nykyinen ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö asettaa koulutusviennille esteitä. Esimerkiksi ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupa määrittää opetuksen järjestämispaikan sekä opetus- ja tutkintokielen. Lisäksi opetus, ammattiosaamisen näytöt ja näyttötutkintojen tutkintotilaisuudet järjestetään lainsäädännön mukaisesti pääosin suomen, ruotsin ja saamen kielellä. Myös tutkinnon perusteista ja erityisesti niihin sisältyvistä kielivaatimuksista nousee hankkeen arvioin mukaan esteitä koulutusviennille. Ammatillisissa perustutkinnoissa kielitaitovaatimukset ovat erottamaton osa yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteita. Lisäksi kielitaitovaatimuksia löytyy useiden perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintojen ammatillisista tutkintojen osista. Tutkintojen perusteissa on hankkeen näkemyksen mukaan myös suomalaiseen lainsäädäntöön ja määräyksiin perustuvia ammattitaitovaatimuksia, jotka rajoittavat koulutusvientiä. Koulutusviennin lainsäädännöllisenä esteenä pidettiin myös ammatillisen peruskoulutuksen maksuttomuuteen liittyviä säännöksiä. Hankkeen arvion mukaan suurin vientipotentiaali olisi näyttötutkinnoissa, joita voidaan suorittaa ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomasti. Lisäksi niihin valmistavaa koulutusta voidaan jo nyt järjestää muillakin kuin kotimaisilla kie-

lillä, ja koulutuksesta voidaan periä maksuja. Koulutuskysyntää on erityisesti EU/ETA-alueen ulkopuolelta.

Toisen asteen koulutusviennin nykytilaa ja viennin esteitä on tarkasteltu myös opetus- ja kulttuuriministeriön 23.3.2016 asettamassa työryhmässä ja sen kesäkuussa 2016 julkaistussa loppuraportissa *Vietävän hyvää toisen asteen koulutusta! Toimet toisen asteen koulutusviennin edistämiseksi* (opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:20). Työryhmä toteaa loppuraportissaan, että tutkintotavoitteisen koulutuksen vientiin sisältyy monia lainsäädäntöön liittyviä haasteita kuten opetuskieli, opetuksen järjestämispaikka, opetuksen maksuttomuus, opiskelijavalinta, opintososiaaliset edut ja kyseisen koulutuksen sisältyminen valtionosuuden piiriin ja se, ettei koulutusta voida järjestää voiton tavoittelemiseksi. Työryhmä ehdottaa lukuisia toimenpiteitä koulutusviennin edistämiseksi toisen asteen koulutuksessa. Näitä ovat muun muassa liiketoimintaosaamisen, markkinoinnin ja riskienhallinnan osaamisen kehittäminen, kansallisen koulutusviejiä palvelevan tukiorganisaation perustaminen, viennin tukiinstrumenttien rakentaminen koulutusviennin toimijoille, ammatillisen koulutuksen tutkintotavoitteisen koulutuksen vientikokeilu EU/ETA-alueen ulkopuolelle.

Opetushallitus on käynnistänyt tutkintotavoitteisen koulutusvientikokeilun EU/ETA-maiden ulkopuolelle. Kokeilussa voidaan poiketa tutkintojen perusteissa olevista kielitaitovaatimuksista ja lokalisoida muutoinkin ammatillisia tutkintoja siten, että niiden keskeisistä ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista ei kuitenkaan poiketa. Kokeilukoulutukset päättyvät vuoden 2020 loppuun mennessä.

Työvoimakoulutuksen järjestäminen

Työvoimakoulutuksen keskeinen tarkoitus on reagoida nopeasti ongelmiin työmarkkinoilla ja nostaa väestön työllisyysastetta. Työvoimakoulutuksen hankinta edellyttää toiminnan avointa ja riittävän pitkää kilpailutusaikaa. Hankintatoiminta on mahdollistanut koulutusten kohdentamisen työvoiman tarpeen mukaisesti, mutta pitkittänyt koulutuksen aloittamista tarpeen ilmettyä. Kilpailuttamiseen liittyvä hallinnollinen viive sekä koulutuksen järjestäjillä että elinkeino-, liikenne ja ympäristövirastoilla on tosiasiallisesti viivästyttänyt koulutuksellista reagoimista työelämän tarpeisiin. Samalla se on ja aiheuttanut työttömille tarpeetonta koulutukseen pääsyn odottamista ja siten lisännyt heidän niin sanottua passiiviaikaa.

Hankintatoiminta on tuonut merkittävän viiveen havaitun tarpeen ja koulutuksen aloittamisen välillä. Työvoimakoulutusta on ohjattu ja hallinnoitu työ- ja elinkeinoministeriössä ja omaehtoista koulutusta opetus- ja kulttuuriministeriössä. Työvoimakoulutuksesta ja omaehtoisesta koulutuksesta ole muodostunut yhtenäistä kokonaisuutta, kun kummatkin ministeriöt ovat ohjanneet toimintaa omista lähtökohdistaan ja koordinaatio on ollut vähäistä. Esimerkiksi työvoimakoulutuksen ja omaehtoisen koulutuksen tarjonta, samoin kuin se, millaiset tahot koulutusta järjestävät, ei ole ollut koordinoitua. Samoin toiminnan laadunhallinta on tapahtunut eri periaattein. Tiettyjen alojen koulutuksessa on myös syntynyt ristiriitaisia tilanteita, kun koulutuksen järjestäjä, jolla ei ole ollut lupaa tietyn koulutuksen järjestämiseen on voinut järjestää sitä työvoimakoulutuksena.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä muodostuu voimassa olevan lainsäädännön nojalla oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksesta, oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta sekä oppisopimuskoulutuksen rahoituksesta. Rahoituksen perusteena olevan suoritteen osalta perusteita on kolmenlaisia; oppilaitosmuotoisessa peruskoulutuksessa opiskelija, oppilaitosmuotoisessa lisäkoulutuksessa opiskelijatyövuosi ja oppisopimuskoulutuksessa oppisopimus. Lisäksi myös suoritemäärien laskentatavat poikkeavat toisistaan. Oppilaitosmuotoisessa peruskoulutuksessa ja oppisopimuskoulutuksessa rahoituksen perusteena oleva suoritemäärä perustuu laskentapäivinä ilmoitettuihin määriin, kun taas oppilaitosmuotoisessa ammatillisessa lisäkoulutuksessa suoritemäärä perustuu vuosittaiseen laskennalliseen opiskelijatyövuosien määrään. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän kokonaisuutta voidaankin pitää monimutkaisena.

Myös rahoituksen perusteena käytettävän suoritteen yksikköhinnan laskentaperuste vaihtelee järjestämismuotojen kesken. Oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinta perustuu suoraan aikaisempiin toteutuneisiin kustannuksiin. Oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen ja oppisopimusmuotoisen peruskoulutuksen yksikköhinnat ovat tietyn määräiset prosenttiosuudet oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat puolestaan määrätään valtion talousarviossa. Eri järjestämismuotojen rahoitusperusteiden erilaisuus suhteessa aikaisempiin toteutuneisiin kustannuksiin on osaltaan tehnyt rahoitusjärjestelmästä vaikeaselkoisen ja lisännyt rahoituksen sisäistä epäjohdonmukaisuutta.

Ammatilliseen peruskoulutukseen sisältyy oppilaitos- ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen osalta kuntien rahoitusosuus, mutta ammatilliseen lisäkoulutukseen sitä ei sisälly. Ammatillinen peruskoulutus on maksutonta, mutta ammatillisessa lisäkoulutuksessa on mahdollisuus periä maksuja. Tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen rahoitus on puolestaan kaikilta osin valtionrahoitteista eikä työvoimakoulutuksen opiskelijoilta peritä maksuja. Tulorahoituksen ja rahoitusvastuiden osalta järjestelmät poikkeavatkin toisistaan.. Tutkintorakenteen muuttuminen yhä enemmän joustavaksi kokonaisuudeksi edellyttää osaltaan, että nykyisen vastuun jakautumisen toimivuus valtion ja kuntien sekä julkisen ja työantajarahoitteisen koulutuksen välillä tulee selkeyttää.

Voimassa olevassa rahoitusjärjestelmässä koulutukseen järjestäjän rahoitus perustuu pääosin opiskelija- tai opiskelijatyövuosimäärään ja suoritekohtaiseen yksikköhintaan. Ammatillisen koulutuksen rahoituksesta 97 prosenttia myönnetään pelkästään opiskelijan läsnäolon perusteella suorituksista riippumatta ja toiminnan tuloksellisuuden osuus rahoituksesta on vain kolme prosenttia kokonaisrahoituksesta. Kaikki koulutuksen järjestäjät eivät myöskään ole tuloksellisuusrahoituksen piirissä johtuen muun muassa niiden pienestä opiskelijamäärästä. Tuloksellisuuden perusteella määräytyvä rahoitus ei nykytasollaan riittävästi ohjaa ja kannusta koulutuksen järjestäjiä kehittämään ja tehostamaan toimintaansa, koska valtaosa rahoituksesta myönnetään ainoastaan opiskelijan läsnäolon perusteella.

Nykyisessä rahoitusjärjestelmässä koulutuksen järjestäjälle myönnetään rahoitus erikseen oppilaitosmuotoiseen ja oppisopimusmuotoiseen ammatilliseen peruskoulutukseen ja lisäkoulutukseen sekä ammatillisille erikoisoppilaitoksille. Vastaavasti määrällinen säätely poikkeaa eri muodoissa toisistaan. Vaikka rahoitus on yleiskatteellista, suoritteiden määrääminen eri muotoihin ei ole mahdollistanut koulutuksen järjestäjälle sitä, että rahoitusta voitaisiin kohdentaa

muotojen välillä, esimerkiksi oppilaitosmuotoisesta koulutuksesta oppisopimusmuotoiseen koulutukseen, mikäli työelämän tarve olisi sitä edellyttänyt. Järjestäjän toiminnan volyymi on sidottu kyseiseen muotoon kohdennettuun rahoitukseen ja suoritteisiin. Tämä ei ole parhaalla mahdollisella tavalla mahdollistanut koulutustarjonnan suuntaamista ja toteuttamistapojen joustavaa valintaa asiakkaan tarpeiden mukaisesti.

Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen kehittämistä koskevat säädös- ja määräysmuutokset tulivat voimaan 1 päivänä elokuuta 2015. Uudistusten keskeisenä tavoitteena oli vahvistaa ammatillisten tutkintojen osaamisperusteista määrittelyä ja tutkinnon osiin perustuvaa rakennetta, tukea joustavien ja yksilöllisten opintopolkujen rakentamista sekä edistää aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista osaksi tutkintoa. Lisäksi laajennettiin tutkintojen muodostumissääntöjen puitteissa mahdollisuuksia sisällyttää tutkintoon tutkinnon osia muista perustutkinnoista tai ammatti- ja erikoisammattitutkinnoista. Nykyinen rahoitusjärjestelmä ei kuitenkaan riittävästi huomioi näitä jo tehtyjä tutkintorakenteen kehittämistä koskevia muutoksia.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti ammatillisen peruskoulutuksen oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen sekä oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus perustuu kaksi kertaa vuodessa suoritettavaan opiskelijamäärien tai oppisopimusten määrän laskentaan. Rahoitus ei näin ollen ota riittävästi huomioon eri aikana vuodesta alkavaa koulutusta ja opintoaikojen nykyistä suurempaa vaihtelua eikä siten edistä riittävästi opiskelijapaikkojen tehokasta ja joustavaa käyttöä.

Nykyinen rahoitusjärjestelmä turvaa hyvin rahoituksen vakauden ja ennakoitavuuden. Järjestelmä ei kuitenkaan ohjaa ja kannusta osaamisperusteiseen ja asiakaslähtöiseen toimintaan ja yksilöllisten koulutuspolkujen rakentamiseen, kuten koulutuksen eri järjestämismuotojen yhdistämiseen, tutkinnon osien suorittamisen mahdollistamiseen tai työelämän ja opiskelun yhdistelyyn opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Rahoitusjärjestelmä ei riittävästi ohjaa ja kannusta toiminnan tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamiseen eikä aiemmin hankitun osaamisen täysimääräiseen tunnustamiseen tai kesäaikana tarjottavien opintojen hyödyntämiseen siten, että tehollinen koulutusaika lyhenisi. Järjestelmä ei myöskään riittävästi tue osaamisen hankkimistavasta riippumatonta tutkinnon suorittamistapaa eikä kannusta koulutuksen järjestäjää ohjaamaan tutkinnon suorittajaa valmistavan koulutuksen sijaan näyttöön heti kun se opiskelijan osaamisen kannalta olisi mahdollista.

Rahoitusjärjestelmän tulisikin osaltaan tukea tutkintorakenteen kehittämiselle, osaamisperusteiselle ja asiakaslähtöiselle toiminnalle, opintoaikojen lyhentämiselle, aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiselle ja tunnustamiselle sekä joustavalle opiskelijavalinnalle asetettuja tavoitteita.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus EU:n valtiontukisäännösten kannalta

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta valtiontuen käsitteestä annetun komission tiedonannon perusteella omaehtoinen tutkintotavoitteinen ammatillinen koulutus sekä valmentava koulutus voidaan luokitella EU:n valtiontukisääntelyn näkökulmasta julkisen koulutusjärjestelmän piiriin kuuluvaksi ei-taloudelliseksi toiminnaksi. Komission tiedonannon perusteella on myös hyväksyttävissä, että opiskelijoilta peritään kohtuullisia maksuja, joilla katetaan osa järjestelmän toimintakuluista. Ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuus on 85,60 prosenttia ja opiskelijamaksuilla katetaan koulutuksen lasken-

nallisista kustannuksista noin 15 prosenttia. Edellä on arvioitu, että rahoituslaissa huomioidun keskimääräisen opiskelijamaksujen osuuden, asetuksella säädettyjen euromääräisten enimmäismaksujen ja koulutuksen järjestäjien tosiasiassa päättämien opiskelijamaksujen keskinäinen suhde ei nykylainsäädännössä kuitenkaan ole kovin selkeä. Opiskelijamaksuista säädettäessä tuleekin ottaa huomioon koulutuksen luonne julkisena koulutuksena, joka katsotaan EU:n valtiontukisäännösten kannalta ei-taloudelliseksi toiminnaksi.

Erikoisoppilaitosten, henkilöstökoulutuksen ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen ja rahoituksen osalta on tarpeen tarkastella EU:n valtiontukisäännöksiä. Valtiontuessa on kyse julkisten varojen kanavoimisesta yrityksiin. Valtiontuen tunnusmerkkeinä ovat julkisten varojen tai tuen kanavoituminen yrityksiin taloudelliselle toimijalle siten, että toimenpide on valikoiva eli tuki esimerkiksi kohdistuu tietyille yrityksille ja se vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Mikäli mainitut neljä ehtoa täyttyvät, toimenpide kuuluu EU:n valtiontukisääntelyn piiriin. Kansallisen koulutusjärjestelmän puitteissa järjestetty julkinen koulutus, joka rahoitetaan pääasiallisesti tai kokonaan valtion varoista ja jota valtio valvoo, katsotaan kuitenkin muuksi kuin taloudelliseksi toiminnaksi ja nämä koulutuspalvelut eivät kuulu valtiotukisääntelyn tai palvelujen vapaata liikkuvuutta koskevan sääntelyn piiriin.

Erikoisoppilaitoksissa järjestettävään koulutukseen ja henkilöstökoulutukseen yleisesti ei ole ammatillisen koulutuksen lainsäädännön mukaista vapaata hakeutumisoikeutta, vaan koulutusta järjestetään yrityksen henkilöstölle. Erikoisoppilaitokselle ja henkilöstökoulutukseen yleisesti osoitettu julkinen rahoitus voikin tuoda kilpailuetua yrityksille, sillä muut yritykset joutuvat ostamaan vastaavan koulutuspalvelun vapailta markkinoilta.

Muuna ammatillisena lisäkoulutuksena järjestettävässä henkilöstökoulutuksessa yritys pääsääntöisesti päättää koulutuksen sisällöstä eli koulutus räätälöidään yrityksen tarpeisiin. Muu ammatillinen lisäkoulutus yleisesti on myös lähtökohtaisesti erottumiskyvytöntä suhteessa kilpailluilla markkinoilla toimimiseen ja julkinen rahoitus voi potentiaalisesti vääristää kilpailua, sillä samansisältöistä koulutusta voi myydä kuka tahansa. Toisaalta julkisesti rahoitettuun muutoin kuin henkilöstökoulutuksena järjestettävään ammatilliseen lisäkoulutukseen on vapaa hakeutumisoikeus, joten koulutus ei kohdennu esimerkiksi tietyn yrityksen henkilöstölle tai tietyn yrityksen tarpeisiin.

Henkilöstökoulutus on osin valtion ja osin yritysten rahoittamaa koulutustoimintaa. Henkilöstökoulutuksen valtionosuus on 47,23 prosenttia. Henkilöstökoulutuksen rahoittamisessa voidaan katsoa olevan välillisesti kyse julkisten varojen kanavoimisesta yrityksiin, sillä julkisin varoin rahoitetaan ammatillisen lisäkoulutuksen saaneiden koulutuksen järjestäjien järjestämää henkilöstökoulutusta, josta koulutuksen järjestäjä on sopinut yrityksen kanssa ja josta yritys maksaa osuuden koulutuksen järjestäjälle. Toimenpide on sikäli valikoiva, että valtionosuus henkilöstökoulutuksen rahoituksesta kohdentuu niille yrityksille, jotka ovat sopineet henkilöstökoulutuksen järjestämisestä ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvan saaneen koulutuksen järjestäjän kanssa. Valtiontuen tunnusmerkkinä on myös se, että vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua.

Kansallisessa lainsäädännössä ei kuitenkaan aseta rajoituksia sille, mikä yritys voi sopia koulutuksen järjestäjän kanssa henkilöstökoulutuksen järjestämisestä, vaan periaatteessa kaikilla yrityksillä on tähän yhtäläiset mahdollisuudet ja samalla yhtäläiset mahdollisuudet saada valtionosuus henkilöstökoulutuksen rahoituksessa. Näin ollen henkilöstökoulutuksen rahoitus ei ole yksiselitteisesti tulkittavissa valikoivaksi toimenpiteeksi tai kilpailua vääristäväksi toimin-

naksi. Julkinen tuki yrityksille on perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaista valtiontukea ainoastaan siltä osin, kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Komission mukaan tältä osin ei ole tarpeen määrittää, että tuki todella vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan vaan ainoastaan, että tuki on omiaan vaikuttamaan kauppaan. Valtiontuen käsitettä koskevan komission tiedonannon mukaan unionin tuomioistuimet ovat erityisesti todenneet, että kun tuki vahvistaa yrityksen asemaa jäsenvaltioiden välisessä kaupassa muihin, kilpaileviin yrityksiin verrattuna, tuen on katsottava vaikuttavan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Vastaavasti myöskään erikoisoppilaitosten rahoitus ei ole yksiselitteisesti tulkittavissa valikoivaksi toimenpiteeksi. Periaatteessa kaikilla yrityksillä on mahdollisuus hakea koulutuksen järjestämislupaa erikoisoppilaitoksena ja saada näin julkista rahoitusta, jos järjestettävä koulutustoiminta täyttää laissa säädetyt järjestämisluvan myöntämisen edellytykset.

Asiassa *Humbel*[3] ja asiassa *Wirth*[4] annetuista tuomioistuinratkaisuista ilmenee, että vastikkeellisten opetuspalvelujen olennaisena piirteenä on se, että oppilas tai muu yksityinen taho suorittaa maksuja, jotka vastaavat pääosin opetuksen taloudellisia kustannuksia. Henkilöstökoulutuksen valtionosuus on 47,23 prosenttia ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnasta. Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinta perustuu ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräiseen yksikköhintaan, joka puolestaan perustuu ammatillisen peruskoulutuksen toteutuneisiin kustannuksiin. Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinta ei siis suoraan perustu ammatillisen lisäkoulutuksen kustannuksiin, joten henkilöstökoulutuksen valtionosuusprosentin nojalla ei voida yksistään arvioida, suorittaako yksityinen taho eli yritys maksuja, jotka pääosin vastaavat opetuksen taloudellisia kustannuksia. Valtiontukisääntelyn soveltamisen arvioinnin kannalta olisi kuitenkin selkeämpää, jos lainsäädännöstä olisi yksiselitteisesti määriteltävissä, että henkilöstökoulutuksen valtionrahoitus on yli 50 prosenttia koulutuksen laskennallisista kustannuksista.

Henkilöstökoulutuksena voidaan järjestää tutkintotavoitteista ammatillista koulutusta sekä ei-tutkintotavoitteista muuta ammatillista lisäkoulutusta. Henkilöstökoulutuksen ja valtiontuen tunnusmerkkien täyttymisen kannalta on tarpeen arvioida myös tutkintotavoitteisen koulutuksen ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen välistä eroa erityisesti sen suhteen, voidaanko julkisten varojen tai tuen katsoa kanavoituvan yrityksiin taloudelliselle toimijalle vai onko kyseessä julkisen koulutusjärjestelmän piiriin kuuluva ei-taloudellinen toiminta. Valtiontuen käsitettä koskevan komission tiedonannon mukaan koulutuspalvelujen julkinen tarjonta on erotettava palveluista, jotka rahoitetaan pääasiassa oppilaiden tai heidän vanhempiensa maksuilla tai kaupallisilla tuloilla. Henkilöstökoulutuksessa koulutusta rahoitetaan osaksi yrityksen maksamilla tuloilla, mikä lienee tulkittava komission tiedonannossa tarkoitetuiksi kaupallisiksi tuloiksi.

Henkilöstökoulutuksen valtionosuus sinänsä on tuen kohdentumista yrityksiin taloudelliselle toimijalle, mutta tuen kohdentumisessa on eroa siinä, järjestetäänkö henkilöstökoulutuksena tutkintotavoitteista koulutusta vai ei-tutkintotavoitteista muuta ammatillista lisäkoulutusta.

---

[3] Asia C-263/86.

[4] Asia C-109/92.

Tutkintotavoitteisessa ammatillisessa koulutuksessa hankitaan ja osoitetaan Opetushallituksen laatimien tutkinnon perusteiden mukaista osaamista ja ammattitaitoa, joka on lähtökohtaisesti hyödynnettävissä yleisesti työelämässä ja useiden yritysten palveluksessa. Sen sijaan muuna ammatillisena lisäkoulutuksena saatetaan järjestää juuri kyseisen yrityksen toimintaan liittyvää täsmäkoulutusta, jonka yleinen hyödynnettävyys on huomattavasti rajatumpaa kuin tutkintotavoitteisen henkilöstökoulutuksen. Henkilöstökoulutuksena järjestettävän muun ammatillisen ei-tutkintotavoitteisen lisäkoulutuksen voidaankin katsoa lähenevän perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen täyttymisen tunnusmerkkejä toimenpiteen valikoivuuden ja yritykselle kohdennettavan taloudellisen tuen osalta.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:n 3 momentin mukaan ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa järjestetään pääasiassa koulutuksen järjestäjän tai sen jäsenyhteisön toiminnan harjoittamiseksi tarvittavaa ammatillista lisäkoulutusta. Ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa järjestettävä ei-tutkintotavoitteinen koulutus, kuten edellä on todettu yleisesti henkilöstökoulutuksena järjestettävän ei-tutkintotavoitteisen ammatillisen lisäkoulutuksen osalta, lähenee valtiontuen täyttymisen tunnusmerkkejä toimenpiteen valikoivuuden ja yritykselle kohdennettavan taloudellisen tuen osalta.

Koulutuksen järjestäjien oikeushenkilömuoto

Ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Edellytyksen täyttymisen arvioiminen saattaa olla kuitenkin hankalaa, jos koulutuksen järjestäjän oikeushenkilö harjoittaa myös muuta toimintaa. Käytännössä säännöksen on katsottu tarkoittavan, että järjestämisluvan mukainen ammatillisen koulutuksen toiminta ei saa tuottaa taloudellista voittoa, mutta oikeushenkilön muu liiketaloudellisin perustein järjestettävä toiminta voi tuottaa taloudellista voittoa. Rahoituksen kohdentumista ei-liiketaloudellisen ja liiketaloudellisen toiminnan välille voi olla kuitenkin vaikeaa todentaa.

Voittoa tavoittelemattomuuden vaatimuksen ei ole tulkittu tarkoittavan sitä, että koulutuksen järjestäjälle ei voisi syntyä toiminnasta ylijäämää. Ylijäämä on kuitenkin käytettävä ammatillisen koulutuksen järjestämiseen, kehittämiseen ja siihen liittyviin investointeihin. Ylijäämä ei saa tuottaa taloudellista etua osakeyhtiön osakkeenomistajalle tai muulle toimintaan osallistuvalle tai sitä ylläpitävälle. Edellä mainittuja seikkoja koskevia nimenomaisia säännöksiä ei kuitenkaan tällä hetkellä ole ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa koskevassa sääntelyssä.

Nykyisessä ammatillisen koulutuksen järjestelmässä osakeyhtiömuotoisten ja muiden yksityisoikeudellisten koulutuksen järjestäjien verotukseen liittyvät menettelyt poikkeavat joiltakin osin kunnallisista koulutuksen järjestäjistä. Myös eri oikeushenkilömuotoja koskeva säätely niiden tarkoituksesta poikkeaa toisistaan. Osakeyhtiölain mukaan yhtiön tarkoitus tuottaa voittoa osakkeen omistajille kun taas säätiölain mukaan säätiöllä on oltava yleishyödyllinen tarkoitus, mikä vaikuttanee osaltaan näitä oikeushenkilömuotoja koskevaan verotukseen. Eri oikeushenkilömuotoisten järjestäjien yhdenvertainen kohtelu edistäisi osaltaan sitä, että koulutuksen järjestäjillä olisi yhtäläiset edellytykset koulutuksen järjestämiseen erityisesti tulevaisuudessa, kun ammatilliseen koulutukseen kohdennettava rahoitus vähenee. Eroavaisuuksia ja potentiaalisia ongelmakohtia liittyy ainakin arvonlisäveroihin ja tuloveroihin liittyviin käytäntöihin.

Yksityisten koulutuksen järjestäjien yksikköhintojen korotuksena huomioitava arvonlisäverokompensaatio perustuu yksityisten koulutuksen järjestäjien yhteenlaskettuihin arvonlisäveromenoihin, joiden perusteella lasketaan keskimääräinen kompensaatioprosentti kaikille yksityisille järjestäjille. Koska arvonlisäveron kompensaatiota ei makseta juuri kyseisen järjestäjän vähennykseen oikeuttamattoman arvonlisäveron määrän suuruisena vaan keskimääräisenä laskennallisena yksikköhinnan korotuksena, on mahdollista, että yksikköhinnan korotus alittaa tai ylittää hankintoihin todellisuudessa sisältyvän arvonlisäveron määrän. Tämä tarkoittaa järjestäjätasolla, että toisten järjestäjien osalta yksikköhinnan korotus kattaa ja jopa ylikompensoi arvonlisäverokustannukset, mutta toisilla järjestäjillä kustannukset eivät tule täysimääräisesti katetuksi. Kunnallisten järjestäjien osalta arvonlisäverokustannukset tulevat aina otetuksi huomioon täysimääräisesti, koska ne ovat kuntapalautusjärjestelmän piirissä. Osakeyhtiömuotoiset koulutuksen järjestäjät ovat näin ollen eriarvoisessa asemassa suhteessa kunnallisiin järjestäjiin.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Pääministeri Juha Sipilän strategisen hallitusohjelman yhtenä kärkihankkeena toteutetaan toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi. Tavoitteena on uudistaa ammatillinen koulutus osaamisperustaiseksi ja asiakaslähtöiseksi kokonaisuudeksi ja tehostaa sitä. Lisäksi virtaviivaistettaisiin hallintoa ja purettaisiin uuden toiminnan kannalta epätarkoituksenmukaista sääntelyä.

Uudistusten tavoitteena on ammatillisen koulutuksen järjestelmä, joka vastaa aiempaa oikeaaikaisemmin, osuvammin ja tehokkaammin työelämän, yksilöiden ja yhteiskunnan yhä nopeammin muuttuviin ammatillisiin osaamistarpeisiin ja sitä kautta tukisi aktiivisesti talouden uudistumista ja yhteiskunnan kehitystä ja eheyttä.

Työ- ja elinkeinoelämän näkökulmasta keskeistä on, että ammatillinen koulutus vastaa oikeaaikaisesti, vaikuttavasti ja ketterästi työ- ja elinkeinoelämän osaamistarpeisiin ja turvaa osaavan työvoiman saatavuuden. Tätä kautta ammatillinen koulutus osaltaan vahvistaa yritysten kilpailukykyä samoin kuin julkisen sektorin palvelukykyä ja toiminnan uudistamista, tukee yrityksiä ja julkista sektoria toimintaympäristön muutoksiin sopeutumisessa sekä luo edellytyksiä uuden yritystoiminnan syntymiselle ja innovaatiotoiminnalle. Tavoitteena on uudistaa ammatillisen koulutuksen tarjontaa, prosesseja ja toimintamuotoja siten, että ne hahmottuvat työelämälle selkeinä ja helposti lähestyttävinä ja ottavat nykyistä kokonaisvaltaisemmin huomioon yritysten ja työpaikkojen tarpeet ja toimintaympäristön. Ammatillisen koulutuksen roolia työelämän kehittämisessä on tarkoitus vahvistaa, jotta se tukisi nykyistä vahvemmin ja aktiivisemmin yritysten ja julkisen sektorin työpaikkojen toiminnan kehittämistä ja uudistumista muuttuvassa toimintaympäristössä. Asiakaslähtöisen ja osaamisperusteisen toiminnan sekä siihen liittyvän vahvemman työelämäyhteistyön tavoitteena on myös lisätä yritysten ja työpaikkojen halukkuutta osallistua työpaikalla tapahtuvan oppimisen toteuttamiseen.

Yksilön näkökulmasta ammatillisen koulutuksen tehtävänä on rakentaa osaamisperusta, jolla voidaan siirtyä nopeasti ja sujuvasti työelämään, antaa valmiuksia yhteiskunnassa toimimiselle sekä tarjota mahdollisuuksia osaamisen jatkuvaan kehittämiseen ja uudistamiseen työuran eri vaiheissa. Erilaisten asiakassegmenttien sijaan (esim. perusopetuksen päättäneet, työssä olevat ja yrittäjät, työttömät) nykyistä enemmän huomiota kiinnitettäisiin yksilöiden ja työpaikkojen erilaistuviin tarpeisiin, lähtökohtiin ja opiskelun edellytystekijöihin.

Ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen tulee antaa sekä ammatti- ja tehtäväspesifiä osaamista että laaja-alaisia ja geneerisiä taitoja sekä elinikäisen oppimisen taitoja. Elinikäisen oppimisen edistämiseksi ammatillisten tutkintojen tulee jatkossakin antaa yleinen jatko-opintokelpoisuus. Ammatillisen koulutuksen tulee lisäksi nykyistä vahvemmin tukea erilaisten yksilöiden osaamisen kehittämistä ja uudistamista työelämässä tapahtuvien muutosten mukaisesti. Ammatillisen koulutuksen tulee tukea tehokkaasti ja vaikuttavasti sekä työmarkkinoille siirtymistä että työurien jatkuvuutta, kuten työstä työhön siirtymistä ja työtehtävien muutoksia, uudistamalla osaamista työelämän ja yksilöllisen kulloistenkin tarpeiden mukaisesti. Erityisenä painopisteenä otetaan huomioon asiakasryhmät, joilla on suurin tarve osaamisen vahvistamiseen ja uudistamiseen, esimerkiksi vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat, vanhentuneen tai puutteellisen ammattitaidon omaavat, erityistä tukea tarvitsevat, maahanmuuttajataustaiset henkilöt. Ammatillinen koulutus tulee toteuttaa siten, että se mahdollistaa osaami-

sen hankkimisen osaamistarpeiden, oppimisvalmiuksien ja elämäntilanteen suhteen erilaisille asiakkaille kullekin yksilölle parhaiten soveltuvalla tavalla. Lisäksi ammatillisessa koulutuksessa tulee tehostaa koulutusprosesseja ja lyhentää koulutusaikoja henkilökohtaistamisella ja siihen sisältyvällä aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisella.

Yhteiskunnan näkökulmasta ammatillisen koulutuksen tehtävä on edistää työllisyyttä ja yrittäjyyttä, nostaa työllisyysastetta sekä edistää osallisuutta. Lisäksi sen tulee edistää Suomen kilpailukykyä ja suomalaisten hyvinvointia sekä tukea talouden uudistumista kestävällä tavalla. Ammatillisen koulutuksen tarjonta tulee kohdentaa työelämän eri toimialojen tarpeiden mukaisesti ottaen huomioon se, että perusopetuksen päättäville ja eniten osaamisen kehittämistä tarvitseville (esim. vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat, työttömät työnhakijat ja työttömyysuhan alaiset, maahanmuuttajataustaiset) voidaan turvata riittävä koulutustarjonta. Ammatillinen koulutuksen tarkoituksena on työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavan ammatillisen osaamisen kehittämisen ohella turvata yksilöiden ja alueiden yhdenvertaisuutta ja tasaarvoa, vahvistaa yhteiskunnan eheyttä sekä kansalaisten osallisuutta ja hyvinvointia. Ammatillisella koulutuksella on tärkeä rooli myös maahanmuuttajataustaisten henkilöiden, erityisesti aikuisten, kotoutumisen edistämisessä ja nopean työmarkkinoille siirtymisen tukemisessa. Koulutuksen tehokkuuden parantaminen auttaa myös sopeutumaan julkisen talouden resurssien niukkenemiseen.

Ammatillisen koulutuksen reformi uudistaa koulutusta, mikä näkyy sekä opettajuuden että oppimisympäristöjen uudistumisena. Osaamisperusteisuus ja asiakaslähtöisyys uudistavat opettajuutta ja korostaa sen merkitystä. Opettajuuden tulee olla ohjaavaa, kannustavaa ja osaamisen hankkimista edistävää, jotta yksilön oppimispolku toteutuu siten, että sen aikana opiskelija voi hyödyntää erilaisia oppimisympäristöjä, joissa opettaja osaa toimia ja edistää osaamisen hankkimista. Tutkintojen laaja-alaistumisen ja opiskelupolkujen yksilöllistymisen myötä opettajuudessa korostuu myös yhteisöllisyys yksilökeskeisyyden sijaan. Ammatillinen opettajuus toteutuu yhdessä tekemisestä ja monialaisesta yhteistyötä oppilaitoksen arjessa. Yksilön oppimispolun aikana oppimisympäristöt vaihtelevat tarvittavan osaamisen hankkimisen näkökulmasta sekä koulutuksen järjestäjän tuottaman tarjonnan kautta. Kulloinkin tarvittavan oppimisympäristön rakentaminen on osa opettajan ammattitaitoa ja sen tarkoituksena on tuottaa yksilölle ammatillista osaamista.

Tavoitteiden saavuttamiseksi ehdotetaan toteutettavaksi laaja-alaisia toimenpiteitä, joilla poistettaisiin koulutuksen päällekkäisyyksiä sekä nuorten ja aikuisten ammatillisen koulutuksen raja-aidat. Koulutustarjonta, rahoitus ja ohjaus koottaisiin yhtenäiseksi kokonaisuudeksi opetus- ja kulttuuriministeriön alle. Lisäksi kehitettäisiin työpaikalla tapahtuvaa opiskelua ja uudistettaisiin ammatillisen koulutuksen järjestäjärakenteita ja toimintaprosesseja ammatillisen koulutuksen työelämälähtöisyyden, palvelukyvyn ja saavutettavuuden parantamiseksi.

Ehdotettujen uudistusten tavoitteena olisi mahdollistaa nykyistä joustavammat ja yksilöllisemmät opintopolut, jotka ottaisivat nykyistä paremmin huomioon erilaisten yksilöiden ja työpaikkojen toisistaan poikkeavat osaamistarpeet ja olosuhteet sekä luovat edellytykset toteuttaa tavoitteeksi asetetun osaamisen hankkiminen ja osoittaminen opiskelijalle ja työelämälle parhaiten soveltuvalla tavalla. Ehdotetuilla uudistuksilla parannettaisiin koulutuksen läpäisyä sekä työelämään tai jatko-opintoihin siirtymistä. Nuorten ja aikuisten raja-aitojen poistamisen myötä koulutuspalveluiden tarjonnan painopistettä siirrettäisiin samalla vahvemmin elinikäiseen oppimiseen ja työuran eri vaiheissa tapahtuvaan osaamisen kehittämiseen, millä parannettaisiin aikuisten mahdollisuuksia osaamisensa jatkuvaan kehittämiseen samalla turva-

ten perusopetuksen päättävien koulutukseen pääsy esimerkiksi opiskelijavalintojen ja rahoitusperusteiden puitteissa. Työpaikalla tapahtuvaa opiskelua kehittämällä on tavoitteena lisätä sen käyttöä. Oppisopimuskoulutuksen houkuttelevuutta on tarkoitus lisätä yhdenmukaistamalla sen rahoituksellista asemaa suhteessa muihin koulutustapoihin sekä kehittämällä sen hallinnollisia menettelyitä selkeämmiksi ja yhdenmukaisemmiksi osana yksilöllisiä opintopolkuja. Lisäksi on tarkoitus ottaa käyttöön koulutussopimusmalli, joka korvaisi nykyisen työssäoppimisen.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä olisi tarkoitus uudistaa yhtenäiseksi kokonaisuudeksi yhdistämällä nykyiset ammatillisen peruskoulutuksen, ammatillisen lisäkoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen ja ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitusjärjestelmät. Kokonaisuuteen sisällytetään myös tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen rahoitus ja osa tutkintoon johtamattoman työvoimakoulutuksen rahoituksesta. Työvoimakoulutuksen siirrolla työ- ja elinkeinoministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön ja osaksi uutta ammatillisen koulutuksen järjestelmää pyrittäisiin nopeuttamaan koulutuksen aloittamisen ja havaitun tarpeen välistä viivettä ja vähentämään kilpailutuksen tuottamaa hallinnollista työtä.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä olisi tavoitteena uudistaa tukemaan osaamisperusteista ja asiakaslähtöistä toimintaa sekä koulutusprosessien tehostamista ja sitä kautta koulutusaikojen lyhentämistä. Tavoitteena olisi myös lisätä koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia vastata työelämän osaamistarpeisiin nykyistä osuvammin ja tehokkaammin esimerkiksi tutkinnon osien avulla. Lisäksi tavoitteena olisi lisätä koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia käyttää rahoitusneutraalisti koulutuksen erilaisia toteuttamismuotoja ja oppimisympäristöjä, mikä mahdollistaisi opiskelijoiden ja työelämän tarpeiden kannalta parhaiten soveltuvien koulutusratkaisujen ja oppimisympäristöjen valinnan ja niiden yhdistelyn opintopoluissa.

Ammatillisen koulutuksen säätely- ja ohjausjärjestelmää on tarkoitus uudistaa siten, että kaikkea ammatillista koulutusta säädellään jatkossa yhdellä järjestämisluvalla. Tavoitteena olisi lisätä koulutuksen järjestäjien liikkumavaraa ja toimivaltaa vastata nopeasti ja ketterästi työelämän ja yksilöiden sekä alueiden muuttuviin osaamistarpeisiin ammatillisen koulutuksen palveluvalikoiman ja toteutusmuotojen avulla samalla huolehtien siitä, että ammatillisen koulutuksen kansallinen ohjaus on riittävän vahvaa strategisten koulutuspoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen uudistuksella edistetään myös osakeyhtiömuotoisten koulutuksen järjestäjäorganisaatioiden muodostumista ja parannetaan niiden toimintaedellytyksiä uudistamalla rahoitusperusteita kohtelemaan yksityisoikeudellisia järjestäjiä yhdenvertaisesti kunnallisten järjestäjien kanssa.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne ja tutkinnot

Koska toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi uudistaa merkittävästi koko ammatillista koulutusta, reformin valmistelun alkuvaiheessa arvioitiin uudelleen myös ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen ja tutkintojen kehittämisvaihtoehtoja hyödyntäen aiempaa 1.8.2015 voimaan tulleella lainsäädännöllä toimeenpantua ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestel-

män kehittämistyötä. Voimassa olevan lainsäädännön mukaisen kolmiportaisen tutkintorakenteen (ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto) vaihtoehtoina tarkasteltiin kaksiportaista tutkintorakennetta sekä ammatillisen koulutuksen järjestelmää, jossa ei ole tutkintoja eikä tutkintotyyppejä, vaan pelkästään työelämän osaamistarpeisiin ja työja toimintakokonaisuuksiin perustuvia osaamiskokonaisuuksia, jotka vastaisivat nykyisiä tutkinnon osia.

Kaksiportainen tutkintorakenne koostuisi työelämässä tarvittavan perusammattiosaamisen antavista tutkinnoista ja ammatillista osaamista täydentävistä jatkotutkinnoista. Tutkintotyyppejä olisi siis nykyisen kolmen sijaan vain kaksi. Tämä yksinkertaistaisi ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää ja myös ammatillisen koulutuksen rahoitus- ja ohjausjärjestelmää. Kaksiportaisessa tutkintorakenteessa kuitenkin menetetään yksi tutkintotyyppi, joka on osoittautunut työelämässä tarpeelliseksi ja läpi työuran tapahtuvaa osaamisen kehittämistä tukevaksi hyvin monilla aloilla. Kaksiportainen tutkintorakenne rakentuisi ensisijaisesti hallinnon, ei työelämän osaamistarpeiden lähtökohdista käsin, mikä olisi ristiriidassa reformin keskeisenä tavoitteena olevan ammatillisen koulutuksen asiakaslähtöisyyden vahvistamisen kanssa.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää olisi mahdollista uudistaa myös siten, että siinä ei olisi lainkaan tutkintotyyppejä ja tutkintoja, vaan pelkästään työelämän osaamistarpeisiin ja työ- ja toimintakokonaisuuksiin perustuvia osaamiskokonaisuuksia. Tällainen järjestelmä korostaisi sitä, että työelämälle keskeisintä on osaaminen, eivät tutkinnot. Erilaisia osaamiskokonaisuuksia hyödyntämällä ja vapaasti yhdistelemällä pystyttäisiin rakentamaan todella yksilöllisiä opintopolkuja ja osaamis- ja toimialojen raja-aidat madaltuisivat. Yksittäisten osaamiskokonaisuuksien uudistaminen yksi kokonaisuus kerrallaan olisi myös ketterä tapa reagoida työelämän nopeastikin muuttuviin osaamistarpeisiin. Osaamiskokonaisuuksia olisi järjestelmässä kuitenkin vääjäämättä niin paljon, että yksilön olisi vaikea löytää niistä itselle sopivaa tai työllistymisen tueksi tarvittavaa yhdistelmää. Myös ohjaus kullekin yksilölle sopivimmalle opintopolulle olisi vaikeaa, koska ohjaajien olisi hahmotettava koko osaamiskokonaisuuksien kirjo. Eri osaamis- ja toimialoilla keskeinen ydinosaaminen, joka koostuu useammasta osaamiskokonaisuudesta ja sisältyy nykyisissä tutkinnoissa tyypillisesti kunkin tutkinnon pakollisiin tutkinnon osiin, hämärtyisi. Lisäksi työnantajien olisi hankala arvioida ja vertailla työnhakijoiden osaamista, kun jokaisella olisi erilainen osaamiskokonaisuuksien yhdistelmä ja jokaisen yksittäisen osan tuottama osaaminen pitäisi selvittää erikseen.

Nykyinen kolmiportainen tutkintorakenne arvioitiin toimivimmaksi ja tarkoituksenmukaisimmaksi toteuttamisvaihtoehdoksi. Nykyistä ammatillisen koulutuksen tutkintorakennetta ja tutkintoja on arvioitu luvussa 2.3 Nykytilan arviointi.

Tutkintojen mitoitusperiaatteet ja laajuus

Yhtenä ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteena on luoda kaikille ammatillisille tutkinnoille yhtenäiset mitoitusperusteet ja tuoda myös näyttötutkintoihin osaamispisteet. Opetus- ja kulttuuriministeriön 15.4.2015 asettama työelämän ohjausryhmä teki toimeksiantonsa mukaisesti ehdotuksen näyttötutkintojen mitoituksen periaatteiksi ja eri tutkintotyyppien pisteytykseksi.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen pisteytys voidaan työelämän ohjausryhmän näkemyksen mukaan toteuttaa kahdella vaihtoehtoisella tavalla. Ensimmäisessä vaihtoehdossa kaikkien ammattitutkintojen laajuus määritellään pistemäärältään samaksi ja vastaavasti kaikkien eri-

koisammattitutkintojen pistemäärä samaksi. Tästä seuraisi kuitenkin se, että tutkintojen laajuutta pitäisi keinotekoisesti yhtenäistää riippumatta työtehtävien erilaisuudesta eri toimialoilla. Jotta tutkinnot voidaan jatkossakin mitoittaa työelämän osaamistarpeiden pohjalta, niiden tulisi voida olla laajuudeltaan erilaisia. Luontevampi toteutusvaihtoehto olisi näin ollen sellainen, jossa osaamispisteet voivat vaihdella myös tutkintotyyppien sisällä. Tutkintojen kehittämisen ja niiden laajuuden hahmottamisen näkökulmasta on kuitenkin perusteltua, että tutkintotyyppien pistemäärän vaihtelua rajataan. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa osaamispistemäärän vaihtelu olisi kolmiportainen. Ammattitutkinnot voivat olla 120, 150 tai 180 osaamispisteen laajuisia. Erikoisammattitutkinnot voivat puolestaan olla 160, 180 tai 210 osaamispisteen laajuisia.

Ammatillisten perustutkintojen osalta työelämän ohjausryhmän keskusteluissa oli esillä vaihtoehto, jossa perustutkintojen laajuus voisi vaihdella toimialakohtaisesti. Perustutkintojen osalta päädyttiin kuitenkin voimassa olevan lainsäädännön mukaiseen vaihtoehtoon, jossa kaikkien perustutkintojen laajuus on lähtökohtaisesti 180 osaamispistettä. Tällä tavoin halutaan varmistaa se, että kaikki nuoret saavat valitsemastaan koulutusalasta riippumatta yhtenevät valmiudet työelämään, jatko-opintoihin ja elinikäiseen oppimiseen.

Koulutuksen järjestäjän oikeushenkilömuoto

Ammatillisen koulutuksen järjestämislupa voidaan nykyisin myöntää kunnille, kuntayhtymille, rekisteröidyille yhteisöille tai säätiöille. Koulutuksen järjestäjien lupasäätely voitaisiin vaihtoehtoisesti toteuttaa myös siten, että järjestämisluvat uudistettaisiin ammattikorkeakouluja koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti toimiluviksi. Toimiluvat myönnettäisiin tällöin erityisille ammatillisen koulutuksen osakeyhtiöille, joista säädetäisiin osin osakeyhtiölaista poiketen. Julkisesti rahoitettujen lakisääteisten tehtävien takia ammatillisen koulutuksen osakeyhtiöiden tulisi olla voittoa tavoittelemattomia, jolloin ne eivät voisi jakaa voittoa omistajilleen tai tuottaa muuta taloudellista etua toimintaan osallistuville. Ammattikorkeakouluosakeyhtiöiden osalta on myös säädetty, että yhtiötä purettaessa varat tulisi käyttää vastaavaan toimintaan.

Erityiseen ammatillisen koulutuksen osakeyhtiömuotoiseen oikeushenkilömuotoon siirtymisellä voitaisiin turvata se, että rahoitus kohdentuisi mahdollisimman täysimääräisesti toimintaan, johon se on osoitettu. Osakeyhtiömuotoisuus korostaisi myös koulutustoimijoiden vastuuta taloudenpidossa sekä toiminnan tuloksellisuudessa ja tehokkuudessa. Koulutuksen järjestäjät eivät tällöin myöskään muodostaisi missään oloissa omistajatahoilleen niiden omistusosuutta suurempaa taloudellista riskiä. Koulutuksen järjestäjien yhtenäinen oikeushenkilömuoto mahdollistaisi myös verotukseen liittyvien tulkintojen ja käytäntöjen yhdenmukaistamisen vastaavalla tavalla kuin ammattikorkeakoulujen osalta on voitu tehdä. Tämä loisi selkeän ja johdonmukaisen perustan koulutuksen järjestäjän toiminnallisten ja taloudellisten edellytysten varmistamiselle.

Osakeyhtiömuotoisuus mahdollistaisi läpinäkyvällä tavalla nykyistä laajemman ja syvällisemmän yhteistyön työelämän kanssa, esimerkiksi yhteisten investointien toteuttamiseksi ja yhteisten resurssien tehokkaaksi käyttämiseksi, sekä työelämän roolin vahvistamisen ammatillisen koulutuksen ohjauksessa. Osakeyhtiömuoto mahdollistaisi myös työelämälähtöisyyden edellyttämän nopean päätöksentekokyvyn. Samassa yhteydessä voitaisiin vahvistaa työ- ja elinkeinoelämän roolia ammatillisen koulutuksen ohjauksessa säätämällä työ- ja elinkeinoelämän edustuksesta ammatillisen koulutuksen osakeyhtiömallin hallintoelimissä.

Osakeyhtiömuotoiseen toimilupajärjestelmään siirtymiseen liittyy kuitenkin ammatillisen koulutuksen osalta osittain ammattikorkeakoulutuksesta poikkeavia kysymyksiä, jotka aiheuttaisivat merkittäviä muutoksia koulutuksen järjestämisen organisointiin. Osakeyhtiömuotoiseen toimilupajärjestelmään siirtyminen edellyttäisi, että kaikki ammatillisen koulutuksen järjestäjät yhtiöittäisivät ammatillisen koulutuksen toimintansa. Lainsäädännöllä määritellyt ammatillisen koulutuksen osakeyhtiöt olisivat itsenäisiä oikeushenkilöitä, joilla ei voisi olla muita tehtäviä kuin tällaisille toimijoille laissa määritellyt tehtävät. Nykyisin ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimivat esimerkiksi kansanopistot, jotka järjestävät usein myös vapaan sivistystyön toimintaa ja lukiokoulutusta. Vapaan sivistystyön toimintaa tai lukiokoulutusta ei voisi yhdistää ammatillisen koulutuksen osakeyhtiöihin, vaan nämä toiminnot tulisi eriyttää jonkun muun toimijan alaisuuteen. Ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimii myös koulutuskuntayhtymiä ja kuntia. Myös kuntatoimijoiden tulisi yhtiöittää ammatillisen koulutuksen järjestämistoimintansa erillisen ammatillisen koulutuksen osakeyhtiön alaisuuteen.

Ammatillisen koulutuksen järjestämisen voitaisiin organisoida vaihtoehtoisesti myös siten, että ammatillisen koulutuksen osakeyhtiöt olisivat päämuoto ammatillisen koulutuksen järjestämistä varten. Näiden ohella säilytettäisiin kuitenkin mahdollisuus toimia koulutuksen järjestäjinä myös niille yksityisoikeudellisille koulutuksen järjestäjille, joilla on ammatillisen koulutuksen ohella merkittävässä määrin muuta julkisesti rahoitettua koulutusta, esimerkkinä vapaa sivistystyö), jonka toteuttamista yhtiöittäminen vaikeuttaisi merkittävästi. Tässä ratkaisussa tulisi ottaa kantaa myös siihen, olisiko järjesty vain siirtymävaiheen järjestely vai voitaisiinko myös uusia järjestämislupia myöntää muille kuin ammatillisen koulutuksen osakeyhtiömuodossa toimiville toimijoille.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien oikeushenkilömuodon muuttaminen osakeyhtiömuotoisiksi oikeushenkilöiksi ei ole mahdollista toteuttaa vielä vuoden 2018 alusta lukien aikataulusyistä. Yhtiöittäminen olisi mahdollista toteuttaa siten, että uudet ammatillisen koulutuksen osakeyhtiöt aloittaisivat vuoden 2020 alussa. Tällöin koulutuksen järjestäjillä olisi riittävästi aikaa yhtiöittää toimintansa. Osakeyhtiömuotoon siirtyminen tapahtuisi tällöin eri aikataulussa kuin ammatillisen koulutuksen reformin muu toimeenpano, joten se olisi toteutettava kaksivaiheisena prosessina siten, että ensin toteutettaisiin ammatillisen koulutuksen toimintalain ja rahoituslain uudistukset ja tämän jälkeen oikeushenkilömuodon muutos, vastaavasti kuten ammattikorkeakoulujen osalta toimittiin. Tämä edellyttäisi oman hallituksen esityksen valmistelua asiasta.

Ammatillisen koulutuksen järjestämislupia koskevan sääntelyn osalta on esityksen valmistelun yhteydessä tarkasteltu, ovatko taloudellisen voiton tavoittelua koskevat säännökset nykyisellään riittävät. Tarkoituksenmukaista voisi olla tarkentaa, mitä voittoa tavoittelemattomuudella tarkoitetaan. Ammattikorkeakoululain 5 §:ssä säädetään ammattikorkeakouluosakeyhtiön oikeushenkilöstä. Mainitun säännöksen mukaan ammattikorkeakouluosakeyhtiön toiminnan tarkoituksena ei saa olla voiton tavoittelu eikä se saa jakaa osakkeenomistajalle osinkoa taikka tuottaa muuta taloudellista etua osakkeenomistajalle tai muulle toimintaan osallistuvalle. Ammattikorkeakoululain säännös voittoa tavoittelemattomuuden osalta on tarkempi kuin ammatillisen koulutuksen järjestämislupia koskeva säännös. Ammattikorkeakoululaissa säädetään myös varojen jakamisesta tietyissä tilanteissa sekä todetaan, että muutoin varat on käytettävä ammattikorkeakoulun tehtävän mukaiseen tarkoitukseen. Vastaavaa säännöstä ei ole ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä. Lainsäädäntö ei myöskään edellytä kirjanpitojen eriyttämistä.

Ohjaus ja säätely

Tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaohjaus voitaisiin toteuttaa määräämällä luvissa yksityiskohtaisesti ne koulutusalat tai tutkinnot ja koulutukset, joita luvan saaneella on oikeus järjestää. Toisaalta lupasääntely voitaisiin toteuttaa nykyisten ammatillisen lisäkoulutuksen lupia vastaavasti siten, että luvissa ei säänneltäisi erikseen tutkinnoista tai koulutusaloista, vaan annettaisiin ainoastaan tarpeelliset määräykset koulutuksen järjestämistä varten. Koulutusalojen tai tutkintojen sääntely järjestämisluvissa on perusteltua koulutustarjonnan tarkoituksenmukaisen kohdentamisen ja riittävän laajan tarjonnan varmistamisen kannalta. Koulutusalojen käyttö tutkintojen luokittelussa on kuitenkin ongelmallista, koska tutkintojen laaja-alaisuus ja työelämän muutokset ovat johtaneet siihen, että kaikki tutkinnot eivät ole enää yksiselitteisesti luokiteltavissa tiettyyn koulutusalaan kuuluviksi.

Tutkintojen säätely järjestämisluvissa on perusteltua myös siksi, että järjestämisluvan myöntämisessä arvioidaan koulutuksen järjestäjän edellytykset järjestää koulutustehtävänsä mukaista koulutusta nimenomaan niiden tutkintojen osalta, joihin lupaa haetaan. Tutkintojen määrittäminen koulutustehtävässä mahdollistaisi järjestämislupien myöntämisen myös pienille yksialaisille koulutuksen järjestäjille, joilla ei ole edellytyksiä kaiken ammatillisen koulutuksen tai esimerkiksi jonkin tietyn koulutusalan kaikkien tutkintojen järjestämiseen. Toisaalta järjestämislupasääntely ei saisi tarpeettomasti rajoittaa koulutuksen järjestäjän mahdollisuuksia vastata joustavasti työelämän tarpeisiin. Järjestämislupien muuttaminen tutkintorakenteeseen otettavien uusien tutkintojen sekä koulutustarpeiden muuttumisen yhteydessä tulikin olla hallinnollisesti mahdollisimman nopeaa ja sujuvaa.

Ammatillisen peruskoulutuksen luvassa säännellään nykyisin kunnista, joissa koulutusta voidaan järjestää, mutta ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvissa vastaavaa alueellista sääntelyä ei käytetä. Työpaikalla tapahtuvan opiskelun lisääntymisen myötä sekä digitaalisten oppimisympäristöjen yleistyessä koulutuksen järjestäminen on vähemmän sidoksissa fyysisiin toimipisteisiin tai tiettyihin alueisiin, mikä puoltaisi luopumista tiukasta alueeseen perustavasta säätelystä. Toisaalta koulutustarjonnan turvaaminen maan kaikissa osissa edellyttää jatkossakin sitä, että koulutuksen järjestäjien toiminta-alueesta voidaan säätää.

Järjestämisluvissa säännellään nykyisin myös siitä, saadaanko koulutusta järjestää oppisopimuskoulutuksena. Oppisopimuskoulutuksen säätely voitaisiin vaihtoehtoisesti vapauttaa siten, että kaikilla järjestämisluvan saaneilla koulutuksen järjestäjillä olisi mahdollisuus järjestää oppisopimuskoulutusta, mikä mahdollistaisi kaikille järjestäjille eri koulutusmuotojen joustavan yhdistämisen. Tämä edellyttää, että lupia myönnettäessä järjestämisedellytysten arvioinnin tulee kattaa kaikki koulutuksen toteutusmuodot ja järjestäjällä tulee olla kaikilta osin edellytykset järjestää koulutusta kaikilla sen toteutusmuodoilla.

Koulutuksen järjestämisluvan oppisopimustehtävän perusteella koulutuksen järjestäjä saa nykyisin järjestää oppisopimuskoulutusta kaikilla koulutusaloilla, mutta tietopuolisen koulutuksen toteuttaminen on sidottu luvan aloihin. Tämä on mahdollistanut esimerkiksi sen, että harvinaisia tutkintoja voidaan suorittaa missä päin Suomea tahansa oppisopimuskoulutuksena, vaikka kyseistä oppilaitosmuotoista koulutusta järjestettäisiin vain yhdessä tai muutamassa oppilaitoksessa. Toisaalta järjestelyyn liittyy ongelmia, koska lainsäädännössä määriteltynä koulutuksen järjestäjänä toimii tällöin taho, jolla ei ole kyseisen koulutuksen asiantuntemusta, vaan joka hankkii koko koulutuksen muilta järjestäjiltä tai tahoilta. Tämä on osin hämärtänyt

koulutuksen järjestäjien vastuuta ja osin siirtänyt tosiasiallista vastuuta sille taholle, joka vastaa tutkintotilaisuuksien tai tietopuolisen koulutuksen järjestämisestä.

Oppisopimuskoulutuksen järjestämislupasääntely voitaisiin vaihtoehtoisesti toteuttaa siten, että oikeus oppisopimuskoulutuksen toteuttamiseen rajattaisiin järjestäjän koulutustehtävän mukaiseen koulutukseen. Tällöin varmistettaisiin nykyistä paremmin se, että koulutuksen järjestäjällä olisi kyseisen tutkinnon ja koulutuksen asiantuntemusta. Henkilön tulisi hakeutua suorittamaan oppisopimuskoulutusta sellaisen koulutuksen järjestäjän opiskelijaksi, jolla on kyseisen tutkinnon järjestämislupa. Harvinaisten tutkintojen osalta tämä vaihtoehto merkitsisi sitä, että koulutuksen järjestäjä saattaisi sijaita kaukana opiskelijan asuin- ja oppisopimustyöpaikasta. Henkilökohtaistamisessa ja opiskelijan ohjauksessa voitaisiin kuitenkin hyödyntää sähköisiä palveluita sekä osaamisen hankkimisessa verkko-opiskelun mahdollisuuksia. Oppisopimuskoulutuksen rajaaminen koulutustehtävän mukaisiin tutkintoihin selkeyttäisi myös oppisopimuskoulutuksen rahoitusta, sillä rahoitus ohjautuisi tällöin suoraan sille järjestäjälle, joka tosiasiassa järjestää koulutusta, eikä oppisopimuskoulutusta hankkivalle järjestäjälle.

Koulutuksen järjestämisluvissa säännellään nykyisin myös erilaisista erityistehtävistä, kuten ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen järjestämisestä ja erityisopetuksen erityistehtävästä. Esityksen yhteydessä uusiksi vastaaviksi erityistehtäviksi tulisivat työvoimakoulutuksen järjestäminen ja vankeinkoulutuksen järjestäminen. Erityistehtävien osalta järjestämislupasäätely voitaisiin toteuttaa joko siten, että kaikki järjestäjät saisivat järjestämislupansa puitteissa järjestää näitä erityistehtäviä tai vaihtoehtoisesti siten, että erityistehtävät määrättäisiin järjestämisluvassa. Erityistehtävät vaativat usein sellaista osaamista, joka tulee arvioida järjestämisluvan myöntämisen yhteydessä, joten useimmista erityistehtävistä olisi jatkossakin perusteltua määrätä järjestämisluvissa. Lisäksi osa erityistehtävistä, esimerkkinä vaativan erityisopetuksen järjestäminen, ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden tarjonnan turvaamiseksi niistä on perusteltua määrätä järjestämisluvassa järjestäjää velvoittavasti.

Nykyisin ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvat mahdollistavat, että koulutuksen järjestäjä ei järjestä ollenkaan tutkintotavoitteista koulutusta, vaan ainoastaan muuta ei-tutkintotavoitteista ammatillista lisäkoulutusta. Jos jatkossa järjestämisluvissa määriteltäisiin koulutustehtävän mukaiset tutkinnot, tulisi myös ei-tutkintotavoitteisen koulutuksen osalta pystyä määrittämään sen suhde koulutustehtävään. Järjestämisluvassa voitaisiin tällöin esimerkiksi määrätä, että ei-tutkintotavoitteisen koulutuksen tulee liittyä johonkin tutkintoon, vaikka koulutuksen järjestäjä ei järjestäisikään kyseistä tutkintoa, jos halutaan jatkossakin mahdollistaa järjestämisluvan myöntäminen ainoastaan ei-tutkintotavoitteiseen koulutukseen. Vaihtoehtoisesti ei-tutkintotavoitteisen koulutuksen järjestämisoikeus voitaisiin rajata vain sellaisille järjestäjille, jotka järjestävät myös tutkintotavoitteista koulutusta. Tämä olisi edellä nykytilan arvioinnissa todetun mukaisesti selkeämpää myös valtiontukisääntelyn kannalta sekä varmistaisi osaltaan sitä, että koulutuksen järjestäjällä on riittävät edellytykset koulutuksen järjestämiseen. Tällöin ei-tutkintotavoitteisen koulutuksen järjestäminen olisi perusteltua rajata järjestäjän koulutustehtävän mukaisiin tutkintoihin. Tämä vaihtoehto merkitsisi sitä, että jatkossa ei-tutkintotavoitteista ammatillista koulutusta voisivat järjestää vain sellaiset tahot, jotka ovat hakeneet myös tutkintotavoitteisen koulutuksen järjestämislupaa.

Ammatillisen koulutuksen määrällisessä säätelyssä lähtökohtana on sopia koulutuksen järjestäjän käytössä olevien resurssien kohdentamisesta. Määrällinen säätely voitaisiin toteuttaa joko ainoastaan järjestämislupien tai suoritepäätösten puitteissa tai näiden yhdistelmänä Ohjauk-

seen voitaisiin sisällyttää myös koulutuksen järjestäjien ja opetus- ja kulttuuriministeriön väliset tavoitesopimukset tai ohjauskeskustelut.

Ohjauksen ja määrällisen säätelyn toteuttaminen järjestämislupien puitteissa tapahtuisi siten, että kaikille järjestäjille määriteltäisiin luvassa suoritteiden enimmäismäärä. Enimmäismäärä toimisi myös rahoituksen kattona, jota enempää järjestäjä ei voisi ilmoittaa suoritteita rahoituksen perusteeksi. Enimmäissuoritemäärä voisi sisältää määräyksiä myös tiettyjen erityistehtävien, kuten työvoimakoulutuksen volyymista, mutta koulutuksen järjestäjien toimintaa ei lähtökohtaisesti ohjattaisi muutoin, vaan ne voivat toimia lupansa puitteissa asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Mikäli järjestäjän toiminta ei vastaisi koulutustarvetta tai siinä esiintyisi muita ongelmia, opetus- ja kulttuuriministeriöllä olisi lainsäädännössä rajatuin ehdoin mahdollisuus muuttaa lupaa. Mallilla luotaisiin vakaat ja ennakoitavat toimintaedellytykset koulutuksen järjestäjille, mutta ammatillisen koulutuksen kansallisen ohjauksen reagointikyky muutoksiin olisi hidasta, koska määrälliseen sääntelyyn vaikuttaminen edellyttäisi aina järjestämislupien muuttamista. Erityisesti ammatillinen lisäkoulutus ja työvoimakoulutuksena järjestettävä koulutus edellyttävät usein mahdollisuutta reagoida muuttuviin koulutustarpeisiin nopeasti ja joustavasti.

Määrällinen säätely voitaisiin toteuttaa vaihtoehtoisesti siten, että järjestämislupiin ei sisältyisi määrällistä säätelyä, vaan opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi suoritteiden määrästä vuosittain. Ministeriön päättämä suoritemäärä toimisi myös rahoituksen määräytymisperusteena. Tässä mallissa määrällisen säätelyn reagointikyky muutoksiin olisi nopeaa ja joustavaa. Toisaalta malli antaisi ministeriölle suuren päätösvallan ja heikentäisi koulutuksen järjestäjien kannalta järjestelmän ennakoitavuutta ja vakautta, jos vuosittain päätettävät suoritteet voisivat vaihdella merkittävästi.

Määrällisessä säätelyssä voitaisiin käyttää myös järjestämislupiin perustuvan säätelyn ja vuosittaisen päätöksenteon yhdistelmää. Tässä vaihtoehdossa järjestämisluvissa päätettäisiin suoritteiden vähimmäismäärä, jonka turvaisi vakauden ja ennakoitavuuden. Osa suoritteista puolestaan päätettäisiin vuosittain, millä tuotaisiin järjestelmään reagointikykyä koulutustarpeiden kohdentamisessa.

Ammatillisessa koulutuksessa voitaisiin yhtenä ohjauksen vaihtoehtona ottaa käyttöön korkeakoulujen ohjausta vastaavat tulossopimusneuvottelut. Tällaisen tavoiteohjauksen tarkoituksena olisi ohjata koulutuksen järjestäjien toimintaa koulutuspoliittisten tavoitteiden mukaisesti sekä varmistaa koulutuksen alakohtainen ja alueellinen saatavuus työelämän tarpeiden mukaisesti. Tavoiteohjausprosessissa koulutuksen järjestäjät ja opetus- ja kulttuuriministeriö sopisivat keskeisistä toimintaa ja koulutustarjontaa koskevista määrällisistä ja laadullisista tavoitteista. Lisäksi voitaisiin sopia toiminnan kehittämiseen liittyvistä tehtävistä ja niihin mahdollisesti osoitettavasta rahoituksesta. Tavoitesopimukset solmittaisiin määräajaksi, esimerkiksi neljäksi vuodeksi kerrallaan. Tavoitesopimusmenettelyllä voitaisiin täydentää tai korvata järjestämislupiin tai suoritepäätöksiin perustuvaa määrällistä sääntelyä. Tavoitesopimusten käyttö mahdollistaisi järjestämislupia joustavamman määrällisen säätelyn. Tavoiteohjausprosessi lisäisi myös koulutuksen järjestäjien ja ministeriön välistä vuoropuhelua ja tarjoaisi menettelytavan asettaa yhdessä strategisia tavoitteita ja painopisteitä osaamistarpeisiin vastaamiselle ja resurssien käytölle koulutuksen järjestäjien toiminnan sääntelyä lisäämättä.

Määrällistä säätelyä ja koulutuksen kohdentamista voitaisiin tavoitesopimusten sijasta ohjata myös koulutuksen järjestäjien ja opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauskeskustelumenettelyllä.

Ohjauskeskustelumenettely olisi tavoitesopimusprosessia kevyempi menettely, jossa tehtäisiin paremmin näkyväksi ammatillisen koulutuksen tehtävää ja tavoitteita eri alueilla ja toimialoilla. Ohjauskeskustelumenettelyssä ei päätettäisi määrällisestä säätelystä, vaan keskustelut muodostaisivat ohjauksen elementin, jolla mahdollistettaisiin koulutuksen järjestäjien ja ministeriön vuoropuhelu sekä konkretisoitaisiin järjestäjien tehtäviä suhteessa ammatillisen koulutuksen järjestämislupiin. Ohjauskeskustelu ei olisi samalla tavoin juridisesti sitova kuin tavoitesopimusmenettely, jossa solmittaisiin ministeriön ja koulutuksen järjestäjien väliset tavoitesopimukset. Ohjauskeskustelun tarkoituksena olisi tukea opetus- ja kulttuuriministeriötä koulutuksen resurssien kohdentamista koskevassa päätöksenteossa.

Tavoitesopimukset tai ohjauskeskustelut ohjauksen elementteinä olisivat tärkeitä, koska ne edistäisivät koulutuksen järjestäjien ja ministeriön välistä vuoropuhelua sekä mahdollistaisivat joustavan ja tarkoituksenmukaisen koulutuksen kohdentamisen kulloistenkin tarpeiden ja resurssien mukaisesti. Ministeriön ja koulutuksen järjestäjien kahdenkeskiset neuvottelut edellyttäisivät kuitenkin sellaista työmäärää ministeriössä, jota ei nykyisen järjestäjien lukumäärän puitteissa ole mahdollista toteuttaa.

Hakeutuminen ja opiskelijavalinta

Tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi voitaisiin ottaa hakeutuja, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseen tai tutkinnon suorittamiseen. OKM voisi antaa tarkemmat määräykset opiskelijaksi ottamisen perusteista. Opiskelijaksi ottamisen perusteet voitaisiin säätää kaikille opiskelijoille ja tutkinnon suorittajille yhdenmukaisesti. Toisena vaihtoehtona olisi, että ministeriö ei säätäisi erikseen opiskelijaksi ottamisen perusteita, vaan koulutuksen järjestäjä päättäisi tästä.

Nykyisin koulutuksen järjestäjät on velvoitettu käyttämään yhteishakua, kun ne tarjoavat ammatillista peruskoulutusta. Muutoin koulutuksen järjestäjät voivat päättää, käyttävätkö ne Opetushallituksen ylläpitämiä sähköisiä hakupalveluita. Koulutuksen järjestäjät voitaisiin vaihtoehtoisesti velvoittaa käyttämään Opetushallituksen ylläpitämiä sähköisiä hakupalveluita koulutustarjonnassaan. Menettelyn etuna olisi, että hakeutujat löytäisivät ammatillisen koulutuksen tarjonnan pääasiallisesti yhdestä paikasta, eli opintopolku.fi -palvelusta. Hakupalvelut eivät kuitenkaan käsittäisi esimerkiksi oppisopimuskoulutusta tai henkilöstökoulutusta. Näidenkin osalta sähköisiä hakupalveluita olisi kuitenkin mahdollista hyödyntää. Koulutustarjonnan avaaminen vain yhden palvelukanavan kautta voi kuitenkin jossain määrin rajoittaa asiakkaiden tarpeisiin vastaamista, mikäli esimerkiksi hakeutuja ei enää voisi olla suoraan yhteydessä koulutuksen järjestäjään.

Osaamisen tunnistaminen, tunnustaminen ja henkilökohtaistaminen

Henkilökohtaistaminen on mahdollista toteuttaa joko säilyttämällä nykyiset eri kohderyhmille erilaiset henkilökohtaistamisprosessit tai siirtymällä yhteen yhteiseen henkilökohtaistamisprosessiin. Yhtä yhteistä henkilökohtaistamisprosessia pidettiin parhaana toteuttamisvaihtoehtona, koska se poistaisi raja-aitoja nuorten ja aikuisten ammatillisen koulutuksen väliltä ja antaisi kaikille tutkinnon suorittajille ja opiskelijoille yhtäläiset mahdollisuudet tämän aiempaa osaamista ja oppimisvalmiuksia aidosti vastaavan yksilöllisen ja joustavan opintopolun rakentamiseen. Tosin koulutukseen hakeutumisvaiheessa henkilökohtaistamisprosessissa voisi olla erilaisia menettelytapoja sen mukaan, mitä hakuväylää pitkin henkilö hakeutuu koulutukseen tai minkä tyyppiseen koulutukseen hän hakeutuu. Lisäksi koulutuksen järjestäjien olisi muu-

tettava toimintatapojaan ja opetusjärjestelyjään siten, että ne, joilla on jo aiempaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaista osaamista, voisivat edetä nopeasti ja joustavasti kohti tutkintoa.

Tutkinnon suorittaminen ja osaamisen arviointi

Ammatilliset perustutkinnot voidaan tällä hetkellä suorittaa kahdella tavalla, joko ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot voidaan suorittaa vain näyttötutkintona. Tutkinnon suorittamistavat olisi mahdollista pitää ennallaan tai vaihtoehtoisesti siirtyä kaikissa ammatillisissa tutkinnoissa yhteen tapaan suorittaa tutkinto. Yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtyminen yksinkertaistaisi ammatillisen koulutuksen järjestelmää, terminologiaa, säätelyä ja hallintoa sekä purkaisi päällekkäistä ja rinnakkaista säätelyä. Lisäksi tutkinnon suorittajat olisivat keskenään tasavertaisemmassa asemassa kuin nykyisin. Nykyisin näyttötutkintona ammatillisen perustutkinnon suorittavilla ei ole samoja valinnan mahdollisuuksia kuin saman tutkinnon ammatillisena peruskoulutuksena suorittavilla. Heillä ei myöskään ole mahdollisuutta eikä pakkoa sisällyttää tutkintoonsa yhteisiä ja vapaasti valittavia tutkinnon osia toisin kuin ammatillisena peruskoulutuksena tutkinnon suorittavilla. Yhteen tutkinnon suorittamistapaan on mahdollista siirtyä kahdella vaihtoehtoisella tavalla, joko valitsemalla tutkinnon suorittamistavaksi jompikumpi voimassa olevan lainsäädännön mukaista tavoista tai luomalla uusi näyttöön perustuva tapa suorittaa tutkinto.

Jos tutkinnon suorittamistavaksi valittaisiin ammatillinen peruskoulutus, työelämässä osaamista jo hankkineet aikuiset joutuisivat samaan väylään perusopetuksen päättäneiden nuorten kanssa. Tällöin yksilöllinen polku kohti tutkintoa ei välttämättä käytännössä toteutuisi, vaan opiskelu tapahtuisi ryhmissä ja etenisi ryhmän aikataulun mukaan. Tämä pidentäisi opiskeluaikoja ja viivästyttäisi tutkinnon suorittamista. Lisäksi nykyisessä ammatillisessa peruskoulutuksessa osaamisen olemassaolon ja laadun varmistaminen tapahtuu pääosin koulutuksen järjestäjän tasolla. Valtakunnallinen laadunvarmistus on ohuehko verrattuna näyttötutkintoihin, joissa tutkinnon osien suoritukset vahvistaa ja tutkintotodistukset antaa tutkintotoimikunta. Valtakunnallista laadunvarmistusta olisi tarpeen vahvistaa, jotta uusi ammatillisen koulutuksen järjestelmä olisi uskottava. Toisaalta, jos tutkinnon suorittamistavaksi valittaisiin nykyinen näyttötutkintojärjestelmä, järjestelmä ei suoriutuisi lisääntyvästä tutkinnon suorittajien määrästä. Näyttötutkintojärjestelmän ylläpitämiseen tarvittaisiin lisää resursseja ja nykyistä enemmän tutkintotoimikuntia. Lisäksi työelämän tulisi kyetä irrottamaan selvästi enemmän henkilöitä osaamisen arviointiin tutkintotilaisuuksissa, mikä lienee vaikeaa.

Parhaaksi toteuttamisvaihtoehdoksi katsottiin siirtyminen yhteen ammatillisen tutkinnon suorittamistapaan siten, että osaamisen osoitettaisiin kaikissa ammatillisissa tutkinnoissa rakentamalla uusi näyttöön perustuva osaamisen osoittamistapa hyödyntämällä ammatillisen peruskoulutuksen ja näyttötutkintojärjestelmän parhaat puolet. Ammatillisten tutkintojen suorittaminen ja ammatillinen koulutus rakentuisivat vahvasti henkilökohtaistamisen ja siihen sisältyvän aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen varaan. Tämä vahvistaisi hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti ammatillisen koulutuksen asiakaslähtöisyyttä ja osaamisperusteisuutta. Tämän vaihtoehdon haasteena on henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä, kun koulutuksen järjestäjien on rakennettava pienenevillä resursseilla aidosti yksilöllinen opintopolku entistä suuremmalle joukolle tutkinnon suorittajia ja opiskelijoita.

Ammatillisten tutkinnon osien osaaminen on tarkoitus osoittaa näyttämällä se käytännön työtilanteissa. Näyttöpaikan osalta yksi toteuttamisvaihtoehto olisi nykyinen näyttötutkintojärjes-

telmän tutkintotilaisuuksien järjestämispaikkaa, joka on työpaikka ja vain poikkeustapauksissa joku muu paikka. Vaihtoehdon etuna on aito työelämälähtöisyys ja se, että kaikki tutkinnon suorittajat saavat näyttöpaikan kautta suoran kontaktin työelämään, mikä edistää työllistymistä tutkinnon suorittamisen jälkeen. Käytännössä kaikille ammatillisen tutkinnon suorittajille on kuitenkin mahdotonta löytää näyttöpaikkaa työelämästä, sillä nykyisin vajaa 80 % näyttötutkintojen tutkintotilaisuuksista ja noin 50 % ammattiosaamisen näytöistä järjestetään työpaikoilla. Toinen toteuttamisvaihtoehto olisi nykyinen ammattiosaamisen näyttöjen näyttöpaikka, joka voi olla työpaikka, oppilaitos tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittama paikka. Tämän vaihtoehdon etuna on joustavuus, mutta sen selkeänä heikkoutena on se, että se ei kannusta koulutuksen järjestäjiä työelämäyhteistyöhön etenkään silloin, kun näytöt on helpointa toteuttaa oppilaitoksessa.

Näyttöpaikaksi päädyttiin esittämään kolmatta toteuttamisvaihtoehtoa, jossa näytöt järjestetään ensisijaisesti yrityksissä ja julkishallinnon työpaikoilla, mutta ne voidaan perustellusta syystä järjestää myös muualla. Oleellista on, että näyttöpaikka mahdollistaa tutkinnon perusteissa määrätyn osaamisen osoittamisen. Tämän vaihtoehdon etuna on, että se tuo riittävästi joustoa näyttöjen toteuttamiseen, mutta toisaalta selkeästi kannustaa järjestämään näytöt työpaikoilla, jotta tutkinnon suorittajat saavat kokemusta työelämästä ja suoran kontaktin työelämään.

Osaamisen arvioijien osalta vaihtoehtoisina toteuttamistapoina tarkasteltiin nykyisen näyttötutkintojärjestelmän kolmikantaista arviointia, nykyistä ammattiosaamisen näyttöjen arviointia, pelkästään opettajien toteuttamaa arviointia sekä koulutuksen järjestäjän ja työelämän edustajan yhdessä toteuttamaa arviointia. Nykyisiä arviointikäytäntöjä on arvioitu luvussa 2.3 Nykytilan arviointi, joten tässä luvussa kuvataan tarkemmin vain kahta viimeksi mainittua toteuttamistapaa.

Pelkästään opettajien toteuttamassa arvioinnissa varsinaisen osaamisen arvioinnin toteuttaisi ja arvioinnista päättäisi opettaja, joka on pedagogiikan ammattilainen ja tuntee tutkinnon perusteet. Työelämän edustajat voisivat antaa palautetta tutkinnon suorittajan osaamisesta, mutta heidän antamansa palaute ei vaikuttaisi osaamisen arviointiin. Tämän vaihtoehdon heikkoutena on, että työelämällä ei olisi käytännössä roolia osaamisen arvioinnissa ja osaamisen laadun varmistamisessa, vaan arviointi olisi yksinomaan koulutuksen järjestäjän alaisuudessa toimivien henkilöiden varassa. Kun koulutuksen järjestäjien rahoituksesta merkittävä osa tulee jatkossa kertymään suoritettujen tutkinnon osien ja tutkintojen perusteella, vaarana on, että suoritteita halutaan tuottaa laadusta piittaamatta. Tällöin on tärkeää, että osaamisen arviointiin osallistuu myös työelämän edustaja, joka ei ole koulutuksen järjestäjän suorassa alaisuudessa ja jolla ei ole intressiä tinkiä osaamisen laadusta, vaan päinvastoin pitää siitä kiinni.

Toimivimmaksi toteuttamisvaihtoehdoksi katsottiin vaihtoehto, jossa ammatillisten tutkinnon osien osaamista arvioisivat ja arvioinnista päättäisivät koulutuksen järjestäjän nimeämät kaksi arvioijaa, joista toinen edustaa työelämää ja toinen koulutuksen järjestäjää. Työelämän edustajalla olisi erityisesti vahva arvioitavaan tutkinnon osaan liittyvä käytännön ammattitaito, mutta myös arviointiosaamista. Hänen osaamistaan täydentäisi luontevimmin opettaja, jolla on arviointiin tarvittavaa pedagogista osaamista ja joka tuntee hyvin tutkinnon perusteet. Koulutuksen järjestäjän edustaja voisi kuitenkin olla joku muukin henkilö kuin opettaja, jos hän täyttäisi laissa arvioijalle asetetut vaatimukset. Valmentavan koulutuksen osien sekä yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden arvioinnista päättäisi kuitenkin aina opetuksesta vastaava opettajat tai opettajat yhdessä, jos opettajia on useita.

Työelämän osallistuminen tutkinnoissa edellytettävän osaamisen arviointiin valtakunnallisella ja paikallisella tasolla on yksi keskeinen ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen mekanismi. Toimikuntien roolia ja mahdollisia toteuttamisvaihtoehtoja tarkasteltiin tästä näkökulmasta käsin. Mahdollisia toteuttamisvaihtoehtoja tunnistettiin neljä:

1) Valtakunnalliset tai alueelliset kolmikantaiset alakohtaiset toimielimet, joiden tehtävät, kokoonpano ja asettaminen olisi määritelty laissa. Toimielimet päättäisivät arvioijista, ylläpitäisivät arvioijapoolia ja myöntäisivät tutkinnon ja antaisivat tutkintotodistukset arvioijien antaman arvioinnin mukaisina sekä käsittelisi arvioinnin oikaisupyynnöt. Opetushallitus asettaisi toimielimet.

2) Alueelliset tai koulutuksen järjestäjäkohtaiset kolmikantaiset alakohtaiset toimielimet, joiden tehtävät, kokoonpano ja asettaminen olisi määritelty laissa. Koulutuksen järjestäjä tai järjestäjät yhdessä asettaisivat toimielimen, joka päättäisi arvioijista ja myöntäisi tutkinnon arvioijien antaman arvioinnin mukaisesti sekä käsittelisi arvioinnin oikaisupyynnöt.

3) Koulutuksen järjestäjä saisi ministeriön myöntämässä koulutuksen järjestämisluvassa myös oikeuden myöntää luvan mukaisia tutkintoja ja antaa tutkintotodistukset. Koulutuksen järjestäjän tai useamman järjestäjän yhdessä asettama alueellinen kolmikantainen alakohtainen toimielin, jonka tehtävät, kokoonpano ja asettaminen on määritelty laissa, hyväksyisi arvioijat ja käsittelisi arvioinnin oikaisupyynnöt. Tutkinto myönnettäisiin arvioijien antaman arvioinnin mukaisesti.

4) Koulutuksen järjestäjä saisi ministeriön myöntämässä koulutuksen järjestämisluvassa myös oikeuden myöntää luvan mukaisia tutkintoja ja antaa tutkintotodistukset. Tutkinto myönnettäisiin arvioijien antaman arvioinnin mukaisesti. Valtakunnalliset toimielimet, joiden tehtävät, kokoonpano ja asettaminen olisi määritelty laissa, osallistuisivat osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen arvioimalla arvioinnin totuttamissuunnitelmat ja antamalla niistä lausunnon ministeriölle sekä seuraamalla osaamisen arvioinnin toteutusta ja raportoimalla havaitsemistaan puutteista ministeriölle. Lisäksi toimielimet käsittelisivät arvioinnin oikaisupyynnöt. Koulutuksen järjestäjä päättäisi arvioijista laatimansa arvioinnin toteuttamissuunnitelman mukaisesti.

Vaihtoehtojen 1) ja 2) etuna olisi, että sekä osaamisen arviointi että tutkinnon myöntäminen olisi koulutuksen järjestäjästä riippumatonta. Vaihtoehtojen heikkoutena on kuitenkin se, että niihin liittyisi varsin runsaasti hallinnollista työtä sekä valtakunnallisesti että koulutuksen järjestäjän tasolla.

Vaihtoehdoissa 3) ja 4) osaamisen arviointi olisi koulutuksen järjestäjästä riippumatonta, mutta tutkinnon se myöntäisi itse, tosin arvioijien antaman arvioinnin mukaisena. Tätä pidettiin riittävänä riippumattomuutena. Sekä vaihtoehto 3) että vaihtoehto 4) edellyttäisivät vähemmän hallinnollista työtä kuin vaihtoehdot 1) ja 2). Vaihtoehto 4) katsottiin esitetyistä vaihtoehdoista parhaaksi, koska se olisi hallinnollisesti suhteellisen kevyt. Lisäksi laadunvarmistus tapahtuisi valtakunnallisella tasolla, mikä lisäksi laadunvarmistuksen yhdenmukaisuutta eri puolilla maata. Vaihtoehto 4) parantaisi myös tutkinnon suorittajien ja opiskelijoiden oikeusturvaa, kun arvioijien tekemästä arvioinnista voitaisiin kaikilta osin hakea oikaisua valtakunnalliselta taholta, joka ei ole osallistunut arvioinnista päättämiseen.

Uusien valtakunnallisten toimielinten sihteeripalvelut olisi mahdollista toteuttaa useilla vaihtoehtoisilla tavoilla. Yksi vaihtoehto olisi, että sihteerit nimettäisiin toimikuntien jäsenistä. Tämän vaihtoehdon vahvuutena on, että erillisiä sihteeripalveluita ei tarvittaisi, mikä vähentäisi toimikuntien kokonaiskustannuksia. Vaihtoehdon heikkoutena on puolestaan se, että toimikunnan jäsenten keskuudesta nimetyllä sihteerillä ei välttämättä olisi aikaa paneutua sihteerin tehtäviin oman työnsä ohella. Lisäksi eri toimikuntien toimintatavat saattaisivat muotoutua hyvinkin erilaisiksi, kun sihteerin tehtäviä hoitaisivat useilta eri tahoilta tulevat henkilöt. Vastaava uhka toimintatapojen erilaistumisesta liittyy vaihtoehtoon, jossa toimikunta voisi ostaa sihteeripalvelut haluamaltaan taholta. Tämän vaihtoehdon etuna verrattuna edelliseen on se, että ostopalveluna hankituille sihteereille olisi kuitenkin varattu selkeä resurssi sihteerin tehtävien hoitamiseen.

Sihteerin tehtävät olisi mahdollista järjestää myös niin, että Opetushallitus nimeäisi toimikuntien sihteereiksi omat asiantuntijansa samaan tapaan kuin koulutustoimikunnissa nykyisin. Tämän vaihtoehdon etuna on, että se mahdollistaisi yhtenevien toimintatapojen rakentamisen eri toimikuntiin, kun kaikki sihteerit olisivat Opetushallituksen palveluksessa. Vaihtoehdon heikkoutena on se, että kun toimikunnilla on ajateltu olevan tutkinnon perusteiden kehittämiseen liittyviä tehtäviä, olisi ongelmallista, jos tutkinnon perusteiden laadinnasta vastaavan Opetushallituksen asiantuntijat olisivat toimikuntien sihteereinä tekemässä omaa työtään koskevia aloitteita tai lausuntoja. Tämä saattaisi heikentää työelämän näkemysten huomioon ottamista tutkinnon perusteiden kehittämisessä. Parhaaksi toteuttamisvaihtoehdoksi katsottiin vaihtoehto, jossa toimikuntien sihteerin tehtävistä huolehtisi näyttötutkintosihteeristön kaltainen, Opetushallituksen yhteydessä toimiva, mutta itsenäinen sihteeristö. Sihteeristö mahdollistaisi toimikuntien toimintatapojen yhtenäistämisen, mutta olisi riittävän riippumaton Opetushallituksesta, jotta se voisi uskottavasti hoitaa kaikki toimikuntien sihteerin tehtävät, myös tutkintojen perusteiden kehittämiseen liittyvät aloitteet ja lausunnot.

Työpaikalla järjestettävä koulutus

Osana toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformia opetus- ja kulttuuriministeriö asetti selvityshenkilöt valmistelemaan ehdotuksen koulutussopimusmallista ja sen käyttöönotosta ammatillisessa koulutuksessa. Selvityshenkilöt luovuttivat ehdotuksen koulutussopimusmalliksi opetus- ja kulttuuriministeriölle 12 huhtikuuta 2016 (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:8). Selvityksessä ehdotetaan ammatillisessa koulutuksessa otettavaksi käyttöön koulutussopimus, joka soveltuu lähtökohtaisesti kaikille ammatillisen koulutuksen tutkinto ja ei-tutkintotavoitteisille opiskelijoille. Koulutussopimuksella sovittaisiin ei-työsuhteisesta opiskelusta työpaikoilla tai muissa niihin verrattavissa ympäristöissä sen laajuudesta, tavoitteista ja pituudesta riippumatta. Oppisopimuksella sovittaisiin edelleen työsuhteisesta työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta. Ehdotuksen lähtökohtana on, että työpaikalla tapahtuva oppiminen suunnitellaan ja sovitaan tutkinnon osa kerrallaan. Samalla sovitaan, solmitaanko koulutuksen järjestäjän, työpaikan ja opiskelijan välille koulutussopimus vai oppisopimus. Ehdotuksen mukaan työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta koulutussopimuksen puitteissa työpaikalle ei maksettaisi koulutuskorvausta. Korvausta voitaisiin kuitenkin maksaa, jos oppimisen ohjauksesta merkittävä osa on sovittu työpaikan edustajalle. Ehdotuksen mukaan koulutussopimuksen aikana työnantaja voisi niin halutessaan suorittaa opiskelijalle korvausta ilman, että heidän välilleen syntyy työsuhde.

Selvityshenkilöiden ehdotusten toteuttamista osana ammatillisen koulutuksen reformia valmisteltiin opetus- ja kulttuuriministeriössä virkamiesvalmistelussa yhteistyössä työ- ja elin-

keinoministeriön työsuhdeasiantuntijoiden kanssa. Ongelmalliseksi osoittautui selvityshenkilöiden mallista puuttuva erityisesti työsuhdelainsäädännön soveltumiseen liittyvä erotteleva tekijä työsopimussuhteisen oppisopimuksen ja ei-työsopimussuhteisen koulutussopimuksen välillä. Mikäli opiskelijat voisivat tehdä samoja työtehtäviä ja suorittaa samaa koulutusta jopa samoilla työpaikoilla sekä koulutussopimuksena että oppisopimuksena, eivät opiskelijat olisi yhdenvertaisessa asemassa oikeuksien ja velvoitteiden osalta. Mikäli työnantaja voisi vielä maksaa halutessaan korvausta myös ei-työsopimussuhteessa olevalle opiskelijalle, voisi työsuhdetta koskeva lainsäädäntö kuitenkin tulla sovellettavaksi, mikäli lainsäädännössä ja oikeuskäytännössä määritellyt työsuhteen tosiasialliset tunnusmerkit täyttyisivät.

Yhtenä toteuttamisvaihtoehtona työpaikalla järjestettävää koulutusta koskevan säätelyn uudistamiseksi voisi olla, että työsopimukseen perustuvan oppisopimuskoulutuksen ja ei-työsopimussuhteeseen perustuvan koulutussopimuksen perusteella työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän koulutuksen erot selkeytyisivät.

Oppisopimuskoulutus voisi olla voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti käytettävä muoto silloin, kun osaamisen hankkiminen tapahtuu pääosin työpaikalla käytännön työtehtäviä tehden. Oppisopimuskoulutuksessa opintoja täydennettäisiin nykytilaa vastaavasti koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuvalla osaamisen hankkimisella. Osaaminen voitaisiin hankkia oppisopimuskoulutuksena, jos pääosa opiskelijalle suunnitellusta tarvittavan osaamisen hankkimisesta olisi hankittavissa oppisopimustyöpaikassa aidoissa työelämän tilanteissa käytännön työtehtävien yhteydessä.

Yhtenä vaihtoehtoisena toteuttamistapana voisi olla säätää, että muussa kuin työsopimussuhteessa työpaikalla koulutussopimuksessa järjestettävässä koulutuksessa opiskelija voisi hankkia osan, esimerkiksi enintään puolet henkilökohtaistamisen yhteydessä todetun osaamistarpeen mukaisesta osaamisesta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä. Tällöin koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuvaa osaamisen hankkimista täydennettäisiin aidossa työpaikassa käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävällä koulutuksella.

Työpaikalla eri sopimusjärjestelyillä tapahtuvan työpaikalla tapahtuvan osaamisen hankkimisen määrällisellä erottelu tekisi selkeän eron sille, milloin oppisopimus voitaisiin valita työpaikalla järjestettävän koulutuksen sopimusmuodoksi ja milloin ei-työsopimussuhteeseen perustuva koulutussopimus. Tällöin ei syntyisi tilannetta, jossa esimerkiksi samalla työpaikalla samoissa tehtävissä ja samoin tavoittein opiskelevat opiskelijat olisivat eriarvoisessa asemassa sen mukaan, ovatko he työsopimussuhteessa työnantajaan vai eivät. Myöskään työpaikalla järjestettävän koulutuksen muodon valintaan eivät vaikuttaisi koulutuksen järjestämisen kannalta ulkopuoliset seikat.. Toisaalta koulutussopimukseen perustuvan työssä oppimisen rajaaminen tiettyyn osaan henkilökohtaistamisen yhteydessä sovitusta osaamisen hankkimisesta tekisi menettelystä monimutkaisen erityisesti sen suhteen, milloin enimmäismäärä täyttyisi.

Aina kun sopijapuolet toteaisivat työpaikalla tapahtuvan oppimisen olevan pääasiallisin osaamisen hankkimisen muoto, tehtäisiin työ- tai virkasuhteeseen perustuva oppisopimus. Koska oppisopimusopiskelija olisi päätoiminen työllinen, edesauttaisi sen käyttö työllistymistä ja työllisyysasteen nostamista. Oppisopimuskoulutuksen käytön laajuus olisi kuitenkin keskeisesti sidoksissa työnantajien halukkuuteen palkata henkilö oppisopimuksella. Koulutussopimus mahdollistaisi työpaikalla tapahtuvan oppimisen ilman työsuhdetta nykyisen työssäoppimisen tavoin. Tällöin sitä voitaisiin hyödyntää osana muita koulutuksen toteuttamistapoja, mutta ei pääasiallisena tapana. Koulutussopimuksesta voitaisiin siirtyä oppisopimuskoulutuk-

seen, mikäli katsottaisiin, että osaamisen hankkiminen voitaisiin toteuttaa pääasiallisesti työpaikalla. Tämä kuitenkin edellyttäisi, että työnantaja olisi valmis palkkaamaan opiskelijan työtai virkasuhteeseen.

Työsopimussuhteeseen perustuvan oppisopimuskoulutuksen ja ei-työsopimussuhteeseen perustuvan työpaikalla järjestettävän koulutuksen tavoitteiden ja erojen selkiyttämiseksi voitaisiin myös määritellä eri sopimusmuodoissa osaamisen hankkimiseksi käytettävien työpaikkojen tai työnantajien määrä. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi siten, että yhdellä työpaikalla ei voitaisi hankkia koulutussopimuksella enempää kuin puolet henkilökohtaistamisen yhteydessä todetun osaamistarpeen mukaisesta osaamisen. Tällä edesautettaisiin opiskelijan siirtymistä oppisopimuskoulutukseen aina silloin, kun sopijapuolet toteavat työpaikalla tapahtuvan oppimisen olevan soveltuvin ja pääasiallisin osaamisen hankkimismuoto. Koulutussopimuksella toteutettavan koulutuksen enimmäismäärän todentaminen edellyttäisi koulutuksen järjestäjältä tarkkaa opiskelija- ja työpaikkakohtaista seurantaa, mikä toisi lisää hallinnollisia velvoitteita koulutuksen järjestäjälle ja lisäisi kustannuksia. Rajan määrittäminen saattaisi olla tulkinnanvaraista ja keinotekoista. Lisäksi muun muassa ammatillisen perustutkinnon sisällöt ovat niin monipuolisia, että nykyisinkin osaamista hankitaan usein useammalla työpaikalla. Yksittäisellä työpaikalla tapahtuvan opiskelun laajuuden rajaaminen toisaalta turvaisi sen, että opiskelijalla olisi riittävän laajat mahdollisuudet opiskella työpaikalla tutkinnon perusteiden mukaisia osaamistavoitteita, toisaalta mahdollistaisi sen, että suuri osa osaamisen hankkimisesta voitaisiin toteuttaa työpaikalla. Enimmäismäärän sitominen työpaikkaan ei siis toisi välttämättä toivottua tavoitetta oppisopimuskoulutukseen siirtymiseksi, vaan ainoastaan työnantaja muuttuisi useamman kerran koulutussopimuksella toteutettavan työpaikalla järjestettävän koulutuksen osalta. Tämä kuitenkin mahdollistaisi laajemmat mahdollisuudet opiskella työvaltaisesti verrattuna siihen, että se tulisi toteuttaa vain oppisopimuskoulutuksena, koska oppisopimuskoulutuksen käyttö on sidoksissa työnantajien halukkuuteen solmia työ- tai virkasopimus opiskelijan kanssa.

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen osalta voitaisiin lisäksi edellyttää vähimmäismäärää työpaikalla tapahtuvaksi osaamisen hankkimiseksi esimerkiksi silloin, jos ammatillista perustutkintoa suorittavalla opiskelijalla ei olisi aiempaa ammatillista tutkintoa eikä tutkintoon liittyvää työkokemusta. Tämän perustutkinnon suorittajalle työpaikalla järjestettävän koulutuksen vähimmäismäärän voitaisiin edellyttää tapahtuvan koulutussopimuksella. Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä hankittava tarvittavan osaamisen määrä olisi koulutuksen järjestäjän arvioitava osana henkilökohtaistamista. Esityksen tavoitteiden mukaisesta osaamisen hankkiminen ei ammatillisissa perustutkinnoissakaan olisi jatkossa sidottu aikaan vaan osaamiseen, olisi työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen vähimmäismäärän tarkka määrittely haastavaa. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, jossa tavoitteena voi olla sama osaamispistemäärä ja tutkinto, mutta ajallisesti koulutuksen kesto poikkeaa opiskelijoittain riippuen esimerkiksi aiemmin hankitusta osaamisesta. Riittävän määrän arviointi olisi koulutuksen järjestäjälle haastavaa ja perustuisi opiskelijakohtaiseen arviointiin. Opiskelijat voisivat tulla kohdelluksi eriarvoisesti, koska tarkkaa vähimmäismäärää olisi mahdotonta säätää.

Oppisopimuksen ja koulutussopimuksen erot työsuhteen tunnusmerkkien näkökulmasta – koulutuksen järjestäjän suurempi vastuu koulutussopimuksessa työpaikalla tapahtuvan opiskelun ohjauksesta ja järjestelyistä

Opiskelijahuolto

Yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltamista ei olisi enää mahdollista määritellä sovellettavan lainsäädännön ja tutkinnon suorittamistavan perusteella, joten oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltamisalaan kuuluvien ammatillisen koulutuksen opiskelijat on määriteltävä uudelleen.

Yhtenä toteuttamisvaihtoehtona olisi laajentaa oppilas- ja opiskelijahuolto koskemaan kaikkia ammatillisen koulutuksen opiskelijoita. Tällöin oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisiin palveluihin oikeutettuja olisivat myös kaikki voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevat opiskelijat. Saman, ehdotettavan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevien opiskelijoiden määrä tulisi kokonaisuudessaan olemaan vuosittain keskimäärin noin 250 000 opiskelijaa, mikäli ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärä vastaisi nykyisten ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettujen lakien mukaisessa koulutuksessa olevien opiskelijoiden määrää. Voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltamisalan mukaisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa ja valmentavissa koulutuksissa opiskelijoita oli vuonna 2014 yhteensä noin 130 000.

Opiskelijahuollon palveluiden kohderyhmä voitaisiin määrittää myös siten, että palvelut suunnattaisiin kaikille tutkintokoulutuksessa oleville sekä valmentavien koulutusten opiskelijoille. Palveluiden piirissä olevien määrä kasvaisi nykyisestä reilusta 130 000 opiskelijasta yli 240 000 opiskelijaan. Uusina kohderyhminä opiskelijahuollon psykologi- ja kuraattoripalveluiden piiriin tulisivat nykyisin näyttötutkintona ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa suorittavat. Muun ammatillisen koulutuksen opiskelijat eivät kuuluisi opiskeluhuollon palveluiden piiriin. Kohderyhmän määritteleminen kuvatulla tavalla lisäisi opiskeluhuollossa tarvittavien psykologien ja kuraattoreiden määrää. Tämä lisäisi opiskeluhuollon kustannuksia arviolta 13 miljoonaa euroa nykytilaan verrattuna.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain laajentaminen koskemaan kaikkia ammatillisen koulutuksen opiskelijoita tai kaikkia tutkintokoulutuksen opiskelijoita merkitsisi siten merkittävää palveluihin oikeutettujen määrän sekä kustannusten kasvua. Suuri osa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoista on aikuisia ja työssä olevia opiskelijoita, jotka ovat oikeutettuja myös työterveyshuoltoon. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain tarkoitus oppilas- ja opiskelijahuollon jatkumona siirryttäessä esiopetuksesta toiselle asteelle palvelemaan lasten ja nuorten etua ja tarpeita ei myöskään vastaa aikuisten työssäkäyvien opiskelijoiden tarpeisiin, minkä vuoksi olisi perusteltua pyrkiä rajaamaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisiin palveluihin oikeutetut lain tarkoitusta vastaavaan kohderyhmään.

Toisena vaihtoehtona on tarjota opiskeluhuollon kuraattori ja psykologipalvelut ammatillista perustutkintoa tai sen osaa suorittaville sekä valmentavien koulutusten opiskelijoille. Palveluiden piirissä olevien kohderyhmä laajenisi noin 50 000 henkilöllä nykytilaan verrattuna. Tämä lisäisi opiskeluhuollon kustannuksia noin 5 miljoonalla eurolla nykytilaan verrattuna. Ammatillisen perustutkinnon opiskelijat ovat pääsääntöisesti nuoria, perusopetuksesta tulevia opiskelijoita, joista osa tarvitsee tukea oppimisen valmiuksissa, elämänhallinnassa ja osaamisen hankkimisessa. Perustutkintoa suorittamaan hakeutuvat aikuiset ovat usein aiemman koulutuksensa keskeyttäneitä, heillä on pitkä aika edellisistä opinnoista sekä opiskelutaidoissa, jolloin riittävä tuki opintojen aikana on tarpeellista tutkinnon suorittamiseksi. Erityisesti ku-

raattori- ja psykologipalveluilla on suuri merkitys myös aikuisopiskelijoille, joilla monella saattaa olla aiemmin huomaamatta jääneitä oppimisvaikeuksia, oikeaan koulutusalaan ja sen valintaan liittyviä vaikeuksia ynnä muita vastaavia ongelmia, jolloin kuraattorin ja psykologin tuki opiskeluun kytkeytyen auttaisi edistämään opintojen loppuun suorittamista ja työllistymistä. Valmentavien koulutusten opiskelijat tarvitsevat myös tukea pystyäkseen siirtymään tutkintotavoitteiseen koulutukseen. Samoja osaamiskokonaisuuksia samoilla tavoitteilla suorittavien opiskelijoiden kohdalla olisi myös perusteltua turvata samantasoiset kuraattori- ja psykologipalvelut opintojen aikana.

Kolmantena vaihtoehtona on rajata opiskeluhuollon palvelut koskemaan ammatillista perustutkintoa ja valmentavia koulutuksia suorittavia, mutta kohderyhmästä rajattaisiin ulos oppisopimuskoulutuksena tutkintoa suorittavat. Vaihtoehdon kustannukset vastaisivat nykyistä tasoa, mutta toteuttaminen olisi hankalaa, koska tutkinnon voi suorittaa yhdistelemällä oppisopimuskoulutusta ja muita koulutuksen toteutusmuotoja. Tällöin opiskelijat olisivat välillä palveluiden piirissä, mutta oppisopimuskoulutuksen aikana taas eivät olisi.

Rahoitus

Nykyinen ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä perustuu toteutuneiden kustannusten perusteella laskettavaan kustannuspohjaan, jonka perusteella määräytyy vuosittainen ammatillisen koulutuksen määräraha. Korkeakoulujen rahoitus sen sijaan on talousarvioperusteista ja rahoituksen määrästä päätetään vuosittain valtion talousarviossa. Toteutuneisiin kustannuksiin perustuva järjestelmä ei kuitenkaan optimaalisesti kannusta toiminnan tehostamiseen. Määrärahan talousarvioperusteisuus hillitsisi ammatillisen koulutuksen kustannusten kasvua. Talousarvioperusteinen määräraha muuttaisi kuntien rahoitusosuuden määrittelyä. Kuntien rahoitusosuus tulisi määritellä suhteessa talousarviossa päätettyyn valtion määrärahaan eikä prosenttiosuutena kustannuspohjasta.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistaminen voitaisiin toteuttaa nykyisen yksikköhintaan ja opiskelijamäärään perustuvan rahoitusjärjestelmän puitteissa siten, että tuloksellisuuden perusteella myönnettävää osuutta kasvatettaisiin nykyiseen verrattuna merkittävästi. Tulosrahoitusosuuden kasvattaminen kannustaisi koulutuksen järjestäjää toiminnan tuloksellisuuden parantamiseen. Yksikköhintajärjestelmään rakennettuna suurempi tulosrahoitusosuus kannustaisi koulutuksen järjestäjää toiminnan tuloksellisuuden parantamiseen. Jos rahoitus määräytyisi kuitenkin opiskelijamäärän perusteella, ei kannustusvaikutus toiminnan tehostamiseen ja aikaisemman osaamisen tunnustamiseen muun rahoituksen osalta kuitenkaan toteutuisi.

Yksikköhintajärjestelmän vaihtoehtona olisi siirtyminen suhteelliseen rahoitusjärjestelmään, jollainen on jo käytössä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoituksessa. Suhteellisessa rahoitusjärjestelmässä koulutuksen järjestäjän saama rahoitus ei perustu ennalta määrättyyn kiinteään yksikköhintaan, vaan koulutuksen järjestäjälle myönnetään rahoitusta suoritteiden suhteellisen määrän perusteella. Suhteelliseen rahoitusjärjestelmään siirtyminen heikentäisi rahoituksen ennakoitavuutta ja vakautta, mutta se toisaalta kannustaisi koulutuksen järjestäjiä toiminnan tehostamiseen yksikköhintajärjestelmää paremmin. Suhteellisessa rahoitusjärjestelmässä olisi myös helpompi toteuttaa koulutuksen tuloksellisuuteen ja vaikuttavuuteen liittyvät rahoituselementtien käyttöönotto, koska järjestelmä perustuu jo lähtökohtaisesti siihen, että tehokkaille toimijoille kohdentuu suhteessa enemmän rahoitusta.

Rahoituksen määräytymisessä voitaisiin käyttää erilaisia suoritteita, kuten opiskelijamääriä tai suoritettuja tutkintoja. Rahoituksen määräytymisessä voitaisiin käyttää myös erilaisia koulutuksen vaikuttavuuden tekijöitä, kuten opiskelijoiden työllistymistä tai erilaisia palautejärjestelmiä. Opiskelijamäärien laskennassa voitaisiin käyttää laskentapäiviin perustuvaa mallia, jossa opiskelijoiden lukumäärä perustuu tietyn päivän poikkileikkaustilanteeseen. Vaihtoehtoisesti voitaisiin käyttää laskennallista suoritetta, esimerkiksi opiskelijavuotta, jolla määriteltäisiin opiskelijan osallistumista koulutukseen päivätarkkuudella. Laskentapäiviin perustuva malli on yksinkertainen ja selkeä, mutta laskentapäiviin perustuva malli ohjaa voimakkaasti koulutuksen kestoa eikä kannusta koulutuksen aloittamiseen ja päättämiseen joustavasti ympäri vuoden. Päivätarkkuuden käyttäminen sen sijaan ottaisi paremmin huomioon erilaiset joustavat opintopolut.

Rahoituksen määräytymisperusteena voitaisiin käyttää edellisten vuosien toteutuneita suoritteita, varainhoitovuoden toteutuneita suoritteita tai opetus- ja kulttuuriministeriön suoritepäätöksellä päätettyjä suoritteita. Nykyisissä ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmässä käytetään ammatillisessa peruskoulutuksessa ja oppisopimuskoulutuksessa varainhoitovuoden toteutuneita suoritteita ja oppilaitosmuotoisessa ammatillisessa lisäkoulutuksessa opetus- ja kulttuuriministeriön päättämiä suoritteita. Varainhoitovuoden toteutuneiden suoritteiden käyttäminen edellyttäisi rahoituksen myöntämisestä ensin ennakollisena ja varainhoitovuoden lopussa tehtävää tarkistuspäätöstä, jossa rahoitus tarkistettaisiin toteutuneiden suoritteiden mukaiseksi. Tarkistuspäätöksen käyttäminen edellyttäisi, että rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet olisivat tiedossa hyvissä ajoin ennen varainhoitovuoden päättymistä. Nykyisessä järjestelmässä tiedot ovat käytettävissä syyskuun laskentapäivän jälkeen.

Edellisten varainhoitovuosien toteutuneiden suoritteiden käyttäminen rahoituksen myöntämisperusteena mahdollistaisi rahoituksen myöntämisen lopullisena yhdellä päätöksellä ilman tarkistuspäätöstä. Edellisten vuosien suoritteiden käyttäminen olisi kuitenkin sikäli ongelmallista, että koulutuksen tarjonnassa ja volyymissa tapahtuneet muutokset tulisivat huomioiduksi aina viiveellä. Edellisten varainhoitovuosien toteutuneisiin suoritteisiin perustuvassa mallissa olisi ongelmallista, jos järjestäjien suoritteiden määrät vaihtelisivat vuosittain merkittävästi. Lisäksi mallissa olisi monimutkaista ottaa huomioon vuosittaisiin määrärahoihin kohdistuvat lisäykset tai vähennykset, koska suoritteet otettaisiin huomioon toiselta varainhoitovuodelta. Aikaisempaan toteumaan perustuva malli varmistaisi kuitenkin sen, että koulutuksen järjestäjälle maksettava rahoitus perustuu järjestäjän tosiasialliseen toimintaan.

Rahoituksen määräytymisperusteena voitaisiin käyttää myös ministeriön vuosittain päättämiä suoritteita, kuten nykyisin tehdään oppilaitosmuotoisessa ammatillisessa lisäkoulutuksessa. Tämä antaisi ministeriölle suuren päätösvallan, mutta toisaalta määrällisen säätelyn ja rahoituksen reagointikyky muutoksiin olisi nopeaa ja joustavaa. Ministeriön päätösvaltaa voitaisiin rajata säätämällä laissa perusteet, jotka ministeriön tulisi ottaa huomioon vuosittaisesta suoritemäärästä päättäessään. Ministeriön päättämiin suoritteisiin perustuvaan rahoitukseen liittyy myös se riski, että järjestäjän tosiasiallinen toiminta varainhoitovuoden aikana poikkeaakin merkittävästi rahoituksen perusteeksi päätetystä toiminnan volyymista. Tähän voitaisiin reagoida vasta seuraavien vuosien suoritepäätöksillä jälkikäteen.

Rahoituksen määräytymisperusteena voitaisiin käyttää myös edellä mainittujen tekijöiden yhdistelmiä esimerkiksi siten, että osa rahoituksesta määräytyisi ministeriön suoritepäätöksellä ja osa edellisten varainhoitovuosien toteutuneiden suoritteiden perusteella. Varainhoitovuoden toteutuneiden suoritteiden käyttäminen edellyttäisi rahoituksen tarkistamista varainhoitovuo-

den lopussa eikä tätä vaihtoehtoa olisi mahdollisuutta käyttää sellaisessa mallissa, jossa suoritteiden määrä selviää vasta varainhoitovuoden viimeisenä päivänä.

3.3 Keskeiset ehdotukset

3.3.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi laki ammatillisesta koulutuksesta. Nykyinen laki ammatillisesta peruskoulutuksesta ja laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta esitetään kumottaviksi.

Ammatillisessa koulutuksessa ehdotetaan siirryttäväksi yhteen näyttöperusteiseen ja osaamisen hankkimistavasta riippumattomaan tapaan suorittaa tutkinto. Voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lainsäädännön mukaisesta näyttötutkintojärjestelmästä sekä ammatilliseen peruskoulutukseen perustuvasta perustutkinnon suorittamistavasta luovuttaisiin. Osaaminen osoitettaisiin näyttämällä se käytännön työtilanteissa, ja näyttöä arvioisivat koulutuksen järjestäjän ja työelämän nimeämät edustajat yhdessä. Ammatillisen tutkinnon myöntämisoikeus siirrettäisiin osaksi järjestämislupaa ja kokonaisuudessaan koulutuksen järjestäjälle. Nykymuotoiset tutkintotoimikunnat lakkautettaisiin ja niiden tilalle asetettaisiin työelämätoimikunnat, joiden tehtävät painottuisivat ammatillisen osaamisen laadun ja työelämälähtöisyyden varmistamiseen. Myös koulutuksen järjestäjien ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten asettamista toimielimistä luovuttaisiin.

Yhden tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä esitetään, että henkilökohtaistaminen laajennettaisiin koskemaan kaikkia ammatillista tutkintoa tai sen osaa suorittavia sekä valmentavien koulutusten opiskelijoita. Lisäksi osaamisen tunnustaminen säädettäisiin koulutuksen järjestäjän velvollisuudeksi. Henkilökohtaistamiseen liittyvää dokumentaatiota selkeytettäisiin ja yksinkertaistettaisiin siirtymällä yhteen henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan, joka korvaisi nykylainsäädännön mukaiset näyttötutkintojen henkilökohtaistamista koskevan asiakirjan, ammatillisen peruskoulutuksen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, oppisopimuskoulutuksessa edellytetyn henkilökohtaisen opiskeluohjelman sekä erityisopetuksen henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman.

Ammatilliseen koulutukseen hakeutumista sekä opiskelijavalintaa ja opiskelijaksi ottamista esitetään muutettavaksi siten, että jatkuvasta hausta tulisi koulutukseen hakeutumisen pääväylä. Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishaku, yhteiset hakumenettelyt valmentaviin koulutuksiin ja erityisopetukseen säilytettäisiin ensisijaisesti samana vuonna perusopetuksen päättäneiden sekä vailla perusasteen jälkeistä ammatillisesti suuntautunutta tutkintoa suorittamattomien hakuväylänä.

Työpaikalla tapahtuvaa opiskelua uudistettaisiin siten, että voimassa olevan lainsäädännön mukaisen työssäoppimisen tilalla otettaisiin käyttöön koulutussopimus. Työpaikalla järjestettävän koulutuksen päämuodot olisivat jatkossa oppisopimuskoulutus ja koulutussopimus. Lisäksi henkilökohtaistamisen yhteydessä voitaisiin sopia muusta työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta nykytilaa vastaavasti. Opiskelijalle parhaiten soveltuvat työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän koulutuksen muodot päätettäisiin henkilökohtaistamisen yhteydessä, ja opiskelija voisi esimerkiksi siirtyä joustavasti koulutussopimuksesta oppisopi-

mukseen, kun hänen osaamisensa ja valmiutensa kasvavat ja edellytykset oppisopimuksen solmimiseen saavutetaan. Oppisopimuskoulutuksen houkuttelevuutta erityisesti nuorten koulutusmuotona lisättäisiin yhdenmukaistamalla sen rahoituksellista asemaa suhteessa muihin koulutuksen toteuttamismuotoihin, selkeyttämällä ja yhdenmukaistamalla sen hallinnollisia prosesseja ja lisäämällä joustavuutta hyödyntää sitä monipuolisemmin henkilökohtaistamisprosessin puitteissa koulutuksen toteuttamismuotona. Oppisopimus- ja koulutussopimuksen solmimista koskevat kriteerit määriteltäisiin yhdenmukaisin periaattein työpaikalla tapahtuvan pedagogisen ja hallinnollisen prosessin selkeyttämiseksi.

Tutkintojen myöntämistä ja koulutuksen järjestämisestä ehdotetaan säädettäväksi yhdellä järjestämisluvalla nykyisen kahden luvan ja tutkintotoimikuntien kanssa solmittavien erillisten näyttötutkintojen järjestämissopimusten sijaan. Koulutuksen järjestäjät voisivat järjestämislupansa rajoissa päättää aiempaa vapaammin koulutustarjontansa kohdentamisesta sekä siitä, millä tavoin ja missä oppimisympäristöissä koulutusta järjestetään. Tutkintotavoitteinen ja osa tutkintoon johtamattomasta työvoimakoulutuksesta tulisi osaksi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimaa ammatillista koulutusta, ja järjestämisluvassa säädettäisiin työvoimakoulutuksen tehtävästä. Osa työvoimakoulutuksesta siirtyy opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimaksi ja rahoittamaksi vuoden 2018 alusta. Lähtökohtana on se, että opiskelijaksi ottamisessa säilyisi edelleen työ- ja elinkeinotoimistojen toteuttama työpoliittinen harkinta ja koulutusten järjestämisessä kuultaisiin työ- ja elinkeinohallintoa. Opetushallinnon vastuulla olisi koulutuksen laadusta ja rahoituksesta huolehtiminen.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä ehdotetaan uudistettavaksi yhtenäiseksi kokonaisuudeksi yhdistämällä nykyiset ammatillisen peruskoulutuksen, ammatillisen lisäkoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen ja ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitusjärjestelmät. Rahoitusjärjestelmään sisällytettäisiin myös tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen rahoitus ja osa tutkintoon johtamattoman työvoimakoulutuksen rahoituksesta. Toiminnan vaikuttavuuden ja tehokkuuden painoarvoa koulutuksen järjestäjien rahoituksessa lisättäisiin hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti. Ehdotetussa uudessa rahoitusjärjestelmässä rahoituksen painopiste siirtyisi merkittävästi opiskeluun käytetyn ajan laskemisesta suoritettuihin tutkinnon osiin ja tutkintoihin, työllistymiseen tai jatko-opintoihin sijoittumiseen koulutuksen jälkeen sekä koulutuksesta saatuun palautteeseen. Rahoitus perustuisi jatkossa valtion talousarvion määrärahaan, ja kustannuspohjasta luovuttaisiin kaikilta osin. Rahoitusjärjestelmä muodostuisi neljästä rahoituselementistä: perusrahoituksesta, suoritusrahoituksesta, vaikuttavuusrahoituksesta ja strategiarahoituksesta. Rahoitusjärjestelmä olisi suhteellinen, jolloin perusrahoituksessa ja suoritusrahoituksessa suoritteen arvo määräytyisi valtion talousarvion määrärahan puitteissa suhteessa kaikkiin rahoituksen perusteena oleviin suoritteisiin. Kaikissa koulutuksen toteutusmuodoissa käytettäisiin yhdenmukaisia suoritteita, kuten opiskelijavuosia, tutkintoja ja niiden osia. Rahoituksen määräytymisperusteita yhdenmukaistettaisiin koulutuksen eri toteuttamismuotojen suhteen. Työvoimakoulutuksen riittävä tarjonta turvattaisiin päättämällä siihen varattavasta opiskelijavuosivolyymista osana järjestäjän perusrahoituksen opiskelijavuosien enimmäismäärää.

Uuden ammatillisesta koulutuksesta annetun **lain 1 luvussa** olisivat yleiset säännökset muun muassa lain soveltamisalasta, ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen tarkoituksesta sekä määritelmistä.

Lain 2 luku sisältäisi tutkintoja ja koulutuksia koskevan sääntelyn. Ammatillisia tutkintoja olisivat nykytilaa vastaavasti ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammatti-

tutkinnot. Kaikki ammatilliset tutkinnot olisivat osaamisperusteisia, ja tutkintotyyppien määritelmät säilyisivät nykyisenlaisina. Ammatillisessa perustutkinnossa osoitetaan laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella. Ammattitutkinnossa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka on perustutkintoa syvempää tai kohdistuu rajatumpiin työtehtäviin. Erikoisammattitutkinnossa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka on syvällistä ammatin hallintaa tai monialaista osaamista. Perusopetuksen päättäneille ensisijainen ammatillinen tutkinto olisi jatkossakin ammatillinen perustutkinto. Kaikki ammatilliset tutkinnot tuottaisivat edelleen yleisen jatko-opintokelpoisuuden korkeakouluihin.

Tutkintorakenteeseen kuuluvista ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista säädettäisiin nykytilaa vastaavasti opetus- ja kulttuuriministeriön antamalla tutkintorakenneasetuksella. Ammatillisten tutkintojen sijoittamisesta koulutusaloille tutkintorakenneasetuksessa luovuttaisiin, mutta koulutusalaluokittelua voitaisiin käyttää kuitenkin edelleen tilastollisena luokitteluna tarvittaessa. Myös ammatillisten perustutkintojen osaamisalojen säätämisestä tutkintorakenneasetuksessa luovuttaisiin, ja osaamisaloista määrättäisiin tutkinnon perusteissa kuten ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osaamisaloista jo nykyisin. Muutokset mahdollistaisivat nykyistä nopeamman ja joustavamman reagoinnin työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin.

Tutkintoon johtamattomana valmentavana koulutuksena voitaisiin jatkossakin järjestää kahta eri kohderyhmille suunnattua koulutusta eli ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta. Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus antaisi opiskelijalle valmiuksia ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseksi sekä vahvistaisi opiskelijan edellytyksiä suorittaa ammatillinen tutkinto. Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus vastaisi pääosin nykyistä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, mutta jatkossa se voisi valmentaa ammatillisten perustutkintojen lisäksi esimerkiksi myös niihin ammattitutkintoihin, jotka toimivat alalle tulotutkintoina. Tällä laajennuksella lisättäisiin mahdollisuuksia rakentaa ammattitaidon hankkimista tukevia opintopolkuja asiakkaiden erilaisten tarpeiden mukaisesti. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus olisi suunnattu henkilöille, joilla ei sairauden tai vamman vuoksi ole mahdollisuutta siirtyä tutkintotavoitteiseen koulutukseen. Koulutuksen tavoitteena olisi antaa sairauden tai vamman vuoksi erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille heidän henkilökohtaisten tavoitteidensa ja valmiuksiensa mukaista opetusta ja ohjausta. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus vastaisi nykyisessä lainsäädännössä säädettyä.

Muuna ammatillisena koulutuksena voitaisiin järjestää ammatillista osaamista täydentävää tai syventävää koulutusta, jonka tavoitteena ei olisi tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaminen. Lisäksi muuna ammatillisena koulutuksena järjestettäisiin nykytilaa vastaavalla tavalla ansioja liikennelentäjän tehtäviin valmistavaa koulutusta ja kaupunkiraideliikenteen kuljettajan tehtäviin valmistavaa koulutusta sekä uutena lennonjohtajan tehtäviin valmistavaa koulutusta.

Kaikilla ammatillisilla tutkinnoilla, valmentavilla koulutuksilla ja tutkintojen ja koulutusten osilla olisi yhteinen osaamisperusteinen mitoitusperuste, osaamispiste. Myös ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa otettaisiin käyttöön osaamispisteet. Ammatillisen perustutkinnon laajuus olisi nykytilaa vastaavasti 180 osaamispistettä. Ammattitutkintojen laajuus olisi puolestaan 120, 150 tai 180 osaamispistettä ja erikoisammattitutkintojen laajuus 160, 180 tai 210 osaamispistettä. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi yksittäisten ammatti- ja erikoisammat-

titutkintojen laajuudesta sekä yksittäisten ammatillisten perustutkintojen poikkeavasta 180 osaamispisteen ylittävästä laajuudesta ministeriön asetuksella. Valmentavat koulutukset olisivat nykytilaa vastaavasti 60 osaamispisteen laajuisia.

Opetushallitus määräisi edelleen tutkinnon perusteet kullekin tutkintorakenteeseen kuuluvalle tutkinnolle. Opetushallitus laatisi ammatillisten tutkintojen perusteet nykytilaa vastaavasti tiiviissä yhteistyössä työelämän ja muiden sidosryhmien kanssa. Opetushallituksen olisi lisäksi tehtävä yhteistyötä asianomaisen työelämätoimikunnan kanssa tutkinnon perusteita valmistellessaan. Opetushallitus laatisi edelleen myös valmentavien koulutusten perusteet. Opetushallitus päättäisi tutkinnon perusteissa tutkinnon osien laajuudesta ja koulutuksen perusteissa valmentavien koulutusten osien laajuudesta laissa säädettyjen tutkinnon ja koulutuksen osien mitoitusperusteiden mukaisesti.

Ammatilliset tutkinnot koostuisivat nykyiseen tapaan ammatillisista tutkinnon osista. Ammatilliseen perustutkintoon sisältyisi ammatillisten tutkinnon osien lisäksi kaikille perustutkinnoille yhteisiä tutkinnon osia, jotka olisivat ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia ja ammattitaitoa täydentäviä. Niiden tehtävänä olisi varmistaa, että ammatillisen perustutkinnon suorittaneella olisi tutkinnosta riippumatta työssä ja elämässä tarvittavat perustaidot ja -tiedot, kaikilla toimialoilla tarvittavaa yhteistä osaamista sekä yhtäläiset valmiudet elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen ja tasa-arvoiseen toimintaan yhteiskunnassa. Yhteiset tutkinnon osat tukisivat myös ammatillisen osaamisen hankkimista jo koulutuksen aikana.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan yhteiset tutkinnon osat ovat sisältyneet ammatillisena peruskoulutuksena suoritettaviin perustutkintoihin, mutta eivät näyttötutkintoina suoritettaviin perustutkintoihin. Jatkossa yhteiset tutkinnon osat sisältyisivät kaikkien ammatillista perustutkintoa suorittavien tutkintoon, ja niiden rakennetta, sisältöjä ja osaamistavoitteita tarkistettaisiin vastaamaan nykyistä paremmin myös työelämässä olevan aikuisväestön tarpeisiin, erityisesti perustaitojen parantamiseen. Ammatillisiin perustutkintoihin voimassa olevan lainsäädännön mukaan sisältyvistä vapaasti valittavista tutkinnon osista erillisinä tutkinnon osina luovuttaisiin ja vastaava valinnaisuus sisällytettäisiin ammatillisiin tutkinnon osiin.

Lain 3 luvussa säädettäisiin oikeudesta myöntää tutkintoja ja järjestää tässä laissa tarkoitettua koulutusta. Jatkossa kaikkea ammatillista koulutusta sekä ammatillisten tutkintojen järjestämistä ja myöntämistä säänneltäisiin yhdellä ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvalla. Luvan saaneita kutsuttaisiin koulutuksen järjestäjiksi. Nykyisistä erillisistä ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvista sekä näyttötutkintojen järjestämissopimuksista luovuttaisiin. Koulutuksen järjestäjät saisivat järjestämislupansa puitteissa järjestää näyttöjä, myöntää tutkintoja sekä järjestää tutkintokoulutusta ja valmentavaa koulutusta sekä muuta ammatillista koulutusta ammatillisen koulutuksen asiakkaille. Koulutuksen järjestäjä voisi järjestämislupansa koulutustehtävän puitteissa päättää koulutuksen ja tutkintojen tarjonnasta, koulutuksen järjestämis- ja toteuttamistavoista sekä profiloitumisestaan esimerkiksi ala- tai asiakasryhmäkohtaisesti.

Järjestämislupien keskeinen tarkoitus olisi määrittää koulutuksen järjestäjän koulutustehtävä ja varmistua luvan saaneen järjestäjän toiminnallisista ja taloudellisista edellytyksistä laadukkaiden tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen. Lisäksi järjestämislupien tarkoituksena olisi varmistaa, että tarjottaville tutkinnoille ja koulutukselle on olemassa koulutustarve. Järjestämisluvat ja niissä määriteltävät koulutustehtävät luovat osaltaan puitteet ammatillisen koulutuksen strategiselle kansalliselle koordinoinnille.

Järjestämisluvissa annettaisiin kaikilta osin myös lupa tutkinnon myöntämiseen. Tutkintotoimikuntajärjestelmä lakkautettaisiin, ja järjestämisluvassa osoitettu oikeus tutkinnon järjestämiseen kattaisi sekä osaamisen hankkimiseksi tarkoitetun tutkintokoulutuksen järjestämisen että tutkinnon myöntämisen.

Tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvan myöntämiseen liittyviä edellytyksiä sekä edellytyksiä, joiden puitteissa opetus- ja kulttuuriministeriö voisi muuttaa lupaa tai peruuttaa koulutuksen järjestämisluvan, täsmennettäisiin nykyisestä. Tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että hakemuksessa tarkoitettu tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen vastaa valtakunnalliseen tai alueelliseen osaamis- ja koulutustarpeeseen ja että luvan hakijalla on taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset koulutustehtävän asianmukaiseen toteuttamiseen. Järjestämisluvan myöntämisedellytysten arvioinnissa otettaisiin huomioon osaamis- ja koulutustarpeen lisäksi toiminnan laatuun, vaikuttavuuteen ja tuloksellisuuteen liittyvät näkökohdat. Toiminnallisten edellytysten täyttymiseksi hakijalla tulisi olla koulutustehtävän tuloksellisen, vaikuttavan ja laadukkaan hoitamisen kannalta tarvittava kelpoisuusehdot täyttävä opetushenkilöstö, ajanmukaiset osaamisperusteisen ja asiakaslähtöisen toiminnan vaatimukset täyttävät pedagogiset prosessit ja tukiprosessit sekä koulutustehtävän hoitamiseksi tarkoituksenmukaiset oppimisympäristöt ja toimivat laadunhallinnan menettelyt. Tutkintoja tai koulutusta ei saisi jatkossakaan järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi, pois lukien tilauskoulutus.

Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa oikeuttaisi perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintojen suorittamiseksi tarvittavan osaamisen hankkimisen järjestämiseen, osaamisen osoittamisen eli käytännössä näyttöjen järjestämiseen luvassa mainituissa tutkinnoissa sekä tutkinnon myöntämiseen. Lupa voitaisiin kuitenkin rajata koskemaan vain työvoimakoulutuksena järjestettävää koulutusta. Luvassa annettaisiin lisäksi tarpeelliset määräykset valmentavista koulutuksista, vankien koulutuksesta, työvoimakoulutuksen tehtävästä, vaativan erityisen tuen tehtävästä, opetus- ja tutkintokielestä sekä koulutuksen järjestäjän ensisijaisesta toiminta-alueesta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitetusta opiskelijavuosien vähimmäismäärästä. Luvassa voitaisiin tarvittaessa määrätä myös muista tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvistä ehdoista, oikeuksista ja kehittämistehtävistä. Järjestämisluvassa voitaisiin määrätä myös velvoitteista, jos koulutuksen saatavuuden turvaaminen tai muut tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvät syyt sitä edellyttävät.

Uusissa järjestämisluvissa määrättäisiin toiminta-alueesta, jonka osaamistarpeisiin koulutuksen järjestäjän toiminta ensisijaisesti vastaa. Toiminta-alueella tarkoitettaisiin kuntia tai kuntaa laajempia kokonaisuuksia; joissain tapauksissa toiminta-alueena voisi olla koko maa. Menettelyllä säilytettäisiin mahdollisuus arvioida tarjonnan määrää suhteessa alueen ikäluokkaan ja työvoimatarpeeseen. Samalla säilytettäisiin myös järjestäjien mahdollisuus tarjota tutkintoja ja koulutusta siellä, missä työelämä sitä erityisesti tarvitsee. Jatkossa koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuus järjestää tutkintoja ja koulutusta koulutustehtävässä määrätyllä toiminta-alueella. Toiminta-alueensa lisäksi tutkintojen ja koulutuksen järjestäjä voisi järjestää tutkintoja ja koulutusta myös muualla.

Uudessa ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa määrättäisiin opiskelijavuosien vähimmäismäärästä. Se ohjaisi opetus- ja kulttuuriministeriön opiskelijavuosien tavoitteellista määrää koskevaa vuosittaista päätöstä, sillä tavoitteellista opiskelijavuosien määrää ei voitaisi asettaa järjestämisluvan vähimmäisopiskelijavuosimäärää alemmaksi. Koulutuksen järjestäjien

toiminnan volyymin ennakoitavuuden lisäämiseksi opiskelijavuosien vähimmäismäärä olisi luvissa asetettu korkeaksi suhteessa talousarvion puitteissa käytettävissä olevaan opiskelijavuosien kokonaismäärään. Ministeriö voisi kohdentaa järjestämislupien vähimmäismäärän ylittävää opiskelijavuosien määrää vuosittain tarpeen mukaan. Menettelyllä yhtäältä turvattaisiin järjestäjille toiminnan ennakoitavuutta, toisaalta mahdollistettaisiin koulutusresurssien nykyistä joustavampi kohdentamisen toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten mukaisesti. Järjestämisluvassa määrättyä opiskelijavuosimäärää ei sidottaisi koulutusmuotoihin, tutkintotyyppeihin tai aloihin, vaan järjestäjä päättäisi opiskelijavuosimääränsä kohdentamisesta toiminta-alueensa tarpeiden mukaisesti.

Koulutuksen järjestäjä voisi järjestää tutkintojen järjestämiseen liittyvän koulutustehtävänsä puitteissa myös muuta ei-tutkintotavoitteista ammatillista koulutusta. Järjestämislupaa ei kuitenkaan voitaisi myöntää ainoastaan muun ammatillisen koulutustehtävän perusteella.

Tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa myönnettäisiin nykyiseen tapaan hakemuksesta. Hakija määrittelisi hakemansa koulutustehtävän ja kuvaisi koulutustarpeen ja edellytyksensä koulutustehtävän hoitamiseksi. Koulutuksen järjestäjä voisi lupansa puitteissa kohdentaa joustavasti tutkintojen ja koulutuksen tarjontaa osaamis- ja koulutustarpeen mukaisesti.

Pääsäännön mukaan tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupien muuttaminen tapahtuisi koulutuksen järjestäjän hakemuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi kuitenkin ilman hakemusta muuttaa järjestämisluvassa määrättyä koulutustehtävää tai peruuttaa tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvan, jos laissa järjestämisluvan muuttamiselle tai peruuttamiselle asetetut edellytykset täyttyvät.

Osa työvoimakoulutuksesta siirtyy opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimaksi ja rahoittamaksi vuoden 2018 alusta. Lähtökohtana on se, että opiskelijaksi ottamisessa säilyisi edelleen työ- ja elinkeinotoimistojen toteuttama työpoliittinen harkinta ja yksittäisten koulutusten järjestämisessä kuultaisiin työ- ja elinkeinohallintoa. Opetushallinnon vastuulla olisi koulutuksen laadusta ja rahoituksesta huolehtiminen. Työvoimakoulutukseen kohdennettaisiin tietty osa talousarviossa päätetyistä opiskelijavuosista. Niille koulutuksen järjestäjille, joille on myönnetty työvoimakoulutuksen tehtävä, perusrahoituksen tavoitteellisesta opiskelijamäärästä tietty osa varattaisiin työvoimakoulutuksen järjestämiseen. Kyseisen resurssin puitteissa koulutuksen järjestäjä toteuttaisi koulutusta työ- ja elinkeinohallinnon osoittamille asiakkaille.

Ammatillisen koulutuksen momentille valtion talousarviossa siirtyy asteittain vuodesta 2018 eteenpäin 80 miljoonaa euroa käytettäväksi sellaiseen koulutukseen, joka edellyttää työ- ja elinkeinohallinnon tekemää työpoliittista harkintaa. Siirtyminen työvoimakoulutuksessa valtionosuusrahoitteiseen järjestelmään tarkoittaisi samalla sitä, että työvoimakoulutusta ei opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamana voisi toteuttaa, ellei koulutuksen järjestäjällä ole siihen oikeuttavaa ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa. Nykyään työvoimakoulutusta järjestävät myös toimijat, joilla järjestämislupaa ei ole. Ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa voisivat jatkossakin hakea kaikki ne oikeushenkilöt, jotka laissa mainitaan. Koulutuksen järjestäjä voisi hakea koulutustehtäväkseen esimerkiksi ainoastaan työvoimakoulutusta sekä tutkintoja, joita aikoo järjestää. Lupaharkinnassa arvioitaisiin edellytykset suhteessa haettavaan toimintaan, esimerkiksi työvoimakoulutuksen toteuttamiseen. Lupaharkinnassa kuultaisiin tältä osin työ- ja elinkeinoministeriötä. Koulutuksen järjestäjillä olisi lisäksi velvoite käydä säännöllistä vuoropuhelua työ- ja elinkeinohallinnon kanssa koulutustarjonnan suuntaamiseen liittyen.

Ammatillisen osaamisen ja ammatillisten tutkintojen laadun varmistamiseen osallistuisivat tietyistä tutkinnoista vastaavat työelämätoimikunnat, jotka olisivat valtakunnallisia toimielimiä. Työelämätoimikunnat vastaisivat osin nykyisiä tutkintotoimikuntia, mutta niillä ei olisi näyttötutkintojen järjestämissopimusten solmimisen tai tutkintojen myöntämisen ja todistusten antamisen kaltaisia hallinnollisia tehtäviä. Työelämätoimikuntien päätehtävänä olisi osallistua näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen sekä ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen, ammatillisten tutkintojen ja tutkintojen perusteiden kehittämiseen yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen kanssa. Lisäksi työelämätoimikunnat käsittelisivät osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt. Toimikunnat toimisivat Opetushallituksen yhteydessä, ja Opetushallitus nimittäisi ne. Työelämätoimikunnat olisivat kokoonpanoltaan ja toimikaudeltaan nykyisten tutkintotoimikuntien kaltaisia, mutta niitä olisi tutkintojen määrän ja tehtävien vähentymisen vuoksi nykyistä vähemmän. Kullekin työelämätoimikunnalle olisi määrätty niiden vastuulla olevat tutkinnot. Ammattiosaamisen näyttöjen toimielimistä lakisääteisinä toimieliminä luovuttaisiin. Tutkintojen ja koulutuksen järjestäjillä olisi kuitenkin edelleen lakisääteinen velvoite tehdä yhteistyötä alueen työelämän ja muiden ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien, lukiokoulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen sekä perusopetuksen järjestäjien ja nuorten työpajojen kanssa. Alueellisen yhteistyön muodot ja mahdolliset toimielimet olisivat koulutuksen järjestäjän päätettävissä.

Lain 4 luvussa säädettäisiin koulutukseen hakeutumisesta ja tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisesta. Nykytilaa vastaavasti henkilöllä olisi oikeus vapaasti hakeutua suorittamaan haluamaansa tutkintoa tai koulutusta, poikkeuksena henkilöstökoulutus. Työvoimakoulutukseen hakeutumisesta ja valintaperusteista säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista annetussa laissa.

Ammatilliseen koulutukseen hakeutumisessa olisi kaksi pääväylää, joita olisivat jatkuva haku ja valtakunnalliset hakumenettelyt, jolla tarkoitetaan käytännössä nykyistä ammatillisen peruskoulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakua, yhteistä hakumenettelyä valmentaviin koulutuksiin ja erityisopetuksen yhteistä hakumenettelyä. Valtakunnalliset hakumenettelyt järjestettäisiin nykytilaa vastaavasti vuosittain keväällä. Jatkuvalla haulla olisi mahdollista hakeutua koulutuksen järjestäjälle kaikkeen koulutukseen joustavasti ympäri vuoden. Nykytilaa vastaavasti valtakunnallisista hakumenettelyistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella ja yhteishaussa käytettävistä valintaperusteista eli hakijoille annettavista valintapisteistä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Muutoin koulutuksen järjestäjä päättäisi hakumenettelyistä ja käytettävistä valintaperusteista. Tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisessa olisi sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Tutkinnon suorittajaksi ja opiskelijaksi voitaisiin ottaa henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseksi tai tutkinnon suorittamiseksi. Nykytilaa vastaavasti tutkinnon suorittajaksi ei kuitenkaan voitaisi ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä niin sanotuissa SORA-tutkinnoissa. Ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen opiskelijaksi ottamisen edellytykset vastaisivat soveltuvin osin voimassa olevia ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä.

Lain 5 luvussa säädettäisiin henkilökohtaistamisesta. Kaikessa ammatillisessa koulutuksessa otettaisiin käyttöön yhtenäinen henkilökohtaistamisprosessi, joka soveltuisi kaikille ammatillisen koulutuksen asiakkaille. Siinä hakeutujalle, tutkinnon suorittajalle tai valmentavan koulu-

tuksen opiskelijallevalittaisiin soveltuva tutkinto tai koulutus, tunnistettaisiin ja tunnustettaisiin olemassa oleva osaaminen, suunniteltaisiin puuttuvan osaamisen hankkiminen, osaamisen osoittaminen ja arviointi sekä tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavat tukitoimet. Hakeutumiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvät henkilökohtaistamista koskevat vastuut ja menettelyt voisivat poiketa hakeutumisväylän mukaan. Osaamisen tunnustaminen säädettäisiin tutkintojen ja koulutuksen järjestäjän velvollisuudeksi. Koulutuksessa keskityttäisiin hankkimaan vain sitä osaamista, joka opiskelijalta puuttuu suhteessa henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa asetettuun osaamistavoitteeseen. Henkilökohtaistamisprosessissa koottaisiin aiemmin osoitettua ja hankittua osaamista koskevat sekä tutkinnon tai koulutuksen suorittamiseen ja tarvittavan ammattitaidon ja osaamisen hankkimiseen liittyvät tiedot yhteen asiakirjaan, jota kutsuttaisiin henkilökohtaiseksi osaamisen kehittämissuunnitelmaksi.

Lain 6 luvussa olisivat säännökset tutkintojen suorittamisesta ja osaamisen arvioinnista. Voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti tutkinnon osa olisi suoritettu, kun sen tutkinnon perusteiden mukainen osaaminen olisi osoitettu joko näyttämällä tai osaamisen tunnustamisella. Tutkinto olisi suoritettu, kun kaikki siihen tutkinnon perusteiden mukaan tutkinnon muodostumiseksi kuuluvat osat olisi hyväksytysti suoritettu. Koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuus järjestää tutkinnon suorittamismahdollisuuksia myös niille, jotka eivät osallistu tutkintokoulutukseen.

Osaamisen arvioinnin tehtävät ja osaamisen arviointiasteikot säilyisivät pääsääntöisesti nykyisellään, samoin koulutuksen järjestäjän velvoite laatia suunnitelma osaamisen arvioinnin toteuttamisesta. Osaamisen arviointia ja siitä tehtäviä suunnitelmia kuitenkin yhtenäistettäisiin ja arvioinnin luotettavuutta parannettaisiin siirtymällä yhteen näyttöperusteiseen ja osaamisen hankkimistavasta riippumattomaan tapaan suorittaa ammatillinen tutkinto. Osaaminen osoitettaisiin kaikissa ammatillisissa tutkinnoissa yhdenmukaisella tavalla pääasiallisesti näyttämällä se työelämässä käytännön työtilanteissa. Myös muut näyttöpaikat olisivat erityisistä syistä mahdollisia. Näyttötutkintojärjestelmästä ja ammatilliseen peruskoulutukseen perustuvasta ammatillisen perustutkinnon suorittamistavasta luovuttaisiin, mutta henkilökohtaistamisen avulla varmistettaisiin, että kaikki ammatillista tutkintoa suorittavat saavat tarvitsemansa opetuksen ja ohjauksen tavoitteena olevan tutkinnon tai valmentavan koulutuksen tai niiden osan suorittamiseksi.

Osaaminen arvioitaisiin tutkinnon tai koulutuksen osittain sekä yhteisten tutkinnon osien osalta osa-alueittain. Osaamisen arvioinnista vastaisivat ja päättäisivät kaksi koulutuksen järjestäjän nimeämää arvioijaa, joista toinen edustaisi koulutuksen järjestäjää ja toinen työelämää. Yhteisissä tutkinnon osissa ja valmentavissa koulutuksissa osaamisen arvioinnista vastaisi ja päättäisi kuitenkin opettaja tai opettajat yhdessä. Arvioijilla tulisi olla nykykäytännön mukaisesti riittävä suoritettavaan tutkintoon liittyvä ammattitaito sekä riittävä perehtyneisyys arviointiin ja suoritettavan tutkinnon perusteisiin. Koulutuksen järjestäjien tulisi huolehtia työelämän arvioijien perehdyttämisestä. Nykykäytäntöä vastaavasti tutkinnon suorittajalle ja opiskelijalle annettaisiin mahdollisuus itsearviointiin ja heillä olisi myös oikeus saada palautetta osaamisensa kehittymisestä tutkinnon suorittamisen ja koulutuksen aikana. Arvioinnin oikaisumenettelyjä yhdenmukaistettaisiin.

Koulutuksen järjestäjä antaisi ja allekirjoittaisi tutkintotodistuksen ja todistukset suoritetuista tutkinnon osista sekä muut tarvittavat todistukset ja niiden liitteet. Ammatillisena peruskoulutuksena suoritetun ammatillisen perustutkinnon kaksiosaisen tutkintotodistuksen näyttötodis-

tusosasta luovuttaisiin. Tutkintotodistus olisi kaikissa ammatillisissa tutkinnoissa yksiosainen, mutta se voisi sisältää nykyiseen tapaan pakollisia liitteitä.

Lain 7 luvussa säädettäisiin osaamisen hankkimisesta. Koulutuksen järjestäjä päättäisi koulutuksen toteuttamistavoista. Koulutuksen järjestäjällä olisi laajat mahdollisuudet toteuttaa yksilöllisiä opintopolkuja ja hyödyntää niissä erilaisia oppimisympäristöjä ja pedagogisia ratkaisuja. Tutkinnon suorittajalla ja opiskelijalla olisi jatkossakin oikeus saada eri oppimisympäristöissä sellaista opetusta sekä henkilökohtaista ja muuta tarpeellista ohjausta (ml. opinto-ohjaus), joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen. Koulutuksen järjestäjä päättäisi ja vastaisi koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä. Koulutuksen sisällön tulisi kuitenkin noudattaa tutkinnon ja valmentavan koulutuksen perusteita. Jos opiskelijalla ei olisi suoritettavaan tutkintoon liittyvää käytännön työtehtävien yhteydessä aiemmin hankittua osaamista, koulutuksen järjestäjän olisi tällöin järjestettävä ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijalle työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta.

Osana tutkintokoulutusta voitaisiin järjestää opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja, joiden tarkoituksena olisi mahdollistaa tutkinnon tai sen osan suorittaminen ja tutkintokoulutukseen osallistuminen, jos koulutuksen järjestäjä arvioi, että opiskelijalla ei ole riittäviä opiskeluvalmiuksia. Opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot voisivat päätoimisina kestää enintään yhteensä kuuden kuukauden ajan. Opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen tavoitteena tulisi olla tutkintokoulutuksessa vaadittavien opiskelutaitojen, kuten kielellisten, matemaattisten tai tietoteknisten valmiuksien vahvistaminen taikka opiskelutekniikkaan liittyvien taitojen harjaannuttaminen.

Opiskelijalla, joka tarvitsee oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi, olisi oikeus erityiseen tukeen. Erityisellä tuella tarkoitettaisiin opiskelijan henkilökohtaisiin tarpeisiin, tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä. Erityinen tuli koskisi kaikkia valmentavan koulutuksen ja tutkintokoulutuksen opiskelijoita, aiemmasta poiketen myös ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon opiskelijoita.

Kuten voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan erityisopetuksessa, myös erityistä tukea saavan ammatillisen perustutkinnon opiskelijan osalta voitaisiin poiketa tutkinnon perusteista mukauttamalla ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita sekä osaamisen arviointia siinä määrin, kuin se on opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä. Ammatillisen perustutkinnon tai valmentavan koulutuksen perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista ja osaamisen arvioinnista voitaisiin poiketa myös muun kuin erityistä tukea saavan opiskelijan osalta, jos tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ovat olosuhteet tai aikaisemmin hankittu osaaminen huomioiden joiltakin osin tutkinnon suorittajalle tai opiskelijalle kohtuuttomia tai poikkeaminen on perusteltua tutkinnon suorittajan tai opiskelijan vammaan tai terveydentilaan liittyvistä syistä. Ammattitaitovaatimuksista, osaamistavoitteista ja osaamisen arvioinnista poikkeamista koskevat säännökset vastaisivat pääosin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisten erityisten opiskelujärjestelyjen säännöksiä. Mukauttaminen tai poikkeaminen ei olisi mahdollista ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa.

Lain 8 luvussa olisivat säännökset työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta. Koulutuksen järjestäjän suunnittelema ja sen vastuulla oleva tavoitteellinen työpaikalla tapahtuva koulutus järjestettäisiin oppisopimukseen tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena. Koulutussopimus korvaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisen työssäoppimisen. Lisäksi työpaikalla voidaan toteuttaa myös muuta henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunniteltua ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamiseen liittyvää oppimista ja opiskelua, joka ei välttämättä edellytä siitä sopimista opiskelijan, työnantajan ja koulutuksen järjestäjän välillä.

Koulutussopimuksen ja oppisopimuksen puitteissa työpaikalla voitaisiin toteuttaa tavoitteellista ja ohjattua oppimista opiskelijan ja työnantajan kannalta kulloinkin soveltuvimmalla tavalla. Koulutussopimus tai oppisopimus voitaisiin esimerkiksi solmia tutkinnon osittain ja lisäksi koulutussopimusta ja oppisopimusta voidaan yhdistellä joustavasti opiskelijalle suunnitellussa osaamisen hankkimisessa.

Oppisopimuksen tai koulutussopimuksen tekemisen edellytyksistä säädettäisiin yhdenmukaisesti. Edellytyksenä olisi, että työpaikalla on käytettävissä henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetetun osaamisen saavuttamisen ja näyttöjen järjestämisen edellyttämää tuotanto- ja palvelutoimintaa, tarpeelliset työvälineet sekä ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevää henkilökuntaa, josta voidaan nimetä opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja. Työpaikan tulee olla sellainen, että opiskelija pystyy hankkimaan suunniteltua osaamista aidoissa työelämän tilanteissa ja työympäristöissä.

Oppisopimuskoulutus perustuisi määräaikaiseen työ- tai virkasuhteeseen. Oppisopimuskoulutuksessa tavoitteena olevan osaamisen hankkiminen tapahtuisi pääosin työpaikalla, ja sitä täydennettäisiin tarvittaessa muissa oppimisympäristöissä tapahtuvalla osaamisen hankkimisella. Koulutuksen järjestäjä maksaisi työnantajalle koulutuskorvausta sen mukaan kun koulutuksesta arvioidaan työnantajalle aiheutuvan kustannuksia.

Oppisopimukseen sovellettaisiin voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti pääosin työlainsäädäntöä. Koska koulutussopimus ei olisi työsopimussuhteinen, säädettäisiin koulutussopimuksen osalta erikseen muun muassa työaikaa koskevan lainsäädännön soveltamisesta sekä sopimuksen purkamisesta.

Koulutussopimuksessa opiskelija voisi hankkia henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettua osaamista työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä. Koulutussopimuksella opiskeltaessa opiskelija ei olisi työsuhteessa työpaikkaan eikä koulutuksen järjestäjään. Koulutuksen järjestäjä vastaisi siitä, että työpaikalla tapahtuva oppiminen järjestetään siten, että opiskelijalle asetetut osaamistavoitteet saavutetaan. Työpaikka vastaisi opiskelijan työturvallisuudesta työpaikalla tapahtuvan oppimisen aikana.

Yrittäjän omassa yrityksessä toteutettava käytännön työtehtävien yhteydessä tapahtuva osaamisen hankkiminen toteutettaisiin jatkossa yrittäjän koulutussopimuksella. Myös rangaistuslaitoksen työtoiminnan yhteydessä järjestettävä vankien koulutus järjestettäisiin jatkossa koulutussopimuksella.

Koulutussopimuksessa työpaikka ei maksaisi korvausta opiskelijalle eikä työpaikalle maksettaisi korvausta koulutussopimuksen ajalta. Poikkeuksena olisi yrittäjän koulutussopimus, jossa opiskelijan ohjaukseen ja neuvontaan osallistuvalle työpaikalle voitaisiin maksaa korvausta

ohjauksesta ja neuvonnasta aiheutuvista kustannuksista. Päätoimisella opiskelijalla olisi koulutussopimuksella opiskeltaessa oikeus opintotukeen ja koulumatkatukeen sekä koulutuksen järjestäjän tarjoamaan maksuttomaan ateriaan vastaavasti kuin koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuvassa opiskelussa.

Jos koulutussopimus tai oppisopimus purettaisiin, koulutuksen järjestäjän olisi järjestettävä opiskelijalle mahdollisuus hankkia muulla tavoin henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettu osaaminen. Tarkoituksena on, että opiskelijan opinnot eivät keskeytyisi siirryttäessä saman koulutuksen järjestäjän sisällä esimerkiksi koulutussopimuksesta oppisopimuskoulutukseen tai päinvastoin.

Lain 9 luvussa säädettäisiin oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön, opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, huumausainetestauksesta, oikeudesta ottaa haltuun opiskelijalta kiellettyjä esineitä tai aineita, oikeudesta tarkastaa opiskelijan tavarat sekä kurinpidosta opiskeluympäristössä. Lisäksi luvussa säädettäisiin erikseen kurinpidosta opiskelija-asuntolassa.

Koulutuksen järjestäjä voisi hyväksyä järjestysäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä opiskeluympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan koulutuksen järjestäjällä on nykyisin velvollisuus järjestyssääntöjen hyväksymiseen tai muiden järjestysmääräysten antamiseen. Säännöstä ei kuitenkaan sovelleta ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen. Järjestyssääntöjen hyväksymistä ja asuntolan kurinpitoa koskevaa säännöstä lukuun ottamatta luvun säännökset vastaisivat pääosin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 5 luvun vastaavia säännöksiä, joita on viittaussäännösten nojalla pääosin sovellettu myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetussa koulutuksessa.

Lain 10 luvussa säädettäisiin eräistä opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista. Luvussa olisi säännökset opiskelijan yleisistä velvollisuuksista, opiskelijan katsomisesta eronneeksi, opiskelijahuollosta, opintososiaalisista etuuksista, koulutuksen järjestäjän asuntolatoiminnasta, maksuista, opiskelijoiden kuulemisesta ja tilauskoulutuksesta.

Opiskeluterveydenhuollosta säädettäisiin nykytilaa vastaavasti terveydenhuoltolaissa ja ammatillisen perustutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen opiskelijan oikeudesta opiskelijahuoltoon oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Ehdotuksen mukaan oppilas- ja opiskelijahuoltolakia sovellettaisiin ammatillisesta koulutusta annettavassa laissa oleviin ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa ja valmentavassa koulutuksessa oleviin opiskelijoihin. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisten kuraattori- ja psykologipalvelujen ulkopuolelle jäisivät siten nykytilaa vastaavasti ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin valmistavan tutkintokoulutuksen sekä muun tutkintoon johtamattoman koulutuksen opiskelijat. Uusi kohderyhmä laajenisi kattamaan myös ne henkilöt, jotka aikaisemmin suorittivat ammatillista perustutkintoa näyttötutkintona sekä työvoimakoulutuksena perustutkintoa suorittavat.

Opiskelijoiden oikeudesta maksuttomaan ruokailuun säädettäisiin pääosin nykytilaa vastaavasti siten, että päätoimisessa perustutkintokoulutuksessa ja valmentavassa koulutuksessa opiskelijalla olisi oikeus maksuttomaan ateriaan sellaisina päivinä, joina opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa koulutuksen jär-

jestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Järjestämisluvan mukaisesti sisäoppilaitosmuotoisesti järjestetyssä koulutuksessa sekä muissa voimassa olevan lainsäädännön mukaan asetuksella säädetyissä opinnoissa opiskelijalla olisi lisäksi oikeus muuhun ruokailuun.

Erityistä tukea saavan opiskelijan opintososiaalisia etuuksia koskevat säännökset vastaisivat asiasisällöltään voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisia erityisopetuksen opintososiaalisia etuuksia koskevia säännöksiä.

Myös oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan opintososiaalisia etuuksia koskevat säännökset vastaisivat pääosin voimassa olevan lainsäädännön mukaisia säännöksiä, mutta etuuksista säädettäisiin nykytilasta poiketen lailla.

Koulutuksen järjestäjän asuntolatoiminnasta säädettäisiin nykyistä tarkemmin. Tarkoituksena on yhtenäistää nykyiset käytännöt ja parantaa asuntolassa asuvien opiskelijoiden oikeusturvaa ja edistää asuntolapaikkaa hakevien yhdenvertaisuutta. Koulutuksen järjestäjän asuntolatoiminnan osalta säädettäisiin sen järjestämisestä sekä asuntolapaikan myöntämisestä ja oikeudesta asuntolapaikkaan. Asuntolatoiminnan järjestämistä koskeva säännös vastaisi pääosin nykykäytäntöä, vaikka asiasta ei ole voimassa olevassa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkemmin säädetty. Asuntolatoiminnan järjestäminen olisi jatkossakin koulutuksen järjestäjälle vapaaehtoista. Asuminen koulutuksen järjestäjän asuntolassa olisi opiskelijalle nykytilaa vastaavasti maksutonta. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain säännöstä opiskelija-asuntolassa asumisen maksuttomuudesta ei kuitenkaan ole nykyisin sovellettu ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen. Kurinpidosta asuntolassa ehdotetaan säädettäväksi erikseen turvallista opiskeluympäristöä koskevassa luvussa.

Ammatillinen perustutkintokoulutus ja ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus sekä tutkinnon suorittajien ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvät mahdolliset pääsy- ja soveltuvuuskokeet olisivat opiskelijalle maksuttomia. Ammattitutkinto- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa sekä muussa ammatillisessa koulutuksessa opiskelijalta voidaan periä kohtuullinen opiskelumaksu. Lisäksi tutkinto- ja tutkinnonosatodistuksista perittäisiin todistusmaksua pääsäännön mukaan silloin, jos suorittajalla on jo aiempi suoritettu tutkinto. Työvoimakoulutuksessa maksuja ei kuitenkaan peritä.

Koulutuksen järjestäjillä olisi mahdollisuus järjestää tilauskoulutusta. Tilauskoulutuksella tarkoitettaisiin tutkintojen ja ehdotetussa laissa tarkoitetun koulutuksen myyntiä EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijaryhmille. Tällöin koulutuksen tilaisi ja maksaisi yksityis- tai julkisoikeudellinen oikeushenkilö, kuten valtio, kansainvälinen järjestö, julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö. Koulutuksen järjestäjät perisivät koulutuksen tilaajalta vähintään koulutuksesta aiheutuvat kustannukset kattavan maksun. Tilauskoulutusta olisi mahdollista järjestää joustavasti ottaen huomioon koulutuksen rakenteeseen ja sisältöön sekä koulutuksen aikataulutukseen liittyvät tilaajan erityistarpeet. Koulutuksen tilaaja voisi periä tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta sen sijaintivaltion lainsäädännön tai oman käytäntönsä mukaisia maksuja. Koulutuksen järjestäjä ei perisi tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta maksuja, vaan koulutuksen rahoittaisi kokonaisuudessaan koulutuksen tilaaja. Tilauskoulutuksessa ei sovellettaisi opetus- ja tutkintokieltä koskevia säännöksiä.

Koulutuksen järjestäjän tulisi varmistaa opiskelijoiden mahdollisuus osallistua koulutuksen järjestäjän toimintaan ja toiminnan kehittämiseen sekä mahdollisuus vaikuttaa heitä itseään

koskeviin ja heidän asemaansa liittyviin asioihin. Lain luvussa 11 säädetään tietojen käsittelystä ja luovuttamisesta

Lain luvussa 11 säädettäisiin tietojen käsittelystä ja luovuttamisesta.

Lain luvussa 12 säädettäisiin muutoksenhausta. Luvussa säädettäisiin pääosin nykytilaa vastaavalla tavalla oikaisuvaatimuksesta, muutoksenhausta hallinto-oikeuteen ja opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan sekä muutoksenhakuajasta, kurinpitoa ja opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta, valituskielloista ja valitusluvasta.

Lain luvussa 13 säädettäisiin muun muassa henkilöstöstä, koulutuksen järjestäjän yhteistyövelvoitteesta, koulutuksen hankinnasta, laadunhallinnasta, ennakoinnista sekä varautumissuunnitelmista. Henkilöstöä koskevat säädökset vastaisivat pääasiallisesti voimassaa olevaa lainsäädäntöä. Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Kaksikielisen koulutuksen järjestäjän rehtorin kelpoisuusvaatimuksia väljennettäisiin nykytilaan verrattuna siten, että rehtorin kelpoisuusvaatimuksena ei enää olisi molempien opetuskielten täydellinen hallinta. Kaksikielisen koulutuksen järjestäjän toimipisteen tai toimintayksikön rehtorin kielitaitovaatimuksista säädettäisiin lain sijasta valtioneuvoston asetuksella. Koulutuksen järjestäjällä tulee nykytilaa vastaavalla tavalla olla koulutuksen järjestämistapa huomioon ottaen riittävä määrä opettajia ja muuta henkilöstöä.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjällä olisi yleinen velvoite olla yhteistyössä muiden alueella toimivien koulutuksen järjestäjien kanssa. Säännös edellyttää yhteistyötä niin toisten ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen kuin muunkin koulutuksen järjestäjien, kuten yliopistojen tai ammattikorkeakoulujen tai perusopetusta antavien oppilaitosten, kanssa. Lisäksi yhteistyövelvoite ulottuu myös nuorten työpajatoimintaan.

Koulutuksen laadunhallintaa ja arviointia koskevassa pykälässä säädettäisiin koulutuksen järjestäjän velvoitteesta vastata järjestämiensä tutkintojen, koulutuksen ja muun toiminnan laadusta, sen jatkuvasta parantamisesta ja laadunhallinnan kehittämisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee lisäksi arvioida järjestämiään tutkintoja, koulutusta ja muuta toimintaa sekä niiden vaikuttavuutta. Koulutuksen järjestäjän on myös säännöllisesti osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laatujärjestelmiensä arviointiin sekä julkistettava järjestämänsä arvioinnin tulokset. Säännöksen tavoitteena on vahvistaa ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintaa ja varmistaa tutkintojen ja koulutuksen laatu, kun koulutuksen järjestäjän toimivalta koulutuksen järjestämisestä lisääntyy.

Työvoimakoulutus

Ammatillisen koulutuksen uudistuksessa tuotaisiin hallitusohjelman mukaisesti tutkintotavoitteinen ja osa ei-tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen tarjonnasta, rahoituksesta ja hallinnoinnista opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alaiseksi ammatilliseksi koulutukseksi. Tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvassa voitaisiin koulutuksen järjestäjälle antaa koulutustehtäväksi työvoimakoulutuksen järjestäminen. Vastuu työ- ja elinkeinopolitiikasta säilyisi edelleen työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alalla samoin kuin esimerkiksi työttömien oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva päätöksenteko ja lainsäädäntö. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestettävässä työvoimakoulutuksessa noudatettaisiin pääasiassa mainittua koulutusta koskevia säännöksi. Työvoimakoulutuksessa poikettaisiin muusta koulutuksesta muun muassa opiskelijaksi ottamisessa, koulutuspalveluiden suunnittelussa.

Työvoimakoulutuksen koulutustehtävän saaneet koulutuksen järjestäjät toteuttaisivat työvoimakoulutusta valtionosuusrahoituksensa puitteissa. Ne työvoimakoulutusta järjestäneet tahot, joilla ei ole ollut ammatillisen perus- tai lisäkoulutuksen järjestämislupaa, voisivat sitä jatkossakin hakea ja päästä valtionosuusrahoitteisen työvoimakoulutuksen piiriin. Luvan myöntämisen edellytykset arvioitaisiin suhteessa lainsäädännön edellytyksiin, kuten muillakin toimijoilla.

Koulutuksen järjestäjä päättäisi työvoimakoulutuksen järjestämisestä, mutta sen tulisi osallistua työ- ja elinkeinohallinnon kutsusta alueellisiin keskusteluihin suunnittelemaan työvoimakoulutuksen toteutusta. Työvoimakoulutukseen osoitettaisiin suoritteiden tavoitemäärä osana opetus- ja kulttuuriministeriön vuosittaista suoritepäätöstä. Ennen suoritepäätöksen tekemistä opetus- ja kulttuuriministeriö kuulin työ- ja elinkeinohallintoa.

3.3.2 Ammatillisen koulutuksen rahoitus

Rahoitusjärjestelmä yleisesti

Hallituksen toimintasuunnitelmassa linjatun mukaisesti ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä ehdotetaan uudistettavaksi yhtenäiseksi kokonaisuudeksi yhdistämällä nykyiset ammatillisen peruskoulutuksen, ammatillisen lisäkoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen ja ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitusjärjestelmät. Rahoitusjärjestelmään sisällytettäisiin myös tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen rahoitus ja osa tutkintoon johtamattoman työvoimakoulutuksen rahoituksesta. Hallituksen toimintasuunnitelman mukaan tulee myös lisätä toiminnan vaikuttavuuden ja tehokkuuden painoarvoa koulutuksen järjestäjien rahoituksessa. Uudessa ehdotetussa rahoitusjärjestelmässä rahoituksen painopiste siirtyisikin merkittävästi opiskeluun käytetyn ajan laskemisesta suorituksia ja koulutuksen vaikuttavuutta painottavaksi. Työvoimakoulutukseen osoitettaisiin suoritteiden tavoitemäärä osana opetus- ja kulttuuriministeriön vuosittaista suoritepäätöstä. Ennen suoritepäätöksen tekemistä opetus- ja kulttuuriministeriö kuulin työ- ja elinkeinohallintoa.

Rahoituksen määräytymisestä toteutuneiden kustannusten perusteella luovuttaisiin kaikilta osin ja ammatilliseen koulutukseen kohdennettava valtion rahoituksen kokonaismäärä muutettaisiin talousarvioon perustuvaksi. Talousarvioon otettavaa määrärahaa ja siihen liittyvää kunnan omarahoitusosuutta tarkistettaisiin vuosittain ammatillisen koulutuksen indeksin kustannustason nousua vastaavasti. Valtio ja kunnat osallistuisivat jatkossakin yhdessä ammatillisen koulutuksen rahoitukseen. Kuntien rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksista määriteltäisiin prosenttiosuutena talousarvioon otettavasta ammatillisen koulutuksen valtionrahoituksesta. Kuntien suhteellinen rahoitusosuus määriteltäisiin varainhoitovuoden 2017 rahoitustason perusteella ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetyn mukaisesti uusissa ja laajentuvissa tehtävissä valtionosuus olisi 100 prosenttia.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksessa ehdotetaan otettavaksi käyttöön yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa käytössä olevaa mallia vastaavat rahoituksen laskentaperusteet, jossa rahoituksen perusteena huomion otettaville suoritteille ei etukäteen aseteta kiinteää hintaa. Tämä malli soveltuisi paremmin määrärahan talousarvioperusteisuuteen sekä siihen, että jatkossa toiminnan tehokkuuden ja vaikuttavuuden merkitys rahoituksen perusteena olisi nykyistä suurempi. Uudessa rahoitusmallissa koulutuksen järjestäjälle myönnettävä rahoitus vastaisi koulutuksen järjestäjän toteuttamien suoritteiden suhteellista osuutta kaikkien koulutuksen järjestäjien suoritteista. Suoritteiden euromääräinen arvo määräytyisi ja vaihtelisi vuosittain sen pe-

rusteella, mikä on suoritteiden valtakunnallinen kokonaismäärä. Tämä menettely pitäisi suorituksista maksettavan rahoituksen valtion talousarviossa päätetyn määrärahan puitteissa.

Jatkossa rahoitusjärjestelmässä ei olisi erillisiä rahoitusväyliä ammatilliselle peruskoulutukselle, lisäkoulutukselle, oppisopimuskoulutukselle eikä erikoisoppilaitoksille. Eri tutkintotyyppien ja koulutusmuotojen kustannusrakenteeseen liittyvät erot ja erityispiirteet otettaisiin kuitenkin huomioon silloin kun se on osaamisperusteisuuden ja asiakaslähtöisyyden kannalta tarkoituksenmukaista. Rahoitusjärjestelmässä tunnistettaisiin keskeiset koulutuksen kustannuksiin vaikuttavat tekijät, kuten tutkinto- ja alakohtaiset kustannuserot, eri tutkintotyypit, koulutuksen toteuttamismuodot, erityinen tuki ja majoitus, työvoimakoulutus, ja vankilakoulutus, painottamalla rahoituksen perusteena käytettäviä suoritemääriä erilaisilla kustannuserot huomioivilla kertoimilla. Nykytilaan verrattuna porrastustekijöitä olisi kuitenkin tarkoitus alakohtaisesti vähentää sekä yhtenäistää, jolloin rahoitusjärjestelmästä saataisiin nykyistä selkeämpi ja yksinkertaisempi. Rahoitusperusteiden yhdenmukaistamisella vähennettäisiin myös eri rahoituskerrointen vaikutusta siihen, millä tavalla asiakkaan opintopolku toteutetaan. Tavoitteena on, että koulutuksen järjestäjä suunnittelisi osaamisen hankkimisen asiakkaiden tarpeiden mukaisesti käyttäen sellaisia toteutusmuotoja, jotka ovat soveltuvimpia asiakkaiden tarpeisiin. Osaamisen hankkimisen toteuttamista ohjaisi asiakkaan osaamistarve eikä koulutuksen eri toteutusmuotojen rahoitustaso. Vaikka rahoituksen kokonaistason määräytyminen ei jatkossa perustuisi kustannuspohjaan, kustannuserojen määrittämisessä käytettäisiin jatkossakin koulutuksen järjestäjiltä kerättyä kustannustietoa. Rahoituskertoimia tarkistettaisiin tarvittaessa säännöllisin väliajoin toteutuneen kustannuskehityksen perusteella.

Nykyisin koulutuksen rahoituksen perusteena käytettävien suoritteiden ja yksikköhintojen määräytymisperusteet vaihtelevat, joten rahoituksen uudistaminen yhtenäiseksi kokonaisuudeksi edellyttäisi myös rahoituksen myöntämisperusteena käytettävien suoritteiden yhtenäistämistä ja yhteismitallisuutta. Ohjaus- ja sääntelyjärjestelmän määrällisen sääntelyn välineeksi ja rahoituksen perusteena käytettäväksi suoritteeksi ehdotetaankin otettavaksi käyttöön *opiskelijavuosi*, joka olisi yhteismitallinen suorite kaikissa ammatillisen koulutuksen muodoissa. Opiskelijavuosi soveltuisi sekä pidempikestoiseen ammatilliseen perustutkintokoulutukseen että lyhytkestoiseen ammatilliseen lisäkoulutukseen ja muuhun ammatilliseen koulutukseen. Muita rahoituksen määräytymisperusteena käytettäviä suoritteita olisivat esimerkiksi suoritetut tutkinnot sekä tutkinnon ja koulutuksen osat. Näiden avulla yhtäältä ohjataan ja kannustetaan tehostamaan koulutusprosesseja, toisaalta joustavoitetaan osaamistarpeisiin vastaamista, koska suoritteina käytetään tutkintojen ohella tutkintojen osia.

Nykyisin rahoitus perustuu joko varainhoitovuonna toteutuneiden suoritteiden määrään tai rahoituspäätöksellä päätettyyn suoritemäärään. Esityksen mukaan jatkossa rahoituksen perusteena käytettäisiin sekä suoritepäätöksellä päätettyä suoritemäärää että varainhoitovuotta edeltävien vuosien toteutuneita suoritteita. Rahoitus myönnettäisiin varainhoitovuotta edeltävänä syksynä lopullisena talousarvioehdolla, eikä myönnettyä rahoitusta tarkistettaisi varainhoitovuoden toteutuneiden suoritteiden perusteella. Nykytilaa vastaavasti rahoitus olisi yleiskatteellista, eli rahoitus myönnettäisiin ja maksettaisiin koulutuksen järjestäjälle, joka päättäisi rahoituksen käytöstä sen käyttötarkoituksen mukaisesti.

Rahoitusosuuksien määräytymisperusteet

Talousarvion mukainen kokonaisrahoitus jaettaisiin perus-, suoritus-, vaikuttavuus- ja strategiarahoitusosuuksiin. Perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus määräytyisivät laskennallisin

perustein ja koulutuksen järjestäjille myönnettävä rahoitus perustuisi kunkin koulutuksen järjestäjien suoritteiden suhteelliseen osuuteen kaikkien koulutuksen järjestäjien suoritteista kussakin rahoitusosuudesta. Laskennallisin perustein myönnettävä rahoitus tulevalle varainhoitovuodelle myönnettäisiin pääsääntöisesti aiempien vuosien toteutuneiden suoritetietojen perusteella. Strategiarahoituksen myöntäminen perustuisi opetus- ja kulttuuriministeriön harkintaan eikä se olisi laskennallista, kuten muut rahoitusosuudet. Strategiarahoitusta myönnettäisiin valtion talousarviossa päätetyissä rajoissa ja sen osuus olisi enintään neljä prosenttia valtion talousarvioon otettavasta ammatillisen koulutuksen määrärahasta. Loppuosa talousarvion määrärahasta myönnettäisiin laskennallisin perustein siten, että perusrahoitusosuus olisi 50 prosenttia, suoritusrahoitusosuus 35 prosenttia ja vaikuttavuusrahoitusosuus 15 prosenttia.

Perusrahoitusosuuden tavoitteena olisi luoda edellytykset ja ennakoitavaa perustaa eri alojen tutkintojen ja koulutuksen järjestämiselle sekä erilaisten asiakasryhmien koulutukselle. Perusrahoituksessa otettaisiin huomioon tutkintokohtaiset kustannustekijät, tutkintotyypit sekä muut koulutuksen kustannustasoon vaikuttavat keskeiset tekijät, kuten erityinen tuki, majoitus, henkilöstökoulutus, vankilakoulutus, työvoimakoulutus sekä koulutuksen toteuttaminen oppisopimuskoulutuksena. Perusrahoituksen porrastustekijöillä huolehdittaisiin siitä, että koulutuksen järjestäjillä olisi riittävät edellytykset huolehtia eri alojen koulutustarpeisiin vastaamisesta. Lisäksi rahoitusporrastuksilla tuettaisiin koulutuksen järjestäjien edellytyksiä huolehtia koko ikäluokan kouluttamisesta, työvoimakoulutuksesta sekä enemmän tukea ja ohjausta tarvitsevien koulutuksesta. Perusrahoitus turvaisi rahoitusta myös silloin, kun opiskelija ei eri syistä saa suoritettua tutkinnon osia tai suorittaa niitä keskimääräistä hitaammin taikka tarvitsee enemmän tukea ja ohjausta saavuttaakseen tavoitteeksi asetetun osaamisen.

Perusrahoitus määräytyisi vuosittain päätettävän tavoitteellisen opiskelijavolyymin perusteella. Opiskelijavolyymia mittaavana suoritteena käytettäisiin opiskelijavuotta. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi vuosittain kullekin järjestäjälle sen opiskelijavuosien enimmäismäärän tulevalle varainhoitovuodelle. Määrä perustuisi järjestämisluvan vähimmäisopiskelijamäärään. Perusrahoitusosuutta voitaisiin korottaa myös harkinnanvaraisesti hakemuksesta, jos koulutuksen järjestäjän toimintaan liittyvät erityiset syyt, esimerkiksi erityisen kalliin koulutuksen järjestäminen, sitä edellyttävät.

Suoritusrahoitusosuuden määräytymisperusteena käytettäisiin suoritettuja tutkintoja sekä tutkinnon ja valmentavan koulutuksen osia. Suoritusrahoitusosuuden tavoitteena olisi ohjata ja kannustaa koulutuksen järjestäjiä tehostamaan opintoprosessejaan ja huolehtimaan siitä, että opiskelijat saisivat suoritettua tutkintoja ja niiden osia koulutukselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Suoritusrahoituksella kannustettaisiin myös koulutuspituuksien lyhentämiseen aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tehostamisella. Lisäksi tutkintojen ohella tutkinnon osien käyttäminen suoritteina mahdollistaa vastaamisen työelämän ja yksilöiden erilaisiin osaamistarpeisiin nykyistä joustavammin.

Varainhoitovuoden rahoituksen perusteena olevan suoritemäärän määräytymisessä käytettäisiin varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän kahden varainhoitovuoden toteutunutta tutkinto- ja tutkinnonosakertymää. Kahden vuoden keskiarvon käyttämisellä tasattaisiin vuotuisia vaihteluita ja luotaisiin vakautta ja ennakoitavuutta rahoitukseen. Ammatillisissa tutkinnoissa on yhteensä arviolta 3500 erilaista tutkinnon osaa, ja tutkinnon osien laajuus ja osaamisen vaativuus vaihtelevat tutkinnon sisällä ja tutkintojen välillä. Tutkintojen osien laajuus ja vaativuus otettaisiin huomioon osaamispisteillä. Pääosa suoritusrahoituksesta määräytyisi aikaansaatujen tutkinnon ja koulutuksen osien osaamispistemäärän perusteella. Suoritemäärien

epätarkoituksenmukaisen suurta kasvua voitaisiin tarvittaessa rajoittaa suhteuttamalla suoritemääriä koulutuksen järjestäjän toteuttamiin opiskelijavuosimääriin.

Suoritusrahoitusosuudessa otettaisiin myös huomioon ammatillisten perustutkintojen sekä ammatti- ja erikoisammattitutkintojen erilaiset tavoitteet ja erityispiirteet. Ammatillisessa perustutkinnossa tutkinnon painoarvo olisi sellainen, että se kannustaisi koko tutkinnon suorittamiseen, mikä on ammatillisen peruskoulutuksen ensisijainen tavoite. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta tutkinnon painoarvo voitaisiin määrittää perustutkintoa pienemmäksi, jolloin vastaavasti tutkinnon osien suhteellinen osuus olisi suurempi. Tällä otettaisiin huomioon se, että osaamistarpeisiin voidaan työssä olevien osalta vastata yhä useammin myös tutkinnon osilla eikä kaikissa tilanteissa ole tarpeellista suorittaa koko tutkintoa, esimerkiksi jos henkilö on jo aiemmin suorittanut ammatillisen tutkinnon. Tutkintojen rahoituksessa otettaisiin lisäksi huomioon tutkintokohtaiset kustannuserot ja erityisopetus sekä se, onko tutkinnon suorittajalla aikaisempaa perusasteen jälkeistä tutkintoa. Suoritetun tutkinnon painoarvo olisi suurempi, mikäli tutkinnon suorittajalla ei olisi aikaisempaa perusasteen jälkeistä ammatillisesti suuntautunutta tutkintoa.

Vaikuttavuusrahoitusosuuden määräytymisperusteena käytettäisiin koko tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneiden työllistymistä, jatko-opintoihin siirtymistä ja opiskelija- sekä työelämäpalautetta. Vaikuttavuusrahoitusosuudessa rahoitusta kohdennettaisiin koulutuksen järjestäjien toiminnan ja laadun vaikuttavuuden perusteella. Tavoitteena olisi kannustaa ja ohjata koulutuksen järjestäjiä kohdentamaan koulutusta niille aloille, joilla on työvoimatarvetta, huolehtimaan koulutuksen työelämävastaavuudesta ja laadusta sekä tarjoamaan edellytyksiä jatko-opintoihin. Vaikuttavuusrahoitus ja suoriterahoitus muodostaisivat toisiaan tasapainottavan kokonaisuuden, sillä vaikuttavuusrahoitus varmistaisi osaltaan, ettei suoritettuihin tutkintoihin ja tutkinnon osiin perustuva rahoitus ei ohjaisi koulutuksen järjestäjiä toimimaan epätarkoituksenmukaisesti, esimerkiksi suuntaamaan koulutustarjontaansa rahoituksen maksimoinnin mukaisesti työelämän osaamistarpeiden sijasta.

Vaikuttavuusrahoituksessa tarkasteltaisiin erikseen tutkinnon suorittajia ja sekä tutkinnon osien suorittajia. Lisäksi otettaisiin huomioon, oliko henkilö koulutusta aloittaessaan työllinen vai ei. Vaikuttavuusrahoituksessa suurin painoarvo olisi henkilöillä, jotka ennen koulutuksen aloittamista eivät olleet työllisiä, mutta tutkinnon tai sen osan suorittamisen jälkeen olisivat.

Strategiarahoituksen kautta tuettaisiin koulutuspoliittisesti merkittävien tavoitteiden toteuttamista, esimerkiksi ammatillisen koulutuksen kansallista kehittämistä, koulutuksen järjestäjien strategista kehittämistoimintaa, ammattitaitokilpailujen järjestämistä ja järjestäjärakenteen kehittämistä. Koulutuksen kansallinen kehittäminen voisi tarkoittaa esimerkiksi ala- tai tutkintokohtaisten kehittämisverkostojen perustamista.

Erityisestä tuesta aiheutuvat kustannukset huomioitaisiin kertoimilla perusrahoitusosuudessa ja suoritusrahoitusosuuden osalta suoritetuissa tutkinnoissa sekä tutkinnon ja koulutuksen osissa. Erityisen tuen huomioon ottaminen perusrahoituksessa olisi perusteltua, koska erityistä tukea saava opiskelija ei välttämättä pysty suoriutumaan opinnoistaan samassa ajassa kuin muut opiskelijat. Erityisen tuen huomioon ottaminen perusrahoituksen lisäksi myös suoritusrahoitusosuudessa olisi tarpeen, jotta kannustettaisiin koulutuksen järjestäjiä pedagogisen tuen ja tarvittavien muiden tukitoimien avulla mahdollistamaan myös erityistä tukea saaville opiskelijoille tutkinnon suorittaminen. Vaativan erityisopetuksen rahoitus kuitenkin sisältyisi kokonaisuudessaan perusrahoitusosuuteen.

Rahoituksesta päättäminen

Valtion talousarviossa päätettäisiin vuosittain opiskelijavuosien enimmäismäärä, joka perustuisi valtion talousarvioon otettavaan määrärahaan. Tämä talousarviossa päätetty enimmäismäärä toimisi opetus- ja kulttuuriministeriön vuosittain suoritepäätöksillä ja varainhoitovuoden aikana muutoin jakamien opiskelijavuosien kattona. Määrärahan ja opiskelijavuosien enimmäismäärän perusteella opiskelijavuodelle muodostuisi euromääräinen arvo, mutta tätä ei kuitenkaan käytettäisi yksikköhinnan tapaan suoraan rahoituksen perusteena.

Uudessa ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa määrättäisiin koulutuksen järjestäjien opiskelijavuosien vähimmäismääristä. Tarkoituksena on, että järjestämislupien vähimmäisopiskelijamäärät kattaisivat yhteensä noin 90 prosenttia kaikista valtion talousarvion määrärahan puitteissa jaettavista opiskelijavuosista. Järjestämisluvissa päätetyllä vähimmäismäärällä turvattaisiin koulutuksen järjestäjien mahdollisuus toiminnan pitkäjänteiseen suunnitteluun ja kehittämiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi vuosittain syksyllä suoritepäätöksellä koulutuksen järjestäjän tavoitteellisen opiskelijavuosien enimmäismäärän tulevalle varainhoitovuodelle kunkin varainhoitovuoden tarpeiden mukaisesti. Suoritepäätöksillä päätettävät tavoitteelliset opiskelijavuosimäärät kattaisivat noin 98 prosenttia kaikista jaettavista opiskelijavuosista. Pieni osa opiskelijavuosista jätettäisiin jaettavaksi varainhoitovuoden aikana, jotta voitaisiin vastata akuutteihin koulutuksen kohdentamistarpeisiin.

Valtion talousarvion määrärahan ja opiskelijavuosien enimmäismäärän perusteella opiskelijavuodelle muodostuu vuosittain eräänlainen euromääräinen arvo. Jos talousarvion määrärahan tasoa muutetaan, tulisi se pääsääntöisesti ottaa huomioon myös rahoituksen perusteena huomioon otettavien opiskelijavuosien määrässä, jotta opiskelijavuotta kohden myönnettävä euromäärä pysyisi vakaana.

Järjestämisluvassa määrätty opiskelijavuosien vähimmäismäärä olisi pohjana opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuksen järjestäjäkohtaiselle opiskelijavuosien tavoitteellista maksimimäärää koskevalle vuosittaiselle päätökselle. Ministeriö ei voisi tehdä järjestämisluvan vähimmäismäärän alittavaa päätöstä. Opiskelijavuosien tavoitteellista maksimimäärää päätettäessä otettaisiin lisäksi huomioon edellisten varainhoitovuosien toteutunut suoritemäärä, koulutuksen vuosittaiset kohdentamistarpeet sekä mahdollisten lisämäärärahojen jakaminen koulutuksen järjestäjien kesken. Päätöksenteossa tulisi myös varmistaa toiminnan vakaus ja pitkäkestoisen koulutuksen järjestämismahdollisuudet.

Ministeriö kuulisi koulutuksen järjestäjiä ennen tavoitteellisista opiskelijavuosista päättämistä, jolloin koulutuksen järjestäjillä olisi mahdollisuus ilmoittaa koulutustarpeensa ja niihin liittyvät perustellut resurssitarpeet. Ministeriö voisi toteuttaa kuulemisen vuorovaikutteisena ohjauskeskusteluna joko yksittäisten koulutuksen järjestäjien kanssa tai useamman järjestäjän kanssa yhtä aikaa. Tällä menettelyllä luotaisiin joustava mahdollisuus toiminnan määrälliselle kohdentamiselle vuositasolla.

Uudessa ammatillisen koulutuksen määrällisen sääntelyn mallissa yhdistettäisiin nykyisin eri suoritepäätöksillä myönnettävät ammatillisen koulutuksen muodot ja jatkossa järjestäjälle myönnettäisiin opiskelijavuosien kokonaismäärä. Opiskelijavuosimäärää ei pääsääntöisesti sidottaisi koulutusmuotoihin, tutkintotyyppeihin tai aloihin, vaan järjestäjä saisi havaitsemansa

tai ennakoimansa tarpeen mukaisesti käyttää opiskelijavuosimäärän työelämän osaamistarpeisiin ja koulutustarpeisiin vastaamisen kannalta tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla. Suoritepäätöksellä päätettävä tavoitteellinen opiskelijavuosimäärä sisältäisi kuitenkin määräyksen työvoimakoulutuksena järjestettävän koulutuksen volyymista. Jos toimintaympäristön muutokset edellyttäisivät järjestäjän tarjontarakenteen sisäistä muutosta esimerkiksi tutkintojen tai tutkintotyyppien osalta, voitaisiin osana opiskelijavuosien enimmäismäärää koskevaa päätöstä asettaa perustelluista syistä rahoituksen perusteeksi hyväksyttävien opiskelijavuosien enimmäismääriä esimerkiksi tutkinnoille tai koulutusmuodoille.

Tavoitteelliset opiskelijavuosimäärät ohjaisivat koulutuksen järjestäjän toimintaa varainhoitovuoden aikana ja niitä käytettäisiin perusrahoituksen määräytymisperusteena. Koulutuksen järjestäjälle myönnettäisiin perusrahoitusta näiden tavoitteellisten opiskelijavuosien mukaisesti, vaikka kyseisen varainhoitovuoden toteutunut opiskelijavuosien määrä ei vastaisikaan tavoitteellisten opiskelijavuosien määrää. Tavoitteellisen opiskelijavuosimäärän merkittävät alitukset otettaisiin kuitenkin huomioon seuraavien varainhoitovuosien tavoitteellisista opiskelijavuosista päätettäessä.

Suoriterahoitusosuuden määräytymisperusteena käytettäisiin varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävien kahden varainhoitovuoden keskimääräisiä suoritemääriä. Myös vaikuttavuusrahoitusosuuden myöntämisperusteena käytettäisiin varainhoitovuotta edeltävien vuosien toteutuneita tietoja.

Vuosittain syksyllä tehtävällä suoritepäätöksellä päätettäisiin koulutuksen järjestäjän tulevan varainhoitovuoden tavoitteellisesta opiskelijavuosien enimmäismäärästä, mikä ohjaisi koulutuksen järjestäjän toimintaa tulevana varainhoitovuonna ja toimisi perusrahoituksen määräytymisperusteena. Toiseksi suoritepäätöksellä vahvistettaisiin tulevan varainhoitovuoden suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen myöntämisperusteena käytettävät edellisinä vuosina toteutuneet suoritemäärät eli huomioon otettavat tutkinnot, tutkintojen ja koulutuksen osat sekä vaikuttavuusrahoituksen myöntämisperusteet. Rahoituksen euromääräisestä myöntämisestä päätettäisiin suoritepäätöksessä päätettyjen tavoitteellisten opiskelijavuosien sekä vahvistettujen toteutuneiden suoritemäärien perusteella vuoden lopussa tehtävän valtionosuuksien maksatusta koskevan rahoituspäätöksen yhdessä.

Rahoitusjärjestelmän tiedonkeruu

Uuden rahoitusjärjestelmän tarvitsemat tiedot saataisiin Opetushallituksen ja Tilastokeskuksen ylläpitämistä järjestelmistä. Rahoitusuudistus muuttaisi rahoituksen perusteena käytettävää tietoperustaa ja kerättävien tietojen tietosisältöjä. Rahoituksen määräytymisen perusteeksi tarvittavat uudet tiedonkeruut toteutettaisiin sähköisiä järjestelmiä hyväksikäyttäen, jotka rakennettaisiin osaksi Opetushallituksen järjestelmiä. Tavoitteena on, että tarvittavat tiedot siirtyisivät rajapintojen kautta mahdollisimman reaaliaikaisesti järjestelmistä toiseen. Siirtymävaiheessa tarvittaisiin kuitenkin nykymuotoisia tai niistä kehitettyjä sähköisiä tiedonkeruita ja tiedonsiirtoja. Tilastokeskuksen tietovarannot sisältäisivät jo valmiiksi rahoituksen uudessa rahoitusjärjestelmässä tarvittavat tiedot.

Opiskelijavuosia koskevassa tiedonkeruissa käytettäisiin siirtymävaiheessa Opetushallituksen nykyisiä ja nykyisistä tiedonkeruista muokattuja sähköisessä muodossa olevia lomaketiedonkeruita ja tiedonsiirtoja. Tiedonkeruita kehitettäisiin koulutuksen järjestäjän kannalta entistä helppokäyttöisemmiksi.

Tutkintotiedot saataisiin siirtymävaiheessa Tilastokeskuksesta. Tilastokeskuksesta saatavat tutkintotiedot olisivat käytettävissä heti uuden rahoitusjärjestelmän käyttöönoton yhteydessä eli varainhoitovuoden 2018 suoritepäätöstä tehtäessä. Tutkinnon osia ei lakiin ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaisesti käytettäisi varainhoitovuosien 2018 ja 2019 rahoituksen myöntämisen perusteena.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 10.7.2015 antamallaan päätöksellä (OKM/33/040/2015) asettanut todennetun osaamisen rekisterin valmisteluhankkeen ohjausryhmän ja käynnistänyt yhdessä Opetushallituksen kanssa kehittämishankkeen, jonka tehtävänä on suunnitella, toteuttaa ja käyttöönottaa todennetun osaamisen rekisteri, joka muodostaisi viranomaisen todentaman osaamisen päätietovarannon. Osa rahoituksen määräämiseksi tarvittavista tiedoista, esimerkiksi perusrahoituksen opiskelijavuositiedot sekä suoritusrahoituksen tiedot tutkinnon osista ja tutkinnoista laajuuksineen, voisivat olla saatavissa rajapintojen kautta koulutuksen järjestäjien opintohallinnon järjestelmistä valmisteilla olevaan tietovarantoon ja rahoituksen määrittämisen tarpeisiin.

Vaikuttavuusrahoituksen myöntämisperusteena käytettävät työllistymis- ja jatko-opiskelutiedot tulisivat Tilastokeskuksesta. Työllistymis- ja jatko-opiskelutiedot olisivat käytettävissä heti uuden rahoitusjärjestelmän käyttöönoton yhteydessä eli varainhoitovuoden 2018 suoritepäätöstä tehtäessä.

Järjestäjäkohtaiset opiskelijapalautetiedot saataisiin Opetushallituksen ylläpitämästä ammatillisen koulutuksen opiskelijapalautejärjestelmästä. Nykyistä olemassa olevaa AIPAL-näyttötutkintojen palautejärjestelmää laajennettaisiin kaikkea ammatillista koulutusta koskevaksi ja kehitettäisiin sisällöllisesti rahoitusjärjestelmän tarpeiden mukaiseksi. Opiskelijapalautejärjestelmän rinnalle luotaisiin työelämäpalautejärjestelmä, johon kerättäisiin työnantajien antamaa palautetietoa. Opiskelijapalautejärjestelmän tietoja käytettäisiin ensimmäisen kerran varainhoitovuoden 2020 rahoituksen perusteena ja työelämäpalautejärjestelmän tietoja varainhoitovuoden 2021 rahoituksen perusteena.

Opetushallituksen kustannustiedonkeruuta jatkettaisiin uudistetussa muodossa tutkintojen ja muiden painotusperusteiden kustannuskehityksen seuraamiseksi. Kustannustietojen perusteella arvioitaisiin tutkintojen ja painotusperusteiden keskinäisiä kustannuseroja ja niissä tapahtuvia muutoksia. Näiden tietojen perusteella muutettaisiin tarvittaessa rahoitusmallin kustannus- ja muita painotuskertoimia.

Uuden rahoitusjärjestelmän tiedonkeruut ja niiden edellyttämät järjestelmät keskitettäisiin Opetushallitukseen. Rahoituksen perusteena olevien suoritetietojen samoin kuin kustannustietojen julkinen raportointi keskitettäisiin opetushallinnon yhteiseen tilastotietopalveluun – Vipuseen. Opetushallinnon sisäiseen käyttöön ja laajemmin opetushallinnon ja järjestäjien yhteiskäyttöön tarkoitettu rahoitus- ja kustannustietojen raportointi toteutettaisiin OIVA- Opetushallinnon ohjaus- ja säätelypalvelun käyttöliittymän kautta. Suoritepäätösraportointi toteutettaisiin osana OIVA- Opetushallinnon ohjaus- ja säätelypalvelun raportointia. Opetushallituksen rahoituksen suoritetietoja ja kustannustietoja sisältävät järjestelmät integroitaisiin Vipunen -tietopalvelun ja OIVA -palvelun kanssa niin, että tiedonsiirrot tapahtuisivat rajapintojen kautta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

4.1.1 Vaikutukset koulutuksen järjestäjille

Rahoitusjärjestelmä

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistus vaikuttaisi rahoituksen jakautumiseen ammatillisen koulutuksen järjestäjien välillä. Rahoitusta kohdentuisi nykyistä suhteellisesti enemmän niille koulutuksen järjestäjille, joilla koulutuksen läpäisy on tehokasta ja koulutus vaikuttavaa, koska nykytilaan verrattuna suoritettujen tutkintojen ja tutkinnon osien sekä koulutuksen vaikuttavuuden painoarvo rahoituksen määräytymisperusteena lisääntyisi merkittävästi.

Rahoitusjärjestelmän uudistus vaikuttaisi myös rahoituksen vakauteen ja ennakoitavuuteen. Vakaus ja ennakoitavuus vähentyisi erityisesti sellaisella järjestäjällä, jonka tuottamien suoritteiden määrä vaihtelisi vuosittain, koska suhteellisessa rahoitusjärjestelmässä kunkin koulutuksen järjestäjän suoriutuminen vaikuttaisi osaltaan toisten koulutuksen järjestäjien saaman rahoituksen määrään. Lisäksi perusrahoituksen opiskelijavuosien tavoitteellinen määrä päätettäisiin vuosittain, jolloin järjestäjän opiskelijavuosien määrä voisi vaihdella vuodesta toiseen. Toisaalta rahoituksen vakautta ja ennakoitavuutta turvattaisiin kuitenkin järjestämisluvissa määrätyllä vähimmäisopiskelijavuosimäärällä, riittävällä perusrahoitusosuudella sekä käyttämällä suoritusrahoituksen perusteena kahden varainhoitovuoden suoritteita. Lisäksi rahoitusjärjestelmässä huomioitaisiin esimerkiksi opiskelijoiden aiempi koulutustausta ja erityisen tuen tarve, millä varmistettaisiin järjestäjien taloudelliset edellytykset tarjota koulutusta erilaisille asiakasryhmille.

Rahoituksen muutoksesta uuteen rahoitusjärjestelmään siirryttäessä on tehty alustavia ja suuntaa-antavia koelaskelmia. Koelaskelmissa on käytetty nykyisen rahoitusjärjestelmän perusteella saatavilla olevia tietoja. Opiskelijavuosina on käytetty ammatillisen peruskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen osalta opiskelijamäärien painotettua keskiarvoa sekä oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen osalta rahoitettuja opiskelijatyövuosia. Laskelmissa on oletettu, että yksi opiskelija ja yksi opiskelutyövuosi vastaavat yhtä opiskelijavuotta. Suoritusrahoituksen perustana olevat tutkinnot ja tutkinnon osat on määritelty nykyisin käytettävissä olevien tietojen perusteella. Perus- ja suoritusrahoituksessa ala- ja tutkintokohtaisia erot on huomioitu nykyisistä kustannustiedonkeruista saatuihin ala- ja tutkintokohtaisiin tietoihin perustuvilla kustannusryhmäkertoimilla käyttäen viittä eri kustannusryhmää. Perus- ja suoritusrahoituksessa tutkintotyypin mukaiset kustannuserot sekä oppisopimuskoulutuksen poikkeavat kustannukset on huomioitu liitteenä olevan asetusluonnoksen mukaisilla kertoimilla. Majoituksen ja erityisen tuen kertoimissa lähtökohtana ovat olleet nykyiset kertoimet. Vaikuttavuusrahoituksessa on mitattu tutkinnon ja tutkinnon osan suorittaneissa työllistyneiden ja jatko-opiskelijaksi (korkeakouluihin) siirtyneiden osuutta tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaneista. Koko tutkinnon suorittaneita suhteessa tutkinnon osan suorittaneisiin on painotettu 2:1 ja ennen koulutusta ei-työllisinä olleita suhteessa työllisinä olleisiin 2:1.

Koelaskelmien perusteella hieman yli 50 prosentilla järjestäjistä rahoitus muuttuisi enemmän kuin 10 prosenttia nykyiseen valtionosuusrahoitukseen verrattuna. Näiden järjestäjien osuus nykyisestä rahoituksen euromäärästä on noin 30 prosenttia. Viidesosalla järjestäjistä rahoitus

pienenisi enemmän kuin 10 prosenttia ja näiden järjestäjien osuus nykyisestä rahoituksen euromäärästä on 15 prosenttia ja opiskelijamäärästä 10 prosenttia. Joka kymmenennellä järjestäjällä rahoitus pienenisi yli 20 prosenttia, näiden osuus nykyisestä rahoituksen euromäärästä 7 prosenttia ja opiskelijamäärästä 3 prosenttia. Viimeksi mainittuun ryhmään kuuluisi erityisoppilaitoksia, jotka kattavat yli 2/3 tämän ryhmän nykyisestä rahoitusosuudesta. Ilman erityisoppilaitoksia yli 20 prosentin vähennys koskettaisi järjestäjiä, joiden yhteen laskettu rahoitusosuus on alle 2 prosenttia ja opiskelijamäärä runsaan prosentin.

Edellä esitetyissä koelaskelmissa erityisoppilaitosten erityisen tuen painokertoimet on määritelty tasoltaan nykyisiä erityisopetuksen kertoimia vastaaviksi. Koelaskelmien perusteella näyttäisi kuitenkin siltä, että erityisen tuen kertoimien tasoa uudessa rahoitusjärjestelmässä tulisi tarkistaa. Erityisoppilaitosten rahoituksen vähentyminen koelaskelmissa johtuu siitä, että nykyisen tason mukaan määritellyissä painokertoimissa ei ole otettu täysimääräisesti huomioon suorituksiin ja vaikuttavuuteen perustuvan rahoituksen erityispiirteitä. Erityisoppilaitosten opiskelijoilla suorituksia kertyy keskimääräistä vähemmän ja myös työllistymisprosentti on keskimääräistä alhaisempaa.

Joka kolmannella järjestäjällä rahoitus kasvaisi yli 10 prosenttia. Näiden osuus nykyisestä rahoituksesta on 16 prosenttia ja opiskelijamäärästä 18 prosenttia. Joka viidennellä järjestäjällä rahoitus kasvaisi yli 20 prosenttia ja lähes joka kymmenellä yli 50 prosenttia. Ensi mainitun ryhmän osuus nykyisestä rahoituksesta on vajaa 5 prosenttia ja jälkimmäisen ryhmän osuus noin puoli prosenttia. Laskelmat on tehty ilman suoritusrahoituksen perusteena olevien suoritteiden rajoittamista. Ehdotuksen mukaan suoritusrahoituksessa hyväksyttäisiin rahoituksen perusteeksi järjestäjää kohden vain tietty määrä osaamispisteitä suhteessa tavoitteelliseen opiskelijavuosimäärään. Tällä rajoituksella olisi vaikutusta sellaisten koulutuksen järjestäjien suoritusrahoituksen määrään, joilla suoritettujen tutkintojen tai tutkinnon osien määrä on huomattavan suuri verrattuna tavoitteelliseen opiskelijavuosimäärään.

Uuden rahoitusjärjestelmän käyttöönottoon liittyisi siirtymäaika, jonka aikana perusrahoituksen osuus laskisi asteittain kohti 50 prosentin osuutta ja suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuudet vastaavasti kasvaisivat. Siirtymäajalla varmistettaisiin, että koulutuksen järjestäjän saama rahoitus ei muuttuisi merkittävästi tai yllättävästi uuden rahoitusmallin käyttöönoton yhdessä. Siirtymäaika takaisi järjestäjille riittävän ajan sopeuttaa toimintaansa rahoitusmallin aiheuttamiin muutoksiin.

Uusi rahoitusjärjestelmä edellyttäisi koulutuksen järjestäjiltä nykyistä suurempaa taloudellista kantokykyä, sillä edellisten vuosien toteutuneisiin suoritteisiin perustuvassa rahoitusmallissa järjestäjän tarjonnassa ja toiminnan volyymissä tapahtuvat muutokset vaikuttaisivat saatavaan rahoitukseen pääsääntöisesti vasta kahden vuoden viiveellä. Talousarvion määrärahan lisäyksiin perustuva opiskelijavolyymin kasvu otettaisiin kuitenkin huomioon jo varainhoitovuoden rahoituksessa perusrahoitusosuuden laskennallisina suoritteina, millä varmistettaisiin koulutuksen järjestäjien taloudelliset mahdollisuudet vastata kunkin varainhoitovuoden kohdennettuihin koulutustarpeisiin.

Yksityisten ammatillisen koulutuksen järjestäjien lakisääteisistä tehtävistä aiheutuvien arvonlisäveromenojen osalta ehdotetaan siirryttäväksi niin sanotun euro-eurosta periaatteen mukaiseen kompensaatiomenettelyyn, joka vastaisi periaatteiltaan yliopistolain ja ammattikorkeakoululain mukaista menettelyä. Korvaus myönnettäisiin kullekin järjestäjälle kyseisen järjestäjän toteutuneiden arvonlisämenojen suuruisena. Euro-eurosta periaatteeseen siirtyminen pois-

taisi sen nykyisin keskimääräisenä myönnettävään arvonlisäverokompensaation liittyvän ongelman, että myönnettävä arvonlisäkompensaatio ei vastaa järjestäjän toteutunutta arvonlisäverorasitusta. Menettely asettaisi tasa-arvoisempaan asemaan sekä yksityiset koulutuksen järjestäjän keskenään että yksityiset ja kunnalliset koulutuksen järjestäjät suhteessa toisiinsa.

Ammatillisen koulutuksen uudistaminen

Koulutuksen järjestäjien saama rahoitus olisi jatkossakin yleiskatteellista eli koulutuksen järjestäjät voisivat kohdentaa saamansa rahoituksen tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla. Ammatillisen koulutuksen reformin myötä ammatilliseen koulutuksen järjestämiseen liittyvät lakisääteiset tehtävät osittain muuttuisivat. Yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä koulutuksen järjestäjien toimintaprosessit yhtenäistyisivät ja rinnakkaista hallintoa purettaisiin, mikä vähentäisi koulutuksen järjestämisen kustannuksia. Toisaalta uudistus toisi järjestäjille myös eräitä uusia tai muuttuneita tehtäviä, jotka lisäisivät järjestäjien kustannuksia. Merkittävimmät uusien tai muuttuneiden tehtävien kustannusvaikutukset liittyisivät henkilökohtaistamiseen, työpaikalla tapahtuvaan opiskeluun, yhteisiin tutkinnon osiin, opiskelijoille annettavaan erityiseen tukeen sekä opintososiaalisiin etuuksiin.

Esityksen mukaan kaikille tutkinnon suorittajille ja valmentavan koulutuksen opiskelijoille laadittaisiin henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Tämä lisäisi henkilökohtaisen ohjauksen tarvetta ja koulutuksen järjestäjien kustannuksia, vaikka voimassa olevan lainsäädännön mukaiset erilaiset opiskelijakohtaiset suunnitelmat vastaavat sisällöltään ja menettelyiltään osittain ehdotuksen mukaista henkilökohtaistamista. Nuorten työssäoppimis- ja oppisopimushankkeita koskeneen selvityksen mukaan oppisopimuskoulutuksen henkilökohtaistamiseen käytettiin noin 25-40 tuntia. Toisaalta henkilökohtaistamisen yhteydessä nykyisistä laajemmin selvitettäisiin opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen ja suunniteltaisiin puuttuvan osaamisen hankkiminen, joka osaltaan tehostaisi koulutusta. Henkilökohtaistamisen laajentumisen ja siihen liittyvän ohjauksen lisääntymisen arvioidaankin vähentävän muita koulutuksen järjestämiskustannuksia, koska aiemmin hankittu osaaminen tunnistettaisiin nykyistä systemaattisemmin ja koulutuksen järjestämisessä voitaisiin yhä tehokkaammin keskittyä nimenomaan puuttuvan osaamisen hankkimiseen.

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen määrään vaikuttaa se, houkutteleeko sen järjestäminen koulutuksen järjestäjää, työpaikkoja ja opiskelijaa. Lisäksi yleinen työllisyys- ja taloustilanne vaikuttaa työ- ja elinkeinoelämän mahdollisuuksiin tarjota työpaikalla järjestettävään koulutukseen soveltuvia tehtäviä. Nykyisin ammatillisessa koulutuksessa on yhteensä vuosittain vähän alle 250 000 opiskelijaa, joten työpaikalla järjestettävän koulutuksen potentiaalinen joukko on varsin suuri. Näistä 250 000 opiskelijasta oppisopimusopiskelijoita on nykyisin noin 49 000.

Mikäli työpaikalla tapahtuva koulutus lisääntyisi nykyisestä laajuudestaan esimerkiksi 10-15 prosentilla, vähentäisi tämä koulutuksen järjestäjien tiloihin, laitteisiin ja välineisiin liittyviä kustannuksia. Vuoden 2015 kustannustiedonkeruiden tietojen perusteella ammatillisen peruskoulutuksen kiinteistökustannukset olivat noin 270 miljoonaa euroa. Työpaikalla tapahtuvan opiskelun lisääntyminen esimerkiksi kymmenellä prosentilla vähentäisi laskennallisesti kiinteistöihin liittyviä kustannuksia arviolta 27 miljoonaa. Laite-, väline- ja materiaalikustannuksista ei ole käytettävissä yksilöityä tietoa, joten niiden osalta ei voida arvioida tarkkaan kustannusten euromääräistä pienentymistä.

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen lisääntyminen, näyttöjen suorittaminen jatkossa ensisijaisesti työpaikoilla sekä lakisääteinen yhteistyövelvoite edellyttäisivät koulutuksen järjestäjiltä nykyistä tiiviimpää yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Toisaalta työpaikalla tapahtuvan opiskelun lisääntyminen eri muodoissaan ja ammatillisten tutkinnon osien osaamisen osoittaminen näyttämällä ammattitaito ensisijaisesti työpaikalla käytännön työtehtävissä vähentäisi koulutuksen järjestäjien tilantarvetta sekä pienentäisi laitteisiin, välineisiin ja kalustoon liittyviä kustannuksia. Yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä luovuttaisiin myös ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien nimeämistä ammattiosaamisen näyttöjen toimielimistä.

Opetushallituksen vuoden 2014 kustannustiedonkeruun mukaan ammatillisena peruskoulutuksena suoritetuissa ammatillisissa perustutkinnoissa suoritettiin yhteensä 3 391 779 opintoviikkoa, josta työssäoppimisen opintoviikkoja oli 641 218 eli noin 19 prosenttia kaikista suoritetuista opintoviikoista. Vuoden 2014 työssäoppimisen opintoviikkojen toteuma on siis lähellä tuolloin voimassa olleen lainsäädännön edellyttämää 20 opintoviikon työssäoppimisen vähimmäismäärää, sillä 20 opintoviikkoa on noin 17 prosenttia 120 opintoviikon tutkinnosta. Vuoden 2014 kustannustiedonkeruun mukaan ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävän ammatillisen perustutkinnon työssäoppimisesta aiheutui kustannuksia keskimäärin 474 euroa vuodessa opiskelijaa kohti, josta keskimäärin 37 euroa oli työnantajalle maksettavia korvauksia. Ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävän ammatillisen perustutkinnon toteutuneet kokonaiskustannukset vuonna 2014 olivat keskimäärin 10 749 euroa vuodessa opiskelijaa kohti eli työssäoppimisen kustannukset olivat noin 4,4 prosenttia vuosittaisista kokonaiskustannuksista. Ammatillisena aikuiskoulutuksena järjestettävän oppilaitosmuotoisen koulutuksen kustannustiedonkeruussa ei kerätä tietoa työpaikalla järjestettävän koulutuksen kustannuksista tai määrästä.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisen ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä, josta työssäoppimisena suoritettavaa osaamisen hankkimista tulee olla vähintään 30 osaamispistettä. Jos oletetaan, että opiskelija suorittaisi vuodessa keskimäärin 60 osaamispistettä, joista työssäoppimisen vähimmäismäärän mukaisesti 10 osaamispistettä työssäoppimisena ja 50 osaamispistettä muun osaamisen hankkimisen kautta, vuoden 2014 kustannustietojen perusteella työssäoppimisen kustannukset olisivat tällöin 47,40 euroa osaamispistettä kohti ja muun osaamisen hankkimisen kustannukset 205,50 euroa osaamispistettä kohti. Kustannusero työssäoppimisen ja muun osaamisen hankkimisen välillä olisi noin 158 euroa osaamispistettä kohti. Jos koulutussopimukseen perustuvan työpaikalla tapahtuvan koulutuksen osuus nousisi esimerkiksi 20 osaamispisteeseen vuodessa, jolloin muun osaamisen hankkimisen osuus olisi 40 osaamispistettä, vuosittaiset kustannukset laskisivat edellä mainituilla oletuksilla noin 1 580 euroa. Vastaavasti jos työpaikalla tapahtuvan koulutuksen osuus nousisi 30 osaamispisteeseen vuodessa, vuosittaiset kustannukset laskisivat 3 160 euroa.

Yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä nykyisiä yhteisiä tutkinnon osia ja vapaasti valittavia tutkinnon osia vastaavat tutkinnon osat sisältyvät kaikkien ammatillista perustutkintoa suorittavien tutkintoon. Tämä tuo uuden velvoitteen ja vaatii uudenlaista osaamista niiltä koulutuksen järjestäjiltä, jotka ovat järjestäneet ammatillista perustutkintoa vain näyttötutkintona. Tällaisia koulutuksen järjestäjiä oli vuonna 2014 yhteensä 15. Vuonna 2014 ammatillisen perustutkinnon suoritti näyttötutkintona 16 141 henkilöä. Yhteisten tutkinnon osien laajuus on 35 osaamispistettä eli 19,4 prosenttia 180 osaamispisteen laajuisesta ammatillisesta perustutkinnosta. Yhteisten tutkinnon osien kustannusrakenteen voidaan arvioida vastaavan

yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon koulutusalaa, jonka yksikköhinta vuonna 2016 on 7674,24 euroa. Käyttämällä mainittua yksikköhintaa koulutuksen vuosittaisina kustannuksina ja koulutuksen kestona kolmea vuotta olisivat yhteisten tutkinnon laskennalliset kustannukset noin 4 470 euroa per opiskelija. Vapaasti valittavien tutkinnon osien laajuus on ollut 10 osaamispistettä, ja ne ovat voineet sisältää esimerkiksi ammatillisia tai yhteisiä tutkinnon osia. Vapaasti valittavien tutkinnon osien kustannusrakenteen voidaan arvioida vastaavan ammatillisen koulutuksen keskimääräistä yksikköhintaa, joka vuonna 2016 on 10 465, 32 euroa. Käyttämällä keskimääräistä yksikköhintaa koulutuksen vuosittaisina kustannuksina ja koulutuksen kestona kolmea vuotta olisivat yhteisten tutkinnon laskennalliset kustannukset noin 3 140 euroa per opiskelija. Käytännössä laskennallinen kustannusvaikutus koulutuksen järjestäjille olisi kuitenkin tätä pienempi, sillä 46,8 prosentilla ammatillisen perustutkinnon näyttötutkintona suorittavista on taustalla aiempi ammatillinen perustutkinto, jolloin he pääsääntöisesti saisivat yhteiset tutkinnon osat ja vapaasti valittavat tutkinnon osat suoritetuksi osaamisen tunnustamisen kautta. Jos esimerkiksi 8 000 uutta opiskelijaa suorittaisivat jatkossa yhteiset tutkinnon osat ja vapaasti valittavat tutkinnon osat, olisi arvioitu kokonaiskustannus 60 880 000 euroa.

Koulutuksen järjestäjillä olisi jatkossa erityisen tuen järjestämisvelvollisuus myös ammatti- ja erikoisammattitutkintoa suorittaville opiskelijoille. Nykyisin koulutuksen järjestäjä on voinut vapaaehtoisesti järjestää erityisopetusta ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijoille. Vuonna 2014 erityisopetuksena järjestettävää ammatillistaa lisäkoulutusta järjestettiin noin 150 opiskelijatyövuotta, mikä vastaa noin yhtä prosenttia kaikista opiskelijatyövuosista. Rahoituksessa ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintaa on korotettu erityisopetusta saaneiden opiskelijoiden osalta euromäärällä, joka on 50 prosenttia ammatillisen koulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta eli vuoden 2016 tasossa 5 232, 66 euroa per opiskelija. Ammatillisessa peruskoulutuksessa erityisopetusta saaneita ammatillista perustutkintoa suorittavia opiskelijoita oli syksyllä 2015 noin 21 500 eli noin 14,7 prosenttia kaikista opiskelijoista. Voidaan kuitenkin arvioida, että ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa erityistä tukea saavien opiskelijoiden osuus olisi jatkossa pienempi kuin ammatillisessa peruskoulutuksessa. Jos erityistä tukea saavien opiskelijoiden lukumäärä ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa olisi ollut esimerkiksi neljä prosenttia kaikista opiskelijatyövuosista eli 600 opiskelijatyövuotta, olisivat lisääntyvästä erityisopetuksesta aiheutuvat arvioidut kustannukset noin 2 354 697 euroa.

Maksuttomaan ruokailuun oikeutettujen ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijoiden määrä olisi voimassa olevan lain mukaan maksuttomaan ruokailuun oikeutettujen määrää suurempi, kun ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijamäärään lasketaan mukaan voimassa olevan lainsäädännön mukaan ammatillista perustutkintoa näyttötutkintona suorittavat päätoimiset valmistavan koulutuksen opiskelijat.

Ruokailusta aiheutuvat kustannukset koulutuksen järjestäjälle vaihtelevat erityisesti opiskelijamäärän perusteella. Osa järjestäjistä tuottaa ateriat itse tai hankkii ne palveluntarjoajalta. Keskimääräisessä oppilaitoskoossa päivittäisen maksuttoman aterian järjestäminen maksaa muutamalta koulutuksen järjestäjältä ja Opetushallitukselta saatujen tietojen mukaan arviolta 4 euroa päivässä. Aterian järjestäminen erityisoppilaitoksissa ja työssäoppimisen aikana on usein edellä mainittua kalliimpaa.

Mikäli ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijoiden työpaikalla järjestettävän koulutuksen määrä lisääntyisi, voisi tästä aiheutua koulutuksen järjestäjälle enemmän kustannuksia kuin mitä aiheutuu maksuttoman aterian järjestämisestä oppilaitoksessa. Tällä hetkellä koulu-

tuksen järjestäjät pyrkivät työssäoppimisen aikana tekemään työssäoppimispaikan kanssa sopimuksen päivittäisen ruokailun järjestämisestä, mutta mikäli sopimukseen ei päästä, koulutuksen järjestäjät maksavat opiskelijalle ruokarahan tai mahdollisuuden ruokailla työssäoppimispaikan lähellä mahdollisesti sijaitsevassa toisessa järjestäjän opetuspisteessä. Opiskelijalle työssäoppimisen aikana maksettavan ruokarahan määrä on noin 4-7 euroa päivässä.

Tällä hetkellä näyttötutkintona suoritettavaan ammatillisen perustutkintoon valmistavassa koulutuksessa päätoimisesti opiskelevia ei arvioida kuitenkaan olevan kuin joitakin tuhansia, jolloin yhdelle koulutuksen järjestäjälle aiheutuvat lisäkustannukset jäisivät vähäiseksi. Osa koulutuksen järjestäjistä on lisäksi jo nykyisin tarjonnut näille opiskelijoille oikeuden maksuttomaan ruokailuun.

4.1.2 Vaikutukset opiskelijalle

Ammatillisen koulutuksen opiskelijoilla on päätoimisissa opinnoissa oikeus opintotukilain mukaisiin etuuksiin.

Ammatillista perustutkintoa suorittavalla sekä valmentavan koulutuksen opiskelijalla on oikeus koulumatkatukilain mukaiseen koulumatkatukeen, jos yhdensuuntaisen koulumatkan pituus on vähintään 10 kilometriä ja opiskelijalla on vähintään seitsemän koulumatkatukeen oikeuttavaa yhdensuuntaista matkaa viikossa yhdenjaksoisen vähintään 18 päivän ajan. Jatkossa osaamista hankittaisiin nykyistä enemmän erilaisissa oppimisympäristöissä, mikä voisi johtaa siihen, että nykyistä harvemmilla opiskelijoilla olisi oikeus koulumatkatukeen, jos säännöllisten päivittäisten koulumatkojen lukumäärä vähenee.

Koulutuspituudet ja työttömyysjaksojen pituudet vaikuttavat henkilön saamiin palkkatuloihin. Joustavat ympärivuotiset väylät koulutukseen hakeutumisessa nopeuttaisivat koulutukseen pääsyä ja lyhentäisivät näin koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olemisen jaksoja. Henkilökohtaistamisen menettelyt ja rahoitusjärjestelmän suorituspainotteisuus lyhentäisivät koulutuspituuksia, mikä nopeuttaisi tutkinnon suorittaneena työelämään siirtymistä ja ennen opintojen aloittamista työelämässä jo olleiden kohdalla lyhentäisi työelämästä poissaoloa. Koulutuspituuksien ja työttömyysjaksojen lyhentyminen lisäisivät näin ollen työllistyvän henkilön palkkatuloja. Eräillä opiskelijoilla koulutuspituudet saattaisivat kuitenkin myös pidentyä, sillä yhteisten tutkinnon osien ja vapaasti valittavien tutkinnon osien pakollisuus pidentäisivät nykyisin näyttötutkintona ammatillisen perustutkinnon suorittavien tutkinnon suorittamisaikaa ja valmistavassa koulutuksessa opiskeluaikaa ja lykkäisivät siirtymistä työelämään.

4.1.3 Vaikutukset valtiontalouteen ja kunnallistalouteen

Ammatillisen koulutuksen määräraha myönnetään talousarvion momentilta 29.20.30 *Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin.* Uudessa ammatillisen koulutuksen rahoitusmallissa rahoituksen määräytymisestä todellisen kustannuspohjan perusteella luovuttaisiin ja ammatillisen koulutukseen kohdennettava valtion rahoituksen kokonaismäärä muutettaisiin talousarvioon perustuvaksi. Talousarvion määrärahaa korotettaisiin vuosittain ammatillisen koulutuksen indeksin kustannustason nousua vastaavasti. Talousarvioon perustuva määräraha mahdollistaisi valtion ja kuntien ammatilliseen koulutukseen osoitettavien menojen nykyistä paremman ennakoitavuuden ja hillitsisi koulutukseen osoitettavien julkisten menojen kasvua.

Kunnat osallistuvat nykyisin ammatillisen peruskoulutuksen (tutkintotavoitteinen ja valmentava koulutus) rahoitukseen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetyllä omarahoitusosuudella. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitukseen kunnat eivät voimassa olevien säännösten mukaan osallistu. Jatkossa ammatillisen koulutuksen rahoitusta ei myönnettäisi erikseen ammatilliseen peruskoulutukseen ja lisäkoulutukseen, joten kuntien rahoitusvastuuta ei voitaisi jatkossa erotella nykyisen perus- ja lisäkoulutuksen jaottelun perusteella. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 55 §:n 2 momentin mukaan uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä. Viittaussäännöksen nojalla kyseistä säännöstä sovelletaan myös opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitettuun rahoitukseen.

Kunnilla säilyisi omarahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa. Kuntien rahoitusvastuuta ei jaoteltaisi enää ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen välillä, mutta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 55 §:n 2 momentin säännös uusien ja laajentuvien tehtävien 100-prosenttisesta valtionosuudesta otettaisiin huomioon siten, että kuntien suhteellinen tai euromääräinen rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoituksesta ei nousisi uuden rahoitusjärjestelmän käyttöönoton myötä. Varainhoitovuoden 2017 tilannetta käytettäisiin valtion ja kuntien suhteellisten rahoitusosuuksien sekä kuntien euromääräisen rahoitusosuuden määräytymisen pohjavuotena. Laskennallisesti kunnille tuleva omarahoitusosuus ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksessa kompensoitaisiin vähentämällä kuntien rahoitusosuutta ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksessa.

Myös kuntien rahoitusvastuussa luovuttaisiin rahoituksen määräytymisestä todellisen kustannuspohjan perusteella ja kuntien rahoitusosuus määriteltäisiin kertoimen avulla valtion talousarvioon otettavan määrärahan perusteella. Kuntien rahoitusosuuteen sovellettaisiin lisäksi ammatillisen koulutuksen indeksin mukaista indeksikorotusta, joten kuntien euromääräinen rahoitusosuus nousisi indeksin mukaista kustannustason nousua vastaavasti. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 55 §:n 2 momentin säännöstä uusien ja laajentuvien tehtävien valtionrahoituksesta sovellettaisiin jatkossakin eli kuntien rahoitusvastuu ei niiden myötä voisi kasvaa. Valtion talousarvion määrärahan mahdollinen lasku puolestaan vähentäisi kuntien rahoitusosuuden euromäärää suoraan laissa säädetyn kertoimen perusteella.

Kunnan omarahoitusosuus perustuisi jatkossakin kunnan asukasmäärään, joten kuntien rahoitusasema ammatillisen koulutuksen rahoittajina ei tältä osin muuttuisi.

Jatkossa yksityisille koulutuksen järjestäjille maksettavan arvonlisäverokorvauksen määrä muuttuisi toteuman perusteella vuosittain. Yksityisille järjestäjille on kuitenkin jo nykyisin korvattu keskimääräiset arvonlisäverot, joten muutoksella ei olisi valtiontaloudellisia vaikutuksia.

Hallitus on vuosien 2016–2019 julkisen talouden suunnitelmassa päättänyt työvoimakoulutuksen siirtoon liittyvästä määrärahasiirrosta työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan momentilta 32.30.51 opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan vuodesta 2018 alkaen. Työvoimakoulutuksen saatavuuden ja jatkuvuuden turvaamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön välillä on sovittu siirtymävaiheen koulutusten rahoituksesta siten, että sekä vuonna 2016 että 2017 momentilta 32.30.51 tehtävät siirtymävaiheen koulutushankinnat maksetaan momentilta 32.30.51. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa vuoden 2018 alusta lukien alkavien koulutusten rahoituksesta. Siirtymävaiheen kohteena olevien koulutusten han-

kintaan arvioitu määräraha on tarkoitus palauttaa budjettiteknisenä korjauksena opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan vuosien 2018–2021 julkisen talouden suunnitelmassa ja valtion talousarviossa. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alalta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle siirtyvien koulutusten osalta työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan hankittujen koulutusten tulee päättyä viimeistään vuoden 2019 aikana eikä niistä enää aiheutuisi menoja vuoden 2020 valtion talousarvioon. Siirtymävaiheen kohteena olevien koulutusten määrärahan palautukset täsmennetään osana valtion talousarvion valmistelua.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisiin palveluihin oikeutettujen kohderyhmä laajenisi kattamaan myös ne opiskelijat, jotka ovat nykyisin suorittaneet ammatillista perustutkintoa näyttötutkintona sekä työvoimakoulutuksena perustutkintoa suorittavat. Palvelujen piiriin kuuluvien opiskelijoiden määrä lisääntyisi nykyisestä arviolta noin 50 000 opiskelijalla. Palveluiden piiriin kuuluvien määrän kasvu edellyttäisi, että psykologipalveluiden ja kuraattoripalveluiden resursseja tulisi lisätä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain valmistelussa käytetyn henkilöstön mitoitusperusteen mukaisesti kuraattoreiden ja psykologien laskennallinen lisätarve sekä kustannukset olisivat yhteensä noin 5,6 miljoonaa euroa vuodessa (HE 67/2013 vp)[5]. Kustannuslisäys kohdentuu peruspalvelujen valtionosuuteen, valtiovarainministeriön pääluokkaan. Opiskelijahuoltoa koskevan asian valmistelua jatketaan yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen tiedonkeruun uudistamisesta ja ylläpidosta syntyisi lisäkustannuksia Opetushallitukselle, joka vastaa opetushallinnon tietojärjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta ja rahoitustiedon keruusta. Opetus- ja kulttuuriministeriö on 10.7.2015 antamallaan päätöksellä (OKM/33/040/2015) asettanut todennetun osaamisen rekisterin valmisteluhankkeen ohjausryhmän ja käynnistänyt yhdessä Opetushallituksen kanssa kehittämishankkeen, jonka tehtävänä on suunnitella, toteuttaa ja käyttöönottaa todennetun osaamisen rekisteri, joka muodostaa viranomaisen todentaman osaamisen päätietovarannon. Osa rahoituksen määräämiseksi tarvittavista tiedoista voisi olla saatavissa rajapintojen kautta koulutuksen järjestäjien opintohallinnon järjestelmistä valmisteilla olevaan tietovarantoon ja rahoituksen määrittämisen tarpeisiin. Tämä täsmentyy todennetun osaamisen rekisterin valmisteluhankkeen valmistelun edetessä.

Opiskelijapalautejärjestelmän (AIPAL/OPAL) kehittämisestä ja ylläpidosta syntyisi lisäkustannuksia Opetushallitukselle. Lisäksi kustannuksia syntyisi uuden työelämäpalautejärjestelmän kehittämisestä ja ylläpidosta.

Tilastokeskuksesta tulevien tietojen osalta muodostuisi ainoastaan muita kuin tietojen poiminnasta aiheutuvia pienimuotoisia kustannuksia. Vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperus-

---

[5] Psykologien ja kuraattorien palkat laskettu valtiovarainministeriön kuntavaikutusten laskentakehikon mukaisesti: 48 705 opiskelijaa : 1000 opiskelijaa/ psykologi = 49 psykologia lisää. Psykologin keskimääräinen kuukausipalkka 4620 euroa x 49 psykologia x 12 kuukautta,yhteensä 2 716 560 euroa/ vuosi. Kuraattorit: 48 705 opiskelijaa : 780 opiskelijaa/ kuraattori = 62 kuraattoria lisää / ka kuukausipalkka 3920€ => 62 x 12 x 3920€ = 2 916 480€ / vuosi

Lisäys yhteensä 5 633 040€ / vuosi.

teena käytettävien työllistymis- ja jatko-opiskelutietojen tuottaminen ei aiheuttaisi muutoksia järjestelmiin tai tiedonkeruisiin. Tilastokeskuksen tulisi kuitenkin suorittaa vaikuttavuusrahoituksen laskennassa tarvittavat poiminnat työssäkäyntirekisteristään ja toimittaa tiedot opetushallinnon käyttöön.

Tällä hetkellä tutkintomaksuista kertyy tuloa noin 3 miljoonaa euroa vuodessa. Tutkintotoimikuntien toimintaan kohdennetut kustannukset ovat olleet noin 2,4 miljoonaa euroa vuosittain. 1.8.2016 toimintansa aloittaneen näyttötutkintosihteeristön arvioidut kokonaiskustannukset ovat noin 750 000 euroa vuodessa, ja ovat osa tutkintotoimikuntien toiminnan kustannuksia. Opetushallituksen näyttötutkintojärjestelmän hallintoon, ohjaukseen ja kehittämiseen käyttämä työpanos on ollut vuositasolla reilut 7 henkilötyövuotta eli noin 256 000 euroa, ja Opetushallitukselle aiheutuneet kokonaiskustannukset 357 000 euroa. Opetushallitus on arvioinut, että uusia työelämätoimikuntia voisi olla ammatillisen koulutuksen tutkintojen laaja-alaistamisen ja tutkintojen määrän vähenemisen sekä toimikuntien tehtävien vähenemisen vuoksi noin 40 ja toimikuntien toiminnan ja sihteeristön kustannukset olisivat arviolta noin 1,2 miljoonaa euroa. Kun tähän lasketaan mukaan Opetushallitukselle aiheutuvat kustannukset, työelämätoimikuntien kokonaiskustannukset olisivat arvioilta noin 1,5 miljoonaa euro vuodessa.

Työpaikalla tapahtuvan opiskeluun liittyvillä uudistuksilla voi olla vaikutuksia julkiseen talouteen riippuen siitä, miten työpaikalla tapahtuvan opiskelun määrä kehittyy ja siitä, millä muodoilla sitä toteutetaan. Mikäli oppisopimuskoulutuksen käyttö lisääntyy nykyisestä, vaikuttaa tämä julkiseen talouteen verotulojen lisääntymisen kautta, koska opiskelijat ovat työllisiä. Mikäli taas koulutussopimuksella opiskelu lisääntyisi, ei tämä vaikuttaisi suoraan julkiseen talouteen, mutta mikäli se vähentäisi oppisopimuksen käyttöä nykyisestä volyymistä, lisäisi tämä opintotukimenoja ja koulumatkatukimenoja. Valtion ja kuntien verotulot pienenisivät vastaavasti tässä tilanteessa.

4.2 Hallinnolliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan

4.2.1 Vaikutukset koulutuksen järjestäjän toimintaan

Yhteen järjestämislupaan siirtymisellä ja kaikkien järjestämislupien uusimisella olisi vaikutusta koulutuksen järjestäjään. Järjestäjien, joilla on voimassa oleva ammatillisen peruskoulutuksen tai lisäkoulutuksen järjestämislupa, ei tarvitsisi hakea lupaa uudelleen, vaan opetus- ja kulttuuriministeriö muuttaisi voimassa olevat luvat uuden lain mukaisiksi järjestämisluviksi lakiin sisältyvien siirtymäsäännösten nojalla. Järjestämislupien muuttaminen vaikuttaisi kuitenkin siten, että jatkossa luvissa määriteltäisiin ne tutkinnot, joita koulutuksen järjestäjällä on oikeus järjestää, eikä enää koulutusaloja. Koulutuksen järjestämisluvissa määrättäisiin uusina tehtävinä myös työvoimakoulutuksen ja vankeinkoulutuksen koulutustehtävästä, joita koulutuksen järjestäjien tulisi hakea. Myös toiminta-aluetta koskeva järjestämislupien sääntely muuttuisi ja tulisi uutena määräyksenä ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjille.

Lisäksi ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän muutokset vaikuttaisivat järjestämislupiin perustuvaan määrälliseen säätelyyn. Järjestämisluvissa määrättäisiin myös opiskelijavuosien vähimmäismäärästä. Tämä vähimmäismäärä olisi luonteeltaan erilainen kuin nykyisin järjestämisluvissa määrätty enimmäisopiskelijamäärä, sillä järjestettävän koulutuksen rahoitus pohjautuisi vuosittain päätettävään tavoitteelliseen opiskelijavuosimäärään.

Koulutuksen järjestäjä voisi järjestää koulutustehtäväänsä liittyviin tutkintoihin liittyvää muuta koulutusta, mutta järjestämislupaa pelkän muun ammatillisen koulutuksen järjestämiseen ei enää myönnettäisi. Tämä vaikuttaisi erityisesti niiden koulutuksen järjestäjien asemaan, joiden luvassa ei tällä hetkellä ole ollut tutkintotavoitteisen koulutuksen järjestämislupaa. Näiden koulutuksen järjestäjien tulisi hakea tutkintotavoitteisen koulutuksen järjestämislupaa.

Myös oppisopimuskoulutusta koskevan järjestämislupasäätelyn muuttuminen vaikuttaisi koulutuksen järjestäjiin. Jatkossa koulutuksen järjestäjät voisivat järjestää oppisopimuskoulutusta vain koulutustehtävänsä mukaisissa tutkinnoissa. Tämä vaikuttaisi joidenkin järjestäjien toimintaan merkittävästi, koska nykyisin oppisopimuskoulutusta on ollut mahdollista järjestää kaikilla koulutusaloilla hankkimalla tietopuoliset opinnot sellaiselta järjestäjältä, jolla on kyseisen koulutusalan järjestämislupa. Tämä on kuitenkin sidoksissa siihen, mitä tutkintoja uuteen järjestämislupaan määritellään. Ehdotettu muutos kuitenkin korostaisi sitä, että oppisopimuskoulutuksen järjestäjällä tulee olla myös oppisopimuskoulutuksen järjestämisen osalta koulutustehtävän kannalta tarvittava osaaminen ja riittävä yhteistyö työelämän kanssa.

Yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä koulutuksen järjestäjien toimintaprosessit, erityisesti osaamisen hankkimiseen, osoittamiseen ja arviointiin sekä todistusten antamiseen liittyen selkeytyisivät, kun rinnakkaisista prosesseista voitaisiin luopua. Tämä vähentäisi koulutuksen järjestäjän työmäärää. Lisäksi yhteen tutkinnon suorittamistapaan ja osaamisen arviointitapaan siirtyminen yksinkertaistaisi ja selkeyttäisi ammatillisen koulutuksen hallintoa ja ohjausta. Koulutuksen järjestäjän päätös- ja toimivalta lisääntyisi jatkossa, kun se myöntäisi kaikki ammatilliset tutkinnot ja antaisi todistukset.

Näyttötutkintojen tutkintotoimikunnat lakkautettaisiin ja osa tutkintotoimikuntien tehtävistä siirtyisi jatkossa koulutuksen järjestäjälle. Nykyiset tutkintotoimikunnat ovat antaneet todistukset näyttötutkintoina suoritetuista ammatillisista tutkinnoista. Vuonna 2014 näyttötutkintoja suoritettiin yhteensä 34 900. Tutkintotoimikunnat antoivat tutkintotodistuksen kaikille koko tutkinnon suorittaneille. Tutkintotodistusten lisäksi tutkintotoimikunnat ovat antaneet vuosittain lukuisia todistuksia suoritetuista tutkinnon osista tutkinnon suorittajien pyynnöstä. Koulutuksen järjestäjä myöntäisi jatkossa tutkinnot ja antaisi kaikki todistukset, mutta koulutuksen järjestäjien työmäärä ei kuitenkaan lisääntyisi. Tälläkin hetkellä koulutuksen järjestäjät ovat tehneet todistukset valmiiksi tutkintotoimikunnan hyväksymistä ja allekirjoitusta varten ja myös huolehtineet allekirjoitetut todistukset tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneille. Käytännössä tutkintojen myöntämisen ja todistusten antamisen siirtäminen kaikilta osin koulutuksen järjestäjälle jättäisi pois yhden hallinnollisen vaiheen todistustenantoprosessista ja parhaimmillaan nopeuttaisi todistusten saamista.

Ammatillisen tutkinnon suorittaminen vain yhdellä tavalla vähentäisi koulutuksen järjestäjien laadittavaksi tulevien erilaisten sopimusten ja suunnitelmien määrää. Jatkossa koulutuksen järjestäjän ei tarvitsisi solmia erillisiä näyttötutkintojen järjestämissopimuksia toimikuntien kanssa, vaan oikeus myöntää tutkintoja ja järjestää tutkintokoulutusta olisi osa opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää tutkintojen myöntämis- ja koulutuksen järjestämislupaa. Tällä hetkellä (syyskuu 2016) näyttötutkintojen järjestämissopimuksen tehneitä tahoja on AITU-tutkintotoimikuntarekisterin mukaan yhteensä 185. Järjestämissopimuksia on keskimäärin noin 11 yhtä koulutuksenjärjestäjää kohden. Koulutuksen järjestäjillä on sopimuskumppaninaan 1–56 eri tutkintotoimikuntaa.

Koulutuksen järjestäjän, joka järjestää nykyisin ammatillista perustutkintoa sekä näyttötutkintona että ammatillisena peruskoulutuksena, tulee laatia samaan tutkintoon näyttötutkinnon järjestämissuunnitelma tutkintotoimikuntaa varten sekä suunnitelma ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista ammattiosaamisen näyttöjen toimielintä varten. Jatkossa koulutuksen järjestäjän hallinnollinen työ vähenisi tältä osin, koska koulutuksen järjestäjä laatisi vain yhden järjestäjäkohtaisen tutkinnoittain eriytyvän osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman, joka sisältäisi suunnitelman näyttöjen toteuttamista ja arvioinnista.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan ammatillista perustutkintoa ammatillisena peruskoulutuksena järjestävän tai valmentavia koulutuksia järjestävän koulutuksen järjestäjän on tullut laatia tutkinnon perusteiden tai valmentavan koulutuksen perusteiden mukainen opetussuunnitelma, jossa päätetään järjestettävästä koulutuksesta. Opetussuunnitelma on pitänyt laatia erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä ja saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa koulutusta varten. Valtioneuvoston asetuksella on säädetty tarkemmin opetussuunnitelmassa päätettävistä asioista. Esityksen mukaan koulutuksen järjestäjällä ei olisi enää lakisääteistä velvoitetta laatia määrämuotoista opetussuunnitelmaa. Tämä vähentäisi koulutuksen järjestäjän työmäärää. Koulutuksen järjestäjät voisivat edelleen laatia toteutussuunnitelman järjestämäänsä koulutusta varten, mutta suunnitelma ja sen sisältö olisivat järjestäjän päätettävissä. Koulutuksen järjestäjällä olisi kuitenkin edelleen velvoite huolehtia siitä, että tutkinnon suorittamismahdollisuuksista ja annettavasta koulutuksesta ja koulutukseen hakeutumisesta on tietoa yleisesti saatavilla.

Esityksen mukaan kaikessa ammatillisessa koulutuksessa otettaisiin käyttöön yhtenäinen henkilökohtaistamisprosessi, joka soveltuisi kaikille ammatillisen koulutuksen asiakkaille. Henkilökohtaistaminen laajenisi siten koskemaan jatkossa kaikkia hakeutujia, tutkinnon suorittajia ja valmentavan koulutuksen opiskelijoita, mikä lisäisi koulutuksen järjestäjien henkilökohtaistamiseen liittyvää työmäärää jonkin verran nykyisestä. Toisaalta yhteen yhteiseen henkilökohtaistamisprosessiin siirtyminen selkeyttäisi ja yksinkertaistaisi koulutuksen järjestäjien toimintaprosesseja ja yhdenmukaistaisi yksilöllisten opintopolkujen laatimista.

Henkilökohtaistamisprosessissa koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi jatkossa selvittää ja tunnistaa hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen sekä henkilökohtaistaa tälle tutkinnon tai valmentavan koulutuksen valinta, osaamisen osoittaminen sekä tarvittavan osaamisen hankkiminen. Jatkossa osana henkilökohtaistamisprosessia koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi myös laatia yhdessä hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan kanssa henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma korvaisi nykysäädösten mukaiset näyttötutkintojen henkilökohtaistamista koskevan asiakirjan, ammatillisen peruskoulutuksen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, oppisopimuskoulutuksessa edellytetyn henkilökohtaisen opiskeluohjelman sekä erityisopetuksen henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman. Jatkossa vain yhden asiakirjan laatiminen selkeyttäisi ja yksinkertaistaisi koulutuksen järjestäjän henkilökohtaistamiseen liittyviä tehtäviä.

Henkilökohtaistaminen ja yksilöllisten opintopolkujen toteuttaminen edellyttäisivät opetushenkilöstöltä osaamista toimia erilaisissa oppimisympäristöissä. Ammatillinen opettajuus edellyttäisi myös jatkossa yhdessä tekemistä ja monialaista yhteistyötä oppilaitoksen arjessa. Kulloinkin tarvittavan oppimisympäristön rakentaminen koulutuksen järjestäjän tarjonnan mukaisesti ja eri oppimisympäristöjen joustava hyödyntäminen osaamisnen hankkimisessa on

osa opettajan ammattitaitoa, jonka tarkoituksena on auttaa tutkinnon suorittajaa tai opiskelijaa saavuttamaan tavoitteeksi asetetun ammattitaidon ja muun osaamisen.

Nykyisiä yhteisiä tutkinnon osia ja vapaasti valittavia tutkinnon osia vastaavat tutkinnon osat sisältyisivät kaikkien ammatillista perustutkintoa suorittavien tutkintoon, minkä vuoksi nykyisin ammatillisista perustutkintoa vain näyttötutkintona järjestäneiltä koulutuksen järjestäjiltä vaadittaisiin jatkossa uudenlaista osaamista. Tällaisia koulutuksen järjestäjiä oli vuonna 2014 yhteensä 15. Muutos tarkoittaisi näiden koulutuksen järjestäjien osalta uusiin tehtäviin pätevän henkilöstön palkkaamista tai nykyisen henkilöstön osaamisen päivittämistä.

Esityksen mukaan myös yhteisten tutkinnon osien rakennetta, sisältöä ja osaamistavoitteita muutettaisiin nykyisestä. Jatkossa yhteiset tutkinnon osat muodostuisivat nykyisen neljän sijasta kolmesta temaattisesta kokonaisuudesta, jotka olisivat viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen sekä yhteiskunta- ja työelämäosaaminen. Nykyisestä sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen yhteisestä tutkinnon osasta luovuttaisiin, mutta siihen sisältyvä osaaminen sisällytettäisiin osaksi kolmea jäljelle jäävää yhteistä tutkinnon osaa. Muutokset yksinkertaistaisivat ammatillisen perustutkinnon muodostumissääntöjä sekä lisäisivät tutkintotodistusten informatiivisuutta, kun tutkinnon osan nimi kuvaisi nykyistä paremmin tutkinnon osaan sisältyviä osa-alueita. Muutoksilla saattaisi olla vaikutuksia myös tarjottavaan opetukseen ja tarvittavan opetushenkilöstön määrään.

Valtionosuutena rahoitettavan työvoimakoulutuksen tarjoamiseen olisivat jatkossa oikeutettuja ne koulutuksen järjestäjät, joille järjestämisluvassa on kyseinen tehtävä myönnetty. Lupa myönnettäisiin osana ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa. Muutoksen seurauksena ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa tulisivat mahdollisesti hakemaan myös sellaiset uudet toimijat, joilla lupaa ei tällä hetkellä ole, mutta jotka ovat järjestäneet hankintatoimintana rahoitettua työvoimakoulutusta.

Työvoimakoulutuksen järjestämistä koskevan luvan myöntämisen edellytyksenä olisi laissa säädettyjen ammatillisten, taloudellisten ja toiminnallisten edellytysten täyttyminen sekä koulutustarve. Luvan saaneiden järjestäjien osalta työvoimakoulutuksen järjestämiseen liittyvän koulutusten kilpailutuksen määrä ja siihen sidotun hallinnollisen työn arvioidaan vähenevän. Luvan saaneet järjestäjät voisivat kuitenkin edelleen osallistua hankintatoimintana rahoitettavan työvoimakoulutuksen kilpailutukseen.

Uusi ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne mahdollistaisi jatkossa nykyiset koulutusalat ylittävät, työelämän uusiin osaamistarpeisiin vastaavat tutkinnot, joihin sisältyisi lisäksi aiempaa enemmän valinnan mahdollisuuksia. Tämä edellyttäisi, että koulutuksen järjestäjän olisi kyettävä ennakoimaan osaamis- ja koulutustarpeita, monipuolistamaan tarjontaansa ja varmistamaan henkilöstönsä riittävyys ja osaaminen. Käytännössä tutkintorakenteeseen liittyvien muutosten arvioidaan edellyttävän aiempaa enemmän koulutuksen järjestäjien yhteistyötä alueellisesti ja osin maanlaajuisesti, jotta opiskelijalla olisi aidosti mahdollisuus hyödyntää tutkinnon perusteiden mukaisia valinnan mahdollisuuksia henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassaan.

Koulutuksen järjestäjien hakumenettelyihin liittyvät tehtävät muuttuisivat osittain, kun ammatilliseen koulutukseen hakeuduttaisiin jatkossa pääsääntöisesti niin sanotun jatkuvan haun kautta, jossa olisi mahdollista hakeutua koulutuksen järjestäjän kaikkeen koulutukseen joustavasti ympäri vuoden. Koulutuksen järjestäjät päättäisivät jatkuvan haun hakumenettelyistä.

Kyseessä ei olisi kuitenkaan kokonaan uudentyyppinen tehtävä, sillä perinteisen yhteishaun rinnalla koulutukseen on jo nykyisin hakeuduttu erilaisten lisä- ja erillishakujen kautta. Opiskelijavalinta on jo nykyisin koulutuksen järjestäjien tehtävänä, joten työmäärän ei tältä osin arvioida lisääntyvän.

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen lisääntymisen seurauksena myös koulutuksen järjestäjän työ eri työnantajien kanssa lisääntyisi. Koulutuksen järjestäjän olisi jatkossa resursoitava henkilöstöään työpaikkakäynteihin sekä vastattava työelämäyhteistyön laadukkaasta hoitamisesta ja siihen liittyvästä osaamisesta. Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa henkilöstönsä osaaminen ja se, että työelämäyhteistyön hoitamisesta ja vastuunjaosta huolehditaan koulutuksen järjestäjän organisaatiossa. Työpaikalla järjestettävän koulutuksen laadukas toteuttaminen edellyttää yhteistyötä koulutuksen järjestäjien, oppilaitosten ja työpaikkojen välillä, tiedottamista, opettajien ja työpaikkaohjaajien koulutusta sekä ala- ja aluekohtaiset tarpeet huomioon ottavien toteutusmallien kehittämistä.

Esityksen mukainen koulutussopimukseen tai oppisopimukseen perustuva työpaikalla järjestettävä koulutus edellyttäisi yksilölliseen osaamistarpeeseen perustuvaa työpaikkakohtaista sopimista. Koulutussopimuksen osalta tämä merkitsisi muutosta suhteessa voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisesta työssäoppimisesta sopimiseen. Jatkossa opiskelija otettaisiin yhdeksi koulutussopimuksen sopijaosapuoleksi, joten koulutuksen järjestäjä sopisi kirjallisesti koulutussopimuksesta yhdessä työnantajan ja opiskelijan kanssa. Toisaalta opiskelijan yksilöllisistä tavoitteista myös työpaikalla järjestettävän koulutuksen osalta on ammatillisessa peruskoulutuksessa sovittu jo nyt osana opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa yhdessä työpaikan ja opiskelijan kanssa. Muutos ei siis muuttaisi merkittävästi toimintaa, vaan ensisijaisesti vahvistaisi opiskelijan roolia sopijaosapuolena. Koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen järjestäminen edellyttäisi koulutuksen järjestäjältä ja sen opetushenkilöstöltä nykyiseen työssäoppimiseen verrattuna aiempaa tiiviimpää yhteistyötä työelämän kanssa.

Erityistä tukea koskeva ehdotus toisi uuden tehtävän sellaisille koulutuksen järjestäjille, jotka eivät aiemmin ole järjestäneet erityisopetusta. Ehdotus edellyttäisi näiltä järjestäjiltä erityiseen tukeen liittyvää osaamista ja resursseja erityisen tuen järjestämiseen. Jos koulutuksen järjestäjällä ei ole ollut aiemmin erityisopiskelijoita, tulee koulutuksen järjestäjän varmistaa henkilöstön riittävä osaaminen ja erityisopetuksen palveluiden saatavuus ja tarkoituksenmukaisuus. Suurimmalla osalla koulutuksen järjestäjiä on erityisopetusta saatavilla nykyisinkin.

Järjestyssääntöjen hyväksyminen tai järjestysmääräysten antaminen olisi koulutuksen järjestäjälle jatkossa vapaaehtoista. Voimassa olevassa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen ei nykyäänkään ole sovellettu järjestyssääntöjen hyväksymistä koskevaa säännöstä. Muutos vähentäisi koulutuksen järjestäjien velvoitteita ja toisaalta laajentaisi järjestäjän toimintavapautta ja harkintavaltaa valita keinot oppilaitoksen turvallisuuden varmistamiseksi. Koulutuksen järjestäjän velvollisuus huolehtia oppilaitoksen turvallisuudesta ei kuitenkaan vähenisi.

Esityksen mukaan koulutuksen järjestäjän asuntolatoiminnasta säädettäisiin nykyistä tarkemmin. Säätäminen yhtenäistäisi ja selkeyttäisi asuntolatoimintaa järjestävien koulutuksen järjestäjien nykyisiä asuntolatoimintaan liittyviä käytäntöjä. Jatkossa asuntolatoimintaa järjestävien koulutuksen järjestäjän tulee ottaa huomioon esimerkiksi asuntolapaikan myöntämiseen liittyvät yhdenvertaiset myöntämisperusteet. Lisäksi ehdotus selkeyttäisi koulutuksen järjestäjän

toimivaltaa asuntolan järjestysääntöjen laatimisen sekä kurinpitokeinojen käyttämisen osalta asuntolassa.

Uusi rahoitusjärjestelmä antaisi koulutuksen järjestäjille jatkossakin oikeuden päättää rahoituksen kohdentamisesta. Erillisten tutkintotyyppi- ja järjestämismuotokohtaisista rahoitusväylistä luopuminen lisäisi koulutuksen järjestäjien toimivaltaa vastata työelämän osaamistarpeisiin tarkoituksenmukaisimmalla tavalla käytettävissä olevan resurssin puitteissa. Se myös kohtelisi järjestäjiä yhdenvertaisesti ylläpitäjämuodosta riippumatta.

4.2.2 Vaikutukset muiden viranomaisten toimintaan

Vaikutukset opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen toimintaan

Uuden lainsäädännön voimaantulo edellyttäisi kaikkien voimassa olevien ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen järjestämislupien myöntämistä uudelleen. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi järjestämisluvat nykyisille järjestämisluvan haltijoille hakemuksetta laissa säädettyjen siirtymäsäännösten nojalla. Lisäksi täysin uusia ammatillisen koulutuksen järjestämislupia tulisi hakemaan sellaisia tahoja, joilla on näyttötutkinnon järjestämissopimus tai jotka ovat järjestäneet työvoimakoulutusta, mutta joilla ei ole ollut ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa. Järjestämislupien uusiminen ja uusien hakemusten käsittely lisäisi merkittävästi opetus- ja kulttuuriministeriön työmäärää.

Vaikka ammatillisen koulutuksen rahoitus vahvistettaisiin jatkossa vuosittain yhdellä suoritepäätöksellä, eikä enää erillisillä ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen päätöksillä, mikä vähentäisi opetus- ja kulttuuriministeriön työmäärää. Ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa päätettäisiin jatkossa opiskelijavuosien vähimmäismäärästä, mutta opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi vuosittain koulutuksen järjestäjän tavoitteellisesta opiskelijavuosimäärästä. Tämä lisäisi jonkin verran opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituspäätösten valmisteluun liittyvää työmäärää, sillä nykyisin vastaavantyyppistä vuosittaista tarkastelua on tehty vain ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituspäätösten valmistelun yhteydessä.

Esityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettäisiin ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuudesta osaamispisteinä. Tämä olisi opetus- ja kulttuuriministeriölle uusi tehtävä, mutta sen ei kuitenkaan arvioida vaikuttavan merkittävästi ministeriön työmäärään. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osaamispisteistä päättäminen on tarkoitus tehdä tutkintorakenneasetuksessa, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö muutoinkin antaa. Opetushallitus valmistelisi tutkintorakenteen muuttamista koskevat esitykset kuten nykyisinkin ja tekisi tässä yhteydessä työelämään ja sidosryhmiä sekä työelämätoimikuntia kuultuaan esityksen myös ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osaamispisteiksi. Myös tämä helpottaisi osaltaan opetus- ja kulttuuriministeriön työtä tutkintojen osaamispisteiden määrittelyssä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä työvoimakoulutustehtävä olisi edellytys sille, että koulutuksen järjestäjälle voitaisiin myöntää rahoitusta työvoimakoulutuksen järjestämistä varten. Työvoimakoulutustehtävän puitteissa opetus- ja kulttuuriministeriö huolehtisi siitä, että työvoimakoulutusta järjestävien koulutuksen järjestäjien verkko kattaa maan tarpeet ja että järjestäjillä on riittävät edellytykset ja erityisosaaminen ammatillisen koulutuksen järjestämiseen työvoimakoulutuksena.

Esityksen mukaan tutkintotoimikunnat lakkautettaisiin, joten Opetushallitus ei selvittäisi enää jatkossa koulutuksen järjestäjien tai näyttötutkinnon järjestäjien näyttötutkintojen järjestämisedellytyksiä tutkintotoimikuntien tukena niiden pyynnöstä, mikä osaltaan vähentäisi Opetushallituksen työmäärää. Esityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voisi kuitenkin tarvittaessa pyytää Opetushallitukselta lausuntoa koulutuksen järjestäjän arvioinnin toteuttamissuunnitelmista järjestämislupia myöntäessään, muuttaessaan tai luvan peruuttamista harkitessaan. Lausunnon antaminen edellyttäisi Opetushallitukselta suunnilleen vastaavaa työmäärää kuin nykyinen järjestämisedellytysten selvittäminen. Opetushallituksessa tehtiin näyttötutkintojen järjestämisedellytysten selvityksiä vuonna 2014 yhteensä 101, vuonna 2015 yhteensä 86 ja vuonna 2016 yhteensä 94 kappaletta.

Esityksen mukaan Opetushallituksen tulisi jatkossa valmistella tutkinnon perusteet yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Säädetty tehtävä olisi uusi lakisääteinen tehtävä Opetushallitukselle, mutta se käytännössä ei lisäisi Opetushallituksen työmäärää, sillä nykykäytännönkin mukaan tutkinnon perusteiden valmistelu tehdään Opetushallituksessa laajassa sidosryhmäyhteistyössä. Esityksen mukaan ammatillinen tutkinto suoritettaisiin jatkossa yhdellä tavalla, joten Opetushallituksen tulisi muuttaa kaikkien ammatillisten perustutkintojen perusteet niin, että niissä olisi enää yksi tutkinnon suorittamistapa ja siten kaikille tutkinnon suorittajille yhtenevät tutkinnon muodostumissäännöt ja osaamispisteet. Ammatillisten perustutkintojen muodostuminen muuttuisi siten, että yhteisiä tutkinnon osia olisi kolme aiemman neljän sijaan. Lisäksi vapaasti valittavista tutkinnon osista erillisinä tutkinnon osina luovuttaisiin ja vastaava valinnaisuus siirrettäisiin osaksi ammatillisia tutkinnon osia. Muutos lisäisi työmäärää Opetushallituksessa, jonka tulisi muuttaa kaikkien ammatillisten perustutkintojen perusteet vastaamaan uutta lainsäädäntöä siten, että uudistetut perusteet olisivat käytettävissä lain voimaan tullessa. Opetushallituksen tulisi myös määrittää kaikille ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osille osaamispisteet sekä uudistaa ammatti- ja erikoisammattitutkintoja työelämän ohjausryhmän esityksen mukaisesti. Myös tämä lisää työmäärää Opetushallituksessa erityisesti vuosina 2017–2018. Toimialaansa kuuluvien tutkintojen sekä koulutusten perusteista ja muista määräyksistä päättäminen on yksi Opetushallituksen perustehtävistä, mutta mittava ammatillisten tutkintojen perusteiden yhtäaikainen uudistaminen tulisi vaatimaan Opetushallitukselta käytettävissä olevien resurssien suuntaamista ensisijaisesti perusteiden uudistamiseen sekä mahdollisesti myös lisäresursseja perusteiden uudistustyön ja ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanon tueksi.

Yhteen näyttöperusteiseen tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä valtakunnalliset näyttötutkintojen tutkintotoimikunnat ja koulutuksen järjestäjätason ammattiosaamisen näyttöjen toimielimet jäisivät lakisääteisinä toimieliminä pois. Niiden tilalle tulisivat valtakunnalliset työelämätoimikunnat, joita olisi kuitenkin vähemmän kuin nykyisiä tutkintotoimikuntia. Lisäksi uusilla työelämätoimikunnilla olisi selkeästi vähemmän hallinnollisia tehtäviä kuin nykyisillä tutkintotoimikunnilla, kun muun muassa näyttötutkintojen järjestämissopimusten solmimiseen liittyvä hallinnollinen työ jäisi pois. Voimassa olevia näyttötutkintojen järjestämissopimuksia on AITU-tutkintotoimikuntareisterin mukaan tällä hetkellä (syyskuu 2016) 2 040. Jatkossa tutkintotodistukset ja muut todistukset antaisi koulutuksen järjestäjä, joten uusilla työelämätoimikunnilla ei olisi enää myöskään todistusten antamiseen liittyvää hallinnollista työtä.

Opetushallituksessa tehtävä osin myös manuaalisia osia sisältävä tiedonkeruu vähenisi, kun siirryttäisiin rajapintojen kautta järjestelmästä toiseen tehtäviin sähköisessä muodossa tapahtuviin tiedonsiirtoihin. Tietojärjestelmien ja järjestelmien välisten siirtoyhteyksien rakenta-

misvaihe vaatisi oman resursointinsa. Järjestelmien valmistuttua ja ylläpitovaiheeseen siirryttäessä tiedonkeruiden vaatima työpanos kuitenkin vähenisi. Opetushallituksen tulisi myös kehittää ja ylläpitää uuden rahoitusjärjestelmän edellyttämät opiskelija- ja työelämäpalautejärjestelmät.

Vaikutukset työ- ja elinkeinoministeriön, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen toimintaan

Ammatillisen koulutuksen reformi muuttaisi työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön välistä työnjakoa työvoimakoulutuksen toteutuksessa. Jatkossa työvoimakoulutusta ohjattaisiin, rahoitettaisiin ja toteutettaisiin kahden eri rahoitus- ja ohjausjärjestelmän puitteissa. Työ- ja elinkeinohallinnolla säilyisi edelleenkin vastuu työvoimakoulutustarpeiden ennakoinnista, koulutustarjonnan suuntaamisesta, työnhakijoiden ohjaamisesta, opiskelijavalinnasta ja työttömyysetuuden maksamisen työvoimapoliittisten edellytysten selvittämisestä. Työ- ja elinkeinohallinnolla säilyisi jatkossakin rooli myös koulutuksen toteutuksen ja laadun seurannassa.

Työvoimakoulutuksen järjestämisen kahtiajaon arvioidaan lisäävän työtä työ- ja elinkeinoministeriössä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa sekä työ- ja elinkeinotoimistoissa, sen myötä, että niiden tulisi suunnitella ja ohjata työvoimakoulutuksen kokonaisuutta sekä hankintajärjestelmän että valtionosuusjärjestelmän sääntelyn mukaisesti. Koska työvoimakoulutuksen hankintoihin kohdentuva työmäärä kuitenkin vähenisi, toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformilla ei arvioida kokonaisuudessaan olevan merkittäviä vaikutuksia työ- ja elinkeinohallinnon työmäärään. Esitetyt muutokset aiheuttaisivat olemassa olevien resurssien kohdentumista eri tehtäviin. Osittainen valtionosuusjärjestelmään siirtyminen edellyttäisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta uudenlaisen ohjaus- ja yhteistyösuhdeverkoston rakentamista koulutuksen järjestäjäkentän kanssa sekä koulutustarpeiden ennakointityön kehittämistä. Myös työ- ja elinkeinotoimistoissa koulutuksen vastuujaon muutos edellyttäisi uusien toimintamallien kehittämistä muun muassa koulutusten suunnitteluun ja työnhakijoiden ohjauskäytäntöihin.

Vaikutukset aluehallintovirastojen toimintaan

Esityksen mukaan aluehallintovirasto voisi jatkossa erityisestä syystä myöntää ammatillisen koulutuksen opettajien ja rehtoreiden kelpoisuusvaatimuksista erivapauden opetus- ja kulttuuriministeriön sijasta. Ammatillisen koulutuksen osalta rehtorien ja opettajien kelpoisuusvaatimusta koskeva erivapauden myöntäminen olisi uusi tehtävä aluehallintovirastolle. Aluehallintovirasto käsittelee jo nykyisin erivapauden myöntämiset kelpoisuusvaatimuksista opettajille ja rehtoreille perusopetuksen ja lukion osalta sekä rehtoreille taiteen perusopetuksen osalta. Erivapauden myöntämiseen liittyvät hakemukset käsitellään valtakunnallisesti Etelä-Suomen aluehallintovirastossa. Koska ammatillisen koulutuksen rehtorien ja opettajien kelpoisuusvaatimusta koskevia erivapaushakemuksia tulee tällä hetkellä ministeriölle vain yksittäisiävuodessa, ei uusi tehtävä lisäisi merkittävästi aluehallintoviraston työmäärää nykyisestä.

Muutoksenhaun osalta ehdotetussa laissa tarkoitettuihin erikseen lueteltuihin päätöksiin saisi esityksen mukaan vaatia oikaisua aluehallintovirastolta. Oikaisuvaatimuksen alaiset päätökset vastaisivat pääosin voimassa olevassa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa lueteltuja päätöksiä, joten aluehallintoviraston työmäärän ei arvioida oikaisumenettelyn osalta lisääntyvän.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

4.3.1. Vaikutukset koulutuksen saatavuuteen ja saavutettavuuteen sekä laatuun

Koulutuksen saatavuuteen ja koulutukseen pääsyyn voidaan vaikuttaa järjestämislupaa, rahoitusta ja opiskelijavalintaa sekä koulutuksen järjestämistä koskevalla säätelyllä ja ohjauksella.

Järjestämisluvissa mainitulla ensisijaisella toiminta-alueella sekä opiskelijavuosien vähimmäismääräsäätelyllä voidaan osaltaan edistää työ- ja elinkeinoelämän osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen ja nuorisoikäluokan ammatillisen koulutuksen saatavuutta. Ammatillisen peruskoulutuksen toiminta-aluetta koskevan sääntelyn vapauttamisen myötä on mahdollista, että koulutustarjonta tulisi lisääntymään ainakin väkirikkailla alueilla. Mahdollisuudet oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen voisivat määrällisesti kasvaa, kun sen järjestäminen ei enää olisi sidottu järjestämisluvassa myönnettyyn koulutustehtävään. Koska koulutuksen järjestäjä voisi kuitenkin järjestää oppisopimuskoulutusta ainoastaan järjestämisluvan mukaisissa tutkinnoissa ja toiminta-alueilla, poistaisi se mahdollisuuden järjestää oppisopimuskoulusta myös muissa kuin järjestämisluvan mukaisissa tutkinnoissa ja toiminta-alueilla ja voi kaventaa oppisopimuskoulutuksen laadullista tarjontaa järjestäjäkohtaisesti ja joillakin alueilla. Koulutuksen järjestäjäkohtainen oppisopimuskoulutuksen tarjonnan supistuminen on kuitenkin sidoksissa siihen, mitä tutkintoja koulutuksen järjestäjällä on jatkossa oikeus koulutuksen järjestämislupansa puitteissa myöntää.

Laskentapäiviin perustuvasta opiskelijamäärien laskennasta luopuminen ja siirtyminen perusrahoituksen perusteena käytettävään yhteismitalliseen opiskelijavuoden määritelmään joustavoittaisi koulutuspolkujen yksilöllistä sisältöä ja kestoa. Se myös tukisi jatkuvan hakeutumisen periaatteita sekä osaamisen hankkimisen ja osaamisen osoittamisen henkilökohtaistamista. Opiskelijavuosi tukisi yksilöllisten opintopolkujen rakentamista, koska koulutuksen aloitus ja päättäminen eivät olisi sidoksissa laskentapäiviin, jolloin voidaan paremmin ottaa huomioon eri tavoin toteutettavat osaamisen kehittämistoimet ja opiskelijoiden tarvitsema osaaminen. Opiskelijavuosikapasiteettinsa puitteissa koulutuksen järjestäjä voi tehokkaammin ja joustavammin hallita opiskelijamääriä ja ottaa uusia opiskelijoita käytettävissä olevien opiskelijavuosien puitteissa.

Ammatillisten tutkintojen ja niiden osien määrittäminen rahoituksen määräytymiseen vaikuttaviksi suoritteiksi ohjaa koulutuksen järjestäjiä tehokkaampaan toimintaan, koska rahoitus ei määräytyisi niin vahvasti opiskelijamäärän tai läsnäolon perusteella kuin nykyisin. Lisäksi se ohjaisi koulutuksen järjestäjiä vastaamaan opiskelijoiden osaamistarpeisiin kokonaisten tutkintojen ohella myös tutkinnon osilla. Tällöin koulutuksen järjestäjät voisivat resurssiensa puitteissa palvella nykyistä useampia asiakkaita, kun osaamisen hankkimisessa keskityttäisiin siihen osaamiseen, jota henkilöllä puuttuu tavoitteesta ja kun osalla asiakkaista osaamistavoite voidaan saavuttaa tutkinnon osien avulla kokonaisten tutkintojen sijaan.

Suoritusrahoitus ja vaikuttavuusrahoitus ohjaavat koulutuksen järjestäjiä parantamaan koulutuksen läpäisyä, koska opiskelijan keskeyttäessä osa rahoituksesta jää saamatta. Vaikuttavuusrahoitus taas ohjaa koulutuksen järjestäjää kohdentamaan tarjontaansa työelämän tarpeiden mukaisesti aloille, joilla on työvoimatarvetta. Suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuuksien merkittävä kasvattaminen saattaisi kuitenkin vaikuttaa siten, että koulutuksen järjestäjillä ei olisi

kannustetta ottaa sellaisia opiskelijoita, joiden edellytykset tutkinnon osien tai tutkinnon suorittamiseen he arvioivat muita hakeutujia heikommiksi. Koko ikäluokan kouluttaminen ja myös oppimisvalmiuksiltaan heikompien hakijoiden koulutukseen pääsy pyritään varmistamaan riittävällä perusrahoitusosuudella sekä sillä, että rahoitusjärjestelmä ottaa huomioon tukitoimista kuten erityisopetuksesta sekä vailla ammatillisesti suuntautunutta toisen asteen tutkintoa olevien opiskelijoiden ohjauksesta koulutuksen järjestäjälle aiheutuvat kustannukset. Suoritusrahoituksessa rahoitusta korotettaisiin lisäksi silloin, kun tutkinnon suorittaa henkilö, jolla ei ole aikaisempaa perusasteen jälkeistä ammatillisesti suuntautunutta tutkintoa. Järjestäjän saadessa vailla tutkintoa olevan opiskelijan suorittamaan tutkinnon, rahoituskannuste on merkittävästi suurempi kuin silloin kun kyseessä on henkilö, jolla on jo aikaisempi tutkinto. Myös se, että tutkinnon osista maksetaan rahoitusta kannustaa osaltaan koulutuksen järjestäjiä ottamaan oppimisvalmiuksiltaan heikompia opiskelijoita, koska yksittäisten tutkinnon osien suorittaminenkin vaikuttaa koulutuksen järjestäjän rahoitukseen. Rahoitusjärjestelmässä otettaisiin huomioon myös se, että ammatillista perustutkintoa suorittavilla on yleensä vähemmän aiemmin hankittua osaamista kuin ammatti- ja erikoisammattitutkintojen suorittajilla.

Vastaavasti jatko-opintoihin sijoittuminen rahoituksen perusteena kannustaa yhteistyöhön korkeakoulujen, erityisesti ammattikorkeakoulujen kanssa, mikä osaltaan lyhentää opintopolkuja ja nopeuttaa siirtymistä työelämään jatko-opintojen jälkeen. Opiskelijapalautteen käyttöönotto rahoituksen perusteena lisäisi opiskelijoiden osallistumista ja vaikutusmahdollisuuksia koulutuksen sisällön suunnitteluun ja parantaisi tällä tavoin koulutuksen asiakaslähtöisyyttä.

Koulutuksen järjestäjille asetettava vastuu järjestämiensä tutkintojen ja koulutuksen sekä muun toiminnan laadusta ja laadunhallinnan kehittämistä kannustaa niitäkin koulutuksen järjestäjiä, joiden laadun kehittäminen on vasta alkuvaiheessa panostamaan koulutuksen laatuun toiminnan kaikilla tasoilla. Laadunhallinnan kehittäminen on osa koulutuksen järjestäjän strategista johtamista ja onnistuessaan se johtaa tehokkaaseen ja vaikuttavaan toimintaan, joka auttaa sopeuttamaan toiminnan taloudellisten edellytysten mukaiseksi strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

4.3.2 Vaikutukset yrityksiin ja työmarkkinoihin

Tutkinnon perusteiden, työelämän ja koulutuksen järjestäjien yhdessä tekemän osaamisen arvioinnin ja vaikuttavuusrahoitusosuuden kautta varmistettaisiin, että suoritetut tutkinnot ja tutkinnon osat vastaisivat laadultaan työelämän ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Suoritusrahoituksen käyttöönotto ja vaikuttavuusrahoituksen osuuden kasvattaminen kannustaisi koulutuksen järjestäjiä työelämän tarpeita vastaavan koulutuksen järjestämiseen. Se ohjaisi koulutuksen järjestäjää suuntaamaan tarjontaansa niille aloille, joilla tarvitaan osaajia ja kohdentamaan tarjontaansa vastaamaan tehokkaammin osaamistarvetta. Työllistyminen ja työelämäpalaute vaikuttavuusrahoituksen perusteena kannustaisi koulutuksen järjestäjiä tiiviiseen yhteistyöhön työelämän kanssa koulutuksen osuvuuden ja kohtaannon parantamiseksi.

Osaamisen osoittaminen näyttämällä ammattitaito työpaikoilla käytännön työtehtävissä edellyttää, että työpaikat pystyvät tarjoamaan nykyistä enemmän näyttöpaikkoja tutkinnon suorittajille kun myös ammatillisessa perustutkinnossa osaamisen osoittaminen tapahtuisi pääsäännön mukaan työpaikoilla. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) ammattiosaamisen näytöistä keräämien tietojen mukaan 49,9 % näytöistä järjestetään työpaikalla ja 47,6 % oppilaitoksessa. Lisäksi 4,4 % ammattiosaamisen näytöistä on toteutettu niin, että työpaikalla

annettua näyttöä on täydennetty oppilaitoksessa tai päinvastoin. Näyttötutkintojen järjestämistä työpaikoilla ei koota valtakunnallista tilasto- tai arviointitietoa. Suuntaa antavaa tietoa voi kuitenkin saada AIPAL-palautejärjestelmästä. AIPAL-palautteen antaminen on vapaaehtoista. AIPAL-palautteen vuonna 2015 ja vuoden 2016 kahdeksana ensimmäisenä kuukautena antaneista 76 % vastasi, että tutkintotilaisuus on ollut työpaikalla tai työssäoppimispaikalla. Eri alojen ja tutkintojen välillä on suurta vaihtelua siinä, missä määrin tutkintotilaisuudet tai ammattiosaamisen näytöt on järjestetty työpaikoilla. Myös jatkossa osa näytöistä joudutaan toteuttamaan muualla kuin työpaikoilla etenkin niissä tilanteissa, joissa kaikkea tutkinnon perusteissa edellytettyä osaamista ei ole mahdollista osoittaa työpaikalla esimerkiksi potilas- tai liikenneturvallisuuden vaarantumisen vuoksi. Näytöt joudutaan antamaan oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa osittain myös silloin, kun työelämän edustajat katsovat, että tietty työelämässä tarvittaviin perustaitoihin liittyvä osaaminen on osoitettava oppilaitoksessa ennen kuin tutkinnon suorittaja tai opiskelija voi työskennellä turvallisesti työpaikalla ja osoittaa siellä osaamistaan.

Työpaikoilla on oltava arvioijille asetetut vaatimukset täyttäviä henkilöitä näyttöjen arviointiin. Työelämän edustajat tarvitsevat arviointityön tueksi koulutusta tai perehdytystä erityisesti arviointi- ja ohjausosaamisessa, vaikka heiltä ei jatkossa vaaditakaan tietyn koulutusohjelman suorittamista. Nykyisin vähintään yhden näyttötutkinnon tutkintosuorituksen arvioijista on pitänyt olla näyttötutkintomestarikoulutuksen suorittanut.

Jos aiempia ammattiosaamisen näyttöjä vastaavien näyttöjen arvioinnista päättävät jatkossa aina työelämän nimeämä arvioija ja koulutuksen järjestäjän nimeämä arvioija yhdessä, työelämän arvioijia tarvitaan useampaan arviointitilanteeseen kuin aiemmin. Laskennallisesti arviointitilanteita olisi 132 053 (221 565 x 0,596) enemmän kuin nykyisin. Toisaalta Karvin tietojen mukaan ammattiosaamisen näyttöjen arviointikeskusteluun osallistuu työelämän edustaja 61,6 prosentissa ammattiosaamisen näyttöjä, joten jos nämä arviointikeskusteluun osallistuneet osallistuisivat myös osaamisen arvioinnista päättämiseen, työelämän arvioijia tarvittaisiin vain 85 081 (221 565 x 0,384) arviointitilanteeseen enemmän kuin nykyisin. Vastaavasti jos aiempia tutkintotilaisuuksia vastaavien näyttöjen arvioinnista päättää jatkossa vain kaksi henkilöä eli työelämän ja koulutuksen järjestäjän nimeämä henkilö, työelämästä tulevia arvioijia tarvittaisiin tältä osin vähemmän kuin aikaisemmin. Laskennallisesti vähennys olisi 145 612 arviointitilannetta vähemmän kuin nykyisin. Kokonaisuutena työelämän arvioijia tarvittaisiin uuden ammatillisen koulutuksen järjestelmän näyttöjä arvioiman vähemmän kuin nykyisin (132 053 – 145 612 = -13 559 tai 85 081 – 145 612 = -60 531 arviointitilannetta). [6]

[6] Näyttötutkinnot arvioidaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti tutkinnon osittain niin, että arvioinnista päättävät yhdessä työnantajan, työntekijöiden ja opetusalan edustaja. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa on suoritettava keskimäärin 4,0 tutkinnon osaa, jotta tutkinto tulee suoritetuksi. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittaminen kestää keskimäärin 1,25 vuotta. Näyttötutkintona suoritettavissa ammatillisissa perustutkinnoissa tutkinnon suorittamiseksi vaadittavia tutkinnon osia on keskimäärin 5,7, ja tutkinnon suorittaminen kestää keskimäärin 1,75 vuotta. Vipusen mukaan vuonna 2014 suoritettiin 13 348 ammattitutkintoa ja 5 411 erikoisammattitutkintoa, jolloin ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osia suoritettiin vuodessa laskennallisesti 60 029 ((13 348 + 5 411) x 4 / 1,25). Ammatillisia perustutkintoja suoritettiin näyttötutkintona 16 141, jolloin ammatillisten perustutkintojen osia suoritettiin vuodessa laskennallisesti 52 574 (16 141 x 5,7 / 1,75). Lisäksi osa tutkinnon suorittajis-

Työpaikalla tapahtuvan opiskelun lisääntyminen voi vaikuttaa eri tavoin työmarkkinoihin. Nykyisin ammatillisessa koulutuksessa on yhteensä vuosittain vähän alle 250 000 opiskelijaa, joista oppisopimusopiskelijoita on nykyisin noin 49 000. Koulutussopimuksella tapahtuva opiskelu vastaa osittain nykyistä työssäoppimista. Aiempaa laajemmalla osaamisen hankkimisella työpaikoilla ilman työsopimussuhdetta voi jossain määrin olla vaikutuksia työelämässä olevien työllisten asemaan ja työn tarjontaan. Jos työpaikalla järjestettävän koulutuksen määrä lisääntyisi ammatillisessa peruskoulutuksessa vuonna 2014 järjestettyyn työssäoppimiseen verrattuna esimerkiksi 25 prosenttia, tarkoittaisi se aikaisemman lainsäädännön mukaisten opintoviikkojen määrän nousua 848 695 opintoviikkoon[7]. Jos työssäoppimisen määrä taas nousisi 40 %:iin suoritetuista opintoviikoista ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävissä ammatillisissa perustutkinnoissa, tarkoittaisi se noin 500 000 opintoviikkoa lisää työssäoppimisen opintoviikkojen määrään vuoteen 2014 verrattuna. Yksi opintoviikko vastaa noin 40 työtuntia, joten työssäoppimisen lisääminen 25 %:iin vuoden 2014 toteumasta tarkoittaisi noin 8 miljoonaa työtuntia lisää työssäoppimista. Määrä antaa suuntaa antavaa arviota siitä määrästä, mitä työ- ja elinkeinoelämän tulisi tarjota työpaikalla järjestettävään koulutukseen soveltuvia työtehtäviä työpaikalla järjestettävän koulutuksen lisääntyessä.

Siirryttäessä valtionosuusrahoitteiseen työvoimakoulutukseen, viive havaitun koulutustarpeen ja koulutuksen aloittamisen välillä lyhentyy merkittävästi. Koulutuksen aloittaminen ei enää ole riippuvaista kilpailutuksessa menestymisestä, vaan järjestäjä voi käynnistää koulutuksen tälle suoritepäätöksessä osoitetulla rahoituksella välittömästi. Työmarkkinoiden ja työttömien kannalta toiminnasta tulee nopeampaa ja reagointiherkempää.

Uudistuksella voi olla vaikutuksia elinkeinon harjoittamiseen niiden työvoimakoulutusta järjestäneiden tahojen osalta, jotka eivät mahdollisesti tule saamaan järjestämislupaa. Järjestämisluvan ja siinä määrättävän koulutustehtävän myöntäminen edellyttävät laissa säädettävien edellytysten täyttymistä, joita ei ole mahdollista arvioida ennen yksittäisten hakemusten käsittelyä.

---

ta suoritti vain yksittäisiä tutkinnon osia, ei koko tutkintoa. Henkilöitä, jotka suorittivat yksittäisen tutkinnon osan tai osia näyttötutkintona oli vuonna 2014 yhteensä 33 009. Koska ei ole saatavissa luotettavaa tietoa siitä, ovatko nämä henkilöt suorittaneet yhden vai useamman tutkinnon osan, heidän on katsottu tässä arviossa suorittaneen vain yhden tutkinnon osan. Tämä tarkoittaisi, että arvioitavia tutkinnon osia oli vuonna 2014 laskennallisesti yhteensä 145 612 (60 029 + 52 574 + 33 009).

[7] Opetushallituksen vuoden 2014 kustannustiedonkeruun mukaan ammatillisena peruskoulutuksena suoritetuissa ammatillisissa perustutkinnoissa suoritettiin yhteensä 3 391 779 opintoviikkoa, josta työssäoppimisen opintoviikkoja oli 641 218 eli noin 19 % kaikista suoritetuista opintoviikoista. 30.7.2015 saakka voimassa olleiden säännösten mukaisesti ammatillisena peruskoulutuksena järjestettäviin ammatillisiin perustutkintoihin kuului pakollisena suorittaa 20 opintoviikkoa työssäoppimista 120 opintoviikon laajuisesta tutkinnosta. 1 päivästä elokuuta 2015 lukien ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon tulee sisältää osaamisen hankkimista työssäoppimisen kautta vähintään 30 osaamispistettä.

Vankilaopetuksen huomioiminen nykyistä paremmin ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmässä parantaisi vankilaopetuksen järjestämisen taloudellisia edellytyksiä ja tulisi todennäköisesti lisäämään ammatillisen koulutuksen järjestämistä vankilaopetuksena. Kansainvälisten tutkimusten perusteella kaikenlainen koulutus on tärkeässä roolissa rikosten uusimisten ehkäisyssä. Vankilaopetuksena toteutettavalla ammatillisella koulutuksella onkin tärkeä rooli rikoksen suorittamisen jälkeen yhteiskuntaan sijoittumisessa ja työllistymisessä.

4.3.3. Vaikutukset opiskelijoihin

Tutkintoihin ja tutkinnon osiin perustuvan suoritusrahoitusosuuden käyttöönotto kannustaisi koulutuksen järjestäjiä ohjauksellisin keinoin ja muita tukitoimia käyttäen mahdollistamaan sen, että opiskelijat saavat suoritetuksi tutkinnon osia ja tutkinnon. Suorituksiin perustuva rahoitus kannustaa myös aikaisemmin hankitun osaamisen täysimääräiseen tunnistamiseen ja tunnustamiseen, jolloin keskimääräiset koulutuspituudet lyhentyisivät. Työmarkkinoille tulevan nuorisoikäluokan osalta se merkitsee työurien pidentymistä alkupäästä. Työelämässä jo toimivien aikuisten osalta muutos puolestaan merkitsee työstä poissaoloaikojen vähentymistä ja nykyistä joustavampia mahdollisuuksia yhdistää työ ja opiskelu. Rahoitusjärjestelmän uudistuksella olisi näin ollen positiivisia vaikutuksia sekä työllisyysasteeseen että työurien kokonaispituuteen.

Siirryttäessä yhtenäiseen henkilökohtaistamiseen ja yhteen ammatillisen tutkinnon suorittamistapaan, ammatillisen perustutkinnon suorittajien opintojen kestoon tai sisältöön ei jatkossa vaikuttaisi koulutuksen järjestämistapa ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona. Ammatillisen perustutkinnon suorittamisesta ammatillisena peruskoulutuksena luopumisen ja yhdenmukaisen henkilökohtaistamisen myötä ammatillisen perustutkinnon suorittajilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet siirtyä työmarkkinoille nopeammin, mikäli henkilöllä olisi tutkinnon suorittamiseksi tarvittavaa aiemmin hankittua osaamista tai hänen oppimisvalmiutensa mahdollistaisivat nopean etenemisen. Jotta opiskelijalle henkilökohtaistamisessa suunniteltu yksilöllinen opintopolku toteutuu, tulee opetuksen ja muun ohjauksen olla osaamisen hankkimista edistävää ja siinä tulee hyödyntää erilaisia oppimisympäristöjä.

Ammatillisen perustutkintoon sisältyisi jatkossa aina yhteisiä tutkinnon osia. Myös ammatti- ja erikoisammattitutkintojen opiskelijat voisivat suorittaa yhteisiä tutkinnon osia erillisinä tutkinnon osina. Tämä tarjoaa nykytilaan verrattuna uudenlaisen mahdollisuuden vahvistaa työssä ja elämässä tarvittavia perustaitoja. Vaikka ammatillisen perustutkinnon suorittajien yhdenvertaisuus tutkinnon muodostumisen yhdenmukaistumisen myötä lisääntyisi, voi vaarana olla, että työelämässä pitkään olleet aikuiset eivät selviydy yhteisistä tutkinnon osista tai eivät edes hakeudu suorittamaan ammatillista perustutkintoa, jos epäilevät mahdollisuuksiaan suoriutua yhteisistä tutkinnon osista. . Lisäksi yhteisten tutkinnon osien pakollisuus perustutkinnoissa voi pidentää joidenkin opiskelijoiden koulutuspolkuja nykyiseen verrattuna. Tähän kuitenkin vaikuttaa se, millaista tunnustettavaa aikaisempaa osaamista henkilöillä on.

Laajemmat mahdollisuudet suorittaa yksittäisiä ammatillisen tutkintojen osia parantaisivat erityisesti työikäisten ja työssä olevien mahdollisuuksia osaamisen kehittämiseen. Tutkinnon osien suorittaminen vie vähemmän aikaa ja on helpompi sovittaa esimerkiksi työn kanssa yhteen kuin kokonaisen tutkinnon suorittaminen. Tutkinto on myös mahdollista suorittaa osa kerrallaan. Yksittäisten tutkintojen suoritusmahdollisuus madaltaa myös kynnystä osallistua

koulutukseen esimerkiksi henkilöillä, joilla ei ole aikaisempaa tutkintoa ja aikaisemmista opinnoista voi olla kulunut pitkä aika. Tutkinnon osien suorittaminen ja tähän tarvittavan puuttuvan osaamisen hankkiminen työvaltaisesti madaltaa osaltaan osallistumiskynnystä.

Valtakunnallisten yhteishakujen ensisijaisena kohderyhmänä olisivat hakeutumisvuonna perusopetuksen tai valmentavan koulutuksen päättävät nuoret, mutta yhteishaussa voisivat hakea kaikki vailla ammatillista tutkintoa olevat henkilöt. Yhteishaun koulutustarjonnalla ja valinnassa käytettävillä valintaperusteilla voitaisiin kuitenkin vaikuttaa siihen, että perusopetuksen samana vuonna päättäneet hakeutuisivat ja saisivat koulutuspaikan yhteishaun kautta. Yhteinen hakumenettely tukisi perusopetuksen päättävän ikäluokan välitöntä siirtymistä jatko-opintoihin ja työelämään, mikä osaltaan vähentäisi välivuosien syntymistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettävien valintaperusteiden soveltaminen koskisi ehdotuksen mukaan jatkossa vain yhteishaussa hakeutuvia. Tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisessa sovellettavat valintaperusteet olisivat siten erilaiset riippuen siitä, missä hakumenettelyssä henkilö hakeutuu tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi. Ehdotuksen mukaan otettaessa opiskelijoita ammatilliseen perustutkintokoulutukseen opiskelijoita jatkuvan haun kautta, koulutuksen järjestäjä päättäisi valintaperusteista noudattaen kuitenkin yhdenvertaisia valintaperusteita. Ehdotettu muutos toisaalta lisäisi opiskelijoiden yhdenvertaisuutta otettaessa opiskelijoita jatkuvan haun kautta kun koulutuksen järjestäjä voisi soveltaa yhdenmukaisia valintaperusteita hakijan aikaisemmasta koulutustaustasta riippumatta opetus- ja kulttuuriministeriön säätämien valintaperusteiden sijaan. Valintaperusteiden soveltaminen yhteishaussa nopeuttaisi kuitenkin samana vuonna perusopetuksen päättäneiden opiskelijavalintoja sen sijaan, että koulutuksen järjestäjät arvioisivat tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisen edellytykset kunkin arviolta noin 60 000[8] perusopetuksen samana vuonna päättäneen hakijan osalta erikseen.

Niin sanotulla jatkuvalla haulla pyrittäisiin edistämään koulutukseen pääsyä läpi vuoden kaikille hakeutujille. Perusopetuksen suorittaminen ei olisi jatkossa tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä, vaan ehdotuksen mukaan tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi voitaisiin ottaa hakeutuja, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseen tai tutkinnon suorittamiseen. Ehdotettu muutos yhdenmukaistaisi opiskelijoiden opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä koskevaa säätelyä siltä osin kun kyse olisi nykyisen ammatillisen peruskoulutuksen ja näyttötutkintona suorittavien opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä.

Koska koulutuksen järjestäjä vastaisi henkilön tutkinnon tai koulutuksen suorittamisen edellytysten arvioinnin, voisi hakeutujilla olla kuitenkin erilaiset mahdollisuudet päästä suorittamaan tutkintoa tai koulutusta riippuen siitä, minkälaisia menettelyjä koulutuksen järjestäjät käyttävät opiskelijoiden edellytysten arvioinnissa ja minkälaisia tukitoimia kukin koulutuksen järjestäjä pystyy tarjoamaan tutkinnon suorittajille ja opiskelijoille.

---

[8] Tilastokeskuksen tilastojen mukaan peruskoulun 9. luokan päättäneistä on välittömästi hakenut jatko-opintoihin vuosittain noin 60 000. Opetushallituksen tietojen mukaan ammatillisen koulutuksen ja lukio-koulutuksen yhteishaussa haki 2015 keväällä yhteensä 79 662 hakijaa, joista perusopetuksen samana vuonna päättäneitä hakijoita oli 2015 vuonna 57 379

Jos valtakunnallisessa hakumenettelyssä valituksi tullut tutkinnon suorittaja tai valmentavan koulutuksen opiskelija haluaisi vaihtaa tutkintoa tai koulutusta tai hän ei terveydentilansa tai toimintakykynsä vuoksi kykenisi suorittamaan tutkintoa tai valmentavaa koulutusta, johon on tullut valituksi, olisi hänellä nykyiseen ammatillisesta peruskoulutuksesta annetusta laista poiketen lakisääteinen oikeus siihen, että koulutuksen järjestäjä arvioi uudelleen hänelle soveltuvan tutkinnon tai valmentavan koulutuksen. Koulutuksen järjestäjät ovat jo nykyisin tarjonneet joustavia siirtymiä koulutuksesta toiseen, mutta tutkinnon ja koulutuksen valinnan henkilökohtaistamisen sääntely lakitasolla voisi vähentää opiskelijoiden opintojen keskeyttämistä ja nopeuttaa työmarkkinoille siirtymistä, kun soveltuvan tutkinnon tai koulutuksen löytymiseen kuluisi nykyistä vähemmän aikaa.

Ehdotettava erityisen tuen laajentaminen sekä kaikkiin ammatillisen perustutkinnon suorittajiin että ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin parantaisi ainakin vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia esteettömään ja heidän tarpeidensa mukaiseen ammatilliseen koulutukseen ja työllistymiseen. Erityisen tuen saaminen vaikuttaa opiskelijoiden koulutuksellisen yhdenvertaisuuden toteutumiseen ja mahdollisuuksiin. Erityisellä tuella voidaan vaikuttaa eri-ikäisten ja eri elämäntilanteessa olevien henkilöiden koulutusmahdollisuuksiin, ammatilliseen osaamisen ja työelämässä tarvittavaan osaamiseen. Erityisen tuen laajentaminen myös muuhun ammatilliseen koulutukseen kuin perustutkinto- ja valmentavaan koulutukseen lisäisi opiskelijoiden valinnanvapautta ja joustavien opintopolkujen rakentamista. Ammattitutkinnon suorittamisen jatkossa erityisellä tuella, voisi mahdollistaa osalle vammaisia opiskelijoita tarkoituksenmukaisemman osaamisen kehittämisen tutkintoon, joka on kohdennetumpaa ja kapeampaa osaamista kuin perustutkinto, mutta vastaa työhöntulotutkintona täsmällisemmin työelämän osaamistarpeisiin. Lyhyempi koulutus voi olla yksilön jaksamisen ja voimavarojen näkökulmasta soveltuvampi vaihtoehto. Erityisenä tukena ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittaminen mahdollistaa myös tosiasiallisen lisä- ja täydennyskoulutusmahdollisuuden henkilöille, joiden terveydentilassa tai työkyvyssä tapahtuvat muutokset voivat edellyttää lisä- tai uudelleen koulutusta.

Opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja voitaisiin tarjota kaikille ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijoille kun niitä vastaavia opiskeluvalmiuksia parantavia opintoja on nykyisin voitu tarjota vain osana näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa. Opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen tarjoaminen olisi kuitenkin edelleen koulutuksen järjestäjän päätettävissä. Erityisesti opiskeluvalmiuksissa puutteita omaavien henkilöiden pääsy ja suoriutuminen ammatillisesta koulutuksesta olisi siten riippuvaista siitä, miten koulutuksen järjestäjät päättävät järjestää koulutusta. Opiskelusvalmiuksia tukevat opinnot voivat alentaa erityisesti puutteellisen pohjakoulutuksen tai kielitaidon omaavien koulutukseen osallistumisen kynnystä.

Vankilakoulutuksena järjestettävässä ammatillisessa koulutuksessa ei nykyisin yleensä ole suorittu tutkintoja joko rangaistusajan lyhyydestä tai vangin valmiuksista johtuen. Henkilökohtaistamisprosessin selkeyttäminen ja tutkinnon osien suorittamisen mahdollisuus vastaisivatkin nykyistä paremmin vankien ammatillisen koulutuksen tarpeisiin. Tutkinnon osan tai osien suorittaminen motivoisi opintojen jatkamiseen myös vankeusrangaistuksen päättymisen jälkeen.

Osaamisen osoittaminen ensisijaisesti työpaikoilla voisi parantaa etenkin nuorten työllistymismahdollisuuksia, kun he saavat näytön kautta suoran kontaktin työelämään ja mahdollisuuden vakuuttaa työnantaja ammattitaidostaan ja osaamisestaan.

Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelijan asema paranisi verrattuna nykyiseen työssäoppimiseen, koska jatkossa opiskelija on koulutussopimuksen yksi sopijaosapuoli ja laissa säädettäisiin muun muassa sovellettavasta työajasta ja koulutussopimuksen purkamisesta. Näin varmistetaan, että opiskelija osallistuu koulutussopimuksen suunnitteluun ja tietää työpaikalla järjestettävän koulutuksen sisällön, tavoitteet, vastuut ja velvollisuudet ja myös sitoutuu niihin. Koulutussopimus voitaisiin tarvittaessa purkaa myös opiskelijan aloitteesta.

Opiskelijat olisivat työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana joko päätoimisia opiskelijoita tai päätoimisia työllisiä riippuen siitä, ovatko he koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa vai oppisopimuskoulutuksessa. Opiskelijat voisivat tehdä työpaikalla täysin samoja työtehtäviä, mutta koulutussopimuksella opiskeleva ei olisi työsuhteessa työnantajaan eikä työnantaja maksaisi työsuorituksesta rahallista vastiketta. Oppisopimuskoulutuksessa olevalle opiskelijalle työnantajan tulisi maksaa palkkaa tai muuta vastiketta kuten muillekin työsuhteessa oleville työntekijöille. Tämä voisi asettaa opiskelijat eriarvoiseen asemaan työpaikoilla sen mukaan, onko työnantaja halukas ottamaan opiskelijan töihin työntekijänä vai ei.

Koulutussopimus voisi kuitenkin työnantajalle koituvien vähempien velvoitteiden vuoksi tarjota mahdollisuuden lisätä työpaikalla järjestettävää koulutusta. Koulutussopimusta voitaisiin siten hyödyntää erityisesti nuorten opiskelijoiden opintopolun alkuvaiheessa vahvistamaan edellytyksiä siirtyä suorittamaan koulutus loppuun oppisopimuksella, mikä osaltaan voisi vaikuttaa oppisopimuskoulutuksen käytön lisääntymiseen ja opiskelijoiden työllistymiseen.

Työvoimakoulutuksen siirto tullaan toteuttamaan siten, että uuteen ammatillisen koulutuksen järjestelmään ei ole vaikutuksia yksittäisen työttömän oikeuksiin tai velvollisuuksiin taikka hänen saamiinsa työvoimakoulutuksen aikaisiin etuuksiin. Uudistuksella ei myöskään ole vaikutusta yritysten tai julkisyhteisöjen mahdollisuuksiin käyttää työvoimakoulutusta esimerkiksi muutosturva- tai rekrytointitilanteissa.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 12.11.2015 toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformia varten on asetettu 12.11.2015 laajapohjaisen seurantaryhmän sekä virkamiehistä koostuva projektiryhmän. Seurantaryhmän tehtävänä on seurata ja tukea reformin toimeenpanoa sekä arvioida reformissa tehtävien toimenpiteiden kokonaisvaikutuksia. Projektiryhmän tehtävänä organisoida ja koordinoida ammatillisen koulutuksen reformin toimenpiteiden valmistelua strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi vahvistetun toimintasuunnitelman mukaisesti ja huolehtia yhteistyöstä koulutuksen järjestäjien ja keskeisten sidosryhmien kanssa. Seurantaryhmässä on edustus keskeisistä ammatillisen koulutuksen sidosryhmistä, kuten Suomen kuntaliitosta, työelämäjärjestöistä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, valtionvarainministeriöistä sekä ammatillisen koulutusta ja oppisopimuskoulutusta edustavista järjestöistä sekä opiskelijajärjestöistä. Projektiryhmässä ja sen alajaostoissa on ollut edustus opetus- ja kulttuuriministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä sekä opetushallituksesta.

Seurantaryhmä ja projektiryhmä ovat osallistuneet ammatillisen koulutuksen reformin toimenpiteiden valmisteluun. Ministeriö on lisäksi yhdessä Opetushallituksen kanssa järjestänyt valmistelutyöpajoja, joihin on osallistunut koulutuksen järjestäjien edustajia sekä ammatillisen koulutuksen keskeisten sidosryhmien edustajia. Työpajoja on järjestetty maaliskuussa sekä kesäkuussa 2016. Lisäksi työpajoissa käsiteltyjä valmisteluaineistoja on voinut kommentoida verkossa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 19.1.2016 selvityshenkilöt valmistelemaan esitystä koulutussopimusmallin käyttöönotosta ammatillisessa koulutuksessa. Selvityksessä tuli kuvata koulutussopimuksen toimeenpanon kannalta keskeiset asiat, kuten mallin tavoitteet, sopimuksen keskeinen sisältö, eri sopijapuolten roolit, tehtävät, vastuut ja työnjako työpaikalla tapahtuvan opiskelun toteuttamisessa, työpaikalla tapahtuvan opiskelun ohjauksen järjestäminen, opintososiaaliset etuudet, rahoitus, lainsäädäntöön esitettävät muutokset, sekä muut toimeenpanon kannalta merkittävät asiat. Lisäksi selvityksessä tuli arvioida ehdotettujen toimenpiteiden vaikutuksista ammatillisen koulutuksen nykyisiin työpaikalla tapahtuvan oppimisen muotoihin (oppisopimuskoulutus ja työssäoppiminen) ja ammatillisen koulutuksen järjestämiseen sekä toimenpiteiden työelämävaikutuksia ja käytön laajuutta. Selvitystehtävää laajennettiin 11.3.2016 päätöksellä kattamaan myös muut mahdolliset työpaikalla tapahtuvan oppimisen ympäristöt (esim. työpajat, oppilaitosten työmaat). Lisäksi selvityksessä tuli kuvata ja tehdä esityksiä työpaikalla tapahtuvan oppimisen laadunvarmistuksen menettelyistä koulutussopimuksessa sekä kuvata ja arvioida, miten ammatillisten perustutkintojen yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteet on mahdollista saavuttaa ja osoittaa koulutussopimusmallissa, jos opiskelu tapahtuu pääosin työpaikalla, ja millaisia tukitoimia se edellyttää koulutuksen järjestäjältä. Selvityshenkilöt luovuttivat selvityksen opetus- ja kulttuuriministeriölle 12.4.2016.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 15.4.2015 työelämän ohjausryhmän kehittämään ammatillisten tutkintojen rakennetta. Ohjausryhmän tehtävänä on laatia yleiset puitteet ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen ja ammatillisten tutkintojen kehittämiseksi erityisesti ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta. Kehittämistyön lähtökohtana käytetään ns. tutkelainsäädäntöä ja sen tavoitteita. Lisäksi tehtävänä on laatia yleiset toimialoittaiset tavoitteet ammatti- ja erikoisammattitutkintojen kehittämiseksi ottaen huomioon ammatillisten perustut-

kintojen kehittäminen ja niiden osalta tehtävät ratkaisut, ohjata ammatti- ja erikoisammattitutkintojen kehittämistä ja seurata uudistuksen toteutumista, arvioida erikoisammattitutkintojen suhdetta korkeakoulututkintoihin ja korkeakoulujen erikoistumiskoulutuksiin sekä arvioida tarve osaamispisteiden käyttöönotolle näyttötutkinnoissa sekä niiden vaikutukset näyttötutkintojärjestelmälle. Ohjausryhmä luovutti väliraporttinsa opetus- ja kulttuuriministeriölle 17.8.2016.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Puuttuu lausuntoversiosta

6 Riippuvuus muista esityksistä

Puuttuu lausuntoversiosta

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Soveltamisala.* Lain 1 §:ssä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Soveltamisala vastaisi sisällöltään nykyisten ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain soveltamisalaa. Ehdotetun säännöksen mukaan laissa säädettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle kuuluvista ammatillisista tutkinnoista sekä ammatillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittavasta koulutuksesta, ammatillisen osaamisen osoittamisesta ja todentamisesta. Ammatillisista tutkinnoista säädettäisiin tarkemmin lain 5 §:ssä.

2 §. *Ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen tarkoitus.* Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen yleinen tarkoitus. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen tarkoituksena olisi nykytilaa vastaavasti kohottaa ja ylläpitää väestön ammatillista osaamista. Ehdotetussa laissa tarkoitettujen tutkintojen ja koulutuksen tarkoituksena on myös antaa mahdollisuus ammattitaidon osoittamiseen sen hankkimistavasta riippumatta, sillä kaikki ammatilliset tutkinnot voitaisiin suorittaa osoittamalla osaaminen, vaikka osaaminen olisi hankittu koulutusjärjestelmän ulkopuolella. Ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen tarkoituksena olisi lisäksi kehittää työ- ja elinkeinoelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin. Työelämän osaamistarpeisiin vastaaminen on ammatillisen koulutuksen keskeisimpiä tehtäviä, sillä ammattitaitoinen ja osaava työvoima on yritysten ja julkishallinnon organisaatioiden menestymisen ja kehittymisen edellytys. Tarkoituksena olisi myös nykytilaa vastaavalla tavalla edistää työllisyyttä ja antaa valmiuksia yrittäjyyteen. Yrittäjyys kattaisi sekä valmiudet itsenäisenä ammatin harjoittajana toimimiseen että työnantajayrittäjyyteen. Ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen tarkoituksena olisi antaa valmiuksia myös työ- ja toimintakyvyn jatkuvaan ylläpitoon sekä tukea elinikäistä oppimista ja ammatillista kasvua sekä yhteiskunnassa toimimista. Kyky huolehtia omasta työ- ja toimintakyvystä, kyky oppia jatkuvasti uutta ja kehittää omaa ammattiosaamistaan ovat välttämättömiä taitoja jatkuvasti muuttuvassa työelämässä, jossa ammattia tai työtä voi joutua vaihtamaan useampaan kertaan työuran aikana. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on lisäksi edistää tutkintojen ja niiden osien suorittamista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin laissa tarkoitetun koulutuksen muista tavoitteista. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen tavoitteena olisi lisäksi tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 5 §:n 2 momentin säännöstä. Vastaava koulutuksen tavoitteita koskeva säännös on lukiolain 2 §:n 1 momentissa.

3 §. *Määritelmät.* Pykälässä määriteltäisiin ehdotetussa laissa käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Pykälän 1 kohdan mukaan *tutkinnon suorittajalla* tarkoitettaisiin henkilöä, joka on otettu suorittamaan jotakin ehdotetun lain 5 §:ssä tarkoitettua ammatillista tutkintoa tai ammatillisen tutkinnon osaa tai osia.

Pykälän 2 kohdan mukaan *hakeutujalla* tarkoitettaisiin henkilöä, joka on ilmaissut koulutuksen järjestäjälle kiinnostuksensa kehittää ammatillista osaamistaan, mutta joka ei ole jättänyt hakemusta tai jota koulutuksen järjestäjä ei ole vielä ottanut tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi.

Pykälän 3 kohdan mukaan *koulutuksen järjestäjällä* tarkoitettaisiin sellaista tahoa, jolle on myönnetty lain 3 luvussa tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa. Lain 21 §:n mukaan ammatillisen koulutuksen järjestämislupa voitaisiin myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle.

Pykälän 4 kohdan mukaan *tutkintokoulutuksella* tarkoitettaisiin ammatillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittavaa koulutusta, jonka tavoitteena on ammatillisen tutkinnon tai sen osan tai osien suorittaminen. Tutkintokoulutusta voitaisiin järjestää koulutuksen järjestäjän eri oppimisympäristöissä sekä työpaikoilla.

Pykälän 5 kohdan mukaan *työvoimakoulutuksella* tarkoitettaisiin sellaista ehdotetussa laissa tarkoitettua koulutusta, johon opiskelijoiden valitsemisesta päättää työ- ja elinkeinotoimisto siten kuin siitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) säädetään. Voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvussa säädetään työvoimakoulutuksesta. Lain 5 luvun 1 §:n mukaan työvoimakoulutuksella parannetaan aikuisten ammattitaitoa, mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka ja heidän valmiuksiaan toimia yrittäjänä sekä edistetään ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta ja uuden yritystoiminnan syntymistä. Työvoimakoulutuksena tarjotaan ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta sekä kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 20 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutusta. Työvoimakoulutuksena voidaan lisäksi tarjota aikuisten perusopetusta, jos perusopetuksen oppimäärän puuttuminen on esteenä ammatillisen koulutuksen suorittamiselle. Lain 5 luvun 3 §:n mukaan työ- ja elinkeinotoimisto päättää opiskelijoiden valitsemisesta koulutukseen. Opiskelijaksi voidaan valita koulutukseen ja sen tavoitteena olevaan ammattiin tai tehtävään soveltuva henkilö, jolla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve. Alle 20-vuotias oppivelvollisuuden suorittanut voidaan valita ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen vain, jos koulutuksen suorittaminen ei ole mahdollista tai muutoin tarkoituksenmukaista omaehtoisena opiskeluna.

Ehdotuksen mukaan tutkintotavoitteinen ja osa ei tutkintotavoitteisesta toisen asteen ammatillisesti suuntautuneesta työvoimakoulutuksesta siirtyisi opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala vastaisi jatkossakin työ- ja elinkeinopolitiikan strategiasta, ohjauksesta ja toimeenpanosta sekä julkisen työvoima- ja yrityspalvelun suunnittelusta ja toimeenpanosta. Jotta koulutuksen suuntaamisessa ja opiskelijavalinnoissa voidaan ottaa huomioon työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle kulloinkin asetetut työ- ja elinkeinopoliittiset tulos- ja muut tavoitteet, ehdotetaan, että työvoimakoulutukseen opiskelijaksi valitsemisesta säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa, ja että opiskelijavalinnan tulisi edelleen perustua työ- ja elinkeinotoimiston toteamaan koulutustarpeeseen.

4 §. *Yhteistyö työ- ja elinkeinoelämän kanssa*. Pykälässä säädettäisiin yhteistyöstä työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Säännös asettaisi velvoitteen ottaa huomioon työ- ja elinkeinoelämän tarpeet ammatillisissa tutkinnoissa, ammatillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittavassa koulutuksessa sekä tutkintojen ja koulutuksen järjestämisessä. Tällä halutaan tukea sitä, että tutkinnot ja koulutus vastaavat työelämän osaamistarpeisiin ja että koulutus järjestetään opiskelijoille ja työelämälle parhaiten soveltuvalla tavalla. Samoin ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestäjille ja niiden suunnittelijoille, arvioijille ja kehittäjille sekä osaamistarpeita ennakoiville asetetaan velvoite tehdä yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän kanssa.

2 luku. Tutkinnot ja koulutukset

5 §. *Ammatilliset tutkinnot* Säännöksen tavoitteena on selkeyttää tutkintorakennetta ja auttaa ratkaisemaan, milloin työ- ja elinkeinoelämässä havaittu osaamistarve on sellainen, että se edellyttää erillistä tutkintorakenteeseen kuuluvaa ammatillista tutkintoa. Eri tutkintotyypeissä osoitetun osaamisen määrittelyn tavoitteena on selkeyttää ja yhtenäistää työ- ja elinkeinoelämässä havaitun uuden osaamistarpeen sijoittamista tiettyyn tutkintotyyppiin sekä parantaa tutkintojärjestelmään kuuluvien tutkintojen vertailtavuutta. Määrittelyt otetaan huomioon myös tutkinnon perusteiden laadinnassa.

Määrittelyjen avulla voitaisiin arvioida tarvetta lisätä tutkintorakenteeseen uusia tutkintoja tai poistaa tutkintorakenteesta vanhentuneita tutkintoja. Tavoitteena kuitenkin on, että työ- ja elinkeinoelämän muuttuviin osaamistarpeisiin vastattaisiin jatkossa uusien tutkintojen sijaan pääosin uudistamalla olemassa olevia tutkintojen perusteita esimerkiksi muuttamalla tutkintojen muodostumista taikka muuttamalla, lisäämällä tai poistamalla tutkintojen osaamisaloja tai tutkinnon osia.

Määrittelyjen tarkoituksena on kuitenkin edelleen mahdollistaa työelämän osaamistarpeiden joustava huomioiminen sekä erilaisten tutkintojen muodostuminen kunkin toimialan tarpeiden mukaisesti. Ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot voisivat rakentua työ- ja elinkeinoelämän osaamistarpeiden osalta toimialoittain eri tavoin. Osalla toimialoista osaamistarpeet muodostuisivat hierarkkisesti siten, että ammattitutkintojen ammattitaitovaatimukset rakentuvat ammatillisten perustutkintojen ja vastaavasti erikoisammattitutkinnot ammattitutkintojen tuottaman osaamisen päälle. Osalla toimialoista tällainen hierarkkinen tutkintorakenne ei ole tarkoituksenmukainen.

Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin, mitkä tutkinnot ovat tässä laissa tarkoitettuja ammatillisia tutkintoja. Ammatillisia tutkintoja olisivat voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot.

Pykälän 2 momentissa olisi ammatillisessa perustutkinnossa osoitetun osaamisen määrittely. Säännöksen mukaan ammatillisen perustutkinnon suorittaneella olisi laaja-alaiset perusvalmiudet toimi- tai ammattialan tehtäviin, eli sellaiset käytännön taidot ja tiedot, joilla perustutkinnon suorittanut henkilö pystyy toimimaan toimialan tai ammattialan eri perustehtävissä. Ammatillisessa perustutkinnossa tulisi lisäksi osoittaa erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella. Erikoistuneempi osaaminen voitaisiin saavuttaa esimerkiksi ammatillisen perustutkinnon osaamisalojen tai ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvän valinnaisuuden kautta. Ammatillinen perustutkinto muodostaa siten kokonaisuuden, joka sisältää sekä tehtävä- tai toimiala-spesifiä ammattitaitoa, laaja-alaista useammalla toimialalla hyödynnettävää osaamis-

ta sekä geneerisiä, alariippumattomia taitoja. Erikoistumisalueellaan perustutkinnon suorittanut suoriutuisi ammatin perustehtävistä itsenäisesti ja niissä tyypillisesti edellytettävällä joutuisuudella. Vaativien työtehtävien hoitaminen sekä toimiminen muuttuvissa toimintaympäristöissä voisi kuitenkin edellyttää ohjeistusta tai kokeneemman ammattihenkilön opastusta tai valvontaa. Säännös vastaisi nykyisen ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 4 §:n 1 momentin ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 a §:n 1 momentin määrittelyä. Ammatillinen perustutkinto olisi perusopetuksen päättäneille ensisijainen tutkinto.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi lisäksi valtuussäännös, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin ammatillisissa perustutkinnoissa osoitettavasta ammattitaidosta ja osaamisesta. Tarkempi määrittely voisi olla tarpeen sen varmistamiseksi, että ammatilliset perustutkinnot tuottavat kaikilla osaamis- ja toimialoilla riittävän työllistymisen, työuralla etenemisen ja jatko-opintojen edellyttämän osaamisen. Tarkempi määrittely voisi olla tarpeen myös ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuuden määrittelemiseksi osaamispisteinä. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen laajuuden määrittelyssä olisi tarkoitus hyödyntää vertailukohteena perustutkinnossa osoitettua osaamista.

Pykälän 3 momentissa olisi ammattitutkinnossa osoitetun osaamisen määrittely. Ammattitutkinnossa osoitettaisiin työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka olisi perustutkintoa syvempää tai kohdistuisi rajatumpiin työtehtäviin. Ammattitutkinto soveltuu tyypillisesti jo työkokemusta hankkineen henkilön osaamisen tunnustamiseen sekä osaamisen päivittämiseen ja ammattitaidon kehittämiseen. Ammattitutkinto voi kuitenkin olla myös väylä uudessa tai ensimmäisessä ammatissa tarvittavan ammattitaidon osoittamiseen. Ammattitutkinnon suorittanut hoitaisi ammattialansa tehtävät itsenäisesti muuttuvissakin toimintaympäristöissä. Lisäksi hän kykenisi opastamaan muita ja valvomaan muiden suorittamia tehtäviä.

Määrittelyn mukaan ammattitutkinnossa osoitettava ammattitaito olisi perustutkintoa syvempää tai kohdistuisi rajatumpiin työtehtäviin. Ammattitaito voisi esimerkiksi rakentua perustutkinnossa saavutettavan osaamisen päälle tai edellyttää perustutkintoa syvällisempää tietoperustaa ja kehittyneempiä käytännön taitoja. Ammattitaito voisi kohdistua myös perustutkintoja kapeammalle ammattialalle. Ammattitutkinnossa osoitetun osaamisen määrittely ei edellyttäisi ammattitutkintojen muodostumista hierarkkisesti perustutkinnossa edellytettävän osaamisen päälle, vaan toimialojen ja työ- ja elinkeinoelämän tarpeiden mukaisesti ammattitutkinnossa voitaisiin osoittaa myös sellaista uudessa tai ensimmäisessä ammatissa tarvittavaa osaamista, jota ei sisälly tutkintorakenteeseen perustutkintona eikä sitä ole sellaisena tarkoituksenmukaista määrittää. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 a §:n 2 momentissa olevaa ammattitutkinnon määritelmää.

Pykälän 4 momentissa olisi erikoisammattitutkinnossa osoitetun osaamisen määrittely. Erikoisammattitutkinnossa osoitettaisiin työ- ja elinkeinoelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka olisi syvällistä ammatin hallintaa tai monialaista osaamista. Erikoisammattitutkinto soveltuu tyypillisesti hyvän ammattitaidon omaavan henkilön osaamisen tunnustamiseen sekä päivittämiseen ja vahvistamiseen.

Erikoisammattitutkinnossa osoitettaisiin työ- ja elinkeinoelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattiosaamista, joka voisi kohdistua tuotteiden ja palvelujen suunnitteluun, valmistukseen, tuottamiseen tai kehittämiseen taikka liittyä myös toimintaprosessien ohjaukseen ja johtamiseen. Syvällisellä ammatinhallinnalla tarkoitettaisiin, että erikoisammattitutkinnon suorittanut henkilö hoitaisi ammattialansa monipuoliset työtehtävät itsenäisesti vaativissakin

toimintaympäristöissä sekä hahmottaisi työtehtävien yhteydet laajempiin kokonaisuuksiin. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 a §:n 3 momentissa olevaa erikoisammattitutkinnon määritelmää.

Pykälän 5 momentin säännöksellä varmistettaisiin näyttöinä suoritettujen ammatillisten tutkintojen sijoittuminen oikealle ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015) pätevyystasolle. Ammattipätevyyslain 5 §:ssä yleisen tunnustamisen pätevyystasot on määritelty koulutukseen perustuvien todistusten kautta, ei näyttöjen kautta suoritettujen tutkintojen ja näyttöihin perustuvien todistuksen kautta. Momentissa todettaisiin, että ammatillinen perustutkinto ja ammattitutkinto sijoittuvat ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulle pätevyystasolle ja erikoisammattitutkinto 3 kohdassa tarkoitetulle pätevyystasolle. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 §:n 2 momentin säännöstä.

6 §. *Tutkintorakenne*. Pykälässä säädettäisiin tutkintorakenteeseen kuuluvista ammatillisista tutkinnoista päättämisestä.

Pykälän 1 momentissa olisi valtuutussäännös tutkintorakenneasetuksen antamiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettäisiin tutkintorakenteeseen kuuluvat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot, eli se, mitä ammatillisia tutkintoja on olemassa ja suoritettavissa. Asetuksessa määriteltäisiin kunkin tutkinnon nimi. Sen sijaan nykyisestä koulutusalasääntelystä ehdotetaan luovuttavaksi. Työ- ja elinkeinoelämän uudet osaamistarpeet syntyvät usein nykyisten toimi- ja koulutusalojen rajapinnoille. Näihin uusiin osaamistarpeisiin vastaavat tutkinnot sisältävät ammattitaitovaatimuksia useammalta kuin yhdeltä koulutusalalta, joten niitä on vaikea luontevasti sijoittaa jollekin tietylle alalle. Koulutusaloista luopuminen sujuvoittaa ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen kehittämistä, kun tutkintojen ammattitaitovaatimukset pystytään määrittelemään puhtaasti työelämän tarpeista käsin, eikä niiden määrittelyä ohjaa tutkinnon sijoittuminen tietylle koulutusalalle. Koulutusalaluokittelua voitaisiin kuitenkin käyttää edelleen tilastollisena luokitteluna tarvittaessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tutkintorakenteen muuttamista koskevien esitysten valmistelu nykytilaa vastaavalla tavalla Opetushallituksen tehtäväksi. Opetushallitus arvioisi tutkintojen ja tutkintorakenneasetuksen uudistamistarvetta vähintään kerran vuodessa ja tekisi tarvittaessa esityksen tutkintorakenteen muuttamisesta opetus- ja kulttuuriministeriölle. Opetushallituksen esitykset tutkintorakenteen muuttamiseksi voisivat perustua laadullisiin osaamistarpeiden ennakointeihin, Opetushallitukselle eri tahoilta tulleisiin aloitteisiin tai Opetushallituksen omaan tilannearvioon. Jos opetus- ja kulttuuriministeriöön toimitetaan muiden kuin Opetushallituksen laatimia ammatillisten tutkintojen tutkintorakenteen muuttamista koskevia muutosesityksiä, ne toimitettaisiin valmisteltaviksi Opetushallitukseen, ellei erityisestä syystä olisi tarvetta poiketa tästä menettelystä.

Eri tahoilta tulleiden tutkintorakenteen muuttamista koskevien aloitteiden yhteydessä Opetushallitus arvioisi muutoksen tarpeellisuutta. Tarvittaessa Opetushallitus pyytäisi saamastaan aloitteesta lausuntoja. Aloitteen käsittelyn yhteydessä tulisi aina arvioida, edellyttääkö aloite muutoksia tutkintorakenneasetukseen, käytännössä uuden tutkinnon lisäämistä tai vanhan poistamista tutkintorakenneasetuksesta, vai voidaanko muuttuneisiin osaamistarpeisiin vastata uudistamalla tutkinnon perusteita ja niissä määriteltyjä osaamisaloja. Opetushallituksen olisi tutkintorakenteen muuttamista koskevia esityksiä valmistellessaan kuultava asianomaista työ-

elämätoimikuntaa. Näin varmistettaisiin, että työelämätoimikunnat voivat myös käytännössä hoitaa niille 26 §:n 1 momentin 2 kohdassa määriteltyä tehtävää.

Opetushallituksen esitykseen tulisi sisältyä myös ehdotus tutkintorakenteen muutoksen voimaantuloajankohdasta. Voimaantuloajankohdan määrittelyssä tulisi ottaa huomioon tutkinnon perusteiden laatimisen edellyttämä aika siten, että tutkinnon perusteet on laadittu tutkintorakenteen muuttuessa. Jos Opetushallituksen esitys koskisi uuden tutkinnon lisäämistä tutkintorakenteeseen, tulisi esityksessä määritellä myös tutkinnon tavoitteet sekä ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta tutkinnon laajuus osaamispisteinä. Ammatillisten perustutkintojen osalta tutkinnon laajuutta ei ole tarpeen määritellä tutkintorakenteen muuttamista koskevassa esityksessä muutoin kuin silloin, kun ammattialaa koskeva säätely edellyttää, että perustutkinto on laajempi kuin 180 osaamispistettä.

Opetushallituksen esitys tutkintorakenteen muuttamiseksi ei sitoisi opetus- ja kulttuuriministeriötä. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi tutkintorakenteesta tämän pykälän 1 momentin mukaisesti.

Lain 15 §:ään ehdotetun säännöksen mukaan Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteissa tutkintojen osaamisalat ja tutkintonimikkeet. Osaamisaloilla tarkoitettaisiin työelämän itsenäiseen toimintakokonaisuuteen liittyvää suuntautumista tutkinnon sisällä, ja tutkintonimikkeillä 17 §:ssä tarkoitettuja nimikkeitä, joita voi käyttää suoritettuaan hyväksytysti nimikkeen käyttöön oikeuttavan tutkinnon.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan kuitenkin säännöstä, jonka mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voitaisiin säätää tutkintojen osaamisalojen ja tutkintonimikkeiden määrittämisessä käytettävistä periaatteista. Tällainen sääntely olisi nykytilaa vastaavalla tavalla tarpeen tutkintorakenteen selkeyden ja yhtenäisyyden vuoksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen ehdotettua sääntelyä on selostettu tarkemmin hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen luvussa Tarkemmat säännökset ja määräykset.

7 §. *Valmentavat koulutukset* Pykälässä säädettäisiin, mitä tutkintoon johtamattomia valmentavia koulutuksia lain soveltamisalaan kuuluu. Pykälän 1 momentin mukaan valmentavalla koulutuksella tarkoitettaisiin ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ammatilliseen koulutukseen valmentavasta koulutuksesta, joka antaa opiskelijalle valmiuksia ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseksi sekä vahvistaa opiskelijan edellytyksiä suorittaa ammatillinen tutkinto. Ensisijaisesti vahvistettaisiin opiskelijoiden edellytyksiä suorittaa työmarkkinoille pääsyn edellyttämää osaamista tuottava ammatillinen perustutkinto tai vaihtoehtoisesti sellainen ammattitutkinto, joka tuottaa ensimmäisessä tai uudessa ammatissa tarvittavaa osaamista. Edellä mainittujen ammatillisten tutkintojen suorittamisen voidaan katsoa olevan työmarkkinoille pääsyn ja jatko-opintojen perusedellytys. Valmentavan koulutuksen avulla pyrittäisiin parantamaan heikommassa asemassa olevien henkilöiden valmiuksia hakeutua jatkokoulutukseen ja suorittaa ammatillinen tutkinto. Valmentavan koulutuksen tavoitteena on, että jokaisella opiskelijalla on valmentavan koulutuksen päättyessä jatko-opintosuunnitelma. Opiskeluvalmiuksien parantamisella sekä jatko-opintomahdollisuuksien selkeyttämisellä pyrittäisiin myös ehkäisemään keskeyttämisiä tutkintotavoitteisessa koulutuksessa ja parantamaan koulutuksen läpäisyä.

Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus suuntautuisi ammatilliseen koulutukseen ja erottautuisi näin muista nivelvaiheen koulutuksista, kuten perusopetuksen lisäopetuksesta. Koulutuksella olisi tiivis yhteys työelämään, ja koulutuksen aikana tulisi olla mahdollisuus suorittaa myös tutkintokoulutukseen kuuluvia opintoja tai ammatillisen tutkinnon, erityisesti ammatillisen perustutkinnon tai ammattitutkinnon osia.

Valmentavaa koulutusta järjestettäessä toimittaisiin yhteistyössä muiden nivelvaiheen sidosryhmien, kuten työpajojen, sosiaali- ja terveysviranomaisten sekä perusopetuksen järjestäjien kanssa. Tavoitteena olisi yksilöllisten valintojen kautta mahdollistaa esimerkiksi perusopetuksen arvosanojen korottaminen taikka työpajatoimintaan osallistuminen osana ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta. Opiskelijalle annettaisiin myös riittävästi ohjausta ja tukea opintojen aikana sekä tietoa erilaisista jatkokoulutusmahdollisuuksista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työhön ja itsenäiseen elämään valmentavasta koulutuksesta, joka olisi suunnattu henkilöille, joilla ei sairauden tai vamman vuoksi ole mahdollisuutta siirtyä tutkintotavoitteiseen koulutukseen. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen tavoitteena olisi antaa sairauden tai vamman vuoksi erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille heidän henkilökohtaisten tavoitteidensa ja valmiuksiensa mukaista opetusta ja ohjausta.

8 §. *Muu ammatillinen koulutus.* Pykälässä säädettäisiin muusta ammatillisesta koulutuksesta. Pykälän 1 momentin mukaan muu ammatillinen koulutus täydentäisi tai syventäisi ammatillista osaamista, mutta sen tavoitteena ei olisi tutkinnon tai sen osan suorittaminen. Muu ammatillinen koulutus vastaisi pääsääntöisesti tiettyyn rajattuun osaamistarpeeseen ja tuottaisi johonkin työhön tai ammattiin liittyvää erityistä osaamista, johon voi liittyä usein ulkoisten tahojen asettamia vaatimuksia esimerkiksi tietyn sertifikaatin saamiseksi. Lisäksi muuna ammatillisena koulutuksena hankittava osaaminen olisi useimmiten laajuudeltaan suppeaa, ja osaamisen hankkimiseksi tarvittava koulutus vastaavasti kestoltaan lyhytaikaista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että muuna ammatillisena koulutuksena voitaisiin järjestää myös ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin valmistavaa koulutusta, lennonjohtajan tehtäviin valmistavaa koulutusta ja kaupunkiraideliikenteen kuljettajien tehtäviin valmistavaa koulutusta. Näihin tehtäviin valmistava koulutus tuottaisi kyseisissä tehtävissä tarvittavan perusammattitaidon. Koulutuksen tavoitteena ei kuitenkaan olisi tutkinnon tai sen osan suorittaminen eikä 1 momentissa tarkoitettu ammatillisen osaamisen täydentäminen tai syventäminen.

9 §. *Henkilöstökoulutus* Pykälässä säädettäisiin henkilöstökoulutuksesta. Voimassa olevissa ammatillisen koulutuksen laeissa ei ole määritelty henkilöstökoulutusta, mutta ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa on henkilöstökoulutuksen opiskelijavalintaa ja koulutuksesta tiedottamista koskevia säännöksiä. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään ammatillisena lisäkoulutuksena järjestettävän henkilöstökoulutuksen rahoituksesta.

Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin henkilöstökoulutuksen määritelmästä. Ehdotetun säännöksen mukaan henkilöstökoulutuksella tarkoitettaisiin tietyn työnantajan henkilöstölle järjestettävää koulutusta, joka on osin työnantajan rahoittamaa. Muilta osin henkilöstökoulutus olisi siis opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesti rahoitettua koulutusta.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan henkilöstökoulutuksena on voinut järjestää näyttötutkintona suoritettavia ammatillisia tutkintoja ja niihin valmistavaa koulutusta sekä muuta tut-

kintoon johtamatonta ammatillista lisäkoulutusta. Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa henkilöstökoulutuksena voitaisiin järjestää vain tutkintotavoitteista koulutusta. Pykälässä olisi tätä koskeva säännös, jonka mukaan henkilöstökoulutuksena voitaisiin järjestää 5 §:ssä tarkoitettuja tutkintoja ja tutkinnon osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta. Nykytilaa vastaavasti henkilöstökoulutuksena ei voitaisi järjestää lain 7 §:ssä tarkoitettuja valmentavia koulutuksia. Ehdotetun muutoksen mukaisesti henkilöstökoulutuksena ei voitaisi järjestää lain 8 §:ssä tarkoitettua muuta ammatillista koulutusta. Pykälässä säädettäisiin myös poikkeuksesta, jonka mukaan työvoimakoulutuksena voitaisiin kuitenkin järjestää tutkintoon johtamatonta henkilöstökoulutusta eli lain 8 §:ssä tarkoitettua muuta ammatillista koulutusta.

10 §. *Tutkintojen mitoitusperusteet ja laajuus***.** Pykälässä säädettäisiin tutkintojen mitoitusperusteista ja laajuudesta.

Pykälän 1 momentin mukaan ammatillisten perustutkintojen, ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen sekä tutkintojen osien mitoituksen peruste olisi osaamispiste. Osilla tarkoitettaisiin sekä tutkinnon perusteissa määriteltyjä tutkinnon osia että tarvittaessa niitä pienempiä yksiköitä, esimerkiksi yhteisten tutkinnon osien osa-alueita. Osaamispisteillä lisättäisiin ammatillisen tutkintojärjestelmän selkeyttä ja tuotaisiin osaamisen laajuus ja syvyys työnantajalle ja tutkinnon suorittajalle nykyistä läpinäkyvämmäksi. Lisäksi osaamispisteillä lisättäisiin tutkintojen ja tutkinnon osien vertailtavuutta sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Osaamispisteiden käyttöönoton lähtökohta olisi ammatillisen koulutuksen opintosuoritusten eurooppalainen siirtojärjestelmä (ECVET), jonka tavoitteena on helpottaa opiskelijavaihtoa sekä työvoiman liikkuvuutta Euroopan unionin alueella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ammatillisen perustutkinnon laajuudeksi ammatillisena peruskoulutuksena suoritetun ammatillisen perustutkinnon nykyistä laajuutta vastaavasti 180 osaamispistettä. Laissa säädetty 180 osaamispisteen laajuus tarkoittaisi vähimmäislaajuutta, jolla ammatillinen perustutkinto tulee tutkinnon muodostumisen mukaisesti suoritetuksi. Perustutkinnon laajuuden määrittely perustuisi ECVET-suositukseen, jonka mukaan pisteet tulee määritellä ensin koko tutkinnolle. Tutkinnon kokonaispistemäärän määrittelyn lähtökohtana suositellaan käytettäväksi tutkinnon virallista oppimispolkua siten, että virallisessa täysipäiväisessä koulutuksessa vuoden aikana suoritettavat oppimistulokset vastaavat 60:tä pistettä. Jos tutkinnolle ei ole määriteltävissä virallista oppimispolkua, voidaan sille ECVET-suosituksen mukaan antaa pisteet vertaamalla sitä toiseen tutkintoon, jolla on virallinen oppimispolku.

Ammatilliset tutkinnot ja niiden perusteet ovat osaamisperusteisia. Lisäksi ammatillisessa koulutuksessa on tarkoitus tämän hallituksen esityksen mukaisesti siirtyä yhteen näyttöperusteiseen tutkinnon suorittamistapaan, jossa keskeisintä on tutkinnon tai sen osan ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttaminen. Tutkinnon suorittaminen olisi osaamisen hankkimistavasta riippumatonta, ja tutkinto voidaan suorittaa kokonaan ilman siihen valmistavaa tutkintokoulutusta. Jokaiselle tutkinnon suorittajalle laadittaisiin henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, jonka mukaisesti edettäisiin kohti tavoitteeksi asetettua osaamista ja osaamisen osoittamista. Käytännössä esimerkiksi erityistä tukea tarvitseva tutkinnon suorittaja voi tarvita tiettyä osaamispistemäärää vastaavan osaamisen saavuttamiseen keskimääräistä pidemmän ajan ja vastaavasti joku toinen tutkinnon suorittaja voi saavuttaa saman osaamisen keskimääräistä lyhyemmässä ajassa. Ammatillisille tutkinnoille ei näin ollen ole määriteltävissä yhtä yhtenäistä, virallista oppimispolkua, jonka pohjalta tutkinnoille voitaisiin antaa osaamispisteet. Tästä syystä ammatillisten tutkintojen osaamispisteet annettaisiin

vertaamalla ammatillista perustutkintoa lukiokoulutukseen, jolla on virallinen oppimispolku. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osaamispisteet puolestaan annettaisiin vertaamalla niitä ammatilliseen perustutkintoon.

Pykälän 2 momentissa olisi lisäksi nykytilaa vastaavasti valtuutussäännös, jonka mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voitaisiin säätää ammatillisten perustutkintojen laajuudeksi tietyissä tilanteissa yli 180 osaamispistettä. Valtuutussäännöksen perusteella olisi myös mahdollista säätää, että jonkin tutkintoon sisältyvän osaamisalan laajuus olisi yli 180 osaamispistettä, vaikka tutkinnon laajuus muiden osaamisalojen osalta olisi 180 osaamispistettä. Näissä tapauksissa myös osaamisaloista säädettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella, vaikka niistä muutoin määrää 15 §:n nojalla Opetushallitus tutkinnon perusteissa. Asetuksella ei voitaisi säätää yksittäisen ammatillisen perustutkinnon laajuudeksi vähemmän kuin 180 osaamispistettä.

Ehdotetun valtuutussäännöksen mukaan ammatillisen perustutkinnon vähimmäislaajuudeksi voitaisiin säätää yli 180 osaamispistettä, jos ammattialaa koskeva sääntely sitä edellyttää. Perustutkinnon laajuudeksi tulisi säätää yli 180 osaamispistettä vain erityisen perustellusta syystä, esimerkiksi jos ammattialan koulutusta koskevasta sääntelystä johtuen työelämän edellyttämiä ammattitaitovaatimuksia ei voida saavuttaa 180 osaamispisteen laajuisen tutkinnon puitteissa. Pääsääntönä siis olisi, että kaikkien ammatillisten perustutkintojen laajuus olisi yhtenevästi 180 osaamispistettä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen laajuudesta. Ammattitutkintojen laajuus määräytyisi sen mukaan, kuinka laaja-alaista ja syvällistä osaamista tutkinnon ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden pohjana olevat työ- ja elinkeinoelämän osaamistarpeet edellyttävät suhteessa ammatillisiin perustutkintoihin. Ehdotetun säännöksen mukaan ammattitutkinnon laajuus olisi 120, 150 tai 180 osaamispistettä. Laissa säädetty 120, 150 tai 180 osaamispisteen laajuus tarkoittaisi vähimmäislaajuutta, jolla ammattitutkinto tulisi tutkinnon muodostumisen mukaisesti suoritetuksi. Ammattitutkinnoissa osoitetaan perustutkintoa syvempää osaamista, mutta se voi kohdistua rajatumpiin työtehtäviin tai kapeammalle ammattialalle. Tästä syystä ammattitutkinnot olisivat pääasiallisesti osaamispisteiltään keskimäärin pienempiä kuin perustutkinnot.

Erikoisammattitutkinnon laajuus määriteltäisiin samoin periaatteinen kuin ammattitutkintojen. Erikoisammattitutkinnot tuottavat ammatillisia perustutkintoja selvästi syvällisempää osaamista, mutta ne eivät kaikissa tapauksissa ole yhtä laaja-alaisia kuin perustutkinnot. Ehdotetun säännöksen mukaan erikoisammattitutkinnon laajuus olisi 160, 180 tai 210 osaamispistettä. Laissa säädetty 160, 180 tai 210 osaamispisteen laajuus tarkoittaisi vähimmäislaajuutta, jolla erikoisammattitutkinto tulisi tutkinnon muodostumisen mukaisesti suoritetuksi.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteet laadittaisiin nykyiseen tapaan vastaamaan työelämän osaamistarpeita kullakin toimialalla. Tutkintoja ei ole suunniteltu eikä jatkossakaan suunniteltaisi yhteismitallisiksi, vaan tutkintojen ammattitaitovaatimukset voisivat poiketa työelämän osaamisvaatimusten mukaisesti laajuudeltaan ja vaatimuksiltaan huomattavastikin toisistaan. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot asemoituvat kuitenkin ammattitaitovaatimuksiltaan sellaiselle tasolle, jossa niiden suorittaminen ilman tutkintokoulutusta edellyttäisi pääsääntöisesti työssä tai muulla tavoin hankittua osaamista. Opetus- ja kulttuuriministeriö määrittelisi kunkin ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon laajuuden tutkintorakenneasetuk-

sessa yhteistyössä Opetushallituksen ja työ- ja elinkeinoelämän kanssa osana tutkintorakenteen muuttamista koskevien esitysten ja tutkinnon perusteiden valmistelua.

Tutkinnon suorittajan suoritetun tutkinnon laajuus voisi tosiasiallisesti olla osaamispisteiltään säädettyä tutkinnon laajuutta laajempi. Tämä johtuu siitä, että tutkinnon suorittaja voi valita tutkintoonsa valinnaisia osia, jotka ovat osaamispisteiltään valinnaisen osan vähimmäislaajuutta laajempia. Tutkinnon muodostuminen on kuitenkin aina sidottu 13 §:ssä ja sen nojalla säädettyyn ja tutkinnon perusteissa määrättyyn tutkinnon muodostumiseen. Tutkinnon laajuus osaamispisteinä ei siis voi kasvaa sen perusteella, että tutkintoon valittaisiin sen muodostumisesta poiketen ylimääräisiä tutkinnon osia.

Tutkintotodistukseen tai todistukseen suoritetuista tutkinnon osista merkitään todelliset suoritetut tutkinnon osat ja todelliset osaamispistemäärät, joten tutkinnon suorittajan yksilöllisten valintojen mukaan tutkintotodistukseen merkittävä osaamispistemäärä voi ylittää laissa säädetyn tutkinnon vähimmäispistemäärän.

11 §. *Valmentavien koulutusten mitoitusperusteet ja laajuus*. Pykälässä säädettäisiin valmentavien koulutusten mitoitusperusteista ja laajuudesta.

Pykälän 1 momentin mukaan valmentavien koulutusten ja koulutusten osien mitoituksen peruste olisi osaamispiste. Valmentavien koulutusten ja koulutusten osien mitoituksen perusteet vastaisivat ammatillisten perustutkintojen, ammattitutkintojen, erikoisammattitutkintojen sekä tutkintojen osien mitoituksen perustetta. Valmentavien koulutusten osilla tarkoitettaisiin koulutuksen perusteissa määriteltyjä koulutuksen osia. Osaamispisteillä tuotaisiin osaamisen laajuus ja syvyys myös valmentavan koulutuksen opiskelijoille läpinäkyväksi. Osaamispisteillä lisättäisiin myös valmentavien koulutusten ja niiden osien vertailtavuutta sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valmentavien koulutusten laajuudesta. Valmentavat koulutukset eli ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus olisivat nykykäytäntöä vastaavasti 60 osaamispisteen laajuisia. Laissa säädetty 60 osaamispisteen laajuus tarkoittaisi vähimmäislaajuutta, jolla valmentava koulutus tulee koulutuksen muodostumisen mukaisesti suoritetuksi. Vaikka valmentavien koulutusten perusteet ovat osaamisperusteisia ja myös valmentavan koulutuksen opiskelijoille laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, valmentava koulutus perustuu nimensä mukaisesti lähtökohtaisesti koulutukseen. Näin ollen sille on määriteltävissä virallinen opintopolku, johon koulutuksen laajuus on kytkettävissä. Valmentavassa koulutuksessa vuoden aikana keskimäärin saavutettu osaaminen vastaisi ECVET-suosituksen mukaisesti 60:tä osaamispistettä. Jos opiskelija suorittaisi valmentavan koulutuksen opintoja tätä pisterajaa vähemmän, opiskelijalle annettaisiin nykytilaa vastaavalla tavalla todistus suoritetuista koulutuksen osista.

Valmentavan koulutuksen opiskelijan suoritetun koulutuksen laajuus voisi tosiasiallisesti olla osaamispisteiltään säädettyä koulutuksen laajuutta laajempi. Tämä johtuu siitä, että opiskelija voi valita valmentavaan koulutukseensa valinnaisia osia, jotka ovat osaamispisteiltään valinnaisen osan vähimmäislaajuutta laajempia. Valmentavan koulutuksen muodostuminen on kuitenkin aina sidottu 14 §:ssä ja sen nojalla koulutuksen perusteessa määrättyyn koulutuksen muodostumiseen. Koulutuksen laajuus osaamispisteinä ei siis voi kasvaa sen perusteella, että koulutukseen valittaisiin sen muodostumisesta poiketen ylimääräisiä koulutuksen osia.

Todistukseen suoritetusta koulutuksesta tai todistukseen suoritetuista koulutuksen osista merkitään todelliset suoritetut koulutuksen osat ja todelliset osaamispistemäärät, joten opiskelijan yksilöllisten valintojen mukaan todistukseen suoritetusta koulutuksesta merkittävä pistemäärä voi ylittää laissa säädetyn koulutuksen vähimmäispistemäärän.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen suoritusajasta. Ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen laajuus olisi 2 momentin mukaisesti 60 osaamispistettä. Vuoden aikana keskimäärin saavutettu osaaminen vastaa 60:tä osaamispistettä, joten ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen ajallinen kesto olisi lähtökohtaisesti aina yksi vuosi. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus tulisi suorittaa yhdessä vuodessa, jollei opiskelijalle sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi myönnettäisi suoritusaikaan pidennystä.

Runsaasti erityistä tukea tarvitseva opiskelija voisi käyttää 60 osaamispistettä vastaavan osaamisen saavuttamiseen keskimääräistä pidemmän opiskeluajan. Opiskeluaikaa voitaisiinkin pidentää säännöksessä mainitun muun erityisen syyn vuoksi esimerkiksi silloin, jos opiskelijan oppimisvalmiuksien vuoksi 60 osaamispisteen edellyttämää osaamista ei ole mahdollista saavuttaa yhden vuoden aikana.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen suoritusajasta. Säännöksen mukaan työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen suoritusaika määräytyisi opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien perusteella. Koulutuksen järjestäjä päättäisi koulutuksen suoritusajasta. Suoritusaika voisi kuitenkin olla enintään kolme vuotta. Tavoitteena olisi mahdollistaa nykytilaa vastaavalla tavalla työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen ajallisen keston vaihtelu.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen laajuus olisi pykälän 2 momentin mukaan 60 osaamispistettä, joten koulutuksen suoritusaika olisi lähtökohtaisesti ainakin yksi vuosi. Säännöksessä kuitenkin rajattaisiin nykytilaa vastaavasti, että koulutuksen suoritusaika voisi olla enintään kolme vuotta. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaan koulutukseen osallistuvien opiskelijoiden oppimisvalmiuksissa voi olla merkittäviä eroja ja runsaasti erityistä tukea tarvitseva opiskelija saattaakin tarvita 60:tä osaamispistettä vastaavan osaamisen saavuttamiseen keskimääräistä pidemmän ajan, jopa 2–3 vuotta.

Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjä päättäisi työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa opintojen suoritusajasta. Suoritusaika määräytyisi opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien perusteella. Päätös opintojen suoritusajasta tehtäisiin opintojen alussa osana henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa, mutta päätöstä voitaisiin muuttaa myös koulutuksen aikana opiskelijan yksilöllisten tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.

12 §. *Tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien mitoitusperusteet***.** Pykälässä säädettäisiin tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien mitoitusperusteista. Tutkinnon osien ja valmentava koulutuksen suhteellisen painoarvon eli osaamispisteiden määrän määrittelyssä käytettävät periaatteet perustuisivat ECVET-suositukseen.

ECVET-suosituksen mukaan tutkinnon osien suhteellinen painoarvo tutkinnosta voidaan määrittää ensinnäkin sen mukaan, mikä on tutkinnon osan oppimistulosten suhteellinen merkittä-

vyys työmarkkinoille osallistumisen, toiselle tutkintotasolle etenemisen tai sosiaalisen integraation kannalta. Toiseksi tutkinnon osien suhteellinen painoarvo voidaan määrittää sen mukaan, mikä on tutkinnon osaan sisältyvien oppimistulosten vaikeusaste, laajuus ja kattavuus. Kolmanneksi painoarvo voidaan määrittää sen mukaan, mikä on tutkinnon suorittajalta edellytettävä työpanos tutkinnon osan suorittamiseksi vaadittavien tietojen, taitojen ja pätevyyksien saavuttamiseksi. Määrittelyssä on mahdollista käyttää myös näiden edellä mainittujen kriteereiden yhdistelmiä.

Ehdotetun säännöksen mukaan tutkinnon osien osaamispisteet määräytyisivät sen mukaan, mikä on niihin sisältyvän osaamisen kattavuus, vaikeusaste ja merkittävyys suhteessa koko tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin. Tutkinnon osan kattavuudella tarkoitettaisiin sitä, kuinka suuren osan tutkinnon suorittaneen ammattitaidon kokonaisuudesta kyseinen tutkinnon osa muodostaa. Tutkinnon osan vaikeusasteella puolestaan tarkoitettaisiin tutkinnon osan vaikeutta verrattuna muihin saman tutkinnon osiin. Tutkinnon osan merkittävyydellä tarkoitettaisiin tutkinnon osan tärkeyttä työmarkkinoille osallistumisen, toiselle tutkintotasolle etenemisen tai sosiaalisen integraation kannalta. Vastaava mitoitusperuste koskisi myös valmentavan koulutuksen osien mitoittamista.

Tutkinnon ja valmentavien koulutusten osien mitoituksessa käytettäisiin kaikkien edellä mainittujen kriteereiden yhdistelmiä. Yksittäisen tutkinnon tai koulutuksen osan mitoituksessa voitaisiin kuitenkin painottaa jotakin näistä kriteereistä muita enemmän. Opetushallitus määrittelisi tutkinnon osien osaamispistemäärät tutkinnon perusteissa, jotka laaditaan yhteistyössä työelämän ja muiden sidosryhmien kanssa. Valmentavien koulutusten osien osaamispistemäärät määriteltäisiin vastaavasti koulutuksen perusteissa.

Pykälässä säädettyjä mitoitusperusteita käytettäisiin myös tutkinnon osaa pienempien yksiköiden mitoitusperusteena. Tutkinnon osaa pienempien yksiköiden mitoittaminen on tarpeen tutkinnon perusteissa mitoitettaessa yhteisten tutkinnon osien osa-alueita. Lisäksi tutkinnon osaa pienempiä yksiköitä voitaisiin mitoittaa osaamispisteinä opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa esimerkiksi silloin, kun opiskelija hankkii osaamista ulkomailla tai toisen koulutuksen järjestäjän järjestämässä koulutuksessa.

13 §. *Ammatillisten tutkintojen muodostuminen.* Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot muodostuisivat ammatillisista tutkinnon osista. Ammatilliset tutkinnon osat vastaisivat työelämän työ- ja toimintakokonaisuuksia. Tutkinnon osa muodostaisi toimintakokonaisuuden, joka voidaan erottaa laajasta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi.

Tutkintoon tai siihen sisältyvään osaamisalaan sisältyisi vähintään yksi pakollinen ammatillinen tutkinnon osa ja vähintään yksi valinnainen ammatillinen tutkinnon osa. Säännös yhdestä pakollisesta ja yhdestä valinnaisesta ammatillisesta tutkinnon osasta tarkoittaisi, että tutkinnon perusteisiin tulisi sisältyä vähintään yksi kaikille pakollinen ammatillinen tutkinnon osa sekä tutkinnon suorittajan valittavissa olevia valinnaisia ammatillisia tutkinnon osia. Pakollisten ja valinnaisten ammatillisten tutkinnon osien lukumäärä ja niiden välinen suhde vaihtelisi tutkinnoittain alan erityispiirteiden ja vaatimusten mukaisesti. Tutkintojen muodostumissäännöt määrättäisiin tutkinnon perusteissa. Muodostumissäännöt määrittelevät, mitkä pakolliset ja valinnaiset tutkinnon perusteisiin kuuluvat tutkinnon osat tutkinnon suorittajan tulee suorittaa, jotta hänelle voidaan antaa tutkintotodistus. Muodostumissäännöt mahdollistaisivat tutkinnon osien joustavan yhdistelyn työelämän tarpeiden mukaisesti ja valinnaisuuden lisäämisen tut-

kintojen muodostumisessa. Valinnaisuudella vastattaisiin saman tutkinnon sisällä työelämän hyvin eri tavoin suuntautuneisiin ja osin hyvinkin erikoistuneisiin osaamistarpeisiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että ammatilliseen perustutkintoon sisältyisi ammatillisten tutkinnon osien lisäksi myös yhteisiä tutkinnon osia. Niiden tehtävänä olisi varmistaa, että ammatillisen perustutkinnon suorittaneella olisi tutkinnosta riippumatta työssä ja elämässä tarvittavat perustaidot, kaikilla toimialoilla tarvittavaa yhteistä osaamista sekä yhtäläiset valmiudet elinikäiseen oppimiseen. Yhteisten tutkinnon osien lisäksi perustaitoja ja elinikäisen oppimisen avaintaitoja vahvistettaisiin sisällyttämällä niitä osaksi ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia.

Yhteiset tutkinnon osat muodostuisivat kolmesta temaattisesta kokonaisuudesta, jotka olisivat viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen sekä yhteiskunta- ja työelämäosaaminen. Nykyisestä sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen yhteisestä tutkinnon osasta luovuttaisiin, mutta siihen sisältyvä osaaminen sisällytettäisiin osaksi kolmea jäljelle jäävää yhteistä tutkinnon osaa. Samassa yhteydessä tarkasteltaisiin uudelleen, mihin yhteiseen tutkinnon osaan mikäkin osa-alue ja osaaminen luontevimmin kuuluu. Osa-alueet voisivat olla osittain eri tutkinnon osassa kuin nykyisin. Muutokset yksinkertaistaisivat ammatillisen perustutkinnon muodostumissääntöjä ja mahdollistaisivat voimassa olevaa yhteisten tutkinnon osien rakennetta paremmin työelämästä tulevan aikuisväestön osaamistarpeiden huomioon ottamisen yhteisissä tutkinnon osissa. Lisäksi muutokset lisäisivät tutkintotodistusten informatiivisuutta, kun tutkinnon osan nimi kuvaisi nykyistä paremmin tutkinnon osaan sisältyviä osa-alueita. Nykyisin sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osan ainoa osa-alue on voinut yksittäisellä opiskelijalla olla esimerkiksi matematiikka, jolloin tutkinnon osan nimi tutkintotodistuksessa on ollut harhaanjohtava.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin ei sisältyisi yhteisiä tutkinnon osia. Ammatti- ja erikoisammattitutkintoa suorittavat voisivat kuitenkin suorittaa yhteisiä tutkinnon osia erillisinä tutkinnon osina, jos se katsottaisiin henkilökohtaistamisen yhteydessä tarpeelliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi.

Ammatillisiin perustutkintoihin voimassa olevan lainsäädännön mukaan sisältyvistä vapaasti valittavista tutkinnon osista erillisinä tutkinnon osina luovuttaisiin ja vastaava valinnaisuus sisällytettäisiin ammatillisiin tutkinnon osiin. Ammatillisten perustutkintojen ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvät valinnaiset tutkinnon osat voisivat edelleen olla – siten kuin tutkinnon perusteissa määrätään – myös yhteisiä tutkinnon osia, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja tai korkeakouluopintoja, vaikka ne eivät olisikaan sisällöltään ammatillisia. Tällä tavoin mahdollistettaisiin muun muassa ammatillisen perustutkinnon ja ylioppilastutkinnon suorittaminen yhtä aikaa tai nopeutettaisiin siirtymistä jatko-opintoihin korkea-asteelle. Valinnaiset ammatilliset tutkinnon osat voisivat olla myös paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia tai työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvia yksilöllisiä tutkinnon osia kuten nykyisinkin. Erillisistä vapaasti valittavista tutkinnon osista luopuminen yksinkertaistaisi ammatillisten perustutkintojen muodostumissääntöjä ja helpottaisi näin yksilöllisten opintopolkujen rakentamista.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan valtuutussäännöstä, jonka nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin tutkinnon muodostumisesta 1 momentissa tarkoitetuista erityyppisistä tutkinnon osista sekä yhteisten tutkinnon osien laajuudesta osaamispisteinä ja niihin kuu-

luvista osa-alueista. Lisäksi asetuksella säädettäisiin sekä yhteisten tutkinnon osien että niiden osa-alueiden pakollisuudesta ja valinnaisuudesta.

Valtioneuvoston asetukseen ehdotetun sääntelyn mukaan ammatillinen perustutkinto muodostuisi erityyppisistä tutkinnon osista siten, että osaamispisteinä mitoitettuun 180 osaamispisteen laajuiseen ammatilliseen perustutkintoon sisältyisi ammatillisia tutkinnon osia 145 osaamispistettä ja yhteisiä tutkinnon osia 35 osaamispistettä. Yhteisten tutkinnon osien laajuus säilyisi ennallaan. Ammatillisten tutkinnon osien osuus puolestaan lisääntyisi hieman, kun aiemmat 10 osaamispisteen laajuiset vapaasti valittavat tutkinnon osat sisällytettäisiin osaksi ammatillisia tutkinnon osia. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin myös yhteisten tutkinnon osien laajuudesta osaamispisteinä. Koska nykyisen sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osaan sisältyvä osaaminen sisällytettäisiin kolmeen yhteiseen tutkinnon osaan, yhteisten tutkinnon osien osaamispisteet määriteltäisiin uudelleen. Tässä yhteydessä otettaisiin huomioon myös kansainvälisen aikuistutkimuksen eli PIAACin tuloksista nouseva tarve kehittää erityisesti luku- ja numerotaitoja sekä tietoteknisiä taitoja. Tämä lisäisi viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen ja matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen painoarvoa yhteisissä tutkinnon osissa.

Yhteisiin tutkinnon osiin sisältyisi osa-alueina edelleen muun muassa äidinkielen, toisen kotimaisen kielen, vieraiden kielten, kulttuurien tuntemuksen, matematiikan, fysiikan, kemian, tieto- ja viestintätekniikan, yhteiskuntatietojen ja -taitojen, työelämätietojen ja -taitojen, työkyvyn ylläpitämisen, liikunnan ja terveystiedon, yrittäjyyden, etiikan, psykologian, kestävän kehityksen sekä taiteen ja kulttuurin osaamista, jotta tutkinnon osat antaisivat valmiuksia jatko-opintoihin ja elinikäiseen oppimiseen. Yhteiset tutkinnon osat sekä niiden osa-alueet ja osaamistavoitteet määriteltäisiin kuitenkin niin, että ne olisivat osaamisperusteisia. Yhteisten tutkinnon osien aiempaa vahvempi osaamisperusteinen määrittely edistäisi etenkin epävirallisen ja arkioppimisen tunnistamista. Lisäksi se helpottaisi yhteisten tutkinnon osien toteuttamista ammatillisten tutkinnon osien yhteydessä. Yhteisten tutkinnon osien toteuttaminen ammatillisten tutkinnon osien yhteydessä auttaisi opiskelijoita ymmärtämään yhteisten tutkinnon osien merkityksen työelämässä ja motivoisi opiskelemaan niitä.

Viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen, matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen ja yhteiskunta- ja työelämäosaamisen tutkinnon osat olisivat kaikki pakollisia. Ne voisivat kuitenkin sisältää sekä pakollisia että valinnaisia osa-alueita. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin kaikille ammatillisen perustutkinnon suorittajille pakolliset yhteisten tutkinnon osien osa-alueet. Tutkinnon suorittajan valinnanmahdollisuudet säilyisivät nykyisen laajuisina, mutta rakentuisivat kunkin yhteisen tutkinnon osan sisään.

Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteissa yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden osaamistavoitteet sekä mitoituksen osaamispisteinä. Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteissa myös, mitkä yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden osaamistavoitteet ovat pakollisia kaikille tutkinnon suorittajille, ja mikä on näiden pakollisten osaamistavoitteiden laajuus osaamispisteinä. Lisäksi osa-alueilla voisi olla valinnaisia osaamistavoitteita, joista tutkinnon suorittaja voisi valita tavoitteitaan tukevat tai muutoin kiinnostavat osaksi tutkintoaan.

14 §. *Valmentavien koulutusten muodostuminen***.** Pykälässä säädettäisiin valmentavien koulutusten muodostumisesta. Valmentavat koulutukset sisältäisivät koulutuksen osia. Koulutuksen osat olisivat ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen tavoitteisiin perustuvia osaamiskokonaisuuksia. Säännök-

seen ehdotetaan myös valtuutussäännöstä, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin valmentaviin koulutuksiin kuuluvista koulutuksen osista.

15 §. *Tutkinnon perusteet.* Pykälässä säädettäisiin tutkinnon perusteista, niiden sisällöstä ja tutkinnon perusteiden valmistelusta. Pykälän 1 momentin mukaan Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteet kullekin lain 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvalle tutkinnolle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Opetushallituksen päätösvaltaan kuuluvista asioista, joista Opetuksenhallituksen tulee määrätä tutkinnon perusteissa. Ehdotetun pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan tutkinnon perusteissa määrättäisiin nykytilaa vastaavalla tavalla tutkintonimikkeet. Ammatillisissa perustutkinnoissa käytettäisiin aina tutkintonimikkeitä. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa tutkintonimikkeitä käytettäisiin silloin, kun se olisi tarkoituksenmukaista ja tutkintonimikkeet antaisivat lisäinformaatiota joko työ- ja elinkeinoelämälle tai tutkinnon suorittajalle.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan tutkinnon perusteissa määrättäisiin tutkintojen mahdolliset osaamisalat. Osaamisaloja käytettäisiin silloin, kun se on työelämän tai tutkintojen muodostumisen selkeyden kannalta tarpeellista. Jos osaamisaloja käytetään, niitä tulee olla aina vähintään kaksi.

Ehdotetun pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteissa tutkinnon muodostumisesta siltä osin, kuin siitä ei säädettäisi lain 13 §:ssä tai sen nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa. Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteissa, mitä yksittäisiä tutkinnon osia kuhunkin tutkintoon sisältyy. Tutkintoon sisältyvillä tutkinnon osilla tarkoitettaisiin kaikkia tutkinnon perusteissa määrättäviä pakollisia ja valinnaisia tutkinnon osia, joista tutkinto voi rakentua. Tietty tutkinnon osa voisi kuulua vain yhteen yksittäiseen tutkintoon tai olla yhteinen useille tutkinnoille.

Opetushallitus määräisi myös lain 13 §:ää täydentäen niin sanotun tutkinnon muodostumissäännön eli sen, mitkä pakolliset ja valinnaiset tutkinnon perusteisiin kuuluvat tutkinnon osat tulee suorittaa, jotta opiskelijalle voidaan antaa tutkintotodistus. Tutkinnon muodostumissääntöjen yhteydessä voitaisiin tarvittaessa määrätä myös tutkinnon osien suorittamisjärjestyksestä, jos tietty osaamistaso on välttämätön edellytys jonkin tutkinnon osan suorittamiseksi.

Ehdotetun pykälän 2 momentin 3 kohdan säännöksen mukaan Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteissa tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden laajuudesta osaamispisteinä siltä osin, kuin näistä ei säädetä 13 §:n nojalla annetulla asetuksella. Yhteisten tutkinnon osien laajuudesta, kuhunkin yhteiseen tutkinnon osaan sisältyvistä osa-alueista sekä yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden pakollisuudesta ja valinnaisuudesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella lain 13 §:n 3 momentin valtuutussäännöksen nojalla. Valtioneuvoston asetuksella ei kuitenkaan säädettäisi yhteisiin tutkinnon osiin kuuluvien osa-alueiden laajuudesta. Opetushallitus määräisi tutkinnon perusteissa yksittäisten ammatillisten tutkinnon osien sekä yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden laajuudet osaamispisteinä. Ammatillisissa tutkinnon osissa Opetushallitus ei määräisi tutkinnon osaa pienempien kokonaisuuksien laajuuksista osaamispisteinä.

Ehdotetun pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan tutkinnon perusteissa määrättäisiin ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset sekä yhteisten tutkinnon osien osaamistavoit-

teet. Lisäksi tutkinnon perusteissa määrättäisiin tutkinnon osissa vaadittavan osaamisen arvioinnista, kuten ammattitaidon osoittamistavoista, arvioinnin kohteista ja arviointikriteereistä.

Pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan Opetushallituksen olisi määrättävä tutkinnon perusteissa myös se, miltä osin 56 §:n 2 momentissa tarkoitettu mukauttaminen ja 57 §:n 1 momentissa tarkoitettu poikkeaminen ei ole mahdollista.

Ammatilliset perustutkinnot ovat lukion ohella perusasteen päättävien nuorten ensisijainen koulutusväylä, joten on tärkeää, että kaikki ammatillisen perustutkinnon ja lukion oppimäärän suorittaneet saavat yhtä vahvan osaamispohjan työelämään siirtymistä tai toisen asteen jälkeisiä jatko-opintoja varten riippumatta siitä, mitä ja missä he opiskelevat. Tästä syystä pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että Opetushallituksen tulisi laatia ammatillisten perustutkintojen perusteet siten, että tutkinnot vastaavat laajuudeltaan lukiolain (629/1998) 7 §:ssä säädetyn kolmivuotisen lukion oppimäärän laajuutta. Ammatillisten perustutkintojen laajuus olisi siis 180 osaamispistettä riippumatta mahdollisista vaihteluista eri toimialojen osaamistarpeissa.

Pykälän 4 momentissa velvoitettaisiin Opetushallitus valmistelemaan tutkinnon perusteet yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Säännös on uusi, mutta ei tosiasiallisesti muuttaisi nykykäytäntöä, jossa tutkinnon perusteiden valmistelu on tehty laajassa sidosryhmäyhteistyössä. Lisäksi Opetushallituksen olisi tutkinnon perusteita valmistellessaan tehtävä yhteistyötä asianomaisen työelämätoimikunnan kanssa, jotta työelämätoimikunnilla olisi myös käytännössä mahdollisuus hoitaa niille 26 §:n 1 momentin 2 kohdassa määriteltyä tehtävää.

16 §. *Valmentavan koulutuksen perusteet***.** Pykälässä säädettäisiin valmentavan koulutuksen perusteista. Pykälän 1 momentin mukaan Opetushallitus määräisi nykytilaa vastaavalla tavalla koulutusten perusteet. Koulutuksen perusteet määrättäisiin erikseen ammatilliseen koulutukseen valmentavalle koulutukselle sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavalle koulutukselle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Opetushallituksen päätösvaltaan kuuluvista asioista, joista Opetushallituksen tulee määrätä koulutuksen perusteissa. Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan koulutuksen perusteissa määrättäisiin koulutuksen osien pakollisuus ja valinnaisuus sekä koulutuksen osien laajuus osaamispisteinä siltä osin kuin näistä ei säädetä 14 §:n nojalla annetulla asetuksella. Säännöksen 2 kohdan mukaan Opetushallitus päättäisi myös koulutuksen osien osaamistavoitteet ja osaamisen arvioinnin eli arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit.

17 §. *Tutkintojen nimien ja tutkintonimikkeiden suojaaminen.* Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavalla tavalla tutkintojen nimien ja tutkintonimikkeiden suojaamisesta. Suojaamisen kohteena olisivat sekä tutkinnon nimi että siihen liittyvä tutkintonimike tai tutkintonimikkeet. Pykälässä myös määriteltäisiin tutkintonimike nimikkeeksi, jota voi käyttää suoritettuaan hyväksytysti tutkintonimikkeen käyttöön oikeuttavan tutkinnon. Tutkintojen nimistä säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella, tutkintonimikkeistä puolestaan Opetushallituksen määräyksellä tutkinnon perusteissa.

18 §. *Jatko-opintokelpoisuus.* Pykälässä todettaisiin ammatillisten tutkintojen yleinen jatko-opintokelpoisuus. Säännös olisi informatiivinen, eikä sillä muutettaisi yliopistolaissa ja ammattikorkeakoululaissa säädettyä tutkintojen jatko-opintokelpoisuutta. Yliopistolain 37 §:n 1 momentin mukaan pelkästään alempaan korkeakoulututkintoon tai sekä alempaan että ylem-

pään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavat aikaisemmat opinnot taikka ammattitutkinnon, erikoisammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon. Vastaavasti yleisestä jatko-opintokelpoisuudesta säädetään ammattikorkeakoululain 25 §:n 1 momentissa, jonka mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi se, joka on suorittanut ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon, erikoisammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon.

19 §. *Oikeus osallistua ylioppilastutkintoon.* Pykälässä todettaisiin ammatillisen tutkinnon suorittajan tai tutkinnon suorittaneen oikeus osallistua ylioppilastutkintoon. Säännös olisi informatiivinen, sillä oikeudesta osallistua ylioppilastutkintoon säädettäisiin edelleen lukiolaissa.

Ammatillisen perustutkinnon ja lukiokoulutuksen yhdistäminen eli niin sanotun kaksoistutkinnon suorittaminen olisi mahdollista jatkossakin nykyisen käytännön mukaisesti. Ammatillisen koulutuksen järjestäjä voisi ehdotetun 108 §:n mukaisesti hankkia lukio-opintojen opetuksen lukiokoulutuksen järjestäjältä. Suoritetut lukio-opinnot luettaisiin osaksi ammatillista perustutkintoa osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen kautta.

20 §. *Kokeilu.* Ehdotetun 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö tai Opetushallitus päättäisi tässä laissa tarkoitettujen tutkintojen ja koulutuksen kehittämiseksi tarpeellisen kokeilun järjestämisestä.

Pykälän 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voitaisiin säätää, että ehdotetun lain 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen lisätään kokeilua varten tutkintoja määräajaksi. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä olisi mahdollista kokeilla uusia valmentavia koulutuksia. Näiden kokeilututkintojen tai kokeiltavien valmentavien koulutusten järjestämiseen koulutuksen järjestäjälle myönnettäisiin 3 momentin perusteella määräaikainen lupa. Määräajaksi tutkintorakenteeseen lisättävän tutkinnon tai uuden valmentavan koulutuksen laajuus ja muodostuminen voisi poiketa ehdotetun lain 10 ja 11 §:ssä sekä 13 ja 14 §:ssä säädetystä.

Opetushallituksen päätöksellä voitaisiin käynnistää kokeilu, jossa voidaan poiketa tutkintojen ja koulutuksen perusteista, tutkinnon osaamisaloista tai tutkintonimikkeistä. Tutkinnon perusteista tai valmentavan koulutuksen perusteista poikkeaminen tarkoittaisi lupaa poiketa niistä asioista, joista Opetushallitus 15 ja 16 §:n mukaan määrää tutkintojen tai valmentavan koulutuksen perusteissa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi nykytilaa vastaavasti, että kokeilussa suoritettavan tutkinnon tulisi kuitenkin aina olla tavoitteiltaan ja sisällöiltään sellainen, että tutkinnon edellyttämä osaaminen ja ammattitaito sekä kelpoisuus jatko-opintoihin saavutetaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti, että kokeiluun osallistuvat koulutuksen järjestäjät valittaisiin hakemuksesta. Kokeiluun otettaisiin mukaan tarvittava määrä koulutuksen järjestäjiä siten, että kokeilulle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Valinnassa otettaisiin huomioon koulutuksen järjestäjien alueellinen ja kielellinen edustavuus, jos se kokeilun laajuus ja tavoitteet huomioon ottaen on perusteltua. Säännöksen mukaan kokeilulupa voitaisiin myöntää sellaiselle koulutuksen järjestäjälle, jolla on edellytykset toteuttaa kokeilu sen tavoitteita vastaavalla tavalla ja tutkinnon suorittajien tai opiskelijoiden oikeuksia vaarantamatta. Kokeilulupa voitaisiin myöntää vain sellaiselle koulutuksen järjestä-

jälle, jolla jo on laissa tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa. Säännöksen mukaan kokeilulupa myönnettäisiin nykykäytäntöä vastaavasti aina määräajaksi, kuitenkin enintään kuudeksi vuodeksi.

Kokeilun toteuttaminen edellyttää yleensä sitä, että kokeilua varten määrätään erilliset tutkinnon tai koulutuksen perusteet. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että Opetushallitus määrää kokeilussa noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet.

3 luku. Tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen

21 §. *Tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että tässä laissa tarkoitettujen ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen edellyttää tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaa. Tutkintojen ja koulutuksen järjestäjinä voisivat olla nykytilaa vastaavalla tavalla kunnat, kuntayhtymät, valtio sekä yksityiset yhteisöt ja säätiöt. Luvan tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen myöntäisi hakemuksesta opetus- ja kulttuuriministeriö. Koulutuksen järjestäjä voisi järjestää myös muuta kuin tässä laissa tarkoitettua koulutusta.

Jatkossa ammatillisen osaamisen hankkimista, osoittamista ja todentamista säänneltäisiin yhdellä ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvalla. Nykyisistä erillisistä ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvista luovuttaisiin. Kaikki ammatillisten tutkintojen ja tässä laissa tarkoitetun ammatillisen koulutuksen järjestäjät tarvitsisivat järjestämisluvan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavalla tavalla, että tässä laissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Tutkintojen ja koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksessa päättäisi opetus- ja kulttuuri ministeriö noudattaen lain 22-24 §:iä eli samoja periaatteita, mitä muista koulutuksen järjestäjistä säädetään.

22 §. *Tutkintojen järjestämis- ja koulutustehtävä***.** Järjestämisluvalla myönnettäisiin koulutuksen järjestäjälle tutkintojen myöntämistehtävä ja koulutuksen järjestämistehtävä, joita kutsuttaisiin koulutustehtäväksi. Järjestämisluvassa määrättäisiin ne tutkinnot, jotka koulutuksen järjestäjän koulutustehtävä kattaa. Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan järjestämisluvassa määrättäisiin tutkinnot, joita koulutuksen järjestäjällä on oikeus myöntää ja joihin valmistavaa tutkintokoulutusta se voi antaa. Nykytilasta poiketen järjestämislupa oikeuttaisi kunkin luvassa mainitun tutkinnon osalta tutkinnon myöntämiseen, osaamisen osoittamiseksi tarvittavien näyttöjen järjestämiseen sekä tutkinnon suorittamiseksi tarvittavan tutkintokoulutuksen järjestämiseen.

Järjestämisluvan mukainen koulutustehtävä koskisi ensisijaisesti omaehtoista koulutusta ja työvoimakoulutuksena järjestettävää koulutusta voitaisiin järjestää luvan mukaisen koulutustehtävän puitteissa järjestämislupaan sisältyvän määräyksen perusteella. Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan järjestämisluvan mukainen koulutustehtävä voitaisiin kuitenkin rajata koskemaan vain työvoimakoulutuksena järjestettävää koulutusta. Ehdotettu poikkeussäännös mahdollistaisi sen, että järjestäjät voisivat halutessaan hakea ainoastaan työvoimakoulutuksen koulutustehtävää. Koulutustehtävä voitaisiin rajata koskemaan ainoastaan työvoimakoulutusta myös silloin, jos se olisi perusteltua ehdotetun 23 §:n mukaiset järjestämisluvan myöntämisedellytykset huomioiden.

Pääsäännön mukaan järjestämislupa myönnettäisiin aina tiettyihin tutkintoihin ja niihin valmistavaan tutkintokoulutukseen. Järjestämislupa voitaisiin kuitenkin nykytilaa vastaavalla tavalla myöntää myös eräisiin valtionosuusrahoitteisiin ammattiin valmistaviin koulutuksiin, joiden osalta tutkintorakenteessa ei ole ammatillista tutkintoa. Näitä ovat ansio- ja liikennelentäjän ammattiin valmistava koulutus, lennonjohtajakoulutus sekä kaupunkiraideliikenteen kuljettajien koulutus, joita koskeva säännös olisi pykälän 1 momentissa. Näiden koulutusten järjestämiseen saattaa liittyä myös muiden viranomaisten myöntämiä lisäedellytyksiä. Esimerkiksi lentokoulutuksen tai siihen liittyvän teoriakoulutuksen järjestäminen edellyttää aina koulutuksen antajalta myös Liikenteen turvallisuusviraston myöntämää lentokoulutuslupaa.

Voimassa olevien säännösten mukaan ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvassa määrätään oikeudesta järjestää koulutusta oppisopimuskoulutuksena. Lisäkoulutuksen järjestämisluvassa puolestaan määrätään oppisopimusten määrästä. Nykyisen käytännön mukaan koulutuksen järjestäjä on voinut järjestää oppisopimuskoulutusta kaikilla koulutusaloilla, jos järjestäjällä on ollut oppisopimuskoulutuksen järjestämislupa. Ehdotetun säännöksen mukaan oppisopimuskoulutuksen järjestämistä ei enää erikseen säänneltäisi järjestämisluvassa, vaan lupa järjestää oppisopimuskoulutusta sisältyisi suoraan luvan mukaiseen koulutustehtävään. Koulutuksen järjestäjä voisi järjestää oppisopimuskoulutusta ainoastaan koulutustehtävänsä mukaisissa tutkinnoissa. Jatkossa koulutuksen järjestäjä ei voisi järjestää eikä myöskään hankkia toiselta järjestäjältä tai muulta taholta sellaiseen tutkintoon johtavaa oppisopimuskoulutusta, joka ei sisälly järjestäjän luvan mukaiseen koulutustehtävään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin järjestämislupaan sisältyvistä tarpeellisista määräyksistä. Ehdotetun säännöksen mukaan järjestämislupa sisältäisi tarpeelliset määräykset valmentavista koulutuksista, työvoimakoulutuksesta, vankien koulutuksesta, opetus- ja tutkintokielestä, koulutuksen järjestäjän ensisijaisesta toiminta-alueesta sekä opiskelijavuosien vähimmäismäärästä.

Valmentavien koulutusten, työvoimakoulutuksen ja vankeinkoulutuksen tehtävät olisivat erikseen haettavia tehtäviä, sillä nämä tehtävät edellyttävät koulutuksen järjestäjältä erityisosaamista. Ministeriön myöntämä työvoimakoulutustehtävä olisi edellytys sille, että koulutuksen järjestäjälle voitaisiin myöntää rahoitusta työvoimakoulutuksen järjestämistä varten. Työvoimakoulutustehtävän puitteissa opetus- ja kulttuuriministeriö huolehtisi siitä, että työvoimakoulutusta järjestävien koulutuksen järjestäjien verkko kattaa maan tarpeet ja että järjestäjillä on riittävät edellytykset ja erityisosaaminen ammatillisen koulutuksen järjestämiseen työvoimakoulutuksena.

Järjestämisluvassa määrättäisiin myös opetus- ja tutkintokielestä. Ehdotetun 59 §:n mukaan järjestämisluvassa määrätty opetus- ja tutkintokieli on suomi tai ruotsi taikka kaksikielisillä koulutuksen järjestäjillä suomi ja ruotsi. Näiden lisäksi järjestämisluvassa määrättynä tutkintokielenä voisi olla myös muu kieli.

Jatkossa koulutustehtävässä määrättäisiin koulutuksen järjestäjälle toiminta-alue, jonka koulutustarpeeseen koulutuksen järjestäjän tulisi ensisijaisesti vastata. Toiminta-alueella koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuus järjestää tutkintoja ja koulutusta. Toiminta-alue voisi olla yksittäinen kunta, useamman kunnan kokonaisuus, maakunta tai useita maakuntia. Osalla järjestäjistä toiminta-alue voisi olla koko valtakunta, jos järjestäjä on erikoistunut esimerkiksi

yhteen alaan tai asiakasryhmään. Joustavan koulutustarpeisiin vastaamisen vuoksi koulutuksen järjestäjä voisi kuitenkin järjestää tutkintoja ja koulutusta toiminta-alueensa lisäksi myös muualla. Koulutusta ja tutkintoja voitaisiin järjestää myös ulkomailla tilauskoulutuksena. Toiminta-alueen määrittämistä uudella tavalla puoltaa osaltaan se, että ammatillista koulutusta voidaan järjestää enenevässä määrin työpaikoilla ja digitaalisissa oppimisympäristöissä koulutuksen järjestäjän oppilaitosten ja toimipisteiden ohella. Koulutus on siten vähemmän sidoksissa järjestäjän oppilaitosten ja toimipisteiden fyysiseen sijaintiin. Lisäksi voitaisiin nykyistä kattavammin huolehtia siitä, että eri alojen koulutustarjontaa olisi maan eri osissa työelämän tarpeiden mukaisesti. Koulutuksen järjestäjä voisi näin lupansa puitteissa kohdentaa joustavasti tutkintojen ja koulutuksen tarjontaa vastaamaan kulloistakin osaamis- ja koulutustarvetta ja erilaisten asiakkaiden tarpeita.

Järjestämisluvassa määrättäisiin myös koulutuksen järjestäjän opiskelijavuosien vähimmäismäärä. Opiskelijavuoden määritelmä olisi opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksesta annetun lain ehdotetussa uudessa 32 b §:ssä. Mainitun lain ehdotetun 32 c §:n 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi vuosittain koulutuksen järjestäjän varainhoitovuoden tavoitteellisten opiskelijavuosien määrän. Tavoitteellinen opiskelijavuosien määrä ei voisi alittaa koulutuksen järjestämisluvassa määrättyä opiskelijavuosien vähimmäismäärää. Järjestämisluvassa määrätyllä opiskeluvuosien vähimmäismäärällä luotaisiin ennakoitavat puitteet koulutuksen järjestäjän toiminnan volyymille.

Järjestämisluvassa voitaisiin tarvittaessa määrätä muista tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvistä ehdoista, oikeuksista ja kehittämistehtävistä. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi tehtävät, jolla edistettäisiin toimiala- tai tutkintokohtaista valtakunnallista kehittämistä sekä koulutuksen järjestäjien yhteistyötä. Kehittämistehtävä voisi lisäksi liittyä esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten koulutuksen kehittämiseen tai työelämän kehittämiseen.

Järjestämisluvassa voitaisiin määrätä myös velvoitteista. Koulutuksen järjestäjän velvollisuudeksi voitaisiin määrätä vaativasta erityisestä tuesta sekä siihen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä huolehtiminen. Järjestämisluvassa voitaisiin määrätä myös muista velvoitteista, jos koulutuksen saatavuuden turvaaminen tai muut tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvät syyt sitä edellyttävät. Tällaisia velvoitteita voisivat olla esimerkiksi tietyn tutkinnon järjestäminen, tai velvoite järjestää koulutusta perusopetuksen päättäneille. Velvoitteita määrättäisiin lähtökohtaisesti silloin kun muilla toimilla ei voida katsoa voitavan turvata esimerkiksi tietyn tutkinnon ja siihen valmistavan koulutuksen riittävää tarjontaa tai jos koulutustarjonta ei olisi riittävää turvaamaan perusopetuksen päättäneiden koulutukseen pääsyä toisen asteen koulutukseen.

Luvassa erikseen määrättyjen tutkintojen ja koulutusten lisäksi koulutuksen järjestäjä voisi lupansa nojalla järjestää myös koulutustehtäväänsä liittyvää muuta 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua ammatillista koulutusta eli ei-tutkintotavoitteista muuta ammatillista koulutusta. Yksistään tällaisen muun ammatillisen koulutuksen järjestämistä varten lupaa ei voitaisi myöntää, vaan muun ammatillisen koulutuksen järjestämisen tulisi aina liittyvä koulutuksen järjestäjälle määrättyyn tutkintojen myöntämisen ja tutkintokoulutuksen järjestämisen koulutustehtävään. Tämä edellyttäisi, että osan nykyisistä ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjistä tulisi arvioida toimintansa jatkamista, esimerkiksi laajentamalla koulutustehtäväänsä kattamaan myös tutkintojen järjestämisen. Muussa tapauksessa niiden oikeus järjestää valtionosuusrahoitteista koulutusta päättyisi lain voimaan tullessa.

23 §. *Tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvan myöntämisedellytykset*. Pykälässä säädettäisiin tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvan myöntämisen edellytyksistä. Järjestämislupa myönnettäisiin nykyiseen tapaan hakemuksesta. Hakija määrittelisi hakemansa koulutustehtävän ja kuvaisi koulutustarpeen ja edellytyksensä koulutustehtävän hoitamiseksi.

Järjestämisluvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että hakemuksessa tarkoitettu tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen vastaa valtakunnalliseen tai toimialakohtaiseen tai alueelliseen osaamis- ja koulutustarpeeseen. Tarpeen arvioinnissa otettaisiin huomioon valtakunnalliset koulutustarve-ennakoinnit ja koulutuksen saavutettavuus. Arvioinnissa kiinnitettäisiin huomiota muun muassa väestö- ja opiskelijapohjaan, työvoiman tarpeeseen ja osaamistarpeisiin, ja siinä otettaisiin lisäksi huomioon alueiden väliset erot ja elinkeinorakenteen muutokset, koulutukseen hakeutuminen ja alueella jo oleva koulutustarjonta. Tutkintoja tai koulutusta ei saisi jatkossakaan järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö koulutuksen järjestäjälle voisi syntyä toiminnasta ylijäämää. Sen ei kuitenkaan tulisi tuottaa taloudellista etua osakeyhtiön osakkeenomistajalle tai muulle toimintaan osallistuvalle tai sitä ylläpitävälle, vaan varat on käytettävä ammatillisen koulutuksen järjestämisen, kehittämiseen ja siihen liittyviin investointeihin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, jotka hakijan tulisi täyttää järjestämisluvan myöntämiseksi. Momentissa säädetyillä järjestämisluvan myöntämisedellytyksillä huolehdittaisiin siitä, että luvan saaneella on riittävä osaaminen ja voimavarat sekä riittävän laajat työelämäyhteydet koulutustehtävän menestyksekkääksi hoitamiseksi. Valtionosuusrahoitteinen tutkintojen järjestäminen ja koulutus on toteutettava laadukkaasti, vaikuttavasti ja tuloksellisesti.

Taloudellisten edellytysten näkökulmasta olisi keskeistä, että hakijalla olisi tarvittava maksuvalmius sekä vakavaraisuus, jotta se kykenee tarjoamaan laadukasta koulutusta, kehittämään toimintaansa ja sekä tekemään toimintaedellytysten ylläpitämiseksi tarvittavia investointeja ja selviytymään yllättävistä kustannusvaikutuksia aiheuttavista muutostilanteista, kuten esimerkiksi kohtuullisista opiskelijamäärien vaihteluista.

Toiminnallisten edellytysten täyttymiseksi hakijalla tulisi olla koulutustehtävän tuloksellisen, vaikuttavan ja laadukkaan hoitamisen kannalta tarvittava kelpoisuusehdot täyttävä opetushenkilöstö, ajanmukaiset osaamisperusteisen ja asiakaslähtöisen toiminnan vaatimukset täyttävät pedagogiset prosessit ja tukiprosessit sekä koulutustehtävän hoitamiseksi tarkoituksenmukaiset oppimisympäristöt. Lisäksi hakijalla tulee olla tarvittavaa ammatillista asiantuntemusta tutkintojen järjestämiseen. Tämä tarkoittaa, että hakijan on kyettävä osoittamaan, että sillä on riittävä tutkintojärjestelmään ja järjestämiinsä tutkintoihin liittyvä asiantuntemus ja työelämäyhteydet. Hakijan pitää pystyä myös osoittamaan että sillä on edellytykset toiminnan laadun varmistamiseen ja parantamiseen. Hakijalla tulisi olla käytettävissä myös koulutustehtävän laajuuden ja luonteen edellyttämät tilat, välineet ja oppimisympäristöt.

Lupien myöntämiseen liittyy aina opetus- ja kulttuuriministeriön harkintaa. Harkinta ei kuitenkaan ole täysin vapaata, vaan opetus- ja kulttuuriministeriö huolehtii pykälän 3 momentin mukaan järjestämislupia myöntäessään siitä, että järjestämisluvat muodostavat kokonaisuuden, joka varmistaa ammatillisen koulutuksen riittävän saatavuuden.

Pykälän 4 momentissa olisi asetuksenantovaltuus, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin järjestämisluvan hakemiseen liittyvistä menettelyistä, hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä sekä edellä kuvatuista järjestämisluvan myöntämisen tarkemmista edellytyksistä. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 25 §:n mukaan lupaa toimia ammatillisen koulutuksen järjestäjänä tulee hakea viimeistään vuotta ennen opetuksen suunniteltua aloittamista. Ministeriö voi tarvittaessa ottaa käsiteltäväksi myös tätä myöhemmin tehdyn hakemuksen. Lupahakemuksessa tulee esittää selvitys koulutuksen tarpeellisuudesta sekä muiden luvan myöntämisedellytysten täyttymisestä. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää myös muun viranomaisen lausunnon pyytämisestä. Tarkoituksena on, että lupahakemusta käsiteltäessä työelämätoimikunnalta pyydettäisiin lausuntoa tutkintojen järjestämisen edellytyksistä. Muun viranomaisen lausunto voisi olla tarpeen myös esimerkiksi silloin, kun koulutustehtävää haetaan työvoimakoulutukseen.

24 §. *Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen.* Järjestämisluvan muuttamisesta tai peruuttamisesta päättäisi opetus- ja kulttuuriministeriö. Tavallisesti järjestämislupaa muutettaisiin tai se peruutettaisiin koulutuksen järjestäjän hakemuksesta.

Ministeriö voisi kuitenkin eräissä tilanteissa muuttaa järjestämislupaa viranomaisaloitteisesti. Ilman hakemusta voitaisiin muuttaa järjestämisluvassa määrättävää koulutustehtävää sekä muita määräyksiä muun muassa silloin, jos koulutustarjonta merkittävästi poikkeaa koulutustarpeista. Tällainen tilanne voi syntyä, mikäli koulutustarve merkittävästi muuttuu siitä, kun lupa on myönnetty tai lupaa myönnettäessä tehty koulutustarvearvio eroaa olennaisesti toteumatietoihin perustuvasta osoitetusta tarpeesta, esimerkiksi koulutukseen hakeneiden opiskelijoiden määrästä.

Lisäksi koulutustehtävää voisi muuttaa yksipuolisella päätöksellä, jos koulutuksen järjestämiseen taikka yleisiin taloudellisiin toimintaedellytyksiin liittyvät erityiset syyt sitä edellyttävät. Järjestämisluvan muuttaminen voi liittyä myös esimerkiksi tilanteisiin, joissa ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkossa tapahtuu muutoksia, joilla on laajoja alueellisia tai valtakunnallisia vaikutuksia ammatillisen koulutuksen järjestämiseen. Samoin lupaa voitaisiin muuttaa, jos yksittäisen koulutuksen järjestäjän edellytykset järjestää esimerkiksi tiettyjä tutkintoja tai niihin valmistavaa tutkintokoulutusta tai ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta ovat merkittävästi alentuneet. Tilanne voi syntyä, jos koulutuksen järjestäjä ei noudata tutkinnon tai koulutuksen järjestämisessä Opetushallituksen määräämiä tutkinnon tai koulutuksen perusteita taikka jos sen tilat ja henkilöstön kelpoisuus eivät joiltakin osin enää täytä määrätyn tutkinnon, tutkintokoulutuksen taikka ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen laadukkaan toteuttamisen edellytyksiä. Tällöin lupaa voitaisiin arvioida uudelleen tiettyjen määräysten osalta, kuitenkaan peruuttamatta koko tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaa.

Edellä kuvatun lisäksi julkisen talouden sopeuttamisesta johtuva ammatillisen koulutuksen rahoituksen vähentäminen voi johtaa tilanteeseen, jossa koulutuksen järjestäjän edellytykset laadukkaan koulutuksen järjestämiseen heikkenevät. Koulutuksen järjestäjän koulutustehtävää voitaisiin tuolloin muuttaa esimerkiksi siten, että jonkin tutkinnon tai tutkintojen koulutus lakkaa. Vastaavasti muutos voisi koskea muuta koulutuksen järjestämisluvassa määrättyä asiaa, kuten rahoituksen määräytymisen perusteena käytettävää opiskelijavuosien vähimmäismäärää.

Koulutuksen järjestäjän olisi täytettävä järjestämisluvan myöntämisedellytykset myös luvan myöntämisen jälkeen. Jos koulutuksen järjestäjän toiminta ei täyttäisi enää järjestämisluvan myöntämisedellytyksiä, järjestämislupa voitaisiin peruuttaa. Lisäksi koulutuksen järjestäjän

toiminnassa ilmenevät olennaisesti lainvastaiset menettelytavat voisivat olla perusteena järjestämisluvan peruuttamiseen. Lupa voitaisiin peruuttaa myös, jos koulutusta ei enää järjestetä. Koulutuksen järjestäjän kuulemisesta ja muusta menettelystä koulutuksen järjestämislupia muutettaessa tai peruuttaessa säädetään yleislakina hallintolaissa (434/2003). Lupien myöntämisessä ja peruuttamisessa noudatettaisiin yleisiä hallinnon oikeusturvaperiaatteita kuten yhdenvertaisen kohtelun, suhteellisuuden ja tarkoitussidonnaisuuden periaatteita.

Koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksessa päättäisi opetus- ja kulttuuriministeriö noudattaen samoja periaatteita, mitä muista koulutuksen järjestäjistä pykälässä säädetään.

25 §. *Opetusta tukeva palvelu- ja tuotantotoiminta.* Pykälässä säädettäisiin, että koulutuksen järjestäjällä voisi olla nykytilaa vastaavalla tavalla myös sen koulutustehtävän mukaista opetusta tukevaa palvelu- ja tuotantotoimintaa. Toiminnan tarkoituksena olisi tarjota opiskelijoille työelämän toimintaympäristöjä mahdollisimman hyvin vastaava oppimisympäristö. Näissä koulutuksen järjestäjän työelämälähtöisissä oppimisympäristöissä opiskelijat perehtyivät ja harjoittelevat työelämän työ- ja toimintaprosesseja saavuttaakseen tutkinnon perusteissa määrätyt ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet joko kokonaan tai siinä määrin, että heillä on riittävät perusvalmiudet ja osaaminen työpaikalla järjestettävään koulutukseen joko koulutussopimuksella tai oppisopimuksella. Opetusta tukevaa palvelu- ja tuotantotoimintaa voisi olla esimerkiksi oppilaitoksen omassa ravintolassa, kampaamossa, autokorjaamossa, rakennustyömaalla, leipomossa, osuuskunnassa tai erilaisissa opiskelijoiden perustamissa harjoitusyrityksissä. Opetusta tukevasta ja siihen kiinteästi liittyvästä palvelu- tai tuotantotoiminnasta voitaisiin periä maksuja asiakkailta. Toiminnan tavoitteena ei kuitenkaan voisi olla voiton tavoittelu, eikä toiminta saisi häiritä kilpailtuja markkinoita.

26 §. *Työelämätoimikunnat.* Pykälässä säädettäisiin työelämätoimikunnista sekä niiden tehtävistä, asettamisesta ja jäsenistä sekä Opetushallituksen työelämätoimikuntiin liittyvästä päätösvallasta ja tehtävistä. Työelämätoimikunnat vastaisivat osin nykyisiä tutkintotoimikuntia, joista on säädetty aikuiskoulutuslain 7 §:ssä, mutta niillä ei olisi näyttötutkintojen järjestämissopimusten solmimisen tai tutkintojen myöntämisen ja todistusten antamisen kaltaisia hallinnollisia tehtäviä. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 a §:ssä säädetystä ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavasta toimielimestä lakisääteisenä toimielimenä luovuttaisiin. Tutkintojen ja koulutuksen järjestäjillä olisi kuitenkin edelleen lakisääteinen velvoite tehdä yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Työelämäyhteistyön muodot ja mahdolliset toimielimet olisivat järjestäjän päätettävissä.

Pykälän 1 momentin mukaan työelämätoimikunnat toimisivat Opetushallituksen yhteydessä. Niiden tehtävänä olisi momentin 1 kohdan mukaan osallistua näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen ja toimittaa tiedot havaitsemistaan puutteista opetus- ja kulttuuriministeriölle. Toimikunnat varmistaisivat näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatua seuraamalla ammatillisten tutkintojen järjestämistä valtakunnallisen palaute-, seuranta- ja arviointitiedon avulla. Tarvittaessa työelämätoimikunnat voisivat tehdä myös vierailukäyntejä varmistaakseen, että näytöt toteutetaan ja ammatillisten tutkinnon osien osaaminen arvioidaan lainsäädännön, tutkinnon perusteiden ja koulutuksen järjestäjän laatiman osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman mukaisesti. Mikäli työelämätoimikunnat huomaisivat puutteita näyttöjen toteutuksessa tai osaamisen arvioinnissa, ne toimittaisivat tiedon havaitsemistaan puutteista opetus- ja kulttuuriministeriölle, joka päättäisi tarvittavista toimenpiteistä.

Työelämätoimikunnat osallistuisivat näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen myös antamalla opetus- ja kulttuuriministeriön pyynnöstä lausunnon järjestäjäkohtaisista tutkinnoittain eriytyvistä osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmista näyttöjen toteuttamista ja ammatillisten tutkinnon osien arviointia koskevilta osin silloin, kun koulutuksen järjestäjä hakee uutta koulutuksen järjestämislupaa tai laajennusta olemassa olevaan järjestämislupaan tai määräaikaisen järjestämisluvan jatkamista. Työelämätoimikunnat antaisivat ministeriön pyynnöstä lausunnon edellä mainituista suunnitelmista myös silloin, kun koulutuksen järjestäjän toimintaedellytykset ovat selvästi heikentyneet ja on tarpeen harkita luvan muuttamista tai peruuttamista. Lausuntomenettelyn tarkoituksena on varmistaa, että työ- ja elinkeinoelämä ja tutkinnon suorittajat voivat luottaa näyttöjen kautta tapahtuvaan osaamisen arviointiin ja myönnettävien tutkintojen laatuun. Lisäksi tarkoitus on turvata tutkinnon suorittajien yhdenvertainen asema riippumatta siitä, missä osaaminen osoitetaan ja arvioidaan. Työelämätoimikunnat voisivat antaa suunnitelmista joko erillisen lausunnon tai kirjata näkemyksensä pöytäkirjaan, jonka ote toimitetaan tiedoksi opetus- ja kulttuuriministeriöön. Ministeriö ottaisi lausunnot huomioon uuden luvan, luvan laajennuksen tai määräaikaisen luvan jatkamisen edellytyksiä arvioidessa sekä järjestämisluvan muuttamisen tai peruuttamisen perusteita selvittäessään. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvista ottaen työelämätoimikunnan lausunnon ohella huomioon järjestämisluvan hakijan tai haltijan muut toiminnalliset edellytykset, taloudelliset edellytykset ja koulutustarpeen. Järjestämisluvan käsittelemisestä säädettäisiin 23 §:n 4 momentin nojalla tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan työelämätoimikunnat osallistuisivat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen, ammatillisten tutkintojen ja niiden perusteiden kehittämiseen yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen kanssa. Voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti opetus- ja kulttuuriministeriö vastaisi ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen ja ammatillisten tutkintojen kehittämisestä ja päättäisi ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta. Vastaavasti Opetushallitus vastaisi tutkintojen perusteiden kehittämisestä ja päättäisi niistä. Työelämätoimikunnat osallistuisivat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen, ammatillisten tutkintojen ja tutkintojen perusteiden kehittämiseen tekemällä Opetushallitukselle aloitteita toimialansa tutkintorakenteen tai tutkintojen perusteiden kehittämiseksi. Kehittämisehdotukset voisivat perustua esim. näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen liittyvän seurannan kautta saatuun palautteeseen tutkintorakenteen ja tutkintojen perusteiden toimivuudesta käytännössä tai toimikunnan jäsenten näkemyksiin työelämän muuttuvista osaamistarpeista. Työelämätoimikunnat eivät kuitenkaan tekisi varsinaista osaamis- tai koulutustarpeiden ennakointia, vaikka toimikunnissa voisi olla samoja jäseniä kuin opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman osaamisen ennakointifoorumin ennakointiryhmissä tai asiantuntijaverkostoissa.

Työelämätoimikunnat osallistuisivat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen, ammatillisten tutkintojen ja tutkinnon perusteiden kehittämiseen myös kommentoimalla toimialansa tutkinnon perusteita perusteiden valmisteluprosessin aikana ja antamalla lisäksi lausunnon toimialansa tutkintoja koskevista tutkintorakenteen muutosesityksistä ja tutkinnon perusteluonnoksista. Lisäksi työelämätoimikuntien jäseniä voisi olla jäsenenä Opetushallituksen asettamissa tutkinnon perusteita valmistelevissa ryhmissä silloin, kun se on tarkoituksenmukaista perusteita valmistelevan ryhmän asiantuntemuksen varmistamiseksi. Työelämätoimikunnat voisivat halutessaan osallistua myös oman toimialansa tutkintojen perusteiden toimeenpanon seuran-

taan, silloin kun työelämätoimikunnan tutkinnon perusteiden toimeenpanon seurantaa tehdään toimikunnan osaamis- ja toimialalla. Opetushallituksen tulisi huolehtia siitä, että se tekee sekä tutkintorakenteen muutosesityksiä että tutkinnon perusteita valmistellessaan yhteistyötä asianomaisen osaamis- ja toimialan työelämätoimikunnan kanssa.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan työelämätoimikunnat käsittelisivät myös 48 §:ssä tarkoitetut tutkinnon suorittajan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt vastaavalla tavalla kuin tutkintotoimikunnat tai ammattiosaamisen näyttöjen toimielimet nykyisin. Oikaisumenettelyä ja työelämätoimikunnan roolia siinä kuvataan tarkemmin 48 §:ssä ja sen yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan Opetushallitus päättäisi työelämätoimikuntien osaamis- ja toimialakohtaisesta työnjaosta ja asettaisi toimikunnat enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Kullekin toimikunnalle olisi määrätty niiden vastuulla olevat tutkinnot. Ammatillisten tutkintojen laaja-alaistumisen sekä yksittäisten tutkintojen määrän ja toimikuntien hallinnollisten tehtävien vähenemisen vuoksi työelämätoimikuntien osaamis- ja toimialat olisivat nykyisiä tutkintotoimikuntia laajempia ja toimikuntia olisi vähemmän kuin tutkintotoimikuntia nykyisin. Toimikuntiin nimettäisiin enintään 9 jäsentä kuhunkin. Jäsenten tulisi edustaa työnantajia, työntekijöitä, opetusalaa ja, jos itsenäinen ammatin harjoittaminen on alalla laajuudeltaan merkittävää, itsenäisiä ammatinharjoittajia. Lisäksi Opetushallitus voisi työelämätoimikunnan esityksestä nimetä toimikuntaan pysyviä asiantuntijoita. Toimikunnat voisivat myös tarvittaessa kuulla muita asiantuntijoita. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin toimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta, päätöksenteosta ja tehtävistä.

Pykälän 3 momentin mukaan Opetushallitus päättäisi työelämätoimikunnan jäsenten palkkiot ja huolehtisi toimikunnan maksuliikkeestä, kirjanpidosta ja arkistosta samaan tapaan kuin se huolehtii nykyisin tutkintotoimikunnista.

27 §. *Työelämätoimikuntien sihteeristö.* Pykälässä säädettäisiin työelämätoimikuntien työn tukena toimivasta sihteeristöstä. Sihteeristö toimisi työelämätoimikuntien työn tukena ja edistäisi sitä, että toimikunnat voisivat keskittyä laadunvarmistus- ja kehittämistyöhön. Sihteeristö vastaisi hallinnollisesta menettelyistä sekä varmistaisi yhtenäistä menettelyä arvioinnin oikaisuissa ja lausunnonantomenettelyissä

Työelämätoimikuntien sihteeristö toimisi Opetushallituksen yhteydessä. Tämä varmistaisi sen, että sihteeristöllä olisi mahdollisuus toimia läheisessä yhteistyössä muun muassa tutkintojen perusteiden laatijoiden kanssa.

28 §. *Rikosoikeudellinen virka- ja vahingonkorvausvastuu*

Koulutuksen järjestäjän henkilöstön ja työelämätoimikuntien jäsenen rikosoikeudellinen virkavastuu voi tulla kyseeseen käytettäessä julkista valtaa. Julkista valtaa käytetään erityisesti päätettäessä opiskelijaksi ottamisesta, näyttöjen tai muiden opintosuoritusten arvioinnista, aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta, opiskeluoikeuden jatkamisesta tai sen menettämisestä, kurinpidosta sekä tutkintojen myöntämisestä.

Vahingonkorvausvastuun osalta pykälä sisältäisi selvyyden vuoksi viittauksen vahingonkorvauslakiin (412/1974).

4 luku. Hakeutuminen ja opiskelijaksi ottaminen

29 §. *Hakeutuminen ja hakumenettelyt***.** Pykälässä säädettäisiin ammatillisen tutkinnon suorittajaksi sekä valmentavaan koulutukseen ja muuhun ammatilliseen koulutukseen opiskelijaksi hakeutumisesta. Ehdotetun säännöksen 1 momentin mukaan henkilöllä olisi oikeus vapaasti hakeutua suorittamaan haluamaansa tutkintoa tai muuta koulutusta. Ehdotettu vapaan hakeutumisoikeuden periaate vastaisi voimassa olevaa sääntelyä ja käytäntöä. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaan vapaa hakeutumisoikeus ei kuitenkaan koske henkilöstökoulutusta, sillä henkilöstökoulutuksessa hakeutuminen ja valinta tapahtuvat työnantajan päättämin menettelyin. Vapaa hakeutumisoikeus ei jatkossakaan koskisi henkilöstökoulutusta ja tätä koskeva säännös olisi pykälän 3 momentissa.

Ammatilliseen koulutukseen hakeuduttaisiin pääsääntöisesti niin sanotun jatkuvan haun kautta, jolloin koulutukseen voi hakeutua joustavasti ympäri vuoden. Jatkuvassa haussa koulutuksen järjestäjät päättävät hakuajoista ja muista hakemiseen liittyvistä menettelyistä. Henkilö voi tarvittaessa hakea koulutukseen myös ottamalla itse suoraan yhteyttä koulutuksen järjestäjään. Ehdotetun säännöksen 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä päättäisi hakumenettelyistä, mikä vastaisi jatkuvan haun periaatteita.

Yhteisistä hakumenettelyistä säädetään ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelyistä annetulla valtioneuvoston asetuksella (292/2014). Asetuksella säädetään valtakunnallisesta yhteishausta, jonka kautta hakeudutaan suorittamaan ammatillista perustutkintoa ja lukiokoulutusta. Yhteishaku järjestetään kerran vuodessa keväisin ja haku on tarkoitettu perusopetuksen päättäville sekä muille vailla ammatillista tutkintoa oleville hakijoille. Valtakunnallisessa yhteishaussa käytetään yhteisiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettyjä valintaperusteita ja haut toteutetaan opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa tarkoitetun hakurekisterin avulla. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää yhteishaun aikataulusta ja Opetushallitus puolestaan vastaa haun toteuttamisesta ja hakurekisteristä. Vastaavien yhteisten hakumenettelyiden kautta haetaan myös perusopetuksen jälkeisiin valmistaviin koulutuksiin eli perusopetuslaissa tarkoitettuun lisäopetukseen, lukiolaissa tarkoitettuun valmistavaan koulutukseen ja ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen sekä erityisopetuksena järjestettävään ammatilliseen tutkintotavoitteiseen ja valmentavaan koulutukseen.

Valtakunnallisten yhteisten hakujen tavoitteena on siirtää perusopetuksen päättävä ikäluokka ja muut vailla ammatillista tutkintoa olevat hakeutujat mahdollisimman sujuvasti tutkintotavoitteiseen tai muuhun tarkoituksenmukaiseen koulutukseen. Jatkuvan haun rinnalla on tarkoitus jatkossakin mahdollistaa nykyistä vastaavat yhteiset hakumenettelyt. Yhteisten hakujen päättymisen jälkeen ilman opiskelupaikkaa jääneet henkilöt ohjattaisiin hakeutumaan koulutukseen jatkuvan haun kautta. Pykälän 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisen perustutkinnon suorittajaksi tai valmentavan koulutuksen opiskelijaksi ottamisessa voitaisiin käyttää valtakunnallisia hakumenettelyitä. Valtakunnallisista hakumenettelyistä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti valtioneuvoston asetuksella.

Tarkoitus on, että valtakunnalliset yhteiset hakumenettelyt säilyisivät pääpiirteiltään nykyisen kaltaisina. Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishaussa hakeuduttaisiin suorittamaan ammatillista perustutkintoa tai lukiokoulutusta ja yhteishaku olisi rajattu koskemaan vailla ammatillista tutkintoa olevia hakeutujia. Ammatillisen tutkinnon jo suorittaneet hakeutujat voisivat nykytilaa vastaavasti hakeutua ammatilliseen koulutukseen jatkuvan haun kautta. Oppisopimuskoulutus rajautuisi jatkossakin yhteishaun ulkopuolelle. Ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistuksen myötä näyttötutkintona suorittavia ammatillisia perustutkintoja koskeva yhteishaun rajaus sen sijaan poistuisi.

Yhteishaussa noudatettaisiin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettäviä yhteisiä valintaperusteita, jotka olisivat nykytilaa vastaavasti erilliset perusopetuksen oppimäärän ja lukion oppimäärän suorittaneille. Jos hakeutuja ei olisi suorittanut perusopetuksen oppimäärää tai hänen todistuksensa ei muutoin olisi vertailukelpoinen, käytettäisiin oppimisvalmiuksia mittaavaa koetta, mikä korvaisi nykyisin käytössä olevan koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuvan valinnan. Oppimisvalmiuksia mittaavan kokeen avulla hakijalle määriteltäisiin valintapisteet, jotka korvaisivat yhteishaussa perusopetuksen päättötodistuksen perusteella annettavat valintapisteet. Perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen haussa ja erityisopetuksena järjestettävän ammatillisen koulutuksen haussa koulutuksen järjestäjät päättäisivät valintaperusteista, kuten nykyisinkin.

Jatkossakin järjestettäisiin keväisin ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishaku, perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen haku ja erityisopetuksena järjestettävän ammatillisen koulutuksen haku. Kaikki kolme hakua järjestettäisiin samanaikaisesti ja hakuaika sijoittuisi helmi-maaliskuulle. Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishaku sekä perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen haku toteutettaisiin samalla hakulomakkeella siten, että hakija voisi hakea samaan aikaan sekä tutkintotavoitteiseen koulutukseen että muuhun perusopetuksen jälkeiseen valmistavaan koulutukseen. Jos hakija tulisi yhteishaussa valituksi tutkintotavoitteiseen koulutukseen, perusopetuksen jälkeisiä valmistavia koulutuksia koskeva hakemus katsottaisiin rauenneeksi. Hakija voisi kuitenkin hakea perusopetuksen jälkeisiin valmistaviin koulutuksiin jatkuvan haun kautta, jos hän ei haluaisikaan ottaa vastaan saamaansa tutkintotavoitteista opiskelupaikkaa. Ehdotettu menettely muuttaisi nykyistä käytäntöä, jossa perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen yhteinen haku alkaa vasta yhteishaun tulosten julkistamisen jälkeen. Tämä on koettu ongelmalliseksi, koska hakuaika ja siihen liittyvä ohjaus- ja valintaprosessi sijoittuvat kesälomakauteen ja hakijat saavat tiedon opiskelijavalinnasta vasta juuri ennen koulutuksen alkua. Ehdotetussa uudessa menettelyssä koulutuksen järjestäjät voisivat käynnistää perusopetuksen jälkeisen koulutuksen valintaprosessit heti yhteishaun tulosten selvittyä.

Myös erityisopetuksena järjestettävän ammatillisen koulutuksen haun hakuaikaa aikaistettaisiin ja haku järjestettäisiin samaan aikaan varsinaisen yhteishaun kanssa. Yhteinen hakuaika on katsottu perustelluksi hakijoiden yhdenvertaisuuden ja ohjauksen näkökulmasta. Erityisopetuksen haussa käytettäisiin kuitenkin erillistä hakulomaketta. Hakija voisi halutessaan hakea sekä varsinaisessa yhteishaussa että erityisopetuksen haussa.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan vapaata hakeutumisoikeutta ja tutkinnon suorittajien ja opiskelijoiden valintaperusteita koskevaa säätelyä ei sovellettaisi henkilöstökoulutukseen. Luvussa säädettyä sovellettaisiin työvoimakoulutukseen siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään. Työvoimakoulutukseen hakeutumisesta ja valitsemisesta säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa, jossa säädettäisiin

erikseen työvoimakoulutukseen valintaan sovellettavista ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksistä.

30 §. *Tutkinnon suorittajaksi ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin tutkinnon suorittajaksi tai koulutukseen opiskelijaksi ottamisen yleisistä edellytyksistä. Tässä pykälässä säädetyt edellytykset täyttävien hakeutujien valintaperusteista säädettäisiin puolestaan 31 §:ssä.

Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momentin mukaan ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen tai valmentavaan koulutukseen voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän. Voimassa olevan säännöksen mukaan opiskelijaksi voidaan ottaa myös muu henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset koulutuksesta suoriutumiseen. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa ei ole vastaavaa aikaisempaa koulutusta koskevaa edellytystä.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi voitaisiin ottaa hakija tai hakeutuja, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseen tai tutkinnon suorittamiseen. Ehdotettu säännös muuttaisi nykyistä sääntelyä ammatillisen perustutkinnon ja valmentavien koulutusten osalta, koska tutkinnon suorittajaksi tai koulutukseen ottamisen edellytykseksi ei säädettäisi aikaisempaa koulutusta koskevia edellytyksiä, mutta vastaisi ammatillisessa aikuiskoulutuksessa käytettyä periaatetta. Käytännössä nykytilaa ei kuitenkaan olisi tarkoitus muuttaa, koska ammatilliseen peruskoulutukseen ja valmentavaan koulutukseen on voimassa olevan lain 27 §:n 1 momentin perusteella voitu jo nykyisinkin valita henkilöitä, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää, mutta joilla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset koulutuksesta suoriutumiseen.

Ehdotetun pykälän 2-3 momenteissa säädettäisiin opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa. Säännökset täydentäisivät 1 momentin sääntelyä ja vastaisivat soveltuvin osin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain voimassa olevan 27 c §:n sääntelyä opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavassa koulutuksessa. Säännökset eivät koskisi työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen opiskelijaksi ottamista. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaan koulutukseen sovellettaisiin pykälän 1 momentissa säädettyjä yleisiä edellytyksiä.

Ehdotetun säännöksen 2 momentin 1 kohdan mukaan ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä olisi, että hakeutuja ei ole aikaisemmin suorittanut perusopetuksen jälkeistä tutkintoa tai valmentavaa koulutusta. Ehdotetun säännöksen a-kohdan mukaan opiskelijaksi ei voitaisi ottaa henkilöä, joka on suorittanut ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon tai sitä tasoltaan vastaavan tutkinnon. Mainitun lain 17 §:ssä säädetään ylioppilastutkintoa tasoltaan vastaavista tutkinnoista. Kyseisen säännöksen mukaan International Baccalaureate -tutkinnon, Reifeprüfung-tutkinnon sekä Eurooppa-koulujen eurooppalaisen ylioppilastutkinnon suorittaminen tuottaa samat oikeudet kuin lukiolain 18 §:ssä ja ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetun tutkinnon suorittaminen.

Ehdotetun säännöksen b-kohdan mukaan opiskelijaksi ei voitaisi ottaa henkilöä, joka on suorittanut ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai val-

mentavan koulutuksen taikka niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon tai koulutuksen. Valmentavalla koulutuksella tarkoitettaisiin sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulusta että työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta. Valmentavaa koulutusta vastaavalla aikaisemmalla koulutuksella tarkoitettaisiin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa aiemmin säädettyjä erilaisia valmistavia ja valmentavia koulutuksia eli ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavaa ja valmistavaa koulutusta, maahanmuuttajille järjestettävää ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta sekä vammaisille opiskelijoille järjestettävää valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta. Aiemman lainsäädännön mukaista kotitalousopetusta ei kuitenkaan pidettäisi valmentavaa koulutusta vastaavana aikaisempana koulutuksena, koska kotitalousopetuksen lakisääteisenä tavoitteena ei ole ollut valmistaa ammatilliseen peruskoulutukseen. Edellä mainittuja aikaisempia valmistavia ja valmentavia koulutuksia sekä kotitalousopetusta koskevat säännökset on kumottu 1 päivästä elokuuta 2015 lukien.

Ehdotetun säännöksen c-kohdan mukaan opiskelijaksi ei voitaisi ottaa henkilöä, joka on suorittanut korkeakoulututkinnon. Korkeakoulututkinnolla tarkoitettaisiin yliopistoissa ja muissa korkeakouluissa suoritettuja alempia ja ylempiä korkeakoulututkintoja ja jatkotutkintoja sekä ammattikorkeakouluissa suoritettuja ammattikorkeakoulututkintoja ja ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja.

Ehdotetun säännöksen d-kohdassa säädettäisiin, että opiskelijaksi ei voitaisi myöskään ottaa henkilöä, joka on suorittanut edellä a—c kohdissa mainittua ylioppilastutkintoa, ammatillista tutkintoa tai korkeakoulututkintoa vastaavan ulkomaisen tutkinnon. Ulkomaisen valmentavaa koulutusta vastaavan koulutuksen suorittaminen ei estäisi opiskelijaksi ottamista.

Ehdotetun pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä olisi lisäksi, että hakeutujan tavoitteena olisi valmentavan koulutuksen jälkeen hakeutua suorittamaan ammatillista tutkintoa tai tutkinnon osaa. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan opiskelijaksi pyrkivän tavoitteena tulee olla hakeutua suorittamaan ammatillista perustutkintoa. Ehdotetun sääntelyn mukaan tavoitteena voisi olla hakeutua suorittamaan myös ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa taikka ammatillisen tutkinnon osaa. Koulutukseen ei voitaisi valita sellaista henkilöä, jonka tavoitteena ei voida katsoa olevan ammatillisen tutkinnon tai tutkinnon osan suorittajaksi hakeutuminen. Säännös ei kuitenkaan tarkoita sitä, että opiskelijan tulisi keskeyttää opintonsa, jos hänen jatko-opintotavoitteensa muuttuvat koulutuksen aikana.

Ehdotetun pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti poikkeuksesta, jonka mukaan tietyillä edellytyksillä hakeutuja voitaisiin ottaa opiskelijaksi ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen, vaikka hän olisikin suorittanut 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun tutkinnon tai koulutuksen. Opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä olisi tällöin, että valmentavan koulutuksen suorittaminen olisi jatko-opintovalmiuksien hankkimiseksi erityisestä syystä perusteltua. Poikkeussäännöstä voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, jos maahanmuuttajataustainen henkilö on suorittanut 1 momentin 1 kohdassa määritellyn tutkinnon ulkomailla, mutta hän ei pysty työllistymään kyseisen tutkinnon perusteella ja tarvitsee maahanmuuttajataustansa vuoksi valmentavaa koulutusta ammatillisen tutkinnon suorittajaksi hakeutumiseksi. Poikkeussäännöksen soveltaminen voisi tulla kyseeseen myös silloin, jos henkilö joutuu terveydentilansa vuoksi kouluttautumaan uuteen ammattiin ja valmentavan koulutuksen suorittamisen voidaan katsoa olevan opiskeluvalmiuksien hankkimiseksi perusteltua. Poikkeussäännöstä ei ole tarkoitettu sovellettavaksi sellaisissa tilanteissa, joissa tutkinnon jo suorittanut

henkilö on jäänyt ilman koulutuspaikkaa, jos hänellä voidaan kuitenkin katsoa olevan valmiudet ammatillisen tutkinnon suorittamiseen.

Ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen suorittanutta henkilöä ei tulisi ottaa uudelleen suorittamaan samaa valmentavaa koulutusta, vaikka hän ei olisikaan saanut jatkokoulutuspaikkaa. Myöskään työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen suorittanutta henkilöä ei pääsääntöisesti tulisi ottaa opiskelijaksi ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen, vaan siirtyminen ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen tulisi suorittaa työhön ja itsenäiseen elämää valmentavan koulutuksen aikana, jos opiskelijan jatko-opintotavoitteet opiskelun aikana muuttuvat.

31 §. *Tutkinnon suorittajien ja opiskelijoiden valintaperusteet*. Pykälässä säädettäisiin tutkinnon suorittajien ja opiskelijoiden valintaperusteista. Valintaperusteilla tarkoitettaisiin sitä, millä perusteilla 30 §:ssä säädetyt tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisen yleiset edellytykset täyttävät hakijat asetetaan valintajärjestykseen, jos kaikkia hakijoita ei ole mahdollista ottaa kyseisen tutkinnon tai koulutuksen suorittajiksi.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjä päättää tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisessa käytettävistä valintaperusteista. Tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisessa olisi sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Ehdotetut säännökset vastaisivat ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain voimassa olevan 27 §:n 3 momentin säännöstä, jota on viittaussäännöksen nojalla sovellettu myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetussa koulutuksessa. Voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna säännöksessä ei nimenomaisesti mainittaisi koulutuksen järjestäjän päättävän mahdollisesti järjestettävistä pääsy- ja soveltuvuuskokeista. Järjestäjä voisi niitä järjestää vastaavasti kuin nykylainsäädännön nojalla.

Ehdotetun säännöksen 2 momentissa säädettäisiin poikkeussäännöstä 1 momentin pääsääntöön, jonka mukaan koulutuksen järjestäjä päättää valintaperusteista. Ehdotetun säännöksen mukaan lain 29 §:n 2 momentissa tarkoitetussa valtakunnallisessa hakumenettelyssä käytettävistä valintaperusteista voitaisiin säätää opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:n 5 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi päättää tarkemmin opiskelijaksi ottamisen perusteista. Kyseisen säännöksen nojalla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella on säädetty opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa peruskoulutuksessa.

Voimassa olevan valintaperusteasetuksen mukaan sitä sovelletaan siitä riippumatta, haetaanko ammatilliseen perustutkintokoulutukseen yhteishakujärjestelmän kautta vai ei. Käytännössä asetuksessa säädettyjä valintaperusteita on kuitenkin ollut hankalaa soveltaa muutoin kuin yhteishaussa, koska jatkuvassa haussa hakijoita ei useinkaan aseteta valintajärjestykseen valintapisteiden perusteella. Asetuksen soveltamisalan mukaan sitä ei sovelleta otettaessa opiskelijoiksi ammatillisen tutkinnon jo suorittaneita hakijoita, joten jatkuvassa haussa on ollut mukana asetuksen soveltamisalan kannalta erilaisia kohderyhmiä. Selkeyden ja käytännön toimivuuden vuoksi onkin perusteltua rajata mahdollisuus säätää yhteisistä valintaperusteista vain sellaisiin hakukohteisiin, joissa käytetään myös yhteisiä hakumenettelyitä. Yhteisiä valintaperusteita tarvitaan näissä menettelyissä, joissa hakijoita on kymmeniätuhansia, jolloin hakeutumisvaihetta ei ole mahdollista henkilökohtaistaa jokaisen hakijan osalta erikseen koulutuksen järjestäjän toimesta. Koulutuksen järjestäjät voisivat kuitenkin halutessaan soveltaa asetuksella säädettyjä valintaperusteita myös jatkuvan haun opiskelijavalinnassa.

Tarkoituksena on, että valtakunnallisissa hakumenettelyissä hakijat valittaisiin pääosin voimassa olevaa säätelyä vastaavasti valintapistemäärän ja hakutoivejärjestyksen perusteella. Hakijoille annettavilla lisäpisteillä pyrittäisiin varmistamaan, että samana vuonna perusopetuksen, perusopetuksen lisäopetuksen, ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen päättäneet pääsisivät siirtymään suoraan jatko-opintoihin. Vailla opiskelupaikkaa oleville ei kuitenkaan enää annettaisi lisäpisteitä, koska menettely on saattanut johtaa koulutuksen epätarkoituksenmukaiseen keskeyttämiseen lisäpisteiden saamiseksi.

Tällä hetkellä yhteisiä valintaperusteita ei ole säädetty valmentaviin koulutuksiin eikä erityisopetuksena järjestettävään ammatilliseen koulutukseen. Nykytilaa ei ole tarkoitus tältä osin muuttaa, mutta ehdotettu säännös mahdollistaisi yhteisten valintaperusteiden käyttöönoton myös näissä koulutuksissa, mikäli se katsottaisiin tarkoituksenmukaiseksi.

32 §. *Esteettömyys.* Pykälässä säädettäisiin hakeutujan terveydentilan ja toimintakyvyn arvioinnista tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä. Ehdotettu sääntely vastaisi soveltuvin osin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 a §:n sääntelyä, jota sovelletaan viittaussäännöksen nojalla myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetussa koulutuksessa. Voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna säännöksissä otettaisiin huomioon ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistuksen edellyttämät terminologiset muutokset. Vastaavat lähes samansanaiset esteettömyyttä ja opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä koskevat säännökset sisältyvät myös yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin esteettömyydestä tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisen pääperiaatteena. Ehdotetun säännöksen mukaan hakeutujan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamiselle. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 a §:n 1 momentin säännöstä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös tilanteista, joissa koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin arvioida hakeutujan terveydentila tai toimintakyky ennen tutkinnon suorittajaksi ottamista ja joissa terveydentila tai toimintakyky voi olla tutkinnon suorittajaksi ottamisen esteenä. Ehdotetun säännöksen mukaan tutkinnon suorittajaksi ei voitaisi ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos 69 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa. Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 a §:n 1 momentin säännöstä.

Voimassa olevassa säännöksessä käytetyt sanamuodot ”opiskelija” ja ”opinnot” jättävät epäselväksi, sovelletaanko säännöstä sen sanamuodon mukaan myös suoraan näyttötutkintoon ilman valmistavaa koulutusta tulevaan tutkinnon suorittajaan tai pelkästään tutkinnon osaa suorittavaan. Soveltamiskäytännöksi on kuitenkin muodostunut, että jos tutkinnon suorittaja hakeutuu suoraan tutkintotilaisuuteen ilman valmistavaa koulutusta, valmistavan koulutuksen järjestäjän on otettava hakeutumisvaiheen henkilökohtaistamisessa huomioon myös laissa säädetyt terveydentilaan ja toimintakykyyn liittyvät edellytykset. Lisäksi soveltamiskäytännöksi on muodostunut, että säännöksen mukaisia opiskelijaksi ottamisen esteitä sovelletaan myös tutkinnon osan suorittamiseen. Ehdotetun pykälän sanamuoto kattaisi kaikki nämä tilanteet eli

ehdotettu säännös koskisi sekä koko tutkintoa että pelkästään tutkinnon osaa suorittavia opiskelijoita ja myös suoraan näyttöön ilman tutkintokoulutusta tulevaa tutkinnon suorittajaa.

Viittaus lain 69§:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin tarkoittaisi sellaisia tutkintoja, joihin liittyvään koulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin, mihin yksittäisiin tutkintoihin mainittua rajoitusta voitaisiin soveltaa. Muissa kuin valtioneuvoston asetuksella säädetyissä tutkinnoissa hakeutujan terveydentila tai toimintakyky ei voisi olla tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisen esteenä. Nämä asetuksella säädetyt tutkinnot ovat vakiintuneen kielenkäytön mukaan niin sanottuja SORA-tutkintoja (SORA soveltumattomuuteen ratkaisuja), joita koskevat säännökset on lisätty ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöön 1 päivänä tammikuuta 2012 voimaan tulleella lainmuutoksella (951/2011 ja 952/2011). Vastaavat säännökset on lisätty samanaikaisesti myös yliopistoja ja ammattikorkeakouluja koskevaan lainsäädäntöön.

Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa, että tutkinnon suorittajaksi valittavan terveydentila on sellainen, että hän voi selviytyä myös koulutukseen liittyvistä käytännön tehtävistä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä siten kuin tutkinnon ammattitaitovaatimusten saavuttaminen edellyttää. Tutkinnon suorittajan oikeusturvan kannalta on perusteltua, ettei häntä valita sellaiseen tutkintoon, jonka mukaisissa tehtävissä hän ei terveydentilansa tai toimintakykynsä vuoksi voisi toimia. Tutkinnon suorittajaksi ottamisen edellytyksiä arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon ammatteihin ja työhön sisältyvät moninaiset tehtävät. On mahdollista, että saman tutkinnon sisällä voi olla ammatillisia tehtäviä ja tutkinnon osia, jotka edellyttävät erilaisia terveydentilavaatimuksia ja mahdollistavat yksilöllisiä ratkaisuja koulutuksen ja tutkinnon suorittamiseksi. Sairauden tai vamman opiskelulle aiheuttamat käytännön ongelmat tuleekin ensisijaisesti pyrkiä ratkaisemaan henkilökohtaistamisen, erilaisten opiskelujärjestelyjen ja opiskelijahuoltopalveluiden avulla. Terveydentilan tai toimintakyvyn käyttäminen tutkinnon suorittajaksi ottamisen esteenä on aina viimesijainen keino. Säännöksessä onkin todettu, että terveydentilaa tai toimintakykyä voidaan käyttää tutkinnon suorittajaksi ottamisen esteenä vain silloin, jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan tutkinnon suorittajaksi ottamisen esteenä olisi myös toisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän, ammattikorkeakoulun tai yliopiston hakeutujan soveltumattomuuden perusteella antama päätös opiskeluoikeuden peruuttamisesta, jos toisten henkilöiden terveyden tai turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttäisivät. Säännös vastaisi voimassa olevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 a §:n 2 momentin säännöstä. Toisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun tekemä opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös ei kuitenkaan aina automaattisesti olisi tutkinnon suorittajaksi ottamisen esteenä, vaan koulutuksen järjestäjän tulisi harkita, ovatko opiskeluoikeuden peruuttamiseen johtaneet syyt mahdollisesti poistuneet ja voivatko syyt olla kyseessä olevan tutkinnon suorittamisoikeuden esteenä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi antaa hakeutujalle tieto siitä, minkälaisia terveydentilaa koskevia vaatimuksia ja muita edellytyksiä tutkinnon tai koulutuksen suorittamiseen liittyy. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 a §:n 4 momentin säännöstä. Tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi hakeutujan on tärkeää saada tietoa, mitä mahdollisia terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyviä edellytyksiä koulutukseen liittyy, jotta hän ei tietämättään hakeudu suorittamaan tutkintoa tai koulutusta, jonka ammattitehtävissä hän ei pysty terveydentilansa tai toimintakykynsä vuoksi

toimimaan. Tämän tiedon perusteella hakeutujaa voidaan ohjata ja hän voi itse harkita koulutusvalintaansa, mutta terveydentila voi kuitenkin olla tutkinnon suorittajaksi ottamisen ehdottomana esteenä ainoastaan asetuksella säädetyissä SORA-tutkinnoissa.

Pykälän 4 momentin mukaan Opetushallitus määräisi 69 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvistä terveydentilaa koskevista vaatimuksista. Ehdotettu säännös vastaisi ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 a §:n 4 momentin voimassa olevaa säännöstä.

33 §. *Tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamiseen liittyvä tiedonsaanti*. Pykälän 1 ja 2 momenteissa säädettäisiin hakeutujan tiedonantovelvollisuudesta. Ehdotetun 1 momentin säännöksen mukaan hakeutujan tulisi koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa terveydentilaansa koskevat tiedot, joita tarvitaan tutkinnon suorittajaksi ottamisen arvioinnissa. Pykälän 2 momentin mukaan hakeutujan tulisi antaa koulutuksen järjestäjän pyynnöstä tieto aiemmasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että koulutuksen järjestäjällä olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tutkinnon suorittajaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot hakijan tai hakeutujan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta. Ehdotetut säännökset vastaisivat voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 b §:n säännöksiä.

34 §. *Päätös tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisesta.* Hallintolain mukaan hallintopäätös on annettava kirjallisesti, päätös on perusteltava ja päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusohjeet tai valitusosoitus. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain voimassa olevan 44 §:n 1 kohdan mukaan opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään. Viittaussäännöksen nojalla kyseistä muutoksenhakusäännöstä sovelletaan myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen.

Jatkuvassa haussa hakuprosessi ei tyypillisesti etene suoraviivaisesti hallintolaissa tarkoitetulla tavalla kirjallisen hakemuksen jättämisestä koulutuksen järjestäjän tekemään myönteiseen tai kielteiseen päätökseen. Hakeutuja voi sekä hakea koulutukseen että ottaa vapaamuotoisesti yhteyttä koulutuksen järjestäjään, joka arvioi ja suunnittelee koulutusvalintaa yhdessä hakeutujan kanssa. Tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisen voidaan katsoa tapahtuvan, kun koulutuksen järjestäjä ja hakeutuja yhdessä allekirjoittavat henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman. Hakuprosessin aikana hakeutuja voidaan kuitenkin ohjata myös muuhun koulutukseen tai toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen ilman, että alkuperäisestä hakeutumisesta tehdään kielteistä hallintopäätöstä.

Koulutukseen hakeutumisen ja valinnan henkilökohtaistamisen menettelyt on tarkoituksenmukaista säilyttää joustavina. Hakeutujalla ei pääsääntöisesti ole intressiä hakea muutosta tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisesta koskevaan päätökseen, jos hänet on henkilökohtaistamisen perusteella ohjattu hänelle soveltuvaan koulutukseen. Hakeutumisprosessin aikana ei myöskään ole aina yksiselitteistä, missä vaiheessa hallintolaissa tarkoitettu hakemus tulee vireille, koska koulutukseen voi hakeutua vapaamuotoisesti ja usein myös ilman kirjallista hakemusta.

Hakeutumisprosessissa tulee kuitenkin varmistaa myös hakeutujan oikeusturva ja mahdollisuus tarvittaessa saattaa opiskelijavalintaa koskeva päätös muutoksenhakuelimen tutkittavaksi. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaankin säännöstä, jonka mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi

antaa tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamista koskeva kirjallinen päätös muutoksenhakuohjeineen, jos hakija pyytää päätöksen antamista kirjallisesti tai suullisesti. Muutoin tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisesta voitaisiin ilmoittaa vapaamuotoisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin päätöksen antamisesta, kun opiskelijavalinta suoritetaan yhteisiä valtakunnallisia hakumenettelyitä käyttäen. Ehdotettu säännös vastaisi ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain voimassa olevaa 26 a §:ää.

5 luku. Henkilökohtaistaminen

35 §. *Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma.* Pykälässä säädettäisiin henkilökohtaistamisesta ja sen perusteella laadittavasta henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta. Henkilökohtaistaminen tarkoittaa tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan tutkinnon tai koulutuksen suorittamisprosessin sekä siihen sisältyvien ohjaus-, neuvonta- ja tukitoimien asiakaslähtöistä suunnittelua ja toteutusta. Henkilökohtaistaminen olisi osa tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan oikeusturvaa ja sillä varmistettaisiin, että tutkintokoulutusta tai valmentavaa koulutusta tarjotaan sen mukaisesti kuin on tutkinnon tai sen osan taikka koulutuksen tai sen osan suorittamisen näkökulmasta tarpeen. Henkilökohtaistamisella huolehdittaisiin myös siitä, että tarvittava opetus ja muut osaamisen kehittämisen pedagogiset järjestelyt toteutetaan niin, että niissä otetaan huomioon tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan elämäntilanne ja aiemmin hankkima osaaminen, myös epävirallinen oppiminen ja arkioppiminen. Henkilökohtaistamisen avulla varmistettaisiin, että tutkinnon suorittamisaika, mahdollisen opiskelun kesto, opiskelutavat ja oppimisympäristöt olisivat tarkoituksenmukaisia osaamistavoitteen saavuttamisen kannalta, ja että tutkinnon suorittaja tai valmentavan koulutuksen opiskelija saisi tarvitsemansa ohjauksen ja tuen saavuttaakseen henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetetun osaamisen. Henkilökohtaistamisessa on kyse pedagogista osaamista vaativasta tutkinnon tai koulutuksen suorittamisprosessin sekä siihen sisältyvien ohjaus-, neuvonta- ja tukitoimien suunnittelusta.

Henkilökohtaistamisen tulee toteutua kolmessa eri vaiheessa eli tutkinnon tai valmentavan koulutuksen valinnassa, osaamisen osoittamisessa sekä tarvittavan osaamisen hankkimisessa.

Koulutuksen järjestäjä selvittäisi ja tunnistaisi hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan aiemmin hankkiman ja osoittaman osaamisen tämän esittämien asiakirjojen ja muiden selvitysten perusteella. Asiakirjat voisivat olla esimerkiksi tutkintotodistuksia, työtodistuksia tai muita hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan koulutuksen järjestäjälle toimittamia todistuksia. Muuna selvityksenä voitaisiin käyttää erimerkiksi osaamiskartoitusta, haastattelua tai muita soveltuvia tapoja osaamisen selvittämiseksi. Osaaminen tunnistettaisiin käyttämällä monipuolisesti erilaisia kullekin osaamis- ja toimialalle soveltuvia menetelmiä. Henkilökohtaistamisessa noudatettaisiin aina tutkinnon tai koulutuksen perusteita.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi laatia yhdessä hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan kanssa henkilökohtaistamisesta asiakirja, jota kutsuttaisiin henkilökohtaiseksi osaamisen kehittämissuunnitelmaksi (HOS). Tarkoituksena on, että henkilökohtaistamisprosessissa yhteen asiakirjaan koottaisiin aiemmin osoitettua ja hankittua osaamista koskevat sekä tutkinnon tai koulutuksen suorittamiseen ja tarvittavan ammattitaidon ja osaamisen hankkimiseen liittyvät tiedot, eli käy-

tännössä kaikki ne tiedot, joita syntyy, kun henkilökohtaistamista tehdään 36 – 41 §:issä tarkemmin kuvatulla tavalla.

Työpaikalla tapahtuva osaamisen osoittaminen ja hankkiminen olisi suunniteltava yhteistyössä työpaikan kanssa. Tämän vuoksi henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan osallistuisi myös työnantaja tai muu työpaikan edustaja, jos osaamisen osoittaminen tai hankkiminen tapahtuisi työpaikalla. Jos koulutus järjestetään työvoimakoulutuksena, ja siihen sisältyisi työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan voisi osallistua myös työ- ja elinkeinotoimiston edustaja. Tarvittaessa koulutuksen järjestäjä voisi tehdä yhteistyötä myös muiden asiantuntijoiden kanssa.

Henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävät tiedot voivat tarkentua tai muuttua tutkinnon tai valmentavan koulutuksen suorittamisen aikana. Muutokset voivat koskea esimerkiksi työpaikalla järjestettävän koulutuksen tai näyttöjen aikatauluja, näyttöpaikkoja tai suoritettavaksi valittuja tutkinnon tai koulutuksen osia. Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma olisi tarkoitus pitää ajantasaisena tutkinnon suorittamiseen tai koulutuksen päättymiseen saakka, jonka vuoksi asiakirjaa on päivitettävä. Suunnitelman päivittäminen tapahtuisi samojen periaatteiden mukaan kuin sen laatiminenkin.

Pykälän 3 momentin mukaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman päivittämisestä huolehtiminen olisi koulutuksen järjestäjän tehtävä. Päivittämisen yhteydessä koulutuksen järjestäjä arvioisi yhdessä tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan kanssa myös sitä, kuinka hyvin henkilökohtaistaminen on toiminut kyseisen henkilön näkökulmasta ja mitä kehitettävää prosessissa on, jotta se tukisi aiempaa paremmin osaamisen kehittämistä. Palautteen ja toiminnan kehittämiseksi tarvittavan tiedon keruu tulisi olla osa koulutuksen järjestäjän laadunhallinnan menettelyitä. Tämäntyyppinen palautetieto on tarpeen sekä koulutuksen järjestäjän toimintaprosessien tehostamiseksi että yksittäisen tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan yksilöllisen oppimispolun sujuvoittamiseksi. Osana henkilökohtaistamisprosessia tehtäisiin myös urasuunnittelua, eli suunniteltaisiin toimenpiteet, joilla edistetään työllistymistä tai jatko-opintoihin sijoittumista välittömästi tutkinnon tai koulutuksen suorittamisen jälkeen. Pykälän 3 momentissa olisi lisäksi valtuutussäännös, jonka mukaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävistä tiedoista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

36 §. *Suoritettavan tutkinnon tai valmentavan koulutuksen valinta.* Pykälässä säädettäisiin suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valinnan suunnittelusta osana henkilökohtaistamisprosessia. Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä arvioisi yhdessä tutkinnon suorittajaksi tai valmentavan koulutuksen opiskelijaksi hakeutuvan kanssa, mitä tutkintoa, tutkinnon osaa tai koulutusta hakeutujan on tarkoituksenmukaista lähteä suorittamaan. Jos hakeutumisen yhteydessä todetaan, että hakeutujan tavoittelema tutkinto tai valmentava koulutus ei ole hänelle soveltuva, hakeutuja tulisi ohjata hänelle soveltuvaan tutkintoon tai koulutukseen, joka voisi olla paitsi valmentavaa koulutusta myös muuta ammatillista koulutusta. Tutkinnon tai koulutuksen soveltuvuutta arvioitaessa olisi huomioitava sekä alan sopivuus että tutkinnon tai koulutuksen oikea vaativuustaso. Valittu tutkinto, tutkinnon osa tai osat tai valmentava koulutus kirjattaisiin henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan.

Säännös koskisi niin kutsutussa jatkuvassa haussa hakeutuvia. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että valtakunnallisessa hakumenettelyssä hakija valittaisiin nykytilaa vastaavalla taval-

la suorittaman sellaista tutkintoa tai valmentavaa koulutusta, johon hän valtakunnallisessa hakumenettelyssä nimenomaisesti hakee.

Pykälän 4 momentin mukaan pykälän 1 momentin säännöstä ei sovellettaisi myöskään työvoimakoulutukseen. Työvoimakoulutuksessa työ- ja elinkeinotoimisto arvioi soveltuvuuden tutkinnon suorittajaksi tai valmentavan koulutuksen opiskelijaksi.

Henkilöstökoulutukseen tai muuhun sellaiseen koulutukseen, jonka kustannuksiin osallistuu työnantaja, hakeutuvat kuuluisivat säännöksen soveltamisalaan, mutta pykälän 2 momentin mukaisesti tällöin soveltuvan tutkinnon tai muun ammatillisen koulutuksen valintaan osallistuisi lisäksi myös tutkinnon tai koulutuksen suorittajaksi hakeutuvan työntekijän työnantaja.

37 §. *Suoritettavan tutkinnon tai valmentavan koulutuksen valinnan uudelleen arviointi valtakunnallisessa hakumenettelyssä***.** Pykälässä säädettäisiin suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valinnan uudelleen arvioinnista valtakunnallisessa hakumenettelyssä. Koulutuksen järjestäjä arvioisi yhdessä tutkinnon suorittajaksi tai valmentavan koulutuksen opiskelijaksi valtakunnallisessa hakumenettelyssä valituksi tulleen kanssa uudelleen tälle soveltuvan tutkinnon tai valmentavan koulutuksen, jos tutkinnon suorittaja tai valmentavan koulutuksen opiskelija haluaisi perustellusta syystä vaihtaa tutkintoa tai koulutusta, johon on tullut valituksi. Koulutuksen järjestäjän velvollisuutena olisi ohjata tutkinnon suorittajaksi tai valmentavan koulutuksen opiskelijaksi jo valittu eteenpäin tälle paremmin soveltuvaan tutkintoon tai valmentavaan koulutukseen tai muun tarkoituksenmukaisen palvelun piiriin. Tutkinnon tai koulutuksen soveltuvuutta arvioitaessa olisi huomioitava sekä alan sopivuus että tutkinnon oikea vaativuustaso. Valittu uusi tutkinto tai valmentava koulutus tai ohjaaminen muun tarkoituksenmukaisen palvelun piiriin kirjattaisiin henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan.

38 §. *Tutkinnon suorittajan aiemmin hankkiman osaamisen tunnustaminen.* Pykälässä säädettäisiin tutkinnon suorittajan aiemmin hankkiman osaamisen tunnustamisesta. Osaamisen tunnistamisen perusteella arvioitaisiin, miltä osin tutkinnon suorittajan esittämien asiakirjojen ja muiden selvitysten perusteella voidaan ehdottaa hänen jo osoittamansa osaaminen tunnustettavaksi tai tutkinnon suorittaja voitaisiin hänen jo saavuttamansa osaamisen perusteella ohjata suoraan hänelle soveltuvan tutkinnon, sen osan tai osien osoittamiseen eli näyttöön tai yhteisten tutkinnon osien tai niiden osa-alueiden osalta osoittamaan osaamisensa muulla tavoin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa tutkinnon suorittajalla on suoritettuna tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, jotka voitaisiin sisällyttää osaksi suoritettavaa tutkintoa. Tutkinnon osa tai yhteisten tutkinnon osien osa-alue sisällytettäisiin osaksi suoritettava tutkintoa silloin, kun se on suoritettu voimassa olevien ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaisesti. Lisäksi edellytettäisiin, että suoritettavana olevan tutkinnon muodostumissäännöt mahdollistaisivat tutkinnon osan tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueen sisällyttämisen tutkintoon. Valinnaisten tutkinnon osien osalta edellytettäisiin edellisten lisäksi, että henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovitaan kyseisen tutkinnon osan sisältyvän tutkinnon suorittajan tutkintoon. Näissä tilanteissa koulutuksen järjestäjä tunnustaisi suoritetun tutkinnon osan tai yhteisen tutkinnon osan osa-alueen suoraan osaksi suoritettavaa tutkintoa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin osaamisen tunnustamisesta tilanteessa, jossa tutkinnon suorittajalla on aiemmin suoritettuja tutkintoja, tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, jotka eivät kuitenkaan ole voimassa olevien ammatillisten tutkintojen perusteiden

mukaisia ja joita ei näin ollen voida 1 momentissa tarkoitetulla tavalla sisällyttää suoraan osaksi tutkintoa. Tällöin koulutuksen järjestäjä toimittaisi tutkinnon suorittajan toimittamat asiakirjat ja muut selvitykset osaamisen arvioijille sen arvioimiseksi, vastaavatko aiemmin suoritetut tutkinnot, tutkinnon osat tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueet parhaillaan suoritettavana olevan tutkinnon perusteita ja mitä tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita asiakirjojen ja selvitysten perusteella on mahdollista tunnustaa osaksi suoritettavaa tutkintoa. Samalla arvioijat varmistaisivat asiakirjojen ja muiden selvitysten perusteella tutkinnon suorittajan osaamisen ajantasaisuuden. Arvioinnin perusteella arvioijat päättäisivät, miltä osin todennettu osaaminen soveltuu tunnustettavaksi vastaamaan suoritettavana olevan tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita. Säännöksessä tarkoitettuun arviointiin voitaisiin pyytää oikaisua siten kuin ehdotetun lain 48 §:ssä säädetään arvioinnin oikaisusta.

Tutkinnon suorittajalla voi olla myös muuta tavoitteena olevaan tutkintoon liittyvää aiempaa osaamista kuin suoritettuja tutkintoja, tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita. Aiempi osaaminen voi perustua esimerkiksi työkokemukseen, harrastuneisuuteen tai koulutukseen, jossa ei ole suoritettu tutkintoja tai niiden osia. Jos henkilökohtaistamisen yhteydessä todettaisiin, että tutkinnon suorittajalla on riittävästi sellaista aiempaa osaamista, jonka perusteella hän voi saada suoritetuksi tutkinnon osan tai osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, koulutuksen järjestäjä ohjaisi tutkinnon suorittajan näiltä osin suoraan osoittamaan osaamisensa näytössä tai yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden osalta myös muulla tavoin. Tästä säädettäisiin pykälän 3 momentissa.

Pykälän 4 momentin mukaan, jos koulutuksen järjestäjä arvioisi, että aiemmin hankittu osaaminen ei riitä osaamisen osoittamiseen, koulutuksen järjestäjän olisi ohjattava tutkinnon suorittaja osaamisen osoittamiseksi tarvittavan ammattitaidon tai osaamisen hankkimiseen.

Tutkinnon suorittajan aiemmin hankittua ja osoitettua osaamista ja niiden tunnistamista ja tunnustamista koskevat tiedot ja suunnitelmat kirjattaisiin henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan.

39 §. *Valmentavan koulutuksen opiskelijan aiemmin hankkiman osaamisen tunnustaminen***.** Pykälässä säädetään valmentavan koulutuksen opiskelijan aiemmin hankkiman osaamisen tunnustamisesta. Osaamisen tunnistamisen perusteella arvioitaisiin, miltä osin opiskelijan esittämien asiakirjojen ja muiden selvitysten perusteella voidaan ehdottaa hänen jo osoittamansa osaaminen tunnustettavaksi suoraan osaksi suoritettavaa valmentavaa koulutusta ja miltä osin opiskelijan tarvitsisi hankkia lisää osaamista valmentavan koulutuksen osan suorittamiseksi.

Pykälän 1 momentissa säädetään tilanteesta, jossa valmentavan koulutuksen opiskelijalla on suoritettuna ammatilliseen koulutukseen valmentavan tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen osia, jotka voidaan sisällyttää osaksi suoritettavaa valmentavaa koulutusta. Koulutuksen osa sisällytettäisiin osaksi suoritettava valmentavaa koulutusta silloin, kun se olisi suoritettu voimassa olevien koulutuksen perusteiden mukaisesti. Lisäksi edellytettäisiin, että suoritettavana olevan valmentavan koulutuksen muodostumissäännöt mahdollistavat koulutuksen osan sisällyttämisen valmentavaan koulutukseen. Valinnaisten koulutuksen osien osalta edellytettäisiin vielä, että henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovitaan kyseisen koulutuksen osan sisältyvän opiskelijan valmentavaan koulutukseen. Näissä tilanteissa koulutuksen järjestäjä tunnustaisi suoritetun koulutuksen suoraan osaksi suoritettavaa valmentavaa koulutusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin osaamisen tunnustamisesta tilanteessa, jossa valmentavan koulutuksen opiskelijalla olisi hänen antamiensa todistusten ja muiden selvityksen perusteella muuta kuin edellä 1 momentissa tarkoitettua suoritettavan valmentavan koulutuksen perusteissa koulutuksen osan tai osien suorittamiseksi edellytettyä osaamista. Aiempi osaaminen voisi perustua esimerkiksi työkokemukseen, harrastuneisuuteen tai aiempaan koulutukseen, jossa ei ole suoritettu 1 momentin mukaisia suoraan tunnustettavaksi soveltuvia koulutuksen osia. Tällöin koulutuksen järjestäjä arvioisi, missä määrin opiskelijan tarvitsee hankkia lisää osaamista koulutuksen osan suorittamiseksi. Säännöksessä tarkoitettuun arviointiin voitaisiin pyytää oikaisua siten kuin ehdotetun lain 48 §:ssä säädetään arvioinnin oikaisusta.

Valmentavan koulutuksen opiskelijan aiemmin hankittua ja osoitettua osaamista ja niiden tunnistamista ja tunnustamista koskevat tiedot ja suunnitelmat kirjattaisiin henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan

40 §. *Tutkinnon suorittajan ja valmentavan koulutuksen opiskelijan osaamisen osoittamisen suunnittelu***.** Pykälässä säädettäisiin tutkinnon suorittamisen ja valmentavan koulutuksen suorittamisen yksilöllisestä suunnittelusta. Tavoitteena on, että tutkinto tai valmentava koulutus voitaisiin suorittaa tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan elämäntilanne huomioon ottaen ja että tutkinnon suorittaja tai opiskelija saisi tarvitsemansa ohjauksen ja tuen tutkinnon tai koulutuksen suorittamiseksi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että koulutuksen järjestäjä suunnittelisi yhdessä tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan kanssa, miten tämä osoittaa tutkinnon perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai muun osaamisen taikka koulutuksen perusteissa edellytetyn osaamisen. Osaamisen osoittaminen suunniteltaisiin yksilöllisesti ja tutkinnon tai koulutuksen osittain.

Pykälän 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän olisi suunnitellessaan ja järjestäessään osaamisen osoittamista tehtävä yhteistyötä niiden työpaikkojen kanssa, joilla osaaminen osoitetaan.

Ammatillisissa tutkinnoissa osaaminen osoitetaan pääsääntöisesti työpaikoilla järjestettävissä näytöissä käytännön työtehtäviä tehden. Jotta näytöt voitaisiin sovittaa mahdollisimman hyvin ja sujuvasti osaksi näyttöpaikan normaaleja käytäntöjä, koulutuksen järjestäjän olisi suunnitellessaan ja järjestäessään näyttöjä tehtävä yhteistyötä niiden työpaikkojen kanssa, joilla näytöt järjestetään.

Valmentavien koulutusten perusteiden edellyttämä osaaminen osoitetaan useimmiten oppilaitoksessa, mutta se voidaan osoittaa myös työpaikoilla. Jotta osaamisen osoittaminen voitaisiin sovittaa mahdollisimman hyvin osaksi työpaikan arkea, koulutuksen järjestäjän on suunnitellessaan ja järjestäessään valmentavan koulutuksen osaamisen osoittamista tehtävä yhteistyötä niiden työpaikkojen kanssa, joilla valmentavan koulutuksen perusteiden edellyttämä osaaminen osoitetaan.

Tutkinnon suorittajan ja valmentavan koulutuksen opiskelijan osaamisen osoittamista koskevat suunnitelmat kirjattaisiin henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan

41 §. *Osaamisen hankkimisen suunnittelu***.** Tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan aiemmin hankkiman ja osoittaman osaamisen selvittämisen ja osaamisen tunnis-

tamisen perusteella on arvioitava, onko tutkinnon suorittaja tai valmentavan koulutuksen opiskelija ohjattava lisäammattitaidon tai -osaamisen hankkimiseen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että koulutuksen järjestäjä selvittäisi tutkinnon suorittajan ja valmentavan koulutuksen opiskelijan tarpeen tutkintokoulutukseen tai valmentavaan koulutukseen, muuhun tarvittavan ammattitaidon tai osaamisen hankkimiseen, ohjaukseen ja tukeen, opiskeluvalmiuksia tukeviin opintoihin ja erityiseen tukeen. Myös tarve mukauttaa tai poiketa perustutkinnon perusteista ja osaamisen arvioinnista on arvioitava. Ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijan osalta olisi lisäksi selvitettävä tarve järjestää työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, jos opiskelijalla ei olisi ehdotetun 54 §:n 2 momentissa tarkoitettua suoritettavaan tutkintoon liittyvää käytännön työtehtävien yhteydessä aiemmin hankittua osaamista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että koulutuksen järjestäjä suunnittelee yhdessä tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan kanssa, missä ja miten tämä hankkii tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai muun osaamisen. Tutkinnon suorittaja ohjattaisiin tutkintokoulutukseen tai muuhun lisäammattitaidon hankkimiseen vain siltä osin, kun hänen osaamisensa ei vielä riitä osaamisen osoittamiseen. Vastaavasti valmentavan koulutuksen opiskelija osallistuisi koulutukseen vain sitä osin kuin koulutusta tarvittaisiin valmentavan koulutuksen suorittamiseen tai tutkintokoulutukseen siirtymiseen. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi selvittää, miten tutkinnon suorittaja voi käytettävissä olevalla keinovalikoimalla saavuttaa tutkinnon suorittamiseksi edellytetyn ammattitaidon ja valmentavan koulutuksen opiskelija koulutuksen suorittamiseksi edellytetyn osaamisen. Tutkinnon suorittajalle ja valmentavan koulutuksen opiskelijalle on selvitettävä ne erilaiset oppimisen mahdollisuudet, joita koulutuksen järjestäjällä on mahdollisuus tarjota. Yhteisesti on arvioitava niiden sopivuus tutkinnon suorittajalle tai opiskelijalle. Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin, että jos osaamista hankitaan työpaikalla, koulutuksen järjestäjän tulee suunnitella työpaikalla tapahtuva oppiminen yksilöllisesti yhdessä työpaikan kanssa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että koulutuksen järjestäjä suunnittelee yhdessä tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan kanssa myös tämän tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet, erityisen tuen menettelyt sekä 56 §:ssä tarkoitetun mukauttamisen ja 57 §:ssä tarkoitetun poikkeamisen. Samalla selvitettäisiin myös tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan neuvontaan ja ohjaukseen osallistuvat yhteistyötahot. Jos tutkinnon suorittajalla on tarve osallistua opiskeluvalmiuksia tukeviin opintoihin, koulutuksen järjestäjä suunnittelee yhdessä tutkinnon suorittajan kanssa näihin opintoihin osallistumisen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että osaamisen hankkimista suunniteltaessa on otettava huomioon tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan aiemmin hankkima ja osoittama osaaminen. Tutkintokoulutuksessa ja valmentavassa koulutuksessa osaamista hankittaisiin vain sellaisten tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määriteltyjen ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamiseksi, josta tutkinnon suorittajalla tai opiskelijalla ei ole aiemmin hankittua osaamista, tai joissa aiemmin hankittu osaaminen ei riitä osaamisen osoittamiseen.

Tutkinnon suorittajan ja valmentavan koulutuksen opiskelijan osaamisen hankkimista koskevat suunnitelmat kirjattaisiin henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan.

6 luku. Tutkinnon suorittaminen ja osaamisen arviointi

42 §. *Tutkinnon ja tutkinnon osan suorittaminen*. Pykälässä säädettäisiin ammatillisten tutkintojen tutkinnon osien ja koko tutkinnon suorittamisesta. Perustutkinnon, ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon osa olisi suoritettu, kun tutkinnon perusteissa määritelty osaaminen olisi osoitettu vähintään perusteiden mukaisella alimmalla hyväksytyllä tasolla joko näyttämällä tai tunnustamalla osaaminen sen mukaan kuin ehdotetun lain 38 §:ssä säädetään. Erityistä tukea erityisopetuksena saavan tutkinnon suorittajan osalta tutkinnon osa voitaisiin kuitenkin katsoa suoritetuksi alle alimman hyväksytyn osaamistason olevilla mukautetuilla tavoitteilla lain 56 §:n 2 momentissa säädetyn mukaisesti. Koko tutkinto katsottaisiin suoritetuksi, kun tutkinnon suorittaja on suorittanut hyväksytysti tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon perusteissa määrätyt pakolliset tutkinnon osat ja henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovitut valinnaiset tutkinnon osat.

43 §. *Osaamisen osoittaminen*. Pykälässä säädettäisiin osaamisen osoittamisesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin näytöistä osaamisen osoittamisen välineenä. Momentin mukaan ammattitaito ja osaaminen osoitettaisiin tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa. Näitä osaamisen osoittamistilanteita kutsuttaisiin näytöiksi. Näytössä tutkinnon suorittaja osoittaisi, kuinka hyvin hän on saavuttanut tutkinnon perusteissa määritellyn keskeisen ammattitaidon tai osaamisen.

Näytöt suunniteltaisiin tutkinnon osittain ja niiden suunnittelussa ja arvioinnissa olisi aina noudatettava tutkinnon perusteissa määriteltyjä arvioinnin kohteita ja kriteerejä sekä ammattitaidon osoittamistapoja. Näytöissä tutkinnon suorittaja osoittaisi käytännön työtehtäviä tekemällä, miten hyvin hän on saavuttanut tutkinnon perusteissa määritellyt tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet. Arvioitavan kokonaisuuden ammattitaitovaatimuksiin tai osaamistavoitteisiin liittyvä osaaminen voitaisiin osoittaa yhdellä kertaa tai useassa osassa. Yhdessä näytössä voitaisiin myös osoittaa useaan tutkinnon tai koulutuksen osaan liittyvää osaamista. Koulutuksen järjestäjä vastaisi näyttöjen suunnittelusta, mutta suunnittelu tehtäisiin yhdessä tutkinnon suorittajan ja näyttöpaikan kanssa. Näyttöjen käytännön järjestelyt ja aikataulut tulisi suunnitella siten, että ne soveltuvat mahdollisimman hyvin tutkinnon suorittajan ja näyttöpaikan tarpeisiin ja normaaleihin käytäntöihin.

Näyttöjä käytettäisiin arvioinnin välineenä ammatillisissa tutkinnon osissa. Myös yhteisten tutkinnon osien tai niiden osa-alueiden osaamistavoitteiden saavuttaminen arvioitaisiin näytöissä silloin, kun yhteinen tutkinnon osa tai sen osa-alue ja valmentavan koulutuksen osa toteutetaan ammatillisen tutkinnon osan yhteydessä. Yhteisten tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien suorittamiseksi vaadittava osaaminen voitaisiin kuitenkin tarvittaessa osoittaa myös muulla tavoin, esimerkiksi kirjallisissa tai suullisissa kokeissa. Tästä säädetään pykälän 1 momentissa.

Näytöt korvaisivat voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetut ammattiosaamisen näytöt ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitetut tutkintotilaisuudet. Ammatillisessa koulutuksessa siirryttäisiin yhteen näyttöperusteiseen osaamisen osoittamistapaan, joka vastaisi pääpiirteissään nykyisten näyttötutkintojen tutkintotilaisuuksia. Ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten saavuttaminen osoitettaisiin kokonaan näytössä. Ammatillisessa peruskoulutuk-

sessa on ollut voimassa olevan lainsäädännön mukaan mahdollista käyttää muuta arviointia täydentämään ammattiosaamisen näyttöä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin näyttöjen toteuttamisesta pääsääntöisesti työpaikoilla käytännön työtilanteissa. Tutkintojen laadun keskeinen perusta on osaamisen osoittaminen aidoissa työelämän tilanteissa ja arvioinnin perustuminen Opetushallituksen määräämiin kansallisiin tutkinnon perusteisiin sekä arvioitsijoina toimivien työelämän edustajan ja koulutuksen järjestäjän edustajan kollegiaaliseen arviointiin. Näyttöjen toteuttaminen työpaikoilla aidoissa työelämän tilanteissa tarjoaa myös tutkinnon suorittajille suoran kontaktin työnantajiin ja tukee näin heidän työllistymistään, mahdollisuuksiaan vaihtaa työpaikkaa tai parantaa tuottavuuttaan omassa työssään. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatilliseen aikuiskoulutukseen liittyvästä henkilökohtaistamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (794/2015) 5 §:n 2 momentin säännöstä, jonka mukaan näyttötutkintojen tutkintotilaisuudet järjestetään pääsääntöisesti työpaikoilla. Ammattiosaamisen näytöt on voitu voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 §:n 2 momentin mukaisesti toteuttaa työpaikalla, oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa. Säännösten perusteella näyttötutkintojen tutkintotilaisuuksien järjestäminen työpaikan ulkopuolella on tarkoitettu poikkeukseksi, johon on tarve turvautua lähinnä silloin, kun kaikkea tutkinnon perusteissa edellytettyä osaamista ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista osoittaa työpaikalla. Tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin voi kuulua määrättyihin erityistilanteisiin liittyvää osaamista, jota ei ole mahdollista osoittaa normaalien työtehtävien yhteydessä tai sen osoittaminen aidossa työtilanteessa voisi vaarantaa esimerkiksi potilas- tai liikenneturvallisuuden. Tästä syystä pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että erityisestä syystä näyttö voitaisiin kuitenkin järjestää myös muualla kuin yrityksessä tai julkishallinnon työpaikalla, esimerkiksi oppilaitoksessa, oppilaitoksen työmaalla tai muissa oppilaitoksen työympäristöissä taikka nuorten työpajalla. Näyttöpaikan tulisi kuitenkin aina mahdollistaa tutkinnon perusteissa määrätyn osaamisen osoittaminen. Lisäksi 2 momentissa olisi voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 §:n 1 momenttia vastaava säännös mahdollisuudesta osallistua näyttöihin ammattitaidon hankkimistavasta riippumatta. Säännöksellä korostettaisiin sitä, että näytöissä osoitettava ammattitaito voi olla myös muutoin kuin koulutukseen osallistumalla hankittua. Ammattitaito on voitu hankkia esimerkiksi työelämässä tai harrastustoiminnassa.

Tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan oikeusturvan näkökulmasta on tärkeää, että hänelle tarjotaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa mahdollisimman pian se jälkeen, kun hän on opinnoissaan tai muutoin saavuttanut tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määritellyn osaamisen. Tästä säädettäisiin pykälän 3 momentissa. Osaamisen osoittamisen pitäisi kytkeytyä koulutukseen siten, ettei tutkinnon, valmentavan koulutuksen tai niiden osien suorittaminen viivästy sen vuoksi, että mahdollisuuksia osaamisen osoittamiseen järjestetään liian harvoin. Myös sellaisilla tutkinnon tai tutkinnon osan suorittajilla, jotka osallistuvat näyttöön ilman tutkintokoulutusta, on oikeus saada osaamisensa osoitettua kohtuullisen ajan kuluessa.

44 §. *Tutkintojen suorittamismahdollisuudet*. Tutkintoa suorittamaan hakeutuvilla on usein työelämässä tai muutoin hankittua osaamista, jonka turvin heidän on mahdollista suorittaa tutkinnon osa tai osia tai joissakin tapauksissa koko tutkinto. Ehdotetun lain 5 luvussa tarkoitetun henkilökohtaistamisen yhteydessä arvioidaan, miltä osin hakeutujalle tai tutkinnon suorittajalle voidaan hänen esittämiensä asiakirjojen perusteella myöntää tutkintotodistus, miltä osin hänellä on edellytykset osoittaa osaamisensa ja miltä osin hänen on hankittava lisää ammattitaitoa tai muuta osaamista. Jotta tarvittavan osaamisen ja ammattitaidon muualla kuin koulutuk-

sen järjestäjän toteuttamassa tutkintokoulutuksessa hankkineilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet saada osaamisensa osoitetuksi, säädettäisiin pykälän 1 momentissa, että koulutuksen järjestäjä olisi voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 b §:n 1 momentissa säädettyä vastaavalla tavalla velvollinen järjestämään mahdollisuuksia suorittaa tutkintoja myös ilman tutkintokoulutusta.

Pykälän 2 momentissa olisi voimassa olevaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 b §:n 3 momenttia vastaava säännös velvollisuudesta järjestää tutkintojen osien suorittamismahdollisuuksia myös henkilöille, joille ammattipätevyyden tunnustamisesta vastaava viranomainen on antanut ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015) 13 §:n 2 momentin mukaisen tunnustamispäätöksen, jossa hakijalta on edellytetty kyseisessä laissa tarkoitettuja korvaavia toimenpiteitä. Tunnustamispäätöksessä edellytettynä kelpoisuuskokeena voidaan käyttää tutkinnon osia. Säännös kattaisi myös tilanteet, joissa kelpoisuuskoe on ainoastaan osa tutkinnon osasta.

45 §. *Osaamisen arviointi*. Osaamisen arvioinnissa arvioidaan, hallitseeko tutkinnon suorittaja tai valmentavan koulutuksen opiskelija tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös osaamisen arvioinnin toteuttamistavasta. Ehdotetun säännöksen mukaan tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan osaamista arvioitaisiin vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määrättyihin ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin. Tutkinnon osan osaamisen arvioinnista kuten arviointikohteista, arviointikriteereistä ja ammattitaidon osoittamistavoista määrätään tutkinnon perusteissa. Arvioinnin tulisi kattaa kaikki tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet. Osaamista tulisi arvioida monipuolisesti. Jos tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista olisi poikettu 56 §:ssä tarkoitetun mukauttamisen tai 57 §:ssä tarkoitetun poikkeamisen vuoksi, tutkinnon suorittajan tai opiskelijan osaamista arvioitaisiin vertaamalla sitä hänen henkilökohtaisiin tavoitteisiinsa. Osaamisen arvioinnilla annettaisiin tietoa tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan osaamisen sisällöstä ja tasosta tutkinnon suorittajan tai opiskelijan itsensä lisäksi myös ulkopuolisille tahoille, kuten työnantajille. Tietoa tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan osaamisesta tarvitaan myös jatko-opinnoissa.

Osaamisen arvioinnissa arvioidaan osaamisen tasoa, josta joko annetaan arvosana tai se arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Pykälän 2 momentin säännöksessä määriteltäisiin ne kokonaisuudet, joissa osaamista arvioitaisiin. Osaamista arvioitaisiin tutkinnon tai koulutuksen osittain sekä yhteisten tutkinnon osien osalta myös osa-alueittain. Osaamisen arvioinnin perusteella arvioijat hyväksyvät tai hylkäävät tutkinnon tai koulutuksen osaa tai yhteisen tutkinnon osan osa-aluetta koskevan näytön tai muun osaamisen osoittamisen sekä antavat ammatillisen perustutkinnon tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden arvosanat. Tutkinnon osien arvosanat merkittäisiin tutkintotodistukseen ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden arvosanat opintosuoritusrekisteriotteeseen tai vastaavaan selvitykseen.

Todistukseen merkittävää arvosanaa ei annettaisi muista kuin säännöksessä mainituista kokonaisuuksista. Vastaavasti osaamisen arvioinnin oikaisupyyntö sekä hyväksytyn arvosanan korottaminen olisi mahdollista vain näissä kokonaisuuksissa. Jos arvioitavan kokonaisuuden ammattitaitovaatimuksiin tai osaamistavoitteisiin liittyvä osaaminen osoitetaan useassa osassa, tutkinnon osan arvosana muodostetaan kokonaisuuden perusteella.

Pykälän 2 momentissa olisi myös valtuutussäännös, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään osaamisen arviointiasteikosta. Arviointiasteikkoa koskevaan sääntelyyn ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia.

Tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan oikeusturvan näkökulmasta on tärkeää, että hänen osaamisensa arvioidaan mahdollisimman pian se jälkeen, kun hän on osoittanut sen. Tämän vuoksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että osaamisen arviointi tulee suorittaa ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen kun tutkinnon tai koulutuksen osan näyttö tai muu osaamisen osoittaminen on tehty.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta laatia suunnitelma osaamisen arvioinnin toteuttamisesta tutkinnon tai koulutuksen osittain.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin tutkinnon suorittajan ja opiskelijan itsearvioinnista. Oman osaamisen arviointi on tärkeä taito työelämässä, jossa työntekijän on enenevässä määrin osattava itse arvioida omaa osaamistaan ja osaamisen kehittämistarpeita. Itsearviointitaidot ovat käytännössä osa ammatillista osaamista. Itsearviointitaitojen kehittämiseksi tutkinnon suorittajalle ja opiskelijalle olisi annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin, mutta tällä ei kuitenkaan olisi velvoitetta arvioida omaa osaamistaan. Itsearviointi ei myöskään vaikuttaisi osaamisen arviointiin tai siitä annettavaan arvosanaan.

46 §. *Palaute osaamisen kehittymisestä.* Pykälässä säädettäisiin tutkinnon suorittajan ja valmentavan koulutuksen opiskelijan oikeudesta saada osaamisen kehittymisestä palautetta tutkinnon suorittamisen ja koulutuksen aikana. Osaamisen kehittymistä seurattaisiin ja sitä arvioitaisiin antamalla tutkinnon suorittajalle tai opiskelijalle kirjallista tai suullista palautetta. Tutkinnon suorittajalle tai valmentavan koulutuksen opiskelijalle annettavalla palautteella ohjattaisiin ja kannustettaisiin henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisten tavoitteiden saavuttamista sekä kehitettäisiin edellytyksiä itsearviointiin.

Opiskelijan osaamisen kehittymistä arvioi tavallisesti opetuksesta vastaava opettaja. Opiskelijalla ja tutkinnon suorittajalla on kuitenkin oikeus saada palautetta osaamisen kehittymisestä myös muissa oppimisympäristöissä, kuten työpaikalla tapahtuvan osaamisen hankkimisen aikana. Tällöin palautteen antajana voi toimia myös työpaikkaohjaaja tai muu koulutuksen järjestäjän nimeämä henkilö. Palaute ei vaikuta tutkinnon tai koulutuksen osan tai yhteisen tutkinnon osan osa-alueen arviointiin tai arvosanaan eikä siihen myöskään voisi hakea oikaisua 48 §:ssä säädetyllä tavalla.

Opiskelijan osaamisen kehittymistä tulisi arvioida säännöllisesti opiskelun aikana ja antaa siitä palautetta opiskelijalle, jotta opiskelija tietää, mitä hänen tulee vielä oppia saavuttaakseen tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määrätyt ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet.

47 §. *Osaamisen arvioijat.* Pykälän 1 momentin mukaan tutkinnon suorittajan ammatillisten tutkinnon osien osaamisen arvioinnin toteuttaisivat ja arvioinnista vastaisivat koulutuksen järjestäjän nimeämät arvioijat, joita on kaksi. Arvioijista toinen edustaisi koulutuksen järjestäjää ja toinen työelämää. Työelämän edustaja voisi käytännössä edustaa työnantajia, työntekijöitä tai itsenäisiä ammattiharjoittajia. Koulutuksen järjestäjää edustava arvioija olisi käytännössä pedagogisesti kelpoinen opettaja. Säännöksellä pyrittäisiin siihen, että arvioinnissa toteutuu työelämälähtöisyys sekä osaamis- ja kriteeriperusteisuus. Osaamisen arvioijat tekisivät tutkinnon suorittajan osaamista koskevan arviointipäätöksen tutkinnon osittain yksimielisesti. Vä-

hintään toisen arvioijista tulisi olla paikalla yksittäisessä näytössä. Arviointi suoritetaan kuitenkin aina kollegiona arviointikeskustelussa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valmentavan koulutuksen osien sekä yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden arvioinnista, jonka toteuttaisi ja josta päättäisi opetuksesta vastaava opettaja tai opettajat yhdessä, jos opettajia on useita. Silloin, kun yhteinen tutkinnon osa tai sen osa-alue toteutettaisiin ja arvioitaisiin ammatillisen tutkinnon osan yhteydessä, osaamisen arviointiin voisi osallistua myös työelämän edustaja. Opetuksesta vastaava opettaja tai opettajat kuitenkin päättäisivät aina yhteisen tutkinnon osan tai sen osa-alueen arvioinnista.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan osaamisen arvioijilla tulisi olla riittävä ammatillinen osaaminen suhteessa tutkinnon perusteisiin tai koulutuksen perusteisiin ja erityisesti arvioitavaan tutkinnon tai koulutuksen osaan tai yhteiseen tutkinnon osan osa-alueeseen sekä riittävä ammattitaito arvioitavalla ammattialalla. Arvioijien tulisi olla perehtyneitä arvioinnin lähtökohtiin ja arvioitavan tutkinnon tai koulutuksen perusteisiin. Koulutuksen järjestäjien tulisi huolehtia työelämän arvioijien perehdyttämisestä osaamisen arviointiin. Koska hyvä ammattitaito kehittyy usein koulutuksen ohella pitkän ja laajan alakohtaisen työkokemuksen myötä, ei tutkintosuorituksen arvioijille kuitenkaan esitettäisi koulutukseen perustuvia pätevyysvaatimuksia. Arvioijien esteellisyyteen sovellettaisiin, mitä hallintolain 27—29 §:ssä säädetään.

48 §. Arvioinnin oikaiseminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tutkinnon tai tutkinnon osan suorittajan sekä ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen opiskelijan oikeudesta saada tietoa arviointiperusteiden soveltamisesta osaamisensa arviointiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan oikeudesta pyytää osaamisen arvioinnin oikaisua. Oikaisua pyydettäisiin arvioijilta ja määräaika oikaisupyynnön tekemiselle olisi 14 päivää siitä, kun tutkinnon tai sen osan suorittajalla tai valmentavan koulutuksen opiskelijalla on ollut tilaisuus saada tietoonsa sekä osaamisen arvioinnin tulokset sekä arviointiperusteiden soveltaminen omaan näyttösuoritukseensa tai muulla tavoin arvioituun suoritukseen. Oikaisua olisi pyydettävä kirjallisesti. Säännöksen mukaan päätös arvioinnin oikaisusta olisi tehtävä ilman aiheetonta viivytystä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tutkinnon tai sen osan suorittajan oikeudesta pyytää oikaisua 2 momentissa tarkoitetun arvioinnin oikaisupyynnön perusteella annettuun päätökseen. Säännöksen mukaan tutkinnon tai sen osan suorittajalla olisi oikeus pyytää arvioijien oikaisupyyntöön antamaan päätökseen edelleen oikaisua työelämätoimikunnalta. Oikaisua olisi pyydettävä kirjallisesti.

Jos valmentavan koulutuksen opiskelija suorittaa tutkinnon osia, olisi hänellä oikeus pyytää oikaisua 2 momentissa tarkoitetun arvioinnin oikaisupyynnön perusteella annettuun päätökseen tutkinnon tai sen osan suorittajaa vastaavalla tavalla. Muutoin pykälän 3 momentin säännöstä ei sovellettaisi valmentavan koulutuksen opiskelijaan. Valmentavan koulutuksen opiskelija ei voisi vaatia oikaisua työelämätoimikunnalta, koska työelämätoimikunnat ovat tutkintokohtaisia ja niiden muut tehtävät liittyvät esimerkiksi näyttöjen toteutukseen, ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen ja ammatillisten tutkintojen ja niiden perusteiden kehittämiseen, minkä vuoksi niillä ei ole mahdollisuutta käsitellä valmentavan koulutuksen opiskelijan osaamiseen liittyvää arviointia.

Työelämätoimikunta voisi määrätä uuden arvioinnin, jos arviointi on ilmeisen virheellinen. Perustellusta syystä työelämätoimikunta voi määrätä koulutuksen järjestäjää asettamaan myös uudet arvioijat. Uudet arvioijat voitaisiin määrätä esimerkiksi sellaisissa tapauksissa, joissa arviointi on suoritettu virheellisesti, arvioinnissa ei ole noudatettu yhdenvertaisuutta tutkinnon suorittajien kesken tai jos arvioija on ilmeisen esteellinen arvioimaan näyttöä tai muuta arvioinnin kohteena olevaa suoritusta.

49 §. *Arvioinnin uusiminen ja arvosanan korottaminen***.** Tutkinnon suorittajalle tai valmentavan koulutuksen opiskelijalle tulee järjestää mahdollisuus näytön tai muun osaamisen osoittamisen uusintaan tai hyväksytyn arvosanan korottamiseen. Koulutuksen järjestäjän tulisi järjestää mahdollisuus osaamisen osoittamisen uusimiseen, jos opiskelijan osaamisen arvioinnin tulos on hylätty. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tulisi järjestää mahdollisuus myös osaamisen arvioinnin perusteella annetun hyväksytyn arvosanan korottamiseen. Hyväksytyn arvosanan korottaminen olisi mahdollista vain tutkinnon osissa ja muissa kokonaisuuksissa, joista annetaan arvosana. Hyväksytyn arvosanan korottamisesta voitaisiin periä maksu silloin, kun henkilö on jo saanut todistuksen tutkinnon tai koulutuksen suorittamisesta. Maksusta säädetään maksuja koskevassa 91 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan tutkinnon suorittajalle tai opiskelijalle, joka ei ole suorittanut hyväksytysti tutkinnon osan näyttöä tai koulutuksen osaa, tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa sellainen osaaminen, joka mahdollistaa opinnoissa etenemisen. Eräissä tutkinnoissa tutkintokoulutuksen eteneminen voi käytännössä edellyttää tiettyä tutkinnon osien suoritusjärjestystä, joka on edellytyksenä myös tutkintokoulutuksen etenemiselle. Jos pykälän 1 momentissa tarkoitettua osaamisen osoittamisen uusimista ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista järjestää riittävän nopeasti, koulutuksen järjestäjän tulisi säännöksen mukaan tarvittaessa muulla tavoin varata opiskelijalle mahdollisuus muutoin osoittaa sellainen osaaminen, joka mahdollistaa tutkintokoulutuksen etenemisen.

50 §. *Todistus tutkinnon suorittamisesta*. Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi antaa tutkinnon suorittajalle tutkintotodistus, kun tutkinnon suorittaja on suorittanut hyväksytysti tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon osat. Tutkintotodistus annettaisiin automaattisesti, eikä se edellyttäisi opiskelijan pyyntöä silloin, kun henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettu osaaminen on saavutettu tai kun tutkinnon suorittaja katsotaan eronneeksi. Muutoin koulutuksen järjestäjän tulisi antaa todistus suoritetuista tutkinnon osista tutkinnon suorittajan pyynnöstä. Tutkintoa ja sen osaa koskevat arvioinnit ja arvosanat annettaisiin 47 §:ssä tarkoitettujenosaamisen arvioijien tekemän arviointipäätöksen mukaisina. Tämä tarkoittaa, että arvioinnista päättäisivät arvioijat, eikä koulutuksen järjestäjä tutkintotodistusta myöntäessään tekisi suoritusten uudelleenarviointia.

Tutkintotodistus voitaisiin antaa myös opiskelijalle, jonka osalta on 56 §:n 2 momentin nojalla mukautettu tai 57 §:n nojalla poikettu ammattitaitovaatimuksista, osaamistavoitteista tai osaamisen arvioinnista jollakin tavalla. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin opiskelijalle annettavasta todistuksesta siinä tilanteessa, että opiskelija ei ole 56 §:ssä tarkoitetun mukauttamisen tai 57 §:ssä tarkoitetun poikkeamisen vuoksi saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Tällöin koulutuksen järjestäjä ei saisi antaa tutkintotodistusta. Myöskään todistusta suoritetuista tutkinnon osista ei voitaisi antaa sellaisten tutkinnon osien osalta, joissa opiskelija ei ole saavuttanut keskeisiä ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Mukautukset tai poikkeamiset eivät kuitenkaan aina tarkoita sitä, että tutkinto-

todistusta tai todistusta suoritetuista tutkinnon osista ei voitaisi antaa. Koulutuksen järjestäjän tulisi arvioida, ovatko keskeiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet saavutettu.

Opiskelijan tulisi kaikissa tapauksissa saada todistus suorittamastaan koulutuksesta. Jos koulutuksen järjestäjän arvion perusteella tutkintotodistusta tai todistusta suoritetuista tutkinnon osista ei voida antaa, koulutuksen järjestäjän tulisi antaa opiskelijalle todistus opiskelijan osaamisesta.

51 §. *Todistus koulutuksen suorittamisesta tai siihen osallistumisesta***.** Pykälän 1 momentissa säädettäisiin todistuksen antamisesta valmentavien koulutusten opiskelijoille. Säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi antaa opiskelijalle todistus suoritetusta koulutuksesta, kun opiskelija on suorittanut ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen. Todistus suoritetusta koulutuksesta annettaisiin vain silloin, kun opiskelija on suorittanut koulutuksen perusteiden mukaisen 60 osaamispisteen laajuisen koulutuksen. Jos opiskelija katsotaan eronneeksi kesken koulutuksen suorittamisen, koulutuksen järjestäjän tulisi antaa todistus suoritetuista koulutuksen osista. Todistus suoritetuista koulutuksen osista tulisi antaa opiskelijan pyynnöstä myös opiskelun aikana.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta antaa todistus tutkintokoulutukseen ja 8 §:ssä tarkoitettuun muuhun ammatilliseen koulutukseen osallistumisesta silloin, kun koulutus päättyy, tai jos tutkinnon suorittaja tai opiskelija katsotaan eronneeksi. Muutoin todistus tutkintokoulutukseen tai muuhun tässä laissa tarkoitettuun ammatilliseen koulutukseen osallistumisesta tulisi antaa tutkinnon suorittajan tai opiskelijan pyynnöstä. Tutkintokoulutukseen tai muuhun ammatilliseen koulutukseen osallistumisesta annettavan todistuksen tavoitteena on antaa sisältöä ja kestoa osoittavia tietoja siitä koulutuksesta, johon tutkinnon suorittaja tai opiskelija on osallistunut. Todistuksen tavoitteena ei ole arvioida tutkintokoulutuksessa opiskelevan osaamista, sillä tutkinnoissa osaaminen osoitetaan näytöissä tai muulla tavoin, ja niihin kytkeytyvä osaamisen arviointi sisältyy tutkintotodistukseen tai tutkinnon osien suorittamisesta annettavaan todistukseen. Pykälän 3 momentin mukaan tutkintokoulutusta tai muuta ammatillista koulutusta ei arvioitaisi osaamisen arviointiasteikolla

52 §. *Todistuksia koskevat tarkemmat säännökset ja määräykset.* Pykälässä säädettäisiin todistuksia koskevista asetuksen- ja määräyksenantovaltuuksista. Valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävällä todistusten sisällöllä tarkoitettaisiin sellaisia keskeisiä asioita, jotka todistuksista tulee ilmetä. Todistus tutkinnon tai sen osan tai osien suorittamisesta sisältäisi suoritetut tutkinnon osat ja niiden arvosanat. Tutkinnon osaa pienemmät suoritukset kirjattaisiin opintorekisteriotteeseen tai sitä vastaavaan asiakirjaan. Todistus tutkintokoulutukseen tai muuhun ammatilliseen koulutukseen osallistumisesta sisältäisi tiedot koulutuksen sisällöstä ja kestosta.

Valtuutussäännöksen nojalla valtioneuvoston asetuksella määriteltäisiin myös liitteet, jotka tutkinnon suorittajalle tai opiskelijalle annettavaan todistukseen tulee liittää. Liitteet tarkentaisivat todistuksesta ilmeneviä tietoja. Todistukseen tulisi liittää ote opintosuoritusrekisteristä tai muu vastaavaa selvitys, josta ilmenisivät opiskelijan suorittamat yhteisten tutkinnon osien osa-alueet ja niiden osaamisen arviointi. Tietoja tutkinnon osaa pienempien yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden suorittamisesta tarvittaisiin esimerkiksi jatko-opintoihin hakeuduttaessa.

Pykälään sisältyisi myös Opetushallitukselle annettu valtuus määrätä todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista. Todistusten vertailukelpoisuuden kannalta olisi tärkeää, että todistuksiin merkittävistä teknisluonteisista tiedoista määrättäisiin yhtenevästi Opetushallituksen määräyksellä.

7 luku. Osaamisen hankkiminen

53 §. *Oikeus saada opetusta ja ohjausta.* Pykälän 1 momentin säännöksen mukaan opiskelijalla olisi oikeus saada opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen. Ohjausta on oikeus saada eri oppimisympäristöissä ja myös henkilökohtaisesti.

Säännös ei tarkoittaisi sitä, että yksittäisellä opiskelijalla olisi subjektiivinen oikeus saada opetusta ja ohjausta miten paljon tahansa. Säännös kuitenkin velvoittaisi koulutuksen järjestäjän tarjoamaan tarkoituksenmukaisella tavalla toteutettua opetusta, opinto-ohjausta ja muuta tarpeellista ohjausta riittävästi, jotta opiskelijalla voidaan katsoa olevan mahdollisuus saavuttaa tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet. Osaamisen hankkiminen, opinto-ohjaus ja muu tarpeellinen ohjaus sekä tutkinnon suorittaminen suunniteltaisiin yksilöllisesti ja kirjattaisiin henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan, jota päivitetään tarvittaessa. Ehdotetun 54 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen toteuttamistavoista. Opettajien ja opinto-ohjaajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella kuten nykyisin.

54 §. *Koulutuksen sisältö.* Tutkinnon suorittamiseen valmistavassa tutkintokoulutuksessa hankittaisiin ammattitaitoa ja muuta osaamista, jota tarvitaan tutkinnon suorittamiseksi. Vastaavasti ammatilliseen tutkintoon tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavissa koulutuksissa hankittaisiin osaamista koulutuksen suorittamiseksi. Ammatillisten tutkintojen ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet olisi määrätty Opetushallituksen päättämissä tutkinnon perusteissa ja valmentavien koulutusten osaamistavoitteet koulutuksen perusteissa. Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän olisi suunniteltava järjestämänsä tutkintokoulutus ja valmentava koulutus tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisesti. Se voisi kuitenkin tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mahdollistamissa rajoissa päättää koulutuksen sisällöstä sekä siitä, millä tavoin, missä ja milloin koulutus järjestetään. Tämä toisi koulutuksen järjestämiseen joustoa ja mahdollistaisi koulutuksen järjestäjän toimintaympäristön tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamisen koulutuksen sisällöissä ja toteuttamisessa. Voimassa olevasta ammatillista peruskoulutusta koskevasta laista poiketen koulutuksen järjestäjän ei tarvitsisi enää laatia opetussuunnitelmaa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän olisi 1 momentista poiketen kuitenkin järjestettävä ammatillisen perustutkintokoulutuksen opiskelijalle työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta, jos opiskelijalla ei olisi suoritettavaan tutkintoon liittyvää käytännön työtehtävien yhteydessä aiemmin hankittua osaamista. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 a §:n mukaan ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon tulee sisältää osaamisen hankkimista työssäoppimisen kautta vähintään 30 osaamispistettä. Ehdotettavassa laissa ei säädettäisi osaamispisteisiin tai tiettyyn aikaan sidottua työpaikalla hankittua osaamisen hankkimisen määrää, koska ajallisesti koulutuksen kesto poikkeaisi henkilökohtaistamisen vuoksi opiskelijoittain riippuen esimerkiksi aiemmin hankitusta osaamisesta ja tietyn pituisen työpaikalla tapahtuvan osaamisen hankkimisen edellyttäminen voisi tarpeettomasti pidentää

opiskeluaikaa, jos opiskelija voisi muutoin saavutetun osaamisen puolesta suorittaa tutkinnon jo aikaisemmin.

Muusta ammatillisesta koulutuksesta ei säädettäisi tai määrättäisi muualla kuin 8 §:ssä. Koulutuksen järjestäjä voisi näin ollen päättää muun ammatillisen koulutuksen sisällöstä, laajuudesta ja järjestämisestä varsin vapaasti. Tästä säädettäisiin pykälän 3 momentissa. Koulutuksen järjestäjän laaja päätösvalta muun ammatillisen koulutuksen osalta mahdollistaisi sen, että järjestäjä voisi reagoida nopeasti työelämän osaamistarpeisiin ja räätälöidä koulutukset asiakaslähtöisesti kulloisenkin tarpeen mukaan.

55 §. *Opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot***.** Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta järjestää osana tutkintokoulutusta opintoja, joiden tarkoituksena on mahdollistaa tutkinnon tai sen osan suorittaminen ja tutkintokoulutukseen osallistuminen niissä tapauksissa, joissa opiskelijalla ei ole tavoitteena olevan osaamisen kannalta riittäviä opiskeluvalmiuksia. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 b §:n mukaisia opiskeluvalmiuksia parantavia opintoja.

Jos opiskelijan valmiudet suoriutua tutkinnon osan tai koko tutkinnon suorittamisesta havaittaisiin puutteelliseksi, voitaisiin tutkintokoulutuksessa järjestää tutkinnon perusteissa määriteltyyn osaamisen hankkimiseen liittyvien opintojen lisäksi opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja. Kuten voimassa olevan lainsäädännön mukaiset opiskeluvalmiuksia parantavat opinnot, myös opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot voisivat päätoimisina kestää enintään yhteensä kuuden kuukauden ajan. Opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja ei tarvitsisi järjestää yhtäjaksoisena, vaan ne voitaisiin järjestää osana muuta tutkinnon perusteiden mukaista tutkintokoulutusta, mutta rahoituksen perusteena opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja tutkinto koulutuksessa voisi olla enintään kuuden kuukauden yhdenjaksoista päätoimista opiskelua vastaava määrä.

Opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen tavoitteena tulisi olla tutkintokoulutuksessa edellytettävien opiskelutaitojen, kuten kielellisten, matemaattisten tai tietoteknisten valmiuksien vahvistaminen taikka opiskelutekniikkaan liittyvien taitojen harjaannuttaminen. Opintoihin voisi sisältyä esimerkiksi kielikoulutusta silloin, kun opiskelijalla on puutteellinen osaaminen tutkintoon liittyvässä suomen- tai ruotsinkielen sanastossa tai ammattiin liittyvissä kielen käytön tavoissa, joita voisivat olla esimerkiksi ammatille tyypilliset tavat esittää tai tuottaa kirjallista aineistoa. Tutkintokoulutuksen suorittaminen ja tarvittavan ammatillisen osaamisen hankkiminen saattavat edellyttää muun muassa erilaisten oppaiden ja työkirjojen lukutaitoa, alan sanaston hallintaa sekä kirjallista dokumentointia. Tällöin riittävän ammattitaidon hankkimiseksi edellytettävän kielitaidon taso voi käytännössä olla melko korkea. Kielikoulutuksen tulisi kuitenkin aina liittyä suoritettavaan tutkintoon eikä koulutusta saisi käyttää peruskielitaidon opettamiseen. Opinnoilla voitaisiin tukea myös oppimisvaikeuksista johtuvien syiden vuoksi tarvittavaa osaamisen hankkimista. Yleisten oppimisvaikeuksien, kuten lukemisen, kirjoittamisen, matemaattisten tai vieraiden kielten oppimisvaikeuksien perusteella opiskelijalle voidaan tarjota opintoja, kuten lukiopetusta, joiden avulla tavoitteena oleva osaaminen voidaan saavuttaa. Oppimisvaikeuksien lisäksi opiskelijoilla voi olla erinäisiä arjenhallintaan ja elämäntilanteeseen liittyviä vaikeuksia, jotka edellyttävät erilaisia tukitoimia, mutta ei kuitenkaan sellaista pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea, joka oikeuttaisi opiskelijaa saamaan ehdotetun 56 §:n mukaista erityistä tukea. Tällaisissa tilanteissa opiskelijaa voitaisiin tukea opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen avulla.

Koulutuksen järjestäjä päättäisi opintojen järjestämisestä ja sisällöstä. Koulutuksen järjestäjä voisi järjestää opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot hyödyntäen monipuolisia, vaihtelevia ja opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden mukaisia opetusjärjestelyjä ja tuen muotoja.

56 §. *Erityinen tuki*. Pykälässä säädettäisiin erityisestä tuesta sellaisille tutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen opiskelijoille, jotka tarvitsevat pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi.

Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 19 a §:n mukainen erityisopetus on koskenut ainoastaan ammatillista peruskoulutusta ja valmentavaa koulutusta, mutta ei ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta. Ehdotuksen mukaan erityisopetuksena annettavaan erityiseen tukeen olisi nykytilasta poiketen oikeus myös ammattitutkinto- tai erikoisammattitutkinto koulutuksessa olevalla opiskelijalla, jos hän tutkinnon perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi tarvitsee oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea.

Erityisellä tuella tarkoitettaisiin opiskelijan henkilökohtaisiin tarpeisiin, tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyitä. Pykälän säännökset vastaisivat sisällöltään pääosin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 19 a §:n erityisopetuksen säännöksiä. Pykälässä käytettäisiin kuitenkin termiä erityinen tuki erityisopetuksen sijaan, koska erityinen tuki käsitteenä kuvaa paremmin opiskelijoille annettavia tukitoimia. Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat opiskelevat tavallisesti yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa, mutta tarvitsevat huomattavasti enemmän ja erilaista tukea kuin muut opiskelijat. Nykytilaa vastaavasti opiskelijalle tilapäisesti annettavaa erityistä oppimisen tukea ja ohjausta ei katsottaisi pykälässä tarkoitetuksi erityiseksi tueksi. Erityisen tuen antamisen edellytyksenä olisi, että opiskelija tarvitsee pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Erityistä tukea saavan opiskelijan erityisen tuen tarpeet vaihtelevat. Useimmiten perusteena on jokin oppimisvaikeuksia aiheuttava seikka, joka edellyttää pedagogista tukea. Perusteena voi olla myös sellainen vamma tai sairaus, joka edellyttää muita erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä oppimisen ja opiskelun mahdollistamiseksi.

Erityisen tuen tarve on määriteltävä jokaiselle opiskelijalle yksilöllisesti, ja tavoitteiden saavuttamista on tuettava yksilöllisesti suunnitellun ja ohjatun oppimisprosessin avulla. Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevassa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 5 §:n 4 momentissa säädetystä erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle järjestettävän koulutuksen tavoitteesta edistää opiskelijan kokonaiskuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalveluiden tuottajien kanssa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan erityisen tuen antamisen tavoitteena tulee olla tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattiaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttaminen. Myös erityistä tukea saavan opiskelijan opetuksessa ensisijaisena tavoitteena on se, että opiskelija voi hänelle annettavien tukitoimien avulla saavuttaa ammatillisen perustutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet. Kuten voimassa olevan lain mukaan erityisopetuksessa, myös erityistä tukea saavan opiskelijan osal-

ta voitaisiin kuitenkin mukauttaa ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaisia ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita sekä osaamisen arviointia siinä määrin, kuin se on opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä. Jos koulutuksen järjestäjä toteaa, että ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaista osaamista ei tukitoimienkaan avulla voida saavuttaa, tutkinnon perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita sekä osaamisen arvioinnista voitaisiin mukauttaa siinä määrin kuin se olisi opiskelijan kohdalla välttämätöntä.

Pykälän 2 momentti vastaisi sisällöltään pääosin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 19 a §:n 2 momenttia. Ehdotetussa säännöksessä todettaisiin voimassa olevasta säännöksestä poiketen nimenomaisesti, että myös erityistä tukea saavan opiskelijan opetuksessa ensisijaisena tavoitteena on se, että opiskelija voi hänelle annettavien tukitoimien avulla saavuttaa ammatillisen perustutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet. Jos koulutuksen järjestäjä toteaa, että ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaista osaamista ei tukitoimienkaan avulla voida saavuttaa, ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita sekä osaamisen arviointia voidaan mukauttaa. Kuten nykyisin, ehdotetun säännöksen mukaan mukauttaminen voisi koskea ainoastaan ammatillista perustutkintoa ja se voitaisiin tehdä vain siinä laajuudessa, kuin se on tutkinnon suorittajan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä.

Mukauttaminen koskisi vain ammatillisen perustutkinnon perusteista poikkeamista ja tutkintokoulutusta, koska valmentavan koulutuksen perusteiden mukaisia osaamistavoitteita ei ole tarpeen mukauttaa. Valmentavissa koulutuksissa koulutuksen perusteiden mukaisten koulutuksen osien suorittaminen ei pääsääntöisesti edellytä tietyn tasoisen osaamisen saavuttamista. Valmentavissa koulutuksissa osaamistavoitteet perustuvat opiskelijan yksilöllisiin valintoihin, tavoitteisiin ja valmiuksiin. Ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen perusteita ei voitaisi mukauttaa. Mukauttamisessa olisi kyse tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimusten, osaamistavoitteiden ja osaamisen arvioinnin sopeuttamista tutkinnon suorittajan oppimisedellytysten mukaisiksi silloin kuin se olisi erityistä tukea saavan tutkinnon suorittajan kohdalla välttämätöntä. Mukauttamisessa tutkinnon suorittajalle laaditaan henkilökohtaiset, mukautetut ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet, jotka perustuvat hänen suorittamansa tutkinnon perusteisiin. Mukauttaminen voidaan tehdä joko yhden tai useamman tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia mukauttamalla. Yhteisissä tutkinnon osissa mukautetut tavoitteet laaditaan yleensä osa-alueittain. Tutkinnon suorittajalle laaditaan tutkinnon osittain henkilökohtaiset mukautetut ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi. Tavoitteiden laadinnassa huomioidaan opiskelijan vahvuudet ja rajoitteet sekä työllistymiseen ja jatkosuunnitelmiin liittyvät tavoitteet. Mukauttaminen olisi laadullista osaamistavoitteiden muuttamista. määrällistä tai molempia. Määrällisessä mukauttamisessa tutkinnon osan osaamistavoitteita ja ammattitaitovaatimuksia vähennetään tai kavennetaan. Oleellista on keskittyä opiskelijan työllistymisen kannalta keskeisimpien työtehtävien oppimiseen. Näiden työtehtävien osalta on kuitenkin huomioitava riittävä työturvallisuuden hallinta. Tällöin osaamistavoitteita ja ammattitaitovaatimuksia kuvatessa käytetään esimerkiksi termejä ohjattuna, tuettuna, avustettuna. Jos tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksista, osaamistavoitteista ja osaamisen arvioinnista tulisi joltain osin poiketa kokonaan, tulisi soveltaa ehdotetussa 57 §:ssä säädettyä ammattitaitovaatimuksista, osaamistavoitteista ja osaamisen arvioinnista poikkeamista.

Opetushallituksen olisi 3 momentin mukaan määrättävä ammatillisen perustutkinnon perusteissa, miltä osin tutkinnon ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita ei voida mukauttaa. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 19 a §:n 3 momentin mukaan

Opetushallitus voi tutkinnon perusteissa määrätä miltä osin ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista ei voida poiketa mukauttamisen perusteella. Nykytilan selkeyttämiseksi ehdotetaan, että Opetushallituksen olisi ammatillisten tutkintojen perusteittain määrättävä, miltä osin ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita ei voida mukauttaa. Ammatillisen perustutkinnon perusteita laadittaessa tulisi siten aina arvioida, liittyykö ammattitaitovaatimuksiin esimerkiksi sellaisia työturvallisuusvaatimuksia, joiden vuoksi tutkinnon perusteita ei voitaisi mukauttaa. Mukauttamisen rajoittaminen on tarpeen erityisesti silloin, jos ammattialalla on sellaisia erittäin keskeisiä ammattitaitovaatimuksia, joiden saavuttaminen on edellytyksenä kyseisessä ammatissa toimimiselle. Muilta osin koulutuksen järjestäjä päättäisi mukauttamisesta henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa.

57 §. *Ammattitaitovaatimuksista, osaamistavoitteista ja osaamisen arvioinnista poikkeaminen*. Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta poiketa ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista, osaamistavoitteista ja osaamisen arvioinnista. Säännöksessä tarkoitetulla poikkeamisella tarkoitettaisiin sitä, että tutkinnon suorittaja ei osoita jotakin tutkinnon perusteiden mukaista ammattitaitovaatimusta tai osaamistavoitetta eikä sitä näin ollen myöskään arvioida.

Säännöksen mukainen poikkeaminen vastaisi sisällöltään pääosin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 21 §:n mukaisia erityisiä opetusjärjestelyitä. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 21 §:n mukaisia erityisten opiskelujärjestelyjen mukainen poikkeaminen on voinut säännöksen sanamuodon mukaan koskea paitsi tutkinnon perusteista myös valmentavan koulutuksen perusteista poikkeamista. Ehdotetun pykälän mukainen poikkeaminen koskisi kuitenkin vain tutkinnon perusteista poikkeamista, koska valmentavan koulutuksen perusteiden mukaisista osaamistavoitteita ei ole tarpeen poiketa. Valmentavissa koulutuksissa koulutuksen perusteiden mukaisten koulutuksen osien suorittaminen ei pääsääntöisesti edellytä tietyn tasoisen osaamisen saavuttamista. Valmentavissa koulutuksissa osaamistavoitteet perustuvat opiskelijan yksilöllisiin valintoihin, tavoitteisiin ja valmiuksiin. Kuten nykyisin, ehdotetun säännöksen mukainen poikkeaminen tutkinnon perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista, osaamistavoitteista sekä osaamisen arvioinnista voisi koskea ainoastaan ammatillista perustutkintoa ja se voitaisiin tehdä vain siltä osin, kuin se on opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä. Ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista, osaamistavoitteista taikka osaamisen arvioinnista ei voitaisi poiketa.

Ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen perusteista poikkeaminen ei ole ollut mahdollista myöskään voimassa olevan lainsäädännön mukaan.

Pykälän 1 momentin mukaan ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista sekä osaamisen arvioinnista voitaisiin poiketa myös muutoin kuin 55 §:n mukaisesti erityistä tukea saavan tutkinnon suorittajan osalta, jos tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ovat olosuhteet tai aikaisemmin hankittu osaaminen huomioiden joiltakin osin tutkinnon suorittajalle kohtuuttomia tai poikkeaminen on perusteltua tutkinnon suorittajan tai opiskelijan vammaan tai terveydentilaan liittyvistä syistä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan sanamuoto poikkeaisi voimassa olevassa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 21 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyistä erityisten opiskelujärjestelyjen käyttämisen perusteista siten, että poikkeaminen olisi mahdollista henkilön terveyden-

tilaan liittyvien syiden ohella vammaan liittyvistä syistä. Jo voimassa olevan lain nojalla erityisten opiskelujärjestelyjen käyttäminen on ollut mahdollista vammaan liittyvistä syistä, mutta ehdotetussa sanamuodossa vamma erotettaisiin terveyteen liittyvistä syistä omaksi poikkeamisen perusteeksi.

Kuten voimassa olevan lainsäädännön mukaisten erityisten opiskelujärjestelyjen käyttämisen, myös ammattitaitovaatimuksista, osaamistavoitteista ja osaamisen arvioinnista poikkeamisen tavoitteena olisi, että tutkinnon suorittaja voi suorittaa ammatillisen perustutkinnon, vaikka hän ei 1 momentissa tarkoitettujen syiden vuoksi joiltakin osin voi saavuttaa tutkinnon perusteiden mukaisia ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Kuten voimassa olevan lain mukaisia erityisiä opiskelujärjestelyjä, myös poikkeamista voitaisiin käyttää silloin, jos opiskelijalla ei ole varsinaisen erityisopetuksen tarvetta, mutta esimerkiksi hänen aiempi osaamisensa tai terveydentilansa huomioiden tutkinnon perusteiden mukaiset vaatimukset ovat joltakin osin kohtuuttomia saavuttaa. Poikkeaminen voisi olla mahdollista myös osaamisen osoittamisessa sellaisen ammatillisen perustutkinnon suorittajan kohdalla, joka ei osallistu koulutukseen. Tarkoituksena on, että tämä seikka ei estä ammatillisen perustutkinnon suorittamista, vaikka se estäisikin tiettyjen ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamisen. Ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista voitaisiin poiketa vain siinä määrin, kuin se olisi erityistä tukea saavan tutkinnon suorittajan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet taikka 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettujen syiden vuoksi välttämätöntä.

Opetushallituksen olisi 3 momentin mukaan määrättävä ammatillisen perustutkinnon perusteissa, miltä osin ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista ei voida poiketa. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 21 §:n 4 momentin mukaan Opetushallitus voi tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määrätä miltä osin ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista ei voida poiketa erityisiä opiskelujärjestelyjä käyttämällä.

Nykytilan selkeyttämiseksi ehdotetaan, että Opetushallituksen olisi ammatillisten tutkintojen perusteittain määrättävä, miltä osin ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista ei voida poiketa. Ammatillisen perustutkinnon perusteita laadittaessa tulisi siten aina arvioida, liittyykö ammattitaitovaatimuksiin esimerkiksi sellaisia työturvallisuusvaatimuksia, joiden vuoksi tutkinnon perusteista ei voitaisi poiketa. Tutkinnon perusteista poikkeamisen rajoittaminen on tarpeen erityisesti silloin, jos ammattialalla on sellaisia erittäin keskeisiä ammattitaitovaatimuksia, joiden saavuttaminen on edellytyksenä kyseisessä ammatissa toimimiselle. Muilta osin koulutuksen järjestäjä voisi päättää tutkinnon perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamisesta henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa.

58 §. *Erityisestä tuesta ja poikkeamisesta päättäminen***.** Pykälän mukaan voimassa olevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:ää vastaavasti koulutuksen järjestäjä päättäisi opiskelijalle annettavasta erityisestä tuesta sekä mukauttamisesta tai ammattitaitovaatimuksista, osaamistavoitteista ja osaamisen arvioinnista poikkeamisesta. Koulutuksen järjestäjän tulisi henkilökohtaistamisen yhteydessä suunnitella ja kirjata opiskelijalle tarjottavan erityisen tuen sisältö sekä ammattitaitovaatimusten, osaamistavoitteiden ja osaamisen arvioinnin mukauttaminen tai niistä poikkeaminen siten kuin siitä 35 §:ssä ja 41 §:n 3 momentissa ja niiden nojalla säädettäisiin. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin siten momentissa viitattujen lainkohtien nojalla säätää henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan erityisen tuen sisällöstä, mukauttamisesta sekä poikkeamisesta merkittävistä asioista.

Voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti koulutuksen järjestäjän olisi ennen päätöksen tekemistä kuultava tutkinnon suorittajaa tai opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista.

59 §. *Opetus- ja tutkintokieli***.** Pykälässä säädettäisiin koulutuksen järjestäjän ammatillisessa koulutuksessa käytettävästä opetus- ja tutkintokielestä. Opetuskielellä tarkoitetaan kieltä, jolla opetusta annetaan. Tutkintokielellä tarkoitetaan kieltä, jolla tutkinnon suorittaja voi suorittaa näytön. Opetus- ja tutkintokieli määrätään koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa.

Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa määrätty opetus- ja tutkintokieli olisi suomi tai ruotsi. Jos koulutuksen järjestäjä on kaksikielisen, luvassa määrättynä opetus- ja tutkintokielenä olisi suomi ja ruotsi. Edellä mainittujen eli suomen tai ruotsin taikka suomen ja ruotsin lisäksi järjestämisluvassa määrättynä opetus- ja tutkintokielenä voisi olla myös muu kieli. Opetus- ja tutkintokielenä voisi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Koulutuksen järjestäjällä ei olisi velvoitetta saamenkielisen, romanikielisen tai viittomakielisen opetuksen tai tutkintojen järjestämiseen, vaan opetuksen ja tutkintojen järjestäminen näillä kielillä on koulutuksen järjestäjän päätettävissä.

Pykälän 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on annettava opetusta koulutustehtävän mukaisissa tutkinnoissa ja koulutuksissa sille luvassa määrätyllä opetuskielellä. Koulutuksen järjestäjä voisi lisäksi harkintansa mukaan antaa opetusta myös muulla kielellä kuin ehdotetun pykälän 1 momentin mukaisella opetuskielellään. Tämä tarkoittaa, että koulutuksen järjestäjä voisi järjestää luvassa määrättyä tutkintokoulutusta luvan mukaisella opetuskielellä ja sen rinnalla myös vierailla kielillä.

Lain 92 §:ssä säädetyssä tilauskoulutuksessa ei noudatettaisi tämän pykälän mukaisia opetus- ja tutkintokieltä koskevia säännöksiä. Tilauskoulutuksena järjestettävän koulutuksen opetus- ja tutkintokieli päätettäisiin tilauskoulutuksen järjestämisestä sovittaessa.

60 §. *Opetuksen julkisuus*. Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti opetuksen julkisuudesta. Pykälän mukaan opetus olisi julkista lukuun ottamatta työpaikalla järjestettävää opetusta. Opetuksen seuraamista voitaisiin kuitenkin rajoittaa perustellusta syystä.

Lähtökohtana on opetuksen julkisuus, mutta ammatillisessa koulutuksessa opetuksen seuraamista on koulutuksen luonteen vuoksi tarpeen rajoittaa työpaikalla järjestettävän koulutuksen osalta. Lisäksi esimerkiksi työturvallisuuteen liittyvät syyt voivat olla perusteltuja syitä rajoittaa mahdollisuuksia opetuksen seuraamiseen.

8 luku. Työpaikalla järjestettävä koulutus

61 §. *Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävä koulutus***.** Pykälässä säädettäisiin työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta. Koulutuksen järjestäjä voisi järjestää laissa tarkoitettua koulutusta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä. Koulutuksen järjestäjän järjestämisvastuulla olevaa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta voitaisiin järjestää oppisopimukseen tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena. Koulutuksen järjestäjä huolehtii siitä, että työpaikalla tapahtuvan opiskelun ohjauksessa on käytettävissä tarvittavaa pedagogista asiantuntemusta.

Muuta kuin koulutuksen järjestäjän järjestämisvastuulla olevaa henkilökohtaistamisen yhteydessä todettua tai suunniteltua työpaikalla tapahtuvaa osaamisen kehittymistä voisi tapahtua esimerkiksi tutkintoon valmistavassa koulutuksessa olevan opiskelijan omalla työpaikalla ilman, että siitä olisi sovittava koulutuksen järjestäjän ja työnantajan kanssa. Tällainen osaamisen kehittyminen voitaisiin kuitenkin ottaa huomioon henkilökohtaistamisen yhteydessä.

62 §. *Oppisopimuskoulutus***.** Pykälässä säädettäisiin oppisopimuskoulutuksesta, joka olisi voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti pääosin työpaikalla järjestettävää koulutusta, jota täydennetään muissa oppimisympäristöissä tapahtuvalla osaamisen hankkimisella. Oppisopimuksen tekemisen edellytyksenä on, että pääosa opiskelijan henkilökohtaistamisen yhteydessä todetusta osaamistarpeesta voidaan hankkia aidossa työpaikassa käytännön työtehtävien yhteydessä. Koska kaikille opiskelijoille laadittaisiin henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, johon kirjattaisiin opiskelijan koulutukseen osallistumisen ja näyttöjen ja valmistavan koulutuksen suorittamisen ohjaus-, neuvonta- ja tukitoimet, voidaan tästä asiakirjasta todentaa osaamistarpeen kokonaismäärä. Osaaminen voitaisiin hankkia oppisopimuskoulutuksena, jos pääosa henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa todetusta osaamistarpeesta olisi hankittavissa oppisopimustyöpaikassa aidoissa työelämän tilanteissa käytännön työtehtävien yhteydessä. Opiskelijan työpaikalla tekemät työtehtävät mahdollistaisivat osaamisen hankkimisen oppisopimuksessa sovitulla tavalla. Säännöksessä ei käytettäisi työpaikalla järjestettävää koulutusta täydentävästä osaamisen hankkimisesta voimassa olevan lain tietopuolisten opintojen käsitettä, koska täydentävä, muu osaamisen hankkiminen voi käsittää tietopuolisia opintoja laajempaa osaamisen täydentämistä. Tällöin koulutuksen järjestäjä voi hyödyntää erilaisia opetuksen tapoja, kuten esimerkiksi verkko- tai monimuoto-opetusta taikka koulutuksen järjestäjän muissa oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta.

Oppisopimukseen perustuva työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävä koulutus perustuisi 15 vuotta täyttäneen opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaiseen työsopimukseen, virkasuhteeseen tai virkasuhteeseen verrattavaan julkisoikeudelliseen palvelussuhteeseen. Oppisopimus olisi opiskelijan ja työantajan välinen työsopimus taikka virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassaan julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevan opiskelijan ja työnantajan välinen kirjallinen määräaikainen sopimus.

Oppisopimuskoulutuksessa opiskelija hankkii henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettua osaamista käytännön työtehtävien yhteydessä työnantajan johdon, valvonnan ja ohjauksen alaisena työnantajan maksamaa vastiketta vastaan. Työtehtävien tulisi olla sellaisia, että niitä tekemällä on mahdollista saavuttaa tutkinnon perusteen mukaiset, henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa asetetut ammattitaitovaatimukset.

Mikäli työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista ei olisi mahdollista tehdä työsopimus- tai virkasuhteisesti, ei koulutusta voitaisi järjestää oppisopimuskoulutuksena. Näin ollen esimerkiksi yksityisyrittäjälle omassa yrityksessä tapahtuva osaamisen hankkiminen tai vangeille vankilan työtoiminnan yhteydessä tapahtuvan osaamisen hankkimisen voitaisiin oppisopimuskoulutuksen sijaan järjestää koulutussopimukseen perustuvana työpaikalla järjestettävänä koulutuksena.

Ehdotetun valtuutussäännöksen mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin oppisopimuksessa sovittavista asioista. Tällaisia oppisopimuksessa sovittavia asioita olisivat

voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti ainakin sopimuksen kesto ja oppisopimuskoulutuksessa noudatettavat tutkinnon perusteet.

Pykälän 2 momentin mukaan oppisopimuksen tekemisen edellytyksenä olisi voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti, että koulutuksen järjestäjä ja työnantaja sopivat oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä. Sopimus olisi säännöksen mukaan tehtävä kirjallisesti. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovittavista asioista. Voimassa olevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:ää vastaavasti koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovittavia asioita olisivat ainakin osapuolten tehtävät, opiskelijan ohjauksen ja oppimisen järjestäminen sekä ehdotetun 3 momentin mukaisesti sovittavan koulutuskorvauksen määrä.

Pykälän 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä maksaisi oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle koulutuskorvausta, jos työnantajalle arvioidaan aiheutuvan kustannuksia työpaikalla tapahtuvasta opiskelusta ja sen ohjaamisesta. Koulutuskorvauksesta tulisi sopia koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevassa sopimuksessa. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n 4 momentin mukaan oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle maksetaan työpaikalla tapahtuvan koulutuksen järjestämistä varten korvausta sen mukaan mitä koulutuksesta arvioidaan työnantajalle aiheutuvan kustannuksia. Voimassa olevaa säännöstä on tulkittu siten, että oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle on aina maksettava koulutuskorvausta, vaikka osapuolet katsoisivat sen tarpeettomaksi. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuskorvausta ei tarvitsisi maksaa, jos osapuolet yhdessä katsoisivat, että se ei ole tarpeellista. Koulutuksen järjestäjä tai työnantaja ei voisi yksipuolisesti päättää koulutuskorvauksen tasosta, maksamisesta tai maksamatta jättämisestä. Ehdotetun asetuksenantovaltuuden nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin koulutuskorvauksen määräytymisestä. Voimassa olevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n 4 momenttia vastaavasti koulutuskorvauksen määräytymisessä voitaisiin ottaa huomioon muun muassa koulutusala, suoritettava tutkinto sekä opiskelijan kokemus ja opintojen vaihe sekä opiskelijan tarvitsema ohjaus.

Ehdotetun 4 momentin mukaan työvoimakoulutusta tai valmentavaa koulutusta ei voitaisi järjestää oppisopimuskoulutuksena. Ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutusta ei niiden luonteen vuoksi voida pitää tarkoituksenmukaisena järjestää pääosin työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävänä koulutuksena. Valmentavissa koulutuksien tarkoituksena on valmentaa opiskelijaa kohti ammatillista koulutusta ja työelämää. Ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa opiskelijalla voisi voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti olla mahdollisuus valmentautua oppisopimuskoulutukseen. Oppisopimuskoulutukseen valmentautuvat opiskelijat voivat suorittaa työpaikalla henkilökohtaisen suunnitelman mukaisesti koulutuksen osia. Tällainen työpaikalla tapahtuva valmentavan koulutuksen osaamisen hankkiminen voitaisiin järjestää koulutussopimukseen perustuvana osaamisen hankkimisena. Opiskelijalla olisi nykytilaa vastaavasti mahdollisuus siirtyä oppisopimuskoulutukseen, mikäli oppisopimuskoulutuksen järjestämisen edellytykset täyttyvät. Tällä hetkellä työvoimakoulutusta ei ole ollut mahdollista järjestää oppisopimuskoulutuksena ja siltä osin ehdotus vastaisi nykytilaa.

63 §. *Koulutussopimus***.** Pykälässä säädettäisiin koulutussopimuksesta. Pykälään 1 momentin mukaan koulutussopimuksella tutkinnon suorittaja tai opiskelija voisi hankkia henkilökohtaistamisen yhteydessä todettua osaamista aidossa työpaikassa käytännön työtehtävien yhteydessä. Koulutussopimuksella hankittavan osaamisen vähimmäis- tai enimmäismäärää ei olisi säädetty. Koulutussopimuksen perusteella työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana opiskelija ei olisi työsuhteessa koulutussopimustyöpaikkaan tai koulutuksen järjestäjään. Jos opiskelija ja työpaikka olisivat tehneet työsopimuksen, olisi laissa tarkoitettua koulutusta mahdollista järjestää oppisopimuskoulutuksena. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan, opiskelija ei ole työssäoppimisen aikana työsopimussuhteessa työnantajaan, elleivät opiskelija ja työnantaja ole erikseen sopineet työsopimuksen tekemisestä. Toisin kuin voimassa olevassa laissa, uudessa säännöksessä ei säädettäisi siitä, että opiskelija ja työnantaja voisivat erikseen sopia työsopimuksen tekemisestä. Koulutussopimuksessa opiskelija tai tutkinnon suorittaja hankkisi tutkinnon perusteissa määrättyä osaamista käytännön työtehtävien yhteydessä pääsääntöisesti koulutussopimustyöpaikalla sen johdon, valvonnan ja ohjauksen alaisena. Sekä koulutussopimus että oppisopimus olisivat tavoitteellista ja ohjattua oppimista, joista oppisopimuskoulutus perustuisi työ- tai virkasuhteeseen, mutta koulutussopimus ei. Koulutussopimuksella opiskeleva olisi päätoiminen opiskelija. Koulutussopimuksessa koulutussopimustyöpaikka ei maksa opiskelijalle palkkaa tai muuta työsopimuslain 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua vastiketta.

Pykälän 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä sopisi koulutussopimuksesta koulutussopimustyöpaikan ja opiskelijan kanssa. Koulutussopimuksessa sopijapuolena olisi koulutuksen järjestäjän ja koulutussopimustyöpaikan lisäksi myös opiskelija. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisesta työssäoppimisesta on sovittu vain koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välillä eikä sopimusta ole välttämättä laadittu kullekin opiskelijalle henkilökohtaisesti. Sopimuksen laatiminen kullekin opiskelijalle erikseen ja opiskelijan ottaminen koulutussopimuksen sopijaosapuoleksi lisäisi opiskelijan vaikutusmahdollisuuksia ja sitouttaisi myös opiskelijan sopimuksen sisältöön. Lisäksi sopiminen loisi selkeämmät puitteet työpaikalla tapahtuvan opiskelun toteuttamiselle ja turvaisi sen, että työpaikalla tapahtuva opiskelu toteutuu tavoitteellisesti ja ohjatusti ja että sopijapuolet olisivat tietoisia työpaikalla käytännön työtehtävissä tapahtuvan oppimisen sisällöstä, tavoitteista, toteutuksesta ja ehdoista. Tämä edesauttaisi työpaikalla tapahtuvan oppimisen tavoitteellista toteutusta. Kirjallisen sopimisen myötä mahdollisissa ristiriitatilanteissa sopimuksesta kävisi ilmi, mistä osapuolten välillä olisi sovittu. Tämä parantaisi sopijapuolten oikeusturvaa. Koulutussopimuksen perusteella työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta ei maksettaisi korvausta koulutussopimustyöpaikalle.

Ehdotetun 3 momentin mukaan jos työpaikalla tapahtuva osaaminen olisi tarkoitus järjestää opiskelijalle omassa yrityksessä, koulutuksen järjestäjä sopisi koulutussopimuksesta yrittäjänä toimivan opiskelijan kanssa. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan yrittäjälle on voitu järjestää oppisopimuskoulutusta omassa yrityksessä, jolloin oppisopimuskoulutus ei ole perustunut työsopimukseen. Koulutuskorvausta on voitu maksaa toiselle yritykselle oppisopimuskoulutusta saavan yrittäjän ohjauksesta ja neuvonnasta aiheutuviin kustannuksiin. Jatkossa oppisopimuskoulutusta järjestettäisiin ainoastaan työsopimukseen tai virkasuhteeseen perustuvana koulutuksena. Jotta yrittäjän mahdollisuudet hankkia osaamista omassa yrityksessä käytännön työtehtäviä tehden eivät heikkenisi nykyisestä, voitaisiin yrittäjälle järjestettävässä koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa maksaa korvausta toiselle työpaikalle, joka osallistuu opiskelijan ohjaukseen ja neuvontaan. Edellytyksenä toi-

selle työpaikalle maksettavalle korvaukselle olisi, että toiselta työpaikalta nimetään opiskelijalle työpaikkaohjaaja koulutussopimuksessa ehdotettavan 64 §:n 2 momentin mukaisesti.

Pykälän 4 momentin mukaan vangeille rangaistuslaitoksen työtoiminnan yhteydessä järjestettävästä käytännön työtehtävien yhteydessä tapahtuvasta osaamisen hankkimisesta koulutuksen järjestäjä sopii rangaistuslaitoksen ja opiskelijan kanssa. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukainen vankien rangaistuslaitoksen työtoiminnan yhteydessä järjestettävä oppisopimuskoulutus ei nykyisinkään perustu työsopimukseen. Koska oppisopimus perustuisi jatkossa aina joko työsopimus- tai virkasuhteeseen, ei vangeille rangaistuslaitoksen työtoiminnan yhteydessä järjestettävää käytännön työtehtävien yhteydessä tapahtuvaa osaamisen hankkimista jatkossa järjestettäisi oppisopimuskoulutuksena vaan koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena.

Pykälän 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin koulutussopimuksessa sovittavista asioista.

64 §. *Sopimuksen tekemisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin oppisopimuksen ja koulutussopimuksen tekemisen edellytyksistä.

Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisen oppisopimuskoulutuksen järjestämistä sekä koulutuksen järjestäjän, opiskelijan ja koulutussopimustyöpaikan, yrittäjän tai vankilan välisen koulutussopimuksen tekemisen edellytyksenä olisi, että työpaikalla on käytettävissä tutkinnon perusteiden mukaisen koulutuksen tai henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ja näyttöjen järjestämisen kannalta riittävästi tuotanto- ja palvelutoimintaa, tarpeelliset työvälineet sekä ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevä henkilöstö. Koulutuksen järjestäjä viime kädessä vastaisi siitä, että työpaikalla tapahtuvalle opiskelulle on olemassa riittävät edellytykset.

Työpaikalta on oltava nimettävissä opiskelijalle ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevä vastuullinen työpaikkaohjaaja, jotta voidaan varmistaa edellytykset tavoitteelliselle ja ohjatulle ammattitaidon hankkimiselle työtehtävien yhteydessä. Työpaikka voisi esimerkiksi jonkin tutkinnon osan vaatiman osaamisen tai muun rajatun osaamisen osalta hyödyntää myös toisesta työpaikasta tulevaa ohjausresurssia, jos se olisi laadukkaan ohjauksen turvaamiseksi tarkoituksenmukaista. Tällöin työpaikka sopisi asiasta toisen työpaikan kanssa ja tieto tästä kirjattaisiin oppisopimukseen tai koulutussopimukseen.

Yrittäjälle laaditulla koulutussopimuksella opiskelevalle opiskelijalle voitaisiin nimetä työpaikkaohjaaja toiselta työpaikalta, joka osallistuu opiskelijan ohjaukseen ja neuvontaan.

Koulutuksen järjestäjä arvioisi työpaikan soveltuvuuden oppisopimustyöpaikaksi tai koulutussopimuspaikaksi. Soveltuvuutta arvioitaisiin sopimuskohtaisesti ottaen huomioon yksilöllisesti tutkinnon suorittajan tai opiskelijan tavoitteena olevan osaamisen hankkimisen edellyttämät tutkinnon perusteet tai henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiset tavoitteet. Lisäksi koulutuksen järjestäjä arvioisi, että työpaikalla on riittävästi tavoitteena olevan osaamisen hankkimisen mahdollistavaa tuotanto- ja palvelutoimintaa, tarpeelliset työvälineet sekä ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevää henkilökuntaa. Jos koulutussopimus tehtäisiin ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen sisältyvän työpaikalla tapahtuvan osaamisen hankkimiseksi, työpaikan ja työpaikkaohjaajan soveltuvuutta tulisi arvioida suhteessa koulutuksen perusteiden ja henkilökohtaisen kehittämissuunnitel-

man mukaisiin opiskelijan tavoitteisiin. Tällä varmistettaisiin, että työpaikalla on mahdollista tehdä käytännön työtehtäviä, joilla tavoitteellista osaamisen kehittämistä voitaisiin ohjatusti toteuttaa. Jos työpaikan soveltuvuuden arvioinnissa kävisi ilmi, että kyseisellä työpaikalla voitaisiin toteuttaa vain osa suunnitellusta osaamisen hankkimisesta, voitaisiin sopimus tehdä vain siihen osaan. Työpaikalla käytännön työtehtävissä järjestettävästä koulutuksesta voitaisiin sopia tarvittaessa useamman työpaikan kanssa, jotta suunniteltu osaamistarve saavutettaisiin.

65 §. *Oppisopimuksen ja koulutussopimuksen päättäminen***.** Pykälässä säädettäisiin oppisopimuksen ja koulutussopimuksen päättämisestä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan sekä oppisopimus että koulutussopimus voitaisiin sopijapuolten yhteisellä sopimuksella purkaa välittömästi. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 18 §:n 2 momentin mukaan opiskelija ja työnantaja voivat purkaa oppisopimuksen välittömästi.

Oppisopimus voitaisiin nykytilaa vastaavasti purkaa työsopimuslain 1 luvun 4 §:ssä säädetyillä perusteilla sovittuna koeaikana. Oppisopimus voitaisiin nykytilaa vastaavasti purkaa myös työsopimuslain 8 luvun 1 ja 3 §:ssä säädetyillä perusteilla. Työsopimuslain 8 luvun 1 §:n mukaan työnantaja saa purkaa työsopimuksen noudatettavasta irtisanomisajasta tai työsopimuksen kestosta riippumatta päättyväksi heti vain erittäin painavasta syystä. Tällaisena syynä voidaan pitää työntekijän työsopimuksesta tai laista johtuvien, työsuhteeseen olennaisesti vaikuttavien velvoitteiden niin vakavaa rikkomista tai laiminlyöntiä, että työnantajalta ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista edes irtisanomisajan pituista aikaa. Työntekijä saa saman pykälän mukaan vastaavasti purkaa työsopimuksen päättyväksi heti, jos työnantaja rikkoo tai laiminlyö työsopimuksesta tai laista johtuvia, työsuhteessa olennaisesti vaikuttavia velvoitteitaan niin vakavasti, että työntekijältä ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista edes irtisanomisajan pituista aikaa. Työsopimuslain 8 luvun 3 §:ssä säädetään työsopimuksen purkautuneena pitämisestä. Sen mukaan, jos työntekijä on ollut poissa työstä vähintään seitsemän päivää ilmoittamatta sinä aikana työnantajalle pätevää syytä poissaololleen, työnantaja saa käsitellä työsopimusta purkautuneena poissaolon alkamisesta lukien. Jos työnantaja on poissa työpaikalta vähintään seitsemän päivää ilmoittamatta sinä aikana työntekijälle pätevää syytä poissaololleen, työntekijä saa katsoa työsopimuksen purkautuneen. Jos poissaolosta ei ole voitu ilmoittaa toiselle sopijapuolelle hyväksyttävän esteen vuoksi, työsopimuksen purkautuminen peruuntuu.

Oppisopimus voitaisiin nykytilaa vastaavasti yksipuolisesti purkaa, jos työnantaja lopettaa liikkeensä, joutuu konkurssiin tai kuolee. Koulutuksen järjestäjän luvalla oppisopimus voitaisiin purkaa myös perusteilla, jotka työsopimuslain mukaan oikeuttaisivat työsopimuksen irtisanomiseen. Koulutuksen järjestäjä voisi purkaa sen ja työnantajan välisen oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen opiskelijaa ja työnantajaa kuultuaan, jos työpaikalla järjestetyssä koulutuksessa ei noudateta tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai oppisopimuksen määräyksiä. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan koulutuksen järjestäjä voi purkaa oppisopimuksen opiskelijaa ja työnantajaa kuultuaan, jos työpaikalla järjestetyssä koulutuksessa ei noudateta lain tai sen nojalla annetun asetuksen säännöksiä tai koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välillä tehdyn sopimuksen määräyksiä. Koska koulutuksen järjestäjä ei ole oppisopimuksen osapuoli, esitetään, että sillä ei olisi toimivaltaa purkaa opiskelijan ja työnantajan välistä oppisopimusta. Jos koulutuksen järjestäjä kuitenkin purkaisi sen ja työnantajan välisen sopimuksen, ei oppisopimuksen tai koulutusso-

pimuksen voimassa ololle olisi enää edellytyksiä ja myös opiskelijan ja työnantajan välinen sopimus olisi katsottava purkautuneeksi.

Koulutussopimuksen voisi purkaa koulutuksen järjestäjä, opiskelija tai työnantaja muita sopijaosapuolia kuultuaan, jos koulutuksessa ei noudatettaisi säännöksiä tai koulutussopimuksen ehtoja. Käytännössä kuuleminen voisi tapahtua vapaamuotoisesti, mutta osapuolen tulisi ilmoittaa perusteet sille, miksi haluaa päättää koulutussopimuksen. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisen työssäoppimisen päättämisestä ei ole säädetty eikä sopimuksia ole välttämättä edes laadittu kullekin opiskelijalle. Tällöin muiden osapuolten asema ja vaikuttamismahdollisuudet ovat olleet epäselviä, jos työnantaja ilmoittaa lyhyellä varoitusajalla ennen työssäoppimisen alkamista, ettei se otakaan opiskelijaa työssäoppimaan taikka jos opiskelija ei ilmaannu työssäoppimispaikalle suunnitellusti. Koulutussopimuksen osalta ehdotettavan sopimuksen päättämisestä säätämisen tarkoituksena on selkeyttää nykytilaa ja parantaa sopijapuolten oikeusturvaa. Nykyiseen työssäoppimiseen verrattuna koulutussopimuksessa sopijaosapuoli olisi myös opiskelija, joten opiskelijan oikeusturva paranisi myös purkutilanteiden osalta.

Pykälän 4 momentin mukaan nykytilasta poiketen oppisopimuksen tai koulutussopimuksen purkautuessa koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuus järjestää opiskelijalle mahdollisuus hankkia henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettu osaaminen muulla tavoin. Ensisijaisesti koulutuksen järjestäjän tulisi pyrkiä etsimään toinen työpaikka, jonka kanssa oppisopimus tai koulutussopimus voitaisiin tehdä.

Pykälän 5 momentin mukaan oppisopimus tai koulutussopimus purkautuisi, jos koulutuksen järjestäjä peruu tutkinnon suorittajan tai opiskelijan opiskeluoikeuden siten kuin 69§:ssä säädetään. Jos purkuperuste on tutkinnon suorittajan tai opiskelijan opiskeluoikeuden peruminen, ei koulutuksen järjestäjällä ole velvollisuutta järjestää osaamisen hankkimista muulla tavoin. Ehdotetun 69 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on kuitenkin ennen tutkinnonsuorittamisoikeuden sekä valmistavaan koulutukseen osallistumisoikeuden opiskeluoikeuden peruuttamista selvitettävä yhdessä tutkinnon suorittajan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua suorittamaan muuta tutkintoa.

66 §. *Työntekijöitä koskevan lainsäädännön soveltaminen***.** Pykälän 1 momentin mukaan oppisopimukseen sovellettaisiin työsopimuslakia, mikäli ehdotetussa laisa tai muussa laissa ei toisin säädettäisi. Oppisopimukseen ei sovellettaisi momentin mukaan myöskään työsopimuslain 1 luvun 3 ja 8 §:ää, 2 luvun 4 ja 5 §:ää, 4 luvun 4 ja 5 §:ää, 6 lukua, 7 luvun 1–5 §:ää ja 7–11 §:ää, 9 ja 10 lukua sekä 13 luvun 3 ja 4 §:ää. Mainituissa työsopimuslain kohdissa säädetään työsopimuksen muodosta ja kestosta (1 luvun 3 §), työntekijän avustajasta (1 luvun 8 §), työnteon keskeisiä ehtoja koskevan selvityksen antamisesta (2 luvun 4 §), työnantajan velvollisuudesta tarjota työtä osa-aikaiselle työntekijälle (2 luvun 5 §), osittaisesta hoitovapaasta ja sen keskeyttämisestä (4 luvun 4 ja 5 §), työsopimuksen päättämisen yleisistä edellytyksistä (6 luku), työntekijän henkilöön liittyvistä irtisanomisperusteista (7 luvun 2 §), työn tarjoamis- ja koulutusvelvollisuudesta (7 luvun 4 §), irtisanomisesta liikkeenluovutuksen ja saneerausmenettelyn yhteydessä (7 luvun 5 ja 7 §), työsopimuksen päättämisestä työnantajan konkurssissa ja kuollessa (7 luvun 8 §), raskaana olevan tai perhevapaalla olevan työntekijän irtisanomisesta (7 luvun 9 §), luottamusmiehen ja luottamusvaltuutetun irtisanomissuojasta (7 luvun 10 §), työsuhteen muuttamisesta osa-aikaiseksi (7 luvun 11 §), työsopimuksen päättämismenettelystä (9 luku), työsopimuksen pätemättömyydestä ja kohtuuttomista ehdoista (10 luku), luottamusvaltuutetusta (13 luvun 3 §) ja luottamusvaltuutetusta ja liikkeen luovutuksesta (13 luvun 4 §).

Oppisopimuskoulutuksessa tutkinnon suorittajaan ja opiskelijaan sovellettaisiin nykytilaa vastaavasti lisäksi, mitä työntekijän osalta säädetään työajasta, vuosilomasta, työturvallisuudesta ja työntekijän muusta suojelusta. Ehdotettu 1 momentti vastaisi voimassa olevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 18 §:n 1 momenttia. Momentissa säädetty työsopimuslain soveltaminen ei koskisi virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa järjestettävään oppisopimuskoulutukseen, jollei näin olisi erikseen muussa laissa säädetty.

Koulutussopimuksen osalta säädettäisiin voimassa olevasta työssäoppimista koskevaa säätelyä vastaavasti, että työnantaja vastaa koulutussopimuksessa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa opiskelijan työturvallisuudesta siten kuin siitä työntekijöiden osalta säädetään ja määrätään. Koulutussopimuksen perusteella työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa opiskelijaan sovellettaisiin voimassa olevaa työssäoppimista koskevasta lainsäädännöstä poikkeavasti, mitä työaikalain säännöksiä säännöllisestä työajasta, lepoajoista sekä työvuoroluettelosta.

Työaikalain 2 luvun 4 §:ssä säädetään työajaksi luettavasta ajasta. Sen mukaan työajaksi luetaan työhön käytetty aika sekä aika, jonka työntekijä on velvollinen olemaan työpaikalla työnantajan käytettävissä. Lain 28 §:ssä tarkoitettuja tai sopimukseen perustuvia päivittäisiä lepoaikoja ei lueta työaikaan, jos työntekijä saa näinä aikoina esteettömästi poistua työpaikalta. Matkaan käytettyä aikaa ei lueta työaikaan, ellei sitä samalla ole pidettävä työsuorituksena.

Työaikalain 3 luvun 6-8 §:ssä olevia säännöksiä enimmäistyöajoista sovellettaisiin myös koulutussopimuksessa olevaan opiskelijaan. Mainittuja enimmäistyöaikaa koskevia säännöksiä olisivat työaikalain 3 luvun 6 §:n säännöllistä työaikaa, 7 §:n jaksotyöaikaa, 8 §:n moottoriajoneuvon kuljettajan vuorokautista työaikaa koskevat säännökset.

67 §. *Koulutuksen järjestäjän johto ja valvonta***.** Pykälässä säädettäisiin voimassa olevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n 1 momenttia vastaavasti koulutuksen järjestäjän oppisopimuskoulutuksen ja koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen johdosta ja sopimusten valvonnasta vastaamisesta. Lisäksi pykälän mukaan koulutuksen järjestäjä vastaisi oppisopimuskoulutuksessa ja koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa samoin kuin muussakin koulutuksessa sille laissa säädettyjen tehtävien hoitamisesta, kuten henkilökohtaistamisesta ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta, työnantajalle maksettavien koulutuskorvausten maksamisesta, opintososiaalisten etuuksien maksamisesta ja opetuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen järjestämisestä. Jo nykyisin koulutuksen järjestäjän johto ja valvontavastuuseen voidaan katsoa kuuluvan ainakin koulutuksen järjestäjälle laissa säädettyjen viranomaistehtävien hoitaminen. Koulutuksen järjestäjä myös vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään lain mukaisesti.

9 luku. Turvallinen opiskeluympäristö

68 §. *Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin oppilaitoksessa tai muussa opiskeluympäristössä kielletyistä esineistä ja aineista. Oppilaitokseen tai muuhun oppimisympäristöön ei saisi tuoda eikä työpäivän aikana saisi pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on laissa kielletty tai ainetta, jolla voidaan vaarantaa

omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen, ja jonka hallussapidolle ei ole osoittaa hyväksyttävää syytä.

Säännös mahdollistaisi nykytilaa vastaavalla tavalla puuttumisen potentiaalisesti vaarallisten esineiden ja aineiden mukana pitämiseen ja niiden pois ottamisen, mutta ei kuitenkaan estäisi hyväksyttävissä tarkoituksissa oppitunneilla mukana olevien ammatillisten instrumenttien mukana pitämistä. Pykälän 4 momentissa tarkoitetuissa järjestyssäännöissä tai määräyksissä voitaisiin antaa tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitetuista esineistä tai aineista sekä niiden tarkemmasta käytöstä ja säilytyksestä eli oikeudesta perustellusta syystä rajoittaa käyttöä tai kokonaan kieltää sellaiset esineet tai aineet, jotka ominaisuuksiensa puolesta soveltuvat vaarantamaan opiskelijan omaa tai toisen henkeä, terveyttä tai turvallisuutta tai vahingoittamaan omaisuutta. Jotta opiskelijan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön voidaan turvata, säädettäisiin pykälän 3 momentissa koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta laatia suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Momentin mukaan Opetushallituksen tulee antaa määräykset suunnitelman laatimisesta. Suunnitelmasta opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013).

Ehdotetun pykälän 4 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä voisi hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä opiskeluympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Käytännössä koulutuksen järjestäjä voisi siten käyttää harkintaa sen suhteen, hyväksyykö se järjestyssäännöt vai edistetäänkö opiskeluympäristön sisäistä järjestystä ja muita järjestyssäännöillä tavoiteltavia asioita muilla tavoin. Opetushallitus on maaliskuussa 2016 antanut ohjeen järjestyssääntöjen laatimisesta. Ohjeen avulla käytäntöjä järjestyssääntöjen laatimisessa voidaan yhtenäistää. Ohjeissa kuvataan järjestyssääntöjen laatimisessa huomioon otettavia seikkoja sekä esitetään perusopetuksen osalta esimerkkiluettelo asioista, joita järjestyssäännöissä voidaan määrätä. Ohjetta voidaan hyödyntää myös ammatillisen oppilaitoksen järjestyssääntöjä laadittaessa ottaen kuitenkin huomioon opiskelijoiden ikä ja ohjauksen tarve.

Pykälän 5 momentin mukaan 4 momentissa tarkoitetuissa järjestyssäännöissä ja muissa järjestysmääräyksissä voitaisiin antaa opiskeluympäristön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä sekä tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitetuista esineistä. Momentin mukaan määräyksiä voitaisiin antaa myös oppilaitoksen omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta oppilaitoksen tiloissa ja alueella.

69 §. *Opiskeluoikeuden peruuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin opiskeluoikeuden peruuttamisesta. Ehdotettu sääntely vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 32 §:n sääntelyä, jota viittaussäännöksen nojalla sovelletaan myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetussa koulutuksessa. Voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna säännöksissä otettaisiin huomioon ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistuksen edellyttämät terminologiset muutokset. Vastaavat lähes samansanaiset opiskeluoikeuden peruuttamista koskevat säännökset sisältyvät myös yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin, joten sääntelyn yhtenäisyyden vuoksi säännöksiä ei tässä yhteydessä ehdoteta muutettavaksi sisällöllisesti.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kun koulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, koulutuksen järjestäjä voisi peruuttaa oikeuden suorittaa tutkinto sekä samalla oikeuden osallistua tutkintokoulutukseen. Näitä toimenpiteitä kutsuttaisiin opiskeluoikeuden peruuttamiseksi, ja tämä määrittely sisältyisi pykälän 1 momenttiin. Opiskeluoikeuden peruuttamisella estettäisiin nykytilaa vastaavasti koulutuksen jatkaminen ja tutkintojen suorittaminen sellaiselta opiskelijalta, joka voisi koulutukseen tai ammatissa toimimiseen liittyen vakavasti vaarantaa toisen henkilön terveyttä tai turvallisuutta.

Pykälän 1 ja 2 momentissa säädettäisiin niistä tutkinnon suorittajaan liittyvistä tilanteista, jotka voisivat johtaa opiskeluoikeuden peruuttamiseen. Pykälän 3 momentissa puolestaan säädettäisiin koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta ennen opiskeluoikeuden peruuttamista selvittää tutkinnon suorittajan mahdollisuudet hakeutua suorittamaan muuta tutkintoa tai koulutukseen. Pykälän 4 momentti sisältäisi valtuutussäännöksen, jonka mukaan tutkinnoista, joihin kyseistä pykälää sovelletaan, säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Ehdotetut säännökset vastaisivat voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 32 §:ää.

70 §. *Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti.* Pykälässä säädettäisiin opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvästä tiedonsaannista. Säännöksissä otettaisiin huomioon ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistuksen edellyttämät terminologiset muutokset, mutta muutoin säännös vastaisi ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain voimassa olevaa 32 a §:ää.

71 §. *Opiskeluoikeuden palauttaminen.* Pykälässä säädettäisiin opiskeluoikeuden palauttamismahdollisuudesta. Säännöksessä otettaisiin huomioon ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistuksen edellyttämät terminologiset muutokset, mutta muutoin säännös vastaisi ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain voimassa olevaa 32 b §:ää.

72 §. *Huumausainetestaus.* Pykälässä säädettäisiin huumausainetestauksesta. Pykälä vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain huumausainetestausta koskevia säännöksiä.

73 §. *Kurinpito.* Pykälän 1 ja 2 momentissa säädettäisiin opiskeluympäristössä annettavista kurinpitorangaistuksista, joita ovat kirjallinen varoitus ja oppilaitoksesta erottaminen määräajaksi. Varoitus voitaisiin antaa, mikäli opiskelija häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti, kieltäytyy huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisestä tai antaa huumausaineiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen. Teon tai laiminlyönnin vakavuus tai epäasiallisen käyttäytymisen jatkaminen kirjallisen varoituksen jälkeen voisi johtaa enintään vuoden määräaikaiseen erottamiseen oppilaitoksesta. Nykytilaan verrattuna opiskeluympäristössä annettavien kurinpitorangaistusten yhteydessä ei enää säädettäisi opiskelijan asuntolasta erottamisesta, koska asuntolasta erottamisesta säädetään ehdotetun lain opiskelija-asuntolan kurinpitoa koskevassa säännöksessä. Koulutuksen järjestäjän asuntolassa asuvan opiskelijan oikeus asuntolapaikkaan voisi 90 §:ssä tarkoitetulla tavalla kuitenkin keskeytyä koulutuksen järjestäjän päätöksen mukaan vastaavaksi ajaksi, kuin opiskelija on erotettuna oppilaitoksesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavalla tavalla opetusta häiritsevän, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvän tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantavan opiskelijan määräämisestä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi. Säännös koskisi myös koulutukseen liittyviä käytännön tehtäviä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, ja

voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi tilanteissa, joissa opiskelija tulee päihtyneenä työpaikalle. Pykälän 4 momentin mukaan osallistuminen opetukseen voitaisiin evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi säädettyjen edellytysten täyttyessä.

Opiskelijalta voitaisiin 5 momentin perusteella pidättää oikeus opiskeluun silloin, jos hän kieltäytyy opiskeluoikeuden peruuttamismenettelyyn liittyvistä terveydentilan tarkastuksista ja tutkimuksista tai rikosrekisteriotteen toimittamisesta.

74 §. *Kurinpito asuntolassa.* Pykälässä säädettäisiin kurinpidosta koulutuksen järjestäjän asuntolassa. Ehdotetun lain 89 §:ssä tarkoitetussa opiskelija-asuntolassa annettavia kurinpitorangaistuksia olisivat kirjallinen varoitus ja asuntolasta erottaminen. Voimassa olevassa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa ei ole säännöksiä kurinpidosta asuntolassa. Ehdotuksessa laajennettaisiin siten opiskelija-asuntolassa tapahtuvan kurinpitorangaistuksen edellytyksiä nykyisestä. Tarkoituksena on, että asuntolan järjestystä sekä turvallisen ja viihtyisän asumisympäristön edistämistä voitaisiin tehostaa asuntolatoiminnassa sovellettavilla kurinpitotoimilla. Ehdotuksen mukainen kurinpitorangaistus olisi mahdollinen seuraamus sellaisesta rikkomuksesta, joka on tapahtunut asuntolan tiloissa tai sen alueella. Asuntolan alue tarkoittaa käytännössä asuntolan pihapiiriä.

Sen lisäksi, mitä ehdotuksen 73 §:ssä säädetään kurinpidosta, kirjallisen varoituksen antaminen asuntolassa asuvalle opiskelijalle olisi pykälän *1 momentin* mukaan mahdollista ensinnäkin, jos opiskelija käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti asuntolan tiloissa. Koska pahoinpitelyrikokset ovat yleisen syytteen alaisia ja koulutuksen järjestäjän asuntolan henkilöstöllä on lastensuojelulain (417/2007) 25 §:n 3 momentin mukaan velvollisuus ilmoittaa lapseen kohdistuvasta lievää pahoinpitelyä vakavammasta väkivallasta, ehdotetun säännöksen mukainen kurinpitorangaistus olisi tarpeellinen lähinnä lievemmissä väkivaltatilanteissa ja silloin, kun asuntolassa asuva opiskelija käyttäytyy uhkaavasti toista asuntolassa asuvaa opiskelijaa tai asuntolan henkilöstöä kohtaan.

Kirjallinen varoitus voitaisiin antaa 1 momentin mukaan myös silloin, jos opiskelija rikkoo asuntolan järjestystä. Asuntolan järjestyksen rikkomisella tarkoitetaan asuntolan mahdollisten järjestyssääntöjen rikkomista taikka asuntolan yleisen turvallisuuden ja viihtyisyyden ja asuntolassa asuvien opiskelijoiden kotirauhan tahallista rikkomista.

Teon tai laiminlyönnin vakavuus tai 1 momentissa tarkoitetun epäasiallisen käyttäytymisen jatkaminen kirjallisen varoituksen jälkeen voisi pykälän *2 momentin* mukaan johtaa erottamiseen asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Asuntolapaikan menettäminen seuraisi siten vasta vakavista teoista tai tilanteissa, joissa epäasiallinen käyttäytyminen jatkuisi kirjallisesta varoituksesta huolimatta.

Kurinpitorangaistuksia määrättäessä on tärkeää, että hallintolain 6 §:n suhteellisuusperiaatetta noudatetaan siten, että teon ja seuraamuksen välillä vallitsee tasapaino. Suhteellisuutta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon muun muassa teon laatu, asuntolassa asuvan opiskelijan aikaisemmin asuntolassa saamat kurinpitorangaistukset ja tekoon liittyvät muut olosuhteet. Varoituksen jälkeen ennen asuntolasta erottamista voi oikeasuhtainen seuraamus usein olla toisen varoituksen antaminen esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa aikaisemmasta varoituksesta on kulunut pitkä aika tai aikaisempi varoitus on liittynyt täysin erilaiseen käyttäytymiseen. Menettelystä kurinpitoasiassa säädetään ehdotetun lain 73 §:ssä.

75 §. *Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen.* Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavalla tavalla mahdollisuudesta häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamiseen. Pykälän 1 momentin mukaan rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulutuksen järjestäjän tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata 73 §:n 3 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon 73 §:n 4 momentissa tarkoitetusta opetuksen epäämisestä.

Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, pykälän 2 momentin mukaan rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai häirinnän vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Tarpeellisia keinoja voisivat olla esimerkiksi väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvän opiskelijan rauhoittaminen kiinni pitämällä ja taluttaminen pois tilanteesta. Käytettävät voimakeinot eivät oikeuttaisi tarpeettomaan tai liialliseen voimankäyttöön tai väkivaltaan. Mahdollisuus puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen on tarkoitettu vain niitä poikkeuksellisia tilanteita varten, joissa muut toimenpiteet eivät ole auttaneet ja muiden opiskelijoiden oikeus opetukseen, työrauhaan tai turvallisuuteen vaatii välittömiä toimenpiteitä.

Rehtori ja opettaja voisivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen.

Pykälän 3 momentin mukaan opiskelijan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Lisäksi voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta koulutuksen järjestäjälle.

Pykälän 4 momentissa viitattaisiin voimakeinojen käytön liioittelua koskeviin rikoslain (39/1889) säännöksiin.

76 §. *Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun.* Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun. Pykälän 1 momentin mukaan sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Pykälän 2 momentin mukaan jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syytteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangaistusta. Momentin mukaan opiskelija saadaan kuitenkin erottaa oppilaitoksesta määräajaksi tai erottaa opiskelija-asuntolasta määräajaksi tai jäljellä olevien opintojen ajaksi, jos se opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

77 §. *Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita.* Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 35 d §:ää vastaavasti oikeudesta ottaa haltuun opiskelijan kiellettyjä esineitä tai aineita.

Pykälän 1 momentin mukaan rehtorilla ja opettajalla olisi oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta sellainen esine tai aine, jonka hallussapito on laissa kielletty, tai muu esine tai aine, joka ominaisuuksiensa puolesta soveltuu vaarantamaan opiskelijan omaa tai toisen henkeä, terveyttä, turvallisuutta tai vahingoittamaan omaisuutta. Koulutuksen vuoksi tarpeelliset esineet ja aineet ovat pääsääntöisesti sallittuja, sillä muun muassa järjestyslaissa (612/2003) sallitaan tarpeellisten työvälineiden hallussapito. Todennäköisessä vahingoittamistarkoituksessa opiskelijan mukana olevat esineet ja aineet voidaan ottaa haltuun. Toimivaltuus esineiden tai aineiden haltuunottoon ei kuitenkaan aseta opettajille ja rehtoreille toimintavelvollisuutta vaan mahdollisuuden toimia, mikäli se arvioidaan välttämättömän tärkeäksi sekä riittävän turvalliseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin esineen tai aineen haltuunoton edellyttämien välttämättömien ja oikeasuhtaisten voimakeinojen käytöstä. Momentin mukaan mikäli haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussa pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Tarpeellinen keino voisi olla esimerkiksi opiskelijan kiinni pitäminen. Tarkoituksena on, että opettajalla ja rehtorilla olisi riittävät toimivaltuudet turvallisuutta vaarantavien esineiden ja aineiden haltuun ottamiseksi, kuitenkin turvallisuudesta ja opiskelijan perusoikeuksista huolehtien. Momentin mukaan oikeus käyttää voimakeinoja koskee ainoastaan opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita.

Pykälän 3 momentin mukaan 1 ja 2 momentissa tarkoitetussa haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Momentissa viitattaisiin myös voimakeinojen käytön liioittelua koskeviin rikoslain säännöksiin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että pykälässä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet olisivat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu koulutuksen järjestäjän hyväksymään henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan. Tällä koulutuksella tai toiminnalla tarkoitetaan esimerkiksi retkiä ja leirikouluja, jotka voivat ajoittua myös työpäivän ylittävään aikaan.

78 §. *Oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat.* Pykälässä säädettäisiin rehtorin ja opettajan oikeudesta opiskelijalta haltuun otettavan esineen tai aineen etsimiseen. Pykälä vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain opiskelijan tavaroiden tarkastusoikeutta koskevaa säännöstä. Tarkastusoikeus olisi henkilöntarkastusta lievempi ja antaisi toimivallan opiskelijan mukana olevien tavaroiden sekä päällisin puolin hänen vaatteidensa tarkastamiseen. Edellytyksenä olisi, että kielletyn esineen tai aineen hallussapito on ilmeistä. Opiskelijalle tulee aina ensin varata mahdollisuus luovuttaa esine tai aine vapaaehtoisesti tai todistaa, että sellaista ei hänen hallussaan ole. Etsintä tulee suorittaa mahdollisimman paljon puuttumatta loukkaavalla tavalla opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Pykälän 2 momentin mukaan opiskelijalle tulisi ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Pykälän 3 momentissa edellytettäisiin, että tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta, ja että tarkastuksessa tulee olla läsnä on myös toinen täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva. Opiskelijalla on oikeus pyytää valitsemaansa saapuvilla olevaa koulutuksen järjestäjän henkilöstöön kuuluvaa olemaan tarkastuksessa läsnä. Näin pyritään vähen-

tämään tilanteen uhkaavuutta opiskelijan näkökulmasta, kun opiskelija saa tilanteessa tuekseen itselleen turvalliseksi kokeman koulutuksen järjestäjän henkilökuntaan kuuluvan.

Pykälän 3 momentissa säädetystä tarkastuksen suorittamistavasta voitaisiin poiketa tilanteissa, joissa opiskelijan kanssa samaa sukupuolta olevan tarkastajan tai toisen henkilön saaminen paikalle on käytännössä mahdotonta tai liian hidasta ja tarve tarkastukselle on turvallisuuden varmistamiseksi niin välttämätön, ettei toimenpiteisiin ryhtymistä voida lykätä.

Pykälän 4 momentin mukaan pykälässä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet olisivat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu koulutuksen järjestäjän hyväksymään henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan. Tällä koulutuksella tai toiminnalla tarkoitetaan esimerkiksi retkiä ja leirikouluja, jotka voivat ajoittua myös työpäivän ylittävään aikaan.

79 §. *Haltuun ottamisen ja tarkastamisen yleiset periaatteet.* Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavalla tavalla yleisistä periaatteista, joita 77 ja 78 §:ssä säädettyä toimivaltaa käytettäessä tulee noudattaa.

Esineiden ja aineiden pois ottaminen, siihen liittyvät voimakeinot ja esineiden ja aineiden löytämiseksi tehtävä tarkastus on toteutettava mahdollisimman turvallisesti, eikä toimenpiteillä saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Opiskelijan tarkastuksessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Hienotunteisuudella tarkoitetaan mm. opiskelijan ihmisarvon, sukupuoli-identiteetin, yksityisyyden ja fyysisen koskemattomuuden huomioon ottamista esinettä pois otettaessa ja tarkastusta tehtäessä.

Toimenpiteiden tulee olla välttämättömiä turvallisen opiskeluympäristön turvaamiseksi. Näin ollen opettajan tulee esineen takavarikoimiseksi ensin käyttää kaikki käytettävissä olevat lievemmät keinot kiellettyjen esineiden pois ottamiseksi.

Toimenpiteiden turvallisen toteuttamisen ja kaikkien asianosaisten oikeusturvan parantamiseksi pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyiseen tapaan myös, että toimenpiteiden käyttö tulee oppilaitoksissa suunnitella ja ohjeistaa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti siitä, että 77 §:n mukaisten voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös toimivaltuuksien käytön kirjaamis- ja ilmoittamisvelvollisuudesta.

80 §. *Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen.* Pykälässä säädettäisiin nykyisellä tavalla haltuun otettujen esineiden ja aineiden palauttamisesta ja edelleen luovuttamisesta asianomaisille viranomaisille sekä niiden turvallisesta säilyttämisestä hallussapidon ajan. Kahdeksantoista vuotta täyttäneiden opiskelijoiden haltuun otettu omaisuus, jota ei luovuteta viranomaiselle, palautettaisiin oppilaalle itselleen työpäivän päätyttyä opiskelijan poistuessa oppilaitoksen alueelta. Alle kahdeksantoistavuotiaiden omaisuus luovutettaisiin hänen huoltajalleen.

Pykälän 1 momentin mukaan haltuun otetut esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos opiskelijalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan.

Pykälän 2 momentin mukaan esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Opiskelijalta oppilaitoksessa haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseen osat, patruunat, ammukset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee niiden vaarallisuudesta johtuen luovuttaa poliisille välittömästi. Poliisilaissa ja järjestyslaissa säädetään vaarallisten aineiden tai esineiden ottamisesta poliisin haltuun ja muista tähän omaisuuteen kohdistettavista seuraamuksista. Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti esimerkiksi lukitussa tilassa tai kaapissa.

Pykälän 3 momentin mukaan haltuun otettu omaisuus, jota opiskelijan huoltaja ei ilmoituksesta huolimatta nouda, voidaan hävittää todisteellisesti kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksesta. Luovutus ja hävittäminen tulee kirjata.

81 §. *Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa sekä kurinpitoasiassa.* Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavalla tavalla menettelystä kurinpitoasioissa ja opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevissa asioissa.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin päätöksenteosta opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista sekä kurinpitoa koskevissa asioissa. Varoituksen antamisesta päättäisi rehtori. Erottamisesta oppilaitoksesta ja asuntolasta sekä opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta sekä opiskelusta pidättämisestä päättäisi koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Koska opiskelijan määräaikaiseen erottamiseen ja asuntolasta erottamiseen liittyvä menettely ei anna kaikissa tilanteissa mahdollisuutta reagoida riittävän nopeasti, voisi määräaikaisesta erottamisesta ja asuntolasta erottamisesta päättää monijäsenisen toimielimen ohella koulutuksen järjestäjän niin päättäessä myös rehtori. Säännös antaisi koulutuksen järjestäjälle mahdollisuuden johtosäännössään siirtää päätöksentekovallan rehtorille. Päätöksenteosta säätäminen on tarpeen, koska momentissa tarkoitetuissa asioissa puututaan opiskelijan oikeusturvan kannalta keskeisiin asioihin. Mikäli oppilaitoksessa on rehtorin sijasta ehdotetun lain 104 §:ssä tarkoitettu muu toiminnasta vastaava johtaja, vastaisi hän rehtorille säädettyjen tehtävien hoitamisesta.

Ehdotetun lain 98 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus hakea muutosta ehdotetussa laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee muun muassa opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta, opiskelijan määräaikaista erottamista sekä asuntolasta erottamista valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti myös koulutuksen järjestäjän asettaman monijäsenisen toimielimen kokoonpanosta ja määräajasta. Toimielin voisi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Toimielimessä olisivat ainakin koulutuksen järjestäjän, opettajien, opiskelijahuollon, työelämän ja opiskelijoiden edustus. Lisäksi opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevan asian käsittelyä varten toimielimeen nimettäisiin tutkinnon suorittajan koulutussopimuspaikan tai oppisopimuskoulutuksen osalta työnantajan edustaja. Opiskelijajäsenen tulee olla vähintään 15 vuotta täyttänyt. Hänellä olisi läsnäolo- ja puheoikeus. Jäsenten esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain 27—29 §:ssä säädetään. Koulutuksen järjestäjä päättäisi tarkemmin toimielimen toimintatavoista ja päätöksenteosta. Toimielimen äänivaltaiset jäsenet toimivat virkavastuulla. Julkista valtaa käyttävän henkilön rikosoikeudellisesta virkavastuusta säädetään rikoslain (39/1889) 40 luvussa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin menettelystä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa. Koska opiskeluoikeuden peruuttamiseen johtuvat syyt voivat olla hyvin erityyppisiä, säännöksessä korostetaan tarvittavan asiantuntija- ja muun selvityksen hankkimista. Opiskeluoikeus voidaan peruuttaa esimerkiksi terveydentilaan liittyvien syiden perusteella, tällöin on hankittava tarvittava lääketieteellinen tai muu selvitys.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin menettelystä kurinpitoasiassa. Ennen kuin opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta oppilaitoksesta tai asuntolasta päätetään samoin kuin ennen kirjallisen varoituksen antamista rangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti on yksilöitävä. Opiskelijaa tulee kuulla ja hankkia tarpeellinen selvitys. Myös alaikäisen opiskelijan huoltajaa tulee kuulla. Koska 18 vuotta täyttänyt opiskelija on täysi-ikäinen, hänen vanhempiaan ei tarvitse kuulla ennen kurinpitorangaistuksen antamista. Säännös vastaisi nykytilaa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin nykyisellä tavalla, että pykälässä tarkoitetuista asioista tulee antaa kirjallinen päätös ja että häiritsevän opiskelijan poistamista oppitunnilta ja opetuksen epäämistä koskevat toimenpiteet tulee kirjata. Pykälän 5 momentissa säädettäisiin puolestaan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaan vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisajankohdasta.

Opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa sekä kurinpitoasiassa noudatetaan hallintolakia. Menettelyssä tulevat noudatettavaksi hallintolain esteellisyyttä koskevien säännösten lisäksi muun muassa asian selvittämistä ja asianosaisen kuulemista sekä päätöksen muotoa ja perustelemista koskevat säännökset.

10 luku. Opiskelijan muut oikeudet ja velvollisuudet

82 §. *Opiskelijan velvollisuudet.* Pykälässä säädettäisiin opiskelijan velvollisuuksista. Pykälän 1 momentin mukaan lähtökohtana olisi nykytilaa vastaavalla tavalla, että opiskelijan tulee osallistua opetukseen ja tutkintokoulutuksessa olevan myös näyttöihin henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitellulla tavalla. Poissaolo olisi kuitenkin mahdollinen, jos siihen on perusteltu syy, kuten sairaus tai työssä olevan opiskelijan työtehtävien suorittamiseen liittyvät seikat.

Pykälän 2 momentin mukaan opiskelijan olisi suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäydyttävä asiallisesti. Velvollisuus tehtävien suorittamiseen liittyy opetukseen osallistumisvelvollisuuteen. Asiallisen käytöksen piiriin kuuluisi esimerkiksi vaatimus noudattaa hyviä käytöstapoja ja käsitellä huolellisesti koulutuksen järjestäjän omaisuutta. Henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetetun osaamisen saavuttamiseksi on tärkeää, että koulutuksen järjestäjän ohella opiskelija sitoutuu suunnitelman mukaiseen toimintaan.

Pykälän 3 momentissa olisi nykytilaa vastaavasti viittaussäännös vahingonkorvauslakiin.

83 §. *Opiskelijan salassapitovelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin oppisopimuskoulutuksessa, koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa ja muussa käytännön työtehtävien yhteydessä annettavassa koulutuksessa oleville opiskelijoille erityinen salassapitovelvollisuus. Pykälän mukaan opiskelijoiden salassapitovelvollisuus vastaisi samoissa tehtävissä olevien työntekijöiden ja viranhaltijoiden salassapitovelvollisuutta.

84 §. *Tutkinnon suorittajan tai opiskelijan eronneeksi katsominen.* Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 31 §:ssä säädetään opiskeluajasta. Pykälässä säädetään ammatillisen perustutkinnon ja valmentavien koulutusten suoritusajasta. Säännöksen mukaan opiskelija katsotaan eronneeksi, jos hän ei ole suorittanut tutkintoa tai valmentavaa koulutusta pykälässä säädetyssä ajassa. Eronneeksi katsotaan säännöksen mukaan myös sellainen opiskelija, joka pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta, jos on ilmeisestä, ettei hänen tarkoituksenaan ole jatkaa opintoja. Vastaavaa säännöstä ei ole ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa.

Ehdotetussa laissa ei ehdoteta säädettäväksi tutkinnon suorittamisen tai opiskelun enimmäisajasta lukuun ottamatta valmentavien koulutusten enimmäissuoritusaikaa. Opiskelun enimmäisajasta säätäminen on nykyään ensisijaisesti tarpeen koulutuksen järjestäjälle maksettavan rahoituksen enimmäisajan rajaamisessa, mutta se on samalla rajannut myös opiskelijan ajallista oikeutta suorittaa opintojaan. Tilanteet, joissa opiskelija on joutunut keskeyttämään opintonsa opiskeluajan päättymisen vuoksi, ovat kuitenkin olleet harvinaisia, koska opiskeluaikaa on säännöksen mukaan voitu pidentää perustellusta syystä. Ammatillisen koulutuksen suorittaminen ja koulutuksen järjestäjille maksettava rahoitus ei ole ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistuksen perusperiaatteiden mukaan kuitenkaan ajalliseen kestoon perustuvaa, joten opiskeluajan rajaaminen lainsäädännössä ei valmentavaa koulutusta lukuun ottamatta ole enää jatkossa tarpeen.

Laissa ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi perusteista, joilla opiskelija voidaan katsoa eronneeksi. Säännös eronneeksi katsomisesta on tarpeen koulutuksen järjestäjän rahoituksessa käytettävien suoritteiden määrittelyssä. Lisäksi säännös on tarpeen yksittäisen opiskelijan tilanteen selvittämiseksi esimerkiksi silloin, jos hän saa tai hakee etuuksia, jotka riippuvat opiskelijastatuksen olemassa olosta tai päättymisestä.

Lain 82 §:n mukaan tutkinnon suorittajan ja opiskelijan tulee osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti opetukseen ja näyttöihin, jollei hänellä ole perusteltua syytä poissaololleen. Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelija katsottaisiin eronneeksi, jos on ilmeistä, että hänen tarkoituksenaan ei ole noudattaa 82:ssä säädettyä velvoitetta osallistua opetukseen ja näyttöihin eikä hän ole esittänyt perusteltua syytä poissaololleen. Eronneeksi katsomisen edellytyksenä olisi nykytilaa vastaavasti ilmeisyys eli sen toteaminen, että opiskelijan tarkoituksena ei ole osallistua opetukseen ja näyttöihin. Ennen eronneeksi katsomista koulutuksen järjestäjän tulisi ottaa yhteyttä opiskelijaan hänen tilanteensa selvittämiseksi. Jos henkilö ei vastaa yhteydenottoon taikka ei yhteydenoton jälkeenkään osallistu opetukseen tai näyttöihin, esitä perusteltua syytä poissaololleen tai muutoin sovi koulutuksen järjestäjän kanssa koulutuksen jatkamisesta, hänet voitaisiin katsoa eronneeksi.

Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelija katsottaisiin eronneeksi myös silloin, kun hän ei olisi suorittanut valmentavaa koulutusta ehdotetun 11 §:n mukaisessa suoritusajassa. Lisäksi opiskelija katsottaisiin eronneeksi silloin, kun tämä itse ilmoittaisi koulutuksen järjestäjälle kirjallisesti eroamisestaan.

85 §. *Opiskelijahuolto.* Pykälässä säädettäisiin opiskelijahuollosta. Tällä hetkellä ammatillisen peruskoulutuksesta annetun lain mukaisen opiskelijan oikeudesta opiskeluhuoltoon säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013). Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia ei sovelleta ammatillisessa aikuiskoulutuksessa annetussa laissa tarkoitetussa koulutuksessa olevaan opiskelijaan.

Pykälän 1 momentti vastaisi ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 a §:ää, jonka mukaan opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Pykälän 2 momentissa olisi voimassa olevaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 a §:ää vastaava viittaus opiskelijaterveydenhuollon osalta terveydenhuoltolakiin (1326/2010). Opiskeluterveydenhuollosta säädetään terveydenhuoltolaissa ja neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (338/2011). Opiskeluterveydenhuolto kuuluu oppilaitoksen sijaintikunnan järjestämänä palveluna sekä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain että ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen koulutuksen opiskelijoille, jotka opiskelevat opintotukilain mukaan opintotukeen oikeuttavassa koulutuksessa. Momentin mukaan ammatillisen perustutkinnon opiskelijan ja valmentavassa koulutuksessa olevan opiskelijan oikeudesta opiskelijahuoltoon säädettäisiin oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa.

Pykälän 3 momentti vastaisi ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 a §:n 2 momenttia, jonka mukaan koulutuksen järjestäjän tulee toimia yhteistyössä opiskeluhuollon palveluita antavien ja järjestävien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijoille tietoa käytettävissä olevista opiskeluhuollon eduista ja palveluista sekä tarvittaessa ohjata opiskelijaa hakemaan näitä etuja ja palveluita.

86 §. *Oikeus maksuttomaan ruokailuun.* Pykälässä säädettäisiin ammatillisen perustutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen opiskelijan oikeudesta maksuttomaan ruokailuun. Koska oikeutta maksuttomaan ruokailuun ei ole voimassa olevan lainsäädännön mukaan ollut näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa, laajenisi oikeus maksuttomaan ruokailuun siltä osin kuin pykälässä tarkoitetussa koulutuksessa olevia ei enää voitaisi erotella koulutuksen järjestämistavan perusteella.

Päätoimisessa ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa sekä valmentavassa koulutuksessa opiskelijalla olisi oikeus maksuttomaan ateriaan niinä päivinä, joina henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Oikeus maksuttomaan ruokailuun koskisi nykytilaa vastaavasti ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa olevia opiskelijoita sekä valmentavan koulutuksen opiskelijoita. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävässä ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa opiskelijoilla ei kuitenkaan nykytilaa vastaavasti olisi oikeutta maksuttomaan ruokailuun.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi opiskelijan oikeudesta myös muuhun maksuttomaan ruokailuun. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan koulutuksessa, joka on 9 §:n 2 momentissa tarkoitetun koulutustehtävän mukaisesti järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti tai muulla asetuksella säädettävällä tavalla, opiskelijalla päivittäisen ruokailun lisäksi oikeus myös muuhun maksuttomaan ruokailuun. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 22 §:n mukaan päätoimisesti luonnonvara-alan metsätalouden koulutuksessa sekä maatilatalouden ja puutarhatalouden ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelevalla on lisäksi oikeus jokaisena työpäivänä maksuttomaan ruokailuun, johon kuuluu päivittäisen kouluaterian lisäksi aamiainen ja päivällinen. Asetuksen mukaan koulutuksen järjestäjän tulee järjestää päätoimisia opintoja harjoittavalle opiskelijalle ruokailu myös silloin, kun luonnonvara-alan metsätalouden koulutuksessa sekä

maatilatalouden ja puutarhatalouden ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa tai matkailu-, ravitsemis- ja talousalan ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelija joutuu opetussuunnitelman mukaisesti olemaan oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa myös viikonlopun aikana. Asetuksella säädettävät perustutkintokoulutukset ja tilanteet, jossa opiskelijalla olisi oikeus muuhun kuin päivittäiseen ruokailuun vastaisivat voimassa olevan lainsäädännön mukaisia koulutuksia ja tilanteita, joissa opiskelijalla on voimassa olevan lainsäädännön mukaan oikeus muuhun maksuttomaan ruokailuun.

Opinnot katsottaisiin pykälän 3 momentin mukaan päätoimisiksi, jos ne opintotukilain mukaan ovat päätoimisia. Voimassa olevan lain mukaan opintojen päätoimisuudesta on säädetty ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 23 §:ssä, jonka mukaan opintojen päätoimisuudesta on voimassa mitä opintotukilaissa (65/1994) ja sen nojalla säädetään.

87 §. *Erityistä tukea saavan opiskelijan opintososiaaliset etuudet.* Pykälässä säädettäisiin erityistä tukea saavan opiskelijan oikeudesta opintososiaalisiin etuuksiin, joita olisivat pykälän 1 momentin mukaan opiskelun edellyttämät avustajapalvelut, muut opiskelijahuollon palvelut sekä erityiset apuvälineet. Avustajapalveluihin, opiskelijahuollon palveluihin sekä erityisiin avustajapalveluihin olisi oikeus ainoastaan siinä laajuudessa kuin opiskelijan opiskelut edellyttävät. Opiskelun edellyttämillä avustajapalveluilla ja erityisillä apuvälineillä tarkoitettaisiin koulutuksen järjestäjän opiskelijoille yleisesti tarjoamia avustajapalveluita ja välineitä, ei opiskelijan henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuja avustajapalveluja tai opiskeluvälineitä. Koska erityiseen tukeen olisi jatkossa oikeutettuja myös ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon suorittajat, jotka täyttävät erityisen tuen saamisen edellytykset, olisi heillä myös oikeus opintososiaalisiin etuuksiin.

Vaativan erityisen tuen koulutustehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän erityistä tukea saaville opiskelijoille voitaisiin antaa lisäksi maksutta oppikirjat ja muut koulutarvikkeet sekä tarjota majoituksessa olevien tarpeelliset viikoittaiset kotimatkat, täysihoito oppilasasuntolassa tai muussa majoituksessa sekä henkilökohtaiset työvarusteet. Erityistä tukea saavan opiskelijan opintososiaaliset etuudet vastaisivat voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaista erityisopetusta saavan opiskelijan opintososiaalisia etuuksia.

Pykälän 2 momentissa olisi informatiivinen säännös siitä, että vammaisille opiskelijoille järjestettävistä muista palveluista ja tukitoimista säädetään erikseen. Vammaisella opiskelijalla voi lisäksi olla oikeus muun muassa vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) mukaisiin palveluihin ja tukitoimiin.

88 §. *Opintososiaaliset etuudet oppisopimuskoulutuksessa.* Pykälässä säädettäisiin oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan oikeudesta opintososiaalisiin etuuksiin koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen aikana. Oppisopimusopiskelijat ovat työsuhteessa olevia opiskelijoita, joille maksetaan työpaikalla tapahtuvan osaamisen hankkimisen ajalta palkkaa, eivätkä he näin ollen ole pääsääntöisesti oikeutettuja päätoimisen opiskelijan opintoetuuksiin kuten opintotukeen.

Pykälän 1 momentin mukaan oppisopimuskoulutuksessa opiskelijalla olisi koulutuksen järjestäjän järjestämissä oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen aikana oikeus saada päivärahaa, perheavustusta sekä korvausta matka- ja majoittumiskustannuksista. Jos

opiskelijalle maksettaisiin samalta ajalta palkkaa tai jos hänellä on oikeus muihin kuin lakisääteisiin etuihin kuten ansionmenetyksen korvaukseen, tutkinnon suorittajalla tai opiskelijalla olisi oikeus saada ainoastaan korvausta matka- ja majoittumiskustannuksista. Etuudet vastaisivat voimassa olevan lainsäädännön mukaisia oppisopimuskoulutuksen opintososiaalisia etuuksia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin etuuksien määrästä. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 39 §:n nojalla oppisopimuskoulutuksen etuuksien määrästä on säädetty oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan opintososiaalisista eduista tietopuolisen opetuksen aikana annetussa opetusministeriön asetuksessa (799/2007). Etuuksien määrästä ehdotetaan säädettäväksi lain tasolla. Pykälän 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä maksaisi ansiomenetyksen korvauksena päivärahaa 15 euroa opetuspäivältä, perheavustusta 17 euroa opetuspäivältä, sekä majoituskorvausta 8 euroa opetuspäivältä, jos koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä järjestettävä osaamisen hankkiminen järjestetään opiskelijan kotikuntalain mukaisen kotikunnan tai oppisopimuspaikan sijaintikunnan ulkopuolella.

Jos koulutuksen järjestäjän järjestämissä oppimisympäristöissä tapahtuva osaamisen hankkiminen edellyttäisi opiskelijan matkustamista yhteen suuntaan yli 10 kilometriä opiskelijan kotoa tai oppisopimuspaikalta opetuspaikalle, olisi opiskelijalla oikeus matkakorvaukseen yhdeltä edestakaiselta matkalta viikossa. Erityisestä syystä matkakorvaus voitaisiin nykytilaa vastaavasti maksaa päivittäin, jos opiskelija majoittuu kotonaan. Jos opiskelijalle korvattaisiin päivittäiset matkakustannukset, hänellä ei olisi oikeutta majoituskorvaukseen.

Matkakorvaus maksettaisiin voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti vain kotimaassa tapahtuvasta matkasta sekä halvimman matkustustavan mukaan opetuspaikan ja kodin tai oppisopimuspaikan välillä tosiasiallisen lähtö- ja paluupaikan mukaan.

Opiskelijalla olisi oikeus saada pykälässä tarkoitetut etuudet myös osallistuessaan näyttöön.

89 §. *Asuntolatoiminnan järjestäminen.* Pykälässä säädettäisiin asuntolatoiminnan järjestämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjällä voi olla opiskelijoille tarkoitettu asuntola. Säännös vastaisi nykyistä käytäntöä, vaikka asuntolatoiminnan järjestämisestä ei säädetä voimassa olevassa lainsäädännössä. Opiskelija-asuntolalla tarkoitetaan yhteisasumiseen tarkoitettua rakennusta, jossa asukkailla on yleensä yhteiset keittiö-, oleskelu- ja saniteettitilat.

Koulutuksen järjestäjä voisi nykykäytäntöä vastaavasti järjestää asuntolatoimintaa itse tai ostaa asuntolapalveluja toiselta asuntolatoiminnan järjestäjältä tai yksityiseltä palveluntuottajalta, esimerkiksi säätiöltä tai yhdistykseltä. Koulutuksen järjestäjän hankkiessa asuntolapalveluja toiselta asuntolatoiminnan järjestäjältä tai yksityiseltä palveluntuottajalta sillä säilyisi kuitenkin asuntolatoiminnan järjestäjän asema ja vastuu toiminnasta. Myös tällöin koulutuksen järjestäjä käyttäisi asuntolatoiminnan osalta esimerkiksi asuntolapaikan myöntämistä ja kurinpitoa koskevaa päätösvaltaa.

Koulutuksen järjestäjän asuntolatoiminnan tarkoituksena on tarjota oppilaitoksen opiskelijalle mahdollisuus asua lähellä oppilaitosta. Asuntolatoiminnan tarkoituksena on myös tukea opiskelijan opintojen etenemistä, ohjata opiskelijaa arjen taitojen oppimisessa sekä edistää yhteisöllisyyttä.

Pykälän 2 momentin mukaan asuminen koulutuksen järjestäjän asuntolassa olisi opiskelijalle maksutonta. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 37 §:n 3 momenttia, jota ei kuitenkaan ole sovellettu voimassa olevassa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen Asuntola-asuminen olisi opintososiaalisena etuna opiskelijalle maksutonta.

Pykälän 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä voisi hyväksyä asuntolaa varten järjestyssäännöt, joilla edistetään asumisympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssääntöjen tarkoituksena olisi ohjata asuntolassa asuvien opiskelijoiden käyttäytymistä niin, että jokaisella on mahdollisuus turvalliseen ja viihtyisään asumisympäristöön. Koska opiskelijoiden asuntolassa viettämä aika on heidän vapaa-aikaansa, asuntolatoiminnassa tärkeitä yleisiä etuja ovat lähinnä asumisympäristön turvallisuus ja viihtyisyys. Järjestyssäännöissä voitaisiin antaa asuntolan turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä asuntolan tiloissa. Lisäksi määräyksiä voitaisiin antaa koulutuksen järjestäjän asuntolassa olevan omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta asuntolan tiloissa ja sen alueella. Sen lisäksi, että järjestyssäännöissä olevien sääntöjen ja määräysten tulee olla asuntolan turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia, on niiden myös oltava täsmällisiä.

90 §. *Asuntolapaikan myöntäminen ja oikeus asuntolapaikkaan.* Pykälässä säädettäisiin asuntolapaikan myöntämisestä ja myöntämisen perusteista. Pykälässä säädettäisiin myös siitä, milloin opiskelijan oikeus asuntolapaikkaan päättyy, sekä milloin oikeus asuntolapaikkaan voi keskeytyä. Asuntolapaikalla tarkoitetaan asuntolaa, jossa opiskelijalla on oikeus asua, ja josta hänelle osoitetaan huone.

Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä päättäisi asuntolapaikan myöntämisen perusteista. Asuntolapaikan myöntämisessä tulee soveltaa yhdenvertaisia perusteita ja myöntämisperusteet tulee olla opiskelijoiden tiedossa ennen asuntolapaikan hakemista. Vaikka koulutuksen järjestäjä päättää asuntolapaikan myöntämisen perusteista, olisi tarkoituksenmukaista, että asuntolapaikka pyrittäisiin järjestämään ensisijaisesti alaikäisille opiskelijoille, joiden opintojen suorittaminen ja ammattiin valmistuminen ei ole kodin ja oppilaitoksen välisen pitkän etäisyyden tai huonojen julkisten liikennepalvelujen vuoksi mahdollista kotoa käsin. Käytännössä asuntola-asuminen olisi nykykäytäntöä vastaavalla tavalla tarkoitettu pääasiassa sellaisille opiskelijoille, jotka opiskelevat päätoimisesti ja joiden opinnot edellyttävät säännöllistä läsnäoloa opetuksessa.

Pykälän 2 momentin mukaan asuntolapaikka myönnettäisiin määräajaksi, kuitenkin enintään opintojen keston ajalle. Säännös vastaisi koulutuksen järjestäjän asuntolatoiminnassa noudatettavaa nykykäytäntöä. Asuntolapaikka on sidoksissa opiskeluun koulutuksen järjestäjän oppilaitoksessa. Jos opiskelija ei ota opiskelupaikkaa vastaan tai hän ei aloita opintojaan vastaanotettuaan opiskelupaikan, ei hänellä olisi myöskään oikeutta asuntolapaikkaan. Säännöksen mukaan oikeus asuntolapaikkaan päättyisi, kun opiskelija on suorittanut tutkinnon tai saavuttanut muun hänelle henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetetun osaamisen. Oikeus asuntolapaikkaan päättyisi myös silloin, kun opiskelija katsotaan 84 §:n perusteella eronneeksi koulutuksesta sekä silloin, kun opiskelijan opiskeluoikeus peruutetaan ehdotetun lain 69 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla. Myös jos opiskelija erotetaan kurinpidollisista syistä asuntolasta 74 §:n nojalla opintojen jäljellä olevaksi ajaksi, päättyisi automaattisesti hänen oikeutensa asuntolapaikkaan.

Oikeus asuntolapaikkaan voisi keskeytyä koulutuksen järjestäjän päätöksellä pykälän 3 momentin mukaan silloin, jos opiskelija erotetaan määräajaksi oppilaitoksesta 73 §:n 2 momentin tai 76 §:n 3 momentin nojalla, tai hänen osallistumisensa opetukseen evätään 73 §:n 4 momentin nojalla taikka häneltä pidätetään oikeus opiskeluun 73 §:n 5 momentin nojalla. Samassa yhteydessä koulutuksen järjestäjä voisi päättää, että opiskelijan oikeus asuntolapaikkaan keskeytyisi vastaavaksi ajaksi. Koulutuksen järjestäjän tulee voida harkita tapauskohtaisesti, onko opiskelijan oikeus asuntolapaikkaan tarpeen keskeyttää 3 momentissa määritellyissä tilanteissa. Säännös ei siten velvoita koulutuksen järjestäjää keskeyttämään opiskelijan oikeutta asuntolapaikkaan esimerkiksi silloin, kun hänet erotetaan oppilaitoksesta kurinpidollisista syistä.

91 §. *Tutkinnon suorittajilta ja opiskelijoilta perittävät maksut.* Pykälässä säädettäisiin tutkinnon suorittajilta ja opiskelijoita perittävistä maksuista. Pykälän 1 momentin mukaan laissa tarkoitettu ammatillinen perustutkintokoulutus ja valmentava koulutus olisivat opiskelijalle maksuttomia. Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 37 §:n 1 momentin säännöstä opetuksen maksuttomuudesta. Vakiintuneen käytännön mukaisesti maksuttoman opetuksen katsottaisiin sisältävän varsinaisen opetuksen ja siihen välittömästi liittyvät oheistoiminnat, kuten ohjauksen, kokeiden, myös uusintakokeiden, arvioinnin ja todistusten maksuttomuuden opiskelun aikana.

Maksuja koskevaan säännökseen ei enää sisältyisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 37 §:n 1 momentin säännöstä, jonka mukaan lain 27 §:n 4 momentissa tarkoitetulta yksityisopiskelijalta voidaan opetuksen maksuttomuudesta huolimatta periä maksuja. Yksityisopiskelijalla on tarkoitettu opiskelijaa, joka pääasiallisesti osallistuu vain kokeisiin, joissa hän osoittaa saavuttaneensa itse opiskelemalla tutkinnon tai sen osan edellyttämät tiedot. Ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöön ei enää jatkossa sisältyisi yksityisopiskelijaa koskevaa säännöstä, sillä jatkossa kaikki ammatilliset tutkinnot olisivat osaamisen hankkimistavasta riippumattomia ja henkilöllä olisi aina oikeus tulla osoittamaan muualla hankittu osaaminen näytössä. Maksuja koskevaan säännökseen ei sisältyisi myöskään voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 37 §:n 1 momentin säännöstä, jonka mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voisi erityisestä syystä antaa luvan periä opiskelijoilta maksuja muissakin tapauksissa. Tällaisia lupia ei ole ministeriöltä haettu eikä näin ollen myöskään myönnetty.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi, että tutkinnon suorittajien ja opiskelijoiden ottamisessa käytettävät pääsy- ja soveltuvuuskokeet olisivat opiskelijalle maksuttomia. Ehdotettu säännös pääsy- ja soveltuvuuskokeiden maksuttomuudesta olisi uusi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös, että oppimateriaaleista ja tarvikkeista, jotka koulutuksen päätyttyä jäävät opiskelijalle, voidaan periä maksu. Oppimateriaalien ja tarvikkeiden maksullisuudesta säädetään nykyisin opetusministeriön asetuksella, mutta niiden maksullisuudesta on kuitenkin perusteltua säätää laissa, koska maksullisuus muodostaa poikkeuksen laissa säädettyyn opetuksen maksuttomuuteen. Pykälän 5 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettäisiin pykälässä tarkoitettujen maksujen perusteista. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella olisi tarkoitus säätää nykytilaa vastaavasti, että oppimateriaaleista ja tarvikkeista, jotka koulutuksen päätyttyä jäävät opiskelijan käyttöön, voidaan periä niiden omakustannusarvoa vastaava maksu. Asetuksella säädettäisiin lisäksi nykytilaa vastaavasti, mistä maksuttomaan opetukseen vakiintuneesti kuuluvista seikoista ei voitaisi periä maksuja.

Opetuksen maksuttomuuden määritteleminen yksiselitteisesti on ongelmallista ammatillisen koulutuksen monimuotoisuuden vuoksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö on antanut opetuksen maksuttomuutta ja perittäviä maksuja koskevan kirjallisen ohjeen 22.10.2008 (Dnro 19/502/2008). Lisäksi maksuttomuutta on määritelty eräiden oppilailta ja opiskelijoilta perittävien maksujen perusteista annetussa opetusministeriön asetuksessa. Maksuttomaan opetukseen sisältyvät kyseisen asetuksen 6 §:n mukaan opetuksen järjestämisen edellyttämät työvälineet, koneet, laitteet, suojavaatteet, työturvallisuussäännösten edellyttämät varusteet, opetuksessa käytettävät koulutuksen järjestäjälle kuuluvat materiaalit ja tarvikkeet sekä muut vastaavat opetusvälineet. Ilman näitä opetusvälineitä, esimerkkinä opetuskeittiön koneet, laitteet ja astiat, koulutuksen järjestäjä ei pystyisi järjestämään opetusta.

Koulutuksen järjestäjä vastaisi myös siitä, että opiskelijalla on käytössään opiskelun järjestämisen edellyttämät henkilönsuojaimet oppilaitoksen tiloissa ja harjoitustyömailla. Työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa vastuu opiskelijoiden henkilösuojainten hankinnasta ja käytöstä olisi työnantajalla, sillä ehdotetun X §:n mukaan oppisopimuskoulutuksessa ja koulutussopimuksessa työnantaja vastaa opiskelijan työturvallisuudesta siten kuin siitä työntekijöiden osalta säädetään.

Vakiintuneen käytännön mukaisesti oppikirjojen ja muiden henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettujen oppimateriaalien ei katsottaisi sisältyvän maksuttomaan opetukseen. Maksuton opetus ei kattaisi myöskään opiskelijan henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuja työvälineitä, koneita, laitteita, materiaaleja ja muita tarvikkeita, jotka koulutuksen päätyttyä jäisivät opiskelijoille. Työvälineet voitaisiin katsoa henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitetuksi silloin, kun alalla on tapana yleisesti käyttää omia työvälineitä työnantajan tarjoamien välineiden sijaan.

Koulutuksen järjestäjä voisi välittää opiskelijoiden käyttöön erilaisia oppimateriaaleja ja tarvikkeita, jotka eivät kuulu maksuttomaan opetukseen. Koulutuksen järjestäjä ei kuitenkaan voisi velvoittaa opiskelijaa hankkimaan näitä koulutuksen järjestäjältä, vaan opiskelija voisi hankkia niitä muualtakin. Opiskelijoilta ei voitaisi periä yleisiä pakollisia oppimateriaalimaksuja tai palvelumaksuja, elleivät he tosiasiassa käyttäisi maksun perusteena olevaa materiaalia tai palvelua. Opiskelijoille tulisi ilmoittaa selkeästi, mistä maksu peritään ja millä perusteella se muodostuu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa sekä muussa ammatillisessa koulutuksessa perittävistä opiskelijamaksuista. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjä voisi näissä koulutuksissa periä opiskelijalta kohtuullisen opiskelijamaksun, jolla katettaisiin osittain koulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 17 §:n 2 momentin säännöstä. Voimassa olevaan säännökseen verrattuna säännöksen sanamuotoa ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että opiskelijalta perittävällä maksulla todettaisiin katettavan osittain koulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta valtiontuen käsitteestä annetun komission tiedoksiannon mukaan julkisen koulutuksen ei-taloudelliseen luonteeseen ei vaikuta se, että oppilaat tai heidän vanhempansa joutuvat toisinaan maksamaan opetus- tai ilmoittautumismaksuja, joilla katetaan osa järjestelmän toimintakuluista. Komission tiedonannon mukaan tällaiset maksut kattavat usein vain murto-osan palvelun todellisista kustannuksista, joten niitä ei voida pitää korvauksena tarjotusta palvelusta. Tällainen koulutuspalvelujen julkinen tarjonta on erotettava kuitenkin palveluista, jotka rahoitetaan pääasiassa oppilaiden tai heidän vanhempiensa maksuilla tai kaupallisilla tuloilla. Tarkentamalla säännöksen sana-

muotoa lisäämällä säännökseen sana ”osittain” korostettaisiin sitä, että opiskelijamaksuilla on tarkoitus kattaa vain osa koulutuksen järjestämisen kustannuksista ja pääosa katettaisiin julkisin varoin.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa ja muussa ammatillisessa koulutuksessa perittävistä maksuista säädettäisiin tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Voimassa olevassa asetuksessa maksujen enimmäismäärät on sidottu ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintaan. Jatkossa perittävien maksujen enimmäismääriä ei voitaisi sitoa yksikköhintaan, vaan asetuksella olisi tarkoitus sitoa maksun enimmäismäärä koulutuksen osaamispisteisiin. Asetuksella säädettäisiin maksujen enimmäismääristä, mutta nykyistä käytäntöä vastaavasti koulutuksen järjestäjä päättäisi maksun määrästä kunkin tutkinnon tai koulutuksen osalta ja voisi jättää maksun myös perimättä. Maksun kohtuullista määrää arvioitaessa tulisi ottaa huomioon järjestettävän koulutuksen luonne. Tarkoituksena on, että opiskelijamaksuilla katettaisiin jatkossakin yhteensä noin 15 prosenttia ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksen ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämiskustannuksista, mutta opiskelijamaksut eri tutkinnoissa ja koulutuksissa voisivat koulutuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti vaihdella maksuttomuuden ja asetuksella säädetyn enimmäismäärän välillä.

Pykälän 2 momentin mukaisia maksuja ei kuitenkaan perittäisi työvoimakoulutuksena järjestetystä koulutuksesta, vaan työvoimakoulutus olisi opiskelijalle kokonaan maksutonta.

Maksuja koskevaan säännökseen ei sisältyisi voimassa olevaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 17 §:n 4 momenttia vastaavaa säännöstä, jonka mukaan ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittajalta, joka suorittaa tutkinnon ilman valmistavaan koulutukseen osallistumista, voitaisiin periä kohtuullinen maksu tutkinnon järjestämisestä. Säännökseen ei sisältyisi myöskään mainitun 17 §:n 3 momenttia vastaavaa säännöstä, jonka mukaan näyttötutkintoon osallistuvalta peritään tutkintomaksu, joka määrätään siten, että maksut vastaavat tutkintotoiminnasta aiheutuvia kustannuksia. Tutkintomaksuja on kerätty tutkintotoimikuntajärjestelmän toiminnan rahoittamiseksi, mutta uuden lain voimaantulon myötä tutkintotoimikuntajärjestelmä lakkautettaisiin. Näin ollen nykyisen kaltaisten tutkintomaksujen periminen ei olisi enää perusteltua eikä niiden tilalle ehdoteta mitään vastaavaa maksua.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin arvosanan korottamisesta perittävästä maksusta. Lain X §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee järjestää mahdollisuus osaamisen arvioinnin perusteella annetun hyväksytyn arvosanan korottamiseen. Vakiintuneen käytännön mukaan hylätyn arvosanan uusiminen ja myös hyväksytyn arvosanan korottaminen on opiskelijalle maksutonta. Ehdotetun säännöksen mukaan arvosanan korottaminen säädettäisiin kuitenkin maksulliseksi, jos henkilö haluaa korottaa sellaista arvosanaa, joka sisältyy tutkinnon suorittamisesta annettavaan todistukseen tai valmentavan koulutuksen suorittamisesta annettavaan todistukseen. Arvosanan korottamisesta perittävä maksu koskisi siis vain sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole laissa tarkoitettuja tutkinnon suorittajia tai opiskelijoita. Perittävän maksun perusteista säädettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin maksuille määrättävästä viivästyskorosta sekä maksujen ulosottokelpoisuudesta. Ehdotetun säännöksen mukaan vuotuista viivästyskorkoa saataisiin periä eräpäivästä lukien noudattaen, mitä korkolaissa (633/1982) säädetään, jos tässä laissa tarkoitettua opiskelijalta perittävää maksua ei ole suoritettu eräpäivänä. Maksu olisi suoraan ulosottokelpoinen ja sen perimisestä säädettäisiin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Ehdotetut säännökset vastaisivat voimassa olevan ammatillisesta

peruskoulutuksesta annetun lain 47 §:n säännöksiä sekä yliopistolain ja ammattikorkeakoululain säännöksiä.

Pykälän 5 momentissa olisi asetuksenantovaltuus, jonka mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettäisiin tässä pykälässä tarkoitettujen maksujen perusteista.

92 §. *Tilauskoulutus.* Pykälässä säädettäisiin koulutuksen järjestäjän mahdollisuudesta järjestää tilauskoulutusta. Tilauskoulutuksella tarkoitettaisiin tutkintojen ja tässä laissa tarkoitetun koulutuksen myyntiä EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijaryhmille. Tällöin koulutuksen tilaisi ja maksaisi yksityis- tai julkisoikeudellinen oikeushenkilö, kuten valtio, kansainvälinen järjestö, julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö.

Koulutuksen järjestäjät perisivät koulutuksen tilaajalta vähintään koulutuksesta aiheutuvat kustannukset kattavan maksun. Tilauskoulutusta olisi mahdollista järjestää joustavasti ottaen huomioon koulutuksen rakenteeseen ja sisältöön sekä koulutuksen aikataulutukseen liittyvät tilaajan erityistarpeet. Koulutuksen tilaaja voisi periä tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta sen sijaintivaltion lainsäädännön tai oman käytäntönsä mukaisia maksuja. Koulutuksen järjestäjä ei perisi tilauskoulutukseen osallistuvilta opiskelijoilta maksuja, vaan koulutuksen rahoittaisi kokonaisuudessaan koulutuksen tilaaja. Tilauskoulutuksessa ei sovellettaisi opetus- ja tutkintokieltä koskevia säännöksiä.

93 §. *Opiskelijoiden kuuleminen ja opiskelijakunta.* Pykälässä säädettäisiin opiskelijoiden osallisuudesta ja koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta kuulla opiskelijoita sekä opiskelijakuntatoiminnasta.

Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi varmistaa opiskelijoiden mahdollisuus osallistua koulutuksen järjestäjän toimintaan ja toiminnan kehittämiseen sekä mahdollisuus vaikuttaa heitä itseään koskevien ja heidän asemaansa vaikuttavien päätösten valmisteluun. Koulutuksen järjestäjällä tulisi pykälän 2 momentin mukaan olla opiskelijoista muodostuva opiskelijakunta. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 36 §:n mukaan jokaisella oppilaitoksella, jossa järjestetään tässä laissa tarkoitettua koulutusta, tulee olla sen opiskelijoista muodostuva opiskelijakunta. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa ei säädetä opiskelijakunnista. Ehdotetulla lailla säädettäisiin sekä voimassa olevan lain mukaisten ammatillisen peruskoulutuksen koulutuksen järjestäjien että ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisten koulutuksen järjestäjien toiminnasta. Opiskelijakuntatoiminnan järjestäminen olisi uusi tehtävä kaikille sellaisille koulutuksen järjestäjille, jotka ovat järjestäneet ainoastaan voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta. Opiskelijakunnan edellyttäminen kaikilta koulutuksen järjestäjiltä voisi tarkoittaa sitä, että koulutuksen järjestäjän olisi ylläpidettävä opiskelijakuntaa, vaikka se järjestäisi ainoastaan lyhytkestoista koulutusta. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi sellaisella koulutuksen järjestäjällä, jotka järjestävät ainoastaan sen tai sen jäsenyhteisön toiminnan harjoittamiseksi tarvittavaa ammatillista koulutusta eli nykyisillä ammatillisilla erikoisoppilaitoksilla. Pykälän 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi kirjata oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaiseen järjestäjäkohtaiseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan, miten opiskelijoiden kuuleminen, osallistuminen ja vaikuttamismahdollisuudet toteutetaan. Siltä osin kuin oppilas- ja opiskelijahuoltolaki ei koskisi koulutuksen järjestäjän toimintaa, ei momentissa tarkoitettua kirjaamisvelvoitetta olisi. Tämä koskisi tilanteita, jossa koulutuksen järjestäjälle ei olisi oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltamisen piirissä olevaa koulutusta ja opiskelijoita.

11 luku. Tietojen käsittely ja luovuttaminen

94 §. *Arkaluonteisten tietojen käsittely.* Pykälässä säädettäisiin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 42 §:ää vastaavasti hakeutujan, tutkinnon suorittajan ja opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja käsittelemään oikeutetuista. Säännökset vastaisivat pääosin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 42 §:n säännöksiä. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n 4 kohdan mukaan laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin on sovellettu ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 42 §:n säännöksiä arkaluonteisten tietojen käsittelystä.

95 §. *Julkisuus ja tietojensaantioikeus.* Pykälässä säädettäisiin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 43 §:ää vastaavasti laissa tarkoitetun toiminnan julkisuudesta sekä arkaluonteisten tietojen tietojensaantioikeudesta. Säännökset vastaisivat pääosin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 43 §:n säännöksiä, joita on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 16 §:n 5 kohdan viittaussäännöksen nojalla sovellettu myös mainitussa laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin.

96 §. *Tiedonsiirto teknistä käyttöyhteyttä hyväksikäyttäen.* Pykälä vastaisi voimassa olevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 43 a §:ää.

12 luku. Muutoksenhaku

97 §. *Oikaisuvaatimus.* Pykälässä säädettäisiin oikeudesta vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikeus koskisi pykälässä erikseen mainittuja tämän lain nojalla annettuja päätöksiä, jollei muualla laissa toisin säädetä.

98 §. *Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen.* Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta hallinto-oikeuteen. Pykälän 1 momentin mukaan ehdotetussa laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta, opiskelijan määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden pidättämistä tai 86, 87 ja 88 §:ssä säädettyä etua ja oikeutta, saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Pykälän 2 momentin mukaan edellä 97 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

99 §. *Muutoksenhaku opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan.* Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavalla tavalla niistä päätöksistä, joista haetaan muutosta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnalta. Pykälän mukaan tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, saisi hakea muutosta valittamalla opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Pykälässä olisi nykytilaa vastaavasti myös informatiivinen maininta siitä, että muutoksenhausta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen säädetään opiskelijoiden oikeusturvalau-

takunnasta annetussa laissa. Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain (956/2011) 8 a §:n mukaan lautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista ja muutoin siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Asiat tulee käsitellä kiireellisinä. Opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

100 §. *Muutoksenhakuaika.* Pykälässä säädettäisiin muutoksenhakuajasta. Pykälän 1 momentin mukaan valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, opiskeluoikeuden pidättämistä taikka 98 §:n 2 momentissa tarkoitettua asiaa, sekä oikaisuvaatimus 97 §:ssä tarkoitetussa asiassa, tulisi tehdä nykytilaa vastaavasti 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Pykälän 2 momentin mukaan ehdotetussa pykälässä tarkoitetut asiat tulisi käsitellä kiireellisinä.

101 §. *Kurinpitoa ja opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen täytäntöönpano.* Ehdotetun säännöksen mukaan opiskeluoikeuden pidättämistä, opiskelijan määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista tai opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voitaisiin panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus tai opiskelijoiden oikeusturvalautakunta toisin määrää. Säännöksessä mainittuihin päätöksiin johtavat perusteet voivat useissa tapauksissa olla sellaisia, että päätöksen täytäntöönpanoon on perusteltua ryhtyä mahdollisesta valitusprosessista huolimatta.

102 §. *Valituskiellot.* Pykälässä säädettäisiin valituskielloista, jotka nykytilaa vastaavalla tavalla koskisivat koulutuksen järjestäjän yksittäistä opiskelijaa tai tutkinnon suorittajaa koskevia opetuksen, koulutuksen tai tutkinnon järjestämiseen liittyviä päätöksiä. Pykälän 1 momentin mukaan nimettyä opiskelijaa tai tutkinnon suorittajaa koskevaan koulutuksen tai tutkinnon suoritusajankohtaa tai -paikkaa koskevaan päätökseen taikka muuta koulutuksen tai tutkinnon yksilöllistä järjestämistä koskevaan päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla. Säännöksen mukaan valittaa ei saisi myöskään 73 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetussa asiassa. Lain 73 §:n 3 momentin mukaisissa tilanteissa opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta tai tilaisuudesta. Mainitun pykälän 4 momentissa säädettyjen edellytysten täyttyessä opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi.

Pykälän 2 momentin mukaan hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu tämän lain 97 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, sekä arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla.

103 §. *Valituslupa.* Pykälässä säädettäisiin hallinto-oikeuden päätöstä koskevasta valituslupamenettelystä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain vastaavaa säännöstä. Pykälän mukaan jollei muualla laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

13 luku. Erinäiset säännökset

104 §. *Henkilöstö.* Pykälässä säädettäisiin henkilöstön määrästä sekä kelpoisuusvaatimuksista. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisella koulutuksen järjestäjän oppilaitoksella, toimipisteellä tai toimintayksiköllä tulee olla toiminnasta vastaava rehtori tai muu toiminnasta vastaava joh-

taja, joka täyttää rehtorille säädetyt kelpoisuusvaatimukset. Rehtorin viran tai tehtävän nimikkeestä päättäisi koulutuksen järjestäjä. Koulutuksen järjestäjä voisi päättää, että useammalla toimipisteellä tai toimintayksiköllä on yhteinen toiminnasta vastaava rehtori tai johtaja. Tällöin henkilön tulee kuitenkin pystyä tosiasiallisesti vastaamaan toimipisteen tai toimintayksikön toiminnasta. Jokaisella toimintayksiköllä ja toimipisteellä tulee olla määriteltynä henkilö, joka viime kädessä kantaa vastuun toiminnasta. Koska oppilaitoksen tai toimipisteen toiminnasta vastaavan johtajan on voitava käyttää rehtorille kuuluvaa toimivaltaa esimerkiksi kurinpitoasiassa, tulee hänen täyttää rehtorille säädetyt kelpoisuusvaatimukset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi, että mitä tässä laissa muualla säädetään rehtorista, koskisi myös tässä pykälässä tarkoitettua muuta toiminnasta vastaavaa johtajaa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös siitä, että kaksikielisellä koulutuksen järjestäjällä voisi olla rehtori tai muu toiminnasta vastaava johtaja kumpaakin kieliryhmää varten. Kaksikielisiksi määritellyt koulutuksen järjestäjät saavat järjestää suomen- ja ruotsinkielistä koulutusta kaikilla järjestämisluvan mukaisilla koulutusaloilla. Kaksikielisen koulutuksen järjestäjän rehtorin kelpoisuusvaatimuksia väljennettäisiin nykytilaan verrattuna siten, että rehtorin kelpoisuusvaatimuksena ei enää olisi molempien opetuskielten täydellinen hallinta. Kaksikielisen koulutuksen järjestäjän toimipisteen tai toimintayksikön rehtorin kielitaitovaatimuksista säädettäisiin lain sijasta valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään jo nykyisin muiden kuin kaksikielisten oppilaitosten rehtoreiden kielitaitovaatimuksista.

Koulutustehtävän hyvän hoitamisen kannalta oleellista on opetuksen laatu ja siihen liittyvä opettajien kielitaito. Rehtorin tehtävät sen sijaan keskittyvät lähinnä yleishallinnolliseen ohjaukseen, jossa järjestäjän kummankin kieliryhmän täydellistä hallintaa ei voida pitää ehdottomana edellytyksenä. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin kaksikielisen oppilaitoksen rehtorin kielitaitoa koskevien kelpoisuusvaatimusten osalta, että molempien opetuskielten täydellisen hallinnan sijaan kielitaitovaatimuksena olisi toisen opetuskielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä toisen opetuskielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito. Kielitaitoa koskevan kelpoisuusvaatimuksen väljentämisen tavoitteena on sen mahdollistaminen, että useammassa tapauksessa kaksikielisessä oppilaitoksessa voisi olla vain yksi rehtori.

Kaksikielisen oppilaitoksen rehtorilla tulee olla opetuskielen sellainen riittävä taito, että oppilaitoksen opiskelijoiden kielelliset oikeudet turvataan. Säännös mahdollistaisi edelleen, että kaksikielisessä oppilaitoksessa voisi olla rehtori kumpaakin kieliryhmää varten.

Asetuksella säädettäisiin rehtorin kielitaitovaatimuksista myös siinä tilanteessa, että kaksikielisellä oppilaitoksella on rehtori kumpaakin kieliryhmää varten. Tällöin kielitaitovaatimus vastaisi yksikielisen oppilaitoksen rehtorin kielitaitovaatimusta eli rehtorilla tulisi olla kyseisen kieliryhmän opetuskielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito.

Pykälän 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjällä tulee nykytilaa vastaavalla tavalla olla koulutuksen järjestämistapa huomioon ottaen riittävä määrä opettajia ja muuta henkilöstöä. Oppilaitoksessa voi olla myös tuntiopettajia. Muuta henkilöstöä ovat ammatillisessa koulutuksessa esimerkiksi erityisopetuksessa erilaisissa avustaja- ja tukitehtävissä toimivat henkilöt. Koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden kannalta on oleellista, että koulutuksen järjestäjällä on sille määrätyn koulutustehtävän kannalta riittävä määrä kelpoisuusvaatimukset täyttäviä opettajia sekä muuta henkilöstöä.

Pykälän 3 momentin mukaan rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin nykykäytäntöä vastaavasti valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella säädettäisiin rehtorin, ammatillisten tutkinnon osien opettajan, valmentavien koulutusten opettajan, yhteisten tutkinnon osien opettajan, opinto-ohjaajan ja erityistä tukea antavan opettajan kelpoisuusvaatimuksista.

Erivapautta koskevaan säännökseen ehdotetaan muutosta nykytilaan verrattuna siten, että jatkossa opetus- ja kulttuuriministeriön sijasta aluehallintovirasto voisi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden. Siten erivapauden myöntämiseen liittyvä tehtävä ehdotetaan siirrettäväksi opetus- ja kulttuuriministeriöltä aluehallintovirastolle. Nykyisin Etelä-Suomen aluehallintovirasto käsittelee valtakunnallisesti erivapauden myöntämiset kelpoisuusvaatimuksista opettajille ja rehtoreille perusopetuksen, lukion ja taiteen perusopetuksen osalta. Perusopetuslain (628/1998) 37 §:n 3 momentin ja lukiolain (629/1998) 30 §:n 3 momentin mukaan aluehallintovirasto voi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden. Lisäksi taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) 9 §:n 3 momentin mukaan aluehallintovirasto voi erityisestä syystä myöntää rehtorin kelpoisuusvaatimuksista erivapauden.

Ammatillisen koulutuksen osalta rehtorien ja opettajien kelpoisuusvaatimusta koskeva erivapauden myöntäminen olisi uusi tehtävä aluehallintovirastolle. Erivapaushakemuksia tulee nykyisin erittäin harvoin, ja koska aluehallintovirasto käsittelee jo erivapaushakemukset perusopetuksen, lukion ja taiteen perusopetuksen osalta, olisi sillä opetus- ja kulttuuriministeriötä paremmat edellytykset ja osaaminen arvioida erivapauden myöntämisperusteita.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lisäksi, että yliopisto voi yksittäistapauksessa todeta henkilön kelpoiseksi antamaan opetusta jollakin taiteenalalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään. Säännös mahdollistaisi nykytilaa vastaavalla tavalla musiikkioppilaitoksissa myös ammatillisessa koulutuksessa noudatetun menettelyn, jossa Sibelius-Akatemia ja teatterikorkeakoulu voi todeta henkilön kelpoiseksi antamaan opetusta, vaikka häneltä puuttuu säädetty muodollinen kelpoisuus.

105 §. *Tutkinnon suorittamismahdollisuuksista ja koulutuksesta tiedottaminen.* Pykälä sisältäisi säännökset velvollisuudesta tiedottaa ammatillisten tutkintojen suoritusmahdollisuuksista sekä annettavasta ammatillisesta koulutuksesta sekä siitä, miten tutkintoa suorittamaan ja koulutukseen hakeudutaan. Tiedotusvelvollisuus koskisi opiskelijoiden työmarkkina-asemasta riippumatonta koulutusta, johon on vapaa oikeus hakeutua. Tiedotusvelvollisuus ei koskisi henkilöstökoulutusta.

106 §. *Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoite.* Pykälän 1 momenttiin sisältyy ammatillisen koulutuksen järjestäjälle yleinen velvoite olla yhteistyössä muiden alueella toimivien koulutuksen järjestäjien kanssa. Säännös edellyttää yhteistyötä niin toisten ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen kuin muunkin koulutuksen järjestäjien, kuten yliopistojen tai ammattikorkeakoulujen tai perusopetusta antavien oppilaitosten, kanssa. Lisäksi yhteistyövelvoite ulottuu myös nuorten työpajatoimintaan. Pykälässä tarkoitetun alueen laajuus jää paikallisten olosuhteiden mukaan ratkaistavaksi. Vastaavasta yhteistyövelvoitteesta on säädetty myös säännöksessä mainittuja muita toimijoita koskevassa lainsäädännössä lukuun ottamatta nuorten työpajatoimintaa, jonka järjestämisestä ei ole säännöksiä.

Pykälän 2 momentissa säädetään voimassa olevaa ammatillisesta perustekoulutuksesta annetun lain 5 §:n 3 momenttia vastaavalla tavalla, että koulutuksessa, joka annetaan alle 18-

vuotiaille, opettajien ja muun henkilöstön tulee olla tarvittaessa yhteydessä myös opiskelijan huoltajiin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että työvoimakoulutuksen tarjontaa suunniteltaessa koulutuksen järjestäjän olisi tehtävä yhteistyötä alueen työ- ja elinkeinotoimiston sekä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa. Koulutuksen järjestäjän, jolla on koulutuksen järjestämisluvan mukainen työvoimakoulutuksen koulutustehtävä, tulisi osallistua Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kutsusta työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelua koskevaan keskusteluun. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kokoaisi vähintään kerran vuodessa toiminta-alueensa koulutuksen järjestäjät työvoimakoulutuksen tarjontaa koskevaan keskusteluun. Keskusteluun kutsuttaisiin ne järjestäjät, joilla on ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassaan oikeus järjestää työvoimakoulutusta. Keskustelun tarkoituksena olisi ohjata koulutuksen järjestäjää työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelussa. Tarkoituksena on varmistua siitä, että valtionosuusrahoitteinen työvoimakoulutus kohdentuu työelämän tarvitsemille aloille ja koulutuksiin.

107 §. *Koulutustarpeen ennakointi.* Pykälässä säädettäisiin koulutustarpeen ennakoinnista. Koulutuksen järjestäjän olisi tehtävä koulutustarpeen ennakointia sille järjestämisluvassa määrätyllä toiminta-alueella ja tarvittaessa myös sen muilla toiminta-alueilla. Ennakoinnissa tulisi ottaa huomioon alueen työvoimatarve ja väestökehitys.

108 §. *Koulutuksen hankkiminen.* Pykälässä säädetään mahdollisuudesta koulutuspalveluiden hankkimiseen muilta palveluiden tuottajilta. Hankinta voidaan tehdä joko muilta koulutuksen järjestämisluvan saaneilta tai muilta koulutuspalveluita tuottavilta yhteisöiltä ja säätiöiltä. Säännös vastaa voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 10 §:n 2 momenttia.

Koulutuksen hankkimisesta on voimassa, mitä eri koulutuksen järjestäjien tai muun yhteisön tai säätiön välillä sovitaan. Tutkinnon suorittaja tai opiskelija voi olla pääsääntöisesti kirjoilla samanaikaisesti vain yhden koulutuksen järjestäjän opetuksessa. Luvan saanut koulutuksen järjestäjä vastaa hankkimansa koulutuksen laadusta ja siitä, että koulutus ja muut palvelut järjestetään tämän lain mukaisesti. Koulutuksen laadun valvonnan muodoista voidaan ottaa määräyksiä koulutuksen hankintasopimukseen. Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskelijoidensa osalta tämän lainsäädännön mukaisten hallinnollisten päätösten tekemisestä. Taho, jolta koulutusta hankitaan, vastaa ainoastaan opetuksesta ja siihen liittyvistä välittömistä toimenpiteistä, kuten opiskelijoiden arvioinnista. Arvioinnin tulokset otetaan kuitenkin koulutuksen järjestäjän antamaan todistukseen.

Säännöksen tavoitteena on erityisesti parantaa koulutuksen laatua ja monipuolisuutta sekä lisätä opiskelijoiden valinnanmahdollisuuksia ja tukea yksilöllisten opintopolkujen muodostamista. Koulutuspalveluiden hankkimisella täydennetään koulutuksen järjestäjän antamaa opetusta. Säännös ei mahdollista, että luvan saanut koulutuksen järjestäjä itse luopuu koulutuksen järjestämisestä.

109 §. *Laadunhallinta ja koulutuksen arviointi.* Pykälän mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa järjestämiensä tutkintojen, koulutuksen ja muun toiminnan laadusta ja laadunhallinnan kehittämisestä. Tämä edellyttää, että koulutuksen järjestäjällä on toimivat laadunhallinnan menettelyt ja järjestelmät. Säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi arvioida järjestämiään tutkintoja, koulutusta ja muuta toimintaa sekä niiden vaikuttavuutta. Koulutuksen järjestäjän

on myös säännöllisesti osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laatujärjestelmiensä arviointiin sekä julkistettava järjestämänsä arvioinnin tulokset.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetussa laissa (1295/2013).

110 §. *Rahoitus.* Tässä laissa tarkoitetun toiminnan rahoituksesta säädettäisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa.

111 §. *Maksullinen palvelutoiminta.* Pykälässä säädettäisiin koulutuksen järjestäjän oikeudesta järjestää 22 §:ssä tarkoitetun koulutustehtävänsä mukaista koulutusta myös maksullisena palvelutoimintana. Ehdotetun säännöksen mukaan maksullisena palvelutoimintana järjestettävään koulutukseen ei sovellettaisi lain 29, 31, ja 86 §:ää eikä 89 §:n 2 momenttia. Lain 29 §:ssä säädetään vapaasta hakeutumisoikeudesta ammatilliseen koulutukseen, 31 §:ssä säädetään tutkinnon suorittajien ja opiskelijoiden valintaperusteista, lain 86 §:ssä oikeudesta maksuttomaan ateriaan sekä 89 §:n 2 momentissa maksuttomasta asuntolapaikasta. Maksullisessa palvelutoiminnassa olisi näiltä osin voimassa se, mitä hankintasopimuksessa sovitaan.

Maksullista palvelutoimintaa järjestäessään ammatillisen koulutuksen järjestäjä toimisi markkinoilla, joilla yritykset voivat tarjota vastaavia tuotteita tai palveluita. Maksullisella palvelutoiminnalla tarkoitettaisiin koulutuksen järjestäjän ulkopuolisille tahoille suunnattua palvelua, joka hinnoitellaan liiketaloudellisesti, jolloin siitä voisi syntyä myös voittoa koulutuksen järjestäjälle. Maksulliselle palvelutoiminnalle olisi luonteenomaista, että se tehdään tilauksesta tai tarjouksen perusteella tai sen tilaaja haluaa yksinoikeuden maksullisesta palvelutoiminnasta saataviin tuloksiin. Koulutuksen järjestäjä voisi myydä palveluitaan maksullisena palvelutoimintana esimerkiksi toiselle koulutuksen järjestäjälle, joka haluaisi ehdotetun 108 §:ssä säädetyn mukaisesti hankkia osan tässä laissa tarkoitetuista palveluista muualta. Koulutuksen järjestäjä voisi myydä palveluitaan maksullisena palvelutoimintana myös työ- ja elinkeinohallinnolle tai muille palveluista kiinnostuneille tahoille.

Maksullisella palvelutoiminnalla ei tarkoitettaisi ehdotetun lain 92 §:ssä säädettyä tilauskoulutusta, joka on suunnattu EU/ETA-maiden ulkopuolelta tuleville.

14 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

112 §. *Voimaantulo.* Pykälässä säädettäisiin lain voimaan tulosta sekä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain kumoutumisesta lain voimaan tullessa.

113 §. *Yleiset siirtymäsäännökset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että muualla lainsäädännössä olevalla viittauksella ammatillisesta peruskoulutuksesta annettuun lakiin tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin tarkoitettaisiin tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin. Ammatillisen koulutuksen lainsäädännön uudistaminen edellyttäisi pääsääntöisesti myös kumottaviin lakeihin liittyvien lakiviittausten muuttamista. Ehdotetulla siirtymäsäännöksellä mahdollistettaisiin kuitenkin se, että viittaussäännös voitaisiin jättää

muuttamatta, jos kyse on luonteeltaan teknisluonteisesta viittauksesta, jonka sisältöä ei ole tarpeen muuttaa uuden lainsäädännön voimaantulon myötä.

Ehdotetun lain 17 §:n mukaan tässä laissa tarkoitettujen tutkintojen nimiä ja tutkintonimikkeitä saa käyttää vain tutkinnoista, jotka on suoritettu tämän lain mukaisesti. Vastaavia tutkintojen nimiä ja tutkintonimikkeitä käytetään kuitenkin osittain myös kumottavaksi esitettävissä laeissa tarkoitetuissa tutkinnoissa. Pykälän 2 momentissa olisikin tätä koskeva siirtymäsäännös, jonka mukaan poiketen siitä, mitä 17 §:ssä säädetään, myös ennen tämän lain voimaan tuloa suoritetuista tutkinnoista saisi käyttää niitä tutkintojen nimiä ja tutkintonimikkeitä, jotka olivat voimassa tämän lain voimaan tullessa.

114 §. *Järjestämislupia ja näyttötutkinnon järjestämissopimuksia koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin järjestämislupia ja näyttötutkinnon järjestämissopimuksia koskevista siirtymäsäännöksistä. Ehdotetun 1 momentin mukaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten eli ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain nojalla myönnettyjen ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla myönnettyjen ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien voimassaolo päättyisi tämän lain voimaan tullessa. Ehdotetun säännöksen mukaan myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 3 momentin nojalla tehtyjen näyttötutkintojen järjestämissopimusten voimassaolo päättyisi tämän lain voimaan tullessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edellä 1 momentissa päättyviksi säädettyjen järjestämislupien muuttamisesta uuden ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain mukaisiksi järjestämisluviksi. Ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö muuttaisi hakemuksetta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla myönnetyt ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen järjestämisluvat uuden lain mukaisiksi ammatillisen koulutuksen järjestämisluviksi.

Pykälän 2 momentissa säädetyn mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi järjestämisluvat hakemuksetta. Koulutuksen järjestäjien tulisi kuitenkin hakea järjestämislupien uusia koulutustehtäviä, kuten työvoimakoulutuksen ja vankeinkoulutuksen koulutustehtävää, sillä uusien koulutustehtävien osalta lupia ei voitaisi myöntää hakemuksetta. Myös sellaisten tahojen, joilla ei aiemmin ole ollut ammatillisen peruskoulutuksen tai lisäkoulutuksen järjestämislupaa, mutta jotka jatkossa haluaisivat järjestää uuden ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain mukaista koulutusta, tulisi hakea koulutuksen järjestämislupaa. Tällaisia tahoja olisivat aiemmin vain työvoimakoulutusta järjestäneet koulutuksen järjestäjät sekä ne ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:ssä tarkoitetut näyttötutkintojen järjestäjät, joilla ei ole ollut koulutuksen järjestämislupaa.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin myös, että jos kyseisessä pykälässä ei toisin säädetä, opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi uuden koulutuksen järjestämisluvan myöntämisestä lain 3 luvun säännösten mukaisesti. Lain 3 luvussa säädetään järjestämislupien sisältämistä määräyksistä, järjestämisluvan myöntämisedellytyksistä sekä järjestämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta. Järjestämislupien sisältämien määräysten huomioon ottamisesta uusista järjestämisluvista päätettäessä säädettäisiin tarkemmin pykälän 4 momentissa. Koska uudet järjestämisluvat myönnettäisiin hakemuksetta suoraan lain siirtymäsäännöksen nojalla, lain 23 §:ssä tarkoitetut järjestämisluvan myöntämisedellytykset tutkittaisiin vain siltä osin, kuin päätöksenteko koskee järjestämisluvan uusia koulutustehtäviä tai hakemukseen perustuvia muita määrä-

yksiä. Järjestämisluvista päätettäessä voitaisiin kuitenkin soveltaa lain 24 §:n säännöksiä järjestämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta.

Jatkossa ammatillisen koulutuksen järjestämislupa voitaisiin myöntää vain tutkintotavoitteiseen koulutukseen ja muuta ammatillista koulutusta voitaisiin järjestää vain tutkintotavoitteiseen koulutustehtävään liittyen. Uuden lain mukaisia järjestämislupia ei siis voitaisi myöntää ainoastaan ei-tutkintotavoitteisen eli muun ammatillisen koulutuksen järjestämiseen. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niiden koulutuksen järjestäjien asemasta, joille on myönnetty ainoastaan muun ammatillisen koulutuksen järjestämislupa voimassa olevien säännösten nojalla. Ehdotetun säännöksen mukaan pykälän 2 momenttia eli uusien järjestämislupien myöntämistä ilman hakemusta koskevaa säännöstä ei tällöin sovellettaisi.

Pykälän 3 momentissa olisi myös momentissa tarkoitettujen muun ammatillisen koulutuksen järjestäjien opiskelijoiden asemaa koskeva säännös. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjien tulisi huolehtia siitä, että opiskelijat saisivat suoritettua aloittamansa koulutuksen loppuun ennen tämän lain voimaantuloa. Ehdotuksen mukainen laki vahvistettaneen kesällä 2017 ja muu ammatillinen koulutus on pääsääntöisesti lyhytkestoista koulutusta, joten säännöksessä tarkoitetuilla koulutuksen järjestäjillä arvioitaisiin olevan riittävästi aikaa suunnitella vuonna 2017 järjestämänsä koulutus siten, että opiskelijat saisivat suoritettua koulutuksensa loppuun ennen lain voimaantuloa. Lain voimaantulon ja koulutuksen järjestämisluvan voimassa olon päättymisen jälkeen koulutuksen järjestäjälle ei enää myönnettäisi rahoitusta muun ammatillisen koulutuksen järjestämiseen. Koulutuksen järjestäjä voisi edelleen jatkaa koulutustoimintaa, mutta kyseessä ei enää olisi opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämislupaan perustuva koulutus, johon myönnetään valtion rahoitusta.

Uudet järjestämisluvat olisi tarkoitus myöntää siten, että ne mahdollisimman pitkälle vastaisivat voimassa olevien lakien nojalla myönnettyjä järjestämislupia. Pykälän 4 momentissa olisi tätä koskeva säännös. Voimassa olevissa järjestämisluvissa koulutustehtävä on määrätty koulutusaloittain eli koulutuksen järjestäjät voivat järjestää kaikkia luvassa mainitulle koulutusalalle kuuluvia tutkintoja, ellei luvassa toisin säädetä. Jatkossa tutkintojen luokittelussa ei enää käytettäisi koulutusaloja ja myös järjestämisluvissa koulutustehtävä määriteltäisiin tutkinnoittain. Käytännössä kaikki koulutusjärjestäjät eivät ole järjestäneet kaikkia luvan mukaisen koulutusalaan kuuluvia tutkintoja, joten uusia järjestämislupia ei ole perusteltua myöntää siten, että koulutuksen järjestäjälle myönnettäisiin lupa järjestää kaikkia nykyisten järjestämislupien mukaisiin koulutusaloihin kuuluvia tutkintoja. Ehdotetun säännöksen mukaan uudet järjestämisluvat myönnettäisiin siten, että koulutuksen järjestäjien koulutustehtävänä olisivat ne tutkinnot, joita koulutuksen järjestäjä on tämän lain voimassa tullessa voimassa olleen järjestämisluvan perusteella järjestänyt vuosina 2015, 2016 tai 2017. Lisäksi lupa myönnettäisiin niihin tutkintoihin, joihin koulutuksen järjestäjällä olisi ollut tämän lain voimaan tullessa voimassa oleva näyttötutkinnon järjestämissopimus, eli käytännössä niihin tutkintoihin, joihin valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä on järjestänyt.

Järjestämisluvassa päätetään tutkintojen lisäksi myös muista määräyksistä ja koulutukseen liittyvistä velvoitteista. Tarkoituksena olisi, että uusien järjestämislupien määräykset ja velvoitteet vastaisivat mahdollisimman pitkälle voimassa olevien järjestämislupien vastaavia määräyksiä ja velvoitteita. Pykälän 4 momentissa olisikin tätä koskeva säännös, jonka mukaan ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 22 §:n 2 momentin 1, 2, 5, 6 ja 8 kohdissa tarkoitetuista määräyksistä ja mainitun pykälän 4 momentissa tarkoitetuista velvoitteista päättäessään opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi ottaa huomioon ennen tämän lain voimaan tuloa voimassa

olleiden säännösten nojalla myönnettyjen järjestämislupien vastaavat määräykset. Lain 22 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetään ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen järjestämistehtävästä ja 2 kohdassa työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen järjestämistehtävästä. Valmentavia koulutuksia koskevat järjestämistehtävät olisi tarkoitus säilyttää nykyisellään, ellei järjestäjä ole näiden osalta hakenut järjestämisluvan muuttamista.

Lain 22 §:n 2 momentin 5 kohdassa säädetään opetus- ja tutkintokielestä, 6 kohdassa toiminta-alueesta ja 8 kohdassa muista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä ehdoista, oikeuksista ja kehittämistehtävistä. Myös näiden osalta opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi ottaa huomioon voimassa olevien järjestämislupien mukaiset määräykset ja määrätä uudet järjestämisluvat niitä vastaavasti. Ammatillisen lisäkoulutuksen luvissa ei nykyään määrätä toiminta-alueesta, joten tältä osin ministeriö ei voisi noudattaa voimassa olevan luvan määräyksiä.

Lain 22 §:n 4 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi määrätä, että koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on huolehtia vaativan erityisen tuen tehtävästä sekä siihen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä. Järjestämisluvassa voidaan lisäksi määrätä myös muista velvoitteista, jos koulutuksen saatavuuden turvaaminen tai muut tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvät syyt sitä edellyttävät. Ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö tulisi ottaa huomioon myös nämä aiempien järjestämislupien määräykset ja sisällyttää vastaavat määräykset uusiin koulutuksen järjestämislupiin.

Voimassa olevissa ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvissa määrätään opiskelijoiden enimmäismäärästä. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvissa puolestaan määrätään opiskelijavuosien vähimmäismäärästä. Uudessa ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa määrättäisiin opiskelijatyövuosien vähimmäismäärästä, joten voimassa olevien lupien mukainen määrällinen sääntely tulisi sovittaa vastaamaan uutta määrällisen sääntelyn periaatetta. Opiskelijamäärien ja opiskelijatyövuosien muuntamiselle ei voida määrittää suoraa muuntokerrointa, mutta ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi opiskeluvuosien vähimmäismäärästä päättäessään ottaa huomioon ennen tämän lain voimaan tuloa voimassa olleiden säännösten nojalla myönnettyjen järjestämislupien opiskelijamääriä ja opiskelijatyövuosien määriä koskevat määräykset sekä koulutuksen järjestäjän opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan rahoitetut opiskelijamäärät ja opiskelijatyövuodet. Ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupien mukaiset enimmäisopiskelijamäärät vastaavat melko hyvin rahoitettuja opiskelijamääriä, sillä rahoituksen perusteena huomioidaan enintään järjestämisluvan mukainen enimmäisopiskelijamäärä. Ammatillisessa lisäkoulutuksessa järjestämisluvan vähimmäismäärä, toteutuneet ja rahoitetut opiskelijatyövuodet sen sijaan saattavat poiketa toisistaan merkittävästi.

Pykälän 1 momentin mukaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla tehtyjen näyttötutkintojen järjestämissopimusten voimassaolo päättyy tämän lain voimaan tullessa. Näyttötutkintojen järjestäjät voivat kuitenkin halutessaan hakea uuden lain mukaista ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa. Kaikki näyttötutkinnon järjestäjät eivät kuitenkaan välttämättä tulisi hakemaan tai niille ei myönnettäisi ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa. Pykälän 5 momentissa olisi siirtymäsäännös, jossa säädettäisiin niiden tutkinnon suorittajien asemasta, jotka ovat aloittaneet tutkinnon suorittamisen ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:ssä tarkoitetun näyttötutkinnon järjestäjän suorittaman henkilökohtaistamisen perusteella. Ehdotetun säännöksen mukaan näyttötutkinnon järjestäjän tulisi tällöin ohjata tutkinnon suorittaja hakeutumaan toisen koulutuksen järjestäjän tutkintokoulutukseen tai näyttöön. Ohjausvelvoite on tarpeellinen, koska muutoin lain voimaantulon jälkeen tutkinnon

suorittajan mahdollisuus tutkinnon suorittamiseen päättyisi. Ehdotetun lain 44 §:n mukaan koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus järjestää tutkinnon suorittamismahdollisuuksia myös niille, jotka eivät osallistu tutkintokoulutukseen.

115 §. *Tutkinnon perusteita koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Opetushallituksen velvollisuudesta määrätä tämän lain nojalla annettavat tutkinnon perusteet siten, että koulutuksen järjestäjät voisivat ottaa ne käyttöön ehdotetussa aikataulussa. Uudet tutkinnon perusteet tulisi vahvistaa siten, että koulutuksen järjestäjille varattaisiin tutkinnon perusteiden vahvistamisen jälkeen riittävästi aikaa ottaa käyttöön uudet tutkinnon perusteet.

Ehdotetun säännöksen mukaan Opetushallituksen tulisi määrätä ammatillisten perustutkintojen perusteet siten, että koulutuksen järjestäjät voisivat ottaa tutkinnon perusteet käyttöön lain voimaan tullessa eli 1 päivänä tammikuuta 2018. Ammatillisten perustutkintojen perusteita tulisi uudistaa yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä, mutta tutkinnon perusteiden uudistamistyö olisi kuitenkin mahdollista suorittaa siten, että uudet tutkinnon perusteet voitaisiin ottaa käyttöön lain voimaan tullessa.

Ehdotetun säännöksen mukaan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteet tulisi määrätä siten, että koulutuksen järjestäjät voisivat ottaa ne käyttöön viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2019. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen uudet perusteet otettaisiin käyttöön asteittain vuoden 2018 aikana, kuitenkin viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2019. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteiden uudistamiselle olisi tarpeen varata perustutkintoja pidempi siirtymäaika, koska osaamispisteiden käyttöönotto sekä nykyisen tutkintorakenteen mukaisten tutkintojen yhdistäminen edellyttäisivät merkittäviä uudistuksia tutkinnon perusteisiin, joita ei olisi mahdollista toteuttaa kaikilta osin lain voimaantuloon mennessä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kumottavien ammatillisen koulutuksen lakien nojalla annettujen tutkinnon perusteiden voimaan jäämisen siirtymäajasta. Ehdotetun säännöksen mukaan tutkintojen perusteet olisivat voimassa kolme vuotta sen jälkeen, kun uudet tämän lain mukaiset tutkinnon perusteet on otettava käyttöön. Ammatillisten perustutkintojen perusteet olisivat vuoden 2020 loppuun saakka ja ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteet vuoden 2021 loppuun saakka.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niiden tutkinnon suorittajien asemasta, jotka ovat aloittaneet tutkinnon suorittamisen ennen lain voimaantuloa voimassa olleiden tutkinnon perusteiden mukaisesti. Ehdotetun säännöksen mukaan ennen lain voimaantuloa tutkinnon suorittamisen aloittanut tutkinnon suorittaja saisi suorittaa tutkintonsa loppuun pykälän 2 momentissa tarkoitettujen perusteiden eli uuden lain voimaan tullessa voimassa olleiden tutkinnon perusteiden mukaisesti. Näihin tutkinnon suorittajiin sovellettaisiin kuitenkin muutoin uuden lain säännöksiä, ellei siirtymäsäännöksissä toisin säädetä. Esimerkiksi tämän lain voimaantulon jälkeen suoritettavien tutkinnon osien osaamisen arviointiin uuden lain mukaisia säännöksiä.

Ehdotetulla siirtymäsäännöksellä turvattaisiin se, että tutkinnon suorittajan tutkinnon laajuus tai tutkinnon muodostumissäännöt eivät muuttuisi uuden lainsäädännön voimaantulon vuoksi. Tutkinnon perusteissa määrätään tutkinnon muodostuminen pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista. Lisäksi määrätään tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet sekä osaamisen arviointi. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisena näyttötutkintona suoritettavan ammatillisen perustutkinnon perusteet eroavat uuden lain mukaisista ammatillisen perustutkinnon perusteista siten, että aikuiskoulutuslain mukaiseen perustutkin-

toon ei sisälly yhteisiä tutkinnon osia eikä vapaasti valittavia tutkinnon osia. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisissa näyttötutkintona suoritettavissa tutkinnoissa ei myöskään käytetä osaamispisteitä. Suoritettujen tutkinnon osien osaamispisteitä käytettäisiin myös ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräytymisperusteena. Ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden tutkinnon perusteiden pisteytyksestä rahoituksen määräytymisperusteena säädettäisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan tutkinnon suorittaja voisi kuitenkin halutessaan siirtyä suorittamaan tutkintoaan uuden lain nojalla annettujen tutkinnon perusteiden mukaisesti. Siirtyminen olisi perusteltua esimerkiksi silloin, jos tutkinnon suorittaja on aloittanut tutkinnon suorittamisen juuri ennen uuden lain voimaantuloa ja olisi todennäköistä, että tutkinto ei tule suoritetuksi 2 momentissa säädetyn kumottujen lakien nojalla annettujen tutkinnon perusteiden voimassaoloaikana. Siirtyminen olisi tutkinnon suorittajalle vapaaehtoista, mutta koulutuksen järjestäjän tulisi ohjauksen yhteydessä arvioida, olisiko uusien perusteiden mukaiseen tutkintoon siirtyminen tutkinnon suorittajalle tarkoituksenmukaista. Ehdotetun säännöksen mukaan 2 momentissa säädettyjen kumottujen lakien nojalla annettujen tutkinnon perusteiden voimassaolon päättymisen kaikki tutkinnon suorittajat siirtyisivät suorittamaan tutkintoaan uuden lain nojalla annettujen perusteiden mukaisesti.

116 §. *Valmentavaa koulutusta koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Opetushallituksen velvollisuudesta määrätä tämän lain nojalla annettavat ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen perusteet sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteet siten, että koulutuksen järjestäjät voisivat ottaa ne käyttöön tämän lain voimaan tullessa. Käytännössä uuden lain voimaantulo ei aiheuttaisi merkittäviä muutoksia valmentavien koulutusten perusteiden sisältöön, joten uusien perusteiden antaminen olisi lähinnä teknisluonteista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ennen tämän lain voimaantuloa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun valmentavan koulutuksen opiskelijoiden siirtymisestä uuden lain mukaisiin valmentaviin koulutuksiin. Ehdotetun säännöksen mukaan ennen lain voimaantuloa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen aloittaneet opiskelijat siirtyisivät lain voimaan tullessa suorittamaan tässä laissa tarkoitettua ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta. Ennen lain voimaantuloa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen aloittaneet opiskelijat puolestaan siirtyisivät lain voimaan tullessa suorittamaan tässä laissa tarkoitettua vastaavaa koulutusta. Opiskelijoiden siirtyminen olisi lähinnä teknisluonteinen toimenpide, koska uuden lain voimaantulo ei merkittävästi vaikuttaisi valmentavien koulutusten sisältöön. Valmentavien koulutusten opiskelijoiden aiemmat suoritukset tunnustettaisiin suoraan osaksi uusien perusteiden mukaista valmentavaa koulutusta.

Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 31 §:n 2 momentin mukaan ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus tulee suorittaa yhdessä vuodessa, jollei opiskelijalle sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi myönnetä suoritusaikaan pidennystä. Mainitun pykälän 3 momentin mukaan työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa suoritusaika määräytyy opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien perusteella. Koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen suoritusajasta, mutta suoritusaika voi olla enintään kolme vuotta. Vastaava valmentavien koulutusten suoritusaikaa koskeva säännös olisi uuden lain 11 §:ssä. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan ennen tämän lain voimaantuloa

valmentavan koulutuksen aloittaneen opiskelijan opiskeluaikaan sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Opiskeluaikaa koskeva siirtymäsäännös tarkoittaisi sitä, että uuden lain voimaan tullessa opiskelijan opiskeluaikaa koskevat säännökset ja koulutuksen järjestäjän tekemät opiskeluaikaa koskevat päätökset eivät muuttuisi.

117 §. *Henkilökohtaistamista koskevat siirtymäsäännökset.* Ehdotetun lain 35 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän laatisi yhdessä hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan kanssa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman. Ennen tämän lain voimaantuloa tutkinnon suorittamisen tai valmentavan koulutuksen aloittaneille opiskelijoille on kuitenkin voimassa olevan lainsäädännön nojalla jo laadittu erilaisia henkilökohtaisia suunnitelmia ja asiakirjoja. Ei olekaan tarkoituksenmukaista, että koulutuksen järjestäjä laatisi kaikille näille opiskelijoille uuden henkilökohtaistamista koskevan suunnitelman lain voimaan tullessa. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan 353 §:n 2 momentissa tarkoitettua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaa ei laadittaisi, jos tutkinnon suorittaja suorittaa tutkintoa 115 §:n 2 momentissa tarkoitettujen perusteiden eli kumottujen lakien nojalla määrättyjen perusteiden mukaisesti tai jos valmentavan koulutuksen opiskelija on aloittanut opintonsa ennen tämän lain voimaan tuloa. Ehdotetun säännöksen mukaan tällöin olisivat voimassa kumottavan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 29 a §:n nojalla laadittu opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, mainitun lain 20 §:n nojalla laadittu henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma ja mainitun lain 17 §:n nojalla laadittu opiskelijan henkilökohtainen opiskeluohjelma sekä kumottavan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:n nojalla laadittu henkilökohtaistamista koskeva asiakirja.

Ehdotettavan uuden lain 5 luvussa säädetään osin nykyistä tarkemmin henkilökohtaistamisessa noudatettavista menettelyistä. Olisikin tarkoituksenmukaista, että näitä menettelyitä sovellettaisiin päivitettäessä ennen lain voimaantuloa laadittuja erilaisia henkilökohtaisia suunnitelmia ja asiakirjoja. Ehdotetun säännöksen mukaan 5 luvun säännöksiä sovellettaisiin soveltuvin osin päivitettäessä edellä mainittuja kumottujen lakien nojalla laadittuja suunnitelmia. Siirtymäsäännöksessä ei yksilöitäisi, miltä osin 5 luvun säännöksiä sovellettaisiin, vaan soveltamismahdollisuus tulisi arvioida kunkin 5 luvun säännöksen asiasisällön perusteella.

118 §. *Osaamisen arviointia koskeva siirtymäsäännös.* Uuden lain mukaiset osaamisen arvioinnin suorittavia tahoja ja osaamisen arvioinnin oikaisua koskevat säännökset poikkeavat voimassa olevista säännöksistä. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 c §:n mukaan opiskelija voi pyytää osaamisen arvioinnin perusteella annetun arvosanan oikaisua suullisesti tai kirjallisesti rehtorilta tai arvioinnista 25 b §:n mukaan päättäneeltä eli opettajalta tai työelämän edustajalta. Tähän oikaisupyyntöön annettuun päätökseen opiskelija saa vaatia oikaisua kirjallisesti ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavalta toimielimeltä. Voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 c §:n mukaan tutkinnon suorittaja voi pyytää kirjallisesti arvioinnin oikaisua arvioinnista päättäneiltä arvioijilta, jotka edustavat työnantajia, työntekijöitä ja opetusalaa. Tähän oikaisupyyntöön annettuun päätökseen tutkinnon suorittaja voi vaatia oikaisua kirjallisesti tutkintotoimikunnalta. Ehdotetun 48 §:n mukaan tutkinnon suorittaja tai valmentavan koulutuksen opiskelija voi pyytää kirjallisesti arvioinnin oikaisua arvioijilta eli koulutuksen järjestäjän ja työelämän edustajilta. Tähän oikaisupyyntöön annettuun päätökseen voi vaatia oikaisua työelämätoimikunnalta.

Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan ennen tämän lain voimaan tuloa tehtyyn osaamisen arviointiin pyydettäisiin oikaisua tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mu-

kaisesti. Kumottavan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisen osaamisen arvioinnin osalta oikaisua pyydettäisiin suullisesti tai kirjallisesti rehtorilta tai arvioinnista päättäneeltä opettajalta tai työelämän edustajalta. Kumottavan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen osaamisen arvioinnin osalta oikaisua pyydettäisiin kirjallisesti arvioinnista päättäneiltä arvioijilta. Mainittujen arvioijien tulisi käsitellä arvioinnin oikaisupyynnöt vielä uuden lain voimaan tulon jälkeenkin.

Osaamisen arvioinnin oikaisupyyntöä koskevaan päätökseen saa voimassa olevien säännösten mukaisesti vaatia oikaisua joko ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavalta toimielimeltä tai tutkintotoimikunnalta. Näiden edellä mainittujen tahojen toiminta päättyisi uuden lain voimaan tullessa, joten lain voimaantulon jälkeen oikaisun vaatiminen näiltä tahoilta ei olisi mahdollista. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan kumottavan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 c §:n 2 momentissa ja kumottavan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 c §:n 2 momentissa tarkoitettuun osaamisen arvioinnin oikaisua koskevaan päätökseen vaadittaisiin oikaisua uuden ammatillisesta koulutuksesta annettavan lain 48 §:n 3 momentin mukaisesti työelämätoimikunnalta, jos oikaisua koskeva päätös olisi tehty 15 päivänä marraskuuta 2017 tai sen jälkeen.

Ehdotetun siirtymäsäännöksen nojalla työelämätoimikunnalle osoitettaisiin oikaisuvaatimuksia jo ennen lain voimaantuloa, mutta työelämätoimikunta käsittelisi nämä oikaisuvaatimukset vasta lain voimaantulon jälkeen. On perusteltua, että uusia oikaisuvaatimuksia ei osoitettaisi ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavalle toimielimelle tai tutkintotoimikunnille juuri ennen niiden toiminnan päättymistä, jotta ne ehtisivät myös käsitellä niille osoitetut oikaisuvaatimukset. Mainittujen poistuvien toimielimien tulisi käsitellä ennen 15 päivää marraskuuta 2017 perustuviin oikaisupäätöksiin tehdyt oikaisuvaatimukset. Oikaisuvaatimuksen tekemisen määräaika on 14 päivää siitä, kun tutkinnon suorittaja tai opiskelija on saanut tiedon päätöksestä eli käytännössä viimeiset ammattiosaamisen näyttöjen toimielimelle ja tutkintotoimikunnille osoitettavat oikaisuvaatimukset tehtäisiin joulukuun alkupuolella.

Sekä ammattiosaamisen näyttöjen toimielin ja tutkintotoimikunnat että työelämätoimikunta voivat oikaisuvaatimukseen antamassaan päätöksessä määrätä suorittamaan uuden arvioinnin. Uuteen arviointiin sovellettaisiin ehdotetun uuden lain mukaisia säännöksiä arvioinnin suorittavasta tahosta, jos oikaisuvaatimuksen on käsitellyt työelämätoimikunta. Muutoin siirtymäsäännöksen mukaisesti ennen lain voimaan tuloa tehtyyn osaamisen arviointiin pyydettäisiin oikaisua tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti ja tällöin myös uusinta-arviointi suoritettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

119 §. *Kokeiluja koskeva siirtymäsäännös.* Ehdotetun säännöksen mukaan ennen tämän lain voimaantuloa aloitetut ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 23 §:n mukaiset kokeilut toteutettaisiin loppuun myönnetyn kokeiluluvan mukaisesti. Mainitun pykälän 4 momentin mukaan Opetushallitus määrää kokeilussa noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan Opetushallituksen määräämät kokeilussa noudatettavat perusteet olisivat voimassa kokeilun ajan.

1.2 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

1 §. *Soveltamisala.* Lain soveltamisalaan ehdotetaan lisättäväksi uusi ammatillisesta koulutuksesta annettava laki. Pykälän 1 momentin 2 kohdassa mainittu laki ammatillisesta koulutuksesta (1.8.2015 lukien laki ammatillisesta peruskoulutuksesta) sekä 3 kohdassa mainittu laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta ehdotetaan kumottavaksi uudella ammatillisesta koulutuksesta annettavalla lailla, joten pykälän 2 ja 3 kohdat ehdotetaan muutettavaksi tätä vastaavaksi. Momentin 2 kohdassa mainittaisiin jatkossa laki ammatillisesta koulutuksesta ja 3 kohta kumottaisiin.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain systematiikan mukaan kyseisen lain perusteella myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin sekä valtionavustusta perustamishankkeisiin. Käyttökustannusten käsitettä ei ole laissa määritelty, mutta käyttökustannukset tarkoittavat käytännössä toiminnan vuotuisiin juokseviin kustannuksiin myönnettävää rahoitusta. Valtionosuus käyttökustannuksiin myönnetään laissa säädettyjen suoritteiden ja yksikköhintojen tulona. Yksikköhinnat voivat olla toteutuneisiin kustannuksiin perustuvia (esimerkiksi lukiokoulutus, ammatillinen peruskoulutus) tai talousarvioon perustuvia (esimerkiksi ammatillinen lisäkoulutus oppisopimuskoulutuksena ja ammatilliset erikoisoppilaitokset). Vastinpari käyttökustannuksille ovat perustamishankkeet, joilla lain 36 §:n mukaan tarkoitetaan toiminnallisen kokonaisuuden muodostavan tilojen rakentamista, peruskorjausta tai niitä vastaavaa toimenpidettä ja mainittuihin toimenpiteisiin liittyvää irtaimen omaisuuden hankintaa.

Voimassa olevan pykälän 1 momentissa säädetään lain soveltamisalaan kuuluvista toiminnoista, joiden käyttökustannuksiin myönnetään valtionosuutta. Voimassa olevan pykälän 2 ja 3 momenteissa puolestaan säädetään lain soveltamisalaan kuuluviin toimintoihin myönnettävästä perustamishankkeiden valtionavustuksesta. Ammatillisen koulutuksen rahoituksessa lain systematiikan mukaista jakoa käyttökustannusten valtionosuuden ja perustamishankkeiden valtionavustusten välillä ei kuitenkaan käytetä. Pykälän 4 momentissa on ammatillista koulutusta koskeva poikkeussäännös, jonka mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisessa toiminnassa perustamishankkeiden valtionavustuksia ei myönnetä. Tiloista, kalustosta ja muusta irtaimistosta aiheutuviin muihin kuin käyttökustannuksiin myönnetään rahoitusta siten kuin lain 25 §:ssä säädetään eli yksikköhintaan perustuvan valtionosuusjärjestelmän puitteissa.

Ammatillisen koulutuksen osalta käyttökustannusten ja perustamishankkeiden rahoituksen nykytilaa ei ole tarkoitus muuttaa eli perustamishankkeisiin ei myönnettäisi jatkossakaan laissa tarkoitettua perustamishankkeiden valtionavustusta. Pykälän 4 momentissa olisi tätä koskeva säännös. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa toiminnassa käytössä olevista tiloista sekä kalustosta ja muusta irtaimistosta aiheutuviin muihin kuin käyttökustannuksiin myönnettäisiin rahoitusta siten kuin tämän lain 9 §:ssä säädetään. Lain 9 §:ssä säädetään rahoituksen myöntämisestä ammatillisen koulutuksen järjestäjille ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi.

Ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoitus myönnetään yhtenä kokonaisuutena eikä sitä erotella käyttökustannusten ja 4 momentissa tarkoitettujen muiden kustannusten rahoitukseen. Käytettäessä rahoituslain säännöksissä sanamuotoa ”rahoitus käyttökustannuksiin”, on sanamuodon vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan katsottu tarkoittavan ammatilliseen kou-

lutukseen myönnettävää valtionosuusrahoitusta kokonaisuutena eli myös pykälän 4 momentissa tarkoitetulta osalta. Tätä vakiintunutta soveltamiskäytäntöä ei ole tarkoitus muuttaa.

Voimassa olevan 5 momentissa todetaan laissa säädettävän lisäksi kunnan laskennallisesta omarahoitusosuudesta 1 momentin 1 ja 2 kohdassa mainituissa laeissa tarkoitetun opetustoimen käyttökustannuksiin. Voimassa olevan 1 momentin 1 kohdassa mainitaan lukiolaki ja 2 kohdassa laki ammatillisesta koulutuksesta (nykyisin laki ammatillisesta peruskoulutuksesta). Pykälän 5 momentin säännöstä ei kuitenkaan tarvitse muuttaa, vaikka siinä viitattu 1 momentin 2 kohta ehdotetaankin muutettavaksi. Kyseisessä lainkohdassa mainittaisiin jatkossa uusi laki ammatillisesta koulutuksesta, jossa säädettävien toimintojen rahoittamiseen sisältyisi 5 momentissa tarkoitettu kunnan omarahoitusosuus. Kunnan omarahoitusosuudesta ammatillisen koulutuksen rahoitukseen säädettäisiin lain 9 a §:ssä.

3 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 kohdan viittaus lain 1 §:n 1 momentin 1-3 kohtiin muutettaisiin viittaukseksi 1-2 kohtiin mainittuihin kohtiin ehdotettujen muutosten vuoksi.

5 §. *Rahoituksen laskentaperuste.* Pykälän 1 momentin 1 kohdasta poistettaisiin ammatillista peruskoulutusta koskeva maininta ja 2 kohta kumottaisiin, koska ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus ei jatkossa määräytyisi yksikköhintajärjestelmän perusteella.

6 §. *Kunnan valtionosuus ja valtionosuuden peruste lukiolaissa tarkoitetussa koulutuksessa.* Ammatillisen koulutuksen rahoitus ei jatkossa perustuisi enää yksikköhintajärjestelmään, joten kunnan valtionosuutta ja valtionosuuden perustetta ei voitaisi enää laskea samoilla säännöillä kuin lukiokoulutuksessa. Sääntelyn selkeyden vuoksi lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtionosuuden perustan laskennasta ei olisi perusteltua säätää samassa pykälässä. Pykälässä säädettäisiin jatkossa vain lukiokoulutusta koskevasta kunnan valtionosuudesta ja valtionosuuden perusteesta. Ammatillista koulutusta koskevasta kunnan valtionosuudesta säädettäisiin 10 §:ssä.

Pykälään ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia, mutta pykälän sääntelyä ei lukiokoulutuksen osalta ehdoteta muutoin muutettavaksi. Pykälän otsikosta poistettaisiin maininta ammatillisesta peruskoulutuksesta. Pykälän 1 momentin viittaus valtionosuuden myöntämisestä 5 §:n 1 kohdassa mainittujen toimintojen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin muutettaisiin muotoon lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin, koska lain 5 §:n 1 kohdassa säädettäisiin jatkossa ainoastaan lukiokoulutuksen rahoituksen laskentaperusteesta. Pykälän 2 momentin ammatillista peruskoulutusta koskeva 2 kohta poistettaisiin ja pykälän sanamuotoa muutettaisiin teknisesti luopumalla luetteloinnista. Pykälän 3 momentista poistettaisiin ammatillista peruskoulutusta koskeva säännös.

7 §. *Kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus.* Ammatillisen koulutuksen rahoitus ei jatkossa perustuisi enää yksikköhintajärjestelmään eikä myönnettävää rahoitusta laskettaisi enää samoilla säännöillä kuin lukiokoulutuksessa, joten sääntelyn selkeyden vuoksi rahoituksen myöntämisestä ei olisi perusteltua säätää samassa pykälässä. Pykälässä säädettäisiin jatkossa vain lukiokoulutuksen osalta kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän koulutuksen rahoituksesta. Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnettävästä rahoituksesta säädettäisiin 10 §:ssä.

Pykälään ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia, mutta pykälän sääntelyä ei lukiokoulutuksen osalta ehdoteta muutoin muutettavaksi. Pykälän otsikosta poistettaisiin maininta

ammatillisesta peruskoulutuksesta. Pykälän 1 momentin viittaus rahoituksen myöntämisestä 5 §:n 1 kohdassa mainittua toimintoja varten muutettaisiin muotoon lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen järjestämistä varten, koska lain 5 §:n 1 kohdassa säädettäisiin jatkossa ainoastaan lukiokoulutuksen rahoituksen laskentaperusteesta. Pykälän 3 momentista poistettaisiin ammatillista peruskoulutusta koskeva säännös.

8 §. *Kunnan omarahoitusosuus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen käyttökustannuksiin*. Ammatillisen koulutuksen rahoitus ei jatkossa perustuisi enää yksikköhintajärjestelmään, joten kunnan omarahoitusosuutta ei voitaisi enää laskea samoilla säännöillä kuin lukiokoulutuksessa. Sääntelyn selkeyden vuoksi lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen kunnan omarahoitusosuuden laskennasta ei olisi perusteltua säätää samassa pykälässä. Pykälässä säädettäisiin jatkossa vain lukiokoulutusta koskevasta kunnan omarahoitusosuudesta. Ammatillista koulutusta koskevasta kunnan omarahoitusosuuden laskennasta säädettäisiin 9 a §:ssä.

Pykälään ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia, mutta pykälän sääntelyä ei lukiokoulutuksen osalta ehdoteta muutoin muutettavaksi. Pykälän otsikosta poistettaisiin maininta ammatillisesta peruskoulutuksesta ja pykälän 1 momentista poistettaisiin ammatillisen peruskoulutuksen prosenttiosuutta koskeva säännös.

9 §. *Ammatillisen koulutuksen määräraha.* Ammatillisen koulutuksen rahoitusuudistuksen myötä voimassa olevan 9 §:n mukainen sääntely kumottaisiin. Uudessa 9 §:ssä säädettäisiin ammatillisen koulutuksen määrärahasta. Ammatillisen koulutuksen järjestäjille myönnettävä kokonaisrahoitus muodostuisi valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta sekä kuntien rahoitusosuudesta, jonka määräytymisestä säädettäisiin lain 9 a §:ssä. Tämän rahoituksen lisäksi yksityisille ammatillisen koulutuksen järjestäjille myönnettäisiin toteutuneisiin maksettuihin arvonlisäveroihin perustuva arvonlisäverokorvaus.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ammatillisen koulutuksen valtionrahoituksen talousarvioperusteisuudesta. Lisäksi säädettäisiin ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoituksen muodostumisesta valtion ja kuntien rahoitusosuuksista. Ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi ammatillisen koulutuksen järjestäjille rahoitusta ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi valtion talousarvioon otettavan määrärahan ja 9 a §:n 1 momentissa säädetyn kuntien rahoitusosuuden rajoissa.

Ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoitus eli valtion määräraha ja kuntien rahoitusosuus jaettaisiin neljään rahoitusosuuteen, joiden määräytymisperusteet poikkeaisivat toisistaan. Pykälän 1 momentin mukaan ammatillisen koulutuksen rahoituksena myönnettäisiin laskennallisten perusteiden mukaisesti määräytyvää perusrahoitusta, suoritusrahoitusta ja vaikuttavuusrahoitusta. Laskennallisin perustein määräytyvät rahoitusosuudet myönnettäisiin hakemuksetta ja maksettaisiin valtionosuusjärjestelmän puitteissa. Lisäksi rahoituksena myönnettäisiin strategiarahoitusta. Strategiarahoitusta myönnettäisiin hakemuksen perusteella valtionavustuksena. Rahoitusosuuksien keskinäisistä suhteista ja määräytymisperusteista säädettäisiin 3 a luvussa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ammatillisen koulutuksen määrärahan korottamisesta indeksillä. Ehdotetun säännöksen mukaan edellisenä vuonna ammatillisen koulutuksen järjestäjille osoitettua valtion määrärahaa korotettaisiin kertaluonteisia eriä lukuun ottamatta ammatillisen koulutuksen indeksin vuotuista kustannustason nousua vastaavasti. Myös 9 a §:n 1 momentissa säädettyä kuntien rahoitusosuutta korotettaisiin vastaavasti ammatillisen koulutuksen

indeksillä. Ammatillisen koulutuksen indeksi muodostuisi yleisestä ansiotasoindeksistä, kuluttajahintaindeksistä sekä tukkuhintaindeksistä. Vaihtoehtoisesti voitaisiin käyttää myös kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 57 §:n 2 momentissa tarkoitettua peruspalveluiden hintaindeksiä, jota käytetään nykyisin ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan määrittelyyn liittyvän kustannustason muutoksen huomioon ottamisessa.

Ammatillisen koulutuksen indeksin laskemisesta ja kustannustason nousun huomioon ottamisesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Ehdotetut indeksitarkistusta koskevat periaatteet vastaisivat yliopistolain 49 §:n ja ammattikorkeakoululain 43 §:n sääntelyä. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin huomioon otettavien kustannusten eli ammatillisen koulutuksen indeksissä käytettyjen indeksien keskinäisestä painotuksesta. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin myös kustannustason nousun huomioon ottamisessa käytettävistä menettelyistä. Kustannustason nousu otettaisiin huomioon valtiovarainministeriön varainhoitovuodelle arvioiman kustannustaso nousun mukaisena. Arvioitu kustannustason nousu korjattaisiin vastaamaan kyseisen varainhoitovuoden ammatillisen koulutuksen indeksin mukaista toteutunutta kustannustason nousua kahden vuoden viiveellä siten, että määrärahan mitoituksessa otettaisiin huomioon varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen kustannustason muutoksen ja valtiovarainministeriön kyseiselle varainhoitovuodelle laatiman arvion erotus.

Ehdotetun 3 momentin mukaan yksityisille koulutuksen järjestäjille myönnettäisiin lisäksi arvonlisäverokorvaus siten kuin lain 32 i §:ssä säädetään. Arvonlisäverokorvaus olisi edellä 1 momentissa tarkoitetusta määrärahasta erillinen valtion talousarvioon otettava erä. Yksityisille koulutuksen järjestäjille myönnettävä arvonlisäverokorvaus perustuisi toteutuneisiin maksettuihin arvonlisäveroihin ja korvausta myönnettäisiin niin sanotun euro eurosta –periaatteen mukaisesti. Ehdotetut arvonlisäverokorvauksen määrärahaa koskevat periaatteet vastaisivat yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen arvonlisäverokorvausta.

9 a §. *Kunnan omarahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa*. Lakiin lisättäisiin uusi 9 a §, jossa säädettäisiin kuntien rahoitusosuudesta sekä kunnan omarahoitusosuudesta ammatillisen koulutuksen rahoituksessa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kuntien rahoitusosuudesta ammatillisen koulutuksen rahoituksessa. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän perusperiaatteiden muuttumisen vuoksi kuntien rahoitusosuutta ei voitaisi määritellä voimassa olevaa 8 §:n 1 momenttia vastaavasti prosenttiosuutena valtionosuuden perusteesta, vaan määrittelysääntö tulisi muuttaa uuden rahoitusmallin periaatteisiin sopivaksi. Uudessa rahoitusmallissa valtion rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksesta päätettäisiin valtion talousarviossa ja kuntien rahoitusosuus määriteltäisiin suhteellisena osuutena talousarvioon otettavasta valtion määrärahasta. Käytännössä kuntien rahoitusosuus saataisiin kertomalla valtion määräraha laissa säädetyllä kertoimella.

Ammatillisen koulutuksen uuteen rahoitusjärjestelmään on tarkoitus siirtyä vuoden 2017 rahoitustasossa. Myös kuntien rahoitusosuus määriteltäisiin vuoden 2017 tasossa. Laissa säädettävä kerroin määriteltäisiin siten, että varainhoitovuoden 2017 tilannetta käytettäisiin kuntien suhteellisen ja euromääräisen rahoitusosuuden määräytymisen pohjavuotena.

Vuoden 2017 valtion talousarvioehdotuksen tietojen perusteella momentin 29.20.30 valtion määräraha on 720 415 000 euroa. Tämä euromäärä sisältää oppilaitosmuotoisen ammatillisen

peruskoulutuksen valtionrahoituksen 435 787 000 euroa, oppisopimusmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen valtionrahoituksen 30 913 000 euroa, oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen valtionrahoituksen 66 158 000 euroa, oppilaitosmuotoisena ammatillisen lisäkoulutuksen valtionrahoituksen 126 854 000 euroa sekä erikoisoppilaitosten valtion rahoituksen 16 055 000 euroa sekä valtionavustusrahoituksen yhteensä 44 648 000 euroa. Yksityisille koulutuksen järjestäjille maksettavaa arvonlisäverokompensaatiota ei otettaisi huomioon kuntien rahoitusosuuden kerrointa määriteltäessä, vaan se olisi ammatillisen koulutuksen kokonaismäärärahasta erillinen talousarvion erä.

Vuoden 2017 talousarvioehdotuksen tietojen perusteella kuntien rahoitusosuus on 964 204 000 euroa. Tässä euromäärässä on mukana yhteensä 208 704 000 euroa vuonna 2015 toteutetusta ammattikorkeakoulujen kunnan rahoitusosuuden siirrosta johtuvaa kuntien rahoitusosuutta.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan kuntien rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa on euromäärä, joka saataisiin, kun 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtion määräraha kerrottaisiin luvulla 1,384. Tämä kerroin on saatu käyttämällä edellä mainittuja vuoden 2017 talousarvioehdotuksen tietoja valtion ja kuntien rahoitusosuuksista. Koska käytetty kuntien rahoitusosuus sisältää myös ammattikorkeakoulujen kunnan rahoitusosuuden siirrosta johtuvan euromäärän, tulisi voimassa olevan rahoituslain 8 §:n 4 momenttia muuttaa siten, että siirron vaikutukset ammatillisen koulutuksen rahoitukseen otettaisiin huomioon suoraan 9 a §:ssä säädetyssä kertoimessa eikä 8 §:n 4 momentin säännöksen perusteella.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan kuntien rahoitusosuuden euromäärä olisi enintään vuoden 2017 tasossa. Tämä säännös olisi tarpeen, jotta kuntien euromääräinen rahoitusosuus säilyisi vuoden 2017 tasossa, jos valtion määräraha kasvaisi. Esimerkiksi varainhoitovuodesta 2018 lukien ammatillisen koulutuksen määrärahaan on tarkoitus vaiheittain siirtää työvoimakoulutuksen määrärahoja. Valtion talousarvion määrärahan mahdollinen lasku puolestaan vähentäisi kuntien rahoitusosuuden euromäärää suoraan laissa säädetyn kertoimen perusteella, mutta kuntien suhteellinen rahoitusosuus ei tällöin muuttuisi.

Lain 9 §:n 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaisesti kuntien rahoitusosuutta korotettaisiin ammatillisen koulutuksen indeksin vuotuista kustannustason muutosta vastaavasti. Indeksikorotukset otettaisiin huomioon myös 1 momentissa säädetyssä kuntien rahoitusosuuden euromäärässä.

Lain 64 §:n 1 momentin 1 kohdan viittaussäännöksen mukaan laissa tarkoitettuun rahoitukseen sovelletaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 55 §:n 2 momentin säännöstä uusista ja laajentuvista tehtävistä. Kyseisen säännöksen mukaan uusissa ja laajentuvissa tehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista, ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä. Tätä säännöstä sovellettaisiin viittaussäännöksen nojalla ammatillisen koulutuksen rahoituksessa myös jatkossa. Uudet tai laajentuvat tehtävät edellyttäisivät 1 momentissa säädetyn kuntien rahoitusosuuden laskentakertoimen muuttamista, jos uusien tai laajentuvien tehtävien 100-prosenttista valtionrahoitusta ei olisi mahdollista toteuttaa soveltamalla 1 momentin säännöstä kuntien rahoitusosuuden enimmäiseuromäärästä, jotta kuntien euromääräinen rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoituksesta ei kasvaisi.

Rahoituslain 44 §:n perusteella myönnettäviä valtionavustuksia ei nykyään oteta huomioon kuntien rahoitusosuuden perustetta määriteltäessä. Uudessa rahoitusjärjestelmässä strategiarahoitus kattaisi nykyisin 44 §:n perusteella myönnettävät ammatillisen koulutuksen valtionavustukset. Strategiarahoituksen osuus kokonaisrahoituksesta voisi ehdotuksen mukaan vaihdella vuosittain ollen 0-4 prosenttia ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoituksesta. Ehdotetussa kuntien rahoitusosuuden kertoimen laskennassa on kuitenkin otettu valtionrahoituksena huomioon kaikki momentin 29.20.30 mukaiset valtionosuus- ja avustuserät arvonlisäverokompensaatiota lukuun ottamatta. Ehdotuksen mukaan kunnan rahoitusosuuden määrittelyssä otettaisiin huomioon myös strategiarahoituksen osuus, koska muutoin kuntien suhteellinen rahoitusosuus voisi vaihdella vuosittain strategiarahoituksen osuuden suuruudesta riippuen. Vaihtoehtona olisi, että strategiarahoituksena myönnettävään rahoitukseen ei sisältyisi kuntien rahoitusosuutta, vaan kuntien rahoitusosuus määriteltäisiin ainoastaan perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoitukseen osoitetun valtion määrärahan perusteella. Tällöin kerroin olisi hieman korkeampi kuin esityksessä nyt ehdotettu kerroin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kunnan omarahoitusosuudesta ammatillisen koulutuksen rahoituksessa. Ehdotetun säännöksen mukaan kunnan omarahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa olisi euromäärä, joka saataisiin, kun 1 momentissa tarkoitettu kuntien rahoitusosuuden euromäärä jaettaisiin koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrottaisiin kunnan asukasmäärällä. Ehdotettu laskentaperiaate vastaisi soveltuvin osin voimassa olevan lain 8 §:ssä säädettyä kunnan omarahoitusosuuden laskentaperiaatetta.

Voimassa olevan sääntelyn mukaan kunnan omarahoitusosuuden laskennassa ei oteta huomioon opiskelijoita, joilla ei ole kotikuntaa Suomessa tai joilla on kotikunta Ahvenanmaalla. Vuoden 2016 rahoituksen laskennan perusteena käytettyjen tietojen mukaan tällaisia opiskelijoita oli 728. Kun pohjana käytetään vuoden 2017 rahoitustasoa, on tässä tasossa lähtöolettamana, että tietty osa opiskelijoista on vailla kotikuntaa olevia tai heillä on kotikunta Ahvenanmaalla. Rahoitusjärjestelmän yksinkertaisuuden vuoksi ehdotetaan, että vailla kotikuntaa olevat opiskelijat otettaisiin laskennallisesti huomioon vuoden 2017 tasossa. Jos vailla kotikuntaa olevien opiskelijoiden osuus merkittävästi kasvaisi esimerkiksi maahanmuuton seurauksena, tulisi määrärahan korotus voimassa olevien säännösten mukaan tehdä 100-prosenttisesti valtionrahoituksella, jolloin kuntien suhteellinen tai euromääräinen rahoitusosuus ei kasvaisi.

10 §. *Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnettävä rahoitus ja kunnan valtionosuus*. Ammatillisen koulutuksen rahoitusuudistuksen myötä voimassa olevan 10 §:n mukainen sääntely kumottaisiin. Uudessa 10 §:ssä säädettäisiin ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnettävästä rahoituksesta ja kunnan valtionosuudesta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnettävän rahoituksen euromäärän muodostumisesta. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnettäisiin kunkin laskennallisten perusteiden mukaisesti määräytyvän rahoitusosuuden eli perusrahoitusosuuden, suoritusrahoitusosuuden ja vaikuttavuusrahoitusosuuden 32 a §:ssä säädetystä euromäärästä se euromäärä, joka vastaisi koulutuksen järjestäjän suoritteiden suhteellista osuutta kaikkien koulutuksen järjestäjien suoritteista kussakin rahoitusosuudessa. Suoritteiden määrittelystä ja laskennasta säädettäisiin 3 a luvussa. Perusrahoitusosuuden 32 a §:ssä säädetystä euromäärästä tulisi kuitenkin ensin vähentää 32 e §:ssä tarkoitettujen perusrahoituksen harkinnanvaraisten korotusten yhteenlaskettu euromäärä, jon-

ka jälkeen jäljelle jäävä perusrahoitusosuuden euromäärä jaettaisiin säännöksessä säädetyllä tavalla koulutuksen järjestäjien suoritteiden suhteellisten osuuksien perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ammatillisen koulutuksen järjestäjänä toimivalle kunnalle myönnettävästä valtionosuudesta. Säännös muodostaisi poikkeuksen 1 momentissa säädettyyn. Ammatillisen koulutuksen järjestäjänä toimivalle kunnalle ei myönnettäisi laskentaperusteiden mukaisesti määräytyvää perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen euromäärää kokonaan, vaan 1 momentin mukaan määräytyvästä euromäärästä vähennettäisiin 9 a §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla laskettu kunnan omarahoitusosuus. Ehdotetun säännöksen mukaan kunnalle myönnettäisiin valtionosuutta euromäärä, joka saataisiin, kun 1 momentissa säädetyllä tavalla lasketusta euromäärästä vähennettäisiin 9 a §:n 2 momentissa tarkoitetun kunnan omarahoitusosuus. Periaate vastaisi voimassa olevan lain 6 §:n säännöstä kunnalle myönnettävästä valtionosuudesta.

10 a §. *Ammatillisen koulutuksen rahoituksen myöntäminen varainhoitovuosina 2018 ja 2019.* Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (HE 177/2016 vp). Esityksessä ehdotetaan otettavaksi huomioon opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa kilpailukykysopimuksesta aiheutuvat työnantajamaksujen aleneminen ja rahoitusvastuun muuttuminen sekä julkisen sektorin lomarahojen määräaikainen alentaminen vuosina 2017–2019.

Hallituksen esityksessä ehdotetun mukaisesti työnantajamaksujen alenemisen ja rahoitusvastuun muutosten vaikutus otettaisiin huomioon osana rahoituslain mukaista arvioitua kustannustason nousua, käytännössä alentamalla yksikköhintojen vähimmäistasoa 0,7 prosenttia eli vuoden 2017 negatiivisen kustannustason muutoksen verran. Työnantajamaksujen aleneminen ja rahoitusvastuun muutokset toteutetaan asteittain vuosina 2017–2020. Ammatillisen koulutuksen rahoituksessa muutosten vaikutus vuoden 2017 osalta on otettu huomioon vuoden 2017 rahoitustasossa osana arvioitua kustannustason nousua. Vuosien 2018–2020 osalta muutokset tulee ottaa huomioon ammatillisen koulutuksen uudessa rahoitusmallissa. Ammatillisen koulutuksen uusi rahoitusmalli on talousarvioperusteinen, joten muutosten aiheuttama määrärahan vähennys vuosina 2018–2020 toteutettaisiin valtion määrärahan vähennyksenä suoraan budjetissa, kuten vähennys on toteutettu vuoden 2017 osalta yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoituksessa. Työnantajamaksujen muutoksen vaikutus kohdistettaisiin valtion ja kuntien rahoitusosuuksiin 9 a §:n 1 momentissa säädetyn kuntien rahoitusosuuden kertoimen suhteessa.

Kilpailukykysopimuksessa on sovittu myös julkisen sektorin lomarahojen määräaikaisesta alentamisesta 30 prosentilla vuosina 2017–2019. Eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä tämä lomarahojen alentaminen esitetään huomioitavaksi siten, että myönnettäessä rahoitusta ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimiville kunnille ja kuntayhtymille valtionosuuden perusteesta otetaan huomioon ammatillisessa peruskoulutuksessa 99, 10 prosenttia ja ammatillisessa lisäkoulutuksessa 98,93 prosenttia. Käytännössä tämä menettely vähentää kunnille ja kuntayhtymille myönnettävää valtionosuutta ja lomarahojen alentamisesta johtuva säästö kohdistuu kokonaisuudessaan valtion talouteen.

Lomarahojen määräaikaiset leikkaukset tulee ottaa huomioon vuosien 2018–2019 osalta myös uudessa ammatillisen koulutuksen rahoitusmallissa. Lakiin ehdotetaankin lisättäväksi uusi 10 a §, jossa säädettäisiin lomarahojen määräaikaisten leikkausten huomioon ottamisesta ammatillisen koulutuksen rahoituksen myöntämisestä varainhoitovuosina 2018 ja 2019. Säännöksen

avulla lomarahojen määräaikaiset leikkaukset kohdennettaisiin ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimiville kunnille ja kuntayhtymille.

Ehdotetun 1 momentin mukaan laskettaessa 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua rahoitusta, eli koulutuksen järjestäjien euromääräisiä perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuuksia, lisättäisiin 9 §:n momentissa tarkoitettuun valtion määrärahaan ja kuntien rahoitusosuuteen eli ammatillisen koulutuksen kokonaismäärärahaan laskennallisesti 10 272 000 euroa vuoden 2017 tasossa. Tämä ehdotettu laskennallinen lisäys vastaisi lomarahojen alentamisen vaikutusta oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen, oppisopimusmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen ja oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen osalta vuoden 2017 talousarvioesityksessä.

Säännöksen 2 momentissa säädettäisiin lomarahojen alentamisen kohdentamisesta kunnille ja kuntayhtymille. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimiville kuntille ja kuntayhtymille varainhoitovuosina 2018 ja 2019 myönnettävästä rahoituksesta vähennettäisiin euromäärä laskennallista lisäystä vastaava euromäärä eli 10 272 000 euroa vuoden 2017 tasossa. Järjestäjäkohtainen vähennys laskettaisiin siten, että laskennallinen euromäärä jaettaisiin ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimivien kuntien ja kuntayhtymien perusrahoituksen perusteena käytettävillä yhteenlasketuilla suoritteilla ja kerrottaisiin kyseisen koulutuksen järjestäjän perusrahoituksen perusteena käytettävillä suoritteilla. Lomarahojen leikkauksesta aiheutuva säästö kohdennettaisiin siis järjestäjien suoritteiden suhteellisen osuuden perusteella.

23 §. *Keskimääräiset yksikköhinnat.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia, koska ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus ei jatkossa määräytyisi yksikköhintajärjestelmän perusteella. Pykälän 1 momentista poistettaisiin ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhintaa koskeva maininta ja pykälän 2 momentista poistettaisiin viittaus lain 25 §:ään.

23 b §. *Keskimääräisistä yksikköhinnoista tehtävät vähennykset.* Pykälässä säädetään lain 23 §:ssä säädetyistä keskimääräisistä yksikköhinnoista tehtävistä vähennyksistä, jotka perustuvat määrärahoihin vuonna 2016 kohdistettuihin pysyviin säästöihin sekä indeksikorotusten jäädyttämiseen vuosina 2016—2019. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia, koska ammatillisen koulutuksen rahoitus ei jatkossa määräytyisi yksikköhintajärjestelmän perusteella. Pykälän 1 momentista poistettaisiin 2 kohdan säännös ammatillisen peruskoulutuksen säästöstä, jolloin 3 kohta siirtyisi uudeksi 2 kohdaksi. Pykälän 2 momentista poistettaisiin säännös ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan vähimmäistasosta. Pykälään ei muutoin ehdoteta sisällöllisiä muutoksia.

Uudessa ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmässä määrärahoihin vuonna 2016 kohdistetut pysyvät säästöt sekä vuosien 2016—2017 indeksikorotusten jäädyttäminen tulisivat suoraan huomioiduiksi siten, että vuoden 2017 rahoitustasoa käytettäisiin rahoitusjärjestelmän käyttöönoton pohjavuotena. Hallitusohjelman mukainen indeksien jäädyttäminen vuosina 2018-2019 puolestaan otettaisiin huomioon siten, että lain 9 §:ssä säädettyä indeksikorotusta sovellettaisiin siirtymäsäännöksen mukaisesti ensimmäisen kerran varainhoitovuoden 2020 rahoituksessa.

25 §. *Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

27 §. *Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

27 a §. *Ammatillisten erikoisoppilaitosten yksikköhintojen laskeminen vuosina 2016-2019.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

31 §. *Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävä kustannukset.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia, koska ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus ei jatkossa määräytyisi yksikköhintajärjestelmän perusteella. Pykälän 1 momentista poistettaisiin ammatillista koulutusta koskeva maininta ja pykälän 4 momentti kumottaisiin.

32 §. *Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhinnoissa.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia, koska ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus ei jatkossa määräytyisi yksikköhintajärjestelmän perusteella. Pykälän 1 momentista poistettaisiin ammatillista koulutusta koskeva maininta, pykälän 2 momentti kumottaisiin ja pykälän 4 momentista poistettaisiin viittaukset kumottavaan 2 momenttiin.

3 a luku. Ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräytymisperusteet.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 a luku, jossa säädettäisiin ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräytymisperusteista. Uuteen 3 a § lukuun sisältyisivät uudet 32 a-j §:t. Ammatillisen koulutuksen rahoitusta koskevat säännökset kumottaisiin lain 3 luvusta, jossa säädetään opetustoimen yksikköhinnoista.

32 a §. *Rahoitusosuudet*. Lakiin lisättäisiin uusi 32 a §, jossa säädettäisiin 9 §:n 1 momentissa säädettyjen rahoitusosuuksien keskinäisistä suhteista. Ehdotetun säännöksen mukaan perusrahoituksen osuus olisi 50 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 35 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 15 prosenttia siitä euromäärästä, joka saataisiin kun 9 §:n 1 momentissa tarkoitetusta valtion määrärahasta ja kuntien rahoitusosuudesta vähennettäisiin 32 h §:ssä tarkoitettu strategiarahoituksen euromäärä. Strategiarahoituksen prosentuaalinen osuus kokonaisrahoituksesta voisi vaihdella vuosittain, joten myös muiden rahoitusosuuksien tosiasiallinen prosentuaalinen osuus muuttuisi vuosittain strategiarahoituksen suuruuden perusteella. Perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen keskinäiset suhteet eivät tällöin kuitenkaan muuttuisi.

32 b §. *Opiskelijavuosi***.** Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 32 b §, jossa säädettäisiin opiskelijavuoden määritelmästä. Opiskelijavuosi olisi ammatillisen koulutuksen ohjaus- ja säätelyjärjestelmän määrällisen säätelyn väline ja sitä käytettäisiin myös perusrahoituksen määräytymisperusteena. Opiskelijavuosi olisi yhteismitallinen suorite kaikissa ammatillisen koulutuksen toteuttamismuodoissa. Opiskelijavuosi olisi laskennallinen yksikkö eikä se käytännössä vastaisi yhden opiskelijan yhden vuoden aikana suorittamaa koulutusta. Yksi opiskelijavuosi muodostuisi 365 päivästä ja samaan vuoteen voitaisiin laskea usean eri opiskelijan koulutukseen osallistumisen perusteella syntyviä suoritteita.

Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijavuodella tarkoitettaisiin 365:tä päivää, joiden aikana opiskelija osallistuu koulutukseen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 35 §:ssä tarkoitetun henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin opiskelijavuoteen kuuluvien päivien määrittelystä. Opiskelijavuoteen kuuluviksi päiviksi katsottaisiin kaikki sellaiset päivät, joiden aikana opiskelija osallistuu koulutukseen henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Päivälle ei asetettaisi mitään tuntimääriin perustuvaa rajaa, vaan koulutukseen osallistumisen ajallinen kesto voisi päivittäin vaihdella. Opiskelijavuoteen kuuluvaksi koulutukseen osallistumiseksi laskettaisiin eri oppimisympäristöissä toteutettu ohjattu koulutus, kuten lähi,-

etä- ja monimuoto-opiskelu sekä työpaikalla järjestettävä koulutussopimukseen tai oppisopimukseen perustuva koulutus. Opiskelijavuoteen kuuluvaksi koulutukseksi ei laskettaisi sellaista itsenäistä opiskelua, jonka aikana koulutuksen järjestäjä ei henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan ohjaa opiskelijaa. Opiskelijavuoteen kuuluviksi päiviksi ei laskettaisi koulutuksen yleisiä loma-aikoja eikä viikonloppuja, ellei opiskelija henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa mukaisesti tosiasiallisesti osallistu koulutukseen myös loma-aikoina tai viikonloppuna.

32 c §. *Tavoitteellisista opiskelijavuosista päättäminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 32 c §, jossa säädettäisiin tavoitteellisista opiskelijavuosista päättämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi koulutuksen järjestäjän varainhoitovuoden tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Päätös tehtäisiin vuosittain syksyllä sen jälkeen, kun valtion talousarvioehdotus on annettu, sillä jaettavissa oleva opiskelijavuosien kokonaismäärä perustuisi valtion talousarviossa päätettyyn opiskelijavuosien enimmäismäärään. Käytännössä tavoitteellisista opiskelijavuosista päätettäisiin 49 §:n 2 momentissa tarkoitetun rahoituksen perusteena käytettävien suoritteiden määrän vahvistamista koskevan suoritepäätöksen yhteydessä.

Valtion talousarviossa päätettäisiin myös opiskelijavuosien vähimmäismäärä, joka tulisi kohdentaa työvoimakoulutuksena järjestettävään koulutukseen. Pykälän 1 momentissa säädetyn mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi myös koulutuksen järjestäjän työvoimakoulutuksena järjestettävän koulutuksen tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän. Työvoimakoulutuksen opiskelijavuosien määrästä päätettäisiin sellaisten koulutuksen järjestäjien osalta, jotka järjestämisluvan mukaisesti voivat järjestää työvoimakoulutusta. Työvoimakoulutuksen opiskelijavuosista päättämisellä turvattaisiin työvoimakoulutuksen volyymi ja velvoitettaisiin työvoimakoulutuksen koulutustehtävän saaneita järjestäjiä työvoimakoulutuksen järjestämiseen. Koulutuksen järjestäjä ei kuitenkaan voisi yksin omilla toimillaan vaikuttaa työvoimakoulutuksen järjestämiseen, koska työ- ja elinkeinohallinto päättäisi opiskelijoiden ohjaamisesta työvoimakoulutukseen. Työvoimakoulutuksen tavoitteellinen opiskelijavuosien määrä kuitenkin edellyttäisi koulutuksen järjestäjän varaamaan koulutuspaikoistaan osan työvoimakoulutukseen sen mukaan kuin työ- ja elinkeinohallinnon kanssa tarkemmin sovittaisiin. Jos työvoimakoulutuksen tarve varainhoitovuoden osoittautuisi päätettyä pienemmäksi, koulutuksen järjestäjä voisi suunnata työvoimakoulutukseen kohdennettuja opiskelijavuosia muuhun koulutukseen.

Ehdotetun säännöksen mukaan ministeriö voisi lisätä koulutuksen järjestäjän tavoitteellista opiskelijavuosien määrää tai työvoimakoulutuksena järjestettävän koulutuksen tavoitteellista opiskelijavuosien määrää varainhoitovuoden aikana. Tällä mahdollistettaisiin reagointi akuutteihin koulutuksen kohdentamistarpeisiin varainhoitovuoden aikana.

Ehdotetun säännöksen mukaan yksittäisen koulutuksen järjestäjän tavoitteellinen opiskelijavuosien määrä ei voisi alittaa koulutuksen järjestämisluvassa määrättyä opiskelijavuosien vähimmäismäärää. Tavoitteellista opiskelijavuosimäärää päätettäessä otettaisiin huomioon edellisten varainhoitovuosien toteutunut suoritemäärä, koulutuksen vuosittaiset kohdentamistarpeet sekä mahdollisten lisämäärärahojen jakaminen koulutuksen järjestäjien kesken. Päätöksenteossa tulisi myös varmistaa toiminnan vakaus ja pitkäkestoisen koulutuksen järjestämismahdollisuudet.

Tavoitteellista opiskelijavuosimäärää ei pääsääntöisesti sidottaisi koulutusmuotoihin, tutkintotyyppeihin tai tutkintoihin, vaan järjestäjä saisi havaitsemansa tai ennakoimansa tarpeen mukaisesti kohdentaa opiskelijavuosimäärän tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla. Pykälän 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voisi kuitenkin päättää myös tiettyjä tutkintoja, valmentavaa koulutusta tai muuta ammatillista koulutusta koskevista opiskelijavuosien enimmäismääristä. Tällä mahdollistettaisiin tarvittaessa koulutustarjonnan kohdentamisen ohjaaminen.

Pykälän 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjiä kuultaisiin ennen pykälässä tarkoitetuista opiskelijavuosista päättämistä. Kuulemisen yhteydessä järjestäjät voisivat ilmoittaa perustellut koulutuksen kohdentamistarpeensa tulevalle varainhoitovuodelle.

32 d §. *Perusrahoitus.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 32 d §, jossa säädettäisiin perusrahoituksen määräytymisperusteista. Ehdotetun 1 momentin säännöksen mukaan perusrahoitus määräytyisi 32 c §:n 1 momentissa tarkoitetun tavoitteellisen opiskelijavuosimäärän perusteella. Pykälän 1 momentissa olisi myös säännös siitä, minkä koulutuksen järjestäjän suoritteeksi opiskelijavuosi luetaan. Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijavuosi luettaisiin sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on laatinut opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman. Säännös on tarpeen tilanteessa, jossa koulutuksen järjestäjä hankkii koulutusta toiselta järjestäjältä tai muulta taholta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan perusrahoituksen myöntämisperusteena käytettäisiin opiskelijavuosiin perustuvaa painotettua suoritemäärää. Jäljempänä pykälässä sekä sen nojalla annettavassa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa säädettäisiin painotetun suoritemäärän laskemisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin perusteista, joilla rahoituksen perusteena huomioon otettavaa opiskelijavuosimäärää painotettaisiin. Painotuksilla otettaisiin huomioon kunkin säädetyn perusteen osalta koulutuksen järjestämisen kustannuserot.

Ehdotetun 1 kohdan mukaan opiskelijavuosia painotettaisiin tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen, ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen, työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen ja muun ammatillisen koulutuksen välisten kustannuserojen perusteella. Kaikki tutkintorakenteeseen kuuluvat tutkinnot jaettaisiin viiteen kustannusryhmään niiden järjestämisestä aiheutuneiden toteutuneiden kustannusten perusteella. Kustannusryhmien kertoimet laskettaisiin kustannustietojen perusteella ja jokainen tutkinto sijoitettaisiin parhaiten sen kustannustasoa vastaavaan kustannusryhmään. Ammatillisissa perustutkinnoissa, ammattitutkinnoissa ja erikoisammattitutkinnoissa käytettäisiin yhteisiä kustannusryhmiä. Kustannusryhmiä sovellettaisiin myös oppisopimuskoulutuksena järjestettävässä koulutuksessa.

Myös ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta sekä tutkintoon johtamatonta muuta ammatillista koulutusta painotettaisiin kustannuskertoimilla. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen ja tutkintoon johtamattoman muun ammatillisen koulutuksen kustannuskertoimissa otettaisiin huomioon, että näitä koulutuksia ei rahoiteta ollenkaan suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuuksissa.

Ehdotetun 2 kohdan mukaan opiskelijavuosia painotettaisiin tutkintotyyppien perusteella. Kertoimilla otettaisiin huomioon, onko kyseessä ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto vai erikoisammattitutkinto. Ammattitutkinnolla ja erikoisammattitutkinnolla olisi perustutkintoa pienempi painoarvo, koska niissä keskimäärin järjestetään enemmän koulutusta työpaikoilla, jolloin myös koulutuksesta aiheutuvat kustannukset ovat perustutkintokoulutusta pienemmät. Lisäksi painotuksessa otettaisiin huomioon koulutuksen järjestäminen oppisopimuskoulutuksena. Oppisopimuskoulutuksessa koulutuksen järjestämiskustannukset ovat keskimäärin pienemmät kuin muissa oppimisympäristöissä järjestetyssä koulutuksessa. Esityksen liitteenä olevan asetusluonnoksen mukaan ammatillisen perustutkinnon painokerroin olisi 1,0; oppisopimuskoulutuksena järjestettävässä koulutuksessa kuitenkin 0,8. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnon painokerroin olisi 0,8; oppisopimuskoulutuksena järjestettävässä koulutuksessa kuitenkin 0,5.

Ehdotetun 3 kohdan mukaan opiskelijavuosia painotettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 56 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen järjestämisen perusteella. Lisäksi opiskelijavuosia painotettaisiin koulutuksen järjestämisluvassa määrätyn vaativan erityisen tuen erityistehtävän perusteella. Painokertoimet määriteltäisiin nykyisten erityisopetuksen ja erityisopetuksen erityistehtävän rahoitusporrastusten pohjalta. Erityisen tuen kertoimiin ei vaikuttaisi tutkinnon tai koulutuksen kustannusluokka, tutkintotyyppi eikä koulutuksen järjestämismuoto, vaan kertoimet olisivat samat kaikille opiskelijoille näistä tekijöistä riippumatta.

Ehdotetun 4 kohdan mukaan opiskelijavuosia painotettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 89 §:ssä tarkoitetun majoituksen järjestämisen perusteella. Kertoimet määriteltäisiin eri majoitusmuotojen aiheuttamien kustannusten perusteella.

Ehdotetun 5 kohdan mukaan opiskelijavuosia painotettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 9 §:ssä tarkoitetun henkilöstökoulutuksen järjestämisen perusteella. Kertoimella vähennettäisiin henkilöstökoulutuksena järjestettävän koulutuksen rahoitusta sillä osuudella, jolla koulutuksen järjestäjällä on oikeus rahoittaa koulutusta työnantajilta kerättävillä maksuilla.

Ehdotetun 6 kohdan mukaan opiskelijavuosia painotettaisiin työvoimakoulutuksen järjestämisen perusteella. Kertoimella lisättäisiin työvoimakoulutuksena järjestettävän koulutuksen rahoitusta siltä osin, kun ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittamisesta ei työvoimakoulutuksena järjestettävässä koulutuksessa voida periä opiskelijamaksuja.

Ehdotetun 7 kohdan mukaan opiskelijavuosia painotettaisiin vankeinkoulutuksen järjestämisen perusteella. Kertoimella otettaisiin huomioon vankeinkoulutuksen järjestämisestä aiheutuvat keskimääräistä korkeammat kustannukset. Vankilaopetuksena järjestettävästä ammatillisesta koulutuksesta aiheutuu koulutuksen järjestäjälle muusta koulutuksesta poikkeavia kustannuksia esimerkiksi pienien opetusryhmien, keskimääräistä suuremman ohjaustarpeen ja vankilaympäristössä toteutettavan koulutuksen muiden erityispiirteiden vuoksi.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan painotetun suoritemäärän laskennasta sekä 2 momentissa säädettyjen perusteiden painokertoimista säädettäisiin tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella määriteltäisiin kunkin rahoitusperusteen kertoimet. Lisäksi asetuksella säädettäisiin perusrahoitusosuuden laskentasäännöistä. Toteutuneisiin tietoihin perustuva järjestäjäkohtainen painotettu opiskelijavuosimäärä saataisiin laskemalla yhteen kustannusluokkien kertoimilla sekä tutkintotyypin ja järjestämismuodon kertoimilla painotetut toteutuneet opiskelijavuodet, lisäämällä niihin eri-

tyisen tuen kertoimilla painotetut toteutuneet opiskelijavuodet, majoituksen kertoimilla painotetut toteutuneet opiskelijavuodet, työvoimakoulutuksen kertoimella painotetut toteutuneet opiskelijavuodet ja vankeinkoulutuksen kertoimella painotetut toteutuneet opiskelijavuodet sekä lopuksi vähentämällä henkilöstökoulutuksen kertoimella painotetut henkilöstökoulutuksen toteutuneet opiskelijavuodet. Perusrahoituksen perusteena käytettävää suoritepäätöksen mukaista tavoitteellista opiskelijavuosimäärää painotettaisiin edellä kerrotulla tavalla lasketun painotetun toteutuneen opiskelijavuosimäärän ja saman vuoden painottamattoman toteutuneen opiskelijavuosimäärän suhteessa, jolloin saataisiin perusrahoituksen perusteena huomioon otettava järjestäjäkohtainen suoritteiden määrä.

32 e §. *Perusrahoituksen harkinnanvarainen korotus.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 32 e §, jossa säädettäisiin perusrahoituksen harkinnanvaraisesta korotuksesta. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjälle myönnettävää perusrahoitusta voitaisiin korottaa harkinnanvaraisesti koulutuksen järjestäjän toimintaan liittyvästä erityisestä syystä valtion talousarvion rajoissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi hakemuksesta harkinnanvaraisesta korotuksesta.

Perusrahoituksen harkinnanvaraisella korotuksella olisi tarkoitus ottaa huomioon ne koulutuksen järjestäjän toimintaan liittyvät erityiset syyt, jotka nykyisessä rahoitusjärjestelmässä otetaan huomioon ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnan harkinnanvaraisella korotuksella tai lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosista päätettäessä ja jotka eivät luonteensa vuoksi sovellu rahoitettavaksi uuden rahoitusmallin mukaisen strategiarahoituksen puitteissa. Perusrahoituksen harkinnanvaraisen korotuksen erityiset syyt liittyisivät pääsääntöisesti toiminnan taloudellisiin edellytyksiin. Perusrahoituksen harkinnanvaraista korotusta voitaisiin käyttää esimerkiksi kustannusrakenteeltaan erityisen kalliin koulutuksen, kuten ilmailualan, rahoitustason turvaamiseksi. Harkinnanvaraisen korotuksen käyttäminen olisi perusteltua, koska erityisen kalliin kustannusrakenteen koulutuksissa riittävää rahoitustasoa ei olisi mahdollista saavuttaa toteutuneisiin suoritemääriin ja kustannusryhmien mukaisiin kustannuskertoimiin perustuvalla mallilla.

Harkinnanvaraisen korotuksen euromäärä sisältyisi rahoitusmallin mukaiseen perusrahoitusosuuteen. Harkinnanvaraisen korotuksen enimmäismäärästä päätettäisiin vuosittain valtion talousarviossa ja opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi harkinnanvaraiset korotukset hakemuksesta. Harkinnanvaraisina korotuksina myönnetyt euromäärät vähennettäisiin perusrahoitusosuuden kokonaiseuromäärästä ennen suhteellisiin suoritemääriin perustuvaa perusrahoituksen laskemista.

32 f §. *Suoritusrahoitus.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 32 f §, jossa säädettäisiin suoritusrahoituksen määräytymisperusteista. Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan suoritusrahoitus määräytyisi varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävänä kahtena vuonna suoritettujen tutkinnon osien ja tutkintojen perusteella. Suoritusrahoituksen määräytymisperusteena käytettäisiin kahden vuoden toteutuneiden suoritteiden keskiarvoa, millä tasattaisiin suoritemäärien vaihtelua.

Tutkinnon osa luettaisiin ehdotetun säännöksen mukaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on laatinut tutkinnon osan suorittajan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman. Säännös olisi erityisesti tarpeen silloin, kun koulutuksen järjestäjä on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ehdotetun 108 §:n mukaisesti hankkinut tutkintokoulutusta toiselta koulutuksen järjestäjältä tai muulta yhteisöltä tai säätiöltä. Ammatillisesta koulutuk-

sesta annetun lain ehdotetun 35 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä on laatia henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, jossa muun muassa henkilökohtaistetaan opiskelijan osaamisen osoittaminen sekä tarvittava osaamisen hankkiminen. Mainitun lain ehdotetun 41 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä suunnittelee yhdessä tutkinnon suorittajan kanssa missä ja miten tämä hankkii tutkinnon perusteissa edellytetyn ammattitaidon ja muun osaamisen. Jos koulutuksen järjestäjä hankkii tutkintokoulutusta toiselta järjestäjältä tai muulta yhteisöltä tai säätiöltä, suorittaa tämä taho yleensä myös osaamisen arvioinnin. Rahoitus myönnettäisiin kuitenkin henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatineelle koulutuksen järjestäjälle, joka saamallaan rahoituksella voisi hankkia palveluita toiselta taholta.

Ehdotetun säännöksen mukaan tutkinto luettaisiin sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on antanut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ehdotetussa 50 §:ssä tarkoitetun tutkintotodistuksen. Säännös olisi erityisesti tarpeen tilanteissa, jossa tutkinnon suorittaja on osallistunut usean eri koulutuksen järjestäjän järjestämään tutkintokoulutukseen ja arvioimiin näyttöihin. Ehdotettujen säännösten mukaisesti tutkintoon kuuluvat eri tutkinnon osat voitaisiin rahoituksessa lukea usean eri koulutuksen järjestäjän suoritteiksi, mutta tutkinto luettaisiin vain yhden koulutuksen järjestäjän suoritteeksi eli sen järjestäjän suoritteeksi, joka antaa tutkintotodistuksen.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan suoritusrahoituksen myöntämisperusteena käytettäisiin suoritettuihin tutkintoihin ja tutkinnon osiin perustuvaa painotettua suoritemäärää. Jäljempänä pykälässä sekä sen nojalla annettavassa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa säädettäisiin painotetun suoritemäärän laskemisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksista, jolloin suoritettuja tutkinnon osia ei otettaisi huomioon suoritusrahoituksen perusteena. Ehdotetun säännöksen mukaan tutkinnon osaa ei otettaisi huomioon rahoituksen perusteena, jos se on kokonaan tunnustettu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 38 §:n 1 tai 2 momenteissa säädetyllä tavalla. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 38 §:n 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee tunnustaa ne tutkinnon suorittajan suorittamat voimassa olevien tutkinnon perusteiden mukaiset tutkinnon osat, jotka voidaan sisällyttää osaksi suoritettavaa tutkintoa. Mainitun pykälän 2 momentissa säädetään puolestaan muiden kuin voimassa olevien perusteiden mukaisten tutkintojen ja tutkinnon osien tunnustamisesta. Tutkinnon osaa ei siis otettaisi huomioon rahoituksen perusteena silloin, kun se on tullut kokonaan tunnustetuksi aiemmin hankitun osaamisen perusteella, joka on todennettu aiemmin suoritetun tutkinnon tai tutkinnon osan perusteella. Tällöin koulutuksen järjestäjälle ei aiheudu kustannuksia tutkintokoulutuksen tai näytön järjestämisestä, joten kyseistä tutkinnon osaa ei ole perusteltua ottaa huomioon rahoituksen perusteena. Suoritettu tutkinnon osa on tällöin saattanut olla myös jo aiemmin rahoituksen perusteena.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ehdotetun 38 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä ohjaa tutkinnon suorittajan osoittamaan osaamisensa suoraan näyttöön, jos tutkinnon suorittajalla on tutkinnon perusteissa edellytettyä osaamista, jonka perusteella tutkinto tai tutkinnon osa on mahdollista suorittaa ilman lisäammattitaidon hankkimista. Jos tutkinnon suorittaja suorittaa tutkinnon osan tutkintokoulutukseen osallistumatta, tästä ei muodostu perusrahoituksen opiskelijatyövuosissa huomioon otettavia suoritteita. Tutkinnon osa otettaisiin kuitenkin huomioon suoritusrahoituksen perusteena.

Suoritusrahoituksen perusteena huomioon otettavien suoritteiden määrää ei lähtökohtaisesti säänneltäisi, mutta huomioon otettavien järjestäjäkohtaisten suoritteiden määrää olisi kuitenkin perusteltua rajoittaa, jos suoritteiden määrä olisi epätavallisen suuri. Rajoittaminen voitaisiin toteuttaa suhteuttamalla huomioon otettava järjestäjäkohtainen suoritemäärä varainhoitovuodelle päätettyyn tavoitteelliseen opiskelijavuosimäärään. Suoritteiden rajaamisen tavoitteena olisi suoritteiden arvon inflatoitumisen välttäminen sekä epätarkoituksenmukaisen suoritetehtailun eliminointi. Tätä koskeva säännös olisi pykälän 2 momentissa.

Ehdotetun pykälän 3 momentissa säädettäisiin perusteista, joilla tutkinnon osia painotettaisiin ja 4 momentissa perusteista, joilla tutkintoja painotettaisiin. Ehdotetun pykälän 5 momentin mukaan painotetun suoritemäärän laskennasta sekä 3 ja 4 momentissa säädettyjen perusteiden painokertoimista säädettäisiin tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Ehdotetun 1 kohdan mukaan tutkintojen osia painotettaisiin tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen välisten kustannuserojen perusteella. Kustannusryhmät vastaisivat perusrahoituksessa opiskelijavuosien painotuksessa käytettäviä kustannusryhmiä.

Esityksen liitteenä olevassa asetusluonnoksessa ehdotetun sääntelyn mukaan tutkinnon osan kustannusryhmä määräytyisi sen tutkinnon mukaisesti, johon tutkinnon osa tutkinnon perusteiden mukaisesti kuuluu. Tutkinnon osan kustannusryhmä määräytyisi siis sen mukaan, minkä tutkinnon osaksi se tutkinnon perusteiden mukaisesti kuuluu, vaikka tutkinnon osaa suorittavan opiskelijan tavoitetutkintona olisi johonkin muuhun kustannusryhmään kuuluva tutkinto. Asetusluonnoksen mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 13 §:n 2 momentissa tarkoitetut yhteiset tutkinnon osat kuuluisivat kuitenkin aina alimpaan kustannusryhmään.

Tutkinnon perusteisiin sisältyy myös tutkinnon osia, jotka voivat kuulua useaan tutkintoon tai jotka voidaan sisällyttää osaksi mitä tahansa tutkintoa. Asetusluonnoksessa ehdotetun sääntelyn mukaan tutkinnon osan kustannusryhmä määräytyisi sen tutkinnon mukaisesti, jota tutkinnon suorittaja suorittaa, jos tutkinnon osa voisi tutkinnon perusteiden mukaisesti kuulua useaan tutkintoon. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan henkilö otetaan aina tutkinnon suorittajaksi, vaikka hänen tavoitteenaan olisi vain tutkinnon osan tai osien suorittaminen. Tällöinkin tutkinnon osan kustannusryhmä määräytyisi siis sen mukaisesti, minkä tutkinnon suorittajaksi henkilö on otettu.

Ehdotetun 2 momentin 2 kohdan mukaan tutkinnon osia painotettaisiin tutkintotyyppien perusteella. Kertoimilla otettaisiin huomioon, onko kyseessä ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto vai erikoisammattitutkinto. Ammattitutkinnolla ja erikoisammattitutkinnolla olisi pienempi painoarvo kuin ammatillisella perustutkinnolla, koska ammatti- ja erikoisammattitutkintojen suorittajilla on tyypillisesti enemmän aiemmin hankittua osaamista, joka voidaan tunnistaa ja tunnustaa. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osien suorittaminen edellyttää yleensä vähemmän tutkintokoulutukseen osallistumista kuin perustutkinnon osien suorittaminen.

Ehdotetun 3 momentin 3 kohdan mukaan tutkinnon osia painotettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 56 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen tai järjestämisluvassa määrätyn vaativan erityisen tuen erityistehtävän perusteella. Kertoimet vastaisivat perusrahoituksessa opiskelijavuosien painotuksessa käytettäviä erityisen tuen kertoimia. Asetusluonnoksessa ehdotetun sääntelyn mukaan tutkinnon osa katsottaisiin erityistä tukea saaneen opiskelijan suorittamaksi,

jos ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 56 §:ssä tarkoitettu erityisen tuen antamista koskeva päätös on voimassa tutkinnon osan suorittamispäivänä.

Ehdotetun pykälän 4 momentissa säädettäisiin perusteista, joilla tutkintoja painotettaisiin. Ehdotetun 1 kohdan mukaan tutkintoja painotettaisiin tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen välisten kustannuserojen perusteella. Kustannusryhmät vastaisivat perusrahoituksessa opiskelijavuosien painotuksessa käytettäviä kustannusryhmiä.

Ehdotetun 2 momentin 2 kohdan mukaan tutkintoja painotettaisiin tutkintotyyppien perusteella vastaavasti kuin tutkinnon osia.

Ehdotetun 2 momentin 3 kohdan mukaan tutkintojen osaamispisteitä painotettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 56 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen tai järjestämisluvassa määrätyn vaativan erityisen tuen erityistehtävän perusteella. Kertoimet vastaisivat perusrahoituksessa käytettäviä erityisen tuen kertoimia.

Ehdotetun 2 momentin 4 kohdan mukaan tutkintojen osaamispisteitä painotettaisiin tutkinnon suorittajan aikaisemman koulutustaustan perusteella. Tutkinnon painoarvo olisi suurempi, jos tutkinnon suorittajalla ei olisi aikaisempaa perusasteen jälkeistä ammatillista tutkintoa.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan painotetun suoritemäärän laskennasta sekä 3 ja 4 momentissa säädettyjen perusteiden painokertoimista säädettäisiin tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella määriteltäisiin kunkin rahoitusperusteen kertoimet. Perusrahoituksessa ja suoritusrahoituksessa käytettäisiin yhteisiä kertoimia. Lisäksi asetuksella säädettäisiin suoritusrahoitusosuuden laskentasäännöistä.

32 g §. *Vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteet.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 32 g §, jossa säädettäisiin vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteista. Ehdotetun säännöksen mukaan vaikuttavuusrahoitus määräytyisi tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen sekä opiskelijapalautteen ja työelämäpalautteen perusteella. Rahoitusperusteiden laskennasta ja laskentakriteereistä säädettäisiin tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Työllistymis- ja jatko-opiskelutarkastelussa olisivat mukana kaikki tietyn kalenterivuoden aikana koko tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneet. Jos henkilö olisi suorittanut samana kalenterivuonna sekä tutkinnon että tutkinnon osia, tulisi hän tarkasteluun mukaan vain tutkinnon suorittaneena. Tutkinnon ja tutkinnon osien suorittaneiden työllistymistä ja korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen siirtymistä tarkasteltaisiin tutkinnon tai tutkinnon osan suorittamisvuotta seuraavan vuoden lopun tilanteessa. Satunnaisuuden vaikutuksen vähentämiseksi käytettäisiin kahden peräkkäisen vuoden keskiarvoa. Painoarvot vaihtelisivat sen mukaan, onko tutkinnon tai tutkinnon osan suorittanut ollut työllinen vai ei-työllinen ennen koulutuksen aloittamista. Painoarvo olisi suurempi silloin, jos henkilö on ollut ei-työllinen ennen koulutuksen aloittamista. Työvoiman ulkopuolella olevien tutkinnon ja tutkinnon osia suorittaneiden osuus vaihtelee järjestäjittäin, minkä vuoksi erot työvoiman ulkopuolella olevien osuudessa tasattaisiin järjestäjäkohtaisella kertoimella.

Opiskelijapalaute otettaisiin käyttöön vuonna 2018 ja sitä käytettäisiin vaikuttavuusrahoituksen myöntämisperusteena ensimmäisen kerran varainhoitovuoden 2020 rahoituksessa. Työ-

elämäpalaute otettaisiin käyttöön vuonna 2020 ja sitä käytettäisiin vaikuttavuusrahoituksen myöntämisperusteena ensimmäisen kerran varainhoitovuoden 2022 rahoituksessa.

32 h §. *Strategiarahoituksen määräytymisperusteet.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 32 h §, jossa säädettäisiin strategiarahoituksen myöntämisperusteista. Ehdotetun säännöksen mukaan strategiarahoituksen osuus olisi enintään neljä prosenttia 9 §:n 1 momentissa tarkoitetusta määrärahasta. Strategiarahoituksen prosentuaalinen osuus päätettäisiin valtion talousarviossa ja osuus voisi vaihdella vuosittain. Strategiarahoituksena myönnettäisiin lain 44 §:n 1 momentissa tarkoitetut valtionavustukset.

32 i §. *Arvonlisäveron korvaaminen yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle.* Voimassa olevan lain 32 §:n mukaan ammatillisen koulutuksen yksikköhintoja korotetaan yksityisen koulutuksen järjestäjän osalta siten, että korotus vastaa yksityisten koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityiselle koulutuksen järjestäjälle aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista. Kuntien ja kuntayhtymien järjestämän ammatillisen koulutuksen yksikköhintoja ei ole vastaavasti korotettu, koska kunnilla on arvonlisäverolain 130 §:n mukaisesti oikeus saada palautusmenettelyn kautta takaisin verotonta toimintaa varten tehtyihin hankintoihin sisältyvät arvonlisäverot.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamisen myötä yksityisten koulutuksen järjestäjien suorittamia arvonlisäveroja ei voitaisi enää jatkossa korvata yksikköhintaa korottamalla. Yksityisten ammatillisen koulutuksen järjestäjien lakisääteisistä tehtävistä aiheutuvien arvonlisäveromenojen osalta ehdotetaan siirryttäväksi niin sanotun euro-eurosta periaatteen mukaiseen kompensaatiomenettelyyn. Menettely vastaisi periaatteiltaan yliopistolain ja ammattikorkeakoululain mukaista menettelyä. Maksamismenettely olisi ammattikorkeakoululaissa säädetyn kaltainen eli maksatuksessa ei käytettäisi arvioperusteista ennakkomaksumenettelyä, vaan korvaus perustuisi viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaisiin tietoihin. Näin ollen tilinpäätöksen mukaiset toteutuneet korvattavat arvonlisäveromenot otettaisiin huomioon kaksi vuotta tilinpäätösvuotta myöhemmän talousarviovuoden arvonlisäverokompensaation mitoitusperusteena.

Ehdotetun säännöksen mukaan yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle korvattaisiin arvonlisäverolain 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus koulutuksen järjestäjälle aiheutuneista kustannuksista. Arvonlisäverolain 39 §:n mukaan arvonlisäveroa ei suoriteta koulutuspalvelun myynnistä. Veroa ei myöskään suoriteta, kun koulutustoimen harjoittaja luovuttaa koulutuksensaajalle koulutuksen yhteydessä koulutukseen tavanomaisesti liittyviä palveluja ja tavaroita. Oppilaitoksessa koulutuksensaajalle tapahtuvasta ravintola- tai ateriapalvelusta ei suoriteta veroa, kun palvelu tapahtuu koulutuksen yhteydessä ja palvelu liittyy tavanomaisesti koulutukseen. Arvonlisäverolain 40 §:n mukaan koulutuspalvelulla tarkoitetaan yleissivistävää ja ammatillista koulutusta, korkeakouluopetusta sekä taiteen perusopetusta, jota lain nojalla järjestetään tai jota lain nojalla avustetaan valtion varoin.

Arvolisäverokorvaus myönnettäisiin vain sellaisesta koulutustoiminnasta, jota rahoitetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain perusteella. Arvonlisäverokorvaus ei kattaisi maksullisena palvelutoimintana järjestettävää koulutusta, joka järjestetään liiketaloudellisin perustein. Jos toiminnassa on mahdollisuus hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi, korvausta ei maksettaisi.

Ehdotetun säännöksen mukaan korvaus perustuisi viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaisiin tietoihin. Koulutuksen järjestäjän tulisi kirjanpidossaan pystyä erittelemään arvonlisäverokorvaukseen oikeuttavaan toimintaan liittyvät arvonlisäverot.

32 j §. *Uuden koulutuksen järjestäjän suoritteiden määrittely.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 32 j §, jossa säädettäisiin uuden koulutuksen järjestämisluvan saaneen koulutuksen järjestäjän suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen perusteena käytettävien suoritteiden määrittelystä. Ehdotettu säännös on tarpeen, koska suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen myöntämisperusteena käytetään varainhoitovuotta edeltäneiden vuosien toteutuneita suoritteita.**46 §.** Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

48 §. *Opiskelija- ja oppilasmäärien laskeminen.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteinen muutos, koska ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus ei jatkossa määräytyisi laskentapäivien opiskelijamäärien perusteella. Pykälän 1 momentista poistettaisiin ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärien laskentaa koskevat säännökset.

Pykälän 4 momentissa säädetään, että oppilas tai opiskelija voidaan lukea rahoituksen perusteena olevaksi suoritteeksi vain yhdessä lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa. Ammatillisen koulutuksen rahoituksessa ei enää käytettäisi suoritteina opiskelijamääriä. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että ammatillisen koulutuksen osalta opiskelijan koulutukseen osallistumisen perusteella määräytyvät 32 b §:ssä tarkoitetut opiskelijavuodet voitaisiin lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi suoritteeksi vain yhdessä tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa. Käytännössä säännös rajoittuisi ammatillisen koulutuksen osalta vain perusrahoituksen myöntämiseen, koska opiskelijavuosia käytetään suoritteina perusrahoitusosuudessa.

49 §. *Rahoituksen laskemisessa käytettävien suoritteiden vahvistaminen*. Pykälästä kumottaisiin ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskemisessa käytettäviä suoritteita koskevat säännökset. Pykälän 1 momentista poistettaisiin säännökset opiskelijatyövuosien, oppisopimuksena järjestettävän lisäkoulutuksen oppisopimusten ja opiskelijatyöpäivien vahvistamisesta. Pykälän 2 ja 3 momentit kumottaisiin kokonaan.

Pykälän uudessa 2 momentissa säädettäisiin ammatillisen koulutuksen uuden rahoitusjärjestelmän mukaisten suoritteiden vahvistamisesta. Ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaisi ammatillisen koulutuksen seuraavan varainhoitovuoden laskennallisen rahoituksen perusteena käytettävien suoritteiden määrän. Ministeriö päättäisi ehdotetun 32 c §:n mukaisesti tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän sekä vahvistaisi suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen perusteena käytettävät suoritteet edellisten vuosien toteutuneiden tietojen perusteella.

50 §. *Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen.* Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 6, 10 ja 19—22 §:ssä tarkoitetun valtionosuuden sekä 7 ja 11 §:ssä tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin hakemuksetta kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle. Mainituista säännöksistä ammatillista koulutusta koskevat 6 §:n säännös valtionosuuden myöntämisestä kunnalle, 7 §:n säännös rahoituksen myöntämisestä kuntayhtymälle tai yksityiselle koulutuksen järjestäjälle sekä 10 §:n säännös valtionosuuden myöntämisestä ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjälle.

Ehdotettujen muutosten mukaisesti lain 6 ja 7 §:iin ei enää jatkossa sisältyisi ammatillisen koulutuksen rahoitusta koskevaa sääntelyä, vaan niissä säädettäisiin ainoastaan lukiokoulutuksen rahoituksen myöntämisestä. Ammatillisen koulutuksen osalta vastaavat säännökset koottaisiin lain 10 §:ään. Uudessa 10 §:n 1 momentissa säädettäisiin rahoituksen myöntämisestä ammatillisen koulutuksen järjestäjälle ja 2 momentissa säädettäisiin valtionosuuden myöntämisestä ammatillisen koulutuksen järjestäjänä toimivalle kunnalle. Pykälän 1 momenttia ehdotetaankin muutettavaksi siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi hakemuksetta myös 10 §:n 2 momentissa tarkoitetun valtionosuuden kunnalle ja 10 §:n 1 momentissa tarkoitetun tarkoituksen muulle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle.

Voimassa olevan pykälän 2 momentissa säädetään 1 momentin mukaisesti myönnetyn rahoituksen tarkistamisesta. Ammatillisessa koulutuksessa rahoitus myönnettäisiin jatkossa suoraan lopullisena eikä sitä tarkistettaisi varainhoitovuoden toteutuneiden suoritteiden perusteella. Momentista ehdotetaankin poistettavaksi ammatillista peruskoulutusta koskeva säännös rahoituksen tarkistamisesta. Lisäksi viittaus 10 §:ään muutettaisiin vastaamaan pykälän uutta sisältöä eli jatkossa tarkistuksen ulkopuolella olevaksi säädettäisiin 10 §:ssä tarkoitettu rahoitus kokonaisuudessaan.

57 §. *Valtionapuviranomainen.* Pykälässä sisältää säännökset valtionapuviranomaisesta rahoituslaissa tarkoitettujen valtionavustusten myöntämisessä. Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan Opetushallitus on valtionapuviranomainen ammatillisen koulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämistä, kokeilua ja toiminnan käynnistämistä sekä toimintaan liittyviä tarpeellisia erityistehtäviä koskevissa asioissa. Momentin 3 kohdan mukaan Opetushallitus on valtionapuviranomainen lain 45 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 46 §:ssä tarkoitettuja valtionavustuksia koskevissa asioissa. Pykälän 3 momentin mukaan valtionapuviranomainen muissa kyseisessä laissa tarkoitetuissa asioissa on opetus- ja kulttuuriministeriö.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan säännös Opetushallituksen toimimisesta ammatillisen koulutuksen valtionapuviranomaisena säännöksessä mainituissa tehtävissä ehdotetaan kumottavaksi. Uuden rahoitusjärjestäjän mukainen strategiarahoitusosuus myönnettäisiin valtionavustuksena ja opetus- ja kulttuuriministeriö toimisi pääsääntöisesti valtionapuviranomaisena strategiarahoituksen myöntämisessä. Ministeriö voisi kuitenkin delegoida valtionavustusten myöntämistoimintaa myös Opetushallitukselle.

Pykälän 2 momentin 3 kohdasta poistettaisiin viittaus kumottavaan 46 §:ään. Säännöksessä mainitut 45 §:n 2 ja 3 momentit koskevat perusopetuslain ja lukiolain mukaisen toiminnan valtionavustusten myöntämistä ja niitä ei ehdoteta muutettavaksi.

59 §. *Neuvottelumenettely.* Pykälässä säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön ja Suomen Kuntaliitto ry:n välisestä neuvottelumenettelystä. Ammatillisen koulutuksen rahoitus ei enää jatkossa perustuisi toteutuneisiin kustannuksiin ja yksikköhintoihin. Ammatillisen koulutuksen rahoitukseen sisältyisi kuitenkin jatkossakin kuntien rahoitusosuus, joten lakisääteinen neuvottelumenettely on tarpeen säilyttää myös ammatillisen koulutuksen osalta.

Säännöksen sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uutta ammatillisen koulutuksen rahoitusmallia. Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi neuvotella Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa ammatillisen koulutuksen määrärahasta. Pykälän 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan ministeriön olisi myös neuvotel-

tava Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa siitä, mitä tietoja on pidettävä tarpeellisina ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräämistä varten.

1.3 Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta

1 Luku. Yleiset säännökset

3 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 momentin 9 kohdassa olevia viittauksia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi lakiehdotuksen 1 mukaisesti lakiin ammatillisesta koulutuksesta. Oppilas- termi muutettaisiin vastaamaan lakiehdotuksen 1 mukaista opiskelijakäsitettä.

5 §. *Palvelujen tuottaminen ja hankkiminen.* Pykälän 1 momentissa säädetään työ- ja elinkeinoviranomaisen julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottamisesta ja hankkimisesta pääsääntöisesti valtion talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alan pääluokassa työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitetuilla määrärahoilla.

Ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevan ehdotuksen mukaisesti pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisen koulutuksen järjestämisluvan ja työvoimakoulutuksen koulutustehtävän saaneet koulutuksen järjestäjät voisivat järjestää työvoimakoulutuksena mainitun lain mukaista koulutusta. Kyse ei olisi työ- ja elinkeinoviranomaisen tuottamasta tai sen hankkimasta koulutuksesta, vaan koulutuksen järjestäjän ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestämästä ja valtionosuusrahoituksella rahoitetusta työvoimakoulutuksesta.

Pykälän 2 ja 3 momentti koskevat niiden sanamuotojen mukaan hankittavaa koulutusta eivätkä ne soveltuisi ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan saaneen koulutuksen järjestäjän työvoimakoulutuksen koulutustehtävän perusteella järjestämään ja valtionosuusrahoituksella rahoitettavaan työvoimakoulutukseen. Momentit vastaisivat voimassa olevan pykälän 2 ja 3 momenttia.

5 Luku Työvoimakoulutus

1 §. *Työvoimakoulutus.* Pykälässä säädetään työvoimakoulutuksen tavoitteista. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin säännös työvoimakoulutuksena tarjottavasta ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetusta koulutuksesta. Työvoimakoulutuksena voitaisiin siten nykytilasta poiketen järjestää myös ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta. Pykälässä säädetty ei koske työnhakijan omaehtoisen opiskelun tukemista työttömyysetuudella, josta säädetään lain 6 luvussa. Koska aikuisten perusopetusta ei ole tarkoitus enää järjestää työ- ja elinkeinoviranomaisen tuottamana tai hankkimana, vaan työnhakijan perusopetuslain mukaisten opintojen tukeminen työttömyysetuudella on tarkoitus järjestää vuodesta 2018 alkaen omaehtoisten opintojen tukemisella, ehdotetaan 2 momentista poistettavaksi säännös, jonka mukaan työvoimakoulutuksena voidaan tarjota aikuisten perusopetusta.

2 §. *Korkeakoulututkintoon johtavien opintojen hankkiminen työvoimakoulutuksena.* Pykälässä säädetään korkeakoulututkintoon johtavien opintojen hankkimisesta työvoimakoulutuksena henkilöasiakkaalle keskeytyneiden korkeakouluopintojen loppuunsaattamiseksi. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska korkeakoulututkintoon johtavia opintoja ei jatkossa järjestettäisi

työvoimakoulutuksena. Työnhakijan korkeakoulututkintoon johtavia opintoja voitaisiin jatkossakin tukea työttömyysetuudella omaehtoisina opintoina.

3 §. *Opiskelijavalinta.* Pykälässä säädetään opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen. Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa 1 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työvoimakoulutuksena järjestettyyn ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutukseen valitsemisesta. Voimassa olevassa 2 momentissa säädetään opiskelijavalintaan työvoimakoulutuksessa sovellettavista ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain, ammattikorkeakoululain ja yliopistolain säännöksistä. Koska korkeakoulututkintoon johtavia opintoja ei järjestettäisi työvoimakoulutuksena, koskisi 2 momentti vain valittaessa opiskelijoita työvoimakoulutuksena järjestettyyn ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutukseen. Säännöksen mukaan opiskelijoita valittaessa sovellettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 30 §:n säännöksiä esteettömyydestä ja tutkinnon suorittajaksi ottamisen edellytyksistä, 28 §:n 2 momentin säännöksiä opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen sekä 31 §:n säännöksiä tutkinnon suorittajaksi ottamiseen liittyvästä tiedonsaannista. Työvoimakoulutukseen ei siten sovellettaisi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 4 luvun säännöksistä 27 §:n säännöksiä hakeutumisesta ja hakumenettelyistä, 28 §:n 1 momentin säännöstä koulutuksen järjestäjän tekemästä opiskelijaksi tai tutkinnon suorittajaksi ottamisen yleisiä edellytyksiä koskevasta arvioinnista, 29 §:n säännöksiä valintaperusteista eikä 32 §:n säännöksiä tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamista koskevasta päätöksestä.

Pykälän 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimisto vastaisi nykytilaa vastaavasti opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen. Momentissa ei enää säädettäisi korkeakoulututkintoon johtavien opintojen työvoimakoulutukseen opiskelijaksi ottamisesta.

Pykälän 4 momentti vastaisi voimassa olevaa 4 momenttia.

4 §. *Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet.* Pykälässä säädetään opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista työvoimakoulutuksessa. Pykälän 1 momentti vastaisi pääosin voimassa olevan pykälän 1 ja 2 momentteja ja koskisi työ- ja elinkeinoviranomaisen tuottamaa, ammatillisen koulutuksen järjestäjän järjestämää ja hankittua työvoimakoulutusta. Pykälän 2 momentissa oleva säännös korkeakouluopintojen riittävästä edistymisestä poistettaisiin tarpeettomana. Pykälän 1 momentin mukaan opiskelijalla olisi nykytilaa vastaavasti oikeus saada koulutus- tai opetussuunnitelman mukaista opetusta ja oikeus suorittaa opintoja työvoimakoulutuksen keston ajan. Opiskelijan tulisi osallistua säännöllisesti opetukseen ja edetä opinnoissaan koulutus- tai opintosuunnitelmassa tarkoitetulla tavalla. Ammatillisen koulutuksen osalta koulutus- ja opintosuunnitelmalla tarkoitettaisiin henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa ja sen mukaista opetusta sekä näyttöjä. Opiskelijan osallistumisvelvollisuudesta säädettäisiin myös ammatillisesta koulutuksesta annettavassa laissa. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa työvoimakoulutuksessa opiskelijan oikeuksista, kuten oikeudesta maksuttomaan ateriaan tai opiskeluhuoltoon ja velvollisuuksista kuten salassapidosta olisi lisäksi voimassa mitä niistä ammatillisesta koulutuksesta annettavassa laissa säädetään.

Muuhun kuin 2 momentissa tarkoitettuun ammatilliseen koulutukseen eli työvoimakoulutuksena hankittavaan koulutukseen sovellettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja sen nojalla annettuja säännöksiä oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön, huumausaine-

testaukseen, kurinpitoon ja kurinpitoon asuntolassa, häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamiseen, kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun, oikeuteen ottaa haltuun esineitä tai aineita, oikeuteen tarkastaa opiskelijan tavarat, haltuun ottamiseen ja tarkastamisen yleisiin periaatteisiin, haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttamiseen ja hävittämiseen, opiskelijan salassapitovelvollisuuteen. Hankittavaan työvoimakoulutukseen sovelletaan kyseisiä lainkohtia, vaikka ne eivät kuulukaan mainitun lain piiriin. Tämän lisäksi työ- ja elinkeinoviranomaisilla olisi nykytilaa vastaavasti käytössä yleiset hankintaehdot, joissa on määritelty tietyt asiat opiskeluun liittyen, kuten koulutuksen loma-ajat, annettava ohjaus ja tukipalvelut sekä todistukset ja niin edelleen.

6 §. *Koulutukseen liittyvä työssäoppiminen.* Pykälässä säädettäisiin muuhun kuin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutukseen työvoimakoulutuksena järjestettyyn koulutukseen liittyvästä työssäoppimisesta. Voimassa oleva säännös koskee työssäoppimisen lisäksi työvoimakoulutuksena hankittuihin korkeakouluopintoihin liittyvästä harjoittelusta. Pykälän otsikosta ja säännöksistä poistettaisiin harjoittelua koskevat säännökset, koska työvoimakoulutuksena ei jatkossa järjestettäisi korkeakouluopintoja. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen koulututukseen liittyvästä työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta säädettäisiin mainitussa laissa ja se koskisi myös työvoimakoulutuksena järjestettyä koulutusta.

Voimassa olevan 3 momentin mukaan työssäoppimisjakson järjestäjä vastaa opiskelijan työturvallisuudesta työssäoppimisjakson aikana siten kuin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 19 §:ssä ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 10 §:ssä säädetään. Koulutuspalvelun tuottaja on velvollinen järjestämään opiskelijoille työssäoppimis- ja harjoittelujaksojen ajaksi ryhmävastuuvakuutuksen. Momentissa oleva viittaus ammatillisesta koulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuihin lakeihin muutettaisiin viittaukseksi työturvallisuuslakiin. Työturvallisuuslain 4 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan lakia sovelletaan myös oppilaan ja opiskelijan työhön koulutuksen yhteydessä.

6 Luku. Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

3 §. *Opintoja koskevat edellytykset.* Pykälän 1 momentin 1 kohtaa muutettaisiin terminologisesti vastaamaan 1 lakiehdotuksessa ammatillisen koulutuksen ja tutkinnon suorittamista koskevia termejä. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukainen koulutus ei olisi tutkintoon tai sen osaan johtavaa vaan mainitun lain mukaisen määritelmän mukaan tutkintokoulutuksen tavoitteena on tutkinnon tai sen osan suorittaminen. Korkeakoulussa opinnot sen sijaan voivat johtaa tutkinnon tai sen osan suorittamiseen.

13 Luku. Työ- ja elinkenotoimiston asiakastietojärjestelmä

3 §. *Rekisterikohtaiset tiedot.* Pykälän 3 momentin 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että palveluntuottajarekisteriin voitaisiin tallettaa asiakaspalvelua varten ei vain hankittua vaan myös muuta julkista työvoima- ja yrityspalvelua koskevat tiedot.

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Lain voimaan tullessa meneillään olevaan työvoimakoulutukseen sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

1.4 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki

1 §. *Lain soveltamisala.* Oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että ehdotetussa ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetussa koulutuksessa olevista opiskelijoista oikeus oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaiseen opiskeluhuoltoon olisi ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa tai valmentavassa koulutuksessa olevalla opiskelijalla.

Voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaiseen opiskeluhuoltoon on ollut oikeus ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevalla opiskelijalla, pois lukien ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 27 §:n 4 momentissa tarkoitetut yksityisopiskelijat. Voimassa olevaa oppilas- ja opiskelijahuoltolakia ei ole sovellettu ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetussa koulutuksessa olevaan opiskelijaan silloinkaan kun kyse on ollut ammatilliseen perustutkintoon valmistavasta koulutuksesta eikä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 17 §:ssä tarkoitetussa oppisopimuskoulutuksessa olevaan opiskelijaan, jos oppisopimuskoulutuksena on järjestetty näyttötutkinnon suorittamiseen valmistavaa koulutusta tai sellaista lisäkoulutusta, joka ei johda tutkintoon.

Nykytilaa vastaavasti oppilas- ja opiskelijahuoltolakia ei sovellettaisi opiskelijaan, joka olisi sellaisessa tutkintokoulutuksessa, jonka tavoitteena on ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon suorittaminen taikka joka olisi muussa ammatillisessa koulutuksessa kuin perustutkinto- tai valmentavassa koulutuksessa.

10 §. *Opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettävät sosiaali- ja terveyspalvelut erityisoppilaitoksissa.* Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 10 §:n 1 momentissa säädetään opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettävistä sosiaali- ja terveyspalveluista erityisoppilaitoksissa. Voimassa olevassa momentissa erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän saaneelle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle annetaan mahdollisuus järjestää opiskelijoille terveydenhuollon palveluja tekemällä tästä ilmoitus aluehallintovirastolle. Pykälän 1 momentissa oleva säännös, joka koskee ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentin nojalla erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän saaneita koulutuksen järjestäjiä ehdotetaan muutettavaksi koskemaan ehdotettavan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain nojalla vaativan erityisen tuen koulutustehtävän saanutta koulutuksen järjestäjää.

24 §. *Valtakunnallinen ohjaus.* Lain 24 §:n 2 momentin mukaan kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista päätetään osana opetussuunnitelman perusteita siten kuin perusopetuslaissa, lukiolaissa ja ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa säädetään. Ammatillisessa koulutuksessa ei jatkossa laadittaisi opetussuunnitelman perusteita, joten momentissa oleva viittaus ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ehdotetaan poistettavaksi.

1.5 Opintotukilaki

4 §. *Opintotukeen oikeuttavat opinnot*. Opintotukilain 4 §:ssä säädetään opintotukeen oikeuttavista opinnoista. Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että sen 1 kohdan mukaan opintotukea myönnettäisiin 1. lakiehdotuksen mukaista ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta suorittavalle opiskelijalle. Voimassa olevan opintotukilain 4 §:n 3 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa säädettyä ammatillista koulutusta tai ammatillisesta

aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta tai muuta ammatillista lisäkoulutusta. Voimassa olevan 4 §:n 3 momentin 1 ja 2 kohdassa viitatut ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetut lait ehdotetaan kumottavaksi lailla ammatillisesta koulutuksesta.

5 a §. *Päätoimiset opinnot*. Säännöksen mukaan opintotukilaissa päätoimiseksi katsottaisiin koulutus, jonka tavoitteena on ammatillisen perustutkinnon suorittaminen, jos tutkinnon laajuus olisi keskimäärin 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohden. Ammatillisen perustutkintokoulutuksen päätoimisuutta tulisi siten arvioida tutkinnon laajuuden ja opiskeluajan perusteella. Ammatillinen perustutkinto olisi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 9 §:n mukaan pääsääntöisesti 180 osaamispistettä. Tällöin opinnot katsottaisiin päätoimisiksi, jos opiskeluaika olisi enintään yhteensä 40 kuukautta eli käytännössä kolme vuotta ja neljä kuukautta. Muu ammatillinen koulutus ja muut kuin 1 tarkoitetut korkeakouluopinnot ja 2 momentissa tarkoitetut lukio-opinnot olisivat päätoimisia, jos opetusohjelman mukainen laajuus olisi keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia. Sääntely vastaisi mahdollisimman pitkälle nykytilaa, jonka mukaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa opintojen päätoimisuutta on arvioitu opiskelijan keskimäärin suorittamien viikkotuntien perusteella. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus olisi nykytilaa vastaavasti kuitenkin aina päätoimista.

6 §. *Opintotuen saamisen rajoitukset.* Opintotukilain 6 §:ssä säädetään opintotuen saamisen rajoituksista. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa oleva viittaus ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestettyyn oppisopimuskoulutukseen ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestettyyn oppisopimuskoulutukseen.

7 §. *Opintotukeen oikeuttava aika*. Ehdotetun 7 §:n 7 momentin mukaan muissa kuin korkeakuluopinnoissa tukea myönnettäisiin säännönmukaiselle opiskeluajalle. Säännönmukaisen opiskeluajan päätyttyä opintotukea voidaan myöntää enintään 12 kuukauden ajalle. Säännönmukaisella opiskeluajalla tarkoitettaisiin opinnoille säädettyä pidentämätöntä suoritusaikaa taikka opetussuunnitelman tai opetusohjelman mukaista suoritusaikaa, jos suoritusaikaa ei ole lainsäädännössä määritelty. Koska ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ei säädettäisi ammatilliselle perustutkinnolle, ammattitutkinnolle tai erikoisammattitutkinnolle, ammatilliseen tai muulle ammatilliselle koulutukselle suoritusaikaa, määräytyisi tukeen oikeuttava aika opiskelijan opetusohjelman mukaisen suoritusajan mukaisesti, jos muut tuen myöntämisen edellytykset kuten opintojen päätoimisuusedellytys täyttyisivät. Ammatilliseen koulutukseen valmentavan sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen kestosta säädettäisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 7 §:ssä. Mainitun pykälän mukaan ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus tulee suorittaa yhdessä vuodessa, jollei opiskelijalle sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi myönnetä suoritusaikaan pidennystä. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa suoritusaika määräytyisi opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien perusteella. Koulutuksen järjestäjä päättäisi koulutuksen suoritusajasta, mutta suoritusaika voisi olla enintään kolme vuotta.

Lukiolain 24 §:ssä säädetään opiskeluajasta. Pykälän 1 momentin mukaan lukion oppimäärä tulee suorittaa enintään neljässä vuodessa, jollei opiskelijalle perustellusta syystä myönnetä suoritusaikaan pidennystä. Lukiokoulutuksen suorittamiseksi tukeen oikeuttava säännönmukainen suoritusaika olisi lukiolaissa säädetty neljä vuotta. Opintotukea voitaisiin päätoi-

misuusedellytyksen perusteella kuitenkin myöntää enintään sille ajalle, kuin opinnot voidaan opintotukilain 5 a §:n 2 momentin mukaisesti katsoa päätoimisiksi.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ammatillisesta koulutuksesta annettavaan lakiin ehdotetaan useita asetuksen- ja määräyksenantovaltuuksia.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin…

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettäisiin…

Opetusministeriölle osoitettaisiin määräyksenantovaltuuksia…

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa ehdotetaan valtioneuvoston asetuksella säädettäväksi… Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettäisiin…

Valtioneuvoston tai opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettävät keskeiset ehdotukset on kuvattu lakiesityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa. Lisäksi esityksen liitteenä on luonnos opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista.

3 Voimaantulo

Ammatillisesta koulutuksesta annettava uusi laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Lakiin sisältyisi kuitenkin useita siirtymäsäännöksiä, joilla turvattaisiin koulutuksen järjestäjien ja opiskelijoiden asemaa siirtymävaiheessa. Siirtymäsäännöksiä on kuvattu lakiehdotuksen yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamista ehdotetaan tulevaksi myös voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran varainhoitovuoden 2018 rahoitukseen. Lain 9 §:n 2 momenttia sovellettaisiin kuitenkin ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2020 myönnettävään rahoitukseen, koska hallituksen päätöksen mukaisesti indeksikorotuksia ei toteuteta vuosina 2017–2019.

Lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta sisältyisi lakiehdotuksen 32 a §:ssä säädettyjä rahoitusosuuksia koskeva siirtymäsäännös. Ehdotuksen mukaan vuosina varainhoitovuosina 2018–2021 perusrahoituksen prosenttiosuutta vähennettäisiin asteittain kohti 50 prosenttia ja samalla vastaavasti kasvatettaisiin suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuuksien prosenttiosuuksia. Lain 32 a §:n mukaisia rahoitusosuuksien prosenttiosuuksia käytettäisiin ensimmäinen kerran varainhoitovuoden 2022 rahoituksen myöntämisessä.

Lakiin sisältyisi myös siirtymäsäännös, jonka mukaan varainhoitovuosina 2018 ja 2019 suoritusrahoituksen määräytymisperusteena ei käytettäisi suoritettuja tutkinnon osia. Näin ollen varainhoitovuosien 2018 ja 2019 suoritusrahoitus määräytyisi pelkästään suoritettujen tutkintojen perusteella. Suoritetut tutkinnon osat otettaisiin käyttöön rahoituksen määräytymisperusteena varainhoitovuodesta 2020 lähtien. Tutkinnon osia ei ole perusteltua käyttää tätä aiempien varainhoitovuosien rahoituksen perusteena, koska ennen lain voimaan tuloa suoritettuja

tutkinnon osia ei ole käytetty rahoituksen perusteena eikä niistä ole kerätty riittävän luotettavia tietoja.

Tarkoituksena on lisäksi säätää opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella, että suoritettujen tutkinnon osien painoarvo suoritusrahoituksen perusteena kasvaisi vähitellen eli alkuvaiheessa suoritettujen tutkintojen painoarvo olisi suurempi kuin tutkinnon osien. Osaamispisteet otettaisiin ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa käyttöön vasta vuodesta 2019 lukien. Vanhojen tutkinnon perusteiden voimassa oloa koskevien siirtymäsäännösten vuoksi esimerkiksi vuosina 2018 ja 2019 suoritettaisiin vielä paljon vanhojen perusteiden mukaisia tutkinnon osia, joita ei ole määritelty osaamispisteinä. Vanhojen perusteiden tutkinnon osien mitoitus ei ole täysin yhteismitallista uusien tutkinnon perusteiden kanssa, joten on perusteltua, että tutkinnon osien painoarvo olisi melko pieni, kunnes valtaosan suoritetuista tutkinnon osista arvioidaan olevan uusien tutkinnon perusteiden ja osaamispisteisiin perustuvan laajuuden mukaan suoritettuja.

Lakiin sisältyisi myös vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteena käytettävää opiskelija- ja työelämäpalautetta koskeva siirtymäsäännös. Ehdotetun säännöksen mukaan vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteena ei varainhoitovuosina 2018 ja 2019 käytettäisi opiskelijapalautetta eikä varainhoitovuosina 2018–2021 työelämäpalautetta. Opiskelijapalaute kerättäisiin ensimmäisen kerran vuonna 2018, jolloin sitä voitaisiin käyttää varainhoitovuoden 2020 rahoituksen perusteena. Työelämäpalaute kerättäisiin ensimmäisen kerran vuonna 2020, jolloin sitä voitaisiin käyttää varainhoitovuoden 2022 rahoituksen perusteena.

Muut liitelait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018 samanaikaisesti ammatillisen koulutuksen lainsäädännön uudistamisen kanssa.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Puuttuu lausuntoversiosta. Täydennetään myöhemmin.

1.

Laki

ammatillisesta koulutuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvista ammatillisista tutkinnoista, ammatillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittavasta koulutuksesta sekä ammatillisen osaamisen osoittamisesta ja todentamisesta.

2 §

Ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen tarkoitus

Tässä laissa tarkoitettujen tutkintojen ja koulutuksen tarkoituksena on kohottaa ja ylläpitää väestön ammatillista osaamista, antaa mahdollisuus ammattitaidon osoittamiseen sen hankkimistavasta riippumatta, kehittää työ- ja elinkeinoelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin, edistää työllisyyttä, antaa valmiuksia yrittäjyyteen ja työ- ja toimintakyvyn jatkuvaan ylläpitoon sekä tukea elinikäistä oppimista ja ammatillista kasvua. Tässä laissa tarkoitetun koulutuksen tarkoituksena on lisäksi edistää tutkintojen tai niiden osien suorittamista.

Tässä laissa tarkoitetun koulutuksen tavoitteena on lisäksi tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) tutkinnon suorittajalla henkilöä, joka on otettu suorittamaan jotakin lain 5 §:ssä tarkoitettua ammatillista tutkintoa tai ammatillisen tutkinnon osaa tai osia;

2) hakeutujalla henkilöä, joka on ilmaissut koulutuksen järjestäjälle kiinnostuksensa kehittää ammatillista osaamistaan, mutta joka ei ole vielä jättänyt hakemusta tai jota koulutuksen järjestäjä ei ole vielä ottanut tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi;

3) koulutuksen järjestäjällä tahoa, jolle on myönnetty 3 luvussa tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa;
4) tutkintokoulutuksella ammatillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittavaa koulutusta, jonka tavoitteena on ammatillisen tutkinnon tai sen osan tai osien suorittaminen;
5) työvoimakoulutuksella sellaista tässä laissa tarkoitettua koulutusta, johon opiskelijat valitaan työ- ja elinkeinotoimiston toteaman koulutustarpeen perusteella siten kuin siitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) säädetään.

4 §

Yhteistyö työ- ja elinkeinoelämän kanssa

Tutkinnoissa, koulutuksessa ja niiden järjestämisessä tulee ottaa huomioon työ- ja elinkeinoelämän tarpeet. Tutkintoja ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä, arvioitaessa ja kehitettäessä sekä osaamistarpeita ennakoitaessa tulee tehdä yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän kanssa.

2 luku

Tutkinnot ja koulutukset

5 §

Ammatilliset tutkinnot

Ammatillisia tutkintoja ovat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot.
Ammatillisessa perustutkinnossa osoitetaan laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin ammatillisissa perustutkinnoissa osoitettavasta ammattitaidosta ja osaamisesta.
Ammattitutkinnossa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka on perustutkintoa syvempää tai kohdistuu rajatumpiin työtehtäviin.
Erikoisammattitutkinnossa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka on syvällistä ammatin hallintaa tai monialaista osaamista.
Ammatillinen perustutkinto ja ammattitutkinto sijoittuvat ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015) 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulle pätevyystasolle ja erikoisammattitutkinto 3 kohdassa tarkoitetulle pätevyystasolle.

6 §

Tutkintorakenne

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään tutkintorakenteeseen kuuluvat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot.
Opetushallitus valmistelee 1 momentissa tarkoitetun tutkintorakenteen muuttamista koskevia esityksiä. Esityksiä valmistellessaan Opetushallituksen on kuultava asianomaista työelämätoimikuntaa.

Tutkinnot voivat sisältää osaamisaloja, joilla tarkoitetaan työelämän itsenäiseen toimintakokonaisuuteen liittyvää suuntautumista tutkinnon sisällä. Tutkintoon voidaan myös liittää 17 §:ssä tarkoitettuja tutkintonimikkeitä. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää tutkintojen osaamisalojen ja tutkintonimikkeiden määrittämisessä käytettävistä periaatteista.

7 §

Valmentavat koulutukset

Valmentavilla koulutuksilla tarkoitetaan ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta.

Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus antaa opiskelijoille valmiuksia ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseksi sekä vahvistaa opiskelijoiden edellytyksiä suorittaa ammatillinen tutkinto.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus antaa sairauden tai vamman vuoksi erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien mukaista opetusta ja ohjausta.

8 §

Muu ammatillinen koulutus

Muu ammatillinen koulutus täydentää ja syventää ammatillista osaamista. Muun ammatillisen koulutuksen tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen.

Muuna ammatillisena koulutuksena voidaan järjestää myös ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin valmistavaa koulutusta, lennonjohtajan tehtäviin valmistavaa koulutusta ja kaupunkiraideliikenteen kuljettajien tehtäviin valmistavia koulutuksia.

9 §

Henkilöstökoulutus

Henkilöstökoulutuksella tarkoitetaan tietyn työnantajan henkilöstölle järjestettävää koulutusta, joka on osin työnantajan rahoittamaa. Henkilöstökoulutuksena voidaan järjestää 5 §:ssä tarkoitettuja tutkintoja ja tutkinnon osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta. Työvoimakoulutuksena järjestettävässä koulutuksessa henkilöstökoulutuksena voidaan järjestää myös 8 §:ssä tarkoitettua muuta ammatillista koulutusta.

10 §

Tutkintojen mitoitusperusteet ja laajuus

Ammatillisten perustutkintojen, ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen sekä tutkintojen osien mitoituksen peruste on osaamispiste.

Ammatillisten perustutkintojen laajuus on 180 osaamispistettä. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää tutkinnon laajuudeksi yli 180 osaamispistettä, jos ammattialaa koskeva sääntely sitä edellyttää.

Ammattitutkintojen laajuus on 120, 150 tai 180 osaamispistettä. Erikoisammattitutkintojen laajuus on 160, 180 tai 210 osaamispistettä. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään ammatti- tai erikoisammattitutkintojen laajuudesta osaamispisteinä.

11 §

Valmentavien koulutusten mitoitusperusteet ja laajuus

Valmentavien koulutusten ja koulutusten osien mitoituksen peruste on osaamispiste.

Ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen laajuus on 60 osaamispistettä.

Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus tulee suorittaa yhdessä vuodessa, jollei opiskelijalle sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi myönnetä suoritusaikaan pidennystä.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa suoritusaika määräytyy opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien perusteella. Koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen suoritusajasta. Koulutuksen suoritusaika voi olla enintään kolme vuotta.

12 §

Tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien mitoitusperusteet

Tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien osaamispisteet määräytyvät sen mukaan, mikä on niihin sisältyvän osaamisen kattavuus, vaikeusaste ja merkittävyys suhteessa koko tutkinnon tai valmentavan koulutuksen ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin.

13 §

Ammatillisten tutkintojen muodostuminen

Ammatilliset tutkinnot muodostuvat ammatillista tutkinnon osista. Tutkintoon tai siihen sisältyvään osaamisalaan sisältyy vähintään yksi pakollinen ammatillinen tutkinnon osa ja vähintään yksi valinnainen ammatillinen tutkinnon osa.

Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, ammatilliseen perustutkintoon sisältyy yhteisiä tutkinnon osia, jotka ovat:

1) viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen;
2) matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen; ja
3) yhteiskunta- ja työelämäosaaminen.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tutkinnon muodostumisesta 1 momentissa tarkoitetuista tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien laajuudesta osaamispisteinä, yhteisiin tutkinnon osiin kuuluvista osa-alueista sekä yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden pakollisuudesta ja valinnaisuudesta.

14 §

Valmentavien koulutusten muodostuminen

Valmentavat koulutukset sisältävät koulutuksen osia. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin valmentavaan koulutukseen kuuluvista koulutuksen osista.

15 §

Tutkinnon perusteet

Opetushallitus määrää tutkinnon perusteet kullekin 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvalle tutkinnolle.

Tutkinnon perusteissa määrätään:

1) tutkintonimikkeet;

2) tutkintojen osaamisalat;

3) tutkinnon muodostuminen pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista sekä tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden laajuus osaamispisteinä siltä osin, kuin näistä ei ole säädetty 13 §:ssä tai sen nojalla;

4) tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet sekä osaamisen arviointi;

5)ammatillisten perustutkintojen osalta, miltä osin 56 §:n 2 momentissa tarkoitettu mukauttaminen tai 57 §:n 1 momentissa tarkoitettu poikkeaminen ei ole mahdollista.

Opetushallituksen tulee laatia ammatillisten perustutkintojen perusteet siten, että tutkinnot vastaavat laajuudeltaan lukiolain (629/1998) 7 §:ssä säädettyä lukion oppimäärän laajuutta.

Opetushallituksen tulee valmistella tutkinnon perusteet yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Opetushallituksen on tutkinnon perusteita valmistellessaan tehtävä yhteistyötä asianomaisen työelämätoimikunnan kanssa.

16 §

Valmentavan koulutuksen perusteet

Opetushallitus määrää koulutuksen perusteet valmentaville koulutuksille.

Koulutuksen perusteissa määrätään:

1) koulutuksen osien pakollisuus ja valinnaisuus sekä laajuus osaamispisteinä siltä osin kuin näistä ei säädetä 14 §:n nojalla; ja

2) koulutuksen osien osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi.

17 §

Tutkintojen nimien ja tutkintonimikkeiden suojaaminen

Tässä laissa tarkoitettujen tutkintojen nimiä ja tutkintonimikkeitä saa käyttää vain tutkinnoista, jotka on suoritettu tämän lain mukaisesti. Tutkintonimike on nimike, jota voi käyttää suoritettuaan hyväksytysti tutkintonimikkeen käyttöön oikeuttavan tutkinnon.

18 §

Jatko-opintokelpoisuus

Tutkintojen yleisestä jatko-opintokelpoisuudesta yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin säädetään yliopistolain (558/2009) 37 §:ssä ja ammattikorkeakoululain (932/2014) 25 §:ssä.

19 §

Oikeus osallistua ylioppilastutkintoon

Ammatillisen tutkinnon suorittajan oikeudesta ylioppilastutkinnon suorittamiseen säädetään lukiolain 18 a §:ssä.

20 §

Kokeilu

Opetus- ja kulttuuriministeriö tai Opetushallitus päättää tässä laissa tarkoitettujen tutkintojen ja koulutusten kehittämiseksi tarpeellisen kokeilun järjestämisestä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää, että lain 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen lisätään kokeilua varten tutkintoja määräajaksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä voidaan kokeilla uusia valmentavia koulutuksia. Näiden kokeilututkintojen tai kokeiltavien valmentavien koulutusten järjestämiseen koulutuksen järjestäjälle myönnetään 3 momentin perusteella lupa määräajaksi. Määräajaksi lisättävän tutkinnon tai kokeiltavan valmentavan koulutuksen laajuus voi poiketa 10 ja 11 §:ssä ja muodostuminen 13 ja 14 §:ssä säädetystä.

Opetushallituksen päätöksellä voidaan käynnistää kokeilu, jossa voidaan poiketa tutkintojen tai koulutuksen perusteista, tutkinnon osaamisaloista tai tutkintonimikkeistä. Kokeilussa suoritettavan tutkinnon tulee olla tavoitteiltaan ja sisällöiltään sellainen, että tutkinnon edellyttämä osaaminen ja ammattitaito sekä kelpoisuus jatko-opintoihin saavutetaan.

Kokeiluun osallistuvat koulutuksen järjestäjät valitaan hakemuksesta. Kokeiluun otetaan mukaan tarvittava määrä koulutuksen järjestäjiä siten, että kokeilulle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Valinnassa otetaan huomioon alueellinen ja kielellinen edustavuus, jos se kokeilun laajuus ja tavoitteet huomioon ottaen on perusteltua. Kokeilulupa voidaan myöntää sellaiselle koulutuksen järjestäjälle, jolla on edellytykset toteuttaa kokeilu sen tavoitteita vastaavalla tavalla ja tutkinnon suorittajien tai opiskelijoiden oikeuksia vaarantamatta. Kokeilulupa myönnetään määräajaksi, kuitenkin enintään kuudeksi vuodeksi.

Opetushallitus määrää kokeilussa noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet.

3 luku

Tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen

21 §

Tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa

Tässä laissa tarkoitettujen ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen edellyttää opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaa *(järjestämislupa).* Järjestämislupa voidaan myöntää hakemuksesta kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle

Tässä laissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä järjestää myös valtion oppilaitoksissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää tutkintojen ja koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksissa noudattaen mitä 22-24 §:ssä säädetään.

22 §

Tutkintojen järjestämis- ja koulutustehtävä

Järjestämisluvassa määrätään tutkintojen myöntämistehtävä ja koulutuksen järjestämistehtävä (*koulutustehtävä*). Järjestämisluvassa määrätään tutkinnot, joita koulutuksen järjestäjällä on oikeus myöntää ja joihin se voi järjestää tutkintokoulutusta. Koulutustehtävä voidaan rajata koskemaan vain työvoimakoulutuksena järjestettävää koulutusta. Koulutustehtävässä voidaan määrätä myös oikeudesta valtiorahoitteisen ansio- ja liikennelentäjän, lennonjohtajan tai kaupunkiraideliikenteen kuljettajien tehtäviin valmistavan koulutuksen järjestämiseen.

Järjestämislupa sisältää 1 momentissa säädetyn lisäksi tarpeelliset määräykset:

1) ammatilliseen koulutukseen valmentavasta koulutuksesta;
2) työhön ja itsenäiseen elämään valmentavasta koulutuksesta;
3) vankien koulutuksesta;
4) työvoimakoulutuksesta;
5) opetus- ja tutkintokielestä;
6) toiminta-alueesta, jonka osaamistarpeisiin koulutuksen järjestäjän toiminta ensisijaisesti vastaa;
7) opiskelijavuosien vähimmäismäärästä;
8) muista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä ehdoista, oikeuksista ja kehittämistehtävistä.

Koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus järjestää tutkintoja ja koulutusta 2 momentin 6 kohdassa tarkoitetulla toiminta-alueella. Tutkintoja ja koulutusta saa lisäksi järjestää myös muualla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi määrätä, että koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on huolehtia vaativan erityisen tuen tehtävästä sekä siihen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä. Järjestämisluvassa voidaan määrätä myös muista velvoitteista, jos koulutuksen saatavuuden turvaaminen tai muut tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvät syyt sitä edellyttävät.

Koulutuksen järjestäjä voi järjestää koulutustehtäväänsä liittyen myös 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua muuta ammatillista koulutusta.

23 §

Tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvan myöntämisedellytykset

Järjestämisluvan myöntämisen edellytyksenä on, että tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen on tarpeellista ottaen huomioon valtakunnalliset ja alueelliset osaamistarpeet ja sekä tutkintojen ja koulutuksen tarjonta. Tutkintoja tai koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Järjestämislupa voidaan myöntää hakijalle, jolla on hakemansa koulutustehtävän toteuttamiseksi tarvittava osaaminen ja riittävä yhteistyö työelämän kanssa sekä taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset haetun koulutustehtävän mukaisten tutkintojen ja koulutuksen asianmu-

kaiseen järjestämiseen. Edellytysten arvioinnissa otetaan huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja tuloksellisuus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö huolehtii järjestämislupia myöntäessään, että järjestämisluvat muodostavat kokonaisuuden, joka varmistaa ammatillisen koulutuksen riittävän saatavuuden.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään järjestämisluvan hakemiseen liittyvistä menettelyistä, hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä sekä järjestämisluvan myöntämisen tarkemmista edellytyksistä.

24 §

Tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hakemuksesta järjestämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta muuttaa järjestämislupaa, jos tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen merkittävästi poikkeaa osaamis- ja koulutustarpeista tai tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen taikka järjestämisedellytyksiin liittyvät muut erityiset syyt sitä edellyttävät.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman hakemusta peruuttaa järjestämisluvan, jos luvassa tarkoitettua koulutusta ei enää järjestetä tai järjestetyt tutkinnot tai koulutus eivät täytä 23 §:n mukaisia luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä taikka jos tutkinnot tai koulutus järjestetään muuten olennaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

25 §

Opetusta tukeva palvelu- ja tuotantotoiminta

Koulutukseen voi tarpeen mukaan liittyä koulutustehtävän mukaista opetusta tukevaa palvelu- ja tuotantotoimintaa.

26 §

Työelämätoimikunnat

Opetushallituksen yhteydessä toimii työelämätoimikuntia, joiden tehtävänä on:

1) osallistua näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen ja toimittaa tiedot havaitsemistaan puutteista opetus- ja kulttuuriministeriölle;

2) osallistua ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen ja ammatillisten tutkintojen ja niiden perusteiden kehittämiseen yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen kanssa;

3) käsitellä 48 §:ssä tarkoitetut tutkinnon suorittajan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt.

Opetushallitus päättää työelämätoimikuntien tutkintokohtaisesta työnjaosta ja asettaa toimikunnat enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Toimikuntiin nimetään enintään 9 jäsentä kuhunkin. Jäsenten tulee edustaa työnantajia, työntekijöitä, opetusalaa ja, jos itsenäinen ammatin harjoittaminen on alalla laajuudeltaan merkittävää, itsenäisiä ammatinharjoittajia. Lisäksi Opetushallitus voi työelämätoimikunnan esityksestä nimetä toimikuntaan pysyviä asiantunti-

joita. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin toimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta, päätöksenteosta ja tehtävistä.

Opetushallitus päättää työelämätoimikunnan jäsenten palkkiot ja huolehtii toimikunnan maksuliikkeestä, kirjanpidosta ja arkistosta.

27 §

Työelämätoimikuntien sihteeristö

Opetushallituksen yhteydessä toimii työelämätoimikuntien sihteeristö. Sihteeristön tehtävänä on tukea työelämätoimikuntia niiden 26 §:n 1 momentin mukaisissa tehtävissä.

28 §

Rikosoikeudellinen virka- ja vahingonkorvausvastuu

Koulutuksen järjestäjän henkilöstöön, osaamisen arvioijaan ja työelämätoimikuntien jäseneen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

4 luku

Hakeutuminen ja opiskelijaksi ottaminen

29 §

Hakeutuminen ja hakumenettelyt

Henkilöllä on oikeus vapaasti hakeutua suorittamaan tässä laissa tarkoitettua tutkintoa tai muuta koulutusta. Koulutuksen järjestäjä päättää hakumenettelyistä.

Ammatillisen perustutkinnon suorittajaksi tai valmentavan koulutuksen opiskelijaksi ottamisessa voidaan käyttää valtakunnallisia hakumenettelyitä. Valtakunnallisista hakumenettelyistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tätä pykälää ja lain 31 §:ää ei sovelleta henkilöstökoulutukseen. Tässä luvussa säädettyä sovelletaan työvoimakoulutukseen siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään.

30 §

Tutkinnon suorittajaksi ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset

Tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi voidaan ottaa hakija tai hakeutuja, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseen tai tutkinnon suorittamiseen.

Ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen opiskelijaksi ottamisen edellytyksenä on 1 momentissa säädetyn lisäksi, että:

1) hakija tai hakeutuja ei ole suorittanut:

a) ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitettua tutkintoa tai sitä tasoltaan vastaavaa tutkintoa;
b) tässä laissa tarkoitettua ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa, valmentavaa koulutusta taikka niitä vastaavaa aikaisempaa tutkintoa tai koulutusta;
c) korkeakoulututkintoa; tai
d) edellä a–c alakohdissa tarkoitettua tutkintoa vastaavaa ulkomaista tutkintoa; ja
2) hakijan tai hakeutujan tavoitteena on valmentavan koulutuksen jälkeen hakeutua suorittamaan tässä laissa tarkoitettua tutkintoa tai tutkinnon osaa.
Hakija tai hakeutuja voidaan kuitenkin ottaa opiskelijaksi ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen, vaikka hän on suorittanut 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun tutkinnon tai koulutuksen, jos ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen suorittaminen on jatko-opintovalmiuksien hankkimiseksi erityisestä syystä perusteltua.

31 §

Tutkinnon suorittajien ja opiskelijoiden valintaperusteet

Koulutuksen järjestäjä päättää tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisessa käytettävistä valintaperusteista. Tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisessa on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.
Edellä 29 §:n 2 momentissa tarkoitetussa valtakunnallisessa hakumenettelyssä käytettävistä valintaperusteista voidaan säätää opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

32 §

Esteettömyys

Hakijan tai hakeutujan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamiselle. Tutkinnon suorittajaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos 69 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa.
Lain 69 §:ssä tarkoitetuissa tutkinnoissa tutkinnon suorittajaksi ottamisen esteenä on myös tämän lain 69 §:n, ammattikorkeakoululain (932/2014) 33 §:n tai yliopistolain (558/2009) 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.
Koulutuksen järjestäjän tulee antaa hakijalle tai hakeutujalle tieto siitä, minkälaisia terveydentilaa koskevia vaatimuksia ja muita edellytyksiä tutkinnon tai koulutuksen suorittamiseen liittyy.
Opetushallitus määrää 69 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvistä terveydentilaa koskevista vaatimuksista.

33 §

Tutkinnon suorittajaksi ottamiseen liittyvä tiedonsaanti

Hakijan tai hakeutujan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa tutkinnon suorittajaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot.

Hakijan tai hakeutujan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, kun kysymys on 69 §:ssä tarkoitetuista tutkinnoista.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tutkinnon suorittajaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot hakijan ja hakeutujan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta.

34 §

Päätös tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisesta

Poiketen siitä, mitä hallintolain 7 luvussa säädetään, koulutuksen järjestäjä voi ilmoittaa tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisesta vapaamuotoisesti. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin antaa tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamista koskeva kirjallinen päätös muutoksenhakuohjeineen, jos hakija pyytää päätöksen antamista.

Jos päätös tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisesta tehdään käyttäen 29 §:n 2 momentissa tarkoitettuja valtakunnallisia hakumenettelyitä, valitsematta jättämisestä voidaan ilmoittaa hakijalle postitse kirjeellä. Koulutuksen järjestäjän tulee tällöin antaa tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamista koskeva kirjallinen päätös muutoksenhakuohjeineen hakijan pyynnöstä. Hakijan tulee kirjallisesti tai suullisesti pyytää päätöksen antamista 30 päivän kuluessa siitä, kun hakija on saanut tiedoksi ilmoituksen opiskelijavalinnan tuloksesta.

5 luku

Henkilökohtaistaminen

35 §

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on selvittää ja tunnistaa hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen sekä henkilökohtaistaa tälle tutkinnon tai valmentavan koulutuksen valinta, osaamisen osoittaminen sekä tarvittavan osaamisen hankkiminen siten kuin jäljempänä tarkemmin säädetään. Koulutuksen järjestäjä selvittää hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan aiemmin hankkiman ja osoittaman osaamisen hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan esittämien asiakirjojen ja muun tämän antaman selvityksen perusteella.

Koulutuksen järjestäjä laatii yhdessä hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan kanssa henkilökohtamisesta asiakirjan (*henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma*). Siltä osin kun osaamisen osoittaminen tai hankkiminen tapahtuu työpaikalla, henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan osallistuu myös hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan työnantaja taikka muu työpaikan edustaja. Jos työvoimakoulutukseen sisältyy työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan voi osallistua myös työ- ja elinkeinotoimiston edustaja.

Koulutuksen järjestäjä vastaa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman päivittämisestä. Suunnitelmaan merkittävistä tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

36 §

Suoritettavan tutkinnon tai valmentavan koulutuksen valinta

Koulutuksen järjestäjä arvioi ennen tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamista edellä 35 §:n 1 momentissa tarkoitetun selvityksen perusteella yhdessä hakeutujan kanssa tämän suoritettavaksi soveltuvan tutkinnon, tutkinnon osan tai valmentavan koulutuksen. Hakeutuja voidaan ohjata myös 8 §:ssä tarkoitettuun muuhun ammatilliseen koulutukseen.

Henkilöstökoulutuksessa tai muussa sellaisessa koulutuksessa, jonka kustannuksiin osallistuu työnantaja, työntekijän suoritettavaksi soveltuvan tutkinnon tai muun ammatillisen koulutuksen arvioivat kuitenkin yhdessä koulutuksen järjestäjä, työnantaja ja työntekijä.

Poiketen siitä mitä 1 momentissa säädetään 29 §:n 2 momentin mukaisessa valtakunnallisessa hakumenettelyssä hakija otetaan suorittamaan valitsemaansa tutkintoa tai valmentavaa koulutusta.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta työvoimakoulutukseen.

37 §

Suoritettavan tutkinnon tai valmentavan koulutuksen valinnan uudelleen arviointi valtakunnallisessa hakumenettelyssä

Jos valtakunnallisessa hakumenettelyssä valituksi tullut tutkinnon suorittaja tai valmentavan koulutuksen opiskelija haluaa perustelluista syistä vaihtaa tutkintoa tai koulutusta, johon on tullut valituksi, koulutuksen järjestäjän tulee arvioida yhdessä tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan kanssa tälle soveltuva tutkinto tai valmentava koulutus uudelleen. Koulutuksen järjestäjän tulee ohjata kyseinen tutkinnon suorittaja tai valmentavan koulutuksen opiskelija edelleen soveltuvaan tutkintoon tai valmentavaan koulutukseen tai muun tarkoituksenmukaisen palvelun piiriin.

38 §

Tutkinnon suorittajan aiemmin hankkiman osaamisen tunnustaminen

Koulutuksen järjestäjän tulee tunnustaa ne tutkinnon suorittajan suorittamat voimassa olevien ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaiset tutkinnon osat tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueet, jotka voidaan sisällyttää osaksi suoritettavaa tutkintoa siten kuin tutkinnon muodostumisesta pakollisten tutkinnon osien osalta tutkinnon perusteissa määrätään ja mitä valinnaisten tutkinnon osien osalta henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovitaan.

Jos tutkinnon suorittaja on suorittanut muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja tutkintoja, tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, koulutuksen järjestäjä toimittaa niistä tiedon nimeämilleen osaamisen arvioijille. Arvioijien tehtävänä on arvioida, vastaavatko tutkinnot, tutkinnon osat tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueet suoritettavan tutkinnon perusteita sekä varmistaa tutkinnon suorittajan osaamisen ajantasaisuus ja päättää, miltä osin todennet-

tu osaaminen soveltuu vastaamaan suoritettavan tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita. Arviointiin voidaan pyytää oikaisua siten, kuin 48 §:ssä säädetään.

Jos tutkinnon suorittajalla on 35 §:ssä tarkoitetun selvityksen perusteella muuta kuin edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua suoritettavan tutkinnon perusteissa tutkinnon osan tai osien tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden suorittamiseksi edellytettyä osaamista, jonka perusteella tutkinto, tutkinnon osa tai yhteisten tutkinnon osien osa-alue on mahdollista suorittaa ilman lisäammattitaidon hankkimista, koulutuksen järjestäjä ohjaa tutkinnon suorittajan osoittamaan osaamisensa.

Jos koulutuksen järjestäjä arvioi, että aiemmin hankittu osaaminen ei riitä osaamisen osoittamiseen, tutkinnon suorittaja on ohjattava osaamisen osoittamiseksi tarvittavan ammattitaidon tai osaamisen hankkimiseen.

39 §

Valmentavan koulutuksen opiskelijan aiemmin hankkiman osaamisen tunnustaminen

Koulutuksen järjestäjän tulee tunnustaa ne valmentavan koulutuksen opiskelijan suorittamat voimassa olevien ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteiden mukaiset koulutuksen osat, jotka voidaan sisällyttää osaksi suoritettavaa valmentavaa koulutusta siten kuin valmentavan koulutuksen muodostumisesta pakollisten koulutuksen osien osalta koulutuksen perusteissa määrätään ja mitä valinnaisten koulutuksen osien osalta henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovitaan.

Jos valmentavan koulutuksen opiskelijalla on 35 §:ssä tarkoitetun selvityksen perusteella muuta kuin edellä 1 momentissa tarkoitettua suoritettavan valmentavan koulutuksen perusteissa koulutuksen osan tai osien suorittamiseksi edellytettyä osaamista, koulutuksen järjestäjä arvioi, missä määrin opiskelijan tarvitsee hankkia lisää osaamista koulutuksen osan suorittamiseksi. Arviointiin voidaan pyytää oikaisua siten, kuin 48 §:ssä säädetään.

40 §

Tutkinnon suorittajan ja valmentavan koulutuksen opiskelijan osaamisen osoittamisen suunnittelu

Koulutuksen järjestäjä suunnittelee yhdessä tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan kanssa, miten tämä osoittaa tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen. Osaamisen osoittaminen suunnitellaan yksilöllisesti ja tutkinnon tai koulutuksen osittain.

Koulutuksen järjestäjän on suunnitellessaan ja järjestäessään osaamisen osoittamista tehtävä yhteistyötä niiden työpaikkojen kanssa, joilla osaaminen osoitetaan.

41 §

Osaamisen hankkimisen suunnittelu

Koulutuksen järjestäjä selvittää hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan tarpeen koulutukseen taikka lisäammattitaidon tai osaamisen hankkimiseen. Tässä yhteydessä selvitetään tarve tutkintokoulutukseen tai valmentavaan koulutukseen, 61

§:n mukaiseen työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävään koulutukseen, muuhun tarvittavan ammattitaidon tai osaamisen hankkimiseen, ohjaukseen ja tukeen, opiskeluvalmiuksia tukeviin opintoihin, erityiseen tukeen sekä 56 §:n 2 momentissa tarkoitettuun mukauttamiseen ja 57 §:ssä tarkoitettuun poikkeamiseen.

Koulutuksen järjestäjä suunnittelee yhdessä hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan kanssa, missä ja miten tämä hankkii tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai muun osaamisen. Ammattitaidon tai muun osaamisen hankkiminen suunnitellaan tutkinnon tai koulutuksen osittain. Työpaikalla tapahtuva osaamisen hankkiminen tulee suunnitella yksilöllisesti yhdessä työpaikan kanssa.

Koulutuksen järjestäjä suunnittelee yhdessä hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan kanssa myös tämän tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet, 56 §:n 2 momentissa tarkoitetun mukauttamisen ja 57 §:ssä tarkoitetun poikkeamisen sekä opiskeluvalmiuksia tukeviin opintoihin osallistumisen.

Suunnittelussa on otettava huomioon hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan aiemmin hankkima ja osoittama osaaminen. Tutkintokoulutuksessa tai valmentavassa koulutuksessa osaamista hankitaan vain sellaisten tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määriteltyjen ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamiseksi, josta tutkinnon suorittajalla tai opiskelijalla ei ole aiemmin hankittua osaamista tai joissa aiemmin hankittu osaaminen ei riitä osaamisen osoittamiseen.

6 luku

Tutkinnon suorittaminen ja osaamisen arviointi

42 §

Tutkinnon ja tutkinnon osan suorittaminen

Perustutkinnon, ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon osa on suoritettu, kun tutkinnon perusteissa määritelty osaaminen on osoitettu joko näyttämällä tai tunnustamalla sen mukaan kuin 38 §:ssä säädetään. Tutkinto on suoritettu, kun tutkinnon perusteiden mukaan kaikki tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat osat on suoritettu hyväksytysti.

43 §

Osaamisen osoittaminen

Ammattitaito ja osaaminen osoitetaan tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa (*näyttö*). Näytössä tutkinnon suorittaja osoittaa, miten hyvin hän on saavuttanut tutkinnon perusteissa määritellyn keskeisen ammattitaidon tai osaamisen. Yhteisten tutkinnon osien ja valmentavien koulutusten osien suorittamiseksi vaadittava osaaminen voidaan tarvittaessa kuitenkin osoittaa myös muulla tavoin.

Näytöt toteutetaan työpaikoilla käytännön työtilanteissa. Erityisestä syystä näyttö voidaan kuitenkin järjestää myös muualla kuin yrityksessä tai julkishallinnon työpaikalla. Näyttöpaikan tulee mahdollistaa tutkinnon perusteissa määrätyn osaamisen osoittaminen. Näyttöihin voi osallistua osaamisen hankkimistavasta riippumatta.

Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää tutkinnon suorittajalle ja valmentavan koulutuksen opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamisensa mahdollisimman pian sen jälkeen, kun hänen

arvioidaan saavuttaneen tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet.

44 §

Tutkintojen suorittamismahdollisuudet

Koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus järjestää tutkinnon suorittamismahdollisuuksia myös niille, jotka eivät osallistu tutkintokoulutukseen.

Tutkinnon osien suorittamismahdollisuuksia on järjestettävä myös niille, joille ammattipätevyyden tunnustamisesta vastaava viranomainen on antanut ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015) 13 §:n 2 momentin mukaisen tunnustamispäätöksen, jossa hakijalta on edellytetty kyseisessä laissa tarkoitettuja korvaavia toimenpiteitä.

45 §

Osaamisen arviointi

Osaamisen arvioinnilla annetaan tietoa tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan osaamisesta ja varmistetaan tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttaminen sekä kehitetään edellytyksiä itsearviointiin. Tutkinnon suorittajan tai opiskelijan osaamista arvioidaan monipuolisesti vertaamalla sitä tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määrättyyn osaamiseen. Arvioinnin tulee kattaa kaikki suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen osan ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet, jotka sille on tutkinnon tai koulutuksen perusteissa asetettu. Jos tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita on mukautettu 56 §:n 2 momentin mukaisesti tai niistä on poikettu 57 §:n mukaisesti, tutkinnon suorittajan osaamista arvioidaan vertaamalla sitä hänen henkilökohtaisiin tavoitteisiinsa.

Tutkinnon suorittajan ja valmentavan koulutuksen opiskelijan osaaminen arvioidaan tutkinnon tai koulutuksen osittain sekä yhteisten tutkinnon osien osalta osa-alueittain. Osaamisen arvioinnin perusteella arvioijat hyväksyvät tai hylkäävät tutkinnon tai koulutuksen osaa tai yhteisen tutkinnon osan osa-aluetta koskevan näytön tai muun osaamisen osoittamisen sekä antavat ammatillisen perustutkinnon tutkinnon osien, yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden ja valmentavan koulutuksen osien arvosanat. Valtioneuvoston asetuksella säädetään osaamisen arviointiasteikosta.

Osaamisen arviointi tulee suorittaa ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun tutkinnon tai koulutuksen osan näyttö tai muu osaamisen osoittaminen on tehty.

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman osaamisen arvioinnin toteuttamisesta tutkinnon tai koulutuksen osittain.

Tutkinnon suorittajalle ja opiskelijalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Itsearviointi ei vaikuta osaamisen arviointiin tai siitä annettavaan arvosanaan.

46 §

Palaute osaamisen kehittymisestä

Tutkinnon suorittajalla ja valmentavan koulutuksen opiskelijalla on oikeus saada palautetta osaamisensa kehittymisestä tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aikana. Tutkinnon suorittajalle tai valmentavan koulutuksen opiskelijalle annettavalla palautteella ohjataan ja kannus-

tetaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisten tavoitteiden saavuttamista sekä kehitetään edellytyksiä itsearviointiin.

47 §

Osaamisen arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammatillisten tutkinnon osien osaamisen arvioinnin toteuttavat ja arvioinnista päättävät yhdessä tutkinnon osittain koulutuksen järjestäjän nimeämät kaksi arvioijaa. Toinen arvioijista edustaa koulutuksen järjestäjää ja toinen työelämää.

Valmentavan koulutuksen osien ja sekä yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden osaamisen arvioinnin toteuttaa ja arvioinnista päättää opetuksesta vastaava opettaja tai opettajat yhdessä, jos opettajia on useita. Silloin kun yhteinen tutkinnon osa tai sen osa-alue toteutetaan ja arvioidaan ammatilliseen tutkinnon osan yhteydessä, osaamisen arvioinnissa voidaan kuulla myös työelämän edustaja.

Arvioijilla tulee olla riittävä suoritettavaan tutkintoon ja erityisesti arvioitavaan tutkinnon osaan, yhteisen tutkinnonosan osa-alueeseen tai valmentavaan koulutukseen liittyvä ammattitaito tai osaaminen sekä riittävä perehtyneisyys arviointiin ja suoritettavan tutkinnon tai valmentavan koulutuksen perusteisiin. Koulutuksen järjestäjän tulee perehdyttää työelämän arvioijat osaamisen arviointiin. Arvioijien esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain 27–29 §:ssä säädetään.

48 §

Arvioinnin oikaiseminen

Tutkinnon suorittajalla tai valmentavan koulutuksen opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta osaamisensa arviointiin.

Tutkinnon suorittaja tai valmentavan koulutuksen opiskelija voi pyytää arvioijilta kirjallisesti arvioinnin oikaisua 14 päivän kuluessa siitä, kun tutkinnon suorittajalla tai opiskelijalla on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä tieto arviointiperusteiden soveltamisesta suoritukseensa. Päätös arvioinnoin oikaisusta on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä.

Tutkinnon suorittaja voi pyytää työelämätoimikunnalta kirjallisesti oikaisua 2 momentissa tarkoitettuun arvioinnin oikaisua koskevaan päätökseen. Oikaisua on pyydettävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Jos arviointi on ilmeisesti virheellinen, työelämätoimikunta voi määrätä uuden arvioinnin sekä perustellusta syystä edellyttää koulutuksen järjestäjää asettamaan uudet arvioijat.

49 §

Arvioinnin uusiminen ja arvosanan korottaminen

Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää mahdollisuus osaamisen osoittamisen uusimiseen, jos tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan osaamisen arvioinnin tulos on hylätty. Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää tutkinnon suorittajalle tai valmentavan koulutuksen opiskelijalle mahdollisuus myös osaamisen arvioinnin perusteella annetun hyväksytyn arvosanan korottamiseen.

Jos tutkinnon suorittajan tai opiskelijan osaamisen arvioinnin tulos on hylätty, koulutuksen järjestäjän tulee tarvittaessa varata tälle mahdollisuus muutoin osoittaa sellainen osaaminen, joka mahdollistaa opiskelun etenemisen.

50 §

Todistus tutkinnon suorittamisesta

Koulutuksen järjestäjän tulee antaa tutkinnon suorittajalle tutkintotodistus, kun tutkinnon suorittaja on suorittanut hyväksytysti tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon osat. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa tutkinnon suorittajalle todistus suoritetuista tutkinnon osista, kun henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettu osaaminen on saavutettu, tai jos tutkinnon suorittaja luopuu oikeudestaan suorittaa tutkinto. Muutoin koulutuksen järjestäjän tulee antaa todistus suoritetuista tutkinnon osista tutkinnon suorittajan pyynnöstä. Todistukset tutkinnoista ja tutkinnon osista annetaan 47 §:ssä tarkoitettujen osaamisen arvioijien tekemän arviointipäätöksen mukaisina.

Koulutuksen järjestäjä ei kuitenkaan saa antaa tutkintotodistusta tai todistusta suoritetuista tutkinnon osista, jos 56 §:n 2 momentissa tarkoitetun mukauttamisen tai 57 §:ssä tarkoitetun poikkeamisen vuoksi opiskelija ei ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Koulutuksen järjestäjä antaa tällöin todistuksen opiskelijan osaamisesta.

51 §

Todistus koulutuksen suorittamisesta tai siihen osallistumisesta

Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle todistus suoritetusta koulutuksesta, kun opiskelija on suorittanut ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle todistus suoritetuista koulutuksen osista, jos opiskelija katsotaan eronneeksi. Todistus suoritetuista koulutuksen osista tulee antaa opiskelijan pyynnöstä myös kesken valmentavan koulutuksen.

Koulutuksen järjestäjän tulee antaa tutkinnon suorittajalle tai opiskelijalle todistus tutkintokoulutukseen tai muuhun tässä laissa tarkoitettuun ammatilliseen koulutukseen osallistumisesta, kun koulutus päättyy, tai jos tutkinnon suorittaja tai opiskelija katsotaan eronneeksi. Muutoin todistus tutkintokoulutukseen tai muuhun tässä laissa tarkoitettuun ammatilliseen koulutukseen osallistumisesta tulee antaa tutkinnon suorittajan tai opiskelijan pyynnöstä.

Tutkintokoulutusta tai 8 §:ssä tarkoitettua muuta ammatillista koulutusta ei arvioida osaamisen arviointiasteikolla.

52 §

Todistuksia koskevat tarkemmat säännökset ja määräykset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin todistusten sisällöstä ja allekirjoittamisesta sekä todistusten liitteistä. Opetushallitus määrää todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista.

7 luku

Osaamisen hankkiminen

53 §

Oikeus saada opetusta ja ohjausta

Tutkinnon suorittajalla ja opiskelijalla on oikeus saada eri oppimisympäristöissä sellaista opetusta sekä henkilökohtaista ja muuta tarpeellista ohjausta, joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen.

54 §

Koulutuksen sisältö

Koulutuksen järjestäjä päättää tutkintokoulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä 15 §:ssä tarkoitettujen tutkinnon perusteiden mukaisesti sekä ammatilliseen tutkintoon valmentavan koulutuksen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä 16 §:ssä tarkoitettujen koulutuksen perusteiden mukaisesti.

Jos ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa olevalla opiskelijalla ei ole suoritettavaan tutkintoon liittyvää käytännön työtehtävien yhteydessä aiemmin hankittua osaamista, tulee opiskelijalle järjestää työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta.

Muun ammatillisen koulutuksen sisällöstä, laajuudesta ja järjestämisestä päättää koulutuksen järjestäjä.

55 §

Opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot

Osana tutkintokoulutusta voidaan järjestää opintoja, joiden tarkoituksena on mahdollistaa tutkinnon tai sen osan suorittaminen ja tutkintokoulutukseen osallistuminen niissä tapauksissa, joissa opiskelijalla ei ole riittäviä opiskeluvalmiuksia. Opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot voivat päätoimisina kestää enintään yhteensä kuuden kuukauden ajan. Koulutuksen järjestäjä päättää opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen järjestämisestä ja sisällöstä.

56 §

Erityinen tuki

Opiskelijalla, joka tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi tarvitsee oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea, on oikeus erityiseen tukeen. Erityisellä tuella tarkoitetaan opiskelijan tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyitä. Erityisen tuen antamisen tavoitteena on edistää opiskelijan kokonaiskuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalveluiden tuottajien kanssa.

Erityisen tuen antamisen tavoitteena tulee olla tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattiaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttaminen. Erityistä tukea saavan tutkinnon suorittajan osalta ammatillisen perustutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita sekä osaamisen arviointia voidaan kuitenkin mukauttaa tai niistä voidaan poiketa 57 §: n mukaisesti siinä määrin, kuin se on tutkinnon suorittajan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä.

Opetushallituksen on ammatillisen perustutkinnon perusteissa määrättävä, miltä osin ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita ei voida mukauttaa 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

57 §

Ammattitaitovaatimuksista, osaamistavoitteista ja osaamisen arvioinnista poikkeaminen

Ammatillisen perustutkinnon tutkinnon suorittajan perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista sekä osaamisen arvioinnista voidaan poiketa, jos:

1) tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ovat olosuhteet tai aikaisemmin hankittu osaaminen huomioiden joiltakin osin tutkinnon suorittajalle kohtuuttomia; tai

2) poikkeaminen on perusteltua tutkinnon suorittajan tai opiskelijan vammaan tai terveydentilaan liittyvistä syistä.

Poikkeamisen tavoitteena on, että tutkinnon suorittaja voi suorittaa tutkinnon, vaikka hän 1 momentissa tarkoitettujen syiden vuoksi joiltakin osin ei voi saavuttaa tutkinnon perusteiden mukaisia ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista voidaan poiketa vain siinä määrin, kuin se on 1 momentissa tarkoitettujen syiden vuoksi on välttämätöntä.

Opetushallituksen on ammatillisen perustutkinnon perusteissa määrättävä, miltä osin ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista ei voida poiketa tässä pykälässä tarkoitetuilla perusteilla.

58 §

Erityisestä tuesta ja poikkeamisesta päättäminen

Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijalle annettavasta erityisestä tuesta sekä mukauttamisesta tai 57 §:ssä tarkoitetusta poikkeamisesta. Koulutuksen järjestäjän tulee henkilökohtaistamisen yhteydessä suunnitella ja kirjata henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan opiskelijalle tarjottavan erityisen tuen sisältö sekä ammattitaitovaatimuksien, osaamistavoitteiden ja osaamisen arvioinnin mukauttaminen tai niistä poikkeaminen, siten kuin siitä 35 §:ssä ja 41 §:n 3 momentissa säädetään.

Tutkinnon suorittajaa tai opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen 1 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä.

59 §

Opetus- ja tutkintokieli

Koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa määrätty opetus- ja tutkintokieli on suomi tai ruotsi. Koulutuksen järjestäjä voi olla myös kaksikielinen, jolloin järjestämisluvassa määrättynä opetus- ja tutkintokielenä ovat suomi ja ruotsi. Opetus- ja tutkintokieli voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Edellä säädetyn lisäksi järjestämisluvassa määrättynä opetus- ja tutkintokielenä voi olla muu kieli.

Koulutuksen järjestäjän on annettava opetusta luvassa määrätyillä kielillä. Koulutuksen järjestäjä voi lisäksi antaa opetusta myös muulla kielellä kuin 1 momentin mukaisella opetus- ja tutkintokielellä.

60 §

Opetuksen julkisuus

Opetus on julkista lukuun ottamatta työpaikalla järjestettävää opetusta. Opetuksen seuraamista voidaan kuitenkin rajoittaa perustellusta syystä.

8 luku

Työpaikalla järjestettävä koulutus

61 §

Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävä koulutus

Koulutuksen järjestäjä voi järjestää tässä laissa tarkoitettua koulutusta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä.

62 §

Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutus on pääosin työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta, jota täydennetään muissa oppimisympäristöissä tapahtuvalla osaamisen hankkimisella. Oppisopimuskoulutus perustuu 15 vuotta täyttäneen opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaiseen työsopimukseen taikka virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevan opiskelijan ja työnantajan väliseen kirjalliseen määräaikaiseen sopimukseen (*oppisopimus*). Valtioneuvoston asetuksella säädetään oppisopimuksessa sovittavista asioista.

Oppisopimuksen tekemisen edellytyksenä on, että koulutuksen järjestäjä ja työnantaja sopivat kirjallisesti oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä. Valtioneuvoston asetuksella säädetään koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovittavista asioista.

Jos työnantajalle arvioidaan aiheutuvan kustannuksia oppisopimuskoulutuksesta, koulutuksen järjestäjä maksaa työnantajalle koulutuskorvausta, siten kuin siitä koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovitaan. Koulutuskorvauksen määräytymisestä voidaan säätää tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Oppisopimuskoulutuksena ei voida järjestää valmentavaa koulutusta tai työvoimakoulutusta.

63 §

Koulutussopimus

Koulutussopimukseen perustuvassa työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa opiskelija hankkii henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti osaamista työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä. Koulutussopimuksen perusteella työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana opiskelija ei ole työsuhteessa koulutustyöpaikkaan tai koulutuksen järjestäjään.

Koulutuksen järjestäjä sopii kirjallisesti koulutussopimuksesta koulutussopimustyöpaikan ja opiskelijan kanssa. Koulutussopimustyöpaikalle ei makseta korvausta koulutussopimukseen perustuvasta työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta.

Jos koulutussopimus tehdään opiskelijan omassa yrityksessä tapahtuvan osaamisen hankkimiseksi, koulutuksen järjestäjä sopii koulutussopimuksesta yrittäjän kanssa. Opiskelijan omassa yrityksessä käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa opiskelijan ohjaukseen ja neuvontaan osallistuvalle työpaikalle voidaan kuitenkin maksaa korvausta opiskelijan ohjauksesta ja neuvonnasta aiheutuvista kustannuksista.

Vangeille rangaistuslaitoksen työtoiminnan yhteydessä järjestettävästä käytännön työtehtävien yhteydessä tapahtuvasta osaamisen hankkimisesta koulutuksen järjestäjä sopii kirjallisesti rangaistuslaitoksen ja opiskelijan kanssa.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin koulutussopimuksessa sovittavista asioista.

64 §

Sopimuksen tekemisen edellytykset

Koulutussopimuksen tai koulutuksen järjestäjän ja työnantajan edellä 62 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen tekeminen edellyttää, että työpaikalla on käytettävissä tutkinnon perusteiden mukaisen koulutuksen tai henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ja näyttöjen järjestämisen kannalta:

1) riittävästi tuotanto- ja palvelutoimintaa;
2) tarpeelliset työvälineet;
3) ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevä henkilöstö.

Työpaikalta on oltava nimettävissä opiskelijalle ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevä vastuullinen työpaikkaohjaaja. Edellä 63 §:n 3 momentissa tarkoitetulle opiskelijalle voidaan nimetä työpaikkaohjaaja toiselta työpaikalta, joka osallistuu opiskelijan ohjaukseen ja neuvontaan.

65 §

Oppisopimuksen ja koulutussopimuksen päättäminen

Oppisopimus ja koulutussopimus voidaan sopijapuolten yhteisellä sopimuksella purkaa välittömästi.

Oppisopimus voidaan purkaa työsopimuslain 1 luvun 4 §:ssä ja 8 luvun 1 ja 3 §:ssä säädetyillä perusteilla. Lisäksi oppisopimus voidaan yksipuolisesti purkaa, kun työnantaja lopettaa liikkeensä, joutuu konkurssiin tai kuolee. Koulutuksen järjestäjän luvalla oppisopimus voidaan purkaa myös perusteilla, jotka työsopimuslain mukaan oikeuttaisivat työsopimuksen irtisanomiseen. Koulutuksen järjestäjä voi purkaa oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan

sopimuksen opiskelijaa ja työnantajaa kuultuaan, jos työpaikalla järjestetyssä koulutuksessa ei noudateta tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai oppisopimuksen määräyksiä. Oppisopimus katsotaan purkautuneeksi, jos oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskeva sopimus puretaan.

Koulutussopimuksen voi kukin sopijapuoli purkaa muita osapuolia kuultuaan, jos työpaikalla järjestetyssä koulutuksessa ei noudateta tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai koulutussopimuksen ehtoja. Lisäksi koulutussopimus voidaan yksipuolisesti purkaa, jos koulutussopimustyönantaja lopettaa liikkeensä, joutuu konkurssiin tai kuolee.

Jos koulutussopimus tai oppisopimus puretaan, koulutuksen järjestäjän on järjestettävä opiskelijalle mahdollisuus hankkia muulla tavoin henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukainen tavoitteeksi asetettu osaaminen.

Oppisopimus tai koulutussopimus purkautuu, jos koulutuksen järjestäjä peruu opiskelijan opiskeluoikeuden siten kuin 69 §:ssä säädetään.

66 §

Työntekijöitä koskevan lainsäädännön soveltaminen

Jollei tässä laissa tai sen nojalla toisin säädetä, oppisopimukseen sovelletaan työsopimuslakia (55/2001) lukuun ottamatta sen 1 luvun 3 ja 8 §:ää, 2 luvun 4 ja 5 §:ää, 4 luvun 4 ja 5 §:ää, 6 lukua, 7 luvun 1–5 §:ää ja 7–11 §:ää, 9 ja 10 lukua sekä 13 luvun 3 ja 4 §:ää. Oppisopimuskoulutuksessa tutkinnon suorittajaan ja opiskelijaan sovelletaan lisäksi, mitä työntekijän osalta säädetään työajasta, vuosilomasta, työturvallisuudesta ja työntekijän muusta suojelusta. Virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa järjestettävässä oppisopimuskoulutuksessa työajasta, vuosilomasta työturvallisuudesta ja työntekijän muusta suojelusta on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään.

Työnantaja vastaa koulutussopimuksessa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa opiskelijan työturvallisuudesta siten kuin siitä työturvallisuuslaissa (738/2002) säädetään. Koulutussopimuksen perusteella työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä koulutuksessa sovelletaan työaikalain (605/1996) säännöksiä säännöllisestä työajasta, 28 §:n säännöksiä päivittäisistä lepoajoista sekä 35 §:n säännöksiä työvuoroluettelosta.

67 §

Johto ja valvonta

Koulutuksen järjestäjä vastaa oppisopimuskoulutuksen ja koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen johdosta ja sopimusten valvonnasta sekä sille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisesta.

9 luku

Turvallinen opiskeluympäristö

68 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Oppilaitokseen ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussa pidolle ei ole hyväksyttävää syytä.

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallituksen tulee antaa määräykset suunnitelman laatimisesta.

Koulutuksen järjestäjä voi hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä opiskeluympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Edellä 4 momentissa tarkoitetuissa järjestyssäännöissä ja muissa järjestysmääräyksissä voidaan antaa opiskeluympäristön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä sekä tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitetuista esineistä tai aineista sekä niiden käytöstä ja säilytyksestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa oppilaitoksen omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta oppilaitoksen tiloissa ja sen alueella.

69 §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun koulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa oikeuden suorittaa tutkinto sekä oikeuden osallistua tutkintokoulutukseen *(opiskeluoikeuden peruuttaminen)*, jos:

1) tutkinnon suorittaja on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti koulutuksessa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä;

2) on ilmeistä, että tutkinnon suorittaja ei terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään täytä 32 §:n mukaisia tutkinnon suorittajaksi ottamisen edellytyksiä; tai

3) tutkinnon suorittaja on tutkinnon suorittajaksi hakeutuessaan salannut sellaisen 33 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen ottamisensa tutkinnon suorittajaksi.

Kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi ja jos tutkinnon suorittaja on tuomittu rangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1–3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä taikka 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koulutuksen järjestäjän on selvitettävä yhdessä tutkinnon suorittajan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua suorittamaan muuta tutkintoa tai koulutusta.

Tutkinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

70 §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

Jos on perusteltua aihetta epäillä, että tutkinnon suorittajalla on 69 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este, hänet voidaan määrätä terveydentilan toteamiseksi laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos ne ovat välttämättömiä tutkinnon suorittajan terveydentilan tai toimintakyvyn selvittämiseksi. Koulutuksen järjestäjä vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arviointia varten koulutuksen järjestäjän osoittaman, ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että tutkinnon suorittajalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio tutkinnon suorittajan toimintakyvystä tutkinnon suorittamisen edellyttämien terveydentilavaatimusten johdosta.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta.

Tutkinnon suorittajan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa 69 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä sisältyy olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta 69 §:ssä tarkoitetusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

71 §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Se, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 69 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella, voi hakea koulutuksen järjestäjältä opiskeluoikeuden palauttamista. Opiskeluoikeus tulee palauttaa, jos sitä hakeva osoittaa, ettei opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneita syitä enää ole. Opiskeluoikeuden palauttamista hakevan tulee toimittaa koulutuksen järjestäjälle terveydentilaansa koskevat lausunnot.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluoikeuden palauttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

72 §

Huumausainetestaus

Koulutuksen järjestäjä voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena koulutukseen kuuluvissa käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi,

että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;

2) vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta;

3) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai

4) merkittävästi lisää koulutuksen järjestäjän, 62 §:ssä tarkoitetun työpaikan tai 63 §:ssä tarkoitetun työnantajan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Huumausainetestiä koskevalla todistuksella tarkoitetaan koulutuksen järjestäjän osoittaman laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa todistusta, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty testi huumausainelain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun huumausaineen käytön selvittämiseksi, sekä testin perusteella laadittu selvitys siitä, onko opiskelija käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt. Todistus on esitettävä koulutuksen järjestäjän määräämässä kohtuullisessa ajassa. Huumausainetestiä koskevan todistuksen vaatimisesta on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle.

Koulutuksen järjestäjän tulee yhteistyössä opiskelijahuollon toimijoiden kanssa laatia kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi.

Koulutuksen järjestäjä vastaa tässä pykälässä tarkoitetusta huumausainetestiä koskevasta todistuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Opiskelijalle tehtävään huumausainetestaukseen sovelletaan muutoin, mitä työterveyshuoltolain (1383/2001) 19 §:ssä säädetään työntekijän testauksesta.

73 §

Kurinpito

Opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän:

1) häiritsee opetusta;

2) käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti opiskeluympäristössä;

3) menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo oppilaitoksen tai muun opiskeluympäristön järjestystä;

4) kieltäytyy 72 §:ssä tarkoitetun huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisestä; taikka

5) on 72 §:ssä tarkoitetun selvityksen perusteella käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt.

Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa 1 momentissa tarkoitettua käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi.

Opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulutuksen järjestäjän järjestämästä tilaisuudesta.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työsken-

televän turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija kieltäytyy 70 §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Jos opiskelija kieltäytyy 70 §:n 4 momentissa tarkoitetusta rikosrekisteriotteen nähtäväksi antamisesta, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

74 §

Kurinpito asuntolassa

Sen lisäksi, mitä kurinpidosta edellä 73 §:ssä säädetään, 89 §:ssä tarkoitetussa koulutuksen järjestäjän asuntolassa asuvalle opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti asuntolan tiloissa taikka rikkoo asuntolan järjestystä.

Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa 1 momentissa tarkoitettua käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi.

75 §

Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulutuksen järjestäjän tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata 73 §:n 3 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta opiskelija, joka ei poistu saatuaan tiedon 73 §:n 4 momentissa tarkoitetusta opetukseen osallistumisen epäämisestä.

Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Opiskelijan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta koulutuksen järjestäjälle.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

76 §

Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun

Sinä aikana, jolloin opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syytteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangaistusta. Opiskelija saadaan kuitenkin erottaa oppilaitoksesta määräajaksi tai erottaa opiskelija-asuntolasta määräajaksi tai jäljellä olevien opintojen ajaksi, jos se opiskelijan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

77 §

Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta 68 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine.

Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla tai opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita.

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitetussa haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Pykälässä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu koulutuksen järjestäjän hyväksymään henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan.

78 §

Oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat

Rehtorilla ja opettajalla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen 68 §:n 2 momentissa tarkoitetun esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos on ilmeistä, että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Opiskelijalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva. Opiskelijan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa oppilaitoksen henkilöstöön kuuluva, jos tämä on saapuvilla.

Edellä 3 momentissa säädetystä tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Pykälässä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu koulutuksen järjestäjän hyväksymään henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan.

79 §

Haltuun ottamisen ja tarkastamisen yleiset periaatteet

Edellä 77 ja 78 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja opiskelijan tarkastamisessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Koulutuksen järjestäjän tulee suunnitella ja ohjeistaa toimenpiteiden käyttö.

Edellä 77 §:n mukaisten voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta koulutuksen järjestäjälle. Opiskelijan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata. Haltuun ottamisesta ja tarkastamisesta on ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajille mahdollisimman pian.

80 §

Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen

Edellä 77 §:ssä tarkoitetut opiskelijalta haltuun otetut esineet tai aineet luovutetaan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tai, jos opiskelija on täysi-ikäinen, hänelle itselleen. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos opiskelijalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan.

Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseen osat, patruunat, ammukset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi. Opiskelijalle itselleen luovutettavat esineet ja aineet luovutetaan työpäivän päätyttyä.

Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa huostaanottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen tulee kirjata.

81 §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää rehtori. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskelusta pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Määräaikaisesta erottamisesta ja asuntolasta erottamisesta voi koulutuksen järjestäjän niin päättäessä päättää myös rehtori. Toimielimessä tulee olla ainakin koulutuksen järjestäjän, opiskelijahuollon, opettajien, työelämän ja opiskelijoiden edustus. Koulutuksen järjestäjä nimeää toimielimen puheenjohtajan ja muut jäsenet enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa koulutuksen järjestäjä nimeää toimielimeen lisäksi tutkinnon suorittajan koulutussopimuspaikan tai oppisopimuskoulutuksen osalta työnantajan edustajan. Toimielimen puheenjohtajaksi tulee nimetä muu kuin opiskelijoita edustava jäsen. Opiskelijoita edustavan jäsenen tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Opiskelijoita edustavalla jäsenellä on läsnäolo- ja puheoikeus toimielimen kokouksessa. Toimielimen äänivaltaiset jäsenet toimivat virkavastuulla. Koulutuksen järjestäjä päättää tarkem-

min toimielimen toimintatavoista ja päätöksenteosta. Toimielin voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen asiantuntija- ja muu selvitys sekä varattava opiskelijalle ja hänen huoltajalleen tilaisuus tulla kuulluksi.

Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta, opiskelijan asuntolasta erottamista ja kirjallisen varoituksen antamista opiskelijalle on kurinpitorangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, hankittava tarpeellinen selvitys sekä varattava opiskelijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta tai opiskelija-asuntolasta on kuultava myös opiskelijan huoltajaa. Muista 73 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle.

Kurinpitorangaistuksista, opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja opiskelusta pidättämisestä tulee antaa kirjallinen päätös ja 73 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata.

Samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta tai opiskeluoikeuden pidättämisestä päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta.

10 luku

Opiskelijan muut oikeudet ja velvollisuudet

82 §

Opiskelijan velvollisuudet

Opiskelijan tulee osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti opetukseen ja näyttöihin, jollei hänen poissaololleen ole perusteltua syytä.

Opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäydyttävä asiallisesti.

Opiskelijan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

83 §

Opiskelijan salassapitovelvollisuus

Opiskelijan velvollisuudesta pitää salassa työpaikalla järjestetyssä koulutuksessa saamansa tiedot on voimassa, mitä vastaavissa tehtävissä työskentelevien työntekijöiden ja viranhaltijoiden salassapidosta erikseen säädetään.

84 §

Tutkinnon suorittajan tai opiskelijan eronneeksi katsominen

Tutkinnon suorittaja tai opiskelija katsotaan eronneeksi, jos on ilmeisestä, että hänen tarkoituksenaan ei ole 82 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla osallistua opetukseen ja näyttöihin tai hän ei ole suorittanut valmentavaa koulutusta 11 §:ssä säädetyssä ajassa. Tutkinnon suorittaja tai opiskelija katsotaan eronneeksi myös silloin, kun tämä itse ilmoittaa koulutuksen järjestäjälle kirjallisesti eroamisestaan.

85 §

Opiskelijahuolto

Opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Opiskeluterveydenhuollosta säädetään terveydenhuoltolaissa (1326/2010). Ammatillisen perustutkinnon opiskelijan ja valmentavassa koulutuksessa olevan opiskelijan oikeudesta opiskelijahuoltoon säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013).

Koulutuksen järjestäjän tulee toimia yhteistyössä opiskeluhuollon palveluita antavien ja järjestävien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijoille tietoa käytettävissä olevista opiskeluhuollon eduista ja palveluista sekä tarvittaessa ohjata opiskelijaa hakemaan näitä etuja ja palveluita.

86 §

Oikeus maksuttomaan ruokailuun

Muutoin kuin oppisopimuskoulutuksena järjestettävässä päätoimisessa perustutkintokoulutuksessa ja valmentavassa koulutuksessa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan sellaisina päivinä, joina opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Opiskelijalla on edellä säädetyn lisäksi oikeus myös muuhun maksuttomaan ruokailuun koulutuksessa, joka on 22 §:ssä tarkoitetun koulutustehtävän mukaisesti järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti, sekä asetuksella säädettävissä perustutkintokoulutuksissa sellaisina päivinä, joina opiskelijan on oltava koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa.

Opinnot katsotaan päätoimisiksi, jos ne opintotukilain (65/1994) mukaan ovat päätoimisia.

87 §

Erityistä tukea saavan opiskelijan opintososiaaliset etuudet

Edellä 56 §:ssä tarkoitettua erityistä tukea saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin opiskelijahuollon palveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin. Lisäksi 22 §:n 4 momentin mukaisesti vaativan erityisen tuen tehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän erityistä tukea saavalle opiskelijalle voidaan antaa maksutta oppikirjat ja muut koulutarvikkeet sekä tarjota majoituksessa olevalle opiskelijalle tarpeelliset viikoittaiset kotimatkat, täysihoito oppilasasuntolassa tai muussa majoituksessa ja henkilökohtaiset työvarusteet.

Vammaisille opiskelijoille järjestettävistä muista palveluista ja tukitoimista säädetään erikseen.

88 §

Opintososiaaliset etuudet oppisopimuskoulutuksessa

Oppisopimuskoulutuksessa opiskelijalla on koulutuksen järjestäjän järjestämissä oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen aikana oikeus saada päivärahaa, perheavustusta sekä korvausta matka- ja majoittumiskustannuksista. Jos opiskelijalle maksetaan samalta ajalta palkkaa tai jos hänellä on oikeus muihin kuin tässä laissa tarkoitettuihin lakisääteisiin etuihin, opiskelijalla on edellä mainitusta poiketen oikeus saada ainoastaan korvausta matka- ja majoittumiskustannuksista.

Koulutuksen järjestäjä maksaa

1) ansiomenetyksen korvauksena päivärahaa 15 euroa opetuspäivältä;

2) perheavustusta 17 euroa opetuspäivältä, jos opiskelijalla on huollettavanaan alle 18-vuotias lapsi; sekä

3) majoituskorvausta 8 euroa opetuspäivältä, jos koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä järjestettävä osaamisen hankkiminen tapahtuu opiskelijan kotikuntalain mukaisen kotikunnan tai oppisopimuspaikan sijaintikunnan ulkopuolella.

Jos koulutuksen järjestäjän järjestämissä oppimisympäristöissä tapahtuva osaamisen hankkiminen edellyttää opiskelijan matkustamista yhteen suuntaan yli 10 kilometriä opiskelijan kotoa tai oppisopimuspaikalta opetuspaikalle, on opiskelijalla oikeus matkakorvaukseen yhdeltä edestakaiselta matkalta viikossa. Erityisestä syystä matkakorvaus voidaan maksaa päivittäin, jos opiskelija majoittuu kotonaan. Jos opiskelijalle korvataan päivittäiset matkakustannukset, hänellä ei ole oikeutta majoituskorvaukseen.

Matkakorvaus maksetaan vain kotimaassa tapahtuvasta matkasta sekä halvimman matkustustavan mukaan opetuspaikan ja kodin tai oppisopimuspaikan välillä tosiasiallisen lähtö- ja paluupaikan mukaan.

Opiskelijalla on oikeus saada tässä pykälässä tarkoitetut etuudet myös osallistuessaan näyttöön.

89 §

Asuntolatoiminnan järjestäminen

Koulutuksen järjestäjällä voi olla opiskelijoille tarkoitettu asuntola.

Asuminen koulutuksen järjestäjän asuntolassa on opiskelijalle maksutonta.

Koulutuksen järjestäjä voi hyväksyä asuntolaa varten järjestyssäännöt, joilla edistetään asumisympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

90 §

Asuntolapaikan myöntäminen ja oikeus asuntolapaikkaan

Koulutuksen järjestäjä päättää asuntolapaikan myöntämisen perusteista. Asuntolapaikan myöntämisessä on sovellettava yhdenvertaisia myöntämisperusteita. Myöntämisperusteet tulee ilmoittaa asuntolapaikkaa hakeville etukäteen.

Asuntolapaikka myönnetään määräajaksi, kuitenkin enintään opintojen keston ajalle. Oikeus asuntolapaikkaan päättyy, kun

1) Opiskelija on suorittanut tutkinnon tai saavuttanut muun hänelle henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetetun osaamisen;

2) Opiskelija katsotaan 84 §:n perusteella eronneeksi;

3) Opiskelijan opiskeluoikeus peruutetaan;

Jos opiskelija erotetaan määräajaksi oppilaitoksesta 73 §:n 2 momentin tai 76 §:n 3 momentin nojalla, tai hänen osallistumisensa opetukseen evätään 73 §:n 4 momentin nojalla taikka häneltä pidätetään oikeus opiskeluun 73 §:n 5 momentin nojalla, koulutuksen järjestäjä voi päättää, että opiskelijan oikeus asuntolapaikkaan keskeytyy vastaavaksi ajaksi.

91 §

Tutkinnon suorittajilta ja opiskelijoilta perittävät maksut

Tässä laissa tarkoitettu ammatillinen perustutkintokoulutus ja valmentava koulutus ovat opiskelijalle maksuttomia. Lisäksi tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisessa käytettävät pääsy- ja soveltuvuuskokeet ovat opiskelijalle maksuttomia. Oppimateriaaleista ja tarvikkeista, jotka koulutuksen päätyttyä jäävät opiskelijalle, voidaan kuitenkin periä maksu.

Ammattitutkinto- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa sekä muussa ammatillisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjä voi periä opiskelijalta kohtuullisen opiskelumaksun, jolla katetaan osittain koulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Tässä momentissa tarkoitettuja maksuja ei voida periä työvoimakoulutuksena järjestettävässä koulutuksessa.

Henkilöltä voidaan periä maksu hyväksytyn arvosanan korottamisesta, jos hän haluaa korottaa 50 §:ssä tarkoitettuun tutkinnon suorittamisesta annettavaan todistukseen tai 51 §:ssä tarkoitettuun valmentavan koulutuksen suorittamisesta annettavaan todistuksen merkittyä arvosanaa.

Jos tässä laissa tarkoitettua opiskelijalta perittävää maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien noudattaen, mitä korkolaissa (633/1982) säädetään. Maksu on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään tässä pykälässä tarkoitettujen maksujen perusteista.

92 §

Tilauskoulutus

Koulutuksen järjestäjä voi järjestää opiskelijaryhmälle tässä laissa tarkoitettuja tutkintoja ja koulutusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (*tilauskoulutus*).

Tilauskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Tilauskoulutusta ei myöskään voida järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia.

Tilauskoulutuksena annettavien tutkintojen ja koulutuksen on oltava koulutuksen järjestämisluvassa määrätyn koulutustehtävän mukaisia. Tilauskoulutus ei saa heikentää koulutuksen järjestäjän tässä laissa säädettyä tutkintojen järjestämistä ja koulutuksen antamista. Tilauskoulutukseen ei sovelleta 59 §:n säännöksiä opetus- ja tutkintokielestä. Koulutuksen järjestäjän on perittävä koulutuksen tilaajalta tilauskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu. Koulutuksen tilaajalla on oikeus periä tilauskoulutukseen osallis-

tuvilta tutkinnon suorittajilta ja opiskelijoilta sen sijaintivaltion lainsäädännön tai oman käytäntönsä mukaisia maksuja.

93 §

Opiskelijoiden kuuleminen ja opiskelijakunta

Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa opiskelijoille mahdollisuus osallistua koulutuksen järjestäjän toimintaan ja toiminnan kehittämiseen sekä mahdollisuus vaikuttaa heitä itseään koskevien ja heidän asemaansa vaikuttavien päätösten tekemiseen.

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla sen opiskelijoista muodostuva opiskelijakunta. Opiskelijakuntaa ei kuitenkaan edellytetä koulutuksen järjestäjältä, joka järjestää pääasiassa sen tai sen jäsenyhteisön toiminnan harjoittamiseksi tarvittavaa ammatillista koulutusta. Koulutuksen järjestäjän tulee turvata opiskelijakunnalle riittävät toimintaedellytykset. Opiskelijakunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjän välistä yhteistyötä. Koulutuksen järjestäjän tulee turvata opiskelijakunnalle riittävät toimintaedellytykset. sekä edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista ja kehittää opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjän välistä yhteistyötä.

Koulutuksen järjestäjän tulee kirjata oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaiseen järjestäjäkohtaiseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan, miten opiskelijoiden kuuleminen, osallistuminen ja vaikuttamismahdollisuudet toteutetaan.

11 luku

Tietojen käsittely ja luovuttaminen

94 §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Hakeutujan, tutkinnon suorittajan ja opiskelijan terveydentilaa koskevia 32, 69, 71 ja 72 §:n mukaisia tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisesta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Tutkinnon suorittajan rikosrekisteriotetta koskevaa 69 §:n mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

Koulutuksen järjestäjän tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

Koulutuksen järjestäjän on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

95 §

Julkisuus ja tietojensaantioikeus

Tässä laissa tarkoitettuun toimintaan sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999).

Koulutuksen järjestäjän tulee salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä toimittaa valtion opetushallintoviranomaisille niiden määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot.

Tutkinnon suorittajan tai opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä tietoja on tiedon haltijalla salassapitosäännösten estämättä oikeus antaa:

1) oppilaitoksen rehtorille tai johtajalle ja oppilaitoksen turvallisuudesta vastaavalle muulle henkilölle opiskelun turvallisuuden varmistamiseksi;

2) opinto-ohjauksesta vastaaville henkilölle muihin opintoihin ja tukipalveluihin ohjaamista varten;

3) opiskeluterveydenhuollosta vastaaville henkilöille opiskelijan terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi ja tarvittaviin tukitoimiin ohjaamista varten;

4) työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta vastaaville henkilöille opiskelijan sekä työpaikan henkilöstön ja asiakkaiden turvallisuuden varmistamiseksi; sekä

5) poliisille ja koulutuksen järjestäjän edustajalle, joka on ensisijaisessa vastuussa turvallisuusuhan selvittämisestä, välittömän turvallisuusuhan arvioimiseksi tai mikäli opiskelijan todetaan terveydentilan arvioinnissa olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle.

Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

96 §

Tiedonsiirto teknistä käyttöyhteyttä hyväksikäyttäen

Tässä laissa tarkoitettuihin rekistereihin sisältyviä tietoja voidaan luovuttaa tietoon oikeutetulle teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja luovuttavan on varmistuttava siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

12 luku

Muutoksenhaku

97 §

Oikaisuvaatimus

Tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä, jos päätös koskee:

1) tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamista;

2) opiskelijalle annettavaa erityistä tukea tai 56 §:n 2 momentissa tarkoitettua mukauttamista;

3) 57 §:ssä tarkoitettua ammattitaitovaatimuksista, osaamistavoitteista ja osaamisen arvioinnista poikkeamista;
4) 11 §:ssä säädettyä valmentavien koulutusten suoritusaikaa;
5) 84 §:ssä säädettyä tutkinnon suorittajan tai opiskelijan katsomista eronneeksi; sekä
6) x72 §:ssä säädettyä huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisvelvollisuutta.

98 §

Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta, opiskelijan määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden pidättämistä tai 86, 87 ja 88 §:ssä säädettyä etua ja oikeutta, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Edellä 97 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

99 §

Muutoksenhaku opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, saa hakea muutosta valittamalla opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Muutoksenhausta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen säädetään opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetussa laissa (956/2011).

100 §

Muutoksenhakuaika

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, opiskeluoikeuden pidättämistä taikka 98 §:n 2 momentissa tarkoitettua asiaa, sekä oikaisuvaatimus 97 §:ssä tarkoitetussa asiassa, tulee tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Tässä pykälässä tarkoitetut asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

101 §

Kurinpitoa ja opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen täytäntöönpano

Opiskelijan määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden pidättämistä tai opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus tai opiskelijoiden oikeusturvalautakunta toisin määrää.

102 §

Valituskiellot

Nimettyä opiskelijaa tai tutkinnon suorittajaa koskevaan koulutuksen tai tutkinnon suoritusajankohtaa tai -paikkaa koskevaan päätökseen taikka muuta koulutuksen tai tutkinnon yksilöllistä järjestämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valittaa ei myöskään saa 73 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetussa asiassa.

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 97 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, sekä arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

103 §

Valituslupa

Jollei muualla laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

13 luku

Erinäiset säännökset

104 §

Henkilöstö

Jokaisella oppilaitoksella ja koulutuksen järjestäjän toimipisteellä, jossa järjestetään tässä laissa tarkoitettua koulutusta tai tutkintoja, tulee olla toiminnasta vastaava rehtori tai muu toiminnasta vastaava johtaja, joka täyttää rehtorille säädetyt kelpoisuusvaatimukset. Koulutuksen järjestäjä voi kuitenkin päättää, että useammalla toimipisteellä on yhteinen toiminnasta vastaava rehtori tai johtaja. Kaksikielisessä oppilaitoksessa voi olla rehtori tai muu toiminnasta vastaava johtaja kumpaakin kieliryhmää varten. Mitä tässä laissa muualla säädetään rehtorista, koskee myös muuta toiminnasta vastaavaa johtajaa.

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla koulutuksen järjestämistapa huomioon ottaen riittävä määrä opettajan virkoja tai työsopimussuhteisia opettajia. Lisäksi koulutuksen järjestäjällä voi olla tuntiopettajia ja muuta henkilöstöä.

Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Aluehallintovirasto voi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden. Yliopisto voi yksittäistapauksessa todeta henkilön kelpoiseksi antamaan opetusta jollakin taiteenalalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

105 §

Tutkinnon suorittamismahdollisuuksista ja koulutuksesta tiedottaminen

Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että tutkinnon suorittamismahdollisuuksista ja annettavasta koulutuksesta ja koulutukseen hakeutumisesta on tietoa yleisesti saatavilla. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske henkilöstökoulutusta.

106 §

Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoite

Koulutuksen järjestäjien edellytetään tekevän yhteistyötä alueen työelämän ja muiden ammatillisen koulutuksen järjestäjien, lukiokoulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen sekä perusopetuksen ja nuorten työpajojen kanssa.

Koulutusta järjestettäessä tulee olla yhteistyössä alle 18-vuotiaiden huoltajien kanssa.

Työvoimakoulutuksen tarjontaa suunniteltaessa koulutuksen järjestäjän on tehtävä yhteistyötä työ- ja elinkeinotoimiston sekä Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa. Koulutuksen järjestäjän, jolla on koulutuksen järjestämisluvan mukainen työvoimakoulutuksen koulutustehtävä, tulee osallistua Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kutsusta työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelua koskevaan keskusteluun.

107 §

Koulutustarpeen ennakointi

Koulutuksen järjestäjän tulee toteuttaa koulutustarpeen ennakointia huomioiden toiminta-alueensa työvoimatarve ja väestökehitys.

108 §

Koulutuksen hankkiminen

Koulutuksen järjestäjä voi hankkia osan tässä laissa tarkoitetuista palveluista x §:ssä tarkoitetulta koulutuksen järjestäjältä tai muulta yhteisöltä taikka säätiöltä. Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään tämän lain mukaisesti.

109 §

Laadunhallinta ja koulutuksen arviointi

Koulutuksen järjestäjä vastaa järjestämiensä tutkintojen, koulutuksen ja muun toiminnan laadusta ja jatkuvasta kehittämisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida järjestämiään tutkintoja, koulutusta ja muuta toimintaa sekä niiden vaikuttavuutta. Koulutuksen järjestäjän on myös säännöllisesti osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laatujärjestelmiensä arviointiin sekä julkistettava järjestämänsä arvioinnin tulokset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetussa laissa (1295/2013).

110 §

Rahoitus

Tässä laissa tarkoitettua toimintaa varten myönnetään rahoitusta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009) säädetään.

111 §

Maksullinen palvelutoiminta

Koulutukseen, joka 22 §:ssä tarkoitetun koulutustehtävän mukaisesti järjestetään maksullisena palvelutoimintana, ei sovelleta 29, 31 ja 86 §:ää eikä 89 §:n 2 momenttia.

14 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

112 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

Tällä lailla kumotaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu laki (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki (631/1998).

113 §

Yleiset siirtymäsäännökset

Muualla lainsäädännössä olevalla viittauksella ammatillisesta peruskoulutuksesta annettuun lakiin tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin tarkoitetaan tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin.

Poiketen siitä, mitä 17 §:ssä säädetään, ennen tämän lain voimaan tuloa suoritetuista tutkinnoista saa käyttää niitä tutkintojen nimiä ja tutkintonimikkeitä, jotka olivat voimassa tämän lain voimaan tullessa.

114 §

Järjestämislupia ja näyttötutkinnon järjestämissopimuksia koskevat siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla myönnettyjen ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen järjestämislupien sekä tehtyjen näyttötutkintojen järjestämissopimusten voimassaolo päättyy tämän lain voimaan tullessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö muuttaa hakemuksetta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla myönnetyt ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen järjestämisluvat tämän lain mukaisiksi ammatillisen koulutuksen järjestämisluviksi. Jos tässä pykälässä ei toisin säädetä, opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuksen järjestämisluvan myöntämisestä 3 luvun säännösten mukaisesti.

Pykälän 2 momenttia ei sovelleta, jos ennen tämän lain voimaan tuloa voimassa olleen järjestämisluvan mukaisena koulutustehtävänä ollut ainoastaan muu ammatillinen lisäkoulutus. Tässä momentissa tarkoitettujen koulutuksen järjestäjien tulee huolehtia siitä, että opiskelijat saavat suoritettua aloittamansa koulutuksen loppuun ennen tämän lain voimaantuloa.

Edellä 2 momentissa tarkoitetut uudet järjestämisluvat myönnetään siten, että koulutuksen järjestäjien koulutustehtävänä ovat ne tutkinnot, joita koulutuksen järjestäjä on tämän lain voimassa tullessa voimassa olleen järjestämisluvan perusteella järjestänyt vuosina 2015, 2016 tai 2017 tai joihin koulutuksen järjestäjällä on ollut tämän lain voimaan tullessa voimassa oleva näyttötutkinnon järjestämissopimus. Lain 22 §:n 2 momentin 1, 2, 5, 6 ja 8 kohdissa tarkoitetuista määräyksistä ja mainitun pykälän 4 momentissa tarkoitetuista velvoitteista päättäessään opetus- ja kulttuuriministeriön tulee ottaa huomioon ennen tämän lain voimaan tuloa voimassa olleiden säännösten nojalla myönnettyjen järjestämislupien vastaavat määräykset. Lain 22 §:n 2 momentin 7 kohdassa tarkoitetusta opiskeluvuosien vähimmäismäärästä päättäessään opetus- ja kulttuuriministeriön tulee ottaa huomioon ennen tämän lain voimaan tuloa voimassa olleiden säännösten nojalla myönnettyjen järjestämislupien opiskelijamääriä ja opiskelijatyövuosien määriä koskevat määräykset sekä koulutuksen järjestäjän opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan rahoitetut opiskelijamäärät ja opiskelijatyövuodet.

Kumottavan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitetun näyttötutkinnon järjestäjän, jolle ei myönnetä tämän lain mukaista koulutuksen järjestämislupaa, tulee ohjata ennen tämän lain voimaantuloa tutkinnon suorittamisen aloittanut tutkinnon suorittaja, jonka henkilökohtaistamisesta näyttötutkinnon järjestäjä on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:n mukaisesti vastannut, hakeutumaan toisen koulutuksen järjestäjän tutkintokoulutukseen tai näyttöön.

115 §

Tutkintojen perusteita koskevat siirtymäsäännökset

Opetushallituksen tulee määrätä tutkintojen perusteet siten, että koulutuksen järjestäjät voivat ottaa ammatillisten perustutkintojen perusteet käyttöön 1 päivänä tammikuuta 2018 sekä ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteet viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2019.

Kumottavien lakien nojalla annetut ammatillisten perustutkintojen perusteet jäävät voimaan 31 päivään joulukuuta 2020 saakka ja ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteet 31 päivään joulukuuta 2021 saakka.

Ennen lain voimaantuloa tutkinnon suorittamisen aloittanut tutkinnon suorittaja saa suorittaa tutkinnon loppuun 2 momentissa tarkoitettujen perusteiden mukaisesti. Tutkinnon suorittaja voi kuitenkin siirtyä suorittamaan tutkintoaan tämän lain nojalla annettavien tutkinnon perusteiden mukaisesti. Edellä 2 momentissa mainittujen ajankohtien jälkeen tutkinnon suorittaja siirtyy suorittamaan tutkintoa tämän lain nojalla annettavien tutkinnon perusteiden mukaisesti.

116 §

Valmentavaa koulutusta koskevat siirtymäsäännökset

Opetushallituksen tulee määrätä ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen perusteet sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteet siten, että koulutuksen järjestäjät voivat ottaa koulutuksen perusteet käyttöön tämän lain voimaan tullessa.

Ennen lain voimaantuloa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen aloittaneet opiskelijat siirtyvät

lain voimaan tullessa suorittamaan tässä laissa tarkoitettua ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta. Ennen lain voimaantuloa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen aloittaneet opiskelijat siirtyvät lain voimaan tullessa suorittamaan tässä laissa tarkoitettua vastaavaa koulutusta. Edellä tarkoitettujen opiskelijoiden opiskeluaikaan sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

117 §

Henkilökohtaistamista koskevat siirtymäsäännökset

Lain 35 §:n 2 momentissa tarkoitettua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaa ei laadita, jos tutkinnon suorittaja suorittaa tutkintoa 115 §:n 2 momentissa tarkoitettujen perusteiden mukaisesti tai jos valmentavan koulutuksen opiskelija on aloittanut opintonsa ennen tämän lain voimaan tuloa. Edellä mainittujen tutkinnon suorittajien ja valmentavan koulutuksen opiskelijoiden osalta ovat voimassa kumottavan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 29 a §:n nojalla laadittu opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, mainitun lain 20 §:n nojalla laadittu henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma ja mainitun lain 17 §:n nojalla laadittu opiskelijan henkilökohtainen opiskeluohjelma sekä kumottavan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:n nojalla laadittu henkilökohtaistamista koskeva asiakirja. Lain 5 luvun säännöksiä sovelletaan kuitenkin soveltuvin osin päivitettäessä edellä mainittuja kumottujen lakien nojalla laadittuja suunnitelmia.

118 §

Osaamisen arvioinnin oikaisua koskeva siirtymäsäännös

Ennen tämän lain voimaan tuloa tehtyyn osaamisen arviointiin pyydetään oikaisua tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Kumottavan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 c §:n 2 momentissa ja kumottavan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 c §:n 2 momentissa tarkoitettuun osaamisen arvioinnin oikaisua koskevaan päätökseen pyydetään kuitenkin oikaisua 48 §:n 3 momentin mukaisesti, jos oikaisua koskeva päätös on tehty 15 päivänä marraskuuta 2017 tai sen jälkeen.

119 §

Kokeiluja koskeva siirtymäsäännös

Ennen tämän lain voimaantuloa aloitetut kumotun ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 23 §:n nojalla päätetyt kokeilut toteutetaan loppuun myönnetyn kokeiluluvan mukaisesti. Mainitun pykälän 4 momentin nojalla määrätyt kokeilussa noudatettavat perusteet ovat voimassa kokeilun ajan.

———

2.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 1 §:n 1 momentin 3 kohta, 5 §:n 2 kohta, 25, 27 ja 27 a §, 31 §:n 4 momentti, 32 §:n 2 momentti, 46 § ja 57 §:n 2 momentin 2 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentin 3 kohta ja 57 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 1410/2014, 5 §:n 2 kohta laissa 926/2010, 25 § osaksi laeissa 1511/2011, 892/2013, 1410/2014, 248/2015 ja XXX/2016, 27 § osaksi laeissa 926/2010, 1511/2011 ja 189/2015, 27 a § laissa 1607/2015, 32 §:n 2 momentti laissa 1410/2014 ja 46 § laissa 1112/2015,

muutetaan 1 §:n 1 momentin 2 kohta ja 4 momentti, 3 § 1 kohta, 5 §:n 1 kohta, 6 §, 7 §:n 1 ja 3 momentti, 8 §:n 1 momentti, 9, 10, 23 ja 23 b §, 31 §:n 1 momentin johdantolause, 32 §:n 1 ja 4 momentti, 45 a §, 48 §:n 1 ja 4 momentti, 49 ja 50 §, 57 §:n 2 momentin 3 kohta ja 59 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentin 2 kohta ja 4 momentti, 3 §:n 1 kohta, 5 §:n 1 kohta, 7 §:n 1 momentti, 23 §, 31 §:n 1 momentin johdantolause, 32 §:n 1 momentti ja 57 §:n 2 momentin 3 kohta laissa 1410/2014, 6 § laeissa 1410/2014 ja XXX/2016, 7 §:n 3 momentti, 8 §:n 1 momentti ja 48 §:n 1 ja 4 momentti laissa XXX/2016, 10 § osaksi laissa 2010/926, 23 b § laeissa 1607/2015 ja XXX/2016, 45 § laissa 1304/2013, 49 ja 59 § osaksi laissa 1511/2011 sekä 50 § laeissa 1511/2011 ja 1410/2014, sekä

lisätään lakiin uusi 9 a ja 10 a § sekä 3 a luku seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta ja -avustuksesta sekä muusta rahoituksesta sellaista toimintaa varten, josta säädetään:

— —

2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (XXX/2017);

— —

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa toiminnassa käytössä olevista tiloista sekä kalustosta ja muusta irtaimistosta aiheutuviin muihin kuin käyttökustannuksiin myönnetään rahoitusta siten kuin tämän lain 9 §:ssä säädetään.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *opetustoimella* 1 §:n 1 momentin 1–*2* kohdassa mainittujen lakien mukaisen toiminnan ja 2 §:n 2 momentin 1–4 ja 8–10 kohdassa tarkoitettujen perusopetuslain ja taiteen perusopetuslain mukaisten toimintojen järjestämistä;

— —

5 §

Rahoituksen laskentaperuste

Rahoitus käyttökustannuksiin määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti. Rahoitus määräytyy:

1) lukiossa opiskelijamäärien sekä opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen perusteella;

— —

6 §

Kunnan valtionosuus ja valtionosuuden peruste lukiolaissa tarkoitetussa koulutuksessa

Kunnalle myönnetään valtionosuutta lukiolaissa tarkoitetun lukiokoulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun 2 momentissa säädetyllä tavalla lasketusta kunnan valtionosuuden perusteesta vähennetään 8 §:n mukaan lasketut kunnan omarahoitusosuudet.

Kunnan valtionosuuden perustetta varten lasketaan yhteen kunnan järjestämää lukiokoulutusta ja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta saavien opiskelijoiden määrien ja opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen tulot.

Myönnettäessä vuosina 2017 – 2019 valtionosuutta kunnalle 2 momentissa säädetystä lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen valtionosuuden perusteesta otetaan huomioon 98,96 prosenttia.

7 §

Kuntayhtymän ja yksityisen järjestämän lukiokoulutuksen rahoitus

Kuntayhtymälle ja yksityiselle koulutuksen järjestäjälle myönnetään lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen järjestämistä varten rahoitusta 6 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla koulutuksen järjestäjän opiskelijamäärien sekä yksikköhintojen mukaisesti laskettu valtionosuuden perustetta vastaava euromäärä.

— —

Vuosina 2017 – 2019 kuntayhtymälle myönnetään lukiolaissa tarkoitettuun koulutukseen 98,96 prosenttia 1 momentissa tarkoitetusta rahoituksesta.

8 §

Kunnan omarahoitusosuus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen käyttökustannuksiin

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksista on 58,11 prosenttia ja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävään lukiokoulutukseen valmistavan koulutuk-

sen käyttökustannuksista 50 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

— —

9 §

Ammatillisen koulutuksen määräraha

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää ammatillisen koulutuksen järjestäjille rahoitusta ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi valtion talousarvioon otettavan määrärahan ja 9 a §:n 1 momentissa säädetyn kuntien rahoitusosuuden rajoissa. Rahoituksena myönnetään laskennallisten perusteiden mukaisesti määräytyvää perusrahoitusta, suoritusrahoitusta ja vaikuttavuusrahoitusta. Lisäksi myönnetään strategiarahoitusta.

Edellisenä vuonna ammatillisen koulutuksen järjestäjille osoitettua 1 momentissa tarkoitettua valtion määrärahaa ja kuntien rahoitusosuutta korotetaan kertaluonteisia eriä lukuun ottamatta ammatillisen koulutuksen indeksin vuotuista kustannustason nousua vastaavasti. Ammatillisen koulutuksen indeksi muodostuu yleisestä ansiotasoindeksistä, kuluttajahintaindeksistä sekä tukkuhintaindeksistä. Ammatillisen koulutuksen indeksin laskemisesta ja kustannustason nousun huomioon ottamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yksityisille koulutuksen järjestäjille myönnetään lisäksi arvonlisäverokorvaus siten kuin 32 i §:ssä säädetään.

9 a §

Kunnan omarahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa

Kuntien rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa on euromäärä, joka saadaan, kun 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtion määräraha kerrotaan luvulla 1,3844. Kuntien rahoitusosuus on kuitenkin enintään vuoden 2017 tasossa.

Kunnan omarahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa on euromäärä, joka saadaan, kun 1 momentissa tarkoitettu kuntien rahoitusosuuden euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

10 §

Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnettävä rahoitus ja kunnan valtionosuus

Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnetään perusrahoitusta, suoritusrahoitusta ja vaikuttavuusrahoitusta 32 a §:ssä säädetystä rahoitusosuuden euromäärästä se osuus, joka vastaa koulutuksen järjestäjän suoritteiden suhteellista osuutta kaikkien koulutuksen järjestäjien suoritteista. Perusrahoitusosuuden 32 a §:ssä säädetystä euromäärästä vähennetään 32 e §:ssä tarkoitettujen harkinnanvaraisten korotusten yhteenlaskettu euromäärä.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, kunnalle myönnetään valtionosuutta euromäärä, joka saadaan, kun 1 momentissa säädetyllä tavalla lasketusta euromäärästä vähennetään 9 a §:n 2 momentissa tarkoitettu kunnan omarahoitusosuus.

10 a §

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen myöntäminen varainhoitovuosina 2018 ja 2019

Laskettaessa 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua rahoitusta varainhoitovuosina 2018 ja 2019, tehdään 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuun valtion määrärahaan ja kuntien rahoitusosuuteen laskennallinen euromääräinen lisäys, joka on 10 272 000 euroa vuoden 2017 tasossa.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimiville kuntille ja kuntayhtymille varainhoitovuosina 2018 ja 2019 myönnettävästä rahoituksesta vähennetään euromäärä, joka saadaan, kun 10 272 000 euroa vuoden 2017 tasossa jaetaan ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimivien kuntien ja kuntayhtymien perusrahoituksen perusteena käytettävillä suoritteilla ja kerrotaan kyseisen koulutuksen järjestäjän perusrahoituksen perusteena käytettävillä suoritteilla.

23 §

Keskimääräiset yksikköhinnat

Valtioneuvoston asetuksella säädetään vuosittain seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteina käytettävät lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen keskimääräiset yksikköhinnat siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään.

Yksikköhinnat määrää opetus- ja kulttuuriministeriö. Tämän lain 24 §:ssä tarkoitetut yksikköhinnat määrätään siten, että yksikköhintojen mukaisesti lasketut rahoituksen perusteena käytettävät euromäärät yhteenlaskettuina vastaavat keskimääräisten yksikköhintojen perusteella laskettavia euromääriä.

23 b §

Keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävät vähennykset

Laskettaessa edellä 23 §:n 1 momentin mukaisesti keskimääräisiä yksikköhintoja vähennetään vuosittain seuraavat euromäärät:

1) lukiokoulutuksen osalta 1048,52 euroa; ja

2) taiteen perusopetuksen osalta 2,41 euroa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta on kuitenkin vähintään 5 954,28 euroa ja taiteen perusopetuksen keskimääräinen yksikköhinta vähintään 74,92 euroa.

31 §

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset

Lukion ja opetustuntiperusteisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen käyttökustannuksina ei pidetä:
— —

32 §

Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhinnoissa

Lukion ja taiteen perusopetuksen yksikköhintoja korotetaan yksityisen koulutuksen järjestäjän osalta siten, että korotus vastaa yksityisten koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityiselle koulutuksen järjestäjälle aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista mainitussa koulutusmuodossa.
— —
Edellä 1 tarkoitettua korotusta ei oteta huomioon vahvistettaessa 23 §:n 1 momentin mukaisia keskimääräisiä yksikköhintoja eikä määrättäessä yksikköhintoja mainitun pykälän 2 momentin mukaisesti.

3 a luku

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräytymisperusteet

32 a §

Rahoitusosuudet

Perusrahoituksen osuus on 50 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 35 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 15 prosenttia siitä euromäärästä, joka saadaan, kun 9 §:n 1 momentissa tarkoitetusta valtion määrärahan ja kuntien rahoitusosuuden euromäärästä vähennetään 32 h §:ssä tarkoitettu strategiarahoituksen euromäärä.

32 b §

Opiskelijavuosi

Opiskelijavuodella tarkoitetaan 365:tä päivää, joiden aikana opiskelija osallistuu koulutukseen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 35 §:ssä tarkoitetun henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään tarkemmin opiskelijavuoteen kuuluvien päivien määrittelystä.

32 c §

Tavoitteellisista opiskelijavuosista päättäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuksen järjestäjän varainhoitovuoden tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän sekä työvoimakoulutuksena järjestettävän koulutuksen tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Ministeriö voi lisätä koulutuksen järjestäjän tavoitteellista opiskelijavuosien määrää tai työvoimakoulutuksena järjestettävän koulutuksen tavoitteellista opiskelijavuosien määrää varainhoitovuoden aikana.

Tavoitteellinen opiskelijavuosien määrä ei voi alittaa koulutuksen järjestämisluvassa määrättyä opiskelijavuosien vähimmäismäärää.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun päätöksen yhteydessä ministeriö voi päättää myös tiettyjä tutkintoja, valmentavaa koulutusta tai muuta ammatillista koulutusta koskevista opiskelijavuosien enimmäismääristä.

Ministeriö kuulee koulutuksen järjestäjää ennen tässä pykälässä tarkoitetuista opiskelijavuosista päättämistä.

32 d §

Perusrahoitus

Perusrahoitus määräytyy 32 c §:n 1 momentissa tarkoitetun tavoitteellisen opiskelijavuosimäärän perusteella. Opiskelijavuosi luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on laatinut opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman. Perusrahoituksen myöntämisperusteena käytetään opiskelijavuosiin perustuvaa painotettua suoritemäärää.

Opiskelijavuosia painotetaan seuraavilla perusteilla:

1) tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen, ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen, työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen sekä muun ammatillisen koulutuksen järjestämisen väliset kustannuserot;

2) tutkintotyypit ja koulutuksen järjestäminen oppisopimuskoulutuksena;

3) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 56 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen järjestäminen tai mainitun lain 22 §:n 3 momentissa tarkoitettu vaativan erityisen tuen erityistehtävä;

4) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 89 §:ssä tarkoitetun majoituksen järjestäminen;

5) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 9 §:ssä tarkoitetun henkilöstökoulutuksen järjestäminen;

6) työvoimakoulutuksen järjestäminen;

7) vankeinkoulutuksen järjestäminen.

Painotetun suoritemäärän laskennasta sekä 2 momentissa säädettyjen perusteiden painokertoimista säädetään tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

32 e §

Perusrahoituksen harkinnanvarainen korotus

Koulutuksen järjestäjälle myönnettävää perusrahoitusta voidaan korottaa harkinnanvaraisesti koulutuksen järjestäjän toimintaan liittyvästä erityisestä syystä valtion talousarvion rajoissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää hakemuksesta harkinnanvaraisesta korotuksesta.

32 f §

Suoritusrahoitus

Suoritusrahoitus määräytyy varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävänä kahtena vuonna suoritettujen tutkinnon osien ja tutkintojen perusteella. Tutkinnon osa luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on laatinut tutkinnon osan suorittajan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman. Tutkinto luetaan sen koulutuksen järjestäjän suoritteeksi, joka on antanut ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 50 §:ssä tarkoitetun tutkintotodistuksen. Suo-

ritusrahoituksen myöntämisperusteena käytetään suoritettuihin tutkinnon osiin ja tutkintoihin perustuvaa painotettua suoritemäärää.

Tutkinnon osaa ei oteta huomioon rahoituksen perusteena, jos se on kokonaan tunnustettu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 38 §:n 1 tai 2 momenteissa säädetyllä tavalla. Suoritusrahoituksen perusteena otetaan huomioon enintään X osaamispistettä kyseisen varainhoitovuoden tavoitteellista opiskelijavuotta kohti.

Tutkinnon osia painotetaan seuraavilla perusteilla:

1) tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen järjestämisen väliset kustannuserot;

2) tutkintotyypit;

3) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 56 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen järjestäminen tai mainitun lain 22 §:n 3 momentissa tarkoitettu vaativan erityisen tuen erityistehtävä.

Tutkintoja painotetaan seuraavilla perusteilla:

1) tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen järjestämisen väliset kustannuserot;

2) tutkintotyypit;

3) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 56 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen järjestäminen tai mainitun lain 22 §:n 3 momentissa tarkoitettu vaativan erityisen tuen erityistehtävä;

4) tutkinnon suorittajan perusasteen jälkeinen koulutus.

Painotetun suoritemäärän laskennasta sekä 3 ja 4 momentissa säädettyjen perusteiden painokertoimista säädetään tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

32 g §

Vaikuttavuusrahoitus

Vaikuttavuusrahoitus määräytyy tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen sekä opiskelijapalautteen ja työelämäpalautteen perusteella. Rahoitusperusteiden laskennasta ja laskentakriteereistä säädetään tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

32 h §

Strategiarahoitus

Strategiarahoituksen osuus on enintään neljä prosenttia 9 §:n 1 momentissa tarkoitetusta määrärahasta.

Strategiarahoituksena myönnetään 44 §:n 1 momentissa tarkoitetut avustukset.

32 i §

Arvonlisäveron korvaaminen yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle

Yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle korvataan arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus koulutuksen järjestäjälle aiheutuneista kustannuksista. Korvaus perustuu viimeksi toteutuneen vahvistetun tilinpäätöksen tietoihin.

32 j §

Uuden koulutuksen järjestäjän suoritteiden määrittely

Jos uusi koulutuksen järjestämislupa on myönnetty koulutuksen järjestäjien yhdistymisen, jakautumisen tai muun vastaavan toiminnan uudelleenjärjestelyn taikka koulutuksen järjestäjän oikeushenkilöä koskevan muutoksen vuoksi, koulutuksen järjestäjän suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus määräytyy uudelleenjärjestelyn kohteena olleiden koulutuksen järjestäjien toteutuneiden suoritemäärien perusteella.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitetun uuden koulutuksen järjestäjän suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus määräytyvät arvioidun suoritemäärän perusteella. Arvio suoritemääristä perustuu kaikkien koulutuksen järjestäjien keskimääräisiin toteutuneisiin suoritteisiin. Tässä momentissa säädettyjä suoritemääriä käytetään siihen asti, kunnes toteutuneita suoritteita voidaan käyttää.

48 §

Opiskelija- ja oppilasmäärien laskeminen

Lukiossa varainhoitovuoden rahoitus lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan. Lisäksi voidaan ottaa huomioon sellaiset arvioidut opiskelijamäärien muutokset, jotka aiheutuvat laista, asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai päätöksestä taikka valtion talousarviosta. Yksikköhintoja laskettaessa sovelletaan kuitenkin varainhoitovuotta edeltäneen vuoden syksyn oppilas- ja opiskelijamääriä. Toiminnan käynnistyessä rahoitus lasketaan arvioidun opiskelijamäärän mukaan.

— —

Opiskelija tai oppilas taikka opiskelijan koulutukseen osallistumisen perusteella määräytyvät 32 b §:ssä tarkoitetut opiskelijavuodet voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi suoritteeksi vain yhdessä tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa.

— —

49 §

Rahoituksen laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteena käytettävien opetustuntien, ohjaustuntien ja henkilötyövuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa ammatillisen koulutuksen seuraavan varainhoitovuoden laskennallisen rahoituksen perusteena käytettävien suoritteiden määrän.

50 §

Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 6 §:ssä, 10 §:n 2 momentissa, 19—22 §:ssä tarkoitetun valtionosuuden sekä 7 §:ssä, 10 §:n 1 momentissa ja 11 §:ssä tarkoitetun rahoituksen käyt-

tökustannuksiin hakemuksetta kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa 1 momentin mukaan myönnetyn rahoituksen, lukuun ottamatta 10 ja 11 §:ssä tarkoitettua rahoitusta, varainhoitovuoden keskimääräisten opiskelijamäärien mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä.

57 §

Valtionapuviranomainen

— —

Opetushallitus on valtionapuviranomainen:

— —

3) 45 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja valtionavustuksia koskevissa asioissa.

— — — — — — — — — — — — — — —

59 §

Neuvottelumenettely

Ennen kuin opetus- ja kulttuuriministeriö tekee ehdotuksen seuraavan varainhoitovuoden talousarvioon käyttökustannusten valtionosuutta varten otettavasta määrärahasta, sen on neuvoteltava yksikköhinnoista ja ammatillisen koulutuksen määrärahasta Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa.

Ministeriön on myös neuvoteltava Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa siitä, mitä tietoja on pidettävä tarpeellisina yksikköhintojen määräämistä ja vahvistamista sekä valtionosuuden ja ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräämistä varten, samoin kuin siitä, miten nämä tiedot toimitetaan valtionapuviranomaiselle.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2018.

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2018 myönnettävään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen rahoitukseen. Lain 9 §:n 2 momenttia sovelletaan ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2020 myönnettävään rahoitukseen.

Poiketen siitä, mitä säädetään 32 a §:ssä, varainhoitovuonna 2018 perusrahoituksen osuus on 90 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 5 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 5 prosenttia. Varainhoitovuonna 2019 perusrahoituksen osuus on 80 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 10 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 10prosenttia. Varainhoitovuonna 2020 perusrahoituksen osuus on 72,5 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 15 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 12,5 prosenttia. Varainhoitovuonna 2021 perusrahoituksen osuus on 60, suoritusrahoituksen osuus 25 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 15 prosenttia.

Poiketen siitä, mitä 32 f §:ssä säädetään, varainhoitovuosina 2018 ja 2019 suoritusrahoituksen määräytymisperusteena ei käytetä suoritettuja tutkinnon osia.

Poiketen siitä, mitä 32 g §:ssä säädetään, vaikuttavuusrahoituksen määräytymisperusteena ei varainhoitovuosina 2018 ja 2019 käytetä opiskelijapalautetta eikä varainhoitovuosina 2018-2021 työelämäpalautetta.

3.

Laki

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohta, 1 luvun 5 §, 5 luvun 1, 3, 4 ja 6 §, 6 luvun 3 §:n 1 momentin 1 kohta sekä 13 §:n 3 momentin 4 kohta, sellaisina kuin niistä ovat

kumotaan 5 luvun 2 §

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

— —

9) työsuhteella työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä ja merityösopimuslain (756/2011) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettua työnantajan ja työntekijän sopimussuhdetta sekä ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitettua työnantajan ja oppisopimusopiskelijan sopimussuhdetta (oppisopimuskoulutus);

— —

5 §

Palvelujen tuottaminen ja hankkiminen

Työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi tuottaa tässä laissa tarkoitetut palvelut itse tai hankkia ne osaksi tai kokonaan palvelujen tuottajilta valtion talousarviossa palvelujen hankkimista varten osoitetulla määrärahalla. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta työvoimakoulutuksena voi järjestää ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukainen työvoimakoulutuksen koulutustehtävän saanut koulutuksen järjestäjä. Valtion talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokassa työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitettujen määrärahojen (työllisyysmäärärahat) avulla tuetaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä.

Jos palvelun tuottaja saa valtionavustusta tai muuta valtion rahoitusta hankittavan palvelun tuottamiseen, valtionavustusta tai muuta valtion rahoitusta vastaava osuus vähennetään palvelun hankintahinnasta.

Työ- ja elinkeinotoimiston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävistä palvelua hankittaessa, menettelystä hankinnasta päätettäessä ja hankintasopimusta tehtäessä, hankintasopimuksen sisällöstä sekä sopimuksen tekemistä edeltävästä hankinta- ja tarjousmenettelystä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

5 Luku

Työvoimakoulutus

1 §

Työvoimakoulutuksen tavoitteet

Työvoimakoulutuksella parannetaan aikuisten ammattitaitoa, mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka ja heidän valmiuksiaan toimia yrittäjänä sekä edistetään ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta ja uuden yritystoiminnan syntymistä.

Työvoimakoulutuksena tarjotaan ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädettyä koulutusta, muuta ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta sekä kotoutumisen edistämisestä annetun lain 20 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutusta.

3 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijaksi voidaan valita koulutukseen ja sen tavoitteena olevaan ammattiin tai tehtävään soveltuva henkilö, jolla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve. Alle 20-vuotias oppivelvollisuuden suorittanut voidaan valita ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen vain, jos koulutuksen suorittaminen ei ole mahdollista tai muutoin tarkoituksenmukaista omaehtoisena opiskeluna.

Valittaessa opiskelijoita työvoimakoulutuksena järjestettyyn ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutukseen sovelletaan mainitun lain säännöksiä esteettömyydestä ja tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä sekä tutkinnon suorittajaksi ottamiseen liittyvästä tiedonsaannista.

Työ- ja elinkeinotoimisto päättää opiskelijoiden valitsemisesta koulutukseen. Opiskelijoiden valintamenettelystä säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintatilaisuudet ja valintamenettelyyn liittyvät soveltuvuuskokeet ovat työvoimakoulutukseen hakeutuvalle maksuttomia.

4 §

Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

Opiskelijalla on oikeus saada koulutus- tai opetussuunnitelman mukaista opetusta ja oikeus suorittaa opintoja työvoimakoulutuksen keston ajan. Opiskelijan tulee osallistua säännöllisesti opetukseen ja edetä opinnoissaan koulutus- tai opintosuunnitelmassa tarkoitetulla tavalla.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa työvoimakoulutuksessa opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista on lisäksi voimassa mitä niistä mainitussa laissa säädetään.

Muuhun kuin 2 momentissa tarkoitettuun työvoimakoulutuksena hankittavaan koulutukseen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja sen nojalla annettuja säännöksiä:

1) oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön
2) huumausainetestaukseen
3) kurinpitoon ja kurinpitoon asuntolassa
4) häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamiseen
5) kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun
6) oikeuteen ottaa haltuun esineitä tai aineita
7) oikeuteen tarkastaa opiskelijan tavarat, haltuun ottamiseen ja tarkastamisen yleisiin periaatteisiin, haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttamiseen ja hävittämiseen
8) opiskelijan salassapitovelvollisuuteen

6 §

Koulutukseen liittyvä työssäoppiminen

Muuhun kuin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen työvoimakoulutukseen liittyvän työssäoppimisjakson aikana opiskelija ei ole työsuhteessa sen järjestäjään eikä koulutuspalvelun tuottajaan, elleivät opiskelija ja työssäoppimisjakson järjestäjä ole toisin sopineet. Jos työssäoppiminen on sovittu toteutettavaksi työsuhteessa, 2 ja 3 momentin säännöksiä ei sovelleta.

Koulutuspalvelun tuottaja, työssäoppimisjakson järjestäjä ja opiskelija tekevät työssäoppimisjaksosta määräaikaisen kirjallisen sopimuksen. Sopimukseen ja koulutuspalvelun tuottajan tehtäviin sovelletaan, mitä 4 luvun 9 §:ssä säädetään työkokeilusta tehtävästä sopimuksesta ja työ- ja elinkeinotoimiston tehtävistä. Sopimuksessa on lisäksi sovittava ohjauksesta vastaavasta opettajasta sekä ohjauksen toteuttamistavasta ja kestosta.

Työssäoppimisjakson järjestäjä vastaa opiskelijan työturvallisuudesta työssäoppimisjakson aikana siten kuin siitä työturvallisuuslaissa (738/2002) säädetään. Koulutuspalvelun tuottaja on velvollinen järjestämään opiskelijoille työssäoppimis- ja harjoittelujaksojen ajaksi ryhmävastuuvakuutuksen.

6 Luku

Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

3 §

Opintoja koskevat edellytykset

Mitä tässä luvussa säädetään, sovelletaan opintoihin, joita pidetään työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan päätoimisina ja:

1) joista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa tai yliopistolaissa ja ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai tutkinnon osien suorittaminen tai jotka johtavat yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon tai mainittujen tutkintojen osien

suorittamiseen taikka ovat mainittujen lakien mukaista muuta ammatillista koulutusta, täydennyskoulutusta tai avointa yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetusta;
— —

13 luku

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

3 §

Rekisterikohtaiset tiedot

— —
Palveluntuottajarekisteriin voidaan tallettaa asiakaspalvelua varten:
— —
4) palvelua koskevat tiedot;
— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Lain voimaan tullessa kesken olevaan työvoimakoulutukseen sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

4.

Laki

oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 1 §, 10 §:n 1 momentti ja 24 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 10 §:n 1 momentti laissa / ja 24 §:n 1 momentti laissa 791/2014.

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetussa opetuksessa olevan oppilaan sekä lukiolaissa tarkoitetussa koulutuksessa (629/1998) ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetussa perustutkintokoulutuksessa tai valmentavassa koulutuksessa olevan opiskelijan oikeudesta opiskeluhuoltoon.

Tätä lakia ei sovelleta:

1) perusopetuslaissa tarkoitettuun aamu- ja iltapäivätoimintaan;

2) perusopetuslain 46 §:n 2 momentissa tarkoitettuun oppilaaseen;

3) lukiolain 20 §:n 3 momentissa tarkoitettuun opiskelijaan eikä opiskelijaan, joka suorittaa lukio-opintoja aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaisesti

4) opiskelijaan, joka on muussa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa kuin perustutkintokoulutuksessa tai valmentavassa koulutuksessa.

Mitä tässä laissa säädetään opiskelijasta, koulutuksen järjestäjästä ja oppilaitoksesta, koskee myös perusopetuslaissa tarkoitettua oppilasta, opetuksen järjestäjää ja koulua.

10 §

Opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettävät sosiaali- ja terveyspalvelut erityisoppilaitoksissa

Sen estämättä mitä yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) säädetään, perusopetuslain 7 ja 8 §:ssä tarkoitettu opetuksen järjestäjä, jonka tehtävänä on opetuksen järjestäminen vaikeimmin vammaisille lapsille sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 22 §:n 4 momentissa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä saavat opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestää opiskelijoilleen terveydenhuollon palveluja. Koulutuksen järjestäjän on tehtävä aluehallintovirastolle ilmoitus, joka sisältää yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 4 §:ssä tarkoitetut tiedot. Toiminnasta vastaa koulutuksen järjestäjän nimeämä terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka tulee olla mainitussa 4 §:ssä tarkoitetun lupaviranomaisen hyväksymä.

— —

24 §

Valtakunnallinen ohjaus

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista päätetään osana opetussuunnitelman perusteita tai muussa määräyksessä siten kuin perusopetuslain 14 §:ssä ja lukiolain 10 §:ssä säädetään.

— —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994)…

4 §

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

— —

Muussa oppilaitoksessa opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa:

1) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa () säädettyä koulutusta;

2) lukiolaissa (629/1998) säädettyä lukiokoulutusta tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta;

3) muuta kuin 1–2 kohdassa mainittua koulutusta vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitetussa kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa (252/2010) tarkoitetussa koulutuskeskuksessa; tai

4) muun alan viranomaisten kuin opetusviranomaisten valvomaa edellä 1 kohdassa tarkoitettua koulutusta vastaavaa ammatillista koulutusta.

— —

5 a §

Päätoimiset opinnot

— —

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukainen koulutus, jonka tavoitteena on ammatillisen perustutkinnon suorittaminen katsotaan päätoimiseksi, jos tutkinnon laajuus on keskimäärin vähintään 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti. Muu ammatillinen koulutus ja muut kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitetut opinnot ovat päätoimisia, jos opetusohjelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus on kuitenkin aina päätoimista.

— —

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

— —

3) on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan järjestetyssä oppisopimuskoulutuksessa;

— —

7 §

Opintotukeen oikeuttava aika

— —

Muissa opinnoissa tukea myönnetään säännönmukaiselle opiskeluajalle. Säännönmukaisen opiskeluajan päätyttyä opintotukea voidaan myöntää enintään 12 kuukauden ajalle. Säännönmukaisella opiskeluajalla tarkoitetaan opinnoille säädettyä pidentämätöntä opiskelu- tai suoritusaikaa taikka opetussuunnitelman tai opetusohjelman mukaista suoritusaikaa, jos suoritusaikaa ei ole lainsäädännössä määritelty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus

ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen mukaisesti säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b, 32 d, 32 f ja 32 g §:n nojalla:

1 §

Opiskelijavuoteen kuuluvat päivät

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b §:ssä tarkoitettuun opiskelijavuoteen kuuluvaksi päiväksi lasketaan sellainen päivä, jonka aikana opiskelija osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti:

1) koulutuksen järjestäjän eri oppimisympäristöissä järjestettävään ohjattuun lähi-, etä- tai monimuoto-opiskeluun;

2) työpaikalla järjestettävään koulutussopimukseen ja oppisopimukseen perustuvaan koulutukseen;

3) näytön suorittamiseen.

Opiskelijavuoteen kuuluviksi päiviksi ei lasketa viikonloppuja eikä koulutuksen järjestäjän päättämiä loma-aikoja, ellei opiskelija henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmansa mukaisesti osallistu koulutukseen 1 momentissa tarkoitetulla tavalla näiden päivien aikana.

2 §

Tutkintojen ja muun koulutuksen kustannusryhmät

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvat tutkinnot jaetaan kustannusryhmiin tutkinnon järjestämisestä aiheutuvien keskimääräisten kustannusten perusteella tämän asetuksen liitteen mukaisesti. Kustannusryhmien painokertoimet ovat:

1) kustannusryhmä 1 KERROIN;
2) kustannusryhmä 2 KERROIN;
3) kustannusryhmä 3 KERROIN;
4) kustannusryhmä 4 KERROIN;
5) kustannusryhmä 5 KERROIN.

Ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen painokerroin on KERROIN ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen painokerroin KERROIN. Muun ammatillisen koulutuksen painokerroin on KERROIN, kuitenkin oppisopimuskoulutuksena järjestettävässä koulutuksessa KERROIN.

Tutkinnon osan kustannusryhmä määräytyy sen tutkinnon mukaisesti, johon tutkinnon osa tutkinnon perusteiden mukaisesti kuuluu. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 11 §:n 2 momentissa tarkoitetut yhteiset tutkinnon osat kuuluvat kuitenkin kustannusryhmään 1 (alin kustannusryhmä). Jos tutkinnon osa voi tutkinnon perusteiden mukaisesti kuulua useaan tutkintoon, tutkinnon osan kustannusryhmä määräytyy sen tutkinnon mukaisesti, jota tutkinnon suorittaja suorittaa.

Tässä pykälässä säädetyt kertoimet tarkistetaan määräajoin toteutuneiden kustannusten perusteella.

3 §

Tutkintotyyppien ja oppisopimuskoulutuksena järjestettävän koulutuksen painokertoimet

Ammatillisen perustutkinnon painokerroin on 1,0; oppisopimuskoulutuksena järjestettävässä koulutuksessa kuitenkin 0,8.

Ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnoin painokerroin on 0,8; oppisopimuskoulutuksena järjestettävässä koulutuksessa kuitenkin 0,5.

4 §

Erityisen tuen järjestämisen painokertoimet

Opiskelijavuosia painotetaan erityisen tuen järjestämisen painokertoimilla niiden päivien ajalta, kun opiskelijan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 58 §:ssä tarkoitettu erityisen tuen antamista koskeva päätös on voimassa.

Erityisen tuen järjestämisen painokerroin on tutkintokoulutuksessa KERROIN ja ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa KERROIN. Jos koulutusta järjestetään järjestämisluvassa määrätyn vaativan erityisen tuen tehtävän perusteella, painokerroin on tutkintokoulutuksessa KERROIN ja valmentavassa koulutuksessa KERROIN.

Edellä 2 momentissa säädetystä poiketen, vaikeasti vammaisten opiskelijoiden osalta painokerroin on KERROIN. Jos koulutuksen järjestäminen edellyttää, että opiskelijalla on henkilökohtainen koulunkäyntiavustaja, painokerroin on KERROIN.

Tutkinto tai tutkinnon osa katsotaan erityistä tukea saaneen opiskelijan suorittamaksi, jos ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 58 §:ssä tarkoitettu erityisen tuen antamista koskeva päätös on voimassa tutkinnon tai tutkinnon osan suorittamispäivänä.

5 §

Majoituksen järjestämisen painokertoimet

Opiskelijavuoteen kuuluvia päiviä korotetaan majoituksen järjestämisen kertoimilla niiden päivien ajalta, kun opiskelija on oikeutettu asumaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 89 §:ssä tarkoitetussa asuntolassa.

6 §

Perusrahoituksen laskenta

Perusrahoituksen myöntämisen perusteena käytettävä suoritemäärä saadaan siten, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 d §:n 1 momentissa tarkoitettu opiskelijavuosimäärä kerrotaan 2 momentissa tarkoitetulla painotetulla suoritemäärällä ja jaetaan varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden toteutuneella opiskelijavuosien määrällä.

Painotettu suoritemäärä saadaan laskemalla yhteen varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävän vuoden:

1) 2 §:n 2 momentissa säädettyjen kustannusryhmien kertoimilla sekä 3 §:ssä säädetyillä tutkintotyyppien ja oppisopimuskoulutuksena järjestettävän koulutuksen kertoimilla painotetut toteutuneet opiskelijavuodet;
2) 2 §:n 3 momentissa säädetyillä kertoimilla painotetut ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen, työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen ja muun ammatillisen koulutuksen toteutuneet opiskelijavuodet;
3) 4 §:ssä säädetyillä erityisen tuen kertoimilla painotetut toteutuneet opiskelijavuodet;
4) 5 §:ssä säädetyillä majoituksen järjestämisen kertoimilla painotetut toteutuneet opiskelijavuodet;
5) kertoimella -KERROIN painotetut henkilöstökoulutuksena järjestettävän koulutuksen toteutuneet opiskelijavuodet;
6) kertoimella KERROIN painotetut työvoimakoulutuksena järjestettävän ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksen toteutuneet opiskelijavuodet;
7) kertoimella KERROIN painotetut vankeinkoulutuksena järjestettävän koulutuksen toteutuneet opiskelijavuodet.

7 §

Suoritusrahoituksen laskenta

Suoritusrahoituksen myöntämisen perusteena käytettävä suoritemäärä saadaan laskemalla yhteen 2 ja 3 momenteissa tarkoitettujen suoritemäärien varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen kahden vuoden aritmeettinen keskiarvo.
Tutkinnon osien perusteella määräytyvä suoritemäärä saadaan laskemalla yhteen:
1) 2 §:n 2 momentissa säädettyjen kustannusryhmien kertoimilla painotetut tutkinnon osien osaamispisteet; ja
2) 4 §:ssä säädetyillä erityisen tuen kertoimilla painotetut tutkinnon osien osaamispisteet.
Tutkintojen perusteella määräytyvä suoritemäärä saadaan laskemalla yhteen:
1) 2 §:n 2 momentissa säädettyjen kustannusryhmien kertoimilla painotetut ammatilliset perustutkinnot kerrottuna luvulla 54 sekä ammatti- ja erikoisammattitutkinnot kerrottuna luvulla 18;
2) 4 §:ssä säädetyillä erityisen tuen kertoimilla painotetut ammatilliset perustutkinnot kerrottuna luvulla 54 sekä ammatti- ja erikoisammattitutkinnot kerrottuna luvulla 18; ja
3) kertoimella KERROIN painotetut vailla perusasteen jälkeistä ammatillista tutkintoa olevien henkilöiden suorittamat ammatilliset perustutkinnot kerrottuna luvulla 54 sekä ammatti- ja erikoisammattitutkinnot kerrottuna luvulla 18.

7 §

Vaikuttavuusrahoituksen laskenta

§

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Tätä asetusta sovelletaan ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2018 myönnettävään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen rahoitukseen.

§

Varainhoitovuosia 2018 ja 2019 koskevat siirtymäsäännökset

Lausunto

16.12.2016

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO
kirjaamo@minedu.fi,
rahoitus@minedu.fi

OKM/41/010/2016

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää Vantaan kaupungilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.
Hallituksen esityksen luonnos on luettavissa opetus- ja kulttuuriministeriön nettisivuilla http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/ammatillinen koulutus/index.html

Vantaan kaupungin lausunto ammatillisen koulutuksen lain uudistamisesta

Yleistä

Vantaan kaupunki pitää tärkeänä ammatillisen koulutuksen kehittämistä niin, että se vastaa jatkossa entistä paremmin tulevaisuuden osaamis- ja työelämäntarpeita.

Lausunnolle tulleen lakiehdotuksen vahvuutena pidetään päällekkäisyyksien vähentymistä yhdistämällä nykyiset ammatillista koulutusta säätelevät lait yhdeksi uudeksi laiksi. Positiivinen uudistus hallinnoinnin, resurssien ja toiminnan selkeyttämisen näkökulmasta on, että jatkossa ammatillista koulutusta ohjataan yhdellä järjestämisluvalla. Tämä tulisi korvaamaan nykyiset kaksi erillistä järjestämislupaa ja tutkintojen järjestämissopimukset (22 §). Positiivista esityksessä on se, että koulutuksen järjestäjä voi järjestämisluvan puitteissa myöntää kaikki ammatilliset tutkinnot. Tämä vähentää turhaa hallinnointia. Vahvuutena esityksessä on myös se, että koulutuksen järjestäjä saa järjestämisluvan puitteissa vapautta päättää koulutustarjontansa kohdentamisesta eri tutkintoihin asiakastarpeiden mukaisesti.

Koulutuksen tasa-arvon kannalta on hyvä, että nuorten ja aikuisten välisiä raja-aitoja poistetaan. Esityksen vahvuutena on ammatillisen tutkinnon suorittaminen yhdellä tavalla. Henkilökohtaistamisen, tarvittavan osaamisen hankkiminen, osaamisen näyttämisen, dokumentoinnin ja todistusten myöntämisen yhdenmukaistaminen keventää koulutuksen järjestäjän hallinnollista työmäärää. Hyvänä uudistuksena koetaan tutkintojen määrän vähentäminen ja laaja-alaistaminen, jonka tavoitteena on tehdä tutkintorakenteesta entistä selkeämpi.

Lakiesityksen heikkoutena koetaan keskushallinnon ohjauksen epäselvyys ja rahoituksen ennakoitavuuden heikentyminen.

Lausunnolla oleva esitys sisältää paljon kuvailevaa tekstiä, jonka johdosta lakiesityksen tosiasialliset tavoitteet ja tärkeät periaatteelliset kysymykset jäävät paikoittain epäselviksi. Lakiesityksestä ei Vantaan kaupungin mukaan välity tarpeeksi hyvin koulutuspoliittiset linjaukset ja tavoitteet. Toisaalta lain sisältö on paikoin liian yksityiskohtainen ja vähemmän periaatteelliset asiat on kirjoitettu esitykseen liian tarkasti. Tästä esimerkkinä henkilökohtaistamisen prosessin kuvaaminen.

Vantaan kaupungin mukaan lain valmistelu edellyttäisi joiltain osin kuitenkin lisää aikaa, jotta kokonaisuudesta saadaan viimeistellympi ja lain uudistuksella saavutetaan halutut tavoitteet. Lakiuudistuksen vaikutusten tarkempaa arviointia tarvitaan esimerkiksi rahoituslain osalta.

Ammatillisen koulutuksen tarkoitus

Vantaa katsoo, että esitysluonnokseen tulisi voimakkaammin asettaa ammatilliselle koulutukselle kasvatus- ja sivistystehtävä. Ammatillisen koulutuksen tulee tarjota opiskelijoille lukiolain kanssa tasavertainen tuki kehittymisessä yhteiskunnan jäseneksi. Esitysluonnoksen 2 § 2 momenttiin tulisi kirjata:

> *Koulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi, tasapainoisiksi ja **sivistyneiksi** ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja.*

Koulutuksen toteuttamistapa

Hallituksen esityksessä kuvataan voimakkaasti koulutuksen toteuttamistavaksi osakeyhtiöittämistä tulevaisuudessa vuodesta 2020 alkaen. Esityksen toteuttamisvaihtoehtoja tarkastelevassa kohdassa on myös tarkasteltu ohjauksen yhtenä vaihtoehtona korkeakoulujen ohjausta vastaavien tulossopimusneuvottelujen käyttöönottoa. Vantaan näkökanta on, että kunnilla tulee olla mahdollisuus omistajaohjaukseen. Kuntien tulee jatkossakin voida järjestää yksin tai yhdessä lukio- ja ammatillista koulutusta paikallisia tarpeita vastaavasti. Uusi kuntalaki vahvistaa ja selkeyttää kuntien omistajaohjausta.

Järjestämislupa

Vantaa tukee esitystä, jossa jatkossa ammatillisen osaamisen hankkimista, osoittamista ja todentamista säänneltäisiin yhdellä ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvalla. Nykyisistä erillisistä ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvista luovuttaisiin (21–22 §).

Lakiesityksen mukaan koulutuksen järjestäjät voivat järjestämislupansa rajoissa vapaasti päättää koulutuksen kohdentamisesta mm. perusopetuksen päättäville tai

työmarkkinoilla oleville aikuisille. Esityksessä varataan opetus- ja kulttuuriministeriölle mahdollisuus määrätä koulutuksen järjestäjän velvoitteista, joka voi olla esimerkiksi velvoite järjestää koulutusta perusopetuksen päättäneille (22 §). Tällä velvoitteella halutaan taata perusopetuksen päättäneiden koulutukseen pääsy toiselle asteelle. Vantaan näkemys on, että mikäli tällainen velvoite koulutuksen järjestäjälle määrätään, tulee siihen varata riittävät määrärahat rahoitusjärjestelmässä, jotta oppilaitoksella on riittävät resurssit ohjaamiseen ja tukemiseen. Peruskoulun päättäneiden ohjaaminen ja tukeminen ammatillisessa koulutuksessa vaatii erityistä suunnitelmallisuutta ja resursseja, jotta esimerkiksi opintojen keskeyttämistä voidaan ennaltaehkäistä. Vantaan kaupunki pitää tärkeänä, että koulutustakuun takaamiseksi, on perusopetuksen päättäneiden koulutustehtävään varattava riittävät määrärahat.

Esityksen mukaan järjestämisluvassa voitaisiin tarvittaessa määrätä muista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä ehdoista, oikeuksista ja kehittämistehtävistä. Yksi tällainen tehtävä voisi esityksen mukaan liittyä esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten koulutuksen kehittämiseen (22 §). Vantaan kaupunki esittää, että kehittämistehtävän lisäksi nuorten maahanmuuttajien koulutukseen tulee kohdentaa riittävästi erillisiä resursseja. Vantaa on Suomen voimakkaimmin kasvavia kaupunkeja, jossa maahanmuuttajat muodostavat merkittävän osan kaupungin väestöstä. Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden tukeminen ja ohjaaminen edellyttää erityisiä resursseja koulutuksen järjestäjältä ja oppilaitokselta. Lakiesityksessä ei ole tarpeeksi huomioitu resursseja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden tukemiseksi opiskelussa.

Järjestämislupaan (22 §) ja rahoitukseen (32 b-c §) liittyvän opiskelijavuoden määrittely on epäselvä. Epäselvyyden vuoksi esitykseen on vaikea ottaa kantaa ja arvioida sen vaikutusta koulutuksen järjestäjän rahoitukseen. Vantaa toivoo selkeämpää määrittelyä opiskelijavuodelle, sen roolille käytännön toimintaan ja rahoitukseen.

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään, että koulutuksen järjestämisluvat annetaan vain niihin tutkintoihin, joita koulutuksen järjestäjällä on. Tällä hetkellä oppisopimuskoulutuksen järjestäjät voivat palvella yrityksiä ja työpaikkoja keskitetysti ja asiakaslähtöisesti tarjoamalla niille mahdollisuuden kouluttaa oppisopimuksella työntekijöitään kaikkiin toisen asteen ammatillisiin perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin. Tämä on ollut erittäin hyvin työelämää palveleva ratkaisu. Vantaa esittää, että jatkossakin oppisopimuskoulutuksen järjestäjät saisivat järjestämisluvassaan oikeuden hankkia oppisopimuskoulutuksen tietopuolista koulutusta ja tutkintoja/tutkinnon osia muilta koulutuksen järjestäjiltä. Tätä kautta alueen yrityksiä ja työpaikkoja olisi mahdollista palvella edelleen asiakaslähtöisesti ja kokonaisvaltaisesti yhden luukun periaatteella, vaikka kyseinen tutkinto ei sisältyisikään koulutuksen järjestäjän omaan järjestämislupaan.

Vantaa katsoo, että oppisopimuskoulutuksen järjestämisluvan rajaaminen luonnoksessa esitetyllä tavalla ei tue lakiuudistuksen kokonaistavoitteita. Mikäli halutaan vastata työelämän muutoksiin ja tulevaisuuden osaamistarpeisiin entistä paremmin ja ketterämmin, lisätä yhteistyötä työelämän kanssa ja mahdollistaa jatkuvan osaamisen kehittämisen läpi työuran (OKM Tiedote 11/2016), tulee oppisopimuskoulutuksen järjestäminen turvata yhtä laaja-alaisesti kuin nykyäänkin. Tavoitteena on ollut myös

kasvattaa koulutuksen järjestäjän vapautta koulutuksen järjestämiseen työelämän hyväksi. Tämä on ollut keskeinen periaate nykymuotoisessa oppisopimustoiminnassa jo pitkään. Tarjoamalla koulutuksellisia kokonaisratkaisuja yrityksille, Vantaan ammattiopisto Varia on saavuttanut strategisen tason kumppanuuksia, jotka ovat työelämäyhteistyötä aidoimmillaan. Työ on ollut pitkäjänteistä.

Työelämätoimikunnat

Lakiesityksen 26 § Opetushallituksen yhteydessä toimii työelämätoimikuntia, joiden tehtävänä on:

> *1) osallistua näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen ja toimittaa tiedot havaitsemistaan puutteista opetus- ja kulttuuriministeriölle;*
> *2) osallistua ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen ja ammatillisten tutkintojen ja niiden perusteiden kehittämiseen yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen kanssa;*
> *3) käsitellä 48 §:ssä tarkoitetut tutkinnon suorittajan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt.*

Vantaan näkemys on, että esitetyt työelämätoimikunnat sihteeristöineen (27 §) ovat tarpeettomia, eikä niistä tarvitse lailla säätää. Lakiluonnos kokonaisuudessaan poistaa nykyisten tutkintotoimikuntien tehtäviä eikä uusille työelämätoimikunnille esitetyistä tehtävistä muodostu aitoa koulutuksen kenttää palvelevaa tehtävää. Työelämäyhteistyö tapahtuu oppilaitosten muussa toiminnassa ja se on välttämätöntä (4 §). Esitetty lainsäädäntö tähtää koulutuksen järjestämisen tehostamiseen ja työelämätoimikunnat näyttäytyvät esityksessä ylimääräisenä hallinnollisena elimenä. Esitetyt työelämätoimikunnat ja Karvi tekisivät osittain päällekkäistä työtä. Arvioinnin oikaisupyynnöt tulee käsitellä ensisijaisesti koulutuksen järjestäjän hallinnossa.

Vantaan kaupunki esittää, että kohtaan 1) ja 2) sisällytetyt tehtävät toteutetaan Opetushallituksen toimesta viranomaistehtävänä, osana Karvin toimintaa ja/tai osana koulutuksenjärjestäjän omaa laadunhallintaa. Kohta 3) voidaan toteuttaa koulutuksenjärjestäjän omana hallinnollisena tehtävänä. Mahdolliset valitukset toimitettaisiin esimerkiksi Aluehallintovirastoon.

Hakeutuminen ja opiskelijaksi ottaminen

Nuorten perusopetuksen päättävien pääasiallisena hakuväylänä on perusteltua säilyttää yhteinen OPH:n ylläpitämä sähköinen hakupalvelu sekä yhtenäiset valintaperusteet.

Muita kohderyhmiä varten on kannatettavaa, että koulutuksen järjestäjät voivat järjestää heti yhteishaun hakuajan jälkeen jatkuvaa hakua tai hakuja omilla aikarajauksillaan sekä ammatillisiin perustutkintoihin että valmistaviin koulutuksiin. Tämä menettely voisi palvella myös yhteishakuajan menettäneitä perusopetuksen päättäviä. Koulutuksen järjestäjän tulisi kuitenkin huolehtia, että näissä valinnoissa otettavat opiskelijat eivät tule valituiksi yhteishaussa hakeneiden ohitse.

Hyvä tavoite olisi, että kaikki koulutustarjonta (yhteishaussa oleva sekä jatkuvassa haussa oleva) olisi hakijoiden nähtävillä yhteisessä sähköisessä valtakunnallisessa hakupalvelussa. Jatkuvan haun osalta tulee koulutuksen järjestäjällä olla mahdollisuus toimia nopealla aikataululla yhteydenotossa hakijaan ja valitsemispäätöksen tekemisessä. Jo viikon odotus voi tuntua hakijasta liian pitkältä. Siksi on tärkeää säilyttää mahdollisuus suoraan kontaktiin oppilaitoksen ja hakijan välillä. Yhteisestä hakupalvelusta (jossa tarjonta olisi nähtävillä) voisikin olla jatkuvan haun osalta linkitys oppilaitoksen omaan hakujärjestelmään tai kyseisen koulutuksen www-sivuille. Tai vaihtoehtoisesti valtakunnallista järjestelmää tulee kehittää nopeaan käsittelyyn ja kommunikointiin soveltuvaksi.

Päätös tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisesta

Vantaa ehdottaa lisäystä lakiesityksen 34 §, jossa säädetään päätöksestä tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisesta:

> *Jos päätös tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisesta tehdään käyttäen 29 §:n 2 momentissa tarkoitettuja valtakunnallisia hakumenettelyitä, valitsematta jättämisestä voidaan ilmoittaa hakijalle postitse kirjeellä.* ***Valtakunnallisessa hakumenettelyssä päätös on ehdollinen, kunnes koulutuksenjärjestäjä on tarkistanut hakijan opiskeluedellytykset kyseiseen tutkintoon.***

Lisäksi ehdotetaan, että päätös kaikissa valinnoissa tehdään 36 § mukaan ja pykälästä poistetaan viittaus 29 § 2 momenttiin.

Henkilökohtaistaminen

Lakiluonnoksessa esitetään siirtymistä yhtenäisempään henkilökohtaistamiseen, jossa laaditaan yksi asiakirja, jolla tuetaan tutkintojen ja koulutuksen suorittamista (35 §). Tällä hetkellä ammatillisen koulutuksessa on useita erilaisia ja erinimisiä asiakirjoja, joilla tuetaan opintojen etenemistä. Vantaa kokee, että opiskelijoiden, oppilaitoksen työntekijöiden ja hallinnon sekä työelämän näkökulmasta on kannattavaa siirtyä yhtenäisempään henkilökohtaistamiseen, jossa laaditaan yksi asiakirjan (henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma) opiskelijan yksilöllisen opintopolun saavuttamiseen ja sen pedagogiseen tukemiseen.

Lakiluonnoksen 35 § todetaan, että siltä osin kun osaamisen osoittaminen tai hankkiminen tapahtuu työpaikalla, henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan osallistuu myös hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan työnantaja taikka muu työpaikan edustaja. Jos työvoimakoulutukseen sisältyy työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan voi osallistua myös työ- ja elinkeinotoimiston edustaja.

Yhteistyö työ- ja elinkeinoelämän kanssa läpi opintojen on tärkeää. Vantaan näkemys on se, että resurssien kannalta on järkevää, että työ- ja elinkeinoelämän edustaja osallistuu

henkilökohtaistamiseen vain työpaikalla tapahtuvan oppimisen yhteydessä siinä vaiheessa, kun yritys ja työpaikka, jossa osaaminen osoitetaan, on varmistunut. Tutkinnon perusteissa määritellään osaamisen osoittaminen, joka tulee pääasiassa tapahtumaan ammattiosaamisen näytöissä työpaikoilla. Opintojen alkuvaiheessa on järkevää pedagogisesti, mutta myös resurssien näkökulmasta, että esimerkiksi perusopetuksen päättäneiden kanssa henkilökohtainen kehittämissuunnitelman laadinta aloitetaan ensisijaisesti koulutuksen järjestäjän kanssa.

Vantaa ehdottaa siis, että esityksen 35 § perusteluosioon lisätään:

> *Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä olisi laatia yhdessä hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan kanssa henkilökohtaistamisesta asiakirja, jota kutsuttaisiin henkilökohtaiseksi osaamisen kehittämissuunnitelmaksi (HOS).* ***Siltä osin kun osaamisen osoittaminen tai hankkiminen tapahtuu tiedossa olevalla työpaikalla, henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan osallistuu myös hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan työnantaja tai muu työpaikan edustaja.***

Vantaa katsoo, että luvussa 5 ja 6 henkilökohtaistamisen prosessia ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman tehtävää kuvataan liian yksityiskohtaisesti.

Tutkinnon suorittaminen sekä osaamisen arviointi ja hankkiminen

Lakiluonnoksessa 38 § esitetään, että osaamisen tunnustaminen säädettäisiin tutkintojen ja koulutuksen järjestäjän velvollisuudeksi. Osaamisen tunnistamisessa tehdään arviota siitä, miltä osin tutkinnon suorittajan esittämien asiakirjojen ja muiden selvitysten perusteella voidaan ehdottaa hänen jo osoittamansa osaaminen tunnustettavaksi.

Vantaan näkemys on, että osaamisen tunnustamisen etuna on, että henkilökohtaistamisprosessissa voidaan keskittyä kehittämään opiskelijan olemassa olevaa osaamista entistä paremmin työelämän nopeasti muuttuviin ja laajenemiin osaamisvaatimuksiin. Opiskelijan näkökulmasta osaamisen tunnustaminen voi vähentää opintojen päällekkäisyyttä ja tehostaa opintojen kulkua, jos taustalla on esimerkiksi jo suoritettuja tutkintoja. Opiskelijan opintojen tukemisessa voidaan keskittyä yksilöllisen opintopolun rakentamiseen, jolla saavutetaan osaamistavoitteet.

Lakiesityksessä työelämällä on keskeinen rooli niin henkilökohtaistamisessa, osaamisen tunnustamisessa sekä näyttöjen toteutuksessa ja arvioinnissa. Vantaan kaupunki kokee, että työelämälähtöisyyden ja -yhteistyön lisääminen ammatillisessa koulutuksessa on opiskelijoiden tulevaisuuden näkökulmasta tärkeää ja sitä tulee kehittää yhä. Riskinä on kuitenkin se, että työelämälle sysätään liikaa vastuuta tilanteessa, jossa koulutuksen järjestämiseen osallistuminen on työ- ja elinkeinoelämälle vapaaehtoista. Pääkaupunkiseudun elinkeinoelämän kovasta kasvusta huolimatta opiskelijoilla voi olla haasteita päästä toteuttamaan tutkinnon perusteiden mukaista työssäoppimista tai

näyttöjä aidoissa työelämän tilanteissa, jolloin arviointia ei voida toteuttaa lain velvoittamalla tavalla. Toisaalta riskinä on, että työ- ja elinkeinoelämällä ei ole riittäviä resursseja, valmiuksia ja intressejä esimerkiksi arviointiin lain esittämällä tavalla. Huolena on, että lain valmistelussa ei ole riittävästi osallistettu työ- ja elinkeinoelämää sekä tarkasteltu heidän valmiuksia ottaa näin isoa roolia ammatillisen koulutuksen toteuttamisessa.

Lakiesityksen 47 § todetaan, että tutkinnon suorittajan ammatillisten tutkinnon osien osaamisen arvioinnin toteuttavat ja arvioinnista päättävät yhdessä tutkinnon osittain koulutuksen järjestäjän nimeämät kaksi arvioijaa. Toinen arvioijista edustaa koulutuksen järjestäjää ja toinen työelämää. Vantaan näkemys on, että tämä on kirjattu luonnokseen riittävän tarkasti.

Esityksen 43 § todetaan, että näytöt toteutetaan työpaikoilla käytännön työtilanteissa. Erityisestä syystä näyttö voidaan kuitenkin järjestää myös muualla kuin yrityksessä tai julkishallinnon työpaikalla. Näyttöpaikan tulee mahdollistaa tutkinnon perusteissa määrätyn osaamisen osoittaminen. Näyttöihin voi osallistua osaamisen hankkimistavasta riippumatta.

Vantaa esittää seuraavaa lisäystä lakiesityksen 53 §:

> *53 § Oikeus saada opetusta, ohjausta ja **opinto-ohjausta***
>
> *Tutkinnon suorittajalla ja opiskelijalla on oikeus saada eri oppimisympäristöissä sellaista ohjausta **sekä opinto-ohjausta**, perusteiden mukaisten saavuttamisen. opetusta sekä henkilökohtaista ja muuta tarpeellista joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden*

Erityinen tuki

Lakiluonnoksen 56 § todetaan:

> *Opiskelijalla, joka tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi tarvitsee oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea, on oikeus erityiseen tukeen. Erityisellä tuella tarkoitetaan opiskelijan tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyitä. **Erityisen tuen antamisen tavoitteena on edistää opiskelijan kokonaiskuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalveluiden tuottajien kanssa.***

Vantaan näkemys on, että pykälään kirjoitettu lause opiskelijan kokonaiskuntoutuksesta ja yhteistyöstä kuntoutuspalveluiden kanssa tarkastellaan uudelleen. Nykymuodossaan se siirtää koulutuksen järjestäjän näkökulmasta liikaa vastuuta koulutus- ja kasvatustehtävästä kuntoutukseen, joka ei ole oppilaitosten tehtävä.

On tärkeää, että jatkossa koulutuksen järjestäjän velvollisuudet keskittyvät pedagogisen tuen tarjoamiseen ja siihen liittyviin opiskelujärjestelyihin opiskelijoiden tukemisessa. Mikäli muita tukitarpeita tai velvoitteita syntyy, ne tulee hoitaa muulla tavoin tai niihin tulee ohjata koulutuksen järjestäjälle riittävät resurssit.

Esityksen 58 § todetaan:

> *Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijalle annettavasta erityisestä tuesta sekä mukauttamisesta tai 57 §:ssä tarkoitetusta poikkeamisesta. Koulutuksen järjestäjän tulee henkilökohtaistamisen yhteydessä suunnitella ja kirjata henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan opiskelijalle tarjottavan erityisen tuen sisältö sekä ammattitaitovaatimuksien, osaamistavoitteiden ja* ***osaamisen arvioinnin mukauttaminen*** *tai niistä poikkeaminen, siten kuin siitä 35 §:ssä ja 41 §:n 3 momentissa säädetään.*

Vantaa esittää kirjattavaksi pykälään vaihtoehdon, jonka johdosta opiskelija voidaan ohjata myös toiseen tutkintoon tai oppilaitokseen mukauttamisen sijaan. Muutoksella turvattaisiin paremmin opiskelijan mahdollisuus suorittaa tutkinto loppuun ja työllistymiseen.

Oppisopimus

Nykyisen käytännön mukaan koulutuksen järjestäjä on voinut järjestää oppisopimuskoulutusta kaikilla koulutusaloilla, jos järjestäjällä on ollut oppisopimuskoulutuksen järjestämislupa.

Ehdotetun 22 § mukaan oppisopimuskoulutuksen järjestämistä ei enää erikseen säänneltäisi järjestämisluvassa, vaan lupa järjestää oppisopimuskoulutusta sisältyisi suoraan luvan mukaiseen koulutustehtävään. Koulutuksen järjestäjä voisi järjestää oppisopimuskoulutusta ainoastaan koulutustehtävänsä mukaisissa tutkinnoissa. Jatkossa koulutuksen järjestäjä ei voisi järjestää eikä myöskään hankkia toiselta järjestäjältä tai muulta taholta sellaiseen tutkintoon johtavaa oppisopimuskoulutusta, joka ei sisälly järjestäjän luvan mukaiseen koulutustehtävään.

Vantaa on kaupan, palveluiden ja logististen toimintojen keskus. Vantaan erityispiirteenä ammatillisen koulutuksen kysynnän näkökulmasta on lentoasema-alue. Alueella on yli 1000 yritystä ja 20 000 työpaikkaa, joten Vantaa on merkittävä kasvun moottori Uudellamaalla ja koko Suomessa. Vantaan ammattiopisto Varian oppisopimus- ja työelämäpalvelut on alueellisesti merkittävä monipuolisen ammatillisen aikuiskoulutuksen ja erityisesti oppisopimuskoulutuksen järjestäjä. Oppisopimusten tietopuolisesta koulutuksesta hankitaan tällä hetkellä noin 40 muulta koulutuksen järjestäjältä tai koulutusorganisaatiolta. Keskimäärin järjestämme oppisopimuskoulutusta vuosittain yli sataan tutkintoon. Tästä määrästä Varialla on itsellään järjestämisoikeudet 14 näyttötutkintoon. Hallituksen esityksen toteutuessa Varian oppisopimuskoulutuksen vaihtoehdot työantajille vähenisivät dramaattisesti ja vaikutukset alueen elinkeinoelämään olisivat merkittävät.

Lausunto

16.12.2016

Vantaan toimintaperiaatteena on oppisopimuskoulutuksen alueellinen kysyntälähtöisyys. Oppisopimuskoulutusta kysytään koulutusmuodoista ylivoimaisesti eniten. Oppisopimuskoulutuksen vahvuutena on se, että alueen yrityksiä ja työpaikkoja voidaan palvella kokonaisvaltaisesti yhden luukun periaatteella. Työpaikoilla on mahdollisuus valita työpaikan ja oppisopimusopiskelijan tarpeita vastaava tutkinto tai tutkinnon osa kaikista ammatillisesta tutkinnosta. Tämä toimintatapa tukee myös ammatillisen koulutuksen reformin tavoitetta siirtyä koulutuspalveluissa tarjontalähtöisyydestä kysyntälähtöisyyteen – osaamistarpeet palveluiden rakentamisen lähtökohtana.

Vantaa katsoo, että hallituksen esittämä lakimuutos tulisi hajauttamaan oppisopimuskoulutuksen kaikille toimijoille, mikä ei välttämättä takaa jatkossa oppisopimuskoulutuksen laatua ja yhdenmukaisia toimintatapoja, joita tällä hetkellä ollaan rakentamassa oppisopimustoimistojen toimesta muun muassa Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamilla oppisopimuskoulutuksen kehittämiseen suunnatuilla hankerahoituksilla. Työ- ja elinkeinoelämän näkökulmasta oppisopimuskoulutuksen hajottaminen entistä useammalle toimijalle tulee aiheuttamaan huomattavasti lisää työmäärää. Muun muassa yritykset joutuisivat jatkossa hankkimaan henkilöstön rekrytointiin ja kehittämiseen suunnatun oppisopimuskoulutuksen erikseen usealta eri koulutuksen järjestäjältä. Työ- ja elinkeinoelämä arvostaa joustavasti toimivaa yhteistyökumppania, jolta koulutuspalvelut nykyisessä mallissa hankintaan keskitetysti.

Hallitusohjelmassa luvataan purkaa oppisopimuskoulutuksesta työnantajalle koituvaa hallinnollista ja taloudellista taakkaa. Lakiehdotus ei kuitenkaan tue tätä lupausta, päinvastoin lisää byrokratiaa ja monimutkaistaa oppisopimuksen tekemistä. Vantaan näkemys on, että oppisopimuksen tulee olla mahdollista toteuttaa joustavasti koulutuksen järjestäjän, opiskelijoiden ja työnantajien näkökulmasta. Suurena koulutuksen järjestäjänä Vantaa esittää, että suurille koulutuksen järjestäjille tulisi jäädä mahdollisuus tarjota oppisopimusta kaikkiin tutkintoihin.

Koulutussopimus

Hallitus esittää lakia koulutussopimuksesta (63 §), joka tulisi korvaamaan nykyisen työssäoppimisen.
Vantaa pitää tärkeänä, että laki mahdollistaa joustavan siirtymisen koulutussopimuksesta oppisopimukseen ja päinvastoin. Tämä edellyttää, että oppisopimuksen järjestäminen pitää saada nykyistä joustavammaksi. On myös tärkeää, että koulutussopimuksella ei rajoiteta opiskelijan mahdollisuutta ansiotyöhön koulutussopimuksen aikana.

Ehdotuksen mukaan koulutussopimuksen aikana työnantaja voisi niin halutessaan suorittaa opiskelijalle korvausta ilman, että heidän välilleen syntyy työsuhde. Lakiehdotuksessa ei ole kuitenkaan määritelty riittävän tarkasti koulutussopimuksen ja oppisopimuksen rajaa. Selkeintä olisi määritellä vaihtoehdoiksi ilman työsuhdetta oleva koulutussopimus, työsuhteessa oleva koulutussopimus ja oppisopimus.

Hallituksen esityksen luonnoksessa koulutussopimus on nostettu vahvasti oppisopimuksen rinnalle. Esitys- ja lakiluonnoksessa yrittäjät on siirretty koulutussopimuksen piiriin. Tämä tullee kaventamaan yrittäjien koulutusmahdollisuuksia. Tällä hetkellä oppisopimus on toimiva ja suosittu koulutusmuoto yrittäjien keskuudessa ja sen tunnettuutta ja käyttömahdollisuuksia on tuotu esiin pitkäjänteisen tiedottamisen kautta.

Rahoitus

Hallituksen lakiesityksen mukaan nykyisestä kustannusperusteisesta rahoituksesta siirrytään budjettiperusteiseen rahoitukseen. Laskennallisin perustein myönnettävä rahoitus tulevalle varainhoitovuodelle myönnettäisiin pääsääntöisesti aiempien vuosien toteutuneiden suoritetietojen perusteella. Yksittäisen oppilaitoksen rahoitus määräytyy suoriteperusteisesti suhteellisena osuutena kaikkien järjestäjien suoritteista. Lisäksi käytetään erilaisia kertoimia tutkinnoittain ja koulutusmuodoittain. Strategiarahoitusta (mm. fuusioiden tukemiseen, kehittämishankkeisiin) myönnettäisiin valtion talousarviossa päätetyissä rajoissa ja sen osuus olisi enintään neljä (4) prosenttia valtion talousarvioon otettavasta ammatillisen koulutuksen määrärahasta. Loppuosa talousarvion määrärahasta myönnettäisiin laskennallisin perustein siten, että perusrahoitusosuus (opiskelijavuodet) olisi 50 prosenttia, suoritusrahoitusosuus (tutkinnot ja tutkinnon osat) 35 prosenttia ja vaikuttavuusrahoitusosuus (mm. työllistyminen ja jatko-opinnot) 15 prosenttia.

Vantaan näkemys on, että rahoituksen ennakoitavuus heikkenee ja oppilaitoksen pitkäjänteinen toiminnan suunnittelu sekä talousarviovalmistelu vaikeutuvat. Tämä johtuu siitä, että valtion rahoituspäätökset tulevat vasta syksyllä kun taas kunnat aloittavat talousarviovalmistelunsa jo keväällä. Perusrahoituksen osuus tulisi nostaa vähintään 60 prosenttiin. Koulutuksen järjestäjän rahoitus pitää pystyä päättämään talousarvion kehyskaudeksi, eikä vuosittain erillisillä päätöksillä. Rahoituksen harkinnanvaraisuutta tulee vähentää määrittämällä avoimet ja eksaktit kriteerit ja mittarit. Lisäksi olisi asetettava rajoitus vuotuisen rahoituksen muutoksen suuruudelle. Rahoituksen ennakoimattomuus voi johtaa toiminnan järjestämiseen suppeammassa laajuudessa kuin mitä uusi järjestämislupa mahdollistaisi.

Vantaan kaupungin johtopäätöksenä on, että esityksen rahoituslaki on monimutkainen eikä koulutuksen järjestäjä sen perusteella pysty riittävällä tavalla arvioimaan tulevaa rahoitustaan koulutuspalveluiden ennakoimiseksi ja takaamiseksi. Uudistuvan rahoituslain vaikutusten tarkempaa arviointia tarvitaan.

Työvoimakoulutus

Esityksen todetaan, että järjestämisluvassa määrättäisiin työvoimakoulutuksen järjestämistehtävä (koulutustehtävä), jota koulutuksen järjestäjät voisivat hakea (22 §). Työvoimakoulutukseen osoitettaisiin suoritteiden tavoitemäärä osana opetus- ja kulttuuriministeriön vuosittaista suoritepäätöstä. Vantaa katsoo, että työvoimakoulutuksen resursointi on tärkeässä osassa työvoimapolitiikkaa, joka tulisi huomioida riittävällä tavalla valtion talousarviossa.

Lakiesityksen 62 § todetaan, että oppisopimuskoulutuksena ei voida järjestää valmentavaa koulutusta tai työvoimakoulutusta.

Mikäli tutkintoon johtava työvoimakoulutus tulee osaksi yhtenäistä ammatillista koulutusta, on työvoimakoulutusta ja valmentavaa koulutusta voitava toteuttaa myös oppisopimuksena ja koulutussopimuksena.

Opiskeluhuolto

Vantaan näkemys on, että esityksessä tulisi huomioida valmisteilla oleva maakunta- ja sote-lainsäädännön uudistus, joka tulee vaikuttamaan opiskeluhuoltoon. Opiskeluhuollon palveluiden piiriin kuuluva kohderyhmän määrittelystä toivotaan yksinkertaista ja selkeää. Rajauksen tulisi kuitenkin huomioida yksilölliset tutkinnon suorittamistavat sekä usean opiskelutavan yhdistämisen mahdollisuudet, esim. jos osa koulutuksesta suoritetaan oppisopimuksella. Määrittelyllä toivotaan varmistettavan, että opiskeluhuollon toimijoiden ei tarvitse pohtia opiskelijakohtaisesti palvelun tarjoamista ja tehdä tulkintoja tai rajauksia tarjotessaan opiskeluhuollon palveluita.

Turvallinen opiskeluympäristö

Lakiesityksen 68 § todetaan, että koulutuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallituksen tulee antaa määräykset suunnitelman laatimisesta. Vantaa esittää, että tarkasteltaisiin mahdollisuutta korvata suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä esimerkiksi *turvallisen opiskeluympäristön suunnitelmalla*. Oppilaitoksien turvallisuuteen liittyvät toimenpiteet pitää voida hoitaa paikallisesti ja joustavasti lähellä toimintaa.

Vantaa esittää, että laissa kevennettäisiin koulutuksen järjestäjän ja rehtorin mahdollisuutta erottaa tietyissä tapauksissa väkivaltaisesti, uhkaavasti, vaarallisesti huumausaineiden vaikutuksen alainen tai koko opiskeluympäristöä vaarantava opiskelija (72 §, 73§). Oppilaitoksissa voi olla tilanteita, joissa kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen eivät riitä takaamaan riittävästi opiskeluympäristön turvallisuutta. Koulutuksen järjestäjän näkökulmasta prosessi on liian tiukkaan säännelty, mikä vaikeuttaa takaamaan nopeasti oppilaitosten turvallisuuden.

Vantaan näkökulma on, että häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamisen oikeutta ei tule rajata vain rehtoriin ja opettajaan. Turvallisuudesta vastataan yhdessä koulutuksen järjestäjän ja koko oppilaitoshenkilöstön kanssa. Koulutuksen järjestäjän tulisi voida määrittää kenellä oikeus poistaa sekä luoda toimivat käytännöt paikallisesti (75 §, 77 §, 78 §).

TIIVISTELMÄ VANTAAN KAUPUNGIN LAUSUNNON KESKEISESTÄ SISÄLLÖSTÄ

Lakiesityksen vahvuudet: 1) Päällekkäisyyksien vähentyminen; nykyiset ammatillista koulutusta säätelevät lait yhdeksi uudeksi laiksi. **2)** Siirtyminen yhteen järjestämislupaan; vähentää turhaa hallinnointia ja työmäärää. Järjestämisluvan puitteissa vapaus koulutustarjonnan kohdentamiseen eri tutkintoihin asiakastarpeiden

mukaisesti. **3)** Ammatillisten tutkintojen suorittamistavan yhdenmukaistaminen, tutkintojen määrän vähentäminen ja laaja-alaistaminen.
Lakiesityksen heikkoudet: 1) Keskushallinnon ohjauksen epäselvyys. **2)** Rahoituksen ennakoitavuuden heikentyminen. **3)** Koulutuspoliittisten linjausten ja tavoitteiden vähäisyys.

1. **Järjestämislupa:** Kannatettavaa on, että tutkintojen myöntämistä ja koulutuksen järjestämisestä ehdotetaan säädettäväksi yhdellä järjestämisluvalla. Koulutuksen järjestäjät voisivat järjestämislupansa rajoissa vapaasti päättää koulutuksen kohdentamisesta mm. perusopetuksen päättäville tai työmarkkinoilla oleville aikuisille. Mikäli OKM määrää koulutuksen järjestäjää koulutustakuun toteuttamiseksi järjestämään koulutusta perusopetuksen päättäneille (22 §), tulee siihen osoittaa riittävät määrärahat rahoitusjärjestelmässä. Mikäli lupa järjestää oppisopimuskoulutusta sisältyisi suoraan luvan mukaiseen koulutustehtävään, Vantaan ammattiopisto Varian oppisopimuskoulutuksen vaihtoehdot työantajille vähenisivät merkittävästi. Oppisopimuksen tulee olla mahdollista toteuttaa joustavasti ja suurille koulutuksen järjestäjille tulisi jäädä mahdollisuus tarjota oppisopimusta kaikkiin tutkintoihin.
2. **Hakeutuminen ja opiskelijaksi ottaminen:** Nuorten perusopetuksen päättävien pääasiallisena hakuväylänä on perusteltua säilyttää yhteinen OPH:n ylläpitämä sähköinen hakupalvelu sekä yhtenäiset valintaperusteet. On kannatettavaa, että koulutuksen järjestäjät voivat järjestää heti yhteishaun hakuajan jälkeen jatkuvaa hakua tai hakuja omilla aikarajauksillaan sekä ammatillisiin perustutkintoihin että valmistaviin koulutuksiin muille kohderyhmille.
3. **Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOS):** On kannatettavaa, että HOS tulee korvaamaan nykylainsäädännön mukaiset useat erilliset asiakirjat (35 §).
4. **Tutkinnon suorittaminen ja osaamisen arviointi:** Työelämälle tulisi keskeinen rooli (henkilökohtaistaminen, osaamisen tunnustaminen, näyttöjen toteutus ja arviointi). Riskinä koetaan, että työelämälle sysätään liikaa vastuuta; koulutuksen järjestämiseen osallistuminen on työ- ja elinkeinoelämälle vapaaehtoista.
5. **Erityinen tuki:** Vantaa näkemys on, että oppilaitoksen antama erityisen tuen tulee kohdentua pedagogiseen sekä opetus- ja opiskelujärjestelyihin liittyvään tukeen, eikä kuntoutus ole oppilaitoksen tehtävä (56 §). Vantaa esittää 58 § vaihtoehtoa, jonka johdosta opiskelija voidaan ohjata myös toiseen tutkintoon tai oppilaitokseen mukauttamisen sijaan.
6. **Koulutussopimus ja oppisopimus:** Esityksessä koulutussopimus (63 §) tulisi korvaamaan nykyisen työssäoppimisen. Vantaa esittää, että koulutussopimus voisi olla myös työsuhteinen. Oppisopimus ja koulutussopimus tulee määritellä tarkemmin.
7. **Opiskeluhuolto:** Valmisteilla oleva sote-lainsäädännön uudistus tulisi huomioida; vaikuttaa opiskeluhuollon järjestämiseen. Opiskeluhuollon palveluiden piiriin kuuluva kohderyhmän määrittely tulisi olla selkeä, jotta ei tule tulkintaa, kenelle opiskeluhuollon palvelut tarjotaan.
8. **Turvallinen opiskeluympäristö:** Vantaa esittää: 1) tarkasteltaisiin mahdollisuutta korvata suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä esim. turvallisen opiskeluympäristön suunnitelmalla (68 §), 2) helpotettaisiin koulutuksen järjestäjän ja rehtorin mahdollisuutta erottaa tietyissä tapauksissa väkivaltaisesti, uhkaavasti,

vaarallisesti huumausaineiden vaikutuksen alainen tai koko opiskeluympäristöä vaarantava opiskelija (72 §, 73 §), 3) häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamisen oikeutta ei rajattaisi vain rehtoriin ja opettajaan; koulutuksen järjestäjä voisi määrittää, kenellä oikeus poistaa sekä luoda toimivat paikalliset käytännöt (75 §, 77 §, 78 §).

9. **Rahoitus:** Vantaan näkemys on: 1) rahoituksen ennakoitavuus heikkenee ja oppilaitoksen pitkäjänteinen toiminnan suunnittelu sekä talousarviovalmistelu vaikeutuvat; valtion rahoituspäätökset tulevat vasta syksyllä, kunnat aloittavat talousarviovalmistelunsa jo keväällä, 2) perusrahoituksen osuus tulisi nostaa vähintään 60 prosenttiin, 3) nuorten maahanmuuttajien koulutukseen tulee kohdentaa riittävästi erillisiä resursseja, 4) koulutuksen järjestäjän rahoitus pitää pystyä päättämään talousarvion kehyskaudeksi, eikä vuosittain erillisillä päätöksillä, 5) rahoituksen harkinnanvaraisuutta tulee vähentää määrittämällä avoimet ja eksaktit kriteerit ja mittarit, 6) olisi asetettava rajoitus vuotuisen rahoituksen muutoksen suuruudelle.

10 § Opiskelijan oikeusturvatoimielimen jäsenten nimeäminen/ EL-H

VD/VD/10682/00.00.01.02/2016

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 35 a §:n sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n (viittaussäännös) mukaan opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskelusta pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Toimielimessä tulee olla ainakin koulutuksen järjestäjän, opiskelijahuollon, opettajien, työelämän ja opiskelijoiden edustus. Koulutuksen järjestäjä nimeää toimielimen puheenjohtajan ja muut jäsenet enintään kolmeksi
vuodeksi kerrallaan. Opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa koulutuksen järjestäjä nimeää toimielimeen lisäksi opiskelijan työssäoppimispaikan edustajan. Toimielimen puheenjohtajaksi tulee nimetä muu kuin opiskelijoita edustava jäsen. Opiskelijoita edustavan jäsenen tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Opiskelijoita edustavalla jäsenellä on läsnäolo- ja puheoikeus toimielimen kokouksessa. Toimielimen äänivaltaiset jäsenet toimivat virkavastuulla.

Opetuslautakunnan johtosäännön 5 §:n 3 kohdan lautakunnan tehtävänä on, ellei lautakunta ole toisin päättänyt tai ellei toisin ole säädetty tai määrätty, päättää ammatillisen koulutuksen opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta sekä opiskelusta pidättämisestä päättävästä toimielimestä, nimetä toimielimen jäsenet ja määrätä toimielimelle puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Opetuslautakunta päätti 1.10.2012 § 15 opiskelijan oikeusturvatoimielimen perustamisesta ja jäsenten nimeämisen periaatteista. Koulutuksen järjestäjällä, opiskelijahuollolla, opettajilla, työelämällä ja opiskelijoilla on kullakin yksi
edustaja toimielimessä. Lisäksi kullakin edustajalla tulee olla henkilökohtainen varajäsen. Silloin, kun toimielin tekee päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta tai palauttamisesta, työssäoppimispaikan edustajan nimeää nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalueen johtaja.

Naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain 4 a §:n 1 momentin mukaan valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä sekä kunnallisissa että kuntien välisen yhteistoiminnan toimielimissä lukuun ottamatta kunnanvaltuustoja tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

Opetuslautakunta päätti 12.10.2015 § 10
a) nimetä opiskelijan oikeusturvatoimielimen jäsenet ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä toimikaudeksi 1.11.2015-31.7.2018 seuraavasti:

Varsinainen jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Työelämän edustaja:	
Helsingin seudun kauppakamarin Vantaan toimiston johtaja Ari Tulensalo	Veolia Transport Finland Oy Tom Roth
Koulutuksen järjestäjän edustaja:	
Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja Paula Ylöstalo-Kuronen	Kehittämispäällikkö Marja Viljamaa
Opiskelijahuollon edustaja:	
Opinto-ohjaaja Heli Tanninen	Erityisopettaja Marianne Mölsä
Opettajien edustaja:	
Lehtori Markku Koskinen	Lehtori Leena Saarinen
Opiskelijoiden edustaja:	
Ronja Hyökki	Anna Kolje

b) nimetä Ari Tulensalo toimielimen puheenjohtajaksi ja Paula Ylöstalo-Kuronen toimielimen varapuheenjohtajaksi
c) todeta, että Vantaan ammattiopisto Varian rehtori esittelee opiskelijan oikeusturvatoimielimen

käsiteltäväksi tulevat asiat.

Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtajan jäätyä eläkkeelle opiskelijan oikeusturvatoimielimelle on tarpeen nimetä uusi koulutuksen järjestäjän edustaja ja henkilökohtainen varajäsen sekä puheenjohtaja. Lisäksi toimielimelle on tar- peen nimetä uusi opiskelijoiden edustaja ja henkilökohtainen varajäsen.

Opetuslautakunta 13.12.2016 § 10

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään nimetä opiskelijoiden oikeusturvatoimielimeen jäljellä olevaksi toimikaudeksi 1.11.2015-31.7.2018

a) koulutuksen järjestäjän edustajaksi nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja va. Marja Viljamaa ja henkilökohtaiseksi varajäseneksi kehittämispäällikkö vs. Hanna Kukkonen
b) varapuheenjohtajaksi nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja va. Marja Viljamaa
c) opiskelijoiden edustajaksi Jeremias Sivanne ja henkilökohtaiseksi varajäseneksi Jonna Vehviläinen.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: Hallintoyksikkö
-ote asianosaisille

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Olli Korhonen, 050 314 6295, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

11 § **Aamu- tai välipalan tarjoaminen osapäiväisessä varhaiskasvatuksessa Vantaalla 28.11.2016 alkaen/ EL-H**

VD/10500/12.00.01.00/2016

Vantaan varhaiskasvatuksessa tarjotaan lapsille ne ateriat ja välipalat, jotka sisältyvät lapsen varhaiskasvatusaikaan. Kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa tarjotaan aamupala, lounas ja välipala. Osapäiväiseen varhaiskasvatukseen sisältyy lounas. Osapäiväisen varhaiskasvatuksen aterioihin liittyvistä linjauksista on päätetty viimeksi palvelutuotteiden määrittelyn yhteydessä Sosiaali- ja terveyslautakunnassa 15.3.2006.

Varhaiskasvatuslain (2015, 2b§) mukaan ruokailu on osa lapsen varhaiskasvatusta, ja sen on oltava tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu. Edelleen tavoitteena on, että ruoan laatu täyttää yleiset terveydelliset ja ravitsemukselliset vaatimukset ja että sitä tarjotaan riittävästi ja riittävän usein hoitopäivän pituudesta riippuen.

Vantaan varhaiskasvatuksessa on toimittu edellä mainitun lain ja THL:n ja Valtion ravitsemuskeskuksen Syödään yhdessä -ruokasuositukset lapsiperheille (2016) oppaan mukaan. Kokoaikaisen varhaiskasvatuksen ateriat kattavat noin kaksi kolmasosaa ja osapäiväisen varhaiskasvatuksen yhden kolmasosan lapsen päivittäisestä energiantarpeesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedotteen 21.11.2016 mukaan varhaiskasvatusoikeuden muutos ei saa aiheuttaa lapselle tilannetta, jossa hän paikalla ollessaan ei saisi samaa palvelua kuin muut lapset. Tiedotteen mukaan neljä tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa olevalla lapsella on oikeus vastaaviin aterioihin ja välipaloihin kuin kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa olevilla lapsilla niinä aikoina, kun hän on läsnä samaan aikaan kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa olevien lasten kanssa.

Edellä mainitun tiedotteen perusteella Vantaalla osapäiväiseen varhaiskasvatukseen osallistuvalle lapselle tulee tarjota hänen varhaiskasvatukseen osallistumisaikansa mukaisesti aamu- tai välipala silloin, kun hänen osapäiväinen varhaiskasvatuksensa järjestetään samassa ryhmässä kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kanssa ja hänen varhaiskasvatusaikansa ajoittuu aamu- tai välipalan tarjoamisen ajalle.

Arvioidun perusteella osapäiväisten aamu- ja välipalaa nauttivien ruokailijoiden määrä on noin 57 lasta. Kustannusten arvioidaan olevan noin 17 213 euroa vuodessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön neuvotteleva virkamies Tarja Kahiluoto ja opetusneuvos Kirsi Alila ovat vahvistaneet puhelimitse 30.11.2016 Vantaan varhaiskasvatuksen tulkinnan olevan opetus- ja kulttuuriministeriön linjausten mukainen.

Opetuslautakunta 13.12.2016 § 11

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään, että osapäiväiseen varhaiskasvatukseen osallistuvalle lapselle tarjotaan Vantaan varhaiskasvatuksessa hänen varhaiskasvatukseen osallistumisaikansa mukaisesti joko aamupala klo 8.00-8.30 tai välipala klo 14.00-14.30 silloin, kun hänen osapäiväinen varhaiskasvatuksensa järjestetään samassa ryhmässä kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kanssa.

Tämä pykälä tarkastetaan heti kokouksessa.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Tämä pykälä tarkastettiin heti kokouksessa.

Täytäntöönpano: Varhaiskasvatuksen tulosalue

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:

Sole Askola-Vehviläinen, 0400 417634, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
Ulla Packalén, 040 708 5430, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

12 § Vantaan kansainvälisen koulun, Kaivokselan koulun ja Rekolanmäen koulun englanninkielisten luokkien oppilaaksi ottamisen perusteet 1.1.2017 alkaen/ IK

VD/10612/12.00.02.00/2016

Vantaan suomenkielisessä perusopetuksessa tarkasteltiin opetussuunnitelman uudistamisen yhteydessä painotetun opetuksen palveluverkkoa (opetuslautakunta 12.10.2015 § 13). Palveluverkon tarkastelun yhteydessä opetuslautakunta päätti, että Rekolanmäen kouluun perustetaan englanninkielinen luokka 1.8.2016 alkaen. Opetuslautakunnalle on valmisteltu päätettäväksi oppilaaksi ottamisen perusteet Rekolanmäen koulun englanninkieliselle luokalle. Samassa yhteydessä päivitetään Vantaan kansainvälisen koulun ja Kaivokselan koulun englanninkielisen luokan oppilaaksi ottamisen perusteita. Oppilaaksi ottamisen perusteisiin liittyvien asioiden käsittelyä helpottaa kun kaikkien englanninkielistä opetusta tarjoavien koulujen oppilaaksi ottamisen perusteet ovat samassa päätöspykälässä sekä eri vuosiluokkien oppilaaksi ottamisen perusteet ovat selkeästi kuvatut. Kouluihin voi hakea myös kesken lukuvuotta, mikäli opetusryhmissä on tilaa.

Opetuslautakunta on käsitellyt viimeksi Vantaan kansainvälisen koulun ja Kaivokselan koulun englanninkielisten luokkien oppilaaksi ottamisen perusteita 16.10.2007 §:ssä 9, Vantaan kansainvälisen koulun ensimmäisen vuosiluokan oppilasmäärää 22.3.2010 §:ssä 15 ja Kaivokselan koulun englanninkielisen opetuksen ensimmäisen vuosiluokan oppilasmäärää 16.5.2011 §:ssä 15 sekä 9.11.2015 §:ssä 11 Vantaan kansainvälisen koulun oppilaaksi ottamista 7. vuosiluokalle englannin kielikokeen kautta.

Vantaan kansainvälisessä koulussa annetaan 1–9 vuosiluokilla englanninkielistä opetusta sellaisille oppilaille, joiden englannin kielen taito riittää opinnoista selviytymiseen.

Kaikille kansainväliseen kouluun ensimmäiselle ja seitsemännelle vuosiluokille hakeville järjestetään koe oppilaiden englanninkielen osaamisesta. Oppilaspaikat täytetään kielikokeen mukaisessa paremmuusjärjestyksessä kokeen hyväksytysti suorittaneiden kesken. Mikäli kaikille saman pistemäärän saaneille oppilaille ei ole opetusryhmissä tilaa, valinta ratkaistaan arpomalla.

Vantaan kansainväliseen kouluun voi hakea myös kesken lukuvuoden, mikäli opetusryhmissä on tilaa. Oppilasmäärä ei saa ylittää päätöskohdassa tarkennettuja oppilasmääriä. Oppilaan englanninkielen osaamisen selvittämiseksi käytetään koulun omaa koetta silloin kun kouluun haetaan kesken lukuvuoden.

Kaivokselan koulun ja Rekolanmäen koulun englanninkieliset luokat tarjoavat vaihtoehdon niille 1–6 vuosiluokkien oppilaille, joilla on edellytyksiä opiskella englannin kielellä siten, että he saavuttavat toimivan kaksikielisyyden kuudennen vuosiluokan loppuun mennessä.

Kaivokselan ja Rekolanmäen koulun englanninkielisille luokille hakeutuville koulutulokkaille tehdään kielellisen valmiuden arviointi huoltajien valinnan mukaan joko suomen kielellä tai englannin kielellä. Oppilaspaikat täytetään kielikokeen mukaisessa paremmuusjärjestyksessä kokeen hyväksytysti suorittaneiden kesken. Englanninkielisen ryhmän aloittamisen vähimmäiskoko on 18 oppilasta. Mikäli kaikille saman pistemäärän saaneille oppilaille ei ole opetusryhmissä tilaa, valinta ratkaistaan arpomalla.

Kaivokselan ja Rekolanmäen koulun englanninkielisille luokille voi hakea myös kesken lukuvuoden, mikäli opetusryhmissä on tilaa. Oppilasmäärä ei saa ylittää päätöskohdassa tarkennettuja oppilasmääriä. Oppilaan englanninkielen osaamisen selvittämiseksi käytetään koulun omaa koetta silloin kun kouluun haetaan kesken lukuvuoden.

Kaivokselan ja Rekolanmäen koulun englanninkielisten luokkien oppilaat voivat kielikokeen kautta hakea opiskelemaan Vantaan kansainväliseen kouluun vuosiluokille 7–9. Oppilaspaikat täytetään kielikokeen mukaisessa paremmuusjärjestyksessä kokeen hyväksytysti suorittaneiden kesken. Mikäli kaikille saman pistemäärän saaneille oppilaille ei ole opetusryhmissä tilaa, valinta ratkaistaan arpomalla. Jos oppilas valitsee yläkoulun ajaksi suomenkielisen opetuksen,

hän ei läpäise kielikoetta tai hän jää mahdollisessa arvonnassa ilman koulupaikkaa Vantaan kansainvälisessä koulussa, on hänelle osoitettu opiskelupaikka oman oppilaaksiottoalueensa lähikoulusta.

Vantaan kansainväliseen kouluun ja Kaivokselan koulun sekä Rekolanmäen koulun englanninkielisille luokille haetaan ensimmäiselle vuosiluokalle samalla lomakkeella. Koulut laitetaan lomakkeessa ensisijaisuusjärjestykseen: huoltajat ilmaisevat hakutoiveensa, ts. mihin kouluun lastansa hakevat ja hakevatko vain yhden koulun oppilaaksi, vai myös muiden englanninkielistä opetusta tarjoavien koulujen oppilaaksi. Koska Kaivokselan ja Rekolanmäen koulu käyttävät samaa kielellisen valmiuden arvioinnin koetta, kokeen voi tehdä kummassa koulussa tahansa. Vantaan kansainvälinen koulun kielikokeen voi tehdä ainoastaan englanniksi, koska opiskelu Vantaan kansainvälisessä koulussa vaatii englannin kielen taidon. Hakulomakkeessa huoltaja ilmoittaa kumpaan kokeeseen oppilas on osallistumassa. Mikäli oppilas hakee kaikkiin kolmeen kouluun, tulee hänen osallistua kielellisen valmiuden arvioinnin kokeeseen (Kaivoksela tai Rekolanmäki) ja Vantaan kansainvälisen koulun kielikokeeseen. Hakija voidaan hyväksyä oppilaaksi vain yhteen kouluun.

Mikäli oppilas ei pääse ensimmäisen hakutoiveen mukaiseen kouluun, hän on tasaveroinen hakija toisen ja kolmannen hakutoiveen mukaisen koulun oppilasvalinnassa siinä järjestyksessä kun toive koulupaikasta on esitetty.

Vantaan kansainväliseen koulun, Kaivokselan ja Rekolanmäen koulujen englanninkielisille luokille otetaan ensisijaisesti vantaalaisia lapsia. Muista kunnista olevia hakijoita voidaan ottaa vantaalaisten lasten jälkeen, mikäli olemassa olevissa opetusryhmissä on tilaa. Uusia opetusryhmiä ei tästä syystä saa perustaa. Vantaan kansainvälisen koulun, Kaivokselan ja Rekolanmäen koulujen englanninkielisten luokkien aloittavien luokkien oppilaspaikoista täytetään kevään kielikokeiden perusteella enintään 90 %, loput aloituspaikat täytetään syksyn kielikokeen jälkeen. Nämä paikat täytetään sekä kevään että syksyn kielikokeen karsintarajan ylittäneistä pisteiden osoittamassa paremmuusjärjestyksessä. Mikäli kaikille saman pistemäärän saaneille oppilaille ei ole opetusryhmissä tilaa, valinta ratkaistaan arpomalla.

Syksyn kielikokeeseen saavat osallistua vain ne hakijat, jotka asuinpaikkansa vuoksi (kuntaan myöhemmin muuttaneet hakijat) eivät ole voineet osallistua kevään kielikokeeseen. Jos oppilas ei terveydentilansa vuoksi voi osallistua yhteisiin koepäiviin, koe järjestetään oppilaalle mahdollisimman pian koulun erikseen ilmoittamana ajankohtana.

Vantaan kansainvälisessä koulussa, Kaivokselan koulun ja Rekolanmäen koulun englanninkielisillä luokilla kielikokeena käytetään pääkaupunkiseudun yhteistyönä laadittuja kokeita vuosiluokilla 1. ja 7. Koulut käyttävät omia kielikokeitaan kun luokille pyritään kesken lukuvuoden.

Perusopetuksen johtaja päättää kielikokeen karsintarajan kun kyse on ensimmäisen vuosiluokan kielellisen valmiuden arvioinnista tai englannin kielen kokeesta tai seitsemännen vuosiluokan englannin kielen kokeesta.

Opetuslautakunnan johtosäännön 5 §:n 8 kohdan mukaan lautakunnan tehtävänä on, ellei lautakunta ole toisin päättänyt tai ellei toisin ole säädetty tai määrätty, päättää peruskoulun sekä perusopetuksen lisäopetuksen oppilaiden oppilaaksioton perusteista.

Opetuslautakunta 13.12.2016 § 12

Perusopetuksen johtajan esitys:
Päätetään Vantaan kansainvälisen koulun, Kaivokselan koulun ja Rekolanmäen koulun englanninkielisten luokkien oppilaaksi ottamisen perusteet 1.1.2017 alkaen seuraavasti:

a) oppilaaksi otetaan ensisijaisesti vantaalaisia lapsia
b) vuosiluokille 1. ja 7. haettaessa oppilaspaikat täytetään kielikokeen (kielellisen valmiuden arviointi tai englannin kielen koe) mukaisessa paremmuusjärjestyksessä kokeen hyväksytysti suorittaneiden kesken
c) mikäli kaikki saman pistemäärän saaneet oppilaat eivät mahdu vuosiluokkien 1. ja 7. opetusryhmiin, valinta ratkaistaan arpomalla

d) päätöksen kohta B ei koske Vantaan Kansainvälisen koulun niitä oppilaita, joille on tehty päätös oppilaaksi ottamisesta 9. vuosiluokan loppuun asti
e) perusopetuksen johtaja päättää Kaivokselan ja Rekolanmäen koulun englanninkielisten ensimmäisten vuosiluokkien kielikokeen karsintarajan (kielellisen valmiuden arviointi tai englannin kielen koe) ja Vantaan kansainvälisen koulun englannin kielen kokeen karsintarajan ensimmäisen ja seitsemännen vuosiluokkien osalta
f) kevään kielikokeen perusteella Vantaan kansainvälisen kouluun otetaan 1. vuosiluokalle enintään 40 oppilasta sekä Kaivokselan ja Rekolanmäen koulun englanninkieliselle luokalle enintään 22 oppilasta. Syksyn kielikokeen jälkeen otetaan kouluihin lisää 1. vuosiluokan oppilaita siten, että Vantaan kansainvälisen koulussa on keväällä valitut oppilaat mukaan lukien on enintään 48 oppilasta sekä Kaivokselan ja Rekolanmäen koulun englanninkielisellä luokalla enintään 24 oppilasta. Syksyllä täytettävät paikat täytetään sekä kevään että syksyn kielikokeen karsintarajan ylittäneistä pisteiden osoittamassa paremmuusjärjestyksessä. Syksyn kielikokeeseen saavat osallistua vain ne hakijat, jotka asuinpaikkansa (kuntaan myöhemmin muuttaneet hakijat) eivät ole voineet osallistua kevään kielikokeeseen.
g) jos oppilas ei terveydentilansa vuoksi voi osallistua yhteisiin koepäiviin, koe järjestetään oppilaalle mahdollisimman pian yhteisen koepäivän jälkeen koulun erikseen ilmoittamana ajankohtana
h) Vantaan kansainvälisen kouluun otetaan 7. vuosiluokalle enintään 70 oppilasta. Syksyn kielikokeen jälkeen otetaan Vantaan kansainväliseen kouluun lisää 7. vuosiluokan oppilaita siten, että Vantaan kansainvälisen koulussa on keväällä valitut oppilaat mukaan lukien on enintään 72 oppilasta
i) Vantaan kansainväliseen kouluun, Kaivokselan ja Rekolanmäen koulun englanninkielisille luokille voi hakea kesken lukuvuoden, mutta enimmäisoppilasmäärä ei saa ylittää kohdassa f ja h tarkennettuja oppilasmääriä
j) kesken lukuvuoden hakeville käytetään koulujen omia kielikokeita
k) oppilaiden otto on toissijaista oppilaaksiottoa
l) kumotaan opetuslautakunnan aiemmat Vantaan kansainvälisen koulun ja Kaivokselan koulun oppilaaksi ottamista, enimmäisoppilasmääriä ja kielikokeita koskevat päätökset
m) oppilaaksi ottamisen perusteet astuvat voimaan 1.1.2017 alkaen

Tämä pykälä tarkastetaan heti kokouksessa.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Tämä pykälä tarkastettiin heti kokouksessa.

Täytäntöönpano: Perusopetuksen tulosalue
–ote Vantaan kansainvälinen koulu, Kaivokselan koulu ja Rekolanmäen koulu

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Lotte Koivulainen, 040 5769 241,etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

13 § Suomenkielisen esiopetuksen järjestämistä koskevat periaatteet 1.8.2017 alkaen / SA-V

VD/10020/12.00.01.00/2016

Esiopetuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998). Oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna lapsen on osallistuttava vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan (Perusopetuslaki 26 a §). Mikäli kunnassa on sekä suomen- että ruotsinkielisiä asukkaita, kunnan tulee järjestää esiopetusta molemmilla kielillä (Perusopetuslaki 4 §). Vantaalla suomenkielisen esiopetuksen järjestämisestä vastaa varhaiskasvatuksen tulosalue ja ruotsinkielisen esiopetuksen järjestämisestä ruotsinkielinen tulosalue. Opetuksen järjestäjänä kunta päättää esiopetuksen järjestämispaikoista, työpäivistä ja ryhmien muodostamisesta (Perusopetusasetus 852/1998 23a §).

Esiopetuksen erityisenä tavoitteena on edistää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla (Valtioneuvoston asetus 422/2012 5 §).

Kunta voi järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta, joka on tarkoitettu niille maahanmuuttajataustaisille lapsille, joiden suomen kielen ja / tai muut valmiudet eivät riitä esi- tai perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen (Perusopetuslaki 5 §). Vantaalla järjestetään valmistavaa opetusta sekä esi- että perusopetusikäisille.

Opetuslautakunta on edellisen kerran päättänyt suomenkielisen esiopetuksen ja esiopetusikäisten valmistavan opetuksen järjestämisen periaatteista 15.10.2013 § 26.

Liitteestä ilmenee perustelut suomenkielisen esiopetuksen ja 6 -vuotiaiden valmistavan opetuksen järjestämistä koskeville periaatteille 1.8.2017 alkaen.

Opetuslautakunta 13.12.2016 § 13

Varhaiskasvatuksen johtajan esitys:
Päätetään, että

a) opetuslautakunnan päätös 15.10.2013 § 26 kumotaan.
b) varhaiskasvatuksen tulosalue vastaa suomenkielisen esiopetuksen järjestämisestä ja sitä voidaan antaa kunnallisissa päiväkodeissa ja kouluissa sekä yksityisissä päiväkodeissa, kun yksityinen päiväkoti täyttää perusopetuslain ja -asetuksen sekä kunnan esiopetukselle asettamat vaatimukset.
c) esiopetuksen järjestämispaikoista päätetään opetuslautakunnassa lukuvuodeksi kerrallaan ennen esiopetukseen ilmoittautumisen käynnistymistä. Kun esiopetukseen ilmoittautuneiden lasten määrä on ilmoittautumisajan päätyttyä tiedossa, opetuslautakunta vahvistaa seuraavan lukuvuoden esiopetuksen järjestämispaikat.
d) esiopetukseen ilmoittautuminen tapahtuu sähköisen ilmoittautumisen tai paperisen ilmoittautumislomakkeen kautta vuosittain samaan aikaan kuin perusopetukseen ilmoittautuminen.
e) esiopetukseen otetaan ensisijaisesti Vantaalla asuvia lapsia.
f) oppilaaksiotto yli kuntarajan tapahtuu toissijaisen oppilaaksioton kautta. Muussa kunnassa kuin Vantaalla kirjoilla oleva lapsi voidaan ottaa esiopetukseen, mikäli vantaalaisten lasten jälkeen ryhmään jää vapaita paikkoja ja mikäli vieraskuntalaisen lapsen oppilaaksi ottaminen ei edellytä uuden ryhmän perustamista.
g) siinä tapauksessa, että huoltaja ei ilmoita lastaan esiopetukseen ko. ajankohtana, esiopetukseen voi ilmoittautua ilman perusteltua syytä ennen esiopetuksen lukuvuoden aloittamisajankohtaa. Perustellusta syystä (esim. muutto) lapsi voidaan ilmoittaa esiopetukseen tätä myöhemminkin. Kunnan tulee järjestää lapselle esiopetuspaikka välittömästi.
h) mikäli lapselle on tehty päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta, tulee ns. oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen ilmoittautua pääsääntöisesti viimeistään käynnistyvän lukuvuoden syyskuun loppuun mennessä. Varhaiskasvatuspäällikkö voi päättää oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen ottamisesta tapauskohtaisesti ilmoittautumisen tullessa määräajan jälkeen.

i) esiopetusta annetaan yhteensä 748 - 760 tuntia vuodessa koulujen työpäivinä, poikkeuksena mahdolliset lauantaityöpäivät, jolloin esiopetusta ei järjestetä.
j) esiopetusta järjestetään 4 tuntia päivässä ja esiopetuksen päivittäinen toiminta-aika on klo 8.30 - 14.00 välisenä aikana. Ryhmät, joissa on ainoastaan perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen osallistuvia lapsia, määrittelevät vuosittain tarkoituksenmukaisen säännöllisen toiminta-ajan.
k) esiopetusryhmiä muodostettaessa lähtökohtana on opetusministeriön suositus esiopetusryhmien koosta, kuitenkin niin, että ryhmissä, joissa lapset osallistuvat esiopetuksen lisäksi varhaiskasvatukseen, noudatetaan päivähoitoasetuksen (239/1973) määräyksiä ja Vantaan kaupungin omia linjauksia suhdeluvuista, jos ne eivät ylitä päivähoitoasetuksen määräyksiä.
l) esiopetusryhmässä tulee olla vähintään 13 esiopetukseen osallistuvaa lasta. Esiopetusryhmän koko voi olla mainittua pienempi, mikäli kyseessä on erityisryhmä, integroitu ryhmä tai pienennetty ryhmä tai iltahoitoa tai ympärivuorokautista päivähoitoa tarjoava yksikkö. Lisäksi esiopetusryhmä voi olla tätä pienempi, mikäli kyseessä on kieli- tai vaihtoehtopedagogiikkaa toteuttava ryhmä, jonka lapset jatkavat esiopetuksesta samaan pedagogiikkaan perustuvaan perusopetukseen. Lisäksi varhaiskasvatuspäällikkö voi esittää perustellusta syystä esiopetuksen järjestämispaikaksi päiväkotia, missä lapsimäärä on mainittua pienempi niin, että ryhmässä on kuitenkin vähintään seitsemän lasta.
m) yksityisissä päiväkodeissa esiopetuksen järjestämisen edellytyksenä on, että päiväkotiin muodostuu vähintään seitsemän lapsen ryhmä. Ryhmäkokosuositus voi yksityisessä päiväkodissa alittua vaihtoehtopedagogiikkaan perustuvassa esiopetuksessa silloin, kun se turvaa siirtymisen samaa pedagogiikkaa toteuttavaan perusopetukseen. Edellä mainituissakin tilanteissa tulee tavoitella vähintään seitsemän lapsen ryhmäkokoa.
n) Vantaan kaupunki maksaa esiopetuskorvausta esiopetuksen järjestämispaikoiksi hyväksymilleen, ainoastaan yksityisen hoidon tuella toimiville yksityisille palveluntuottajille 1.8.–31.7. välisellä ajalla lapsen varhaiskasvatuksen tarpeen ajan.
o) 6-vuotiaiden lasten valmistavaa opetusta annetaan yhteensä 935-950 tuntia vuodessa esiopetuksen työpäivinä.
p) 6-vuotiaiden lasten valmistavaa opetusta annetaan kunnallisissa ja yksityisissä esiopetusryhmissä. Valmistavaa opetusta järjestetään esiopetuksen työpäivinä, viisi tuntia päivässä.
q) mikäli lapsi on ainoastaan maksuttomassa 6-vuotiaiden lasten valmistavassa opetuksessa, viidennen tunnin opetus toteutetaan ennen ja/tai jälkeen esiopetusajan. Mikäli lapsi on valmistavan opetuksen lisäksi varhaiskasvatuksessa, viidennen tunnin opetus toteutetaan esiopetuksen ulkopuolella, varhaiskasvatusajan puitteissa.
r) että suomenkielisen esiopetuksen ja 6-vuotiaiden lasten valmistavan opetuksen järjestämistä koskevat periaatteet otetaan käyttöön 1.8.2017 alkaen.

Käsittely:
Esittelijä muutti esitystään, siten että päätösesityksen n-kohta muutettiin muotoon ”Vantaan kaupunki maksaa esiopetuskorvausta esiopetuksen järjestämispaikoiksi hyväksymilleen yksityisille palveluntuottajille elokuun alusta esiopetuksen lukuvuoden loppuun lapsen varhaiskasvatuksen tarpeen ajan.”

Lisäksi esittelijä pyysi huomioimaan liitteen sivulle 5 tehdyn muutoksen. Esiopetuksen ostaminen yksityiseltä palveluntuottajalta –osio muutettiin liitteessä muotoon
”Vantaalla esiopetusta järjestetään sekä kunnallisissa että yksityisissä päiväkodeissa, kun yksityinen päiväkoti täyttää perusopetuslain ja -asetuksen sekä kunnan esiopetukselle asettamat vaatimukset (opetuslautakunta 15.10.2013 § 26). Kunta maksaa esiopetuksen järjestämispaikaksi hyväksytylle yksityiselle palveluntuottajalle esiopetuskorvauksen esiopetuksen lukuvuoden ajalta (529 € / kk / lapsi lukuvuonna 2016–2017). Esiopetuksen maksuttomuus huomioidaan esiopetukseen liittyvän varhaiskasvatuksen osalta asiakasmaksussa.

1.8.2016 alkaen Kansaneläkelaitos (Kela) maksaa yksityisen hoidon tukea esiopetusikäiselle 63,93 € / kk esiopetukseen liittyvän varhaiskasvatuksen osuudesta ajalta 1.8.–31.5. Lisäksi Vantaan kaupunki maksaa yksityisen hoidon tuen kuntalisää 100 € / kk. Kelan tulkinnan mukaan perheillä ei ole oikeutta kokoaikaiseen yksityisen hoidon tukeen elokuun alusta esiopetuksen alkuun. Perheiden tasavertaisuuden ja yksityisten palveluntuottajien toimintaedellytysten tukemiseksi esiopetuskorvausta tulee maksaa elokuun alusta esiopetuksen lukuvuoden loppuun saakka.

Uusi esitys opetuslautakunnalle:
Vantaan kaupunki maksaa esiopetuskorvausta esiopetuksen järjestämispaikoiksi hyväksymilleen yksityisille palveluntuottajille elokuun alusta esiopetuksen lukuvuoden loppuun lapsen varhaiskasvatuksen tarpeen ajan."

Päätös:
Päätettiin, että

a) opetuslautakunnan päätös 15.10.2013 § 26 kumotaan.

b) varhaiskasvatuksen tulosalue vastaa suomenkielisen esiopetuksen järjestämisestä ja sitä voidaan antaa kunnallisissa päiväkodeissa ja kouluissa sekä yksityisissä päiväkodeissa, kun yksityinen päiväkoti täyttää perusopetuslain ja -asetuksen sekä kunnan esiopetukselle asettamat vaatimukset.

c) esiopetuksen järjestämispaikoista päätetään opetuslautakunnassa lukuvuodeksi kerrallaan ennen esiopetukseen ilmoittautumisen käynnistymistä. Kun esiopetukseen ilmoittautuneiden lasten määrä on ilmoittautumisajan päätyttyä tiedossa, opetuslautakunta vahvistaa seuraavan lukuvuoden esiopetuksen järjestämispaikat.

d) esiopetukseen ilmoittautuminen tapahtuu sähköisen ilmoittautumisen tai paperisen ilmoittautumislomakkeen kautta vuosittain samaan aikaan kuin perusopetukseen ilmoittautuminen.

e) esiopetukseen otetaan ensisijaisesti Vantaalla asuvia lapsia.

f) oppilaaksiotto yli kuntarajan tapahtuu toissijaisen oppilaaksioton kautta. Muussa kunnassa kuin Vantaalla kirjoilla oleva lapsi voidaan ottaa esiopetukseen, mikäli vantaalaisten lasten jälkeen ryhmään jää vapaita paikkoja ja mikäli vieraskuntalaisen lapsen oppilaaksi ottaminen ei edellytä uuden ryhmän perustamista.

g) siinä tapauksessa, että huoltaja ei ilmoita lastaan esiopetukseen ko. ajankohtana, esiopetukseen voi ilmoittautua ilman perusteltua syytä ennen esiopetuksen lukuvuoden aloittamisajankohtaa. Perustellusta syystä (esim. muutto) lapsi voidaan ilmoittaa esiopetukseen tätä myöhemminkin. Kunnan tulee järjestää lapselle esiopetuspaikka välittömästi.

h) mikäli lapselle on tehty päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta, tulee ns. oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen ilmoittautua pääsääntöisesti viimeistään käynnistyvän lukuvuoden syyskuun loppuun mennessä. Varhaiskasvatuspäällikkö voi päättää oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen ottamisesta tapauskohtaisesti ilmoittautumisen tullessa määräajan jälkeen.

i) esiopetusta annetaan yhteensä 748 - 760 tuntia vuodessa koulujen työpäivinä, poikkeuksena mahdolliset lauantaityöpäivät, jolloin esiopetusta ei järjestetä.

j) esiopetusta järjestetään 4 tuntia päivässä ja esiopetuksen päivittäinen toiminta-aika on klo 8.30 - 14.00 välisenä aikana. Ryhmät, joissa on ainoastaan perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen osallistuvia lapsia, määrittelevät vuosittain tarkoituksenmukaisen säännöllisen toiminta-ajan.

k) esiopetusryhmiä muodostettaessa lähtökohtana on opetusministeriön suositus esiopetusryhmien koosta, kuitenkin niin, että ryhmissä, joissa lapset osallistuvat esiopetuksen lisäksi varhaiskasvatukseen, noudatetaan päivähoitoasetuksen (239/1973) määräyksiä ja Vantaan kaupungin omia linjauksia suhdeluvuista, jos ne eivät ylitä päivähoitoasetuksen määräyksiä.

l) esiopetusryhmässä tulee olla vähintään 13 esiopetukseen osallistuvaa lasta. Esiopetusryhmän koko voi olla mainittua pienempi, mikäli kyseessä on erityisryhmä, integroitu ryhmä tai pienennetty ryhmä tai iltahoitoa tai ympärivuorokautista päivähoitoa tarjoava yksikkö. Lisäksi esiopetusryhmä voi olla tätä pienempi, mikäli kyseessä on kieli- tai vaihtoehtopedagogiikkaa toteuttava ryhmä, jonka lapset jatkavat esiopetuksesta samaan pedagogiikkaan perustuvaan perusopetukseen. Lisäksi varhaiskasvatuspäällikkö voi esittää perustellusta syystä esiopetuksen järjestämispaikaksi päiväkotia, missä lapsimäärä on mainittua pienempi niin, että ryhmässä on kuitenkin vähintään seitsemän lasta.

m) yksityisissä päiväkodeissa esiopetuksen järjestämisen edellytyksenä on, että päiväkotiin muodostuu vähintään seitsemän lapsen ryhmä. Ryhmäkokosuositus voi yksityisessä päiväkodissa alittua vaihtoehtopedagogiikkaan perustuvassa esiopetuksessa silloin, kun se turvaa siirtymisen samaa pedagogiikkaa toteuttavaan perusopetukseen. Edellä mainituissakin tilanteissa tulee tavoitella vähintään seitsemän lapsen ryhmäkokoa.

n) Vantaan kaupunki maksaa esiopetuskorvausta esiopetuksen järjestämispaikoiksi hyväksymilleen yksityisille palveluntuottajille elokuun alusta esiopetuksen lukuvuoden loppuun lapsen varhaiskasvatuksen tarpeen ajan.

o) 6-vuotiaiden lasten valmistavaa opetusta annetaan yhteensä 935-950 tuntia vuodessa esiopetuksen työpäivinä.

p) 6-vuotiaiden lasten valmistavaa opetusta annetaan kunnallisissa ja yksityisissä esiopetusryhmissä. Valmistavaa opetusta järjestetään esiopetuksen työpäivinä, viisi tuntia päivässä.

q) mikäli lapsi on ainoastaan maksuttomassa 6-vuotiaiden lasten valmistavassa opetuksessa, viidennen tunnin opetus toteutetaan ennen ja/tai jälkeen esiopetusajan. Mikäli lapsi on valmistavan opetuksen lisäksi varhaiskasvatuksessa, viidennen tunnin opetus toteutetaan esiopetuksen ulkopuolella, varhaiskasvatusajan puitteissa.

r) että suomenkielisen esiopetuksen ja 6-vuotiaiden lasten valmistavan opetuksen järjestämistä koskevat periaatteet otetaan käyttöön 1.8.2017 alkaen.

Liitteet: Suomenkielisen esiopetuksen ja 6-vuotiaiden lasten valmistavan opetuksen järjestämistä koskevat periaatteet 1.8.2017 alkaen

Täytäntöönpano: Hallintoyksikkö
-ote varhaiskasvatuksen tulosalue

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Sanna Korpisalo, 040 774 1984, sanna.korpisalo2[at]vantaa.fi

Suomenkielisen esiopetuksen ja 6-vuotiaiden lasten valmistavan opetuksen järjestämistä koskevat periaatteet 1.8.2017 alkaen

Taustaa

Suomenkielisen esiopetuksen ja 6-vuotiaiden lasten valmistavan opetuksen järjestämistä koskevat periaatteet on hyväksytty opetuslautakunnassa 15.10.2013. Esiopetusta ja varhaiskasvatusta koskeviin lakeihin on tullut muutoksia 1.8.2015 (Perusopetuslain muutos) sekä 1.8.2016 (Varhaiskasvatuslain muutos). Näistä lakimuutoksista sekä Vantaan varhaiskasvatuksen omista käytännöistä johtuen on tarve päivittää suomenkielisen esiopetuksen ja 6-vuotiaiden lasten valmistavan opetuksen järjestämistä koskevia periaatteita.

Tässä liitteessä on kuvattu 15.10.2013 opetuslautakunnassa hyväksyttyihin suomenkielisen esiopetuksen ja 6-vuotiaiden lasten valmistavan opetuksen järjestämistä koskeviin periaatteisiin esitetyt muutokset perusteluineen. Muilta osin esitetään, että periaatteet jäävät voimaan.

Esiopetuksesta yleisesti

Esiopetuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998). Perusopetuslain säännöksiä sovelletaan myös esiopetukseen, jos säännöksen sanamuodosta tai sisällöstä ei toisin ilmene. Jos esiopetusta järjestetään varhaiskasvatuslain (36/1973) 1§ 2 tai 3 momentissa tarkoitettua paikassa, esiopetukseen sovelletaan lisäksi, jollei perusopetuslaissa tai sen nojalla asetuksella toisin säädetä, mitä varhaiskasvatuslaissa tai sen nojalla säädetään.

Oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuotena lapsen on osallistuttava vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan (Perusopetuslaki 26 a §). Perusopetuslain 4 §:n mukaan esiopetuksen järjestämisestä vastaavat kunnat. Jos kunnassa on sekä suomen että ruotsinkielisiä asukkaita, kunnan pitää järjestää esiopetusta molemmilla kielillä. Esiopetuksella tarkoitetaan oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna annettavaa suunnitelmallista opetusta ja kasvatusta, joka liittyy kiinteästi muuhun varhaiskasvatukseen ja alkuopetukseen. Esiopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita. Lapsella on perusopetuslain mukaan oikeus työpäivinä saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaan ohjausta sekä riittävää kasvun ja oppimisen tukea heti tuen tarpeen ilmaantuessa. Opetushallitus hyväksyy kaikkia esiopetuksen järjestäjiä sitovan normin, opetussuunnitelman perusteet, jonka pohjalta paikalliset esiopetuksen opetussuunnitelmat laaditaan. Esiopetuksen erityisenä tavoitteena on edistää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla (Valtioneuvoston asetus 422/2012 5 §).

Vantaalla lukuvuonna 2015–2016 suomenkielistä esiopetusta tai 6-vuotiaiden lasten valmistavaa opetusta sai yhteensä 2613 lasta, mikä on 96 prosenttia kuusivuotiaiden ikäluokasta. Lukuvuonna

2016–2017 Vantaalla suomenkieliseen esiopetukseen osallistuu yhteensä 2511 lasta. 6-vuotiaiden lasten perusopetukseen valmistavaan opetukseen osallistuu 87 esiopetusikäistä lasta. (20.9.2016 tieto).

Esiopetuksen hakumenettely

Perusopetusasetuksen 23 a §:n mukaan esiopetukseen tulee hakea ennen opetuksen alkamista opetuksen järjestäjän edellyttämällä tavalla. Opetuksen järjestäjän tulee etukäteen ilmoittaa esiopetuksen järjestämispaikoista, opetuksen alkamis- ja päättymisajankohdista sekä siitä, miten sen järjestämään tai hankkimaan esiopetukseen haetaan.

Vantaalla on aiemmin päätetty, että esiopetukseen hakeminen tapahtuu sähköisen hakumenettelyn tai paperisen hakulomakehaun kautta kahden viikon ajan päättyen päivään, jolloin ilmoittaudutaan kouluun (opetuslautakunta 15.10.2013 § 26). Esiopetuksen tullessa velvoittavaksi 1.8.2015, Vantaalla termi esiopetukseen hakeminen muutettiin esiopetukseen ilmoittautumiseksi. Esiopetuksen ilmoittautumisaika on Vantaalla yhdenmukainen perusopetuksen kanssa. Esi- ja perusopetuksen yhdenmukainen ilmoittautumisaika helpottaa yhteistä tiedottamista ja lapsen ilmoittamista esi- ja perusopetukseen.

Muutosesitys opetuslautakunnalle:

- *Esiopetukseen ilmoittautuminen tapahtuu sähköisen ilmoittautumisen tai paperisen ilmoittautumislomakkeen kautta vuosittain samaan aikaan kuin perusopetukseen ilmoittautuminen*.

Perusopetusasetuksen 23 a §:n mukaan esiopetukseen voi hakea oppilaaksi myös muuhun kuin kunnan perusopetuslain 6 §:n 2 momentin mukaan osoittamaan esiopetuksen järjestämispaikkaan. Näitä oppilaita otettaessa on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Kunta voi kuitenkin päättää, että sen itse järjestämään tai hankkimaan esiopetukseen otetaan ensisijaisesti kunnassa asuvia lapsia. Vantaa saa kotikuntakorvauksen Vantaalla esiopetuksessa olevista, mutta toisessa kunnassa asuvista lapsista. Kun oppilas suorittaa esiopetusta muualla kuin oman kuntansa esiopetuksessa, on opetuksen järjestäjällä oikeus saada kotikuntakorvaus oppilaan kotikunnalta. Jotta kuntien keskinäiseltä ja kuntien ja muiden opetuksen järjestäjien väliseltä laskutukselta vältytään, kotikuntakorvauslaskutus hoidetaan järjestelmässä keskitetysti valtiovarainministeriön toimesta valtionosuusmaksatuksen yhteydessä. (Valtiovarainministeriö 2013.)

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella on oikeus saada esiopetusta sinä vuonna, jona lapsi täyttää viisi vuotta (Perusopetuslaki 26 a §). Vantaalla on aiemmin päätetty, että mikäli lapselle on tehty päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta, tulee ns. oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen hakea viimeistään käynnistyvän lukuvuoden syyskuun loppuun mennessä (opetuslautakunta 15.10.2013). Perusteena tälle on ollut ensimmäisen esiopetusvuoden jääminen kokonaista lukuvuotta lyhyemmäksi, jos esiopetuksen ei ole ilmoittauduttu riittävän ajoissa

syksyllä. Lapsen esiopetuksen toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista olisi, että esiopetus alkaisi mahdollisuuksien mukaan heti esiopetuksen lukuvuoden alkaessa tai mahdollisimman pian esiopetuksen käynnistyttyä. Syyskuun loppu viimeisenä ilmoittautumisaikana on osoittautunut joissakin tapauksissa olevan liian aikaisin, jotta lapsen pidennettyyn oppivelvollisuuteen liittyvä päätöksenteko ehditään tehdä. Tällöin lapsen oikeus vapaaehtoiseen esiopetukseen 5-vuotiaana ei ole toteutunut. Esiopetuksen järjestämistä tulisi arvioida tapauskohtaisesti lapsen edun näkökulmasta ja sisällyttää harkinnanvara tapauksiin, joissa lapsen pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksentekoprosessi on viivästynyt.

Muutosesitys opetuslautakunnalle:

- *Mikäli lapselle on tehty päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta, tulee ns. oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen ilmoittautua pääsääntöisesti viimeistään käynnistyvän lukuvuoden syyskuun loppuun mennessä. Varhaiskasvatuspäällikkö voi päättää oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen ottamisesta tapauskohtaisesti ilmoittautumisen tullessa määräajan jälkeen.*

Esiopetuksen laajuus

Perusopetuslain 9 §:n mukaan esiopetus kestää yhden vuoden. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville lapsille annettavassa erityisopetuksessa esiopetus voi kestää kaksi vuotta. Lapsi kuuluu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa. Perusopetusasetuksen 3 §:n mukaan esiopetusta annetaan vähintään 700 tuntia vuodessa. Perusopetusasetuksen 4 §:n mukaan esiopetuksessa oppilaan työpäivään saa kuulua enintään 5 oppituntia. Vantaalla on aiemmin päätetty, että esiopetusta annetaan 748–760 tuntia vuodessa, koulujen työpäivinä, poikkeuksena viikon 22 lauantaikoulupäivä, jolloin esiopetusta ei järjestetä (opetuslautakunta 15.10.2013 § 26).

Esiopetusta järjestetään 4 tuntia päivässä. Opetuslautakunnan päätöksen (15.10.2013 § 26) mukaan esiopetuksen päivittäinen toiminta-aika on ollut klo. 8.30–14.00 välisenä aikana. Kunnan tulee järjestää esiopetukseen liittyvää varhaiskasvatusta osa-aikaisesti, mikäli lapsella on oikeus Varhaiskasvatuslain 11 a §:n 1 momentissa säädettyä laajempaan varhaiskasvatukseen. Mikäli tätä oikeutta lapsella ei ole, on kunta velvollinen järjestämään vain esiopetusta. (Varhaiskasvatuslaki 11 b §). Vantaalla pyritään mahdollisuuksien mukaan muodostamaan erillisiä esiopetusryhmiä niille lapsille, jotka ovat oikeutettuja vain perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen. Nämä esiopetusryhmät toimivat perheiden kanssa yhteistyössä sovittuna aikana, joka ei aina ole tarkoituksenmukaista toteuttaa 8.30–14.00 välisenä aikana.

Muutosesitys opetuslautakunnalle:

- *Esiopetusta järjestetään 4 tuntia päivässä ja esiopetuksen päivittäinen toiminta-aika on klo 8.30 - 14.00 välisenä aikana. Ryhmät, joissa on ainoastaan perusopetuslain mukaiseen*

esiopetukseen osallistuvia lapsia, määrittelevät vuosittain tarkoituksenmukaisen säännöllisen toiminta-ajan.

Opetusryhmän koko

Perusopetuslain 30 §:n mukaan esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus työpäivinä saada opetussuunnitelman mukaista opetusta ja opetusryhmät tulee muodostaa siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet.

Opetusministeriön suosituksen mukaan esiopetuksen ryhmään saa kuulua pääsääntöisesti enintään 13 lasta. Jos esiopetusta antavan opettajan ohella ryhmän työskentelyyn osallistuu avustaja, lastenhoitaja tms., opetusryhmän koko on enintään 20 lasta. Kun esiopetusta järjestetään varhaiskasvatuspaikassa, jossa lapsi on koko päivän, noudatetaan päivähoitoasetuksen (239/1973) 6 §:n 1 momentin säännöstä eli kahdeksaa lasta kohden tulee olla yksi kasvatusvastuussa oleva henkilö. Vantaan valtuusto päätti 16.11.2015 olla nostamatta suhdelukua päivähoitoasetuksen mukaisesti vuoden 2016 aikana. Vantaan varhaiskasvatuksessa noudatetaan tällä hetkellä suhdelukua, jossa seitsemää lasta kohden tulee olla yksi kasvatusvastuussa oleva henkilö.

Muutosesitys opetuslautakunnalle:

- *Esiopetusryhmiä muodostettaessa lähtökohtana on opetusministeriön suositus esiopetusryhmien koosta, kuitenkin niin, että ryhmissä, joissa lapset osallistuvat esiopetuksen lisäksi varhaiskasvatukseen, noudatetaan päivähoitoasetuksen määräyksiä ja Vantaan kaupungin omia linjauksia suhdeluvuista, jos ne eivät ylitä päivähoitoasetuksen määräyksiä.*

Vantaalla on aiemmin päätetty, esiopetusryhmässä tulee olla vähintään 13 esiopetukseen osallistuvaa lasta. Esiopetusryhmän koko voi olla mainittua pienempi, mikäli kyseessä on erityis-ryhmä, integroitu ryhmä tai pienennetty ryhmä tai iltahoitoa tai ympärivuorokautista päivähoitoa tarjoava yksikkö. Lisäksi esiopetusryhmä voi olla tätä pienempi, mikäli kyseessä on kieli- tai vaihtoehtopedagogiikkaa toteuttava ryhmä, jonka lapset jatkavat esiopetuksesta samaan pedagogiikkaan perustuvaan perusopetukseen. Lisäksi varhaiskasvatuspäällikkö voi esittää erittäin perustellusta syystä esiopetuksen järjestämispaikaksi päiväkotia, missä lapsimäärä on mainittua pienempi niin, että ryhmässä on kuitenkin vähintään seitsemän lasta. (Opetuslautakunta 15.10.2013 § 26).

Vantaalla yksityisen varhaiskasvatuksen osuus varhaiskasvatuksen piirissä olevista lapsista on noussut vuodesta 2013 ja sen ennakoidaan nousevan jatkossa. Vuonna 2013 yksityisessä varhaiskasvatuksessa oli 9,3 % ja vuonna 2016 keväällä 12,4 %. Yksityisen palveluntuotannon osuuden kasvattaminen on varhaiskasvatuksen strateginen tavoite. Yksityiset päiväkodit ovat usein kooltaan pieniä eikä niihin muodostu vaadittua 13 lapsen ryhmää. Käytännössä yksityiset päiväkodit ovat saaneet esiopetuksen järjestämisluvan, jos lapsimäärä on ollut seitsemän,

perustuen opetuslautakunnan 15.10.2013 § 25 kohtaan ”Lisäksi varhaiskasvatuspäällikkö voi esittää erittäin perustellusta syystä esiopetuksen järjestämispaikaksi päiväkotia, missä lapsimäärä on mainittua pienempi niin, että ryhmässä on kuitenkin vähintään seitsemän lasta.”

Muutosesitys opetuslautakunnalle:

- *Yksityisissä päiväkodeissa esiopetuksen järjestämisen edellytyksenä on, että päiväkotiin muodostuu vähintään seitsemän lapsen ryhmä. Ryhmäkokosuositus voi yksityisessä päiväkodissa alittua vaihtoehtopedagogiikkaan perustuvassa esiopetuksessa silloin, kun se turvaa siirtymisen samaa pedagogiikkaa toteuttavaan perusopetukseen. Edellä mainituissakin tilanteissa tulee tavoitella vähintään seitsemän lapsen ryhmäkokoa.*

Esiopetuksen ostaminen yksityiseltä palveluntuottajalta

Vantaalla esiopetusta järjestetään sekä kunnallisissa että yksityisissä päiväkodeissa, kun yksityinen päiväkoti täyttää perusopetuslain ja -asetuksen sekä kunnan esiopetukselle asettamat vaatimukset (opetuslautakunta 15.10.2013 § 26). Kunta maksaa esiopetuksen järjestämispaikaksi hyväksytylle yksityiselle palveluntuottajalle esiopetuskorvauksen esiopetuksen lukuvuoden ajalta (529 € / kk / lapsi lukuvuonna 2016–2017). Esiopetuksen maksuttomuus huomioidaan esiopetukseen liittyvän varhaiskasvatuksen osalta asiakasmaksussa.

1.8.2016 alkaen Kansaneläkelaitos (Kela) maksaa yksityisen hoidon tukea esiopetusikäiselle 63,93 € / kk esiopetukseen liittyvän varhaiskasvatuksen osuudesta ajalta 1.8.–31.5. Lisäksi Vantaan kaupunki maksaa yksityisen hoidon tuen kuntalisää 100 € / kk. Kelan tulkinnan mukaan perheillä ei ole oikeutta kokoaikaiseen yksityisen hoidon tukeen elokuun alusta esiopetuksen alkuun. Perheiden tasavertaisuuden ja yksityisten palveluntuottajien toimintaedellytysten tukemiseksi esiopetuskorvausta tulee maksaa elokuun alusta esiopetuksen lukuvuoden loppuun saakka.

Uusi esitys opetuslautakunnalle:

- *Vantaan kaupunki maksaa esiopetuskorvausta esiopetuksen järjestämispaikoiksi hyväksymilleen yksityisille palveluntuottajille elokuun alusta esiopetuksen lukuvuoden loppuun lapsen varhaiskasvatuksen tarpeen ajan.*

Perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestäminen 6-vuotiaille lapsille

Perusopetuslain 5 §:n mukaan kunta voi järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta. Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu niille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen tai ruotsin kielen taito ja/tai muut valmiudet eivät riitä esi- tai perusopetuksessa opiskelemiseen. Valmistavaa opetusta annetaan 6-10 -vuotiaille vähintään 900 tuntia (perusopetusasetus 852/1998 3 §). Aiemman opetuslautakunnan päätöksen mukaan Vantaan varhaiskasvatuksen tulosalue järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta niille esiopetus-ikäisille maahanmuuttajataustaisille lapsille, joiden suomenkielen taito ja/tai muut valmiudet eivät riitä esiopetusryhmässä opiskeluun (opetuslautakunta 7.12.2010 § 37).

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetusryhmien muodostamisesta päättää opetuksen järjestäjä. Valmistavaa opetusta voidaan järjestää myös yhdelle oppilaalle. Opetusryhmät muodostetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti siten, että ryhmäjako edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä sekä varmistaa opetussuunnitelman mukaisten ja oppilaiden omissa opinto-ohjelmissa asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. Valmistavan opetuksen aikana oppilaita integroidaan esi- tai perusopetukseen, oppilaan ikä- tasoa vastaaviin suomen- tai ruotsinkielisiin opetusryhmiin oman opinto-ohjelman mukaan oppilaan omassa opinto-ohjelmassa määritellyllä tavalla. Integroinnin tavoitteena on edistää kotoutumista, opiskeluvalmiuksien ja suomen tai ruotsin kielen taidon kehittymistä sekä laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden sisältöjen omaksumista. (Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015.)

Vantaalla 6-vuotiaiden lasten valmistavaa opetusta annetaan esiopetusryhmissä, esiopetuksen työpäivinä, viisi tuntia päivässä (Vantaan valmistavan opetuksen opetussuunnitelma 6-vuotiaille 2016). Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa pääpaino on suomi tai ruotsi toisena kielenä -opinnoissa. Suomi tai ruotsi toisena kielenä -opinnot ovat pohjana kaikille muille opinnoille (Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015). Vantaalla valmistavaan opetukseen osallistuvat lapset integroituvat päivittäin esiopetuksen toimintaan ja ryhmiin. Lapset osallistuvat päivittäin neljän tunnin ajan esiopetukseen ja tämän lisäksi saavat yhden tunnin päivässä tehostettua suomen kielen opetusta. Lapsen osallistumisella valmistavaan opetukseen edistetään suomen kielen oppimisen lisäksi kotoutumista, esiopetuksen sisältöjen omaksumista ja ystävyyssuhteiden muodostumista.

6-vuotiaiden valmistavan opetuksen lapsimäärä on vuosittain noin 100 lasta. Lukuvuonna 2016–2017 esiopetuksen tilastointipäivänä 20.9. valmistavan opetuksen päätöksen saaneita lapsia oli 87.

Vantaalla esiopetusta järjestetään sekä kunnallisissa että yksityisissä päiväkodeissa, kun yksityinen päiväkoti täyttää perusopetuslain ja -asetuksen sekä kunnan esiopetukselle asettamat vaatimukset (opetuslautakunta 15.10.2013 § 26). Kuten aiemmin tässä asiakirjassa on todettu, yksityinen palveluntuotanto on lisääntynyt vuosittain Vantaalla.

Kasvavasta yksityisen palveluntuotannon määrästä johtuen on tullut tarve mahdollistaa valmistavan opetuksen antaminen myös yksityisissä esiopetuksen järjestämispaikoiksi hyväksytyissä päiväkodeissa. Valmistavan opetuksen antaminen ei vaadi erityistä lisäresurssia yksityisissä päiväkodeissa. Valmistavasta opetuksesta vastaa esiopetuksen opettaja ja se toteutetaan yhteistyössä esiopetusryhmän henkilökunnan kanssa. Yksityisillä esiopetuksen järjestäjillä on käytössään varhaiskasvatuksen kieli- ja kulttuurikoordinaattoreiden palvelut sekä varhaiskasvatuksen järjestämä esi- ja valmistavaan opetukseen liittyvä koulutustarjonta.

Muutosesitys opetuslautakunnalle:

- *6-vuotiaiden lasten valmistavaa opetusta annetaan kunnallisissa ja yksityisissä esiopetusryhmissä.*

14 § Suomenkielisen esiopetuksen oppilaaksioton perusteet 1.1.2017 alkaen / SA-V

VD/10020/12.00.01.00/2016

Perusopetuslain 6 §:n 2 momentin mukaan kunta osoittaa esiopetusta saavalle oppilaalle esiopetuksen järjestämispaikan. Esiopetuspaikka voi olla kunnallinen tai yksityinen päiväkoti tai koulu. Perusopetuslain 6 §:n 1 momentin mukaan opetus tulee kunnassa järjestää siten, että oppilaiden matkat ovat asutuksen, koulujen ja muiden opetuksen järjestämispaikkojen sijainti sekä liikenneyhteydet huomioon ottaen mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä. Esiopetusta järjestettäessä tulee lisäksi ottaa huomioon, että opetukseen osallistuvilla on mahdollisuus käyttää varhaiskasvatuspalveluita. Esiopetukseen liittyvä varhaiskasvatus tulee järjestää mahdollisuuksien mukaan samassa paikassa kuin esiopetus.

Perusopetuslain 6 §:n 1 momentti ei edellytä, että esiopetuksen järjestämispaikaksi olisi osoitettava maantieteellisesti lähin päiväkoti tai koulu, vaan myös muu asianomaisen lainkohdan asettamat edellytykset täyttävä päiväkoti tai koulu voidaan osoittaa esiopetuspaikaksi. Esiopetukseen otetulla oppilaalla on perusopetuslain 32 §:n mukainen oikeus matkoja koskevaan tukeen siinä ensisijaisessa esiopetuspaikassa, jonka Vantaan kaupunki on hänelle osoittanut. Opetuslautakunta on päättänyt esiopetuksen ja valmistavan opetuksen 6-vuotiaiden oppilaiden kuljetusten ja koulumatka-avustusten perusteista 18.12.2012 § 6.

Vantaalla esiopetuksen järjestämispaikkojen määrittelyssä noudatetaan peruskoulujen oppilaaksiottoalueita (opetuslautakunta 16.12.2014 § 13). Esiopetuspaikka osoitetaan lapselle asuinalueen oppilaaksiottoalueelta esiopetusta antavasta päiväkodista tai koulusta mahdollisimman läheltä kotia. Esiopetuspaikkaa osoitettaessa huomioidaan jatkumo perusopetukseen.

Esiopetukseen voi hakea oppilaaksi myös muuhun kuin kunnan perusopetuslain 6 §:n 2 momentin mukaan osoittamaan esiopetuksen järjestämispaikkaan. Näitä oppilaita otettaessa on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Kunta voi kuitenkin päättää, että sen itse järjestämään tai hankkimaan esiopetukseen otetaan ensisijaisesti kunnassa asuvia lapsia. Vantaalla otetaan kunnan järjestämään tai hankkimaan esiopetukseen ensisijassa kunnassa asuvia lapsia (opetuslautakunta 15.10.2013 § 26). Pääkaupunkiseudun kunnilla on voimassa oleva sopimus kuntarajat ylittävän esiopetuksen oppilaaksioton valintaperusteista.

Opetuslautakunta on edellisen kerran päättänyt suomenkielisen esiopetuksen oppilaaksioton perusteista 7.12.2010 § 8.

Erillisessä liitteessä on kuvattu yleiset esiopetukseen ottamisen perusteet, esiopetukseen ottaminen yli kuntarajojen sekä esiopetukseen ottamisen perusteet kaksikielisessä esiopetuksessa 1.1.2017 alkaen.

Opetuslautakunta 13.12.2016 § 14

Varhaiskasvatuksen johtajan esitys:
Päätetään
a) hyväksyä liitteenä olevat perusteet esiopetuspaikan osoittamiseen oppilaaksiottoalueen sisällä silloin, kun hakijoita on enemmän kuin esiopetuspaikkoja 1.1.2017 alkaen. Perusteiden tärkeysjärjestys ei koske alueelle mahdollisesti perustettaviin pelkkää esiopetusta tarjoaviin ryhmiin ottamista.
b) hyväksyä liitteenä olevat esiopetukseen ottamisen perusteet kaksikieliseen esiopetukseen 1.1.2017 alkaen.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet: Suomenkielisen esiopetuksen oppilaaksioton perusteet 1.1.2017 alkaen

Täytäntöönpano: Hallintoyksikkö
-ote varhaiskasvatuksen tulosalue

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Sanna Korpisalo, 040 774 1984, sanna.korpisalo2[at]vantaa.fi

Suomenkielisen esiopetuksen oppilaaksioton perusteet 1.1.2017 alkaen

Esiopetuspaikan osoittamisen perusteet

Perusopetuslain 6 §:n 2 momentin mukaan kunta osoittaa esiopetusta saavalle oppilaalle esiopetuksen järjestämispaikan. Esiopetuspaikka voi olla kunnallinen tai yksityinen päiväkoti tai koulu. Perusopetuslain 6 §:n 1 momentin mukaan opetus tulee kunnassa järjestää siten, että oppilaiden matkat ovat asutuksen, koulujen ja muiden opetuksen järjestämispaikkojen sijainti sekä liikenneyhteydet huomioon ottaen mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä. Esiopetusta järjestettäessä tulee lisäksi ottaa huomioon, että opetukseen osallistuvilla on mahdollisuus käyttää varhaiskasvatuspalveluita. Esiopetukseen liittyvä varhaiskasvatus tulee järjestää mahdollisuuksien mukaan samassa paikassa kuin esiopetus.

Perusopetuslain 6 §:n 1 momentti ei edellytä, että esiopetuksen järjestämispaikaksi olisi osoitettava maantieteellisesti lähin päiväkoti tai koulu, vaan myös muu asianomaisen lainkohdan asettamat edellytykset täyttävä päiväkoti tai koulu voidaan osoittaa esiopetuspaikaksi. Esiopetukseen otetulla oppilaalla on perusopetuslain 32 §:n mukainen oikeus matkoja koskevaan tukeen siinä ensisijaisessa esiopetuspaikassa, jonka Vantaan kaupunki on hänelle osoittanut. Opetuslautakunta on päättänyt esiopetuksen ja valmistavan opetuksen 6-vuotiaiden oppilaiden kuljetusten ja koulumatka-avustusten perusteista 18.12.2012 § 6.

Vantaalla esiopetuksen järjestämispaikkojen määrittelyssä noudatetaan peruskoulujen oppilaaksiottoalueita (opetuslautakunta 16.12.2014 § 13). Esiopetuspaikka osoitetaan lapselle asuinalueen oppilaaksiottoalueelta esiopetusta antavasta päiväkodista tai koulusta mahdollisimman läheltä kotia. Esiopetuspaikkaa osoitettaessa huomioidaan jatkumo perusopetukseen. Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen jatkumon säilyttäminen edellyttää tiivistä yhteistyötä alueen päiväkotien ja koulujen kesken. Päiväkodit ja koulut tekevät säännöllistä yhteistyötä läpi lukukauden toiminnallisen yhteistyön mallin mukaisesti. Toukokuussa järjestetään tutustumispäivä kaikissa vantaalaisissa kouluissa, joka osaltaan tukee lapsen siirtymistä esiopetuksesta perusopetukseen.

Esiopetuspaikkaa osoitettaessa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon huoltajien toiveet. Huoltajia voivat nimetä esiopetukseen ilmoittautuessa kaksi vaihtoehtoista toivetta esiopetuspaikasta. Toissijaista esiopetuspaikkaa tarjotaan, jos ensisijaisesti haetussa päiväkodissa on paikkoja vähemmän kuin hakijoita tai jos ensisijaiseen päiväkotiin ei hakijoiden vähäisen määrän vuoksi muodostu esiopetusryhmää. Jos vaihtoehtoa ei ole esitetty tai toissijainenkaan esiopetuspaikka ei ole käytettävissä, päättävänä viranomaisena oleva päiväkodin johtaja osoittaa esiopetuspaikan opetuslautakunnan päättämien oppilaaksiottamisen perusteiden mukaan.

Esiopetukseen ottamisen perusteet tärkeysjärjestyksessä silloin, kun hakijoita on enemmän kuin esiopetuspaikkoja:

1) varhaiskasvatuksen jatkuvuus
– lapselle osoitetaan esiopetuspaikka siitä päiväkodista, jossa hän on ollut varhaiskasvatuksessa ennen esiopetuksen alkamista. Edellytyksenä paikan osoittamiselle on, että päiväkotiin muodostuu esiopetusryhmä.

2) lapsen tuen tarve
– terveydentilaan, kasvun ja oppimisen tukeen liittyvä tai muu erityinen syy, joka on päättävän viranomaisen tiedossa

3) matka esiopetuspaikkaan on mahdollisimman lyhyt
– esiopetuspaikaksi ei osoiteta päiväkotia tai koulua, jonne kunnan tulee järjestää kuljetus, jos lähempänä on päiväkoti tai koulu, johon ei synny kuljetuksen järjestämisvelvoitetta. Matkan pituutta arvioidaan niin, että kaikki hakijat huomioiden matkat esiopetukseen ovat mahdollisimman lyhyitä ja turvallisia. Matkan turvallisuutta arvioidaan siitä lähtökohdasta, että huoltajat kuljettavat lapsen esiopetukseen.

4) perheen muu erityinen olosuhde, joka on päättävän viranomaisen tiedossa

5) viimesijaisena ratkaisuna samanarvoisille hakijoille osoitetaan esiopetuspaikka arvalla

Lisäksi esiopetuspaikkaa osoitettaessa otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan huoltajien toiveet sekä yhtenäinen koulupolku.

Kunnan tulee järjestää esiopetukseen liittyvää varhaiskasvatusta osa-aikaisesti, mikäli lapsella on oikeus Varhaiskasvatuslain 11 a §:n 1 momentissa säädettyä laajempaan varhaiskasvatukseen. Mikäli tätä oikeutta lapsella ei ole, on kunta velvollinen järjestämään vain esiopetusta. (Varhaiskasvatuslaki 11 b §). Vantaalla pyritään mahdollisuuksien mukaan järjestämään erillisiä esiopetusryhmiä alueellisesti niille lapsille, jotka ovat oikeutettuja vain esiopetukseen. Näihin alueellisiin esiopetusryhmiin ottamisessa ei noudateta edellä kuvattuja perusteita.

Esiopetukseen ottaminen kaksikielisessä esiopetuksessa

Vantaan kunnallisessa varhaiskasvatuksessa järjestetään englanninkielistä esiopetusta Y.E.S.päiväkodissa sekä kielirikasteista esiopetusta Kaivokselan päiväkodissa. Lisäksi kunnallisessa varhaiskasvatuksessa järjestetään ruotsinkielistä kielikylpyesiopetusta Koskikujan päiväkodissa ja Kukkopillin päiväkodissa (elokuusta 2017 alkaen). Tässä tekstissä käytetään Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) käytettyjä käsitteitä *laajamittainen kaksikielinen esiopetus ja suppeampi kaksikielinen esiopetus.*

Laajamittainen kaksikielinen esiopetus

Vantaan kunnallisessa varhaiskasvatuksessa järjestetään englanninkielistä varhaiskasvatusta sekä esiopetusta Y.E.S. toimintayksikössä. Englanninkielisiin ryhmiin otetaan lapsia koko Vantaan alueelta. Y.E.S. toimintayksikössä englanninkieliseen esiopetukseen osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus hakea esiopetuksen jälkeen Vantaan kansainväliseen kouluun. Englanninkieliseen esiopetukseen ottamisessa toteutetaan seuraavia perusteita tässä järjestyksessä:

1) lapsen äidinkieli on englanti

2) lapsen äidinkieli on suomi ja lapsella on kokemusta englanninkielisestä kieliympäristöstä

3) lapsen äidinkieli on joku muu ja lapsella on kokemusta englanninkielisestä kieliympäristöstä

4) sisarus on englanninkielisessä varhaiskasvatuksessa tai opetuksessa

5) kunnan määrittämän esiopetukseen ilmoittautumisajan umpeuduttua lapsen esiopetukseen ilmoittautumisen jättöpäivä

6) viimesijaisena ratkaisuna samanarvoisille hakijoille osoitetaan esiopetuspaikka arvalla

Vantaan kunnallisessa varhaiskasvatuksessa järjestetään ruotsinkielistä kielikylpyesiopetusta Koskikujan päiväkodissa ja Kukkopillin päiväkodissa (elokuusta 2017 alkaen). Koskikujan päiväkodin ruotsin kielikylpyesiopetukseen osallistuneiden lasten on mahdollista hakea Uomarinteen koulun kielikylpyopetukseen. Kukkopillin päiväkodin ruotsin kielikylpyesiopetukseen osallistuneiden lasten on mahdollista hakea ruotsin kielikylpyopetukseen Viertolan kouluun (elokuusta 2017 alkaen). Kielikylpyesiopetukseen ottamisessa toteutetaan seuraavia periaatteita tässä tärkeysjärjestyksessä:

1) lapsen äidinkieli on suomi (enemmistökieli)

2) sisarus on ruotsinkielisessä kielikylpyopetuksessa

3) kunnan määrittämän esiopetukseen ilmoittautumisajan umpeuduttua esiopetukseen ilmoittautumisen jättöpäivä

4) viimesijaisena ratkaisuna samanarvoisille hakijoille osoitetaan esiopetuspaikka arvalla

Suppeampi kaksikielinen esiopetus

Kielirikasteisella esiopetuksella tarkoitetaan esiopetusta, jossa alle 25 % toiminnasta järjestetään säännöllisesti ja suunnitellusti jollakin muulla kuin perusopetuslaissa säädetyllä opetuskielellä (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014). Vantaan kunnallisessa varhaiskasvatuksessa järjestetään englannin kielirikasteista esiopetusta Kaivokselan päiväkodissa ja Valtikan päiväkodissa. Kaivokselan päiväkodin englannin kielirikasteiseen esiopetukseen osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus hakea esiopetuksen jälkeen Kaivokselan koulun englanninkieliselle luokalle. Valtikan päiväkodin englannin kielirikasteiseen esiopetukseen osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus hakea esiopetuksen jälkeen Rekolanmäen koulun englanninkieliselle luokalle. Kielirikasteiseen esiopetukseen ottamisessa toteutetaan seuraavia periaatteita tässä tärkeysjärjestyksessä:

1) Lapsen ensisijainen äidinkieli on suomi ja lapsella on kokemusta englanninkielisestä kieliympäristöstä

2) sisarus on englanninkielisessä opetuksessa

3) kunnan määrittämän esiopetukseen ilmoittautumisajan umpeuduttua esiopetukseen ilmoittautumisen jättöpäivä

4) viimesijaisena ratkaisuna samanarvoisille hakijoille osoitetaan esiopetuspaikka arvalla

15 § Suomenkielisen esiopetuksen järjestämispaikat lukuvuonna 2017-2018 / SA-V

VD/10486/12.00.01.01/2016

Perusopetusasetuksen 23 a §:n mukaan opetuksen järjestäjän tulee etukäteen ilmoittaa esiopetuksen järjestämispaikoista, opetuksen alkamis- ja päättymisajankohdista sekä siitä, miten sen järjestämään tai hankkimaan esiopetukseen haetaan.

Opetuslautakunnan päätöksen (15.10.2013 § 26) mukaan esiopetuksen järjestämispaikoista päätetään opetuslautakunnassa lukuvuodeksi kerrallaan ennen hakumenettelyn käynnistymistä. Kun esiopetukseen hakeneiden lasten määrä on hakuajan päätyttyä tiedossa, opetuslautakunta vahvistaa seuraavan lukuvuoden esiopetuksen järjestämispaikat. Lukuvuodeksi 2017–2018 esiopetukseen ilmoittaudutaan sähköisesti tai paperilomakkeella 9.1–31.1.2017.

Varhaiskasvatuksen tulosalue vastaa suomenkielisen esiopetuksen järjestämisestä ja sitä voidaan antaa kunnallisissa päiväkodeissa ja kouluissa sekä yksityisissä päiväkodeissa, kun yksityinen päiväkoti täyttää perusopetuslain ja -asetuksen sekä kunnan esiopetukselle asettamat vaatimukset. (Opetuslautakunta 15.10.2013 § 26.)

Esiopetusryhmässä tulee olla vähintään 13 esiopetukseen osallistuvaa lasta. Esiopetusryhmän koko voi olla mainittua pienempi, mikäli kyseessä on erityisryhmä, integroitu ryhmä, pienennetty ryhmä tai iltahoitoa tai ympärivuorokautista päivähoitoa tarjoava yksikkö. Lisäksi esiopetusryhmä voi olla tätä pienempi, mikäli kyseessä on kieli- tai vaihtoehtopedagogiikkaa toteuttava ryhmä, jonka lapset jatkavat esiopetuksesta samaan pedagogiikkaan perustuvaan perus-opetukseen. Lisäksi varhaiskasvatuspäällikkö voi esittää erittäin perustellusta syystä esiopetuksen järjestämispaikaksi päiväkotia, missä lapsimäärä on mainittua pienempi niin, että ryhmässä on kuitenkin vähintään seitsemän lasta. (Opetuslautakunta 15.10.2013 § 26.)

Lukuvuodeksi 2017–2018 esiopetuksen järjestämispaikoiksi ilmoittautuneita yksiköitä on 129, joista kunnallisia on 112 ja yksityisiä 17. Nämä yksiköt täyttävät perusopetuslain ja -asetuksen sekä kunnan esiopetukselle asettamat vaatimukset, jos esiopetukseen ilmoittautumisajan jälkeen esiopetukseen edellä määritelty vähimmäisryhmäkoko täyttyy.

Opetuslautakunta 13.12.2016 § 15

Varhaiskasvatuksen johtajan esitys:
Päätetään hyväksyä liitteenä olevat kunnalliset ja yksityiset päiväkodit / koulujen tiloissa toimivat toimipisteet suomenkielisen esiopetuksen järjestämispaikoiksi lukuvuonna 2017–2018.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet: Suomenkielisen esiopetuksen järjestämispaikat lukuvuonna 2017–2018

Täytäntöönpano: Varhaiskasvatuksen tulosalue
-ote ko. esiopetuksen järjestämispaikat

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:
Sanna Korpisalo, 040 774 1984, sanna.korpisalo2[at]vantaa.fi

VANTAAN KAUPUNKI
Sivistystoimi
Varhaiskasvatus

SUOMENKIELISEN ESIOPETUKSEN JÄRJESTÄMISPAIKAT LUKUVUONNA 2017-2018 (yht. 129)

Myyrmäki (25 kpl)	Kivistö-Aviapolis (20 kpl)	Tikkurila (21 kpl)	Hakunila (16 kpl)	Korso-Koivukylä (30 kpl)	Yksityiset päiväkodit (17 kpl)
Hämeenkylän päiväkoti	Aurinkokiven päiväkoti (alueellinen eo-ryhmä)	Hiekkaharjun päiväkoti	Aisakellon päiväkoti	Ankkalammen päiväkoti	Aarrekallio
Hämevaaran päiväkoti	Husaaritien päiväkoti	Ilolan päiväkoti	Hakunilanrinteen päiväkoti	Hansin päiväkoti	Emilia (montessoriopetus)
Jokiuoman päiväkoti	Illenpihan päiväkoti (Illenpolun päiväkotitila)	Jokiniemen päiväkoti	Hepopuiston päiväkoti	Havukallion päiväkoti	Fazerin päiväkoti
Kaivokselan päiväkoti	Isonmännyn päiväkoti	Kukkakedon päiväkoti	Itä-Hakkilan päiväkoti	Ilvespuiston päiväkoti	Ilmaisupäiväkoti Illusia
Karhunpesän päiväkoti	Kanniston päiväkoti (alueellinen eo-ryhmä)	Kukkopillin päiväkoti (ruotsin kielikylpy +	Kannuskujan päiväkoti	Kiirunatien päiväkoti	LoistoVekara
Kilterin päiväkoti	Kartanonkosken päiväkoti (alueellinen eo-ryhmä)	Kurjenpolven päiväkoti	Keihäspuiston päiväkoti	Korson päiväkoti	Montessoripäiväkoti Montsa
Kimaran päiväkoti	Kivistön päiväkoti	Kuusikon päiväkoti	Kimokujan päiväkoti	Koskimyllyn päiväkoti	Montessoripäiväkoti Rantakaisla
Kivimäen päiväkoti	Lipunkantajan päiväkoti	Lehdokin päiväkoti	Pallastunturin päiväkoti	Kustaantien päiväkoti	Steinerpäiväkoti Metsätähti
Koskikujan päiväkoti (ruotsin	Lystilän päiväkoti	Lummepolun päiväkoti	Latupuiston päiväkoti	Leinelän päiväkoti	Tenava Karuselli
Koskikujan päiväkoti (Martinlaakson koulun	Maitorpan päiväkoti	Malminiityn päiväkoti	Linnoituskujan päiväkoti	Leppäkorven päiväkoti	Touhula Hiekkaharju
Kukinpolun päiväkoti	Ollaksen päiväkoti	Mistelin päiväkoti	Nissaksen päiväkoti	Maarukan päiväkoti	Touhula Ilola
Lintukallion päiväkoti	Pakkalanrinteen päiväkoti	Peltolan päiväkoti	Rajakylän päiväkoti	Maauuninpolun päiväkoti	Lyckoslanten
Louhelan päiväkoti	Pehtoorin päiväkoti	Ristipuron päiväkoti	Ravurin päiväkoti	Matarin päiväkoti	Touhula Kaivoksela
Metsikköpolun päiväkoti	Peltovuoren päiväkoti	Ruokopillin päiväkoti	Suitsikujan päiväkoti	Metsolan päiväkoti	Touhula Korso
Nikkarin päiväkoti	Riihipellon päiväkoti	Simonmetsän päiväkoti	Vaaralanpuiston päiväkoti	Metsolanmäen päiväkoti	Pilke Oivallus
Ojahaan päiväkoti	Seutulan päiväkoti	Simonkallion päiväkoti	Vartiokujan päiväkoti	Metsälinnun päiväkoti	Pilke Pohjantähti
Patotien päiväkoti	Tammiston päiväkoti	Sinirikko		Nikinmäen päiväkoti	Jalokivi
Pähkinänsärkijän päiväkoti	Tammistonrannan päiväkoti	Tiedonjyvän päiväkoti		Näätäpuiston päiväkoti	
Pähkinärinteen päiväkoti	Y.E.S päiväkoti	Urheilupuiston päiväkoti		Piilipuun päiväkoti	
Raikupolun päiväkoti	Ylästön päiväkoti	Vehnätien päiväkoti		Päiväkummun päiväkoti	
Simpukan päiväkoti		Veturipolun päiväkoti		Rautpihan päiväkoti	
Solkikujan päiväkoti				Rekolanmäen päiväkoti	
Vantaanlaakson päiväkoti				Saturnuksen päiväkoti	
Vapaalan päiväkoti				Seljapolun päiväkoti	
Varistonniityn päiväkoti				Siimapuiston päiväkoti	
				Tarhapuiston päiväkoti	
				Tähdenlennon päiväkoti	
				Ulrikan päiväkoti	
				Vallinojan päiväkoti	
				Valtikan päiväkoti	

Muutoksenhakuohje 1/ Oikaisuvaatimus §:t 7, 8, 10-15

Tässä kokouksessa tehtyyn päätökseen tyytymätön voi tehdä oikaisuvaatimuksen, ellei muutoksenhakuohjeen kohdan 7. Oikaisuvaatimus-/ valituskielto alakohdissa 7.1 tai 7.2 toisin mainita.

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimus on jätettävä **Vantaan kaupungin opetuslautakunnalle.**

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on jätettävä **14 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista tiedoksisaantipäivää lukuunottamatta.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon kun pöytäkirja on asetettu julkisesti nähtäväksi.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana taikka kolmantena päivänä sähköisen viestin lähettämisestä.

Oikaisuvaatimuksen toimittaminen viranomaiselle

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisena. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen. Kirjallinen oikaisuvaatimus on muutoksenhakijan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava. Kirjelmässä on mainittava oikaisuvaatimuksen tekijän, ja jos hän ei ole allekirjoittajana, myös allekirjoittajan nimi, asuinkunta ja postiosoite.

Oikaisuvaatimusasiakirjat on muutoksenhakijan tai hänen valtuuttamansa asiamiehen toimitettava viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä, tai mikäli määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä tai muu sellainen päivä, jona työt virastoissa on keskeytettävä, ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimuksen voi toimittaa myös telekopiona (faksina) tai sähköpostina. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjästä, eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Sähköisen viestin (faksin tai sähköpostin) katsotaan saapuneen viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Oikaisuvaatimus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Yhteystiedot:

Vantaan kaupungin kirjaamo
Opetuslautakunta
Asematie 7, 01300 Vantaa
puhelin: 09 8392 2184, faksinumero: 09 8392 4163
sähköpostiosoite: kirjaamo@vantaa.fi
virka-aika: klo 8.15 - 16.00

Muutoksenhakuohje 7/ Oikaisuvaatimus-/ valituskielto § 9

7.1
Tässä kokouksessa tehtyyn, **hankintaoikaisua koskevaan päätökseen** § -, ei saa hakea muutosta.

7.2
Päätöksistä, jotka koskevat vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei kuntalain 91 §:n mukaan saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.